

In deze aflevering van de Algemene Woordenschat van het Woordenboek van de Limburgse Dialecten (WLD) worden de Limburgse benamingen in verband met de kerk en het katholieke geloof besproken. De aflevering is de laatste van sectie 3, Het gemeenschapsleven. Binnen die sectie zijn reeds afleveringen met betrekking tot Maatschappelijk gedrag, school en onderwijs (WLD III, 3.1) en Feest en Vermaak (WLD III, 3.2) gepubliceerd.

De aflevering bevat 474 lemma's en is opgebouwd uit vijf hoofdstukken. Het eerste hoofdstuk gaat over de verschillende types kerken, de inrichting van de kerk, de kerktoren met de klokken, de begraafplaatsen, de bedehuisjes en de kruisbeelden. In het tweede hoofdstuk wordt dieper ingegaan op de heilige mis, godsdienstige oefeningen, gebeden en devotie. Het derde hoofdstuk behandelt de kerkelijke feestdagen, de processie, de bedevaart, de zeven sacramenten en de begrafenis. In het vierde hoofdstuk worden begrippen met betrekking tot het geloof en de christelijke leer besproken. Het laatste hoofdstuk van deze aflevering bevat de benamingen voor verschillende geestelijken binnen de katholieke kerk en aanverwante begrippen.

Bij 63 lemma's is een taalkaart opgenomen die de verspreiding van de dialectwoorden visualiseert. De aflevering wordt afgesloten met een alfabetisch register van de lemmatitels, trefwoorden en lexicale varianten.

Gedetailleerdere informatie omtrent de juiste uitspraak en de exacte localisering van de behandelde dialectwoorden in deze aflevering is te vinden op de website van het WLD: www.ru.nl/dialect/wld.



© 2008 Lic. R. Keulen

ISBN: 9789051795943



WLD • Deel III Sectie 3 Aflevering 3, Kerk en geloof

Woordenboek van de Limburgse Dialecten Deel III

Sectie 3: Het gemeenschapsleven

Aflevering 3

Kerk en geloof

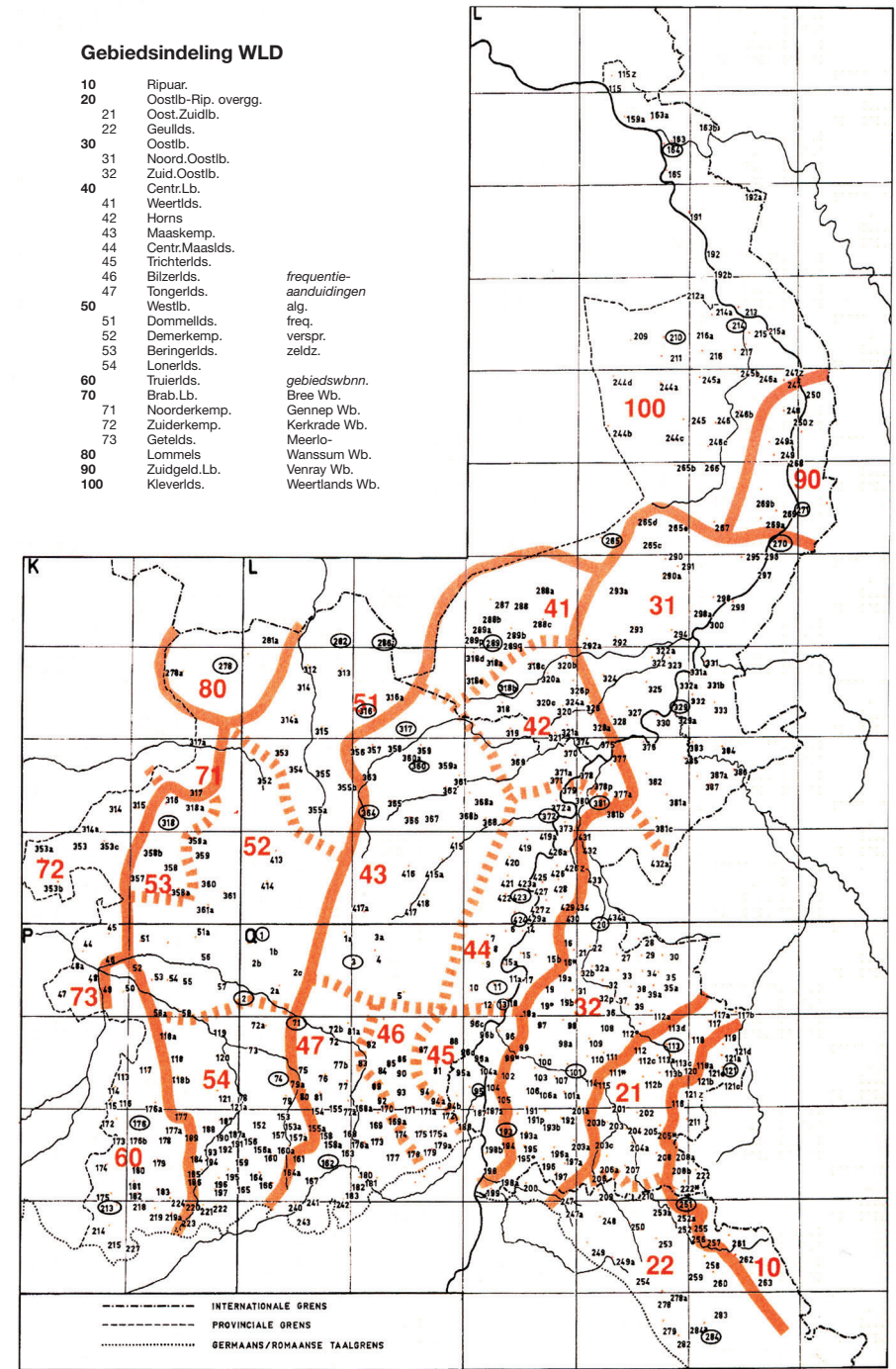


lic. R. Keulen



Gebiedsindeling WLD

10	Ripuar.	
20	Oostlb.-Rip. overgg.	
21	Oost.Zuidlb.	
22	Geullds.	
30	Oostlb.	
31	Noord.Oostlb.	
32	Zuid.Oostlb.	
40	Centr.Lb.	
41	Weertlds.	
42	Horns	
43	Maaskemp.	
44	Centr.Maaslds.	
45	Trichterlds.	
46	Bilzerlds.	
47	Tongerlds.	
50	Westlb.	<i>frequentie-aanduidingen</i>
51	Dommeilids.	alg. freq.
52	Demerkemp.	verspr. zeldz.
53	Beringerlds.	
54	Lonerlds.	
60	Truierlds.	<i>gebiedswbnn.</i>
70	Brab.Lb.	Bree Wb.
71	Noorderkemp.	Gennep Wb.
72	Zuiderkemp.	Kerkrade Wb.
73	Getelds.	Meerlo-
80	Lommels.	Wanssum Wb.
90	Zuidgeld.Lb.	Venray Wb.
100	Kieverlds.	Weertlands Wb.





WOORDENBOEK VAN DE LIMBURGSE DIALECTEN

DEEL 3
ALGEMENE WOORDENSCHAT

Aflevering 3
Kerk en geloof





Colofon

ISBN: 9789051795943

1e druk, 2008

© 2008 Ronny Keulen

Foto omslag: Heidi Neven, zicht op de kerk van de Onze-Lieve-Vrouw-Tenhemelopneming in Munsterbilzen, gebouwd in 1852 in neogotische stijl en in 1922 uitgebreid met twee zijbeuken, sacristie, jongenskapel en voorportaal. De toren dateert uit 1565 en werd gebouwd met bakstenen en mergel uit Zichen en Val-Meer.

Dit werk is tot stand gekomen met steun van de Katholieke Universiteit Leuven, het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek - Vlaanderen (FWO) en de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) te 's-Gravenhage.

Dit boek is een uitgave van Gopher B.V.
Keizersgracht 75-II
1015 CE Amsterdam

Exemplaren zijn rechtstreeks te bestellen via internet: www.gopher.nl en bij iedere boekhandel

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgever.

This book may not be reproduced by print, photo print, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.





WOORDENBOEK VAN DE LIMBURGSE DIALECTEN

opgezet door prof. dr. A. Weijnen,
voortgezet door prof. dr. L. Draye en prof. dr. R. van Hout

DEEL III ALGEMENE WOORDENSCHAT

Sectie 3
Het gemeenschapsleven

Aflevering 3
Kerk en geloof

door RONNY KEULEN



www.gopher.nl





Ten Geleide

bij aflevering III, 3.3, Kerk en geloof

Deze aflevering is de derde van sectie 3 van de Algemene Woordenschat, Het gemeenschapsleven. Ze behandelt de woordenschat in verband met het christelijke geloof. Eerder verschenen binnen deze sectie reeds de afleveringen *Maatschappelijk gedrag, school en onderwijs* (WLD III, 3.1) met betrekking tot begrippen over mens en maatschappij, maatschappelijke organisatie, vervoer, school en onderwijs, en *Feest en vermaak* (WLD III, 3.2) over alles wat met (kinder)spelen, volkssporten, feesten en andere vormen van vermaak te maken heeft. Zie voor een volledige indeling van de Algemene Woordenschat het Ten Geleide in WLD III, 1.1: *Het menselijk lichaam*, pag. v-vi.

De aflevering is onderverdeeld in vijf hoofdstukken, die elk onderverdeeld zijn in paragrafen en eventueel subparagrafen. Het eerste hoofdstuk gaat over de woordenschat met betrekking tot het kerkgebouw en het kerkinterieur en behandelt de begrippen in verband met verschillende types kerken, de inrichting van de kerk, de kerktoren met de klokken, de begraafplaatsen, de bedehuisjes en de kruisbeelden langs de weg of in het veld. In het tweede hoofdstuk wordt dieper ingegaan op de terminologie die verband houdt met liturgische en devote handelingen, zoals de heilige mis, godsdienstige oefeningen, gebeden en begrippen omtrent de godvruchtige toewijding aan het katholieke geloof. Het derde hoofdstuk behandelt de kerkelijke feesten en gebruiken die binnen het katholieke geloof gevierd worden, met name de feestdagen van het kerkelijk jaar, de processie, de bedevaart, de zeven sacramenten en de begrafenis. In het vierde hoofdstuk worden begrippen met betrekking tot het geloof en de christelijke leer besproken. De eerste paragraaf gaat over de catechismus, de tweede behandelt enkele veel voorkomende geloofsbegrippen, de derde gaat dieper in op de rechten en plichten van rechtgeaarde christenen en in de laatste paragraaf komen een aantal deugden en zonden aan de orde. Het laatste hoofdstuk van deze aflevering bevat de benamingen voor verschillende geestelijken binnen de katholieke kerk en aanverwante begrippen.

De methodiek en de opbouw van de lemma's in de afleveringen van de Algemene Woordenschat worden uitvoerig beschreven in de Inleiding die is opgenomen in WLD III, 4.1: *Vogels*, pag. v-l. Zoals gebruikelijk worden in de paragraafinleidingen de begrippen vermeld waarvoor wel gegevens verzameld zijn, maar die niet tot een lemma bewerkt zijn omdat het materiaal ontoereikend of onvoldoende gedifferentieerd is. Die gegevens zijn wel raadpleegbaar in de materiaalbasis op het internet (zie verder). De lemma's in elke paragraaf staan niet in een alfabetische, maar in een logische volgorde. Wanneer de spreiding van de dialectwoorden van een lemma

visueel op een kaart is weergegeven, begint het lemma met een verwijzing naar het desbetreffende kaart- en paginanummer. Elk lemma bevat voorts een overzicht van de geraadpleegde bronnen en een semantische toelichting die het begrip nader definieert en waar eventueel aantekeningen met betrekking tot de dialectwoorden of opmerkingen van de informanten worden opgenomen. Daarna volgen de trefwoorden en de lexicale varianten, die doorgaans in volgorde van frequentie en vormsamenhang geordend zijn. Voor elk trefwoord worden de plaatsen van voorkomen opgesomd. Wanneer het verscheidene plaatsen in een aaneensluitend gebied betreft, wordt gebruik gemaakt van gebiedsomschrijvingen. Een kaartje met de verklaring van de frequentie- en gebiedsaanduidingen is in deze aflevering op de binnenkant van de achterflap te vinden.

Voor 63 lemma's is een taalkaart opgenomen die de verspreiding van de meest frequente en gebiedsvormende trefwoorden visueel weergeeft. Die kaarten zijn in een afzonderlijke katern na de eigenlijke lemmatekst opgenomen. Na de kaarten volgt een alfabetisch register van de lemmatitels, trefwoorden en lexicale varianten.

De WLD-website: <http://www.ru.nl/dialect/wld>

De WLD-afleveringen van deel III gaan vergezeld van nauwkeurig gedocumenteerde teksten, de zogenoemde materiaalbases. Die kunnen worden beschouwd als zeer gedetailleerde versies van de woordenboekafleveringen, waarin trefwoorden voorzien zijn van hun dialectnotering (in fonetisch schrift) en hun precieze geografische lokalisering.

In deel I (Agrarische Woordenschat) en II (Niet-agrarische vakterminologieën) van WLD en WBD werden de dialectgegevens ook in druk op die manier gepresenteerd. In deel III (Algemene Woordenschat) is er echter voor gekozen om de gedrukte woordenboekaflevering meer toegankelijk te presenteren, zonder fonetische documentatie, maar met lexicale varianten die het 'woordbeeld' recht doen, en voorts ook zonder de reeksen plaatscodes, maar met gebiedsomschrijvingen en frequentie-aanduidingen. De gedetailleerde data van deel III kan men langs elektronische weg raadplegen. In de loop der jaren zal de website nog verder uitgebreid en gemoderniseerd worden, zodat nog meer materiaal toegankelijk wordt en ook ingewikkeldere zoekopdrachten mogelijk zijn.

De materiaalbases die ten grondslag liggen aan de verschenen afleveringen van deel III van het WLD zijn te vinden op <http://www.ru.nl/dialect/wld>. De databanken kunnen op verschillende manieren worden geraadpleegd. De lemma's kunnen op de eerste plaats als lopende tekst, naast de gepubliceerde woordenboektekst, worden 'doorgebladerd'. Op de tweede plaats kan men door het volledige materiaal van de aflevering zoeken op trefwoord, op begrip, op bron (vragenlijst, woordenboek of monografie) en op Kloekencode. Dat wil zeggen dat men bijvoorbeeld kan opzoeken wat **tinken** of *tenken* is en waar dat woord gebruikt wordt, of welke verschillende woorden in de beide Limburgen gebruikt worden voor MARIA-HEMELVAART.

Bronnen

Aan het begin van elk lemma wordt een overzicht van de gebruikte bronnen gegeven. Zie voor een uitvoerige behandeling van het bronnenmateriaal de Inleiding op deel III, opgenomen in afl. 4.1: *Fauna: Vogels* (pag. XLII-XLIX).

Vragenlijsten

De belangrijkste en tevens omvangrijkste bron voor deze aflevering is de Nijmeegse vragenlijst N 96 uit 1989, die door P. Goossens en H. van de Wijngaard is samengesteld op basis van kerkelijke handwoordenboeken, missaals, de catechismus en religieuze streekgebonden publicaties. De vragenlijst bestaat uit vier delen (N 96A, N 96B, N 96C en N96D), die afzonderlijk verzonden zijn naar de medewerkers van het WLD. Vragenlijst N 96A, het eerste deel van de lijst, telt 142 vragen en gaat over het kerkgebouw en -interieur; de kerktoren, de klokken en het luiden; het kerkhof en de kapellen en kruisen. N 96B (143-397) vraagt naar dialectwoorden in verband met kerkdiensten, bidden in het algemeen en devotie. Dialectvragenlijst N 96C (398-557) bevat voornamelijk vragen over kerkelijke feestdagen, heiligendagen, de processie en bedevaarten. In het laatste deel van de lijst, N 96D (558-891), komen woorden in verband met de christelijke leer, het geloof, deugden, ondeugden, sacramenten, de kerkelijke organisatie, de geestelijkheid en katholieke verenigingen aan bod.

Voorts zijn ook heel wat gegevens uit de overige omvangrijke enquêtes (zie de Inleiding bij deel III, pag. XLII e.v.) in deze aflevering opgenomen: 125 vragen uit 36 verschillende lijsten van de voormalige Zuidnederlandse Dialectcentrale van de K.U.Leuven (**ZND**), een veertigtal begrippen uit de enquête die Schrijnen, van Ginneken en Verbeeten in 1914 uitstuurden in Nederlands-Limburg (**SGV**) en 12 begrippen uit de *Reeks Nederlandse Dialectatlassen* (**RND**).

Voor het lemma DOODSKIST zijn tevens de gegevens uit vragenlijst 23 van de Dialectencommissie der Koninklijke Nederlands(ch)e Akademie van Wetenschappen te Amsterdam (**DC**) en uit de eerste gemeenschappelijke lijst van het Séminaire de philologie néerlandaise et de dialectologie flamande de l'université de Liège (**Lk**) in deze aflevering opgenomen.

Van de monografische bronnen die in het ZND-archief zijn opgenomen, in de aflevering bij de bronnen vermeld als ZND m, komen in deze aflevering voor:

Coomans, M. (1937), *Het dialect van Diest*. Licentiaatsverhandeling K.U.Leuven. (K 353, K 357, K 358b, P 044, P 045, P 046, P 050, P 051)

Drieskens, J. (1924), *De klankleer van het dialect van Bocholt en dialectgeographisch onderzoek van Noord-Oostelijk Limburg*. Licentiaatsverhandeling K.U.Leuven. (L 317 e.o.)

Dupont, J. (z.j.hs.), materiaalverzameling in handschrift uit Bree. (L 360)

Franssen, J. (1920), *Klank- en vormleer van het dialect van Reckheim*. Licentiaatsverhandeling K.U.Leuven. (Q 012)

Gessler, L. (1936-37), Uit het taaleigen van Maaseik en omtrek. In: *Limburg 18*, pag. 218-221. (L 372)

Godelaine (K 353, Tessenderlo).

- GrGr: Grootaers, L. & J. Grauls (1930), *Klankleer van het Hasseltsch dialect*. Leuven. (Q 002)
- Houben, J. (1905), *Het dialect der stad Maastricht*. Maastricht. (Q 095)
- Langohr, J. (1936), *Het Zuidnederlandsch dialectgebied van Overmaas*. Leuven. (Q 253)
- Mathys, A.W. (1924), *Klankleer van het dialect van Sint-Truiden en geographisch onderzoek van 23 plaatsen uit de omgeving*. Licentiaatsverhandeling K.U.Leuven. (P 176)
- Michiels (Q 078, Wellen).
- Raymaekers, A. (1926), *Het dialect van Loksbergen*. Licentiaatsverhandeling K.U.Leuven. (P 047)
- Vanderbeecken (Q 156, Borgloon)
- Welter, W. (1929), *Studien zur Dialektgeographie des Kreises Eupen*. Bonn. (Q 253, Q 284)

Canonieke woordenboeken en overige bronnen

Van de intussen omvangrijke hoeveelheid woordenschatverzamelingen en -studies is bij het samenstellen van deze aflevering slechts uiterst sporadisch gebruik gemaakt. Voor de lijst van de canonieke woordenboeken verwijzen we hier naar de Inleiding op deel III in afl. 4.1: *Fauna: Vogels*, pag. XLVI-XLVIII. Een recent overzicht van de zelfstandig gepubliceerde woordenboeken in de beide Limburgen is te vinden het *Jaarboek 2006* van Veldeke Limburg (Keulen en Van de Wijngaard 2007). Een geactualiseerd overzicht van de lokale en regionale woordenboeken in het hele Zuidnederlandse taalgebied is steeds te vinden op de website van het Permanent Overlegorgaan Regionale Woordenboeken (ReWo), zie <<http://fuzzy.arts.kuleuven.be/rewo>>.

Speciale bibliografie

Behalve de specifieke studies die tegelijk ook materiaalverzamelingen zijn, zijn voor het redigeren van de lemma's en het samenstellen van de paragraafinleiding ook de volgende studies geraadpleegd:

- Bakel, J. van (1962), Beloken Pasen. In: *Taal en Tongval 14*, pag. 97-101.
- Coupé, G. (2004), *Woordenboek van de Brabantse Dialecten, deel III, sectie 3, aflevering 3 - Kerk en geloof*. Groningen.
- Gemmeke, M. (1962), Religieus denken en spreken in het Maastrichts. In: *Veldeke 37*, pag. 22-27.
- Giesbers, H., P. Goossens & S. Kroon (1987), Van 'deup' tot 'begreffenis'; 125 jaar dialect in het dekenaat Gennep. In: R. Megens (red.), *Terugblik, samen verder. Gedenkboek 125 jaar Dekenaat Gennep*. Gennep.
- Giesbers, H. (2007), *Beej Bierstekers van de schöp springe*. Uitdrukkingen in Venlo. In: R. Keulen, T. van de Wijngaard e.a. (red.), *Riek van klank. Inleiding in de Limburgse dialecten*. Sittard, pag. 155-163.
- Goossens, H.M.H. (1981), *Ubach over Worms; van Overworms kwartier tot gemeente Landgraaf*. Ubach over Worms.
- Keulen, R. en T. van de Wijngaard (2007), *Dialectwoordenboeken in Belgisch-*

- Nederlands-Limburg. In: L. Heijenrath en S. Kroon (red.), *Veldeke Limburg - Jaarboek 2006*, pag. 65-76.
- Krekelberg, G. (1936), Pinksteren in Limburg. In: *Eigen Volk* 8, pag. 99-103.
- Pée, W. & G. Winnen (1956), Die Bezeichnungen des Sarges in den niederländischen Dialecten. In: *Rheinische Vierteljahrsblätter* 21, pag. 53-69.
- Pée, W., G. Winnen & J. Renson (1957), De benamingen van de doodkist in Noord- en Zuid Nederland, Wallonië en de aangrenzende gebieden. In: *Taal en Tongval* 9, pag. 97-133.
- Rousseau, G. (1968), *De Latijnse en Franse leenwoorden in de Middelnederlandse kerktaal*. Licentiaatsverhandeling K.U.Leuven.
- Van Dale*: T. den Boon en D. Geeraerts (2005¹⁴), *Van Dale Groot Woordenboek der Nederlandse Taal*. Utrecht.
- Woordenboek der Nederlandsche Taal op CD-Rom* (WNT).
- Woordenboek van de Brabantse Dialecten* (1967-2005). Assen/Groningen, verschenen in delen en afleveringen.
- Woordenboek van de Limburgse Dialecten* (1983-2008). Assen/Groningen/Amsterdam, verschenen in delen en afleveringen.
- Woordenboek van de Vlaamse Dialecten* (1979-). Gent/Tongeren, verschijnt in delen en afleveringen.

Kaarten en gebiedsindeling

De kaarten zijn getekend met behulp van de programmatuur die in nauwe samenwerking met de afdeling automatisering van het Meertens Instituut van de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen (KNAW) in Amsterdam is ontworpen. Daar zijn ook de programmaonderdelen gemaakt waarmee het skelet van de lemma's en de materiaalbasis uit de database kan worden afgeleid.

Vanaf 2004 worden de afleveringen niet meer in off-set gedrukt, maar geprint; dat procédé laat alleen zwart-wit illustraties toe. De kaarten worden niet meer in de woordenboekartikelen geplaatst, maar in een afzonderlijke paragraaf achter in het boek. De gebiedsindeling, omstandig uiteengezet in de Inleiding bij deel III, afl. 4.1: *Inleiding en Fauna: Vogels*, pag. xviii-xxiii, vindt men hier op de binnenkant van het stofomslag gedrukt.

Financiële steun en begeleiding

Dit werk is tot stand gekomen met steun van het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek – Vlaanderen (FWO) en van de Katholieke Universiteit Leuven. De publicatie is mogelijk dankzij de publicatiesubsidie van de Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) te 's-Gravenhage. In het kader van een nieuw digitaliseringsproject, dat de afleveringen binnen afzienbare tijd ook raadpleegbaar maakt op het internet, is afgestapt van de dure meerkleurendruk zoals in de afleveringen over de *Fauna* en de *Flora*. Dat er desondanks naast een digitale publicatie ook een papieren versie van deze afleveringen van het WLD zal verschijnen, is voorts mede te danken aan de bereidwillige medewerking van printing-on-demand uitgeverij Gopher. De wetenschappelijke projectleiding was in handen van prof. dr. L. Draye (Katholieke Universiteit Leuven) en prof. dr. R. van Hout (Radboud Universiteit Nijmegen).

Dankwoord en persoonlijke noot

Mijn hartelijke dank gaat uit naar dr. Joep Kruijssen, die de rol van pionier voor deel III bij het WLD vervulde en op wie steeds een beroep gedaan kon worden bij de voortgang van deze aflevering. Een speciaal woord van dank gaat tevens uit naar Griet Coupé, die de parallelaflevering van het *Woordenboek van de Brabantse Dialecten* redigeerde en van wier voorbereidend werk met betrekking tot de paragraafindeling en semantische toelichtingen handig gebruik gemaakt kon worden bij het samenstellen van deze aflevering.

Voorts dank ik de overige Leuvense, Nijmeegse en Gentse collega's voor de aangename sfeer waarin ik de voorbije zeven en een half jaar kon meewerken aan de voltooiing van het *Woordenboek van de Limburgse Dialecten*. Deze aflevering over Kerk en geloof maakt voor mij persoonlijk de cirkel mooi rond. Acht jaar geleden zette ik immers als jobstudent mijn eerste stappen in de dialectlexicografie door vragenlijst N 96, de voornaamste bron voor deze aflevering, te digitaliseren. Ik wens dan ook iedereen te bedanken die mij bij die eerste stappen en bij de totstandkoming van elk van de zes afleveringen van mijn hand heeft begeleid en van nuttige opmerkingen heeft voorzien voor hun hulp en collegialiteit.

Ronny Keulen,
maart 2008

Inhoudsopgave

Ten Geleide	V		
Inhoudstafel	XI		
1 In en rond de kerk	1	Knielkussen	12
		Voetenbankje	12
<i>1.1 Het kerkgebouw</i>	1	Verpachte banken	12
Kerk	1	Armenbanken	13
Kerkplein	2	Kerkstoel	13
Kathedraal	2	Bidstoel	14
Dom	2	<i>1.2.3 Heiligenbeelden en relikwieën</i>	14
Middenschip	2	Heiligenbeeld	15
Zijbeuk	3	Kruisbeeld (kaart 3)	15
Dwarsbeuk	3	Corpus	16
Middenpad	3	Vijf wonden van christus	16
Zijpad	4	Heilig Hartbeeld (kaart 4)	16
Mannenkant	4	Mariabeeld (kaart 5)	16
Vrouwenkant	4	Moeder van smarten	18
		Sint-Jozefbeeld	18
<i>1.2 Het kerkinterieur</i>	6	Sint-Annabeeld	19
<i>1.2.1 Algemene kenmerken</i>	6	Aureool	19
Kerkdeur	6	Relikwie	20
Kerkportaal	6	Relikwiekastje	20
Wijwatervat (kaart 1)	7	Kaarsenbak	20
Pilaar	8	<i>1.2.4 Doopkapel</i>	21
Gewelf	8	Doopvont (kaart 6)	21
Gewelfschildering	8	Doopwater (kaart 7)	21
Kerkraam	8	<i>1.2.5 Altaar en priesterkoor</i>	22
Glas-in-loodraam	9	Priesterkoor	22
Preekstoel	9	Communiebank	22
Oksaal (kaart 2)	10	Communiekleed	22
Kruisweg	10	Hoofdaltaar (kaart 8)	23
Kruiswegstatie	10	Zijaltaar	23
Offerblok	10	Maria-altaar	23
Offergeld	11	Sint-Jozefaltaar	24
<i>1.2.2 Stoelen en banken in de kerk</i>	11	Kandelaar op het altaar	24
Kerkbank	11	Altaarretabel	24
Knielbankje	11	Credenstafel	25

Klokje op het priesterkoor	25	Grafkruis	44
<i>1.2.6 Sacristie</i>	26	Grafzerk	44
Sacristie (kaart 9)	26		
Brandkast in de sacristie	26	<i>1.5 Kapellen en kruisen</i>	45
Wastafeltje in de sacristie	26	Kapelletje	45
Heilig putje	27	Gesloten kapelletje	45
		Muurkapelletje	46
<i>1.3 De kerktoren en de kerkklokken</i>	28	Veldkruis	46
<i>1.3.1 De toren</i>	28	Hagelkruis	47
Kerktoren	28	Smokkelkruis	47
Angelustorentje	28	Moordkruis	47
Torenspits	29		
Torensaan	29	2 Liturgie en devotie	49
Torenuurwerk (kaart 10)	30		
Wijzerplaat van het torenuurwerk	30	<i>2.1 De heilige mis</i>	49
Wijzers van het torenuurwerk	30	<i>2.1.1 Algemeen</i>	49
Galmgaten (kaart 11)	30	De mis doen	50
<i>1.3.2 De klokken</i>	31	Naar de mis gaan	50
Kerkklok	31	Misboek op het altaar	50
Angelusklok (kaart 12)	32	Kerkboek (kaart 18)	50
Klepklok	33	Missaal	51
Doodsklok	33	Dagmissaal	51
Kinderklokje	33	Zondagmissaal	51
Noodklok	34	Zielboek	52
Klepel van de klepklok (kaart 13)	34	Suisse	52
Hamer van de klepklok	34	Staf van de suisse	52
Klokkenstoel	35	Kosteres	52
Klokkentouw (kaart 14)	35	De kaarsen aansteken	53
Klank van een klok	35	Kaarsenaansteker	53
<i>1.3.3 Luiden van de klokken</i>	36	Wasdraad	53
Luiden (kaart 15)	36	Kaarsenpit	54
Eerste luiden voor de mis	36	De kaarsen doven	54
Tweede luiden voor de mis (kaart 16)	37	Kaarsendover	54
Kleppen (kaart 17)	38	Knielen (kaart 19)	55
Beieren	38	Gekniel zitten	55
Het angelus luiden	38	<i>2.1.2 Soorten kerkdiensten</i>	55
De morgen luiden	39	Mis	56
De middag luiden	39	Vroegmis (kaart 20)	56
De avond luiden	39	Hoogmis (kaart 21)	56
De zondag inluiden	40	Gelezen mis (kaart 22)	56
De doodsklok luiden	40	Gezongen mis	57
Klokkenluider	41	Zingende mis (kaart 23)	57
		Meerstemmige mis	57
<i>1.4 Het kerkhof</i>	42	Doordeweekse mis	58
Kerkhof	42	Kindermis	58
Omheining van het kerkhof	42	Laatste mis	58
Ongewijde aarde	43	Mis voor een overledene	59
Algemene begraafplaats	43	Engelenmis	59
Soldatenkerkhof	44		

Maandstonde	59	Houtskool voor het wierookvat	74
Zeswekenmis	60	Wijwater (kaart 28)	74
Jaargetijde	60	Wijwaterkwast (kaart 29)	74
Mis met drie heren	60	Wijwaterremmer	75
Mis met vier heren	60	2.1.6 <i>Misdienaars</i>	75
2.1.3 <i>Onderdelen van de mis</i>	61	Misdienaar (kaart 30)	76
Introïtus	61	Acoliet	76
Epistel	61	Ampullen	76
Evangelie	61	Altaarbel (kaart 31)	77
Preek (kaart 24)	62	Rinkelen met de altaarbel	77
Zedenpreek	62	2.1.7 <i>Kerkmuziek</i>	78
Feestpredicatie	62	Kerkkoor	78
Preken	62	Koorzanger	78
Predikant (kaart 25)	63	Dirigent van het zangkoor	78
Collecte	63	Kinderkoor	79
Collecteren	63	Jonge koorzanger	79
Collectant	64	Orgel spelen (kaart 32)	79
Collectezakje	64	Organist (kaart 33)	80
Collectebakje	65	Orgeltrapper	80
Collecteschaal	65	Het orgel trappen	80
Halfmis	65	Blaasbalg van het orgel	81
Consecratie	66	Kerkgezang	81
Offerande	66	Kerklied (kaart 34)	81
Ten offer gaan	66	Marialied	81
Communie	66	Gregoriaanse misgezangen	82
Te communie gaan (kaart 26)	67	Vaste misgezangen	82
Heilige hostie	67	Wisselende misgezangen	83
Communiezang	67	Volkszang	83
Zegen aan het eind van de mis (kaart 27)	68	2.2 <i>Godsdienstige oefeningen</i>	84
2.1.4 <i>Liturgische kledij</i>	68	Veertigurengebed	84
Liturgische gewaden	68	Biddag	84
Miskleren	69	Bidstond	84
Kazuifel	69	Aanbidding van het Allerheiligste	85
Stola	69	Gedurige aanbidding	85
Koorkap	69	Noveen	85
Koorhemd	70	Triduüm	85
Bonnet	70	Gebedsweek	86
Priestersteek met ronde luifel	70	Meditatie	86
Kalot	70	Conferentie	86
Hoofdkap van vrouwelijke religieuzen	71	Missie	86
2.1.5 <i>Liturgische voorwerpen</i>	71	De kruisweg bidden	86
Liturgisch vaatwerk	72	Een aflaat verdienen	87
Kelk	72	Portiuncula-aflaat	87
Ciborie	72	De portiuncula-aflaat verdienen	87
Monstrans	72	Kerkgang (kaart 35)	88
Wierookkorrels	72	De kerkgang maken	88
Scheepje voor de wierook	73		
Wierookvat	73		

<i>2.3 Gebeden</i>	89	Patroonheilige (kaart 43)	105
Bidden (kaart 36)	89	Naampatroon	105
Bidden uit dankbaarheid	89	Kerkpatroon	105
Kruisteken	90	<i>3.1.2 De tijd rond Kerstmis</i>	106
Een kruisteken maken (kaart 37)	90	Advent	106
Onzevader (kaart 38)	90	Gulden mis	106
Weesgegroet	91	Kerstavond	106
Eer aan de Vader	91	Kerstnacht	107
Morgengebed (kaart 39)	91	Nachtmis	107
Avondgebed	92	Kerstmis	107
Engel des Heren	92	Kerststal	107
Koningin des hemels	92	Kerstbeelden	108
Akte	92	<i>3.1.3 De vastentijd</i>	108
Rozenkrans (kaart 40)	92	Aswoensdag (kaart 44)	109
Kralen van de rozenkrans	93	Askruisje	109
Tientje van de rozenkrans	93	Vastentijd	109
Geheimen van de rozenkrans	93	Vastenpreek	110
Litanie van de rozenkrans	94	Halfvasten	110
Voorbidden	94	<i>3.1.4 De Goede Week en Pasen</i>	110
Nabidden	94	Palmzondag	110
Prevelen	94	Palmwijding	111
Afraffelen	95	Palmtakjes plaatsen	111
		Palmprocessie	111
<i>2.4 Devotie</i>	96	Palmbosje	112
Kwezel	96	Palmtakje	112
Kwezelachtig	96	Goede Week	112
Laten wijden (kaart 41)	96	Ratel	113
Wijwaterbakje	97	Witte Donderdag (kaart 45)	113
Een kruisje geven	98	Goede Vrijdag	113
Heilig Harttafeltje	98	Paaszaterdag	113
Heilig Hartlampje	98	Pasen	113
Heilig Hartscapulier	99	Paasbiecht	114
Mariascapulier	99	Zijn Pasen houden	114
Heiligenmedaille	100	Paaslammetje	114
Heiligenprentje	100	<i>3.1.5 De periode na Pasen</i>	115
		Beloken Pasen (kaart 46)	115
3 Kerkelijke feesten en gebruiken	101	Kruisprocessie	115
		Hemelvaartsdag	115
<i>3.1 Het kerkelijk jaar</i>	101	Pinksteren (kaart 47)	116
<i>3.1.1 Algemeen</i>	101	Drievuldigheidszondag	116
Heiligedag	101	Sacramentsdag	117
Feestdag van een heilige	102	<i>3.1.6 Vaste data in het kerkelijk jaar</i>	117
Hoogdag (kaart 42)	102	Feestdag van Sint-Antonius Abt	117
Vigilie	103	Feestdag van Sint-Gerlachus	118
Halve zondag	103	Maria-Lichtmis	118
Verplichte feestdag	103	Feestdag van Sint-Blasius	119
Quatertemperdag	104	Feestdag van Sint-Valentijn	119
Feestdag van Maria	104	Feestdag van Sint-Jozef	119
		Maria-Boodschap	120

Feestdag van Sint-Marcus	120	Doopsel	141
Feestdag van Sint-Michiel	120	Doop	141
Feestdag van Sint-Servatius	121	Kinderdoop	142
Maria-Visitatie	121	Nooddooop	142
Feestdag van Sint-Antonius van Padua	121	Dopen	142
Feestdag van Sint-Jan	122	Ten doop houden	142
Feestdag van Sint-Petrus en Sint-Paulus	122	Doopbelofte	143
Feestdag van Sint-Margaretha	123	Doopbewijs	143
Feestdag van Sint-Donatus	123	3.4.2 <i>Eerste communie</i>	143
Feestdag van Sint-Rochus	124	Heilige communie	144
Maria-Hemelvaart (kaart 48)	124	Eerste communie	144
Maria-Geboorte	126	Communicantje	144
Feestdag van Sint-Lambertus	126	Communiejurkje	144
Feestdag van Sint-Remigius	126	Communiepakje	145
Feestdag van Sint-Bavo	127	Communieprentje	145
Feestdag van Sint-Hubertus	127	Communieblaadje	145
Feestdag van Sint-Maarten (kaart 49)	127	3.4.3 <i>Vormsel</i>	146
Feestdag van Sint-Andreas	128	Plechtige communie	146
Feestdag van Sint-Barbara	128	Vormsel	146
Maria-Onbevleete-Ontvangen	129	Vormen	146
		Gevormd worden	147
		Vormbewijs	147
3.2 <i>Processie</i>	130	3.4.4 <i>Huwelijk</i>	147
Processie (kaart 50)	130	Zich inschrijven voor het huwelijk	147
Rondtrekken van de processie	130	De roepen krijgen (kaart 54)	148
Processie door het veld	131	Huwelijksmis	149
Sacramentsprocessie	131	3.4.5 <i>Priesterwijding</i>	149
Rustaltaar	132	Roeping	149
Processievaantjes	132	Seminarie	149
Kerkvaandel	133	De toog aankrijgen	149
Drager van het kerkvaandel	133	Kruinschering	150
Draagriem van het kerkvaandel	133	Kruin scheren	150
Baldakijn	134	Neomist	150
Drager van het baldakijn	134	Priesterfeest	151
Flambouw	134	Eerste mis van de neomist	151
Bruidje in de processie (kaart 51)	135	3.4.6 <i>Biecht</i>	151
Maagden in de processie	135	Generale biecht	151
		Biecht horen	151
3.3 <i>Bedevaart</i>	136	Biechten (gaan) (kaart 55)	152
Bedevaart (kaart 52)	136	Het schuifje krijgen	152
Op bedevaart gaan (kaart 53)	136	Biechtijd	152
Bedevaartganger	138	Biechteling	153
Bedevaartplaats	138	Geweten	153
Bedevaartprentje	139	Voornemen	153
Bedevaartvaantje	139	Absolutie	154
		De absolutie geven	154
3.4 <i>De sacramenten</i>	141	Boete	154
3.4.1 <i>Doopsel</i>	141	Penitentie	154
		3.4.7 <i>Heilig oliesel</i>	154

De communie brengen	154	Vasten (ww.)	169
Ziekenlantaarn	155	Vastendag (kaart 60)	169
Bedienen	155	Onthoudingsdag	169
Viaticum	155	Vlees derven	169
Heilig oliesel	156	Naaste	170
Het heilig oliesel toedienen	156	Gelofte	170
Stervensgebed	157	Een gelofte doen	170
Pauselijke zegen	157		
3.5 Begrafenis	158	4.4 Deugden en zonden	172
Rouwbrief (kaart 56)	158	Deugd	172
Doodskist (kaart 57)	158	Deugdzaam	172
Lijkbaar	159	Zedig	172
Rouwkrans	159	Onzedig	173
Lijkboog	159	Dagelijkse zonde	173
		Godslastering	173
4. Het geloof en de christelijke leer	161	Godslasteren	173
		Vloeken	174
4.1 Catechismus	161	Vloek	174
Catechismus	161	Aanstoot	174
Catechismusboekje	161	Onwaardig	174
Catechismusles	162		
		5. De geestelijkheid	177
4.2 Geloofsbegrippen	163	Paus (kaart 61)	177
Heiligen, zaligen	163	Bisdom	177
Engelbewaarder (kaart 58)	163	Deken	177
Gevallen engelen	163	Parochie	178
Duivel	163	Pastorie	178
Van de duivel bezeten	164	Kapelaan	178
Vagevuur	164	Aalmoezenier	178
Zalig	164	Priester	178
Geloof	164	Geestelijke	178
Verschijsning	164	Wereldgeestelijke	179
Mirakel	165	Rector	179
Wonderen doen	165	Abt	180
Wonderdoener	165	Monnik	180
Heilige Drievuldigheid (kaart 59)	165	Bedelmonnik	180
Onze-Lieve-Heer	166	Broeder (kaart 62)	180
God de Vader	166	Broeder-onderwijzer	181
Onze-Lieve-Vrouw	166	Zuster (kaart 63)	181
Moeder Gods	166	Ziekenzuster	181
Kindje Jezus	166	Moeder-overste	182
Patriarch	167	Kluisenaar	182
		Paters van de Heilige Geest	182
4.3 Kerkelijke rechten en plichten	168	Franciscaan	182
Dispensatie	168	Dominicaan	183
Zondag houden	168	Kapucijn	183
Besloten tijd	168	Zusters penitenten	183

Lijst van de kaarten

1. Wijwatervat	185	33. Organist	201
2. Oksaal	186	34. Kerklied	202
3. Kruis	186	35. Kerkgang	202
4. Heilig Hartbeeld	187	36. Bidden	203
5. Mariabeeld	187	37. Een kruisteken maken	203
6. Doopvont	188	38. Onzevader	204
7. Doopwater	188	39. Morgengebed	204
8. Altaar	189	40. Rozenkrans	205
9. Sacristie	189	41. Laten wijden	205
10. Torenuurwerk	190	42. Hoogdag	206
11. Galmgaten	190	43. Patroonheilige	206
12. Angelusklok	191	44. Aswoensdag	207
13. Klepel van de klepklok	191	45. Witte Donderdag	207
14. Klokkentouw	192	46. Beloken Pasen	208
15. Luiden	192	47. Pinksteren	208
16. Tweede luiden voor de mis	193	48. Maria-Hemelvaart	209
17. Kleppen	193	49. Feestdag van Sint-Maarten	209
18. Kerkboek	194	50. Processie	210
19. Knielen	194	51. Bruidje in de processie	210
20. Vroegmis	195	52. Bedevaart	211
21. Hoogmis	195	53. Op bedevaart gaan	211
22. Gelezen mis	196	54. De roepen krijgen	212
23. Zingende mis	196	55. Biechten (gaan)	212
24. Preek, preken	197	56. Rouwbrief	213
25. Predikant	197	57. Doodskist	213
26. Te communie gaan	198	58. Engelbewaarder	214
27. Zegen aan het eind van de mis	198	59. Heilige Drievuldigheid	214
28. Wijwater	199	60. Vastendag	215
29. Wijwaterkwast	199	61. Paus	215
30. Misdienaar	200	62. Broeder	216
31. Altaarbel	200	63. Zuster	216
32. Orgel	201		

Register 217

Lijst van de verschenen afleveringen 271



WLD III, 3.3





1 In en rond de kerk

Het eerste hoofdstuk van deze aflevering gaat over de woordenschat met betrekking tot het kerkgebouw en het kerkinterieur. In de eerste paragraaf komen de benamingen voor verschillende types van kerkgebouwen en begrippen in verband met de algemene onderverdeling van een kerk aan bod. De tweede paragraaf behandelt de woordenschat met betrekking tot de inrichting van de kerk, met name begrippen wat betreft de aankleding en de meubilering. Eerst komen enkele algemene kenmerken die in elke kerk voorkomen aan bod. Vervolgens wordt ingegaan op de kerkstoelen en kerkbanken, de heiligenbeelden en relikwieën, het interieur van de doopkapel, het priesterkoor en de sacristie. In de derde paragraaf wordt de woordenschat behandeld die betrekking heeft op de kerktoren, de verschillende soorten klokken en manieren van luiden. In de vierde paragraaf zijn de begrippen in verband met verschillende soorten begraafplaatsen ondergebracht en de laatste paragraaf gaat over de bedehuisjes en kruisbeelden langs de weg of in het veld.

1.1 Het kerkgebouw

In deze paragraaf komen eerst de algemene benamingen voor een kerk en verschillende andere types van kerkgebouwen aan bod. Voor een **BASILIEK**, een rechthoekige kerk met zuilenrijen en een verhoogd middenschip, is geen lexicale variatie opgetekend. Voorts worden in deze paragraaf verschillende begrippen behandeld die verband houden met de algemene onderverdeling en de basisstructuur van een kerkgebouw. De begrippen **ZIJKAPEL**, **CRYPTE** ‘de ruimte of kelder onder het priesterkoor’ en **ONDERKERK** ‘de ruimte of kelder onder de gehele kerk’ zijn niet als aparte lemma’s opgenomen in de onderstaande tekst, maar kunnen wel geraadpleegd worden in de materiaalbasis op het internet.

KERK _____

Een aan de openbare christelijke eredienst gewijd gebouw.

Sangs in Waubach is volgens H.M.H. Goossens (1981) een van de vier zigeunerwoorden die bewaard gebleven zijn in het zogenaamde Groenstraat-Bargoens.

N 08 (1961) (107), N 96A (1989) (001), SGV (1914) (017), ZND 01 (1922) (587), ZND 12 (1926) (002a), ZND A1 (1940sq) (215), ZND A2 (1940sq) (484).

kerk: alg. in heel Lb.
church (eng.): Waubach.
sangs (barg.): Waubach.



KERKPLEIN

N 96A (1989) (005).

Het plein voor of bij een kerk.
Voor Eigenbilzen is voorts de benaming **domp** opgetekend en voor Tongeren **markt**, vgl. ook de lemma's **DORPSKOM** en **DORSPLEIN** in WLD III, 3.2, pag. 172.

plein (ook *plei*): Sint-Martens-Voeren, Reuver, Schimmert, Noorbeek, Urmond en Maastricht.

kerkplein (ook *kerkplei*): freq. in heel Lb.

kerksplein: Gennep.

kerkenplein (ook *kerkenplei*): Nieuwenhagen, Vijlen, Tegelen, Roermond, Klimmen, Holtum en Eksel.

kerkplaats: Linne, Lutterade, Siebengewald, Venray en America.

plaats voor de kerk: Weert.

voor de kerk: Oirlo, Neerpelt en Maastricht.

kerkvroen: Loksbergen.

KATHEDRAAL

N 96A (1989) (003).

Een hoofdkerk van een bisdom in de zetelplaats van de bisschop, waar die de bisschoppelijke plechtigheden verricht en waarin het kapittel zijn vaste koor-dienst houdt.

Voor Swalmen is voorts de omschrijving **hoge kerk** (*hoog kerk*) opgetekend.

kathedraal: freq. in heel Lb.

kathedraalkerk: Maastricht.

DOM

N 96A (1989) (003 add., 004).

Een bisschoppelijke hoofdkerk, oorspronkelijk de naam voor de woning van de bisschop, voor zijn kerk en de toren daaraan.

dom: freq. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., Oostlb. en Kleverlds.; ook in Geistingen, Opglabbeek, Echt, Maastricht, Heugem, Eigenbilzen, Diepenbeek, Tongeren, Heers, Jeuk, Tessenderlo en Blerick.

domkerk: Ubachsberg, Nieuwenhagen, Waubach, Tegelen, Posterholt, Schinnen, Ulestraten, Klimmen, Thorn, Eisden, Boorseem, Maastricht, Tongeren en America.

MIDDENSCHIP

N 96A (1989) (011).

De hoofdbeuk, de grote middenruimte van een kerkgebouw die zich uitstrekt over de hele lengte van de kerk van de ingang tot aan het priesterkoor. Het middenschip is hoger en breder dan de zijbeuken.

schip: verspr. Noord.Oostlb., Horns en Kleverlds., zeldz. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Kerkrade, Waubach, Sint-Martens-Voeren, Opglabbeek, Maastricht, Eigenbilzen, Diepenbeek, Eksel, Sint-Truiden en Blerick.

kerkschip: Bree en Eisden.

middenschip: freq. in Nl.Lb.; ook in Montzen en Jeuk.

middelschip: Eys, Tegelen, Reuver, Schinnen, Echt, Maastricht en Venray.

middenbeuk: verspr. Dommellds.; ook in Klimmen, Ophoven, Bocholt, As, Stokkem, Uikhoven, Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren, Houthalen, Hasselt, Hoepertingen, Sint-Truiden en Tessenderlo.

hoofdbeuk: Eisden.

midden: Koningsbosch en Nieuwstadt.

midden van de kerk: Zonhoven.

midhelft (*milleft*): Loksbergen.

middengang (*middengank*):

Grevenbicht/Papenhoven, Noorbeek en Vijlen.

middenpad: Tegelen en Heel.

middelpad: Sevenum.

ZIJBEUK

N 96A (1989) (012, 016 add., 069b add.).

Elk van de beide zijruimten aan weerszijden van het middenschip in de lengterichting van de kerk.

Voor Tegelen en Roermond is voorts de omschrijving **links en rechts** opgetekend en voor Neerpelt **neven de banken**.

zijbeuk: freq. in heel Lb.

zjischip: Waubach, Montzen, Lutterade, Neerbeek, Weert, Tungalroy, Maastricht, Wijk, Venlo, Venray en Sevenum.

zijkant: zeldz. Noord.Oostlb.; ook in Voerendaal, Eys, Vijlen, Koningsbosch, Schinnen, Kelpen, Boorseem en Heugem.

zjigang (ook *zjigank*): Neer, Baarlo, Noorbeek, Grevenbicht/Papenhoven, Holtum, Sint-Truiden en Meijel.

zjipad: Sevenum en Tegelen.

DWARSBEUK

N 96A (1989) (013).

Een beuk dwars op de lengte-as en over de volle breedte van de kerk.

dwarsbeuk: Gulpen, Kesseleik, Roermond, Posterholt, Schinnen, Schimmert, Valkenburg, Ell, Ophoven, Holtum, Eisdén, Tongeren, Sint-Huibrechts-Lille, Eksel en Peer.

dwarsschip: Nieuwenhagen, Eys,

Tegelen, Roermond, Geleen, Klimmen, Weert, Thorn, Maastricht en Venlo.

kruis (ook *kruits*): Baarlo, Tungalroy en Eigenbilzen.

kruisbeuk: Loksbergen, Sint-Truiden en Beek.

kruisschip (*kruitsschip*): Montzen.

transept: Maastricht en Meerssen.

MIDDENPAD

N 96A (1989) (015).

De middelste gang van een kerk, de gang die van de hoofdingang naar het altaar loopt.

middenpad: freq. Oostlb., Weertlds., Horns, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Guttecoven, Urmond, Geulle, Maastricht en Heugem.

middelpad: Sevenum.

middelste pad: Baarlo.

hoofdpad: Bocholt.

kerkenpad: Hoensbroek.

middengang (ook *middengank*): freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds., verspr. Dommellds., zeldz. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Ell, Ophoven, Bree, As, Eigenbilzen, Membruggen, Zonhoven, Hasselt, Hoepertingen, Sint-Truiden, Tessengerlo en Loksbergen.

middenste gang (*middenste gank*): Stokkem.

middelgang (ook *middelgank*): Diepenbeek, Eigenbilzen en Nieuwenhagen.

middelste gang (*middelste gank*): Echt en Hoeselt.

grote gang (*grote gank*): Ubachsberg, Epen, Montzen en Jeuk.

hoofdgang (*hoofgank*): Maastricht.

hoofdingang (*hoofingank*): Maastricht.

midden: Meerssen.

middenbeuk: Houthalen en Tongeren.

middenschip: Venray, Maastricht en

Wijk.
middenpand: Ospel.

ZIJPAD

N 96A (1989) (016).

Elk van de beide gangen aan de zijkant van de kerk, die parallel lopen met het middenpad.

zijpad: freq. Oostlb., Weertlds., Horns, Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb. en Centr.-Maaslds., verspr. Dommelds., zeldz. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Waubach, Bocholt, Maastricht en Heugem.

zijgang (ook *zijgank*): freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb. en Centr.-Maaslds., verspr. Dommelds., zeldz. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Montzen, Ell, Ophoven, Bree, As, Eigenbilzen, Diepenbeek, Hoeselt, Tongeren, Houthalen, Zonhoven, Hasselt, Hoepertingen, Sint-Truiden, Jeuk en Blerick.

kleine gang (*kleine gank*): Ubachsberg en Epen.

gang (*gank*): Horn.

zijkant: Kelpen, Mechelen-aan-de-Maas en Maastricht.

MANNENKANT

N 96A (1989) (018).

De rechterhelft van de kerk, rechts van het middenpad als men met het gezicht naar het altaar staat. De rechterkant was bestemd voor de mannen. De benamingen met **evangelie** verwijzen naar het feit dat het evangelie aan die kant van het altaar gelezen werd.

Voor Tegelen en Roermond is voorts de omschrijving **rechts in de kerk** opgetekend en voor Neerpelt **rechts de manslui**.

mankant: Tegelen, Klimmen,

Ophoven, Maastricht, Eigenbilzen, Peer, Hasselt, Hoepertingen, Heers en Meijel.

manskant: As, Diepenbeek, Hoeselt, Membruggen, Achel, Sint-Huibrechts-Lille, Eksel, Houthalen, Sint-Truiden, Jeuk en Tessenderlo.

mansluikant: freq. Oostlb., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Eys, Gulpen, Maastricht en Loksbergen.

mansluiskant (ook *mansluiskant*): Waubach, Klimmen, Thorn en Holtum.

kant van de manslui: Tienray en Klimmen.

kant van de manskerels (*kant van de manskeels*): Tienray.

kant van de kerels (*kant van de keels*): Tienray.

kerelskant (*keelskant*): freq. Kleverlds.

jongenskant: Maastricht.

evangeliekant: verspr. Oostlb., Weertlds., Horns, Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Tongeren, Zonhoven, Venlo en Meijel.

kant van het evangelie: Klimmen.

Thuller kant: Schinnen.

mannenzijde (*mannenzij*): Valkenburg.

mansluizijde (*mansluizij*):

Chèvremont, Nieuwenhagen, Epen, Montfort, Vlodrop, Geleen, Doenrade en Noorbeek.

mansluiszijde (*mansluitszij*):

Nieuwenhagen en Kerkrade.

evangeliumzijde (*evangeliumzij*):

Montzen.

evangeliegang (*evangeliegank*): Echt.

VROUWENKANT

N 96A (1989) (017).

De linkerhelft van de kerk, links van het middenpad als men met het gezicht naar het altaar staat. De linkerkant was bestemd voor de vrouwen. De benamingen met **epistel** verwijzen naar het

feit dat het epistel aan die kant van het altaar gelezen werd.
 Voor Neerpelt is voorts de omschrijving **links de vrouwlui** opgetekend.

vrouwenkant: Voerendaal, Gulpen, Tegelen, Montfort, Klimmen, Ophoven, Maastricht, Membruggen, Hasselt, Venray, Tienray en Meijel.

vrouwluikant: freq. Oostlb., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds. en Kleverlds., verspr. Dommellds.; ook in Ubachsberg, Eys, Diepenbeek, Hoeselt, Houthalen, Hoepertingen, Heers, Sint-Truiden, Jeuk, Tessenderlo en Loksbergen.

vrouwluiskant (ook *vrouwluitskant*): Waubach, Kesseleik, Klimmen, Thorn en Holtum.

kant van de vrouwlui: Maastricht en Klimmen.

wijvenkant (*wijverkant*): Meijel en Eigenbilzen.

meidjeskant (*meidskeskant*): Maastricht.

epistelkant: verspr. Oostlb., Weertlds., Horns, Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Tongeren, Zonhoven, Venlo en Meijel.

Schinnender kant: Schinnen.

vrouwenzijde (*vrouwenzij*): Montfort.

vrouwluizijde (*vrouwluizij*): Chèvremont, Nieuwenhagen, Epen, Vlodrop, Geleen, Doenrade en Noorbeek.

vrouwluiszijde (*vrouwluiszij*, *vrouwluitszij*): Valkenburg, Nieuwenhagen en Kerkrade.

epistelzijde (*epistelzij*): Waubach en Montzen.

epistelgang (*epistelgank*): Echt.

1.2 Het kerkinterieur

Deze paragraaf behandelt de woordenschat in verband met de inrichting van de kerk, met name begrippen wat betreft de aankleding en de meubilering. In de eerste subparagraaf komen enkele algemene kenmerken aan bod die in elke kerk voorkomen. In de volgende subparagrafen wordt achtereenvolgens ingegaan op de stoelen en banken in de kerk, de heiligenbeelden en relikwieën, het interieur van de doopkapel, het priesterkoor en de sacristie.

1.2.1 Algemene kenmerken

Hier worden enkele typische onderdelen van het kerkinterieur besproken die in elke kerk voorkomen, zoals bijvoorbeeld de kerkdeur, de kerkrampen, de preekstoel en de pilaren. Voor de begrippen BIECHTSTOEL, ORGEL en ORGELPIJPEN is geen lexicale variatie opgetekend. De vraagstelling naar BRUIDSPORTAAL, BEURS en VOORGEBORCHTE VAN DE BIECHTSTOEL leverde onvoldoende materiaal op om die begrippen als aparte lemma's op te nemen. Verder zijn de gegevens voor het SCHUIFJE VAN DE BIECHTSTOEL eveneens niet opgenomen omdat het voorwerp niet overal hetzelfde is: al naargelang de kerk en het type biechtstoel kan het traliewerk afgesloten worden door een schuifje, door een deurtje dat kan worden opengeklapt of door een raampje. Het materiaal voor al die begrippen kan geraadpleegd worden in de materiaalbasis op het internet.

KERKDEUR

N 96A (1989) (006).

De hoofdingang van een kerk, de grote deur.

Voor Venray en Tongeren is voorts de omschrijving **onder de toren** opgetekend.

kerkdeur: freq. in heel Lb.

kerkendeur: Sevenum en Waubach.

grote deur: verspr. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Neerbeek, Weert, Grevenbicht/Papenhoven, Holtum, Eisden, Diepenbeek en Peer.

grote kerkdeur: Meijel, Blerick en Achel.

buitendeur: Mechelen-aan-de-Maas.

hoofddeur: Weert en Reuver.

lijkdeur: Nieuwenhagen.

voordeur: Jeuk.

ingang (*ingank*): Maastricht.

grote ingang (ook *grote ingank*): Venray en Sint-Truiden.

hoofdingang (ook *hoofingank*, *hoofingang*, *hoofingank*):

Nieuwenhagen, Baarlo, Reuver, Horn, Posterholt, Beek, Ulestraten, Tungalroy, Echt, Holtum, Maastricht, Venlo en Meijel.

hauptsingang (*hauptsjank*):

Chèvremont.

poort: Maastricht.

kerkpoort: Montfort, Geleen en Epen.

grote poort (ook *grote poorts*):

Loksbergen en Vijlen.

KERKPORTAAL

N 96A (1989) (007).

Een grote, soms met beeldhouwwerk versierde deurnis aan de hoofdingang van een kerk.

portaal (<*oudfr.*): freq. in heel Lb.

portaal (*portaalke*): Merselo en America.

kerkportaal: Nieuwenhagen, Eys, Posterholt, Lutterade, Beek, Schinnen, Valkenburg, Weert, Bree, Maastricht, Eigenbilzen, Diepenbeek, Peer, Venlo en Venray.

kerkenportaal: Linne.

voortportaal: Waubach.

ingang (*igank*): Eys.

kerkingang (*kerkigank*): Waubach.

gangetje (*gangske*): Voerendaal.

lange gang (*lange gank*): Maastricht.

hal: Epen.

kerkhal: Opoeteren, Guttecoven en Geulle.

kerkner: Hoeselt.

portiek: Klimmen.

province (fr.): Eksel.

voorgeborgte: Meijel.

voorhuis: Jeuk.

klokhuis (*klokkes*): Obbicht en Doenrade.

onder de toren (ook *onder de toon*, *onder de toor*): Bocholtz, Roggel, Kessel, Vlodrop, Ospel, Weert, Gennep, Oirlo en Sevenum.

WIJWATERVAT

Kaart 1, pag. 185

N 96A (1989) (009).

Een stenen bekken, aan de ingang van een kerk in een muur of zuil ingemetseld of op een zelfstandige standaard rustend, dat het wijwater bevat waarmee kerkgangers bij het binnenkomen of het buitengaan van de kerk een kruisje maken.

Zie voor het WIJWATERBAKJE, een klein bekken met wijwater thuis op of nabij de slaapkamer, paragraaf 2.4 van deze aflevering, pag. 97.

wijwatervat: Sint-Martens-Voeren, Vlodrop, Maastricht, Diepenbeek, Hoeselt, Tongeren, Zonhoven, Hasselt en Heers.

wijwatersvat: verspr. Oostlb., Maaskemp., Centr.Maaslds. en Dommellids.; ook in Nieuwenhagen, Weert, Tungelroy, Maastricht, Wijk, Eigenbilzen, Houthalen, Zonhoven, Hoepertingen, Sint-Truiden, Tessenderlo, Loksbergen, Siebengewald en Venray.

wijwatersvaatje (*wijwatersvatje*): Meijel.

wijwatersvat: Heel.

vontwatersvat (*vintwatersvat*): Merselo en Venray.

wijwaterbak: zeldz. Oost.Zuidlb. en Oostlb.; ook in Kerkrade, Ophoven, Grevenbicht/Papenhoven, Geulle, Eigenbilzen, Jeuk en Maasbree.

wijwaterbakje (*wijwaterbakske*): Meijel en Vijlen.

wijwatersbak: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb. en Horns, verspr. Kleverlds.; ook in Bocholtz, Holtum, Guttecoven, Urmond, Maastricht, Heugem, Peer en Venlo.

wijwatersbakje (*wijwatersbakske*): Kesseleik, Sint-Huibrechts-Lille en Roermond.

wijwatersbak: Echt, Montfort en Holtum.

vontwaterbak (*vintwaterbak*): Venray en America.

vontwatersbak (*vinkwatersbak*, *vintwatersbak*): verspr. Kleverlds.

pot: Sint-Truiden.

wijwaterpot: Tongeren en Membruggen.

wijwaterspot: Montzen, Oplabbeek, Stokkem, Eksel en Sint-Truiden.

wijwatersteen: Chèvremont, Waubach, Epen, Montzen, Montfort, Koningsbosch, Klimmen, Ospel, Ell, Uikhoven, Geulle en Eksel.

wijnwatersteen: Geistingen.

PILAAR —————

N 96A (1989) (027).

Een stenen zuil waarop een boog of gewelf van een kerk steunt.

pilaar (ook *plaar*): freq. in heel Lb.
kerkpilaar: Venlo, Hoeselt en Maastricht.
pilaster: Merselo en Tongeren.
pijler (ook *fijler*): Ulestraten en Kerkrade.
pijlder: Gennep, Siebengewald en Klimmen.

GEWELF —————

N 96A (1989) (028).

Een holgebogen, meestal stenen, zoldering in een kerk.

gewelf (ook *gewelb*, *gewulf*): freq. in heel Lb.
gewelfte (*gewulfd*): Eys.
gewelfs (*gewulf*s): Obbicht.
verwelf (*verwulf*): Weert en Klimmen.
welf (*wulf*): Venray.
welfsel (*wulf*sel): Tessenderlo en Heel.
gewelfsel (*gewulf*sel): Maastricht.
verwelfsel (*verwulf*sel): Maastricht en Wijk.
boog: Heugem.
hemel (*emel*): Sint-Truiden.
gehemelte: Hoeselt.
plafond (**fr.**) (*plafon*, *plafong*): Epen, Montfort, Urmond, Diepenbeek, Tongeren en Sint-Truiden.
zolder: Loksbergen.
zwerk: Schinnen en Maastricht.

GEWELFSCHILDERING —

N 96A (1989) (029).

Een beschildering van de holgebogen zoldering van een kerkgebouw.
 Voor Venray is voorts de omschrijving

beschilderd gewelf (*beschilderd gewulf*) opgetekend en voor Bocholt **geschilderd gewelf**.

gewelfschildering (ook *gewulf*schildering): verspr. Oost.-Zuidlb. en Oostlb.; ook in Weert, Thorn, Holtum, Eisden, Maastricht, Eigenbilzen, Peer, Siebengewald, Venray en Meijel.
muurschildering: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns, Centr.Maaslds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Ospel, Bree, Opglabbeek, Maastricht, Achel, Sint-Huibrechts-Lille, Peer, Zonhoven, Sint-Truiden en Jeuk.
plafondschildering: Ell.
wandschildering: Ell.
welfschildering: Tessenderlo en Venray.
schildering: Weert, Kelpen, Stokkem, Grevenbicht/Papenhoven, Venlo en Merselo.
beschildering: Doenrade.
schilderij: Eksel.
gewelfschilderij: Eigenbilzen.
muurschilderij: Schinnen, Tongeren, Sint-Truiden en Gennep.
plafondschilderij: Hasselt en Tongeren.
wandschilderij: Sweikhuizen.
muurgemälde (<du.): Kerkrade en Montzen.
plafondgemälde (<du.): Montzen.
muurversiering: Beek.
schilderwerk: Venray.

KERKRAAM —————

N 96A (1989) (030a).

Een al dan niet gebrandschilderd venster in een kerk.
 Zie voor de verspreiding van **-raam** versus **-venster** ook het lemma RAAM en de bijhorende kaart in WLD II.9, pag. 123-124.

kerkraam: freq. Noord.Oostlb., Weertlds., Horns, Zuidgeld.Lb. en

Kleverlds., verspr. Dommellds.; ook in Ubachsberg, Nuth, Ulestraten, Meerssen, Bree, Opoeteren, Echt, Eisdén, Maastricht, Eigenbilzen, Tongeren, Membruggen en Tessenderlo.

kerkenraam: verspr. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Koningsbosch, Schinnen, Thorn, Holtum en Houthalen.

venster: Doenrade, Noorbeek, Grevenbicht/Papenhoven, Urmond, Geulle, Zonhoven en Sint-Truiden.

kerkvenster: freq. Oostlb-Rip. overgg., Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Chèvremont, Weert, Geistingen, Bocholt, Opglabbeek, As, Eigenbilzen, Diepenbeek, Hoeselt, Neerpelt, Eksel, Zonhoven, Hasselt, Hoepertingen, Heers, Sint-Truiden, Jeuk en Loksbergen.

kerkenvenster: Kerkrade, Voerendaal, Nieuwenhagen, Waubach, Tegelen, Roermond, Vlodrop, Lutterade en Amstenrade.

kerkruit: Geleen en Sweikhuizen.

GLAS-IN-LOODRAAM

N 96A (1989) (031).

Een raam waarin een groot aantal in lood gevatte, geschilderde ruiten is aangebracht. De meeste katholieke kerkgebouwen zijn voorzien van veelkleurige glas-in-loodramen, waarin vaak godsdienstige voorstellingen afgebeeld worden.

glas-in-lood (ook *glas-i-lood*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Voerendaal, Waubach, Kessel, Reuver, Ospel, Tungalroy, Holtum, Mechelen-aan-de-Maas, Maastricht, Sint-Huibrechts-Lille, Zonhoven, Venlo, Siebengewald, America en Maasbree.
raam met glas-in-lood: Peer.

glas-in-loodraam (ook *glas-i-loodraam*): freq. Noord.Oostlb., Horns, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Ubachsberg, Schimmert, Meerssen, Weert, Echt, Holtum, Eisdén, Maastricht en Heugem.

glasraam: Tessenderlo, Ophoven en Loksbergen.

loodraam: Eksel en Stokkem.

loodglasraam: Hasselt.

gebrandschilderd raam: Tegelen, Roermond, Montfort, Hoepertingen en Blitterswijk.

loodvenster: Jeuk, Eigenbilzen en Valkenburg.

venster-in-lood: Tongeren.

glas-in-loodvenster (ook *glas-i-loodvenster*): freq. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Weert, Grevenbicht/Papenhoven, Guttecoven, Eisdén en Maastricht.

bleien (<du.) venster: Montzen.

beschilderde venster: Waubach.

gekleurde venster: Neerpelt.

glas-in-loodruit: Lutterade.

loodglas: Sint-Martens-Voeren, As, Diepenbeek en Houthalen.

vitraux (fr.): Sint-Truiden.

PREEKSTOEL

N 96A (1989) (033).

Een verhoogd gestoelte in het midden van het kerkgebouw waarop in katholieke kerken de homilie werd gehouden door de priester.

preekstoel: freq. Oostlb., Centr.-Lb., Westlb., Truierlds., Brab.Lb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Nieuwenhagen, Waubach, Gulpen en Sint-Martens-Voeren.

predikstoel (*predigstoel*): freq. Ripuar., Oost.Zuidlb. en aansluitend Zuid.-Oostlb.; ook in Montzen en Urmond.

kansel: Maastricht en Nieuwenhagen.

kuip: Maastricht.

OKSAAL

Kaart 2, pag. 186

N 96A (1989) (039), ZND 05 (1924) (025), ZND 39 (1942) (038).

De galerij boven het kerkportaal, waar het orgel staat en het zangkoor zingt. Voor Neerpelt is voorts de omschrijving **op de orgel** (*op den orgel*) opgetekend.

oksaal (ook *eksaal, enksaal, ekzaal, engzaal, okzaal*): freq. in heel Lb.

doksaal (ook *deksaal, teksaal, dekzaal, dokzaal, toksaal, taksaal*): freq. Maaskemp. en Truierlds., verspr. Dommellds., Demerkemp. en Lonerlds.; ook in Tungalroy, Eigenbilzen, Diepenbeek, Membruggen, Tessenderlo, Loksbergen, Lommel en Sevenum.

noksaal (ook *nokzaal*): verspr. Tongerlds.; ook in Borgloon.

hoogzaal: freq. Dommellds. en Demerkemp., verspr. Maaskemp. en Centr.Maaslds.; ook in Diepenbeek, Kerkhoven en Tessenderlo.

opzaal: verspr. Bilzerlds.; ook in Rotem en Lanaken.

trekzaal: Kermt, Stokrooie en Kuringen.

koor: freq. Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Nieuwenhagen, Tegelen, Tungalroy, Bree en Maastricht.

zangkoor: Baarlo, Montfort, Ospel, Tungalroy, Siebengewald en Sevenum.

zangzolder: Venray.

zingzolder: Merselo en Oirlo.

zoldertje (*zolderke*): Meijel.

verhoog: Hamont en Kaulille.

KRUISWEG

N 96A (1989) (056a), N 96B (1989) (314, 315 add., 316b).

Een reeks van 14 afbeeldingen (staties) die de gang van Jezus van de residentie van Pilatus naar Golgotha voorstellen en in veel katholieke kerken te vinden is.

kruisweg (ook *kruitsweg*): freq. in heel Lb.

statieweg: Grevenbicht/Papenhoven.

KRUISWEGSTATIE

N 96A (1989) (056b), N 96B (1989) (316a).

Elk van de veertien afbeeldingen die de gang van Jezus van de residentie van Pilatus naar Golgotha voorstellen. Boven iedere statie is een kruis aangebracht.

statie: freq. in heel Lb. behalve in het Ripuar.; wel in Bocholtz.

statie van de kruisweg (ook *statie van de kruitsweg*): Nieuwenhagen, Gulpen, Roggel, Maastricht, Eigenbilzen, Sint-Huibrechts-Lille en Hechtel.

kruiswegstatie (ook *kruitswegstatie*): Heel, Linne, Ophoven, Geistingen, Maastricht, Eigenbilzen, Peer, Oirlo en Meijel.

station (du.): Kerkrade, Chèvremont, Waubach, Epen en Montzen.

OFFERBLOK

N 96A (1989) (054).

Een kastje bij de kerkuitgang en/of bij een heiligenbeeld, waarin de gelovigen geld kunnen deponeren.

offerblok: freq. in heel Lb.

kerkblok: Maastricht.

offerstok: verspr. in Nl.Lb.

offerbus: Meijel, Montfort en Lutterade.

offerbakje (*offerbakske*): Linne.

OFFERGELD

N 96A (1989) (055).

Geld dat men in de offerblok stopt.

offergeld: freq. in heel Lb.**geld:** Horn.**geld voor de offerblok:** Maastricht.**geld voor te offeren:** Meijel.**kaarsengeld** (*kaartsengeld*):

Valkenburg.

kerkgeld: Maastricht.**kerkcent:** Maastricht.**kerkencent:** Oirlo.**offercenten:** Blitterswijk, Montfort en Geleen.**offer:** Montfort, Melick, Weert, Bocholt, Stokkem, Maastricht, Diepenbeek, Eksel en Loksbergen.**geldoffer:** Montzen.**godshouder** (*godshalter*): Vijlen.**1.2.2 Stoelen en banken in de kerk**

In deze subparagraaf wordt dieper ingegaan op de verschillende soorten kerkstoelen en kerkbanken, met aandacht voor hun specifieke functie. Uit de antwoorden blijkt soms dat niet elk type stoel of bank in elke kerk aanwezig was of is. Het verschil tussen de verpachte plaatsen, waarvoor men diende te betalen, en de zitplaatsen voor de armen achter in de kerk, blijkt wel alom bekend te zijn (vgl. WBD III, 3.2: Coupé 2004: 41).

KERKBANK

N 96A (1989) (019b).

Een houten bank in de kerk waarop de gelovigen zitten.

bank: verspr. in heel Lb.**kerkbank:** freq. in heel Lb.**kerkenbank:** Kerkrade, Nieuwenhagen, Vijlen, Reuver, Melick, Nieuwstadt, Lutterade, Schinnen, Kelper, Holtum en Sevenum.**wichterbank:** Bocholt.**zitbank:** Meijel.

Hasselt, Venlo en Meijel.

knielbankje (*knielbankske*): freq. Oostlb., Horns en Centr.Maaslds., verspr. Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.;

ook in Gulpen, Weert, Bocholt, Opoeteren, Maastricht, Wijk, Eigenbilzen, Tongeren en Zonhoven.

kniebank: Kerkrade, Nieuwenhagen, Waubach, Hoensbroek, Ulestraten, Geulle en Maastricht.**kniebankje** (*kniebanksje*, *kniebankske*): freq. Kleverlds., verspr. Ripuar., Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Montzen, Reuver, Swalmen, Montfort, Ospel, Weert, Ell, Haler, Thorn, Bree, Holtum, Maastricht, Eksel, Peer, Sint-Truiden en Jeuk.**knieënbankje** (*knieënbankske*): Baarlo en Melick.**bankje** (*bankske*): Thorn, Obbicht, Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt, Membruggen, Neerpelt en Zonhoven.**klein bankje** (*klein bankske*): Hoepertingen.**zitbankje** (*zitbankske*): Sint-Huibrechts-Lille.**KNIELBANKJE**

N 96A (1989) (020).

Een laag bankje vooraan de kerkbank, waarop men kan knielen tijdens de mis.

knielbank: Baarlo, Nieuwstadt, Lutterade, Mechelen-aan-de-Maas,

KNIELKUSSEN

N 96A (1989) (021).

Een kussen op het knielbankje van de kerkbank, om tijdens het bidden op neer te knielen.

kussen: verspr. Noord.Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Voerendaal, Lutterade, Ulestraten, As, Maastricht, Eigenbilzen, Tongeren, Zonhoven, Sint-Truiden, Jeuk en Venlo.

kussen van de bank: Blerick.

kussentje (*kuske, kusseke*): verspr. Zuid.Oostlb. en Trichterlds.; ook in Tegelen, Heel, Roermond, Kelpen en Grevenbicht/Papenhoven.

knielkussen: verspr. Oostlb.; ook in Gulpen, Tungelroy, Echt, Maastricht, Eigenbilzen, Hasselt, Venlo en Venray.

knielkussentje (*knielkuske, knielkusseke*): Lutterade, Schinnen, Klimmen, Weert, Maastricht en Meijel.

kniekussen: verspr. Ripuar., Oost.-Zuidlb., Oostlb. en Kleverlds.; ook in Montzen, Ospel, Weert, Thorn, Holtum, Eisden, Maastricht, Sint-Huibrechts-Lille en Peer.

kniekussentje (*kniekuske, kniekusseke*): Ubachsberg, Linne, Doenrade en Haler.

knieënkussen: Maastricht.

knieënkussentje (*knieënkuske*): Reuver en Melick.

bankkussen: Mechelen-aan-de-Maas.

kerkkussen: Baarlo.

kerkkussentje (*kerkkuske*): Baarlo.

VOETENBANKJE

N 96A (1989) (022).

Een bankje om de voeten op te zetten wanneer men op een kerkbank zit. Informanten voor Heel, Echt, Venray en

Oirlo maken geen onderscheid met het **knielbankje** (*knielbankske*).

voetbankje (*voetbanksje, voetbankske*):

freq. Horns, Maaskemp. en Centr.-Maaslds., verspr. Tongerlds., Dommellids. en Demerkemp.; ook in Kerkrade, Chèvremont, Nieuwenhagen, Sint-Martens-Voeren, Kessel, Posterholt, Lutterade, Ulestraten, Ospel, Eigenbilzen, Sint-Truiden, Tessenderlo, Loksbergen, Tienray, Meijel en Sevenum.

voetenbankje (*voetenbankske,*

vuutbankske, vietbankske, veutbankske, veetbankske): freq. Oostlb-Rip. overgg., Oostlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Weert, Tungelroy, Kelpen, Thorn, Bocholt, Opglabbeek, Guttecoven, Mechelen-aan-de-Maas, Maastricht, Wijk, Heugem, Eigenbilzen, Neerpelt, Sint-Truiden en Jeuk.

knielbankje (*knielbankske*): Heel, Echt, Venray en Oirlo.

klein bankje (*klei bankske, klein bankske*): Montfort en Hoepertingen.

VERPACHTE BANKEN

N 96A (1989) (023).

De kerkbanken waarvan de plaatsen aan de meer gegoede parochianen verpacht werden.

banken: Eigenbilzen en Tongeren.

pachtbanken: verspr. Oost.Zuidlb. en Oostlb.; ook in Stokkem, Venray en Meijel.

gepachte banken: Chèvremont, Tegelen, Roermond en Gennep.

verpachte banken: zeldz. Oost.Zuidlb. en Oostlb.; ook in Weert, Tungelroy, Echt, Maastricht, Venlo, Venray, Sevenum en Maasbree.

betaalde banken: Peer.

eigen banken: Ophoven.

vaste banken: Thorn en Maastricht.
a-banken: Klimmen.
baronsbanken: Eigenbilzen.
huurbanken: Valkenburg.
plaatsen: Ell.
pachtplaatsen: Waubach, Beek, Geulle, Maastricht, Wijk, Venlo, Merselo en Maasbree.
gepachte plaatsen: verspr. Noord.-Oostlb.; ook in Voerendaal, Schinnen en America.
verpachte plaatsen: verspr. Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Nieuwenhagen, Weert, Heugem en Blerick.
gekochte plaatsen: Maastricht.
vaste plaatsen: Nuth.
eigen plaatsen: Maastricht.
huurplaatsen: Klimmen.
gehuurde plak: Achel.
stoelen: Thorn en Montzen.
betaalde stoelen: Peer.
betaalde kerkstoelen: Neerpelt.
eigen stoelen: Eksel en Opglabbeek.
gehuurde stoelen: Hoepertingen.
kerkstoelen: Zonhoven.
kussenstoelen: Sint-Truiden.
lage stoelen: Sint-Truiden.
pachtstoelen: Maastricht.
zitstoelen: Loksbergen.
kuipen: Boorsem.
stallen: Tongeren.

ARMENBANKEN

N 96A (1989) (019 add., 024).

De banken achterin de kerk, die niet werden verpacht, en waar de armen kostenloos konden gaan zitten.

banken: Boorsem en Montzen.
armbanken: Weert, Eksel en Eigenbilzen.
armenbanken: Nieuwenhagen, Baarlo, Nieuwstadt, Neerbeek, Geleen, Bocholt, Opglabbeek, As, Maastricht, Wijk en Peer.

armenbankjes (*armenbankskes*): Maastricht.
vrijbanken: verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb., zeldz. Noord.Oostlb.; ook in Ospel, Weert, Tungalroy, Thorn, Stokkem, Maastricht, Venray en Sevenum.
vrije banken: verspr. Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Eys, Tegelen, Roermond en Ophoven.
onverpachte banken: Maasbree en Geulle.
niet verpachte banken: Tienray.
achterbanken: Eisdien.
banken van de peetjes (*banken van de peekes*): Tongeren.
gemeentebanken: Meijel.
gewone banken: Epen.
b-banken: Klimmen.
oude banken (*aa benk*): Klimmen.
vrije plaatsen: freq. Oostlb. en Kleverlds.; ook in Voerendaal, Nieuwenhagen, Ell, Thorn, Echt, Holtum, Urmond, Maastricht, Heugem en Venlo.
ongepachte plaatsen: Baarlo.
niet gepachte plaatsen: Schinnen.
onverpachte plaatsen: Tegelen, Melick en Lutterade.
niet verpachte plaatsen: Horn.
vrije plakken: Eksel en Peer.
vrije stoelen: Eksel.
centenstoelen: Hoeselt.
kerkstoelen: Holtum en Loksbergen.
auto: Oirlo.

KERKSTOEL

N 96A (1989) (025).

Een stoel met hoge leuning waarop men zowel kan knielen als zitten.

stoel: Tegelen, Reuver, Posterholt, Kelpen, Echt en Venray.
stoeltje (*stoelke*): Swalmen, Koningsbosch, Noorbeek, Weert, Tongeren en Sevenum.

kerkstoel: freq. in heel Lb. behalve in het Ripuar.

kerkstoeltje (*kerkstoelke*): Gulpen, Ospel, Wijk, Venlo en America.

kerkenstoel: verspr. Oost.Zuidlb. en Oostlb.; ook in Kerkrade, Thorn en Holtum.

kerkenstoeltje (*kerkenstoelke*): Nieuwstadt.

bidstoel: Klimmen.

bidstoeltje (*bidstoelke*): Oirlo.

bedestoel (*beestoel*): Waubach, Montfort, Schinnen, Klimmen, Geulle en Tienray.

klapstoel: Chèvremont, Bocholtz, Nieuwenhagen, Tegelen, Weert, Tungalroy, Houthalen, Venlo, Venray en Blitterswijk.

kniestoel: Hoensbroek.

kussenstoel: Tongeren.

velours (fr.) stoel (*floeren stoel*): Neerpelt.

op men alleen maar geknield kan zitten.

bidstoel: verspr. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Waubach, Eys, Montzen, Lutterade, Sweikhuizen, Tungalroy, Ophoven, Geistingen, Opoeteren, Stokkem, Holtum, Heugem, Eigenbilzen, Peer, Zonhoven, Sint-Truiden, Tessenderlo en Blerick.

bedestoel (*beestoel, beeëstoel, beeënstoel*): verspr. Oostlb-Rip. overgg., Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Weert, Thorn, Maastricht, Eigenbilzen, Tongeren, Hasselt, Venlo, Tienray en Maasbree.

gebedstoel: Lutterade.

kerkstoel: Tienray en Diepenbeek.

kerkenstoel: Thorn en Nieuwenhagen.

knielstoel: Tegelen en Weert.

kniestoel: Geleen.

koorstoel: Montfort.

bidbank: Eksel en Loksbergen.

kniebank: Ell en Nieuwenhagen.

kniebankje (*kniebankske*): Ospel en Linne.

trouwbank: Houthalen.

prie-Dieu (fr.): Schimmert, Bocholt, Maastricht, Neerpelt en Sint-Truiden.

BIDSTOEL

N 96A (1989) (020 add., 026).

Een stoel met knie- en armsteun, waar-

1.2.3 Heiligenbeelden en relikwieën

In deze subparagraaf komen de meest frequente heiligenbeelden aan bod. Het **MARIANUM** 'een groot, vaak dubbel Mariabeeld, staande op wolken of op de maansikkel, dat van het gewelf van een kerk afhangt' bleek onvoldoende bekend te zijn om als apart lemma opgenomen te worden. Slechts enkele informanten noteerden de Nederlandse benaming **Marianum** of de algemenere benaming **Mariabeeld**. Voor Venray is voorts **dubbele maria** (*dobbel maria*) opgetekend en in Geleen is dat een **maria in de wolken**, in Eys een **maria op de wolken** en in Sittard een **moedergods op de wolken**. Daarnaast behandelt deze subparagraaf ook de algemene benamingen voor de relikwieën, de vereerde overblijfselen van heiligen of zaken die met Christus, Maria of een heilige in aanraking zijn geweest. Ten slotte is ook het lemma **KAARSENBAK** in deze subparagraaf opgenomen, aangezien zo'n houder met brandende kaarsen vaak bij een heiligenbeeld opgesteld staat.

HEILIGENBEELD

N 96A (1989) (042), N 96B (1989) (376).

Een beeld van een heilige in een kerk.

beeld: verspr. in Lb.

heiligenbeeld: freq. in heel Lb.

heiligenbeeldje (*heiligenbeeldsje*):

Bree.

kerkbeeld: Tegelen, Venlo en Hasselt.

kerkenbeeld: Lutterade en Waubach.

heilige: Epen, Vlodrop, Klimmen, Geistingen, Opglabbeek, Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren, Membruggen, Sint-Truiden en Loksbergen.

kerkheilige: Klimmen.

figuur: Maastricht.

heiligenfiguur: Waubach, Kerkrade en Eys.

patroon (<fr.): Meijel.

postuur (<fr.): Stokkem en Montzen.

statue (fr.): Maastricht, Wijk en Montzen.

beeld: Valkenburg.

kruisbeeld (ook *kruitsbeeld*): freq. in heel Lb.

kruisbeeldje: Weert en Tungenroy.

kruisenbeeld (*kruitsenbeeld*):

Klimmen.

Christusbeeld: Tessenderlo.

Lieve-Heerbeeld (*Lieven-Herebeeld*): Montfort.

christus: Waubach, Henri-Chapelle, Eupen, Mheer, Eigenbilzen, Diepenbeek, Hoeselt, Tongeren en Kerkom.

christus aan het kruis (ook *christus aan het kruits*): Tegelen en Zonhoven.

crucifix (<lat.) (ook *kruitsifix*, *kruizefix*): freq. in heel Lb.

kruisfix (*kruitsifix*): Venlo.

heergod (ook *heregod*): Heerlerheide, Heerlen, Waubach en Montzen.

heergodje (*heergodsje*, *heregodsje*): Kerkrade en Montzen.

lieveheer (ook *lieveneer*, *lievenheer*): freq. Tongerlds., verspr. Oostlb., Weertlds., Horns, Maaskemp., Centr.-Maaslds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Bunde, Kanne, Neerpelt, Kleine-Brogel, Kaulille, Zonhoven, Kortessem, Wellen en Kerkom.

lieveheertje (*lievenheerke*): Baarlo en Uikhoven.

kruislieveheer (ook *kruislieveneer*, *kruislievenheer*): Posterholt, Leveroy, Geistingen, Diepenbeek, Zonhoven, Venlo, Oostrum en America.

kruisenlieveheer (*kruisenlievenheer*): Sint-Truiden.

onzelieveheer (ook *onslieveneer*, *onslievenheer*, *onzelieveneer*, *onzelievenheer*, *'s-lieveneer*, *'s-lievenheer*): verspr. Oostlb., Centr.-Maaslds. en Trichterlds.; ook in Gulpen, Nederweert, Weert, Bree, Vliermaalroot, Eksel, Ulbeek, Mettekoven, Blerick, Venlo, Blitterswijk en Sevenum.

onzelieveheer aan het kruis (*onzelievenheer aan het kruis*): Sevenum.

KRUISBEELD

Kaart 3, pag. 186

N 06 (1960) (046), N 96A (1989) (043, 044 add.), N 96B (1989) (368), N 96D (1989) (609b add.), ZND 01 (1922) (174), ZND 22 (1936) (037).

Een beeld van Jezus Christus aan het kruis. Indien het een kruisbeeld betreft dat langs een veldweg staat wordt in Pey de benaming **veldlieveheer** (*veldlieveneer*) gebruikt.

Op de kaart wordt de verspreiding van de variant *kruits* weergegeven.

kruis (ook *kruits*): freq. in heel Lb.

kruis met Christusfiguur (*kruits met Christusfiguur*): Baarlo.

kruis met een lieveheer (*kruits met een lievenheer*): Tegelen.

Christuskruis: Maastricht.

Lieve-Heerkruis (ook *Lieven-Herekruis*): Venray, Meijel en Eisden.

CORPUS

N 96A (1989) (042 add., 043 add.), N 96B (1989) (369).

De figuur van Christus aan het kruis.

corpus (lat.): freq. Oost.Zuidlb. en Oostlb., verspr. Centr.Maaslds., Trichterlds. en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Weert, Kelpen, Bocholt, Peer, Hechtel en Venlo.

corpus Christi (lat.): Maastricht.

corpuskruis (corpuskruits): Eys.

lichaam: Echt.

lichaam van Christus: Meijel.

lijf van Christus: Sittard.

christus: Ubachsberg, Montzen, Montfort, Posterholt, Doenrade, Ophoven, Maastricht en Merselo.

christus aan het kruis: Sint-Truiden.

Christusfiguur: Bocholtz, Vijlen, Thorn, Sint-Huibrechts-Lille en Peer.

lieveheer (ook *lieveneer*, *lievenheer*):

Sint-Martens-Voeren, Tegelen, Geistingen, Stokkem, Diepenbeek, Hoeselt, Neerpelt, Zonhoven, Jeuk, Tienray en Sevenum.

gekruiste lieveheer (gekruiste lievenheer): Eksel.

kruislieveheer (kruislievenheer): Houthalen.

onzelieveheer (ook *onslieveheer*, *onslievenheer*, *onzelievenheer*, *'s-lieveneer*): Weert, Bree, Opglabbeek, Holtum, Tongeren, Achel, Zonhoven en Oirlo.

VIJF WONDEN VAN CHRISTUS

N 96B (1989) (371).

De vijf kruiswonden van Jezus, te zien op het corpus.

vijf wonden: freq. in heel Lb. behalve in het Ripuar.

vijf wonden van Christus: Klimmen, Holtum, Maastricht en Eigenbilzen.

vijf wonden van Onze Heer God:

Nieuwenhagen.

vijf wonden van Onze-Lieve-Heer

(*vijf wonden van Onze-Lieven-Heer*): Nieuwstadt.

fünf (du.) wonden (vunnef wonden):

Kerkrade, Eys en Vijlen.

kruiswonden: Weert, Ophoven, Peer en Oirlo.

vijf blessuren (<fr.): Maastricht.

HEILIG HARTBEELD

Kaart 4, pag. 187

N 96A (1989) (044), N 96B (1989) (372).

Een beeld van Jezus die zijn hart toont. Voor Schimmert is voorts **de goede herder** opgetekend.

Heilig Hart: freq. in heel Lb. behalve in het Ripuar.

Heilig Hart Jezus: Geleen.

Heilig Hart van Jezus: Baarlo, Sittard, Ulestraten en Blerick.

Heilig Hartbeeld: freq. in heel Lb. behalve in het Ripuar.

Heilig Hartsbeeld: Waubach, Eys, Vijlen en Maastricht.

beeld van het Heilig Hart: Baarlo, Sint-Huibrechts-Lille en Bocholt.

Hart Jezusbeeld: Gulpen.

Hart Jezus: Schinnen.

Herz Jesu (du.): Nieuwenhagen, Chèvremont en Bocholtz.

Herz Jesus (<du.): Kerkrade en Epen.

Sacré-Coeur (fr.): Montzen.

jesus: Maastricht.

jesusje (jezeke): Maastricht.

Heilig Hartkruis: Eisdén.

MARIABEELD

Kaart 5, pag. 187

N 96A (1989) (045), N 96B (1989) (219 add., 377).

Een beeld van de Heilige Maagd Maria, de moeder van Jezus.

Mariabeeld: freq. in Nl.Lb. behalve in het Ripuar.; ook in Ophoven, Opglabbeek, Eisdien, Mechelen-aan-de-Maas, Neerpelt, Sint-Huibrechts-Lille, Peer, Zonhoven en Sint-Truiden.

Mariabeeldje (ook *Mariabeeldsje*): Tegelen, Horn, Vlodrop, Haler, Heers, Merselo en Oirlo.

beeld van Maria: Peer.

maria: Nuth.

maria alleen: Geleen.

maria met kindje Jezus: Opglabbeek.

mariaatje (*mariake*): Heers.

Heilige Maagd Maria: Peer.

Lieve-Vrouwbeeld: Opoeteren, Opglabbeek, Diepenbeek, Eksel, Zonhoven, Sint-Truiden en Sevenum.

Lieve-Vrouwbeeldje (*Lievrouwbeeldje, Lievrouwbeeldsje*): Opoeteren en Hoeselt.

Lieve-Vrouwebeeld (ook *Lief-Vrouwenbeeld, Lievrouwwebeeld, Lievrouwenbeeld*): verspr. Noord.-Oostlb., Horns en Centr.Maaslds.; ook in Sint-Martens-Voeren, Weert, Opglabbeek, Eigenbilzen, Tongeren, Eksel, Peer, Hasselt, Hoepertingen, Tessenderlo, Venray en Maasbree.

Lieve-Vrouwebeeldje (ook *Lieve-Vrouwebeeldsje*): Tegelen en Eigenbilzen.

Lieve-Vrouwtesbeeld (*Lief-Vrouwkesbeeld*): Hechtel.

beeld van het Lieve-Vrouwte (*beeld van het Lieve-Vrouwke*): Eksel.

lieievrouw (ook *lievrouw*): Tegelen, Posterholt, Ell, Ophoven, Uikhoven, Hoeselt, Neerpelt, Houthalen, Sint-Truiden en Blitterswijk.

lieievrouwte (*lieievrouwke, lievrouwke*): Tegelen, Geistingen, Bocholt, Diepenbeek, Achel, Sint-Truiden en Loksbergen.

Onze-Lieve-Vrouwbeeld (ook

's-Lievrouwbeeld): Ospel, Weert, Stokkem en Houthalen.

Onze-Lieve-Vrouwbeeld (ook *Ons-Lief-Vrouwbeeld, Ons-Lieve-Vrouwbeeld, Ons-Lievrouwbeeld, 's-Lief-Vrouwbeeld, 's-Lieve-Vrouwbeeld, 's-Lievrouwbeeld*): Tegelen, Baarlo, Kesseleik, Noorbeek, Weert, Geistingen, Echt, Geulle, Maastricht, Wijk, Heugem, Tongeren, Achel, Venlo, Meijel en Sevenum.

Onze-Lieve-Vrouwbeeldje (*'s-Lievrouwbeeldsje*): Maastricht.

beeld van Onze-Lieve-Vrouw (*beeld van Onze-Lievrouw, beeld van Selvrouw*): Jeuk en Maastricht.

beeldje van Onze-Lieve-Vrouw (*beeldje van 's-Lievrouw*): Roermond.

onzelievrouw (ook *onsliefvrouw, onslievrouw, onslievrouw, 's-liefvrouw, 's-lievrouw, 's-lievrouw*): Heel, Vlodrop, Beek, Weert, Kelpen, Bocholt, Stokkem, Maastricht, Wijk, Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren, Hoepertingen, Sint-Truiden, Jeuk, Loksbergen, Tienray en Maasbree.

onzelievrouwte (*onsliefvrouwke, onslievrouwke, 's-lievrouwke, 's-lievrouwke*): Roermond, Sint-Truiden, Tessenderlo en Merselo.

Moeder Godsbeeld: verspr. Zuid.-Oostlb.; ook in Gulpen, Montfort, Venlo, Meijel en Maasbree.

beeld van de Moeder Gods: Holtum.
moedergods: freq. Oost.Zuidlb., Zuid.-Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Sint-Martens-Voeren, Montzen, Kesseleik, Roermond, As, Maastricht, Wijk, Hoeselt, Blerick en Venray.

moedergods met kindje: Beesel.

moedergodsje (*moedergodske*): Grevenbicht/Papenhoven, Lutterade en Maastricht.

muttergottes (**du.**) (*moedergoddes, moedergodes*): freq. Ripuar. en Oost.-Zuidlb.; ook in Koningsbosch.

Muttergottesbild (**du.**) (*Moedergoddesbeeld,*

Moedergodesbeeld): verspr. Oost.-Zuidlb.; ook in Hoensbroek.

Madonna: Ell.

MOEDER VAN SMARTEN —

N 96A (1989) (046).

Een beeld van Maria die het dode lichaam van Jezus op de schoot draagt.

moeder van smarten: freq. Noord.-Oostlb., Weertlds., Horns, Zuidgeld.-Lb. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Bocholt, As, Mechelen-aan-de-Maas, Uikhoven, Eigenbilzen, Hoeselt, Peer, Hasselt, Hoepertingen en Sint-Truiden.

lieievrouw van smarten (*lieievrouw van smarten*): Jeuk.

onzelievrouw van smarten (ook *onslievrouw van smarten*, *'s-lievrouw van smarten*, *'s-lievrouw van smarten*): Heel, Beek, Holtum, Guttecoven, Maastricht, Tongeren, Eksel, Peer en Sevenum.

piëta (<it.): Chèvremont, Voerendaal, Nieuwenhagen, Montfort, Melick, Schimmert, Meerssen, Valkenburg, Klimmen, Weert, Opglabbeek, Echt, Stokkem, Eisdien, Maastricht, Diepenbeek, Sint-Huibrechts-Lille, Zonhoven, Venlo, Gennep en Venray.

mater dolorosa: Geistingen en Tongeren.

moeder dolorosa: Gulpen.

moeder van leed: Geleen.

moeder van lijden (*moeder van lijden*): Geleen.

moedergods met de dode Christus op de schoot: Montzen.

jezus op de schoot van maria: Baarlo.
zeven weeën: Zonhoven.

SINT-JOZEFBEELD —

N 96A (1989) (048), N 96B (1989) (379).

Een beeld van de Heilige Jozef, de man van Maria en pleegvader van het kind Jezus.

Jozefbeeld: verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Kessel, Reuver, Linne, Koningsbosch en Klimmen.

Jozefsbeeld: America en Neer.

Sint-Jozefbeeld: freq. Noord.Oostlb., Weertlds., Horns en Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Nieuwenhagen, Sint-Martens-Voeren, Bocholt, Maastricht, Eigenbilzen, Tongeren, Eksel, Houthalen, Zonhoven, Hasselt en Lokbergen.

Sint-Jozefbeeldje: Heers.

Sint-Jozefsbeeld: zeldz. Noord.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Gulpen, Lutterade, Geleen, Haler, Thorn, Bree, Opoeteren, Maastricht, Sint-Huibrechts-Lille, Eksel, Houthalen, Zonhoven, Meijel en Sevenum.

beeld van Sint-Jozef: Baarlo, Schinnen, Hoensbroek, Meerssen, Stokkem, Uikhoven, Maastricht, Achel, Peer, Hechtel, Jeuk, Venray, Oirlo en Meijel.

sint-jozef: verspr. Zuid.Oostlb., Centr.-Lb. en Dommelds.; ook in Kerkrade, Chèvremont, Sint-Martens-Voeren, Tegelen, Reuver, Montfort, Zonhoven, Sint-Truiden, Jeuk, Tessenderlo, Loksbergen, Venlo, Siebengewald en Venray.

heilige jozef: Waubach, Kesseleik, Posterholt, Sittard, Sweikhuizen, Ophoven, Opglabbeek, Grevenbicht/-Papenhoven, Holtum, Maastricht, Hoepertingen, Heers, Blerick, Gennep en Merselo.

heilige sint-jozef: Kerkrade.

Jozepbeeld: Maastricht.

Sint-Jozepbeeld: verspr. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Eys, Ospel, Weert, Maastricht en Wijk.

Sint-Jozepsbeeld: Geulle.

beeld van Sint-Jozep: Montzen, Montfort, Hoensbroek, Klimmen en Maastricht.

sint-jozep: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Voerendaal, Epen, Melick, Vlodrop, Weert, Tungalroy, Ell, Obbicht, Guttecoven, Maastricht, Heugem, Eksel en Sint-Truiden.

heilige jozep: Waubach, Vijlen, Montzen, Klimmen en Sint-Truiden.

Sint-Joepsbeeld: Nieuwenhagen.

beeld van Sint-Joep: Montfort en Waubach.

sint-joep: verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.-Oostlb.; ook in Beesel, Wijk, Hoeselt en Venlo.

SINT-ANNABEELD

N 96A (1989) (047).

Een beeld van Sint-Anna met haar dochter Maria en haar kleinkind Jezus.

sint-anna: Jeuk.

sint-anna-gedrieën: Kesseleik en Tungalroy.

sint-anna-te-drieën: verspr. Oostlb., Horns en Kleverlds.; ook in Gulpen, Weert, Bocholt, Holtum, Maastricht, Peer, Zonhoven, Hoepertingen en Sint-Truiden.

anna-te-drieën: Voerendaal, Kessel, Geleen, Venray en Oirlo.

drie trits: Venray.

Annatrits: Maasbree, Houthalen en Zonhoven.

Sint-Annatrits: Echt, Stokkem, Maastricht en Sevenum.

sint-anna-te-trits (*sint-anna-te-drits*): Nieuwenhagen.

Sint-Annabeeld: Venlo.

heilige familie: Thorn en Schimmert.

AUREOOL

N 96A (1989) (049).

Een gouden lichtkrans of -kring rondom het hoofd van een heiligenbeeld.

aureool: freq. Noord.Oostlb.; ook in Chèvremont, Lutterade, Schinnen, Schimmert, Weert, Ell, Thorn, Bocholt, Echt, Mechelen-aan-de-Maas, Maastricht, Wijk, Eigenbilzen, Sint-Huibrechts-Lille, Eksel, Zonhoven, Hoepertingen, Venlo en Venray.

krans: Voerendaal, Baarlo, Reuver, Linne, Lutterade, Doenrade, Noorbeek, Grevenbicht/Papenhoven, Uikhoven, Maastricht, Hasselt, Loksbergen, Venlo, Oirlo en Meijel.

kransje (*kranske*): Grevenbicht/Papenhoven, Guttecoven, Houthalen en Venlo.

gouden krans (*gouwen krans*): Klimmen.

heiligenkrans: verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Weert, Geistingen, Eisdén, Maastricht, Sint-Truiden, Siebengewald en Sevenum.

heiligenkransje (*heiligenkranske*): Waubach.

heiligenschijnkrans: Nieuwenhagen.

lichtkrans: Ubachsberg, Montzen, Heel, Meerssen, Bree, Holtum, Boorse, Tongeren, Peer en Blerick.

stralenkrans: Ubachsberg, Swalmen, Beek, Thorn, Maastricht, Tongeren, Tienray en Meijel.

stralenkransje (*stralenkranske*): Maastricht.

kroon: Sint-Martens-Voeren, Ophoven, Stokkem, Maastricht, Membruggen, Sint-Truiden, Tessenderlo en Meijel.

kroontje (ook *kroonke*): Sittard, Ospel, Diepenbeek, Neerpelt, Jeuk en Venray.

heiligenkroon: Kesseleik en Sint-Truiden.

kring: Maasbree en Reuver.

gouden kring (*gouwen kring*): Eksel en Klimmen.

ring: Hoeselt.

heiligenring: Valkenburg.

heiligenschijn: Kerkrade, Eys, Hoensbroek en Maastricht.

nimbus: Montfort, Schinnen, Stokkem, Maastricht en Gennepe.

RELIKWIE

N 96A (1989) (051).

Een van de vereerde overblijfselen van heiligen of zaken die met Christus, Maria of een heilige in aanraking zijn geweest.

relikwie: freq. in heel Lb.

reliken: Waubach, Montzen, Posterholt, Tungalroy, Eisden, Maastricht, Tongeren, Zonhoven en Sint-Truiden.

heiligdom: Nieuwenhagen.

RELIKWIEKASTJE

N 96A (1989) (052).

Een kastje of kistje, meestal uit rijk versierd edelmetaal of verguld hout en in de meest uiteenlopende vormen vervaardigd, waarin de relikwieën bewaard worden.

relikwiekast: Weert, Stokkem, Diepenbeek, Hoeselt, Hasselt, Hoepertingen en Sint-Truiden.

relikwiekastje (ook *relikwiekasje*, *relikwiekaske*): zeldz. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Klimmen, Weert, Ell, Geistingen, Bocholt, Geulle, Maastricht, Tongeren, Eksel en Sint-Truiden.

kastje voor de relikwie (*kasje voor de relikwie*): Tegelen.

relikwieënkast: Blerick en Kesseleik.

relikwieënkastje (ook *relikwieënkasje*, *relikwieënkaske*): Nieuwenhagen, Gulpen, Sint-Martens-Voeren, Swalmen, Linne, Vlodrop, Geleen, Klimmen, Grevenbicht/Papenhoven, Maastricht, Gennep en Venray.

relikenkastje (*relikenkaske*): Meerssen en Tongeren.

heilig kastje: Neerpelt.

schrijn: Reuver, Horn, Heel, Sittard,

Sweikhuizen, Ospel, Maastricht, Eigenbilzen, Sint-Huibrechts-Lille, Houthalen, Hasselt, Jeuk, Loksbergen en Venlo.

relikwieschrijn: Sevenum, Opoeteren en Schinnen.

relikwieënschrijn: Nieuwenhagen, Neer, Baarlo, Koningsbosch en Ophoven.

relikschrijn: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Eys, Heel, Montfort, Thorn, Maastricht, Peer, Tessengerlo, Meijel en Maasbree.

relikwieschrank: Valkenburg.

relikwiedoosje (*relikwiedooske*): Holtum.

relikwieëndoosje (*relikwieëndooske*): Nieuwenhagen.

doos voor relikwieën: Holtum.

relikwiekistje (ook *relikwiekiske*): Venray en Tongeren.

relikenkistje (*reliekenkiske*): Tongeren.

relikwiehouder (*relikwiehouwer*): Weert en Maastricht.

relikwieënhouder (*relikwieënhouwer*): Maastricht.

relikwiemonstrans (<lat.): Montzen.

KAARSENBAK

N 96A (1989) (053).

Een houder waarin brandende kaarsen gezet kunnen worden, meestal opgesteld bij een heiligenbeeld. De gelovigen kunnen er tegen vergoeding een kaarsje laten branden ter ere van de heilige of om een bepaalde gunst te bekomen.

kaarsenbak (ook *kaartsenbak*, *kaatsenbak*): freq. in heel Lb.

kaarsjesbak: Hasselt.

bougiebak (<fr.): Maastricht.

bougiebakje (<fr.) (*bougiebakske*): Maastricht.

vergaarbak: Meijel.

luchter: Achel en Montfort.

kaarsenluchter (ook *kaarsenlueëter*, *kaatsenluchter*): Waubach, Montzen, Horn, Melick, Ell, Bocholt en Sevenum.

staander: Sint-Martens-Voeren.

offerstaander: Sint-Martens-Voeren.

kaarsenstaander (ook *kaartsenstaander*, *kaatsenstaander*): Kerkrade, Nieuwenhagen, Klimmen,

Oplabbeek, Holtum, Eisdën, Boorsem, Maastricht, Hoeselt, Heers en Jeuk.

kaarsenstandaard: Thorn.

kaarsentafel: Baarlo, Weert, Stokkem en Mechelen-aan-de-Maas.

kaarsenhouder (*kaarsenhouwer*): Geulle.

kaarsenlade (*kaarsenlaai*): Maastricht.

1.2.4 Doopkapel

De doopkapel is de kapel achter in de kerk, waar de doopvont zich bevindt en waar de doop voltrokken wordt. De doopkapel is meestal versierd met een voorstelling van het doopsel van Christus. Voor het begrip DOOPKAPEL is onvoldoende variatie opgetekend om het als apart lemma op te nemen. In heel Limburg is de benaming **doopkapel** gangbaar; daarnaast is voor Neerbeek ook **doopskapel** opgetekend en voor Eigenbilzen de omschrijving **doopvontplaats**.

DOOPVONT

Kaart 6, pag. 188

N 96A (1989) (037b), RND (137c), SGV (1914) (007), ZND 01 (1922) (230), ZND 01u (1924) (038).

Een bekken in de doopkapel waarin zich het doopwater bevindt en waarboven een kind ten doop wordt gehouden. Voor Oirlo is ook de benaming **Oelderse vont** (*Oelderse vint*) voor 'de oude stenen vont' opgetekend.

doopvont (ook *doopvink*, *doopvint*, *doopvonk*): alg. Centr.Lb., Westlb., Truierlds., Brab.Lb. en Lommels, freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Sint-Martens-Voeren.

vont (ook *vink*, *vinkt*, *vint*): verspr. Kleverlds.; ook in Heythuysen, Beesel, Martenslinde en Wellen.

doopsteen (ook *doopstee*): alg. Ripuar. en Geullds., freq. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Kesseleik, Montfort, Urmond, Maastricht en Venlo.

doopbak: Nuth en Meerssen.

doopsbak: Brunssum.

doophuisje (*doophuiske*): Susteren.

doopkuip: Amby.

doopvat: Bree en Waubach.

doopsel: Valkenburg.

dopens (*dopes*): Sint-Pieters-Voeren, Aubel, Sint-Odiliënberg en 's-Gravenvoeren.

DOOPWATER

Kaart 7, pag. 188

N 96A (1989) (037c).

Het gewijde water in de doopvont dat gebruikt wordt om mee te dopen. De onderstaande benamingen vertonen grote overeenkomst met het lemma WIJWATER, zie subparagraaf 2.1.5. De variant *wijewater* is enkel opgetekend in het zuidwesten van Belgisch-Limburg.

doopwater: freq. in heel Lb.

vontwater (*vinkwater*, *vintwater*): freq. Kleverlds.

vontenwater (*vinkenwater*): Maasbree.
wijwater (ook *wijewater*): freq. in heel Lb.

wijnwater: Montfort, Nieuwstadt, Echt en Uikhoven.

1.2.5 Altaar en priesterkoor

In deze subparagraaf komen verschillende begrippen in verband met het interieur van het priesterkoor aan bod. Het priesterkoor is het verhoogde voorste deel van de kerk, waar het hoofdaltaar en de koorbanken zich bevinden. Voor de samenhang zijn in deze subparagraaf ook de benamingen voor het zijaltaar en enkele kleinere altaren opgenomen die zich soms, maar niet noodzakelijk op het priesterkoor bevinden. De begrippen ABSIS, SACRAMENTSALTAAR, SACRAMENTSHUISJE, TABERNAKEL, UITSTALLINGSTROON, KOORGESTOELTE, KOORSTOEL, KOORBANK, STALLEN en STOELN OP HET PRIESTERKOOR zijn om diverse redenen niet als aparte lemma's opgenomen in de onderstaande tekst, maar kunnen wel geraadpleegd worden in de materiaalbasis op het internet.

PRIESTERKOOR

N 96A (1989) (057).

Het door de communiebanken afgescheiden, verhoogde voorste deel van de kerk, waar het hoofdaltaar en de koorbanken zich bevinden en waar het koorgebed gebeden wordt.

koor: freq. in heel Lb.

priesterkoor: freq. Noord.Oostlb., Weertlds., Horns, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Holtum, Guttecoven en Maastricht.

hoogkoor: Nieuwenhagen, Sint-Martensvoeren, Weert, Bree, Peer en Hasselt.

opkoor: Ospel.

oostkoor: Maastricht.

groot koor: Vlodrop.

hoogaltaar: Thorn.

COMMUNIEBANK

N 96A (1989) (061a).

De balustrade aan de voet van het priesterkoor, waaraan de gelovigen de communie ontvangen.

communiebanc (ook *communebank*): alg. Oostlb., Centr.Lb., Westlb., Truierlds., Brab.Lb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., freq. Oostlb-Rip. overgg.

kommunionbank: Montzen.

kommunionsbank (*kommelionsbank*): Kerkrade en Vijlen.

COMMUNIEKLEED

N 96A (1989) (061b).

Het kleed, de doek over de communiebanc.

communiekleed (ook *communekleed*): verspr. Oostlb-Rip. overgg., Oostlb., Centr.Lb., Westlb., Truierlds., Brab.-Lb. en Kleverlds.

communiebanc kleed: Nieuwenhagen, Horn, Maastricht en Hasselt.

kleed van de communiebanc: Heel, Grevenbicht/Papenhoven en Holtum.

kommunionsbank kleed

(*kommelionsbank kleed*): Vijlen.

communiedoek (ook *communedoek*): freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Zuidgeld.-Lb. en Kleverlds.; ook in Weert, Tungalroy, Kelpen, Thorn, Echt, Holtum, Maastricht, Wijk en

Diepenbeek.

communiebankdoek: Noorbeek.
doek van de communiebank: Tegelen.
doek op de kommunionbank:

Montzen.

communiedwaal: Tungalroy, Ell,
Guttecoven, Eksel, Tienray en
Sevenum.

communielaken: Obbicht.

communiesprei (*communesprei*):
Geleen.

communievoile (<fr.): Weert.

kommunionsdeken
(*kommelionsdeken*): Kerkrade.

HOOFDALTAAR

Kaart 8, pag. 189

N 96A (1989) (063).

Het voornaamste altaar, dat zich midden
in het priesterkoor bevindt.

Op de kaart wordt de verspreiding van
de verschillende varianten voor **-altaar**
weergegeven.

hoofdaltaar (ook *hoofaltaar*, *hoofdelter*,
hoofelter): freq. in heel Lb. behalve in
het Ripuar.

hauptaltaar: Kerkrade.

hauptsaltaar (*hauptselter*): Eys.

hoogaltaar: verspr. Oostlb., Centr.Lb.,
Westlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.;
ook in Chèvremont, Sint-Truiden en
Tessengerlo.

middenaltaar: Maastricht.

groot altaar (ook *grote altaar*): verspr.
Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook
in Montzen, Heel, Melick, Eisdén,
Uikhoven, Hasselt en Venray.

ciborium (lat.): Maastricht.

hoogkoor: Eisdén.

ZIJALTAAR

N 96A (1989) (069a, 069b).

Een altaar terzijde van het hoofdaltaar,
ofwel op het priesterkoor ofwel in een
zijbeuk.

zijaltaar: freq. in heel Lb.

klein altaar: Eisdén, Klimmen en
Epen.

MARIA-ALTAAR

N 96A (1989) (070).

Het (zij)altaar dat toegewijd is aan
Onze-Lieve-Vrouw en waarop of waar-
boven haar beeltenis prijkt.

Maria-altaar: freq. Ripuar., Oost.-
Zuidlb., Oostlb., Weertlds., Horns,
Centr.Maaslds., Zuidgeld.Lb.
en Kleverlds.; ook in Bocholt,
Maastricht, Heugem, Eigenbilzen,
Sint-Huibrechts-Lille, Eksel en
Tessengerlo.

Maria-altaartje (*Maria-altaarke*):
Linne.

Marienaltaar: Schinnen.

altaar van Onze-Lieve-Vrouw (ook
altaar van 's-Lieve-Vrouw, *altaar van*
's-Lievrouw): Maastricht, Eigenbilzen,
Peer en Zonhoven.

Onze-Lieve-Vrouwaltaar (ook
Ons-Lieve-Vrouwaltaar, *Ons-*
Lievrouwaltaar, *'s-Lief-Vrouwaltaar*,
's-Lieve-Vrouwaltaar): Vlodrop,
Uikhoven, Eigenbilzen, Tongeren,
Houthalen, Hoepertingen, Sint-
Truiden, Loksbergen, Venlo, Sevenum
en Maasbree.

Onze-Lieve-Vrouwwealtaar
(*'s-Lievrouwwealtaar*, *Selvrouwwealtaar*):
Lutterade, Maastricht, Wijk en Venray.

Lieve-Vrouwaltaar (ook *Lief-*
Vrouwaltaar, *Lievrouwaltaar*):
Ophoven, Geistingen, Stokkem,
Diepenbeek, Jeuk en Maasbree.

Lieve-Vrouwwealtaar (ook
Lievrouwwealtaar): Baarlo, Melick,
Neerbeek, Ell, Eisdén, Mechelen-aan-

de-Maas, Geulle, Achel, Neerpelt en Sevenum.

Moeder Godsaltaar: Klimmen en Montzen.

SINT-JOZEFALTAAR

N 96A (1989) (071).

Het (zij)altaar dat toegewijd is aan de Heilige Jozef en waarop of waarboven zijn beeltenis prijkt.

Jozefaltaar: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Kerkrade, Bocholtz, Koningsbosch, Stevensweert en Heugem.

Jozefaltaartje (*Jozefaltaarke*): Linne.

Sint-Jozefaltaar: verspr. Oost.Zuidlb., Oostlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Chèvremont, Sint-Martens-Voeren, Ospel, Weert, Kelpen, Bocholt, Echt, Holtum, Uikhoven, Maastricht en Eigenbilzen.

Sint-Jozefsaltaar: Gulpen, Baarlo, Melick, Lutterade, Tungalroy, Ophoven, Thorn, Opoeteren, Stokkem, Eisdén, Diepenbeek, Sint-Huibrechts-Lille, Eksel, Peer, Sint-Truiden, Jeuk, Tessenderlo, Gennep, Meijel en Sevenum.

altaar van Sint-Jozef: Maastricht en Tongeren.

Jozepaltaar: Tegelen, Ell en Klimmen.

Sint-Jozepaltaar: zeldz. Noord.-Oostlb.; ook in Epen, Vlodrop, Weert, Guttecoven, Geulle, Maastricht en Eksel.

Sint-Jozepsaltaar: Vijlen, Montzen, Klimmen en Maastricht.

altaar met Sint-Jozep: Hoensbroek.

altaar van Sint-Jozep: Klimmen.

Sint-Joepaltaar: Geleen en Nuth.

Sint-Joepsaltaar: Sweikhuizen en Nieuwenhagen.

KANDELAAR OP HET ALTAAR

N 96A (1989) (072).

Een houder van kaarsen op het altaar. De algemene benamingen voor een KANDELAAR komen aan bod in WLD III, 2.1, pag. 155-156.

kandelaar (ook *kangelaar*, *kanjelaar*): verspr. Oostlb., Horns en Centr.-Maaslds.; ook in Ubachsberg, Sint-Martens-Voeren, Bree, As, Maastricht, Heugem, Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren, Membruggen, Achel, Eksel, Houthalen, Zonhoven, Hasselt, Hoepertingen, Heers, Sint-Truiden, Jeuk, Tessenderlo, Loksbergen en Venlo.

kaarsenkandelaar: Mechelen-aan-de-Maas en Maastricht.

kandelaber: Maastricht en Tongeren.

luchter: Roermond, Schimmert, Ophoven, Stevensweert, Stokkem, Geulle, Maastricht, Wijk en Tongeren.

armluchter: Maastricht.

bougieluchter (<fr.): Maastricht.

kaarsenluchter (ook *kaarsenluuëter*, *kaartsenluchter*, *kaatsenluchter*, *kaatsenluuëter*): freq. Ripuar., Oostlb.-Rip. overgg., Oostlb., Weertlds., Horns, Maaskemp., Centr.-Maaslds., Dommelds., Zuidgeld.-Lb. en Kleverlds.; ook in Maastricht, Diepenbeek en Hoeselt.

kaarsenluster: Eisdén.

kaarsenhouder (*kaarsenhager*): Hasselt.

kaarsenstaander: Eigenbilzen en Maastricht.

ALTAARRETABEL

N 96A (1989) (073).

Het achterstuk of de achterwand van het altaar, waarop vaak een drieluik afgebeeld staat.

retabel (<fr.): Waubach, Gulpen, Bocholt, Stokkem, Maastricht en Tongeren.
altaarretabel (<fr.): Venray, Holtum en Maastricht.
drieluik: verspr. Oostlb.; ook in Weert, Ophoven, Thorn, Bree, Echt, Eisdén, Maastricht, Eigenbilzen, Sint-Huibrechts-Lille, Peer, Blerick, Venray en Oirlo.
altaardrieluik: Montfort.
triptiek (<fr.): Eys, Montzen, Tegelen, Roermond, Schinnen, Klimmen, Ell, Maastricht, Peer, Sint-Truiden en Jeuk.
altaartriptiek (<fr.): Schinnen.
altaarstuk: Weert en Maastricht.
stukken van de altaar: Sevenum.
beelden van den opzat: Guttecoven.
opstand: Reuver.

CREDENSTAFEL

N 96A (1989) (074).

Elk van de dientafels links en rechts op het priesterkoor, waarop de benodigdheden voor de mis gereed gezet worden, zoals bijvoorbeeld de ampullen (zie paragraaf 2.1.6).

credens (<it.): Nieuwenhagen, Baarlo, Schinnen, Valkenburg, Weert, Geistingen, Holtum, Guttecoven, Maastricht, Zonhoven en Blerick.
credenstafel: verspr. Zuid.Oostlb., zeldz. Noord.Oostlb. en Centr.-Maaslds.; ook in Thorn, Maastricht, Diepenbeek, Hoeselt, Venlo, Venray en Maasbree.
credenstafeltje (*credenstafelke*): Tongeren en Gulpen.
credotafel: Kesseleik.
ampullentafeltje (*ampullentafelke*): Meijel en Sint-Truiden.
dientafel: Swalmen, Ell, Maastricht en Siebengewald.
dientafeltje (*dientafelke*): Bocholt.

mistafeltje (*mistafelke*): Neerpelt.
misdienaarstafel: Weert.
misdienaarstafeltje (*misdienaarstafelke*): Eisdén.
reservetafel: Meijel.
tafel: Oirlo.
tafeltje (*tafelke*): Schinnen, Meerssen, Kelpen, Heugem, Eksel en Loksbergen.
tafeltje van de water en de wijn (*tafelke van de water en de wijn*): Tegelen.
tafeltje voor de misbenodigdheden (*tafelke voor de misbenodigdheden*): Peer.
disje (*diske*): Waubach.
misdisje (*misdiske*): Eys.
credensdis: Nieuwenhagen.
nis: Maasbree en Noorbeek.
altaarblad: Heel.

KLOKJE OP HET PRIESTERKOOR

N 96A (1989) (075), ZND 28 (1938) (004 add.).

bel: freq. in heel Lb. behalve in het Ripuar.
grote bel: Baarlo, Montfort, Meerssen, Klimmen, Bocholt, Holtum, Maastricht, Diepenbeek, Eksel en Jeuk.
kleine bel: Bocholt.
altaarbel: Ospel en Valkenburg.
kerkbel: Klimmen en Epen.
misbel: Lutterade, Schinnen en Klimmen.
koorbel: Venlo, Thorn en Eisdén.
klingelbel: Horn.
klingselbel: Waubach en Eys.
klingel: Waubach.
gong: zeldz. Noord.Oostlb. en Horns; ook in Nieuwenhagen, Montzen, Beek, Schimmert, Maastricht, Achel, Sint-Huibrechts-Lille, Zonhoven, Loksbergen, Blerick, Venray en Tienray.
grote gong: Eksel.

klok: Nieuwenhagen, Sittard, Guttecoven en Eigenbilzen.
klokje (*klokske*): Venray.
kerkklok: Hasselt.
kerkklokje (*kerkklokske*): Meijel.

misklokje (*misklokske*): Weert.
koorklok: Heel.
dingeling: Sint-Truiden.
schel: Kerkrade, Sint-Martens-Voeren, Montzen en Maasbree.

1.2.6 Sacristie

In de laatste subparagraaf worden de begrippen met betrekking tot het interieur van de sacristie behandeld. De sacristie is het vertrek in of aan een kerk, waarin de liturgische gewaden en voorwerpen bewaard worden, waar men zich aankleedt voor de dienst en waar niet-openbare kerkelijke plechtigheden plaatsvinden. De benamingen voor de LITURGISCHE GEWADEN en het LITURGISCH VAATWERK, die in de sacristie worden opgeborgen, komen verder in deze aflevering aan bod, zie respectievelijk subparagrafen 2.1.4 en 2.1.5.

SACRISTIE

Kaart 9, pag. 189

N 96A (1989) (081), SGV (1914) (010).

Een vertrek in of aan een kerk, waarin de gewijde voorwerpen bewaard worden, waar men zich aankleedt voor de dienst en waar niet-openbare kerkelijke plechtigheden plaatsvinden.

sacristie (ook *sakkeristie*, *sakkerstie*): freq. in heel Lb. behalve in het Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., waar het verspr. is.
gerfkamer: freq. Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.-Oostlb.; ook in Simpelveld, Baarlo, Belfeld, Kesseleik, Geulle en Eijsden.
snijkamer: Montfort.

BRANDKAST IN DE SACRISTIE

N 96A (1989) (083).

Een kluis of safe in de sacristie waarin het liturgisch vaatwerk bewaard wordt.

brandkast: freq. Oostlb-Rip. overgg., Oostlb., Horns en Centr.Maaslds.; ook in Chèvremont, Maastricht, Eigenbilzen, Diepenbeek, Hoeselt, Eksel, Zonhoven, Hoepertingen, Tessengerlo, Blerick, Venray, Oirlo en Sevenum.

kluis: freq. Oostlb. en Kleverlds., verspr. Horns en Centr.Maaslds.; ook in Nieuwenhagen, Eys, Weert, Oplabbeek, As, Maastricht, Heugem, Sint-Huibrechts-Lille, Peer, Jeuk en Venlo.

brandkluis: Meerssen.

sacristiekluis: Eisdén.

coffre-fort (fr.): Montzen, Mechelen-aan-de-Maas, Eigenbilzen, Tongeren, Neerpelt, Zonhoven, Hasselt en Loksbergen.

safe (eng.): Maastricht.

Allerheiligste: Maastricht.

geldschrank: Kerkrade.

sacramentstoren: Bocholt.

WASTAFELTJE IN DE SACRISTIE

N 96A (1989) (084).

Een fonteintje of wasvaatje, bestemd

voor de liturgische zuivering van de handen door de priester.

lavabo (lat.): verspr. in heel Lb.

lavabootje (<lat.) (*lavaboke*): Eksel.

fontein: Sweikhuizen.

fonteintje (ook *fonteinsje*): Heel, Montfort, Lutterade, Meerssen, Klimmen en Diepenbeek.

heilig fonteintje: Ell.

kraan: Posterholt en Urmond.

kraantje (ook *kraanke*): Baarlo, Beek, Geleen, Weert, Neerpelt en Houthalen.

wasbak: Schinnen, Amstenrade, Hasselt, Loksbergen en Maasbree.

wasbakje (*wasbakske*): Venray, Bocholt en Schinnen.

wasdoosje (*wasdooske*): Waubach.

wastafel: Tegelen, Baarlo en Reuver.

wastafeltje (ook *wastafelke*): verspr. Kleverlds.; ook in Roggel, Heel en Peer.

HEILIG PUTJE

N 96A (1989) (085).

Het zinkputje onder of naast de sacristie, dat gebruikt wordt om het water op te nemen bij 'liturgische afwassing' en voor de as van verbrande gewijde voorwerpen.

putje: Waubach, Heel, Beek, Geleen en Klimmen.

heilig putje (ook *heilig putsje*, *heilig putteke*): verspr. Oostlb.; ook in Kerkrade, Nieuwenhagen, Eys, Weert, Tungalroy, Ell, Thorn, Bocholt, Holtum, Guttecoven, Maastricht, Wijk, Peer, Blerick, Venlo, Siebengewald, Venray en Sevenum.

heiligenputje: Eksel.

reserveputje: Meijel.

sacristieputje: Eisdén.

sterfputje (ook *sterfputsje*): Zonhoven en Tongeren.

zinkput: Mechelen-aan-de-Maas.

zinkputje (ook *zinkputsje*): Chèvremont, Baarlo, Montfort, Klimmen, Ophoven, Geistingen, Mechelen-aan-de-Maas, Tongeren, Tienray, Meijel en Maasbree.

zinksputje: Meerssen.

puisine (<fr.): Geulle.

1.3 De kerktoren en de kerkklokken

In deze paragraaf wordt de woordenschat behandeld die betrekking heeft op de kerktoren en de daarin hangende klokken. In de eerste subparagraaf is alles ondergebracht wat met de toren zelf verband houdt, de tweede subparagraaf bevat de dialectwoordenschat over de soorten klokken en de laatste behandelt de verschillende manieren van luiden.

1.3.1 De toren

Hier komen begrippen aan de orde die te maken hebben met de grote kerktoren of met het kleine angelustorentje. Dat zijn de torens zelf, de spits, de haan op de toren, het torenuurwerk en de galmgaten. De begrippen de *RUIMTE ONDER DE TOREN* en de *OMGANG VAN DE TOREN* bleken onvoldoende bekend te zijn om ze als aparte lemma's op te nemen, maar de gegevens kunnen wel geraadpleegd worden in de materiaalbasis op het internet.

KERKTOREN

N 96A (1989) (088, 101 add.), ZND 12 (1926) (002a add.).

De toren van de kerk, waarin de klokken zich bevinden.

toren (ook *toon*, *toor*): Chèvremont, Horn, Noorbeek, Weert, Tungelroy, Kelpen, Opglabbeek, Obbicht, Uikhoven, Heugem, Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren, Zonhoven, Hoepertingen, Heers, Sint-Truiden, Siebengewald en Oirlo.

kerktoren (ook *kerktoon*, *kerktoor*): freq. in heel Lb. behalve in het Ripuar.

kerktoren met klok: Maastricht.

kerkentoren: Heel, Koningsbosch, Schinnen, Eksel, Meijel en Sevenum.

klokkentoren (ook *klokkentoon*, *klokkentoor*): freq. Ripuar., Oost.-Zuidlb. en Zuid.Oostlb., verspr. Noord.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Tungelroy, Thorn, Bocholt, Bree, Eisdén, Mechelen-aan-de-Maas, Uikhoven, Maastricht, Houthalen, Venray, Tienray en Meijel.

grote toren: Venray.

ANGELUSTORENTJE

N 96A (1989) (089).

Een afzonderlijk klein en spits torentje waarin de angelusklok hangt. Het bevindt zich op het kruispunt van het schip en de zijbeuken van de kerk.

angelustoren: Nieuwenhagen, Kesseleik, Lutterade, Ophoven, Thorn, Blerick, Venlo en Maasbree.

angelustorentje (ook *angelustoonke*, *angelustoorke*, *angelustoreke*, *angelustorentsje*): verspr. Zuid.-Oostlb., zeldz. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Chèvremont, Eys, Weert, Maastricht, Eigenbilzen en Peer.

torentje van de angelusklok (*toonke van de angelusklok*): Hoepertingen.

torentje (*toonsje*, *toorke*, *toreke*, *toreske*): Gulpen, Neer, Posterholt, Klimmen, Weert en Maasbree.

kleine toren (ook *kleine toon*): Tungelroy, Epen en Montzen.

klein torentje (ook *klein toorke*, *klein toreke*, *klein toreske*): Baarlo, Nieuwstadt, Hoensbroek, Geulle, Zonhoven, Venray en Meijel.

klokkentorentje: Venray.
trumpotentje (*trumptoorke*): Ospel.

TORENSPITS

N 96A (1989) (094 add., 102).

De spits van de toren, die meestal met leien bedekt is.

spits: verspr. Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Waubach, Montzen, Ospel, Weert, Maastricht, Eigenbilzen, Diepenbeek, Tongeren en Venlo.

kerkenspits: Schinnen.

torenspits (ook *toonspits*): freq. in heel Lb. behalve in het Ripuar.

kerktorenspits: Roggel en Sint-Huibrechts-Lille.

kerktoren (ook *kerktoon*): Linne, As, Eksel, Hoepertingen, Heers en Jeuk.

klokkentoren (*klokkentoon*): Sint-Martens-Voeren.

top: Weert, Hoeselt, Eksel, Sint-Truiden en Blitterswijk.

topje van de toren: Peer.

dak van de toren: Tegelen.

bovenstuk: Weert.

mantel: Zonhoven.

TORENHAAN

N 96A (1989) (103).

Een windwijzer boven op de torenspits van de kerk, in de vorm van een op een spil draaiende metalen haan.

haan: verspr. Noord.Oostlb., Horns en Centr.Maaslds.; ook in Kerkrade, Ubachsberg, Waubach, Epen, Montzen, Schinnen, Noorbeek, Heugem, Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren, Neerpelt, Eksel, Zonhoven, Loksbergen, Blerick, Tienray en Maasbree.

haan op de toren: Nieuwstadt, Geleen, Doenrade, Holtum en Sint-Truiden.

haan op de kerktoren: Waubach.

haan van de toren: Montfort, Koningsbosch, Neerbeek, Ulestraten, As, Echt, Guttecoven, Oirlo en America.

haantje (*haanke, haantsje*): Roermond, Sittard, Schimmert, Maastricht, Tongeren en Venlo.

haantje op de toren (*haanke oppen toren*): Bree.

haantje van de toren (ook *haanke van de toon, haanke van de toren, haantsje van de toon, haantsje van de toren*): Nieuwenhagen, Gulpen, Schinnen, Maastricht, Diepenbeek, Jeuk en Venray.

haantje van de kerktoren (*haanke van de kerktoren*): Roggel.

kerkhaan: Chèvremont, Ubachsberg, Eys, Hoeselt, Hasselt en Heers.

torensaan (ook *toonhaan*): verspr. Oostlb., Weertlds., Horns, Centr.-Maaslds. en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Bocholt, Maastricht, Hoeselt, Eksel, Sint-Truiden, Tessenderlo en Venlo.

torensaan (ook *torensaanke*): Linne en Nieuwenhagen.

kerktorensaan: Sint-Huibrechts-Lille.

weersaan: verspr. Oostlb., Centr.-Maaslds. en Kleverlds.; ook in Voerendaal, Nieuwenhagen, Sint-Martens-Voeren, Weert, Thorn, Opoeteren, Maastricht, Eigenbilzen, Peer en Houthalen.

windhaan: Vijlen, Heel, Koningsbosch, Sweikhuizen, Klimmen, Weert, Ophoven, Mechelen-aan-de-Maas, Eigenbilzen, Achel, Sint-Huibrechts-Lille, Zonhoven, Hoepertingen, Loksbergen, Sevenum en Maasbree.

windwijzer: Tegelen, Baarlo, Noorbeek, Weert en Maastricht.

TORENUURWERK —————

Kaart 10, pag. 190

N 96A (1989) (091), ZND 28 (1938) (004 add.).

Het uurwerk van de kerktoren.

klok: Noorbeek, Maastricht, Zonhoven en Maasbree.**klok van de kerk:** Tongeren.**kerkklok:** freq. in heel Lb. behalve in het Ripuar.**kerkenklok:** Nieuwenhagen, Roermond, Schinnen, Nuth, Valkenburg en Maastricht.**torenklok:** Ubachsberg, Nieuwenhagen, Waubach, Baarlo, Posterholt, Hoensbroek, Ulestraten, Geistingen, Eisden, Uikhoven, Geulle, Maastricht, Wijk, Heugem, Achel, Eksel, Zonhoven, Tessenderlo, Venlo, Tienray en Sevenum.**klok van de toren** (*klok van de toon*): Tongeren.**uur:** Loksbergen.**kerkuur:** freq. Ripuar.; ook in Nieuwenhagen, Epen, Monzen, Koningsbosch, Lutterade, Bree en Loksbergen.**kerkenuur:** Nieuwenhagen, Waubach, Vijlen en Valkenburg.**torenuur:** Nieuwenhagen.**uurwerk:** Tegelen, Horn, Beek, Geleen, Klimmen, Tungalroy, Holtum en Oirlo.**kerkuurwerk:** Ell.**torenklokuurwerk:** Maastricht.**torenwerk:** Tungalroy.**horloge (fr.):** Ulbeek, Sint-Truiden en Jeuk.**horloge (fr.) van de kerk:** Sint-Truiden.**horloge (fr.) van de toren** (ook *horloge van de toon*): Sint-Truiden.**WIJZERPLAAT VAN HET TORENUURWERK** —————

N 96A (1989) (092).

De plaat waarover de wijzers van de torenklok zich bewegen.

wijzerplaat: freq. in heel Lb.**wijzersplaat:** Baarlo en Eksel.**cijferplaat:** Vijlen.**cijferblad:** Epen en Montzen.**schaal:** Meijel.**WIJZERS VAN HET TORENUURWERK** —————

N 96A (1989) (093).

De naalden die de uren en minuten aanwijzen op de torenklok.

Voor Venray is voorts de omschrijving **grote en kleine wijzer** opgetekend.**wijzers:** freq. in heel Lb.**torenwijzers:** Tessenderlo en Sint-Huibrechts-Lille.**torenklokwijzers** (*toonklokwijzers*): Sint-Martens-Voeren.**klokkenwijzers:** Linne, Melick en Eisden.
zeiger (du.) (*zeigeren*): Kerkrade.**GALMGATEN** —————

Kaart 11, pag. 190

N 96A (1989) (095, 095a), ZND 35 (1941) (034), ZND m (Michiels).

De open vensters in de klokketoren, waardoor het geluid van de klok(ken) naar buiten galmt.

galmgaten (ook *galmgater*, *galmgaters*): freq. Noord.Oostlb., Centr.Lb., Westlb., Truierlds., Zuiderkemp., Getelds., Lommels, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb.**galmsgaten** (ook *galmsgater*): Gruitrode, Maaseik, Diepenbeek en Kaulille.

almgaten (ook *almgater*, *halmgater*): Oirlo, Sevenum en Nieuwerkerken.
almsgaten (ook *almsgater*, *halmsgater*): Linne, Vlodrop, Thorn, Opitter, Neeroeteren, Opoeteren, Rotem, Tienray en Maasbree.
almengaten (*almengater*): Peer.
almensgaten: Diepenbeek.
alarmgaten: Bocholt.
alpgaten (*alpgater*): Wellen.
alpen: Herk-de-Stad en Wellen.
armsgaten (ook *armsgater*): Bocholt en Neeroeteren.
darmsgaten: Bocholt.
bromsgaten (*bromsgater*): Eisden.
klankgaten (ook *klankgater*): Eisden en Mechelen-aan-de-Maas.
klanksgaten: Ospel.
klokgaten: Kuringen.
luigaten (ook *luigater*): Bree en Maastricht.
ouwelsgaten (ook *ouwelsgater*): Bree.
schalgaten (ook *schalgater*): Holtum, Uikhoven en Schimmert.
schietgaten (ook *schietgater*): Maaseik en Zichen-Zussen-Bolder.
schildgaten: Herk-de-Stad, Gutshoven en Heers.
schildsgaten: Beverlo.
torengaten (*toongaters*): Jeuk.
galmkotten (*galmkoter*, *galmkotters*): verspr. Demerkemp.; ook in Ellikom, Eigenbilzen, Hoelselt, Tongeren, Eksel,

Paal en Mettekoven.
alarmskotten (*alarmskotter*): Zutendaal.
klankkotten (*klankkotter*): Bilzen.
klokkenkotten (*klokkenkotter*): Bilzen en Riksingen.
schelpskotten (*schelpskotter*): Eigenbilzen.
schildkotten (*schildkotter*): Martenslinde.
torenkotten (*toonkotter*, *toonkotters*, *torenkotters*): Rijkhoven, Koersel, Kuringen, Hasselt, Voort en Groot-Loon.
kotten van de toren (*kotter van de toren*): Ulbeek.
kotten in de kerktoren: Sint-Truiden.
galmlokken (*galmlokker*, *gallokker*): verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Sint-Martens-Voeren en Lanaken.
schallokken (ook *schallokker*): verspr. Ripuar., Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Montzen.
schalmlokken (*schalmlokker*): Klimmen.
galmvensters (*galmvensteren*): Chèvremont.
klokkenvensters: Kaulille.
schalvensters (ook *shalvensteren*): Voerendaal, Waubach, Eys en Klimmen.
schalmstenen: Hoensbroek.

1.3.2 De klokken

In deze subparagraaf komen de verschillende soorten kerkklokken, hun onderdelen en toebehoren aan bod. Achteraan deze paragraaf worden ook de benamingen voor de stem of KLANK VAN EEN KLOK behandeld.

KERKKLOK

N 96A (1989) (096a), ZND 28 (1938) (004).

Een metalen instrument dat in de kerk-toren hangt, in de vorm van een omgekeerde beker die zich naar onderen toe

verwijdt. Door met een klepel die erin hangt tegen de binnenwand van de klok te slaan, wordt geluid geproduceerd.

klok: freq. in heel Lb.

klokje (*klokske*): Loksbergen.

kerkklok: Epen, Sint-Martens-Voeren,

Hoensbroek, Thorn, Guttecoven,
Mechelen-aan-de-Maas, Maastricht,
Hasselt en Gennepe.

luiklok: verspr. Noord.Oostlb.,
Weertlds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.;
ook in Nieuwenhagen, Eys, Lutterade,
Beek, Valkenburg, Klimmen,
Tungelroy, Geulle, Eigenbilzen en
Peer.

trumpklok: Geleen.

trumpje (*trumpke*): Nieuwstadt en
Valkenburg.

bammel: Waubach.

bimmel (ook *biemel*): Nieuwenhagen,
Waubach, Schimmert en Maasbree.

bimmelebei: Maastricht.

bim-bam: Chèvremont.

ANGELUSKLOK

Kaart 12, pag. 191

N 96A (1989) (089 add., 096a add., 110 add.,
111, 112 add., 113 add., 114 add.), ZND 32
(1939) (036 add., 037).

Een kleine klok, die in het afzonderlijke
angelustorentje hangt, waarmee drie
keer per dag wordt geluid om op te roe-
pen tot het angelusgebed.

angelus: Weert, Geistingen, Bree,
Maaseik, Lanaken, Tongeren, Achel,
Kaulille, Houthalen, Spalbeek,
Heppen, Beringen, Sint-Truiden,
Mielen-boven-Aalst, Jeuk, Lommel en
Venray.

angelusklok: Waubach, Montfort,
Haler, Thorn, Bocholt, Eisdén,
Mechelen-aan-de-Maas, Houthalen,
Hasselt, Heppen, Ulbeek,
Hoepertingen, Heers, Wellen, Gorssem,
Gingelom en Tessenderlo.

angelusklokje (*angelusklokske*):
freq. Oostlb. en Kleverlds.; ook
in Weert, Ophoven, Geistingen,
Thorn, Stokkem, Eisdén, Maastricht,
Heugem, Eigenbilzen, Hoeselt,

Tongeren, Achel, Neerpelt en
Tessenderlo.

angelusklepje (*angelusklepke*):

Valkenburg.

engel: Rekem.

engel des Heren: freq. in Belg.Lb.;
ook in Kerkrade, Eys, Gulpen,
Moresnet, Eupen, Neerbeek, Geleen,
Hoensbroek, Klimmen, Ell en Venlo.

engel des Herenklok: Zichen-Zussen-
Bolder.

bedeklok (*beeklok*, *beeëklok*): verspr.
Bilzerlds., Tongerlds. en Lonerlds.;
ook in Klimmen, Opgrimbie, Geulle,
Lanaken, Veldwezelt, Kaulille, Peer,
Zolder, Kuringen, Kwaadmechelen en
Oostham.

bedeklokje (*beeklokske*): Hechtel.

klok: Tessenderlo.

klok van het kleine torentje (*klok van
het klein toreke*): Zonhoven.

kleine klok (ook *klei klok*, *klein klok*):
Nieuwenhagen, Waubach, Epen,
Montzen, Nieuwstadt, Doenrade,
Klimmen, Echt, Jeuk, Tessenderlo en
Siebengewald.

klokje (*klokske*): Tegelen, Maastricht
en Gulpen.

klein klokje (*klei klokske*, *klein
klokske*): Kessel, Meerssen, Neerpelt,
Zonhoven en Sevenum.

klimpklok: Maasbree.

klimpklokje (*klimpklokske*): Baarlo en
Eys.

luiklok: Venray.

Mariaklokje (*Mariaklokske*): Koersel.

Ave Maria: Vroenhoven.

tampklok: Sint-Truiden.

trump: Swalmen.

trumpklok: Eksel, Dilsen en Geleen.

trumpklokje (*trumpklokske*): Ell.

tumpklok: Geulle.

klep: Sint-Truiden en Kerkrade.

kleppertje (*klepperke*): Peer.

schel: Holtum.

schelletje (*schelke*): Guttecoven.

KLEPKLOK

N 96A (1989) (110).

De kleinste klok, waarmee vlak voor de kerkdienst geluid wordt met korte slagen.

kleine klok (*klein klok*): Roggel, Horn, Montfort, Doenrade, Thorn, Eisden, Hoepertingen, Siebengewald en Merselo.

klokje (*klokske*): Tegelen, Reuver, Schimmert, Weert, Maastricht, Jeuk en Blitterswijck.

klein klokje (*klei klokske, klein klokske*): Kessel, Geistingen, Achel en Loksbergen.

kleinste klokje (*kleinste klokske*): Peer.

angelus: Venray.

angelusklok: Venlo, Heel en Houthalen.

angelusklokje (*angelusklokske*): Meijel, Sevenum en Klimmen.

klep: Oirlo en Kerkrade.

klimpje (*klimpke*): Tegelen.

klimpklok: Maasbree.

klimpklokje (*klimpklokske*): Maasbree, Baarlo en Eys.

luiklok: Venray.

luiklokje (*luiklokske*): Valkenburg.

Mariaklok: Eksel.

Mariaklokje (*Mariaklokske*): Nieuwenhagen.

pimpklokje (*pimpklokske*): Venray en Tienray.

schel: Holtum en Montzen.

kleine schel (*klein schel*): Epen.

schelletje (*schelke*): Guttecoven.

tampklok: Diepenbeek.

trump: Swalmen, Eksel en Echt.

trumpje (*trumpke*): Nieuwstadt.

trumpklok: Waubach, Heel, Geleen, Hoensbroek, Tungalroy, Grevenbicht/-Papenhoven, Mechelen-aan-de-Maas en Urmond.

trumpklokje (*trumpklokske*): Neer, Montfort, Beek, Schinnen, Ell en Stokkem.

trumperd: Weert.

tumpje (*tumpke*): Valkenburg.

tumpklok: Geulle.

benjamin: Klimmen.

bimmetje (*bimke*): Tegelen en Roermond.

DOODSKLOK

N 96A (1989) (116, 118 add., 119 add.).

Een klok die geluid wordt na het overlijden en/of bij de begrafenis van iemand.

doodsklok: freq. in heel Lb.

dodenklok (ook *dooienklok*): Obbicht en Sittard.

doodklok: Linne.

KINDERKLOKJE

N 96A (1989) (117).

De kleine klok die geluid werd voor een gestorven kind, dat de eerste communie nog niet gedaan had.

engelenklok: Horn, Lutterade, Geleen, Meerssen en Eisden.

engelenklokje (*engelenklokske*): Eys, Beek, Schimmert, Valkenburg, Eisden, Peer en Venray.

engelklokje (*engelklokske*): Nieuwstadt.

engelsklokje (*engelsklokske*): Hoensbroek.

doodsklokje (*doodsklokske*): Posterholt.

kinderklokje (*kinderklokske*): Montfort.

kindjesklokje (*kindjesklokske*): Stokkem.

klokje (*klokske*): Eksel.

klein klokje (*klei klokske, klein klokske*): Achel, Ell en Montfort.

kleine klok (*klein klok*): Waubach,

Baarlo, Heel, Swalmen, Linne,
Klimmen en Mechelen-aan-de-Maas.
lichte klok: Neer.
klimpklokje (*klimpklokske*): Baarlo.
schel: Epen.
trump: Schinnen.

NOODKLOK

N 96A (1989) (120).

Een klok die men luidt om te waarschuwen bij dreigende gevaren en om diegenen op te roepen die daarbij verplicht zijn om hulp te bieden.

noodklok: freq. Oost.Zuidlb., Zuid.-Oostlb., Horns en Centr.Maaslds., verspr. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Weert, Bocholt, Opoeteren, Opglabbeek, Maastricht, Neerpelt, Peer, Sint-Truiden en Venlo.

noodsklok: Kesseleik.

alarmklok: Sint-Huibrechts-Lille, Thorn en Klimmen.

brandklok: verspr. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Voerendaal, Gulpen, Klimmen, Thorn, Holtum, Maastricht, Eigenbilzen, Diepenbeek en Sint-Truiden.

grote klok: Eksel, Sint-Truiden en Maastricht.

grand-mère (fr.): Maastricht.

sirene (<fr.): Hasselt.

KLEPEL VAN DE KLEPKLOK

Kaart 13, pag. 191

N 96A (1989) (097), SGV (1914) (018), ZND 01 (1922) (621), ZND 28 (1938) (004).

Een in het midden, aan de binnenkant van een kerkklok opgehangen, naar beneden toe verdikte of aan het ondereind van een bol voorziene staaf die bij het

luiden tegen de binnenwand van de klok slaat, waardoor trillingen worden verwekt die geluid veroorzaken.

klepel (ook *kleppel*, *kluppel*): freq. Oostlb-Rip. overgg., Oostlb., Centr.-Lb., Westlb., Zuiderkemp., Lommels, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Truierlds. en Getelds.; ook in Simpelveld.

kleper (ook *klepper*, *klupper*): freq. Lonerlds., Truierlds. en Getelds.; ook in Kerkrade, Lontzen, Sittard, Spalbeek en Stevoort.

slinger: verspr. Dommelds.; ook in Opoeteren, Opglabbeek, Bilzen, Koninksem, 's-Herenelderen, Hechtel, Beverlo, Paal, Alken, Ulbeek, Gors-Opleeuw, Vechmaal, Bevingen en Tessengerlo.

slager: Borlo.

klokkenslager: Obbicht.

klokkenzwengel (<du.)
(*klokkenzwegel*): Eupen.

bammel: Maasbree.

bimmel (*biemel*): Waubach.

klepelenbimmel (*klepelenbemmel*): Maastricht.

bengel: zeldz. Zuid.Oostlb.; ook in Eys, Lanaken, Jeuk, Sevenum en Maasbree.

bout: Leopoldsburg.

hamel: Piringen, Genoelselderen, Paal, Sint-Truiden en Aalst-bij-St.-Truiden.

hamer: Molenbeersel, Lanklaar, Rekem en Peer.

klep: Hasselt, Amby en Epen.

klingel: Rotem en Genk.

kningel: Leopoldsburg.

knuppel: Remersdaal.

HAMER VAN DE KLEPKLOK

N 96A (1989) (098).

Een klepel of klopper aan de buitenzijde van de klok die bij het luiden tegen de

buitenwand van de klok slaat, waardoor trillingen worden verwekt die geluid veroorzaken.

hamer: zeldz. Oost.Zuidlb. en Oostlb.; ook in Tungelroy, Neerpelt, Zonhoven en Blerick.

hamer van een klepklok: Gulpen.

klokkenhamer: Oirlo, Ell en Meerssen.

urenhamer: Kerkrade.

klephamer: Meijel en Peer.

klimphamer: Venlo.

trumphamer: zeldz. Oostlb.; ook in Nieuwenhagen, Weert, Ophoven, Thorn, Stokkem, Eksel en Sevenum.

tumphamer: Valkenburg en Montzen.

hamel: Horn, Maastricht, Eigenbilzen, Diepenbeek, Hoeselt en Jeuk.

klokkenhamel: Maastricht.

trumphamel: Melick.

trump: Schinnen.

trumper: Achel en Bocholt.

klepel: Geistingen en Hoepertingen.

kleper (ook *klepper*): Loksbergen en Sittard.

KLOKKENSTOEL

N 96A (1989) (099).

De houten stellage waaraan de klok opgehangen is.

Voor Peer is voorts de omschrijving **balk bo de klok in hangt** opgetekend.

klokkenstoel: freq. in heel Lb.

klokkenstoeltje (*klokkenstoelke*): Oirlo.

klokstoel: Achel en Nieuwstadt.

stoel: Maastricht.

ezel: Sint-Truiden.

stellage: Maastricht.

KLOKKENTOUW

Kaart 14, pag. 192

N 96A (1989) (100).

Een touw of riem, bevestigd aan een klok, waaraan de klokkenluider trekt om de klok te laten bewegen zodat ze geluid voortbrengt.

klokkentouw: freq. Noord.Oostlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Ospel, Kelpen en Sint-Huibrechts-Lille.

touw: Urmond.

zeel: Baarlo, Posterholt, Geleen, Stokkem, Membruggen en Zonhoven.

klokzeel: Ophoven, Bree, Eigenbilzen, Diepenbeek, Tongeren, Achel, Eksel, Houthalen, Zonhoven, Hoepertingen, Sint-Truiden, Jeuk, Tessenderlo en Loksbergen.

klokkenzeel: freq. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., Zuid.Oostlb., Horns en Centr.-Maaslds., verspr. Noord.Oostlb.; ook in Ospel, Weert, Bocholt, Opoeteren, As, Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt, Neerpelt, Peer en Sint-Truiden.

klokkenkoord: Eisden, Hoeselt, Hasselt en Heers.

bimmelkoord: Maasbree.

KLANK VAN EEN KLOK

N 96A (1989) (124).

De stem van een klok, het specifieke geluid dat elke klok voortbrengt.

klank: freq. in heel Lb.

toon: verspr. Zuid.Oostlb. en Centr.-Maaslds.; ook in Kerkrade, Nieuwenhagen, Vijlen, Baarlo, Ell, Kelpen, Bocholt, Opglabbeek, Maastricht, Tongeren, Eksel, Hasselt, Loksbergen, Venray en Meijel.

stem: Nieuwenhagen, Kesseleik, Geleen, Stokkem, Eisden en Maastricht.

galm: Venlo.

geluid: Neer.

1.3.3 Luiden van de klokken

Deze subparagraaf behandelt de benamingen voor de verschillende manieren van luiden. De benamingen kunnen variëren al naargelang het tijdstip waarop geluid wordt, de manier waarop de klank geproduceerd wordt of de reden waarom geluid wordt. Die gebruiken kunnen overigens van streek tot streek verschillen. Waar in de meeste plaatsen de klokken een half uur en een kwartier voor de mis een eerste en tweede keer geluid worden, worden de klokken in o.a. Sint-Lambrechts-Herk en Alken respectievelijk een uur en een half uur voor de mis geluid. De benamingen voor DE NOODKLOK LUIDEN EN HET KINDERKLOKJE LUIDEN zijn niet opgenomen in de onderstaande tekst omdat geen bijzondere benamingen voor het luiden zelf zijn opgetekend, maar steeds de benaming voor de klok in combinatie met **luiden**. De benamingen voor beide klokken zijn behandeld in de vorige subparagraaf.

LUIDEN

Kaart 15, pag. 192

N 96A (1989) (105, 120 add.), SGV (1914) (022), ZND 01 (1922) (806), ZND 30 (1939) (044a), ZND A2 (1940sq) (400), ZND m (Coomans, Franssen, GrGr, Houben, Langohr, Raymaekers, Vanderbeeken, Welter).

Een klok op en neer laten bewegen zodat de klepel afwisselend tegen beide wanden van de klok slaat en de klok geluid voortbrengt (bijv. *de klok luiden*), ofwel het voortbrengen van geluid door de klok zelf (bijv. *de klok luidt*).

luiden (*luien, loeien, loeën, loewen, louwen, loegen*): alg. in heel Lb.

slaan: Genk en Tongeren.

rammelen: Sint-Truiden.

In de volgende lemma's worden de verschillende fonologische varianten van **luiden** niet bij ieder trefwoord telkens afzonderlijk herhaald. Om een beeld te geven van hun verspreiding worden ze in de onderstaande tekst uitzonderlijk behandeld als trefwoorden:

luien (ook *loeien*): alg. Centr.Lb. (behalve in het Weertlds.), Westlb., Truierlds., Brab.Lb., Lommels, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., freq. Noord.Oostlb., zeldz. Zuid.Oostlb.;

ook in Sint-Martens-Voeren, Montzen en Eupen.

loewen (ook *loeën*): alg. Ripuar. en Oost.Zuidlb., freq. Zuid.Oostlb., verspr. Noord.Oostlb. en Weertlds.; ook in Ell, Holtum, Guttecoven en Geulle.

louwen: Peer, Eksel, Hechtel, Helchteren, Houthalen en Zonhoven.

loegen: Remersdaal, Lontzen en Montzen.

EERSTE LUIDEN VOOR DE MIS

N 96A (1989) (106 add., 111 add.), ZND 30 (1939) (044b add.), ZND 36 (1941) (037 add., 037a).

Het eerste luiden van de klokken voor de aanvang van de mis, doorgaans een half uur voor de aanvang van de vroegmis, de hoogmis, het lof of de vespers. In o.a. Sint-Lambrechts-Herk en Alken geven informanten aan dat de klokken een uur voor de aanvang van de mis een eerste keer geluid werden. Voor Gruitrode is voorts de tijdsbepaling **twintig voor de tijd** opgetekend en voor Lommel **de twintig minuten slaan**.

luiden: freq. in Belg.Lb.

de eerste maal luiden: Nieuwerkerken en Hoepertingen.

de eerste keer luiden: Moelingen, Bilzen, Tongeren, Herstappe, Hechtel, Lummen, Heers, Broekom, Montenaken, Jeuk, Linkhout en Lommel.

voor de eerste keer luiden: Tongeren, Millen, Hamont, Hechtel, Hoepertingen, Kortessem en Kwaadmechelen.

voor de eerste keer tinken (*voor de eerste keer denken*): Zonhoven.

halfuur luiden: Vlodrop.

de halfuur luiden: Hamont, Ulbeek, Hoepertingen en Sint-Truiden.

het halfuur luiden: Achel, Beverlo, Paal, Sint-Truiden en Tessenderlo.

het uur luiden (ook *de uur luiden*): Sint-Lambrechts-Herk, Alken, Sint-Truiden en Lommel.

slaan: Beringen.

het halfuur slaan: Kaulille.

het uur slaan: Sint-Lambrechts-Herk.

de kerk open luiden (ook *de kerk op luiden*): Bocholt, Opitter, As, Peer, Zolder, Helchteren, Beringen en Kwaadmechelen.

TWEDE LUIDEN VOOR DE MIS

Kaart 16, pag. 193

N 96A (1989) (105 add., 106 add., 107, 108 add.), ZND 30 (1939) (044a add., 044b add.), ZND 36 (1941) (037 add., 037b), ZND B2 (1940sq) (428).

Het tweede luiden van de klokken voor de aanvang van de mis, doorgaans een kwartier voor de aanvang van de vroegmis, de hoogmis, het lof of de vespers. In o.a. Sint-Lambrechts-Herk en Alken geven informanten aan dat de klokken een half uur voor de aanvang van de mis een tweede keer geluid werden.

Waar voor het EERSTE LUIDEN in Belg.Lb. nog de algemene benaming **luiden** freq. is, zijn voor het TWEDE LUIDEN heel wat

specifiekere benamingen gangbaar.

luiden: verspr. Noord.Oostlb., zeldz. Westlb.; ook in Schimmert, Noorbeek, Weert, Geistingen, Bocholt, Zutendaal, Maaseik, Eisdén, Rekem, Heugem, Venray en Sevenum.

de tweede keer luiden: Bilzen, Eigenbilzen, Hechtel, Helchteren, Sint-Truiden, Jeuk en Lommel.

voor de tweede keer luiden: Heel, Tongeren, Rijkhoven, Millen, Hamont, Kaulille, Hoepertingen, Borgloon, Montenaken en Kwaadmechelen.

voor de tweede keer tinken (*voor de tweede keer denken*): Zonhoven.

voor de laatste keer luiden: Geleen.

een kwartier voor de mis luiden: Baarlo.

het kwartier luiden: Hamont, Eksel, Zolder, Beverlo, Paal, Beringen, Hoepertingen, Sint-Truiden, Tessenderlo en Lommel.

de halfuur luiden: Sint-Lambrechts-Herk.

het halfuur luiden: Sint-Lambrechts-Herk en Alken.

slaan: Lommel, Tessenderlo en Beringen.

het kwartier slaan: Kaulille.

het halfuur slaan: Sint-Lambrechts-Herk.

bompen: Vlodrop.

het kwartier bompen: Vlodrop.

inluiden: verspr. zuidelijk Bilzerlds., Tongerlds. en Lonerlds.; ook in Nieuwerkerken, Jeuk en Linkhout.

opluiden: verspr. noordelijk Bilzerlds.; ook in Beverst.

samen luiden: Gulpen, Lutterade, Meerssen, Valkenburg, Ell, Geulle en Maastricht.

tesamen luiden: Eys.

alle klokken luiden: Peer en Schinnen.

de klokken luiden: Chèvremont.

de grote klok luiden: Maastricht.

met twee klokken luiden: Heel.

trommeluiden: Gutshoven en Horpmaal.

- kleppen:** Vaals, Vijlen, Moelingen, Genk, Overpelt, Venray en Oirlo.
klimpen: Nieuwenhagen, Baarlo, Kessel, Reuver, Meijel en Maasbree.
pimpen: Merselo.
schellen: Epen, Montzen, Holtum en Guttecoven.
tampen: freq. Lonerlds. en Truierlds.; ook in Lanaken, Veldwezelt, Zichen-Zussen-Bolder, Diepenbeek, Schulen en Stevoort.
tinken (ook *tenken*): verspr. Demerkemp.; ook in Kwaadmechelen.
trekken: Beverlo en Riksingen.
trimmelen: Mettekoven.
trumpen: freq. Horns, Maaskemp. en Centr.Maaslds., verspr. Oostlb., Weertlds. en Dommellds.; ook in Voerendaal.
tumpen: zeldz. Zuid.Oostlb.; ook in Sint-Martens-Voeren en Lanaken.

KLEPPEN

Kaart 17, pag. 193

N 96A (1989) (109), ZND B2 (1940sq) (428).

Vóór de kerkdienst de kleinste klok luiden met korte slagen. Dat geluid ontstaat wanneer de klepel maar met een van de zijden in aanraking wordt gebracht, in tegenstelling tot het gewone luiden, waarbij beide klok wanden aangeraakt worden.

- luiden:** verspr. Westlb.; ook in Rekem.
een keer luiden: Meijel.
kleppen: verspr. Kleverlds.; ook in Vaals, Vijlen, Sittard, Weert, Heugem, Peer, Sint-Truiden, Tessenderlo, Loksbergen en Blerick.
klimpen: Eys, Tegelen, Baarlo, Kessel, Reuver, Tungleroy, Venlo en Maasbree.
voorklimpen: Nieuwenhagen.
pimpen: verspr. Kleverlds.
schellen: Epen en Montzen.

- tampen:** Diepenbeek, Hoeselt, Veulen, Heers, Sint-Truiden en Jeuk.
tinken (*tenken*): Houthalen en Zonhoven.
trekken: Beverlo.
trumpen: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Weertlds., Horns, Maaskemp., Centr.-Maaslds. en Dommellds.
tumpen: Gulpen, Montfort, Valkenburg, Klimmen, Noorbeek, Geulle en Eigenbilzen.

BEIEREN

N 96A (1989) (122, 123 add.).

Met meerdere klokken tegelijk luiden. Voor Montzen is voorts de omschrijving **de klokken doen zwenken** opgetekend.

- luiden:** freq. in heel Lb.
beieren: verspr. Oostlb.; ook in Kerkrade, Nieuwenhagen, Waubach, Gulpen, Weert, Geistingen, Thorn, Opglabbeek, As, Boorseem, Uikhoven, Urmond, Eigenbilzen, Peer, Gennep, Tienray en Meijel.
bengelen: Sevenum.
uitbengelen: Sevenum.
bimbammen: Baarlo en Tongeren.
bimmelen: Maastricht.
bimmeren: Eksel.
bommelen: Bocholt.
galderen: Montfort.
galmen: Ell en Echt.
jammeren: Meijel.

HET ANGELUS LUIDEN

N 96A (1989) (111, 112, 113), ZND 32 (1939) (036, 037).

De angelusklok luiden. In dit lemma komen de algemene benamingen voor het luiden van het angelus aan de orde. De bijzondere benamingen voor het luiden van de angelusklok in de ochtend, rond het

middaguur of aan het begin van de avond worden behandeld in de volgende lemma's.

luiden: Epen, Tegelen, Roermond, Koningsbosch, Meerssen, Valkenburg, Neeroeteren, Echt, Holtum, Maastricht, Neerpelt, Eksel, Gennep, Venray en Sevenum.

het angelus luiden: freq. Oostlb.; ook in Kerkrade, Waubach, Eys, Weert, Haler, Ophoven, Geistingen, Bocholt, Maastricht, Wijk, Heugem, Eigenbilzen, Eksel, Peer, Houthalen, Zonhoven, Hasselt, Hoepertingen, Heers, Sint-Truiden, Jeuk, Loksbergen, Blerick, Venlo en Meijel.

de engel des Heren luiden: verspr. Dommelds., zeldz. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Kerkrade, Eys, Gulpen, Eupen, Ell, Opoeteren, Hoeselt, Houthalen, Hasselt, Sint-Truiden en Venlo.

de bedeklok luiden (*de beeklok luiden*): Geulle en Diepenbeek.

klimpen: Meijel en Maasbree.

tampen: Hoeselt, Stevoort, Herk-de-Stad, Jeuk en Loksbergen.

tumpen: Vroenhoven.

DE MORGEN LUIDEN ———

N 96A (1989) (111), ZND 32 (1939) (037 add.).

Het angelus luiden in de ochtend. Voor Diepenbeek is voorts de uitdrukking **de kerk gaat open** opgetekend.

morgen luiden: verspr. Kleverlds.

heiligmorgen luiden: Blitterswijk.

de morgenklok luiden: Nieuwenhagen, Waubach, Reuver, Swalmen, Posterholt, Schinnen, Meerssen, Tungalroy, Ophoven, Siebengewald en America.

de morgensklok luiden: verspr. Oostlb.; ook in Chèvremont, Waubach, Eys, Ell, Thorn, Holtum, Guttecoven, Urmond en Meijel.

het morgenklokje kleppen (*het morgenklokske kleppen*): Peer en Stokkem.

de kerk open tinken (*de kerk open tenken*): Zonhoven.

dag luiden: Mheer en Montzen.

vroeg luiden: Maastricht.

luiden voor opstaan: Eisden.

DE MIDDAG LUIDEN ———

N 96A (1989) (112), ZND 32 (1939) (037 add.).

Het angelus luiden rond het middaguur.

middag luiden: freq. Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb., Oostlb., Weertlds., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds. en Dommelds.; ook in Lontzen en Helchteren.

aan de middag luiden: Maastricht.

voor de middag luiden: Gulpen.

voormiddag luiden: Eisden.

de middagklok luiden: zeldz. Noord-Oostlb.; ook in Valkenburg, Klimmen, Weert, Tungalroy, Ophoven, Thorn, Mechelen-aan-de-Maas en Venlo.

de middagsklok luiden: Chèvremont, Nieuwenhagen, Horn, Linne, Doenrade, Ell en Urmond.

de hongerklok luiden: Eigenbilzen.

noen luiden: Ubachsberg, Epen, Vijlen, Montzen, Noorbeek en Oplabbeek.

voor de noen luiden: Lutterade.

noen kleppen: Sint-Martens-Voeren.

halftwaalf luiden: Lommel.

twaalf uur luiden: America en Kelpen.

twaalf uren luiden: Roggel, Ospel, Eksel, Hasselt en Sint-Truiden.

DE AVOND LUIDEN ———

N 96A (1989) (113), ZND 32 (1939) (036, 037 add.).

Het angelus luiden aan het begin van de avond.

avond luiden: freq. Kleverlds., verspr. Maaskemp.; ook in Waubach, Sweikhuizen, Mheer, Noorbeek en Weert.

avonds luiden: Holtum.

voor de avond luiden: Gulpen.

avond tinken: Zonhoven.

heiligavond luiden: freq. noordelijk Dommellds.; ook in Bocholt, Opitter, Neeroeteren, Helchteren en Blitterswijck.

heiligeavond luiden: Gennep, Achel en Kaulille.

heiligavond trekken: Linkhout.

nacht luiden: Epen, Vijlen, Sint-Martens-Voeren, Montzen en Lontzen.

de klok luiden: Maaseik, Rekem, Lanaken, Grote-Spouwen, Sint-Truiden en Lommel.

de avondklok luiden: freq. Westlb., Truierlds., Brab.Lb. en Lommels, verspr. Centr.Lb., zeldz. Noord.-Oostlb.; ook in Nieuwenhagen, Koningsbosch, Klimmen, Venlo en America.

het avondklokje luiden (*het avondklokje luiden*): Valkenburg, Stokkem, Peer, Koersel, Leopoldsburg en Meijel.

de avondklok luiden: freq. Oost.-Zuidlb., Oostlb., Horns en Centr.-Maaslds.; ook in Chèvremont, Moresnet, Bocholt, Bree en Peer.

de bedeklok luiden (*de beeklok luiden, de beeëklok luiden*): Klimmen, Boorseme, Geulle, Zichen-Zussen-Bolder, 's-Herenelderen, Kuringen, Ulbeek en Borlo.

het bedeklokje luiden (*het beeklokje luiden*): Hechtel.

de bedeklok trekken (*de beeklok trekken, de beeëklok trekken*): Veldwezelt, Waltwilder, Diepenbeek en Gutshoven.

de luidenklok trekken: Sint-Lambrechts-Herk.

de uren luiden: Lommel.

vier uren luiden: Eksel.

acht uren luiden: Bilzen.

de kerk sluiten luiden: As.

het sluiten van de kerk luiden: Diepenbeek.

de kerk toe tappen: Herk-de-Stad.

de kerk toe trekken: Diepenbeek.

de kerk toe tinken (*de kerk toe tenken*): Zonhoven.

DE ZONDAG INLUIDEN —

N 96A (1989) (115).

De klokken luiden op zaterdagavond na het angelus.

Voor Schimmert is voorts het zelfstandig naamwoord **zondagsluiden** opgetekend.

zondag luiden: verspr. Kleverlds.; ook in Montzen, Schinnen, Sweikhuizen, Geistingen, Stokkem en Grevenbicht/-Papenhoven.

voor de zondag luiden: Nieuwenhagen, Gulpen, Vijlen, Tegelen, Schinnen, Klimmen en Echt.

de zondag inluiden: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Waubach, Eys, Weert, Thorn, Holtum, Guttecoven, Eisden en Maastricht.

de zondag aanluiden: Sevenum.

zondagklok luiden: Tungalroy.

de grote klok luiden: Maastricht.

met twee klokken luiden: Heel.

DE DOODSKLOK LUIDEN —

N 96A (1989) (116 add., 118).

Het luiden voor iemand die pas gestorven is.

de doodsklok luiden: verspr. Oost.-Zuidlb., Oostlb. en Kleverlds.; ook in Tungalroy, Thorn, Obbicht, Mechelen-aan-de-Maas, Maastricht, Hoeselt, Sint-Huibrechts-Lille, Hasselt, Heers

en Jeuk.

de doodsklokken luiden: Klimmen.

doodluiden: Eys, Epen, Montzen,
Nieuwstadt, Schinnen en Hoensbroek.

doodsluiden: Noorbeek.

dodenluiden: Grevenbicht/Papenhoven
en Holtum.

voor dood luiden: zeldz. Zuid.Oostlb.
en Centr.Maaslds.; ook in Bocholtz,
Ubachsberg, Vijlen, Heugem en
Eigenbilzen.

voor de dood luiden: Sint-Martens-
Voeren.

voor een dode luiden: Geleen,
Boorseem, Maastricht, Hoeselt en Sint-
Truiden.

zum dood luiden: Kerkrade en
Chèvremont.

overluiden: freq. Noord.Oostlb. en
Kleverlds., verspr. Horns, Maaskemp.,
Centr.Maaslds. en Dommellds.; ook
in Waubach, Lutterade, Doenrade,
Diepenbeek, Houthalen en
Tessenderlo.

Pasen luiden: Loksbergen en
Membruggen.

KLOKKENLUIDER

N 96A (1989) (125).

Een persoon die in de kerk of tijdens de
grote processie de klokken luidt.

De benaming **processieluider** (*perces-
sieluier*) in Peer heeft uitsluitend betrek-
king op iemand die de klokken luidt
tijdens de processie.

luider (*loeier, loewer, luier*): Montfort,
Posterholt, Ospel, Tungalroy,
Ell, Thorn, Bocholt, Uikhoven,
Eigenbilzen, Tongeren en Jeuk.

klokkenuider (*klokkenuoier,
klokkenuoewer, klokkenuoier*): verspr.
Oostlb.; ook in Kerkrade, Eys, Sint-
Martens-Voeren, Weert, Ophoven,
Stokkem, Mechelen-aan-de-Maas,
Maastricht, Tongeren, Achel,
Zonhoven, Hoepertingen, Tessenderlo,
Venlo, Merselo, Venray en Meijel.

processieluider (*percessieluier*): Peer.

beierjongen: Klimmen.

koster: Eys, Mechelen-aan-de-Maas,
Eksel en Houthalen.

koster en zijn helpers: Waubach.

1.4 Het kerkhof

In deze paragraaf worden in de eerste plaats de benamingen in verband met een christelijke begraafplaats behandeld, maar daarnaast komen ook enkele lemma's voor algemenere en niet-katholieke begraafplaatsen aan bod. Voor het begrip **GRAF** is geen lexicale variatie opgetekend. Het verspreidingsgebied van de klankwettige rekking van **graf** tot *graaf* komt aan bod in de Klankgeografie op deel III van het *Woordenboek van de Limburgse Dialecten*, zie tevens Belemans en Goossens (2000: 106) voor het Budels in het Brabantse gebied.

KERKHOF

N 06 (1960) (017), N 96A (1989) (126, 136 add.), ZND 14 (1926) (025).

De begraafplaats rondom of naast de kerk, bij uitbreiding ook van toepassing op een begraafplaats die buiten de dorpskern is aangelegd.

kerkhof (ook *kerkef*, *kerkif*, *kerkof*, *kerkuf*): freq. in heel Lb.

dodenkerkhof (*dooienkerkhof*): Well en Gronsveld.

dodentuin (*dooientuin*): Caberg.

kruishof: Hasselt.

zerkhof: Maastricht.

kerkfie (ook *kerkfik*): Stokkem, Bergaan-de-Maas, Eisdén en Urmond.

begraafplaats: Oost-Maarland.

begraafplak: Eksel.

De volgende opgaven zijn schertsende benamingen:

de zeven roeden (*de zeven rooien*): Ulestraten.

mussenband: Waubach.

mussenbandje (*mussenbandsje*): Kerkrade, Spekholzerheide en Bleijerheide.

pienlandje: Panningen.

pierikenlandje: Ell en Haelen.

pieringenlandje (ook *pieringenlandsje*): Ulestraten en Waubach.

OMHEINING VAN HET KERKHOF

N 96A (1989) (127).

Een lage muur of omheining rond het kerkhof.

De benaming **tuin** (vgl. Du. *Zaun*) gaat terug op mnl. *tuun* in de oorspronkelijke betekenis 'datgene wat tot af- of omperking dient', waaruit nadien de betekenis 'afgeperkte en omheinde ruimte' en vervolgens de huidige betekenis 'hof' ontstaan is.

muur: zeldz. Oostlb.; ook in Voerendaal, Nieuwenhagen, Geistingen, Grevenbicht/Papenhoven, Maastricht, Eksel, Hoepertingen, Jeuk en Siebengewald.

kerkmuur: Heel, Linne, Montfort, Tungalroy, Opoeteren, Boorseme, Eigenbilzen, Membruggen, Sint-Huibrechts-Lille en Sevenum.

kerkenmuur: Holtum en Vijlen.

kerkhofmuur: freq. in heel Lb.

kerkhofmuurtje (*kerkhofmuurke*): Ospel.

kerkhofsmuur: Nieuwenhagen, Waubach, Vlodrop, Doenrade en Klimmen.

muur om de kerkhof (*muur om gene kerkhof*): Montzen.

muur om het kerkhof: Tegelen.

muur rond het kerkhof: Meijel.

muur van de kerkhof (ook *muur vanne kerkhof*): Roggel en Echt.

muur van het kerkhof: Tegelen en

Maastricht.
tuin: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade, Eys, Neerpelt, Meijel en Maasbree.
kerkhofuin: Ell, Stokkem en Klimmen.
heg (ook *hek*): America, Kelpen en Voerendaal.
kerkhofheg (ook *kerkhofhek*): Stokkem en Klimmen.
kerkhofsheg (*kerkhofshek*): Eys.
kerkhofhaag: Noorbeek.
omheining: Meijel.
staketsel: Meijel.

ONGEWIJDE AARDE

N 96A (1989) (132).

Het deel van het kerkhof dat vroeger diende als begraafplaats voor ongedoopte gestorven kinderen, voor mensen die zelfmoord hadden gepleegd of voor een gevonden, maar niet geïdentificeerd lijk. De benaming **zijkant** in Weert verwijst naar de ligging van dat deel. Voor Maastricht is voorts de omschrijving **buiten de heg** (*buiten de hek*) opgetekend en voor Nieuwenhagen **onder de heg** (*onder de hek*).

ongewijde aarde (ook *ongewijde aard*): freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns en Kleverlds.; ook in Chèvremont, Weert, Bree, Opoeteren, Echt, Holtum, Diepenbeek, Eksel en Venlo.
ongezegende aarde (*ongezeende aard*): Kerkrade.
ongewijde grond: freq. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds., verspr. in overig Lb. behalve in het Ripuar.
niet-gewijde grond: Horn.
ongezegende grond (ook *ongezeende grond*): Sweikhuizen en Epen.
ongewijd kerkhof (ook *ongewijde kerkhof*): Bocholtz, Linne, Montfort, Beek, Schinnen, Holtum en Sint-Huibrechts-Lille.

verloren kerkhof: Montfort, Melick, Schinnen, Geulle en Maasbree.
engelenkerkhof: Valkenburg.
kinderkerkhof: Oirlo.
gemeentekerkhof: Klimmen.
geuzenkerkhof: Hoensbroek.
jodenkerkhof: Gennep, Maastricht en Wijk.
jodenhoeck: Stokkem.
protestants kerkhof: Maastricht.
protestantenkerkhof: Gennep.
protestantenhoeck: Weert.

ALGEMENE BEGRAAF-PLAATS

N 96A (1989) (133).

Een begraafplaats voor niet-katholieken. In Maastricht is dat het **kerkhof aan de Tongerseweg**.

algemene begraafplaats (ook *algemeen begraafplaats*): Roggel, Baarlo, Roermond, Thorn, Holtum, Venray en Sevenum.
begraafplaats: Hoensbroek.
begraafplak: Eksel.
kerkhof: Gulpen, Lutterade, Ell en Maastricht.
kerkhof voor ongelovigen: Sint-Huibrechts-Lille.
algemeen kerkhof (ook *algemene kerkhof*): Kerkrade, Chèvremont, Voerendaal, Waubach, Kesseleik, Geleen, Schinnen, Klimmen, Weert en Maastricht.
openbaar kerkhof (*openbare kerkhof*): Vijlen.
ongewijd kerkhof (*ongewijde kerkhof*): Heel en Sittard.
verloren kerkhof: Maasbree.
gemeentekerkhof: Eys en Klimmen.
gereformeerd kerkhof (ook *gereformeerde kerkhof*): Maasbree en Baarlo.
protestants kerkhof (ook *protestantse kerkhof*): Gulpen, Tegelen, Reuver,

Roermond, Grevenbicht/Papenhoven, Maastricht en Venlo.
joods kerkhof (*joodse kerkhof*): Venlo.
jodenkerkhof: Gulpen, Montzen, Schimmert, Valkenburg, Klimmen en Siebengewald.
jodenplaats: Eisden.
jodenberg: Grevenbicht/Papenhoven.
jodenhoek: Stokkem.
jodenhof: Boorsem.
reservenhof: Meijel.
algemeen gedeelte: Montfort.
ongewijd gedeelte: Lutterade.
ongewijde aarde (*ongewijde aard*): Opglabbeek.
ongewijde grond: Eksel, Peer, Houthalen en Jeuk.
niet-gewijde grond: Heers.

SOLDATENKERKHOF

N 96A (1989) (135).

Een militaire begraafplaats.

soldatenkerkhof: freq. in heel Lb.
kerkhof voor soldaten: Baarlo.
oorlogkerkhof: Schimmert.
oorlogskerkhof: freq. Noord.Oostlb. en Kleverlds., zeldz. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Ell, Thorn, Bree, As, Echt, Maastricht, Peer en Houthalen.
krijgskerkhof: Nieuwenhagen.
militair kerkhof (ook *militaire kerkhof*): Waubach, Melick, Doenrade, Klimmen, Weert, Thorn, Maastricht en Sint-Huibrechts-Lille.
Amerikaans kerkhof: Maastricht, Waubach en Noorbeek.
Duits kerkhof: Venray en Venlo.
Engels kerkhof: Ospel, Weert, Sint-Huibrechts-Lille, Hasselt, Venlo en Venray.
erekerkhof: Weert en Maastricht.
eregraven (*eregraver*): Maastricht.
ereperk: Sint-Truiden en Mechelen-aan-de-Maas.

ereveld: Meijel, Maastricht en Nieuwenhagen.
militaire begraafplaats (ook *militaire begraafplaats*): Montfort, Eisden en Lutterade.
soldatenbegraafplaats: Venray.

GRAFKRUIS

N 96A (1989) (130).

Een houten of stenen kruis op een graf.

kruis (ook *kruits*): Reuver, Horn, Montfort, Nieuwstadt, Tungalroy, Kelpen, Obbicht, Tongeren, Achel, Eksel en Hasselt.
kruis op het graf (ook *kruits op het graf*): Montzen, Baarlo, Bree, Holtum, Sint-Truiden en Tessenderlo.
kruis van het graf (*kruits van het graf*): Tegelen.
grafkruis (ook *grafkruits*): freq. in heel Lb.
houten kruis: Zonhoven.
houteren kruis: Stokkem.
stenen kruis: Zonhoven.
crucifix (<lat.): Meijel.

GRAFZERK

N 96A (1989) (131).

Een steen die een graf afsluit of bedekt.

zerk: Ulestraten, Thorn, Maastricht en Zonhoven.
grafzerk: Schinnen, Klimmen, Maastricht en Meijel.
steen: Maastricht, Hoeselt, Eksel, Sint-Truiden, Loksbergen en Venray.
grafsteen (ook *grafstee*): freq. in heel Lb.
tombe (fr.): Valkenburg.
graftombe (<fr.): Thorn.
grafmonument (<fr.): Maastricht en Klimmen.
denkmal (du.): Montzen.

1.5 Kapellen en kruisen

Deze paragraaf gaat over enkele religieuze elementen in het landschap buiten de kerk. Daaronder vallen de verschillende soorten bedehuisjes en kruisbeelden langs de weg of in het veld.

KAPELLETJE

N 96A (1989) (136, 139 add.).

Een bedehuisje langs de weg of in het veld, gebouwd uit devotie voor een heilige of uit dankbaarheid voor verkregen gunsten.

Voor Maastricht zijn ook de benamingen **Sint-Lambertuskapelletje** (*Sint-Lambertuskapelke*) en **Sint-Rochuskapelletje** (*Sint-Rochuskapelke*) opgetekend, genoemd naar de heiligen voor wie de kapelletjes opgericht zijn.

kapel: Waubach, Epen, Montzen, Neer, Kessel, Schinnen, Hoensbroek, Ulestraten, Klimmen, Weert, Geistingen, Thorn, Bree, Stokkem, Uikhoven, Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt, Houthalen, Hasselt en Venlo.

kapelletje (*kapelke, kapelleke, kapelsje*): freq. in heel Lb.

bidkapelletje (*bidkapelke*): Eisden.

heiligenkapelletje (*heiligenkapelke*): Sint-Martens-Voeren.

kruiskapelletje (*kruiskapelke*): Ospel.

veldkapel: Thorn, Tongeren, Peer en Venlo.

veldkapelletje (*veldkapelke, veldkapelleke, veldkapelsje*): Kerkrade, Eys, Beek, Oplabbeek en Sint-Truiden.

heilig huisje (*heilig huiske*): Reuver, Venlo, Venray en Blitterswijck.

heilighuisje (*heilighuiske*): verspr. Kleverlds.; ook in Ubachsberg, Nieuwenhagen, Gulpen, Valkenburg, Geulle en Maastricht.

GESLOTEN KAPELLETJE

N 96A (1989) (137).

Een bedehuisje langs de weg of in het veld waar men niet in kan en waarin achter traliewerk een kruis of een beeld staat.

kapel: Schinnen, Bree, Hoeselt en Hasselt.

kapelletje (*kapelke, kapelleke, kapelsje*): freq. Oostlb-Rip. overgg. en Zuid.Oostlb., verspr. Noord.-Oostlb. en Horns; ook in Weert, As, Obbicht, Geulle, Maastricht, Heugem, Eigenbilzen, Diepenbeek, Hoeselt, Membruggen, Achel, Zonhoven, Hoepertingen, Heers, Jeuk en Tessengerlo.

klein kapelletje (*klei kapelleke, klein kapelke*): Tegelen, Swalmen en Houthalen.

kapelletje achter tralies (*kapelke achter tralies*): Maastricht.

bedekapelletje (*beekapelleke*): Tongeren.

beeldkapelletje (*beeldkapelke*): Montfort.

dankkapelletje (*dankkapelke*): Eisden.

devotiekapel: Klimmen.

devotiekapelletje (*devotiekapelke*): Tegelen, Roermond en Maastricht.

gesloten kapel: Peer.

gesloten kapelletje (*gesloten kapelke, gesloten kapelleke*): Venray, Sint-Truiden en Meerssen.

dicht kapelletje (*dicht kapelleke*): Meijel.

toe kapelletje (*toe kapelke, toe kapelleke*): Voerendaal, Geistingen, Stokkem, Holtum en Neerpelt.

niskapel: Venray.
veldkapel: Venlo.
veldkapelletje (*veldkapelke*, *veldkapelsje*): Kerkrade, Roggel, Heel, Eisdien en Eksel.
wegkapel: Kesseleik.
wegkapelletje (*wegkapelke*): Heel.
bedehuisje (*beehuiske*): Tongeren.
heilig huisje (*heilig huiske*): Venray.
heilighuisje (*heilighuiske*): verspr. Kleverlds.; ook in Gulpen, Schinnen, Geulle en Maastricht.
kruiskastje (*kruiskaske*): Geleen.
Christusgraf: Loksbergen.

MUURKAPELLETJE

N 96A (1989) (138).

Een houten kastje of kleine nis, aangebracht tegen een muur en voorzien van een heiligenbeeldje of relikwie. Voor Meijel is voorts **devotieplaats** opgetekend als algemenere benaming voor de plaats waar zo'n muurkapelletje zich bevindt. Het beeldje zelf wordt in Montfort **bidbeeldje** en in Maastricht **stratenbeeldje** genoemd.

kapelletje (*kapelke*, *kapelleke*): Baarlo, As, Heugem, Tongeren, Membruggen, Achel, Hoepertingen, Jeuk, Loksbergen en Oirlo.
kapelletje aan een boom (*kapelleke aan een boom*): Sint-Truiden.
muurkapel: Venray en Hasselt.
muurkapelletje (*muurkapelke*, *muurkapelleke*): Voerendaal, Tegelen, Roermond, Noorbeek, Ophoven, Geistingen, Stokkem, Eisdien, Diepenbeek, Hoeselt, Tongeren en Sint-Truiden.
hangkapelletje (*hangkapelleke*): Neerpelt.
huiskapelletje (*huiskapelke*): Eksel.
wandkapelletje (*wandkapelke*): Hoensbroek.
niskapel: Venray.

nis: zeldz. Zuid.Oostlb. en Centr.-Maaslds.; ook in Kerkrade, Gulpen, Horn, Heel, Thorn, Opglabbeek, Sint-Huibrechts-Lille, Heers, Tessenderlo, Siebengewald en Maasbree.
nis met een beeldje: Tegelen.
beeldnis: Beek.
heilignis: Kesseleik.
heilignis: Lutterade, Valkenburg en Vijlen.
heilignisje (*heiligniske*): Eys.
heilige in een nis: Maastricht.
muurnis: Venray, Bree en Ophoven.
kastje (*kaske*): Baarlo, Swalmen, Lutterade en Bocholt.
beeldkastje: Weert.
heiligenkastje (ook *heiligenkaske*): Schinnen, Meerssen, Valkenburg en Weert.
reliëkkastje (*reliëkkasje*): Venlo.
relikwiekastje (*relikwiekaske*): Geleen, Eigenbilzen en Maastricht.
kluisje (*kluiske*): Ell.

VELDKRUIS

N 96A (1989) (139).

Een kruisbeeld in het veld, langs de openbare weg opgericht.

veldkruis (ook *veldkruits*): freq. in heel Lb.
kruisbeeld in het veld: Maastricht.
wegkruis (ook *wegkruits*): Weert en Vlodrop.
kruis aan de weg (*kruits agene weg*): Montzen.
kruis neven de weg: Tienray.
kruis (ook *kruits*): Epen, Kessel, Posterholt, Doenrade, Klimmen, Noorbeek, Grevenbicht/Papenhoven, Urmond, Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren, Houthalen, Hasselt en Sint-Truiden.
kruisje (*kruitske*): Sint-Martens-Voeren.
stenen kruis: Zonhoven.

devotiekruis (*devotiekruits*):

Nieuwenhagen.

vrijkruis: Mechelen-aan-de-Maas.

lieveheertje (*lievenheerke*): Jeuk.

weglieveheer (*weglievenheer*):

Neerpelt.

kruislieveheer (*kruislieveneer*):

Opoeteren.

crucifix (<lat.): Meijel.

HAGELKRUIS

N 96A (1989) (140).

Een in het veld geplaatst kruisbeeld ter bescherming van de oogst tegen hagel-schade.

Voor Lutterade is voorts de omschrijving **kruis** (*kruits*) **voor de bescherming van de oogst** opgetekend.

hagelkruis (ook *hagelkruits*): freq.

Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns, Centr.-Maaslds. en Kleverlds.; ook in Sint-Martens-Voeren, Ospel, Weert, Maastricht, Heugem, Sint-Huibrechts-Lille, Eksel en Venlo.

oogstkruis (*oogskruis, oogskruits*):

Sittard, Geleen en Valkenburg.

schutskruis: Loksbergen.

kruis (ook *kruits*): Tegelen,

Hoepertingen en Noorbeek.

SMOKKELKRUIS

N 96A (1989) (141).

Een veldkruis in de buurt van een grensovergang.

smokkelkruis (ook *smokkelkruits*):

verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Chèvremont, Baarlo, Heel, Bocholt, Maastricht, Eigenbilzen, Eksel en Peer.

smokkelarenkruis: Stokkem.

grenskruis (ook *grenskruits*):

Nieuwenhagen, Waubach, Ell en Peer.

reenkruis (*reinkruis*): Maastricht.

veldkruis (ook *veldkruits*): Reuver,

Ophoven en Thorn.

kruis (ook *kruits*): Tegelen en

Noorbeek.

MOORDKRUIS

N 96A (1989) (142).

Een veldkruis dat opgericht wordt op de plaats waar iemand vermoord werd.

In Hoeselt is de plaats waar twee van zulke kruisen staan in de volksmond gekend als “**de twee kruizen** (*de twee kruizer*)”.

kruis (ook *kruits*): Montzen, Tegelen,

Noorbeek, Ospel, Hasselt en Tessenderlo.

moordkruis (ook *moordkruits*):

verspr. Oost.Zuidlb., Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Weert, Ell, Geistingen, As, Maastricht, Heugem, Eigenbilzen, Hoepertingen, Meijel en Maasbree.

dodenkruis (*dodenkruits, dooienkruis*):

Maastricht en Vijlen.

doodskruis: Loksbergen.

gedachteniskruis (*gedachteniskruits*):

Meijel en Thorn.

gedenkkruis (ook *gedenkkruits*):

Sevenum en Koningsbosch.

herdenkingskruis (*herdenkingskruits*):

Venlo en Klimmen.

herinneringskruis: Peer.

ongelukskruis (*ongelukskruits*):

Melick.

stenen kruis: Zonhoven.

vrijkruis: Mechelen-aan-de-Maas.

wegkruis (*wegkruits*): Gulpen.

zoenkruis (ook *zoenkruits*): Eksel en

Thorn.



WLD III, 3.3





2 Liturgie en devotie

In het tweede hoofdstuk van deze aflevering wordt dieper ingegaan op de terminologie die verband houdt met het geheel van voorgeschreven gebeden, ceremoniën en handelingen. De eerste en omvangrijkste paragraaf behandelt de woordenschat in verband met de diverse aspecten van de heilige mis. In de tweede paragraaf komen enkele religieuze activiteiten aan de orde. De benamingen voor de verschillende soorten gebeden en manieren van bidden worden afzonderlijk behandeld in de derde paragraaf. De laatste paragraaf bevat begrippen omtrent de godvruchtige toewijding aan het katholieke geloof.

2.1 De heilige mis

Deze paragraaf behandelt de woordenschat in verband met de diverse aspecten van de eucharistieviering. In de eerste subparagraaf komen enkele algemene begrippen met betrekking tot de heilige mis aan bod. De tweede en derde subparagraaf gaan respectievelijk over de soorten missen en de onderdelen van een mis. Vervolgens wordt ingegaan op benamingen die verband houden met de liturgische kledij en de liturgische voorwerpen die een rol vervullen bij de mis. In de zesde subparagraaf worden begrippen in verband met de misdienaars en hun handelingen tijdens de mis behandeld en in de laatste subparagraaf komt de woordenschat die te maken heeft met de muzikale omlijsting van een mis aan bod.

2.1.1 Algemeen

Hier komen enkele algemene begrippen met betrekking tot de dialectwoordenschat over de mis aan bod. Dat zijn onder andere de benamingen in verband met het opdragen of bijwonen van de mis, de gebedenboeken of het aansteken en doven van de kaarsen. De algemene benamingen voor een KAARS en een kaarsenhouder of KANDELAAR zijn opgenomen in de paragraaf ‘Verlichting’ van WLD III, 2.1, pag. 154 e.v. Aan het einde van deze subparagraaf zijn ook de lemma’s KNIELLEN en GEKNIELD ZITTEN opgenomen.



DE MIS DOEN

N 96B (1989) (163, 187 add.).

De heilige mis opdragen, voorgaan.
Uit de opgaven is het substantief **mis** weggelaten, enkel voor Schinnen werd **dienst** opgetekend in plaats van **mis**.

doen: freq. in heel Lb.**lezen:** Kunrade, Nieuwenhagen, Waubach, Montzen, Hoensbroek, Klimmen, Tungalroy, Wijk en Eksel.**opdragen:** Baarlo, Heel, Schinnen, Schimmert, Maastricht en Peer.**voorgaan:** Sint-Huibrechts-Lille.**NAAR DE MIS GAAN**

N 96B (1989) (166).

Naar de kerk gaan om de mis bij te wonen.

mis gaan: Loksbergen en Sittard.**naar de mis gaan:** Tegelen, Linne, Montfort, Doenrade, Hoensbroek, Klimmen, Terlinden, Weert, Thorn, Opglabbeek, Grevenbicht/-Papenhoven, Wijk, Eigenbilzen, Hoeselt, Eksel, Houthalen, Hoepertingen, Heers en Tessenderlo.**naar de kerk gaan:** Nieuwenhagen, Tegelen, Nieuwstadt, Obbicht, Maastricht en Sevenum.**horen:** Reuver en Zonhoven.**mis horen:** freq. in heel Lb.**de mis horen:** Kerkrade, Waubach, Gulpen, Montzen, Valkenburg, Tungalroy, Thorn, Bree, Guttecoven, Mechelen-aan-de-Maas, Maastricht, Eigenbilzen, Venlo, Merselo, Venray en Tienray.**mis volgen:** Posterholt.**mis bijwonen:** Baarlo, Beesel en Peer.**de mis bijwonen:** Roggel, Bree en Boorseem.**de mis meebidden:** Sint-Huibrechts-

Lille.

de mis meedoen: Sint-Huibrechts-Lille.**in de mis zijn:** Nieuwenhagen, Waubach, Montfort, Schinnen, Grevenbicht/Papenhoven en Tongeren.**MISBOEK OP HET ALTAAR**

N 96B (1989) (184).

Een groot boek dat op een lezenaar op het altaar staat en waaruit de teksten van de eredienst worden voorgelezen.

misboek: freq. in heel Lb.**groot misboek:** Kunrade, Bocholt, Holtum, Maastricht, Sint-Huibrechts-Lille, Peer en Oirlo.**groot koormisboek:** Kerkrade.**boek:** Vlodrop en Obbicht.**dik boek** (*dikke boek*): Loksbergen.**groot boek:** Grevenbicht/Papenhoven.**evangelieboek:** Weert.**missaal:** verspr. Noord.Oostlb.; ook in Epen, Vijlen, Koningsbosch, Tungalroy, Maastricht, Hoeselt, Eksel, Sint-Truiden, Tessenderlo, Loksbergen en Meijel.**kerkmisaaal:** Holtum.**dik missaal** (*dikke missaal*): Oirlo.**groot missaal** (*grote missaal*): Roggel, Grevenbicht/Papenhoven en Heers.**Romeins missaal:** Maastricht.**KERKBOEK**

Kaart 18, pag. 194

N 96B (1989) (167).

Een boek met godvruchtige gebeden en overwegingen, dat de gelovigen meene-
men naar de mis.

Voor Roggel zijn voorts de benamin-
gen **rood boekje** (*rood boekje*) en **wit
boekje** (*wit boekje*) opgetekend, naar de
kleur van de omslag van het kerkboek.

kerkboek: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Weertlds., Horns, Maaskemp., Centr.-Maaslds., Trichterlds., Dommelds., Demerkemp., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Sint-Truiden en Jeuk.

kerkboek met gebeden (*kerkboek met gebeeën*): Baarlo.

kerkboekje (*kerkboekske*): Roggel, Loksbergen en Maastricht.

bedeboek (*beeboek*): Doenrade, Schinnen, Klimmen, Maastricht, Eigenbilzen, Diepenbeek, Hoeselt, Tongeren en Siebengewald.

gebedenboek (ook *gebeeënboek*): Meerssen, Klimmen, Thorn, Bree, Opglabbeek, Stokkem, Guttecoven, Boorse, Sint-Huibrechts-Lille, Peer, Zonhoven, Sint-Truiden, Venlo, Oirlo, Meijel en Maasbree.

gebedenboekje (*gebeeënboekske*): Wijk en Waubach.

boek met godvruchtige gebeden: Peer.

gebedsboek: Eys.

godvruchtig boek: Heers.

misboek: Waubach, Sint-Martens-Voeren, Montzen en Terlinden.

misboekje (*misboekske*): Tessenderlo en Kunrade.

missaal: Hoepertingen en Jeuk.

MISSAAL

N 96B (1989) (168).

Een kerkboek waarin de misgebeden zijn opgenomen.

missaal: freq. in heel Lb.

misboek: freq. Ripuar., Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb., verspr. Kleverlds.; ook in Sint-Martens-Voeren, Baarlo, Reuver, Linne, Weert, Tungalroy, Opoeteren, Guttecoven, Uikhoven, Maastricht, Diepenbeek, Peer, Sint-Truiden, Jeuk, Tessenderlo en Venlo.

kerkboek: verspr. Centr.Maaslds.; ook in Ubachsberg, Kessel, Horn, Heel,

Koningsbosch, Doenrade, Terlinden, Tungalroy en Maastricht.

DAGMISSAAL

N 96B (1989) (168a).

Een kerkboek met de misgebeden voor alle dagen van het kerkelijk jaar.

dagmissaal: freq. Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Nieuwenhagen, Gulpen, Weert, Eigenbilzen, Achel, Peer, Hechtel, Jeuk, Loksbergen, Venlo, Meijel en Maasbree.

dagelijks missaal: Sint-Huibrechts-Lille.

groot missaal (ook *grote missaal*): Nieuwstadt en Neerbeek.

dik misboek: Vijlen.

misboek voor het ganse jaar: Baarlo.

ZONDAGMISSAAL

N 96B (1989) (168b).

Een kerkboek met misgebeden voor de zon- en feestdagen van het kerkelijk jaar.

zondagmissaal: Vijlen, Montfort, Melick, Weert, Stokkem, Eigenbilzen, Achel en Loksbergen.

zondagsmissaal: freq. Zuid.Oostlb.; ook in Nieuwenhagen, Gulpen, Montzen, Roermond, Swalmen, Posterholt, Ophoven, Opoeteren, Echt, Guttecoven, Maastricht, Wijk, Diepenbeek, Tongeren, Sint-Huibrechts-Lille, Peer, Hechtel, Jeuk, Venlo, Venray, Oirlo en Meijel.

's zondagsmissaal: Roggel, Baarlo, Reuver, Lutterade, Klimmen, Weert, Tungalroy, Ell, Thorn, Boorse en Maastricht.

feestmissaal: Beesel.

klein missaal (ook *kleine missaal*):

Grevenbicht/Papenhoven, Nieuwstadt en Neerbeek.

misboek voor de zondag: Baarlo.

's **zondags misboek:** Geleen.

's **zondags kerkboek:** Neerpelt en Holtum.

ZIELBOEK

N 96B (1989) (248).

Het register van overledenen, van wie de namen op vaste tijden van de preekstoel werden afgelezen, indien de nabestaanden het zielenboekgeld hadden voldaan.

zielenboek: verspr. Kleverlds.; ook in Nieuwenhagen, Gulpen, Tegelen, Vlodrop, Lutterade, Schimmert, Tungalroy, Achel en Peer.

bedeboek van de gestorvenen

(*beeboek van de gestorvenen*): Maastricht.

dodenboek (*dooienboek*): Holtum.

dodenlijst (ook *dooienlijst*): freq. Oost.-Zuidlb., Oostlb. en Horns; ook in Bocholtz, Montzen, Weert, Obbicht, Guttecoven, Maastricht, Peer, Hechtel, Oirlo, Meijel en Sevenum.

jaargetijde: Eigenbilzen.

register: Jeuk.

overlijdensregister: Zonhoven en Wijk.

sterfregister: Mechelen-aan-de-Maas.

zondagsgebed: Bocholt, Eksel en Geistingen.

zondagsgebedenboek: Opglabbeek.

zwart boek (*zwarte boek*): Loksbergen.

SUISSE

N 96B (1989) (220).

De ordebewaarder in de kerk, die gewoonlijk in uniform gekleed gaat en

voorzien is van een bandelier en een staf, soms ook een degen. Het ambt werd vaak van vader op zoon doorgegeven.

suisse (fr.) (ook *tsuisse*): freq. in heel Lb.

kerksuisse (<fr.): Beesel en Montfort.

zwitser: Montzen.

kerkenzwitser: Swalmen.

kerkmeester: Lutterade.

kerkgendarme (<fr.): Peer en Thorn.

kerkpolitie: Tegelen, Roermond en

Posterholt.

koorezel: Neerbeek, Meerssen,

Klimmen, Geulle, Maastricht en Wijk.

peek: Venlo.

pikman: Tongeren.

pikpee: Tongeren.

STAF VAN DE SUISSE

N 96B (1989) (221).

De hellebaard die de suisse bij zich draagt als teken van zijn gezag.

staf (ook *staaf*): freq. Oostlb-Rip. overgg. en Oostlb.; ook in Kerkrade, Weert, Ophoven, Thorn, Bocholt, Echt, Stokkem, Holtum, Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt, Achel, Eksel, Peer, Hechtel, Sint-Truiden, Jeuk, Venray, Oirlo en Meijel.

peekstaf (*peekstaaf*): Venlo.

hellebaard: Valkenburg, Klimmen, Weert, Ell, Wijk en Venlo.

lans: Oirlo en Montzen.

pik (ook *piek*): Eksel, Melick en Tongeren.

pikhouweel: Maastricht.

stek: Weert.

stok: Neerpelt.

KOSTERES

N 96B (1989) (224).

Een vrouw die het kostersambt uitoefent en dus met de dagelijkse zorg voor het kerkgebouw en de kerkdienst belast is. Voor het begrip **KOSTER**, de mannelijke persoon met die taak, is geen lexicale variatie opgetekend.

kosteres: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns en Centr.Maaslds.; ook in Bocholtz, Weert, Maastricht, Wijk, Tongeren, Neerpelt, Eksel, Peer, Hechtel, Houthalen, Sint-Truiden, Jeuk, Venlo, Siebengewald en Tienray.

kosterse: Heel, Montfort en Maastricht.

kostervrouw: Geistingen.

kosterin: verspr. Kleverlds.; ook in Sint-Martens-Voeren, Bree, Eigenbilzen en Sint-Truiden.

koster: Loksbergen en Hoepertingen.

DE KAARSEN AANSTEKEN

N 96B (1989) (225, 226 add.).

De kaarsen laten branden aan het begin van de mis.

aansteken (ook *aasteken*): freq. in heel Lb.

opsteken: Wijk.

steken: Loksbergen.

aandoen: Eigenbilzen, Tongeren, Houthalen, Zonhoven, Sint-Truiden en Tessenderlo.

aanmaken (ook *aamaken*): verspr. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Gulpen, Vijlen, Tegelen, Tungalroy, Opglabbeek, Maastricht, Heugem, Oirlo en Sevenum.

aanvinken: Weert en Ell.

KAARSENAANSTEKER

N 96B (1989) (225 add., 226).

Een lange stok voorzien van een aan-

gehechte wasdraad om kaarsen aan te steken.

aansteker: Reuver, Montfort, Posterholt, Nuth, Maastricht, Diepenbeek en Tienray.

kaarsenaansteker (ook

kaarseaansteker; *kaarseaasteker*; *kaartsenaansteker*; *kaatsenaansteker*; *kaatseaasteker*): verspr. Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Sint-Martens-Voeren, Weert, Echt, Maastricht, Peer, Hoepertingen, Sint-Truiden en Venlo.

aansteekstek: Weert.

kaarsenstek: Schinnen, Tungalroy, Geistingen, Grevenbicht/Papenhoven en Guttecoven.

stek voor de kaarsen: Holtum.

stek voor de kaarsen aan te maken: Schinnen.

kaarsenstok: Neerpelt.

kaarsenaanmaker: Stokkem en Klimmen.

WASDRAAD

N 96B (1989) (227).

Een in was gedrenkte draad, gebruikt om kaarsen aan te steken.

spindel: Heugem.

spint: Epen, Schinnen, Tungalroy en Sevenum.

spintje: Montfort.

spintlicht (ook *spinlicht*): verspr. Zuid.-Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Gulpen, Melick, Geistingen, Thorn en Tienray.

spintslicht (*spinslicht*): Maastricht en Wijk.

kaarslicht (*kaatslicht*): Eys.

punktlicht: Meijel.

lemmet (<lat.) (ook *lemment*): Baarlo, Vlodrop, Oirlo en Sevenum.

lont: Reuver, Posterholt, Schinnen, Valkenburg, Terlinden, Ell, Thorn,

Holtum, Tessenderlo en Venray.
lontje: Beesel.
aansteeklont: Merselo.
kaarsenlont: Merselo, Venlo en Holtum.
wiek: Sint-Martens-Voeren, Montzen, Heel, Ophoven, Opglabbeek, Eigenbilzen, Diepenbeek, Tongeren, Neerpelt, Eksel, Houthalen, Zonhoven, Hoepertingen, Heers, Sint-Truiden, Jeuk en Loksbergen.
kaarsenwiek: Stokkem.
kaarsensnoer (*kaatsensnoer*): Kerkrade.
wasdraad: Weert, Tungelroy en Maastricht.
in was gedrenkte draad: Peer.
kaarsendraad: Siebengewald.
wiekdraad: Lutterade.

KAARSENPIET

N 96B (1989) (228).

De katoenen draad in het midden van een kaars die ervoor zorgt dat de kaars brandt en blijft branden. De onderstaande benamingen vertonen een grote overeenkomst met de benamingen voor de katoenen draad in een petroleumlamp die de brandstof opneemt en wordt aangestoken om de lamp te laten branden, zie het lemma LAMPENPIET in WLD III, 2.1, pag. 160-161.

wiek: freq. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., Oostlb., Centr.Lb., Westlb. en Truierlds., verspr. Noord.Oostlb.; ook in Tessenderlo en Loksbergen.
wiekje (*wiekske*): Maastricht.
kaarsenwiek: Peer.
pit: freq. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Ubachsberg, Nieuwenhagen, Waubach, Koningsbosch, Geleen, Klimmen, Kelpen en Maastricht.
pitje: Tegelen.
kern (*keer*): Montfort.

lemmet (<lat.) (ook *lemment*): verspr. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Venlo.
lont: Neerbeek, Maastricht, Venlo en Tienray.
lontje: Holtum.
touwtje (*tuike*): Montfort.
kaarsendraadje: Merselo.
kaarsenzeel: Ell.

DE KAARSEN DOVEN

N 96B (1989) (229).

De kaarsen uitdoen na de mis.

doven: verspr. Oostlb.; ook in Kerkrade, Ubachsberg, Gulpen, Ophoven, Thorn, Bocholt, Opglabbeek, Geulle, Sint-Huibrechts-Lille, Loksbergen, Venlo, Venray, Meijel en Sevenum.
uitblazen: Kunrade, Uikhoven, Maastricht en Tessenderlo.
uitdoen: verspr. in heel Lb. behalve in het Ripuar.
uitlemen: freq. Ripuar., Oost.Zuidlb. en Oostlb., verspr. in overig Nl.Lb.
dempen: Hoeselt en Maastricht.

KAARSENDOVER

N 96B (1989) (226, 229 add.).

Een lange stok voorzien van een hoorn-tje om kaarsen te doven. De onderstaande gegevens dienen beschouwd te worden als een aanvulling bij het lemma KAARSENDOMPER in WLD III, 2.1, pag. 158-159.

dover: Nieuwenhagen, Montfort, Geleen, Nuth en Meijel.
kaarsendover: Roggel, Reuver, Heel, Lutterade, Thorn, Bocholt, Maastricht, Peer, Hechtel, Venlo, Merselo, Venray en Oirlo.

domper: Eys, Gulpen, Baarlo, Melick, Sittard, Meerssen, Klimmen, Weert, Ell, Ophoven, Achel, Hechtel, Jeuk en Maasbree.

kaarsendomper: Schimmert, Opoeteren, Opglabbeek, Holtum, Uikhoven, Geulle, Wijk, Eigenbilzen, Diepenbeek, Hoeselt, Eksel, Houthalen, Zonhoven, Sint-Truiden, Loksbergen, Oirlo, Meijel en Sevenum.

kaarsendemper: Maastricht.
domptorentje (*domptorensje*): Maastricht.

snuiter: Tessenderlo, Eksel en Epen.

kaarsrsnuiter: Boorse.

kaarsensnuiter: Heers.

hoedje (*hoeke*): Neerpelt.

doofhoedje: Beesel, Jeuk en Geleen.

kaarsenhoedje (*kaatsenhoedje*): Nieuwenhagen.

kaarsenhorentje (*kaatsenhoonke*): Montzen.

kaarsensmoker: Tongeren.

kaarsenuitmaker: Baarlo.

Westlb., Truierlds., Brab.Lb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Sint-Martens-Voeren.

neerknielen: Sint-Huibrechts-Lille.

knieën: freq. Ripuar. en Oost.Zuidlb.; ook in Montzen, Hoensbroek en Klimmen.

op de knieën gaan zitten: Montfort, Grevenbicht/Papenhoven en Obbicht.

zich op de knieën zetten: Uikhoven.

een kniebuiging maken: Peer.

GEKNIELD ZITTEN

N 96B (1989) (169 add., 272).

Op de knieën zitten.

knielen: verspr. Oostlb., zeldz. Centr.-Lb., Westlb., Truierlds., Brab.Lb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Gulpen.

neerknielen: Maastricht.

geknield zitten: Maastricht.

knieën: verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Kerkrade, Montzen, Hoensbroek en Maastricht.

neerknieën: Maastricht.

gekniel zitten: Maastricht.

op een knie zitten: Montzen.

op de knieën zitten: freq. in heel Lb.

op zijn knieën zitten: Tongeren.

op twee knieën knielen: Zonhoven.

op de knieën liggen: Heers, Jeuk en Hoeselt.

KNIELEN

Kaart 19, pag. 194

N 96B (1989) (169, 272 add.).

Een kniebuiging maken, op de knieën gaan zitten.

knielen: freq. Oostlb., Centr.Lb.,

2.1.2 Soorten kerkdiensten

In deze subparagraaf komen de verschillende soorten missen aan bod. Voor de **VESPER** ‘een op grote feesten gehouden namiddagdienst waarin door het koor psalmen worden gezongen’ is geen lexicaal variatie opgetekend. De begrippen **COMPLETEN** ‘een namiddagdienst die op hoogfeesten en/of aan het einde van aanbiddingsdagen in aansluiting op de vespers werd gehouden’, **BESTELDE MIS** ‘een mis op verzoek van de gelovigen’, **GESTICHTE MIS** en **VOTIEFMIS** ‘een mis die gesticht is krachtens een gelofte’ zijn op diverse redenen niet als aparte lemma’s opgenomen in de onderstaande tekst, maar kunnen wel geraadpleegd worden in de materiaalbasis op het internet.

MIS

N 08 (1961) (107 add.), N 96B (1989) (143).

De eucharistieviering.

mis: freq. in heel Lb.**heilige mis:** Peer en Meerssen.**dienst:** Sint-Truiden en Maastricht.**VROEGMIS**

Kaart 20, pag. 195

N 96B (1989) (144), RND (050a), ZND 38 (1942) (018a).

De eerste mis op zondag, die vaak zonder muziek gevierd wordt, in tegenstelling tot de latere hoogmis.

Voor Maastricht is voorts de omschrijving **mis van 6 uur** opgetekend en de minder algemene benaming **vissersmis**.

vroegmis (ook *vroemis*): freq. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., Oostlb., Centr.-Lb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Westlb. en Zuiderkemp.; ook in Sint-Truiden, Vorsen en Linkhout.

vroege mis: freq. Lonerlds., Truierlds. en Getelds.; ook in Kermt en Kuringen.

eerstmis: Lommel en Zonhoven.

eerste mis: freq. Westlb., Truierlds., Brab.Lb. en Lommels, verspr. Maaskemp., Bilzerlds. en Tongerlds., zeldz. Weertlds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Simpelveld, Kerkrade, Gemmenich, Nieuwenhagen, Gulpen, Aubel, Eupen, Tegelen, Baarlo, Molenbeersel, Maaseik, Stokkem, Eisden, Lanaken en Veldwezelt.

lage mis: Jeuk.**HOOGMIS**

Kaart 21, pag. 195

N 96B (1989) (145), RND (050b), SGV (1914) (014 add.), ZND 38 (1942) (018b).

De plechtige gezongen mis op zondagen en feestdagen.

hoogmis (ook *hoomis*): freq. in heel Lb. behalve in het Truierlds., waar het zeldz. is.

hoge mis: freq. Lonerlds., Truierlds. en Getelds.; ook in Peer, Stevoort en Zonhoven.

goede mis (*goe mis*): Beringe en Helden/Everlo.

laatste mis (*leste mis*): Lommel.**tweede mis:** Wilderen, Muizen en Vorsen.**GELEZEN MIS**

Kaart 22, pag. 196

N 96B (1989) (146).

Een mis zonder liturgische gezangen.

gelezen mis: Bree, Opglabbeek, Stokkem, Eigenbilzen, Tongeren, Achel, Sint-Huibrechts-Lille, Peer, Zonhoven, Sint-Truiden, Loksbergen, Oirlo en Tienray.

leesmis: verspr. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., Oostlb., Horns, Centr.-Maaslds. en Kleverlds.; ook in Weert, Opoeteren, Opglabbeek, Maastricht, Eigenbilzen, Diepenbeek, Hoeselt, Neerpelt, Eksel, Hechtel, Houthalen, Zonhoven, Hoepertingen, Heers, Sint-Truiden, Jeuk en Tessengerlo.

leesmisje: Vlodrop.**stil misje** (*stil miske*): Vlodrop.

stille mis (ook *stil mis*): freq. Oost.-Zuidlb., Oostlb., Horns en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Weert, Grevenbicht/-Papenhoven, Guttecoven, Maastricht, Wijk, Peer en Venlo.

GEZONGEN MIS

N 96B (1989) (146 add., 147, 212 add., 217 add.), ZND 38 (1942) (018b).

Een mis waarin gezongen wordt, een mis met liturgische gezangen. Voor Peer en Eigenbilzen is voorts de omschrijving **mis met liturgische gezangen** opgetekend. Verschillende informanten associëren een gezongen mis spontaan met de **hoogmis** (ook *hoomis*).

gezongen mis: freq. in heel Lb. behalve in het Ripuar.

bezongen mis: Obbicht.

hoogmis (ook *hoomis*): Bocholtz, Eys, Koningsbosch, Doenrade, Klimmen, Grevenbicht/Papenhoven en Maastricht.

gregoriaanse mis: Thorn.

Latijnse mis: Roggel, Weert, Haler, Hoeselt en Tessenderlo.

lateinische (du.) mis: Kerkrade.

muziekmis: Meijel.

zangmis: Montfort, Stokkem en Hoepertingen.

zingmis: Montzen.

zingende mis: verspr. Kleverlds.

ZINGENDE MIS

Kaart 23, pag. 196

N 96B (1989) (148).

Een mis waarin de gelovigen geestelijke liederen zingen.

gezongen mis: verspr. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb.; ook in Sint-Martens-Voeren, Heel, Roermond, Weert, Tungelroy, Kelpen, Thorn, Bocholt, Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt, Achel, Sint-Huibrechts-Lille, Peer, Hechtel, Heers, Jeuk, Tessenderlo, Loksbergen, Merselo en Meijel.
zingmis: verspr. Ripuar., Oost.Zuidlb.

en Zuid.Oostlb.; ook in Montzen, Ophoven, Maastricht en Eksel.
zingende mis: verspr. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Sittard, Weert, Geistingen, Holtum, Boorseem en Eigenbilzen.
zangmis: Posterholt, Schimmert, Meerssen, Opglabbeek, Stokkem, Mechelen-aan-de-Maas, Diepenbeek, Zonhoven en Hoepertingen.
volkszangmis: Ell en Valkenburg.
mis met volkszang (ook *mis met volkszank*): Heel, Weert, Echt, Maastricht, Venlo en Venray.
mis met samenhang (*mis met samenhang*): Geleen.
mis met liedjes: Tegelen en Horn.
liedjesmis: Sevenum.
muziekmis: Meijel.
volksmis: Holtum.

MEERSTEMMIGE MIS

N 96B (1989) (215).

Een mis waarin de muziek in meerdere stemmen gezongen wordt door het kerkkoor.

Voor Weert zijn ook de minder algemene benamingen **aparte mis** en **mis-uitvoering** opgetekend.

meerstemmige mis: freq. in heel Lb.

meerstemmige gezongen mis:

Grevenbicht/Papenhoven.

mis met meer stemmen: Linne.

mis met drie stemmen: Neerpelt.

gezongen mis: Ubachsberg, Nieuwenhagen, Bree, Maastricht, Diepenbeek en Hoeselt.

muziekmis: freq. Zuid.Oostlb.; ook in Eys, Gulpen, Sint-Martens-Voeren, Montfort, Geistingen, Holtum, Uikhoven, Maastricht, Eksel, Hechtel, Tienray, Meijel en Maasbree.

muziekmis: Ell.

mis met muziek: Swalmen en Maastricht.

mis bet zangkoor (*mis be zangkoor*):
Hoepertingen.

DOORDEWEEKSE MIS —

N 96B (1989) (149).

Een mis die op gewone weekdays opgedragen wordt. Achteraan het lemma staan enkele benamingen die ook gebruikt worden voor de GELEZEN MIS en aangeven dat in een doordeweekse mis doorgaans geen liturgische liederen gezongen worden.

doordeweekse mis: freq. Oostlb., Weertlds., Horns en Kleverlds.; ook in Echt, Holtum, Maastricht, Wijk, Eigenbilzen en Venlo.

durchdeweekse mis: Klimmen, Nieuwenhagen en Gulpen.

mis door de week: Sint-Huibrechts-Lille, Holtum en Waubach.

weekmis: Sint-Martens-Voeren, Eigenbilzen, Eksel, Peer, Heers en Tessenderlo.

weekse mis: Beesel, Montfort, Lutterade, Weert, Maastricht en Venray.

mis in de week: Doenrade, Stokkem, Uikhoven, Hoeselt, Tongeren, Zonhoven en Jeuk.

mis van aldag: Boorseem.

allegaagse mis: Bocholt en Melick.

daagse mis: Weert.

's werkdagse mis: Baarlo, Kessel, Ell en Meijel.

's werkendaagse mis: Achel.

werkendaagse mis: Meijel.

werkdagsmis: Montzen.

gewone mis (ook *gewoon mis*):

Opglabbeek, Maastricht, Hechtel en Sint-Truiden.

mis: Eys, Epen, Terlinden en Maastricht.

misje (*miske*): Swalmen.

leemis: Grevenbicht/Papenhoven en Hoepertingen.

gelezen mis: Loksbergen en Sint-Truiden.

stille mis (ook *stil mis*): Bocholtz, Waubach, Heel, Koningsbosch, Siebengewald en Merselo.

KINDERMIS —

N 96B (1989) (150).

Een mis speciaal voor kinderen.

kindermis: freq. in heel Lb.

kindersmis: Zonhoven.

wichtermis: Meijel, Weert en Bocholt.

schoolmis: verspr. Oost.Zuidlb., zeldz. Oostlb.; ook in Kerkrade, Montzen, Weert, Ell, Kelpen, Opoeteren, Stokkem, Maastricht, Peer, Heers, Sint-Truiden, Venlo en Sevenum.

klasmis: Tessenderlo.

gezinsmis: Venlo, Roggel en Epen.

LAATSTE MIS —

N 96B (1989) (151).

De laatste, vaak korte mis op zondag, de laatste gelegenheid om de mis bij te wonen.

Voor Sint-Huibrechts-Lille is voorts de omschrijving **mis zonder preek** opgetekend.

laatste mis (ook *leste mis*): Gulpen, Montzen, Roggel, Montfort, Neerbeek, Geleen, Ophoven, Thorn, Bocholt, Grevenbicht/Papenhoven, Holtum, Maastricht, Peer, Hechtel, Venlo en Venray.

late mis: Linne.

snapmis: Ell.

snapmisje (*snappiske*): Ubachsberg, Nieuwenhagen, Eys, Tegelen, Beesel, Montfort, Hoensbroek, Valkenburg, Klimmen, Guttecoven, Maastricht, Siebengewald, Oirlo en Tienray.

korte mis: Nieuwenhagen.
kort misje: Meijel en Lutterade.
misje (*miske*): Swalmen en Schimmert.
rap misje (*rap miske*): Eigenbilzen.
stil misje (*stil miske*): Reuver.
stille mis (*stil mis*): Meijel en Sevenum.
gauwmis: Sweikhuizen.
gauwklertsje (*gauwklertske*): Weert.
avondmis: Neerpelt en Waubach.
avondsmis: Echt.
halftwaalfse mis: Merselo.
mis van halftwaalf: Maastricht.
twaalfurenmis: Loksbergen.
twaalfurenmisje (*twaalfurenmiske*):
 Stokkem.
begijnenlofje (*begijnenlofke*): Wijk.

MIS VOOR EEN OVERLEDENE

N 96B (1989) (154, 156 add.).

dodenmis (ook *dooienmis*): freq. Oost.-Zuidlb., verspr. Oostlb., Horns en Centr.Maaslds.; ook in Montzen, Weert, Maastricht, Sint-Huibrechts-Lille, Eksel, Venlo en Merselo.
mis voor de doden (*mis voor de dooi, mis voor de dooien*): Neerpelt en Jeuk.
mis voor een dode (*mis voor een dooie*): Baarlo, Eigenbilzen en Klimmen.
mis voor een overledene: Achel en Peer.
mis voor de afgestorvene: Nieuwstadt.
zielenmis: freq. Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Montfort, Weert, Geistingen, Opglabbeek, Boorseme, Geulle, Maastricht, Wijk, Hechtel, Heers en Loksbergen.
zwarte mis: Kunrade, Montfort, Holtum, Achel, Eksel, Zonhoven en Tienray.
begrafenis: Tessenderlo en Hoepertingen.
begrafenismis: Roggel, Reuver, Vlodrop, Weert, Opglabbeek, Eksel,

Zonhoven en Venlo.
gedachtenismis: Valkenburg.
mis ter nagedachtenis: Horn.
lijkmis: Weert en Maastricht.
requiemmis: Stokkem, Holtum en Uikhoven.
rouwmis: Reuver, Sweikhuizen, Kelpen en Oirlo.
uitvaartmis: Weert.
dienst: Waubach, Montzen, Diepenbeek, Hoeselt en Sint-Truiden.
nadiens: Echt.
zielendienst: verspr. Ripuar., Oost.-Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Heel, Melick, Tungalroy, Thorn, Bree, Guttecoven, Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren, Oirlo en Meijel.

ENGELENMIS

N 96D (1989) (825).

Een lijkdienst voor een kind dat jonger is dan zeven jaar en de eerste heilige communie nog niet heeft gedaan.

engelenmis: freq. in heel Lb.
engelmis: Waubach en Tongeren.
engelsmis: Montzen.
engeltjesmis (*engelkesmis*): Baarlo.

MAANDSTONDE

N 96B (1989) (156).

Een maandelijke mis voor een overledene.

maandstone: freq. Kleverlds.
maanddienst: freq. Noord.Oostlb.; ook in Lutterade, Ospel, Weert, Tungalroy, Thorn, Venlo, Venray en Meijel.
maandmis: Ell, Hechtel en Eksel.
maandsmis: Nieuwenhagen en Eys.
maandelijke mis: Bocholt, Maastricht, Eigenbilzen en Sint-Huibrechts-Lille.
maandelijke mis voor een

overledene: Peer.
maandelijkse dodenmis (*maandelijkse dooienmis*): Ophoven.
maandgetijde (*maandgetij*): Holtum.
dertigste: Sint-Truiden en Eigenbilzen.

ZESWEKENMIS

N 96B (1989) (157).

Een mis die zes weken na iemands overlijden wordt opgedragen.

zeswekenmis: verspr. in Belg.Lb.; ook in Montzen, Baarlo, Thorn, Maastricht en Meijel.
zesweekse mis: Sint-Huibrechts-Lille, Bocholt en Eigenbilzen.
zeswekendienst: freq. in Nl.Lb.; ook in Opglabbeek, Stokkem en Boorseem.
uitvaartdienst: Uikhoven.

JAARGETIJD

N 96B (1989) (158).

Een mis die op de verjaardag van iemands overlijden wordt opgedragen.

jaargetijd: Neerbeek, Geleen, Klimmen, Boorseem, Uikhoven, Hoepertingen en Meijel.
jaargetijde (ook *jaargetij*, *jaargetije*): freq. Kleverlds., verspr. Oostlb-Rip. overgg., Oostlb. en Centr.Lb.; ook in Achel, Neerpelt, Eksel, Hechtel, Zonhoven, Sint-Truiden, Tessenderlo en Loksbergen.
jaardienst: freq. in Nl.Lb.; ook in Geistingen en Peer.
gestichte jaardienst: Neerbeek.
jaarmis: Bocholt, Bree, Opoeteren, Eigenbilzen, Hoeselt, Eksel, Houthalen, Heers en Jeuk.
jaarlijkse dodenmis (*jaarlijkse dooienmis*): Sint-Huibrechts-Lille.
jaargedachtenis (*jaargedachtis*):

Waubach.

MIS MET DRIE HEREN

N 96B (1989) (170).

Een plechtige heilige mis waarin een celebrant, een diaken en een subdiaken voorgaan.

drieherenmis: freq. in heel Lb.
drieherige mis: Baarlo, Vlodrop, Koningsbosch, Schimmert, Guttecoven en Hechtel.
mis bet drie heren (*mis be drie heren*): Diepenbeek, Houthalen, Zonhoven, Heers en Sint-Truiden.
mis met drie heren (ook *mis mee drie heren*): freq. Noord.Oostlb., verspr. Horns en Centr.Maaslds.; ook in Weert, Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren, Achel, Neerpelt, Eksel, Tessenderlo, Venlo, Merselo, Venray en Tienray.
hoogmis met drie heren: Maastricht.
drieherdienst: Valkenburg.

MIS MET VIER HEREN

N 96B (1989) (171).

Een plechtige heilige mis waarin naast de celebrant, diaken en subdiaken, ook nog een presbyter assistens, gehuld in een koorkap, voorgaat.

vierherenmis: verspr. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., Zuid.Oostlb. en Centr.-Maaslds.; ook in Baarlo, Montfort, Melick, Ell, Bocholt, Opglabbeek, Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt, Peer, Jeuk, Loksbergen, Sevenum en Maasbree.
vierherige mis: Baarlo, Holtum, Hechtel en Meijel.
mis met vier heren: Roermond, Nieuwstadt, Hoensbroek, Thorn, Bree,

Maastricht, Tongeren, Neerpelt, Venlo en Tienray.
meerherenmis: Oirlo en Beesel.

vierherendienst: Valkenburg.
hoogmis met presbyter (lat.):
 Maastricht.

2.1.3 Onderdelen van de mis

Hier komen de traditionele onderdelen van een christelijke eucharistieviering aan bod. De begrippen MISINTENTIE, VOETGEBED, KYRIE (ELEISON), GLORIA, LEERREDE, SCHAALCOLLECTE, MET DE OPEN SCHAAL RONDGAAN, OFFERGANG, CREDO, PREFATIE, SANCTUS, CANON, CANONBORDEN OP HET ALTAAR, AGNUS DEI, COMMUNIE-UITDELING, DEVOTIECOMMUNIE, GEESTELIJKE COMMUNIE, EERHERSTELLENDEN COMMUNIE, LAATSTE EVANGELIE, ZEGEN MET HET ALLERHEILIGSTE en UITSTALLING VAN HET ALLERHEILIGSTE zijn om diverse redenen niet als aparte lemma's opgenomen in de onderstaande tekst, maar kunnen wel geraadpleegd worden in de materiaalbasis op het internet.

INTROÏTUS

N 96B (1989) (236).

De intredezing, een psalmvers door het koor gezongen als inleiding tot de mis.

introïtus (<lat.): freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Centr.Lb., Dommelds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Zonhoven, Tessenderlo en Loksbergen.

introït (<lat.): Montzen.

intrede (ook *intree*): Sint-Huibrechts-Lille, Bocholt en Maastricht.

intredezing (ook *intreezing*, *intreezank*): Ubachsberg, Montfort, Hechtel, Sint-Truiden en Jeuk.

intredeliid: Hoepertingen.

intocht: Baarlo.

intochtsliedje (*intochtsliedsje*): Valkenburg.

eerste liedje (*eerste lieke*): Sint-Huibrechts-Lille.

begingezang (*begingezank*): Ubachsberg.

EPISTEL

N 96B (1989) (239).

De eerste lezing, het deel van de mis dat aan het evangelie voorafgaat en bestaat uit een liturgische lezing uit de brieven der Apostelen of een ander gedeelte van de Heilige Schrift.

epistel (<lat.) (ook *apistel*): freq. in heel Lb.

eerste lezing: Baarlo, Schinnen, Thorn, Grevenbicht/Papenhoven, Sint-Huibrechts-Lille, Peer en Hoepertingen.

EVANGELIE

N 96B (1989) (241).

De tweede lezing, het deel van de mis dat bestaat uit een liturgische lezing uit een van de vier boeken van het Nieuwe Testament, waarin het leven en de leer van Jezus zijn beschreven.

evangelie: freq. in heel Lb.

evangelium (du.): Kerkrade en Montzen.

tweede lezing: Baarlo, Roermond, Maastricht, Sint-Huibrechts-Lille, Eksel, Peer, Hoepertingen en Tessenderlo.

PREEK

Kaart 24, pag. 197

N 96B (1989) (242).

De rede, toespraak na het evangelie tot stichting en vermaning van de gelovigen.

Op de kaart worden de benamingen voor PREEK en PREKEN samen behandeld.

preek: freq. in heel Lb. behalve in het Ripuar.

predik (ook *predig*): freq. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg. en aansluitend Zuid.Oostlb.

predicatie (<lat.): Maastricht.

sermoen (<fr.): Weert, Opglabbeek, Uikhoven, Wijk, Eigenbilzen en Sint-Huibrechts-Lille.

ZEDENPREEK

N 96B (1989) (244).

Een vermanende en meestal lange preek over de goede zeden of goed zedelijk gedrag.

Voor Nieuwenhagen is voorts de uitdrukking **de levieten lezen** opgetekend voor 'iemand een zedenpreek geven'.

preek: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Waubach, Sittard, Doenrade, Valkenburg, Weert, Opglabbeek, Heugem en Sevenum.

zedenpreek: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Nieuwenhagen, Eys, Gulpen, Klimmen, Weert, Tungalroy, Thorn, Stokkem, Holtum, Maastricht, Peer en Sint-Truiden.

zedenpreekje (*zedenpreekske*): Merselo.

boetepreek: Koningsbosch.

donderpreek: verspr. Kleverlds.; ook in Ubachsberg, Reuver en Obbicht.

predik (*predig*): Bocholtz, Epen,

Montzen, Hoensbroek en Terlinden.

sermoen (<fr.): verspr. in Belg.Lb.; ook in Sint-Martens-Voeren, Lutterade, Schimmert, Meerssen, Weert, Ell en Geulle.

zedensermoen (<fr.): Peer.

FEESTPREDICATIE

N 96B (1989) (245).

Een vermanende toespraak bij een feestelijke gelegenheid.

preek: Tegelen, Reuver, Posterholt, Doenrade, Opglabbeek en Hoepertingen.

feestpreek: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Weertlds., Horns, Centr.-Maaslds., Trichterlds., Zuidgeld.-Lb. en Kleverlds.; ook in Bocholt, Eigenbilzen en Eksel.

feestelijke preek: Neerpelt en Maastricht.

schone preek (*schoon preek*): Echt.

predik (*predig*): Terlinden en Montzen.

feestpredik (*feestpredig*): freq. Ripuar., Oost.Zuidlb. en aansluitend Zuid.-Oostlb.

predicatie (<lat.): Meijel.

feestpredicatie (<lat.): Waubach, Heel, Lutterade, Schimmert, Thorn, Holtum, Maastricht, Achel, Peer en Meijel.

feestrede: Kelpen en Sint-Truiden.

feestsermoen (<fr.): Hechtel.

ceremonie (<fr.): Meijel.

PREKEN

N 96B (1989) (246).

Een preek houden, Gods woord in het openbaar verkondigen.

De dialectwoorden voor PREKEN worden samen met die voor PREEK behandeld op kaart 24, pag. 197.

preken: freq. in heel Lb. behalve in het Ripuar.

preek afsteken: Sint-Truiden.

preek houden: Echt en Nuth.

prediken (*predigen*): freq. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg. en aansluitend Zuid.Oostlb.

sermoenen (<fr.): Eksel, Houthalen en Uikhoven.

PREDIKANT

Kaart 25, pag. 197

N 96B (1989) (247), ZND 14 (1926) (011b), ZND 16 (1934) (005b add.).

Degene die de preek houdt, meestal is dat de priester die de mis opdraagt. Voor Grevenbicht/Papenhoven en Heugem is voorts de omschrijving **die gepreekt heeft** opgetekend en voor Hoeselt **die wat preekt**.

predikant (<lat.) (ook *prizekant*): freq. in heel Lb. behalve in het Ripuar.

prediker (ook *prediger*): freq. Ripuar. en Oostlb-Rip. overgg.; ook in Hoensbroek en Sint-Huibrechts-Lille.

preker: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Nieuwenhagen, Gulpen, Geleen, Klimmen, Stokkem, Neerpelt, Peer, Hechtel, Siebengewald en Merselo.

preekheer: Jeuk en Diepenbeek.

preekpater: Stokkem en Heers.

redenaar: Meijel.

COLLECTE

N 96B (1989) (253, 254 add.).

Het inzamelen van geld door met een collectebakje, -zakje of -schaal rond te gaan in de kerk, meestal tijdens de geloofsbelijdenis.

collecte: freq. in heel Lb.

omhaling: Tessenderlo en Sint-Truiden.

rondhaling: Opoeteren, Sint-Truiden en Eigenbilzen.

rondhalens (*rondhales*): Eksel.

rondgang: Stokkem en Boorsem.

COLLECTEREN

N 96B (1989) (253 add., 254, 356 add.).

Geld inzamelen door met een collectebakje, -zakje of -schaal rond te gaan in de kerk, meestal tijdens de geloofsbelijdenis.

collecteren (<fr.): Bocholtz, Tegelen, Kessel, Reuver, Montfort, Valkenburg, Guttecoven, Geulle, Maastricht, Wijk, Heugem en Venlo.

rondgaan: freq. Oostlb-Rip. overgg., Oostlb., Horns, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Westlb. en Truierlds.; ook in Opplabbeek, Stokkem, Boorsem, Maastricht, Eigenbilzen, Tongeren en Loksbergen.

met de schaal rondgaan: verspr. Zuid.-Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Waubach, Gulpen, Roggel, Baarlo, Heel, Weert, Thorn, Bree, Maastricht, Eigenbilzen, Sint-Huibrechts-Lille, Peer en Tessenderlo.

met de schaal gaan: Ubachsberg, Roermond, Montfort, Klimmen, Ell, Holtum en Obbicht.

bet de klapschotel rondgaan (*be de klapschotel rondgaan*): Diepenbeek.

met de klapschotel rondgaan: Hoeselt.

met de schotel rondgaan: Mechelen-aan-de-Maas en Hoeselt.

met de klater rondgaan: Eksel en Houthalen.

met de klip rondgaan: Opplabbeek.

met de klip gaan: Bocholtz, Geistingen en Thorn.

met de klomp rondgaan: Mechelen-aan-de-Maas.

met de telder rondgaan (ook *met de teier rondgaan*): Nieuwstadt en

Kerkrade.
buidel rondgaan (*buiel rondgaan*): Reuver.
buideltje rondgaan (*bugelke rondgaan*): Maastricht.
met de buidel rondgaan (*met de buil rondgaan*): Waubach.
met de klingelbuidel rondgaan (*met de klingelbuiel rondgaan, met de klingelbuiel rondgaan*): Oirlo, Horn en Heel.
met het kerkzakje rondgaan (*met het kerkzakske rondgaan*): Peer.
met de kwakkebred rondgaan (*met de kwakkebed rondgaan*): Loksbergen.
ophalen: Maastricht.
schaal ophalen: Sittard.
met de schaal ophalen: Vlodrop.
met de telder ophalen: Vlodrop.
centen ophalen: Weert.
geld rondhalen: Eigenbilzen.

COLLECTANT

N 96B (1989) (255).

Een persoon die met de collectebakje, -zakje of -schaal rondgaat in de kerk. In Thorn en Jeuk is dat de **koster**.

collectant (fr.): freq. in Nl.Lb.
collecteur (fr.): Klimmen.
ophaler: Bocholt.
centenophaler: Weert.
geldophaler: Peer.
rondhaler: Eksel.
rondganger: Tessenderlo en Ophoven.
klater rondganger: Hechtel.
klipman: Stokkem.
centenmannetje (*centenmanneke*): Eksel.
centenvanger: Lutterade en Nieuwenhagen.
centenpietser: Boorse.
centenpier: Opoeteren.
knabjespier (*knepkespier*): Opglabbeek.
machinist van de klingelbuidel

(*machinist van de klingelbuiel*): Heel.
kerkmeester: Eys, Montfort, Obbicht, Guttecoven, Loksbergen en Meijel.
koster: Thorn en Jeuk.

De volgende opgaven zijn omschrijvingen voor de persoon die geld inzamelt tijdens de mis:

die met de collecte rondkomt: Sint-Huibrechts-Lille.
die met de klapschotel rondgaat: Diepenbeek.
die met de klip gaat: Geistingen.
die met de schaal rondgaat: Achel en Eigenbilzen.
iemand die met de schaal rondgaat: Grevenbicht/Papenhoven.
die in de kerk rondgaat: Sint-Truiden en Hoepertingen.

COLLECTEZAKJE

N 96B (1989) (256, 257 add.).

Een zakje met belletje aan een lange stok, dat gebruikt wordt om geld mee in te zamelen in de kerk.

zakje (*zakske*): Ophoven.
centenzakje (*centenzakske*): Gulpen.
collectezakje (*collectezakske*): Roggel, Schimmert, Maastricht, Wijk en Peer.
collectezak: Oirlo en Kelpen.
klingelzak: Posterholt.
buidel (*bugel, buul*): Neerbeek, Nuth, Hoensbroek, Maastricht en Meijel.
buideltje (*buielke*): Sittard.
centenbuidel (*centenbuiel*): Geleen.
centenbuideltje (*centenbuieltje*): Sittard.
collectebuidel (*collectebuul*): Merselo, Weert en Schinnen.
collectebuideltje (*collectebuulke*): Weert.
klingelbuidel (*klingelbuiel, klingelbuul*): freq. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Montzen, Valkenburg, Weert, Ell, Holtum,

Guttecoven, Eigenbilzen en Venlo.
klinglebuidel (*klinglebuul*):
 Neerbeek.
klingsbuidel (*klingsbuul*): freq.
 Ripuar., Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.;
 ook in Beesel.
klingerbuidel (*klingerbuul*): Sevenum,
 Baarlo en Melick.
klingelduur: Klimmen.
beurs (*bos*): Sint-Truiden.
klabets: Sint-Truiden.
klater: Houthalen.
klip: Geistingen en Oplabbeek.

COLLECTEBAKJE

N 96B (1989) (257, 258 add.)

Een bakje aan een lange steel, waarin
 geld opgehaald wordt.

centenbak: Venray, Weert en Montfort.
centenbakje (*centenbakske*): freq.
 Oost.Zuidlb., Oostlb. en Kleverlds.;
 ook in Kelpen, Thorn, Bocholt, Bree,
 Oplabbeek, Echt, Geulle, Maastricht,
 Wijk, Eigenbilzen en Hechtel.
collectebakje (*collectebakske*): Venlo,
 Baarlo en Ell.
collectebus: Tungalroy.
klater: Eksel, Houthalen en Zonhoven.
klip: Ophoven, Stokkem en Tongeren.
klippel: Eksel.
klomp: Uikhoven, Maastricht en
 Terlinden.
kwakkebred (*kwakkebed*): Loksbergen.
kwakkelbred: Sint-Truiden.
schaal: Nieuwstadt, Klimmen, Weert,
 Holtum, Boorseem en Hoepertingen.
lange schaal: Weert en Neerpelt.
collecteschaal: Oirlo.
schotel: Jeuk.
klapschotel: Diepenbeek.

COLLECTESCHAAL

N 96B (1989) (256 add., 258 add., 259).

Een open schaal of bord waarmee rond-
 gegaan wordt bij bijzondere omhalin-
 gen.
 In Peer gebruikt(e) men bij een geldin-
 zameling voor bijzondere doeleinden
 een **korfje** (*korfke*), in Tessenderlo een
mandje (*manneke*) en in Kerkrade een
mandel (*mangel*).

schaal: freq. in heel Lb.
collecteschaal: verspr. Noord.Oostlb.
 en Kleverlds.; ook in Ophoven,
 Bocholt en Venlo.
centenschaal: Sevenum en Maasbree.
geldschaal: Maastricht.
offerschaal: Montfort.
open schaal: Ospel en Weert.
grote schaal: Gulpen.
schotel: Opoeteren, Stokkem,
 Mechelen-aan-de-Maas, Uikhoven,
 Maastricht, Eigenbilzen en Jeuk.
klaterschotel: Roggel, Weert, Ell,
 Diepenbeek en Hoeselt.
klater: Hechtel en Houthalen.
telder (ook *teier*): verspr. Oost.Zuidlb.
 en Zuid.Oostlb.; ook in Montzen,
 Tegelen, Reuver, Swalmen, Vlodrop
 en Echt.
telloor: Uikhoven.

HALFMIS

N 96B (1989) (252).

Het moment waarop de mis, wat de
 duur betreft, in de helft is.

halfmis: freq. Ripuar., Oostlb-Rip.
 overgg. en Zuid.Oostlb., verspr.
 Noord.Oostlb.; ook in Weert, Thorn,
 Bocholt, Stokkem, Mechelen-aan-
 de-Maas, Maastricht, Eigenbilzen,
 Diepenbeek, Eksel, Peer, Hechtel,
 Hoepertingen, Sint-Truiden, Jeuk,

Loksbergen, Venlo en Siebengewald.
halvemis: Ospel.
halvermis: freq. Zuid.Oostlb., Horns en Centr.Maaslds., verspr. Noord.Oostlb.; ook in Gulpen en Meijel.
halverwege: Tegelen, Melick, Koningsbosch, Kelpen, Geistingen, Maastricht en Meijel.
halverwegs (*halverweegs*): Maastricht.
halves: Hoeselt.

CONSECRATIE

N 96B (1989) (270).

Het deel van de mis waarin de sacramentale woorden tot de verandering van het brood en de wijn in het lichaam en bloed van Christus worden uitgesproken. Voor Tegelen is voorts de omschrijving **midden van de mis** opgetekend. Ook verschillende andere informanten vereenzelvigen de consecratie met HALFMIS. Voor het begrip CONSECRATIEKAARS is geen lexicale variatie opgetekend.

consecratie (<lat.): freq. in heel Lb.
wandlung (du.): Montzen.
halfmis: Terlinden en Epen.
halvermis: Obbicht en Guttecoven.
halves mis: Holtum.

OFFERANDE

N 96B (1989) (261).

Het deel van de mis waarin de priester het lichaam en bloed van Jezus in de gedaante van brood en wijn opdraagt aan God.

offerande (<fr.): freq. in heel Lb.
offer: Maastricht, Hoeselt, Eksel en Sint-Truiden.
offering: Meijel en Kerkrade.
offertorium (lat.): Klimmen, Stokkem, Peer en Maasbree.
offertoire (<lat.): Montzen.

TEN OFFER GAAN

N 96B (1989) (261 add., 262 add., 263).

Een offergang maken, een rondgang doen rond het offerblok, waarbij geld in de offerschaal wordt geworpen, in het bijzonder tijdens een begrafenismis. Voor het begrip offergang is geen lexicale variatie opgetekend, behalve **rondgang** voor Oirlo, Baarlo en Nuth. Een informant voor Maastricht vermeldt voorts nog **kerkgang**.

ten offer gaan: verspr. Oostlb., Centr.-Lb., Westlb., Truierlds., Brab.Lb. en Kleverlds.; ook in Kunrade, Nieuwenhagen en Montzen.

naar de offer gaan: Hoeselt.

om de offer gaan: Echt.

om de altaar gaan: Klimmen en Epen.

omgaan: Sevenum.

rondgaan: Tegelen.

rondom de communiebank gaan: Baarlo.

offeren: Kerkrade, Montfort, Posterholt, Valkenburg, Weert, Stokkem en Venlo.

de offergang gaan: Ubachsberg, Vijlen en Sint-Martens-Voeren.

de offergang doen: Schinnen, Hoensbroek en Heugem.

de offergang maken: verspr. Oost.-Zuidlb.; ook in Reuver, Heel, Lutterade, Schinnen, Klimmen, Holtum en Siebengewald.

COMMUNIE

N 96B (1989) (263 add., 275).

Het deel van de mis waarin de priester het lichaam van Christus in de gedaante van de heilige hostie communiceert aan de gelovigen.

communie (<lat.) (ook *commune*): alg. in heel Lb. behalve in het Ripuar. en

Oostlb-Rip. overgg., waar het freq. is.
kommunion (du.) (ook *kommelion*):
 Kerkrade, Bocholtz en Montzen.

TE COMMUNIE GAAN ———

Kaart 26, pag. 198

N 96B (1989) (275 add., 276), N 96D (1989)
 (626 add.).

Tijdens de mis naar voren gaan om de
 hostie, die het lichaam van Christus
 symboliseert, te ontvangen.

communiceren (<lat.): freq. Zuid.-
 Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb.; ook in
 Sint-Martens-Voeren, Beesel, Ell,
 Thorn, Maastricht, Jeuk, Venlo en
 Meijel.

kommunizieren (du.) (ook
kommelizieren): freq. Ripuar. en Oost.-
 Zuidlb.; ook in Montzen.

communie (<lat.) gaan (ook *commune
 gaan*): Kessel, Posterholt, Sittard,
 Houthalen en Zonhoven.

de communie (<lat.) gaan:
 Koningsbosch, Schinnen en
 Nieuwenhagen.

naar de communie (<lat.) gaan:
 Baarlo, Grevenbicht/Papenhoven,
 Geulle en Maastricht.

tot de communie (<lat.) gaan (ook
tot de commune gaan): Baarlo,
 Roermond, Linne, Klimmen, Thorn,
 Echt, Obbicht en Maastricht.

te communie (<lat.) gaan (ook *te
 commune gaan*): freq. in heel Lb.
 behalve in het Ripuar.

de gedag houden: Maastricht.

HEILIGE HOSTIE ———

N 96B (1989) (180 add., 278), N 96D (1989)
 (805).

Ons Heer, een schijfje brood gebakken

van ongezuurd tarwemeel, dat het li-
 chaam van Christus symboliseert en dat
 alle gelovigen ontvangen bij de com-
 munionie.

hostie (<lat.): freq. in heel Lb.

heilige hostie (<lat.): verspr. Oostlb.,
 Horns en Kleverlds.; ook in Gulpen,
 Epen, Opglabbeek, Holtum,
 Maastricht, Eigenbilzen, Diepenbeek,
 Peer, Hoepertingen, Sint-Truiden,
 Jeuk en Venlo.

communie (<lat.) (ook *commune*):
 Sint-Martens-Voeren, Tegelen,
 Reuver, Doenrade, Opoeteren,
 Obbicht, Guttecoven, Maastricht,
 Achel, Eksel, Hechtel en Jeuk.

heilige communie (<lat.) (ook *heilige
 commune*): Meijel en Klimmen.

kommunion (du.): Montzen.

Ons Heer (ook *Os Heer*): freq. Oostlb.,
 Horns en Kleverlds., zeldz. in overig
 Lb. behalve in het Ripuar.

Onze Heer: Grevenbicht/Papenhoven.
Onze Heer God (ook *Onze Here God*):
 verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Bocholtz,
 Lutterade, Klimmen en Thorn.

Onze Heer Gods (*'s Here Gods*):
 Valkenburg.

Ons Lieve-Heer (*'s Lieven-Heer*):
 Neerpelt en Maastricht.

Onze Lieve-Heer: Melick, Posterholt,
 Koningsbosch en Venlo.

COMMUNIEZANG ———

N 96B (1989) (283).

Het misgezang tijdens of na de uitrei-
 king van de heilige hostie.

communiezang (ook *communezang,
 communezank, communiezank*): freq.
 in heel Lb. behalve in het Ripuar.

communiegezag (ook
communegezag, communiegezank):
 Baarlo, Posterholt en Nieuwenhagen.

kommuniongezang

(*kommuniongezank*): Montzen.

kommunionsgezang

(*kommelionsgezank*): Vijlen.

communielied: Beesel en Bocholt.

communieliedje (ook *communieliedsje*, *communielieke*): Beesel, Kelpen, Bocholt, Neerpelt en Sint-Huibrechts-Lille.

communio (lat.): Waubach, Epen, Baarlo, Melick, Tungalroy, Ell, Geulle, Maastricht, Achel, Hechtel, Merselo, Oirlo en Tienray.

ZEGEN AAN HET EIND VAN DE MIS

Kaart 27, pag. 198

N 96B (1989) (284).

De benedictie, het zegenen van de gelovigen door de priester aan het einde van de mis.

zegen (ook *zeeën*): freq. Ripuar.,

Oostlb-Rip. overgg., Oostlb., Maaskemp., Centr.Maaslds., Trichterlds., Bilzerlds., Tongerlds., Westlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Ophoven en Tessenderlo.

laatste zegen (ook *laatste zenen*, *leste zegen*): Gulpen, Baarlo, Beesel, Echt, Holtum en Siebengewald.

zegening (ook *zeeëning*): Sint-Huibrechts-Lille, Epen en Montzen.

zengel: freq. Horns; ook in Heel en Weert.

laatste zengel (*leste zengel*): Ospel.

zengen: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Uikhoven.

zenger: Vlodrop en Grevenbicht/-Papenhoven.

benedictie (<lat.): Klimmen, Geistingen, Bocholt, Stokkem, Mechelen-aan-de-Maas, Boorseem, Eigenbilzen, Hoeselt, Eksel, Peer, Zonhoven, Sint-Truiden en Jeuk.

beneficie (<lat.): Zonhoven.

kruisje (*kruiske*): Eksel en Loksbergen.

2.1.4 Liturgische kledij

In deze subparagraaf worden de benamingen behandeld voor de verschillende liturgische kledingstukken die de priester draagt tijdens het opdragen van de mis en die in de sacristie bewaard worden. Achteraan deze subparagraaf zijn ook enkele hoofddeksels van de priester en de benamingen voor de hoofdkap van vrouwelijke religieuzen opgenomen.

LITURGISCHE GEWADEN

N 96A (1989) (086).

Verzamelnaam voor de verschillende liturgische kledingstukken die in de sacristie bewaard worden. Die gewaden worden bij de openbare eredienst over de normale kleding gedragen.

gewaden: Kelpen, Stokkem, Mechelen-aan-de-Maas en Sint-Huibrechts-Lille.

liturgische gewaden: Roermond, Thorn

en Maastricht.

kerkgewaden: Sweikhuizen.

misgewaden: Tungalroy en Eigenbilzen.

kleren (*kleier*): Baarlo.

kerkkleren (*kerkkleer*, *kerkkleier*):

Montzen, Tegelen, Ophoven, Hoeselt en Houthalen.

kerkenkleren (*kerkenkleier*): Maastricht.

koorkleren (*koorkleier*): Echt.

lofkleren (*lofkleier*): Tienray.

miskleren (*miskleer*, *miskleier*): freq. in

heel Lb.

misklederen: Hasselt.

pastoorsklere(n) (*pastoorskleier*):

Tongeren.

priesterklere(n) (*priesterkleer,*

priesterkleier): Bocholt, Heugem, America en Meijel.

kazuifels (ook *karsuifel* (*mv.*),

kasuifel (*mv.*), *kasuifels*, *kazuifel* (*mv.*)): Chèvremont, Nieuwenhagen, Beek, Boorseme, Wijk, Eksel, Peer, Zonhoven, Hoepertingen, Heers, Sint-Truiden, Jeuk, Engsbergs, Venray en Meijel.

paramenten (<oudfr.): verspr. Oost.-Zuidlb., Oostlb., Horns en Kleverlds.; ook in Echt, Guttecoven, Maastricht en Blerick.

MISKLEREN

N 96B (1989) (172).

De gewaden die de priester draagt tijdens het opdragen van de mis.

misklere(n) (ook *miskleer*, *miskleier*): freq. in heel Lb.

pastoorsklere(n) (*pastoorskleer*): Sint-Huibrechts-Lille.

priesterklere(n) (*priesterkleer*): Sint-Truiden.

kledere(n) (*kleiere(n)*): Tessenderlo.

misdinge(n): Houthalen.

misgewade(n): Tungelroy, Heel en Montzen.

KAZUIFEL

N 96B (1989) (173), ZND 36 (1941) (084), ZND m (Vanderbeeken).

Het opperkleed dat de priester draagt tijdens het opdragen van de mis, een zijden of halfzijden kleed in liturgisch voorgeschreven kleur zonder mouwen waarop van voren een kolom en van

achteren een kruis is afgebeeld.

kazuifel (ook *karsuifel*, *kasuifel*, *kasuivel*, *kazuifel*, *kazuivel*): freq. in heel Lb.

kazuifer (ook *kasuifer*, *kazuiver*): Scholen, Sint-Lambrechts-Herk en Gutshoven.

miskleed: Ubachsberg, Vucht, Eigenbilzen en Tongeren.

STOLA

N 96A (1989) (086 add.), N 96B (1989) (174).

Een lange bandstrook, door de priester om de hals en schouders gekruist gedragen, door de diaken over de linker-schouder, bij het verrichten van zekere geestelijke bedieningen.

stola (**lat.**): verspr. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg. en Oostlb., verspr. Horns, Maaskemp. en Centr.Maaslds.; ook in Maastricht, Heugem, Eigenbilzen, Tongeren, Sint-Huibrechts-Lille, Peer, Hoepertingen, Heers, Jeuk, Venlo, Venray, Meijel en Maasbree.

stool (<lat.): freq. Kleverlds., verspr. Oostlb., Horns, Centr.Maaslds., Dommellds. en Demerkemp.; ook in Epen, Weert, Wijk, Eigenbilzen, Diepenbeek, Tongeren, Sint-Truiden, Tessenderlo en Loksbergen.

KOORKAP

N 96B (1989) (175).

Een mantelvormig priesterkleed, dat tot aan de voeten afhangt, aan de voorkant open en met achteraan een rugschild.

kap: Tessenderlo en Sint-Truiden.

koorkap: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns, Centr.Maaslds., Trichterlds. en Kleverlds.; ook in Bocholtz, Bree,

Opoeteren, Opglabbeek, Eigenbilzen, Tongeren, Sint-Huibrechts-Lille, Eksel, Sint-Truiden, Jeuk en Loksbergen.

mantel: Eksel en Loksbergen.

kapmantel: Zonhoven.

koormantel: verspr. Oostlb-Rip. overgg., Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Kerkrade, Weert, Kelpen, Ophoven, Bocholt, Opglabbeek, Eigenbilzen, Diepenbeek, Peer, Hechtel, Venlo, Siebengewald, Sevenum en Maasbree.

KOORHEMD

N 96B (1989) (176, 188 add.).

Een kort, wit kleed dat de priester over zijn toog draagt.

koorhemd (ook *koorhem*, *koorhemme*, *koorhemp*): verspr. Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns en Kleverlds.; ook in Sint-Martens-Voeren, Weert, Bree, Opglabbeek, Maastricht, Eigenbilzen, Peer, Hechtel en Zonhoven.

kleed: Grevenbicht/Papenhoven.

koorkleed: Jeuk en Ubachsberg.

miskleed: Klimmen.

preekkiel: Diepenbeek.

rochet (**fr.**) (ook *roket*): verspr. Oostlb., Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Bocholtz, Nieuwenhagen, Epen, Tungelroy, Loksbergen en Venray.

rokkelen: Neerbeek, Doenrade, Schinnen en Guttecoven.

rokkeliën: Uikhoven.

superplie (ook *suplie*, *surplie*): freq. in heel Lb. behalve in het Ripuar.

albe (<lat.): Eksel.

BONNET

N 96B (1989) (177).

Een drie- of vierpuntig hoofddekse van

een priester.

bonnet (<oudfr.): freq. in heel Lb.

bonnetje (<fr.) (*bonnetsje*):

Valkenburg.

baret (<fr.): Tongeren en Montzen.

hoed: Stokkem en Waubach.

hoedje (*hoedsje*): Tongeren.

muts: Oirlo.

mutsje (*mutske*): Eksel.

koetsje (*koetske*): Eys.

PRIESTERSTEEK MET RONDE LUIFEL

N 25 (1964) (057), N 96B (1989) (177 add.).

steek: freq. Oostlb., Weertlds., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., Trichterlds., Truierlds., Brab.Lb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Kaulille, Hasselt, Paal en Borgloon.

pastoorsteek: Hasselt.

hoed: Einighausen, Wintershoven en Rothem.

pastoorhoed: Opheers en Munstergeleen.

pastoorshoed: Maaseik, Rosmeer, Romershoven, Riksingen, Tongeren, Millen, Spalbeek, Kermt, Hasselt, Beverlo, Beringen, Hoepertingen, Herk-de-Stad, Sint-Truiden, Borlo en Zelem.

pastorenhoed: Brustem en Opheers.

steekhoed: Sint-Truiden.

KALOT

N 25 (1964) (061a), N 96B (1989) (177 add.).

Een kruinmutsje, een mutsje dat priesters op het kruin dragen.

kalot (<fr.) (ook *klot*): verspr.

Demerkemp., Beringerlds., Truierlds. en Brab.Lb., zeldz. Zuid.Oostlb.;

ook in Bleijerheide, Ophoven, Genk,

Rosmeer, Val-Meer en Tongeren.
kalotje (<fr.) (ook *kalotsje*, *kalotske*, *kalotteke*, *klotje*, *klotsje*, *klotske*, *klotteke*): freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Centr.Lb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Westlb., Truierlds. en Brab.Lb.
kalots: Boorseem en Zichen-Zussen-Bolder.
kalotsje (*kalotske*, *klotske*): Waubach, Schimmert, Opglabbeek, Mechelen-aan-de-Maas, Maastricht, Wijk en Opheers.
kadots: Jabeek.
kadotsje (*kadotske*): Borgloon.
kadoletje (*kadoleke*): Opglabbeek.
kapje (*kapke*): Klimmen en Teuven.
kruinkapje (*kruinkapke*): Paal.
kruinmuts: Bocholtz.
mutsje (*mutske*): Rotem, Halen en Opheers.
kerkmutsje (*kerkmutske*): Vliermaal.
potsje (*potske*): Swalmen, Tungelroy, Neerharen, Riksingen, Hechtel, Lummen en Lommel.
paterspotsje (*paterspotske*): Kermt.
klakje (*klakske*): Sint-Truiden en Wintershoven.
coifje (<fr.) (*coifke*): Brustem.
dotje: Nuth.
kapruin (<pic.): Eisdén.
plakkertje (*plekkerke*): Achel, Herkede-Stad en Vliermaal.
pruikje (*pruikske*): Lommel en Tungelroy.

2.1.5 Liturgische voorwerpen

In deze subparagraaf worden de benamingen behandeld voor de verschillende liturgische voorwerpen die een rol vervullen tijdens de mis en andere liturgische handelingen. Voorts zijn ook de benamingen voor wierook, wijwater en aanverwante begrippen in deze subparagraaf opgenomen. Voor WIEROOK en (BE)WIEROKEN is geen lexicale variatie opgetekend.

HOOFDKAP VAN VROUWELIJKE RELIGIEUZEN

N 25 (1964) (045).

kap: freq. in heel Lb.
kapje (*kapke*): Weert, Boorseem, Rekem, Wijk, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Tongeren, Spalbeek, Beringen en Borgloon.
begijnenkap: verspr. Maaskemp., Centr.Maaslds., Trichterlds., Bilzerlds. en Tongerlds.; ook in Mechelen, Teuven, Nunhem, Amstenrade, Meerssen, Ell en Opheers.
begijnenkapje (*begijnenkapke*): Puth en Vliermaal.
kap van de begijnen: Sittard.
nonnenkap: Chèvremont, Einighausen, Maastricht, Diepenbeek, Neerpelt, Hasselt, Sint-Truiden en Borlo.
nonnenkapje (*nonnenkapke*): Rotem en Kermt.
nonnetjeskap (*nonnekeskap*): Hasselt.
kap van de nonnetjes (*kap van de nonnekes*): Beverlo.
zusterskap: Tegelen, Munstergeleen en Mechelen.
kloosterkap: Stevensweert.
begijnenmuts: Teuven, Jabeek, Grathem en Kaulille.
hul: Kerkrade, Bleijerheide, Panningen, Roermond, Rothem, Neeritter en Maastricht.
sluier: Posterholt en Schinveld.

LITURGISCH VAATWERK —

N 96A (1989) (082).

De heilige vaten, het heilig vaatwerk dat direct in aanraking komt met de geconsecreerde eucharistische gaven.

vaatwerk: Weert en Valkenburg.

liturgisch vaatwerk: Blerick.

heilig vaatwerk: Nieuwenhagen, Ell, Thorn, Holtum, Guttecoven, Meijel en Sevenum.

heilig werk: Siebengewald.

vaten: Heel.

heilige vaten (ook *heilige vader*): verspr. Oostlb.; ook in Waubach, Eys, As, Stokkem, Maastricht, Diepenbeek, Peer en Venlo.

gewijde vaten: Sint-Truiden en Eisden.

gewijde gefässe (du.): Montzen.

misgetuig: Neerpelt.

kelken: verspr. in heel Lb.

KELK —

N 96A (1989) (082 add.), N 96B (1989) (178), ZND A1 (1940sq) (025).

Een kelk waarin bij de mis de wijn wordt geconsecreerd.

Voor de begrippen **KELKDOEKJE** en **KELKLEPELTJE** is geen lexicale variatie opgetekend.

kelk: freq. in heel Lb.

miskelk: Reuver, Swalmen, Schinnen, Schimmert, Weert, Stokkem, Guttecoven, Maastricht, Wijk, Sint-Huibrechts-Lille, Peer, Hechtel, Siebengewald en Maasbree.

wijnkelk: Maastricht.

misbeker: Roermond, Peer en Lutterade.

CIBORIE —

N 96A (1989) (082 add.), N 96B (1989) (277).

Een grote kelk met deksel, waaruit de heilige hostie wordt uitgedeeld.

ciborie (<lat.): freq. in heel Lb.

ciborium (lat.): Montzen.

ciborans: Chèvremont.

kelk: Schimmert, Maastricht, Tongeren, Eksel, Meijel en Sevenum.

communiekelk (ook *communiekelk*): Weert en Sint-Truiden.

hostielkelk: Weert.

grote kelk: Weert en Baarlo.

grote kelk met deksel: Peer.

MONSTRANS —

N 96A (1989) (082 add.), N 96B (1989) (289).

Gouden of zilveren, meestal zonvormig, vaatwerk waarin de heilige hostie ter aanbidding wordt uitgesteld.

monstrans (lat.): freq. in heel Lb.

remonstrans (<oudfr.): Mechelen-aan-de-Maas, Tongeren, Neerpelt, Eksel en Zonhoven.

gouden kelk (*gouwen kelk*): Sint-Huibrechts-Lille.

WIEROOKKORRELS —

N 96B (1989) (195).

Kleine bolletjes wierook, een (Arabishe) gomhars, die in de mis gebrand worden als reukoffer en als symbool van aanbidding en van het ten hemel stijgende gebed.

Voor het begrip **WIEROOK** is geen lexicale variatie opgetekend.

wierook (ook *wierek*, *wierk*): verspr. in heel Lb.

wierookkorrels (ook *wierekkorrelen*, *wierekkorrels*, *wierikkorrels*, *wierookkorrelen*): verspr. Noord-Oostlb. en Horns; ook in Kunrade,

Koningsbosch, Schimmert, Bocholt, Holtum, Boorseem, Maastricht, Tongeren, Achel, Eksel, Peer, Heers, Tessenderlo en Venlo.

wierookkorreltjes (*wierekkorrelkes, wierookkorrelkes, wierookkorrelsjer*): Kerkrade, Ubachsberg, Nieuwenhagen, Tegelen, Montfort, Vlodrop, Klimmen, Weert, Kelpen, Neerpelt en Merselo.

wierookskorrels (ook *wierekskorrels, wierikskorrel (mv.), wierkskorrel (mv.), wierookskorrelen*): Waubach, Roggel, Beesel, Roermond, Montfort, Maastricht, Hechtel, Jeuk, Tienray en Sevenum.

wierookskorreltjes (*wierekskorrelsieren, wierookskorrelkes, wierookskorrelsjes*): Bocholtz, Nieuwenhagen, Eys, Terlinden en Maastricht.

koortjes (*koorkes*): Schinnen.

koortjes wierook (*koorkes wierook*): Hoepertingen.

wierookkoren (*wierookkoon*): Siebengewald, Eigenbilzen en Montzen.

wierookkoortjes (*wierookkoonkes*): Hoeselt.

wierookskoren (*wierookskoon*): Uikhoven, Valkenburg en Klimmen.

wierookskoortjes (*wierikskoorkes*): Stokkem.

wierooksbolletjes (*wierooksbolkes*): Geleen.

wierookzaad (*wierkzaad*): Meijel.

SCHEEPJE VOOR DE WIEROOK

N 96B (1989) (196).

Een schipvormig doosje waarin de wierookkorrels worden bewaard. Voor Bocholt is voorts de schertsende benaming **sauspannetje** (*sauspanke*) opgetekend.

scheepje (*scheepke, schifje, schifke, schipke*): freq. in heel Lb.

wierookscheepje (*wierikscheepke, wierookscheepke, wierookschipke*): Klimmen, Maastricht, Neerpelt, Peer en Venlo.

wierooksscheepje (*wierooksscheepke*): Klimmen, Maastricht, Heers en Venray.

schuitje (ook *schuitsje*): freq. Noord.-Oostlb., zeldz. Oost.Zuidlb. en Zuid.-Oostlb.; ook in Kerkrade, Weert, Ophoven, Thorn, Geulle, Oirlo en Meijel.

wierookschuitje (*wierookschuitsje*): Gulpen.

wierooksschuitje (*wierooksschuitsje*): Valkenburg.

wierookvlotje: Diepenbeek.

wierookpotje (*wierookpotsje*): Eigenbilzen en Tongeren.

wierookspotje (ook *wierookspotsje*): Eigenbilzen, Sint-Truiden, Jeuk en Loksbergen.

schelp: Jeuk.

navet (<fr.): Jeuk.

WIEROOKVAT

N 96B (1989) (194, 196 add.).

Een vat waarin de wierook gebrand wordt.

Het begrip (MET) HET WIEROOKVAT ZWAAI-EN is wegens gebrek aan voldoende gebiedsvormende variatie niet als apart lemma opgenomen, de gegevens kunnen wel geraadpleegd worden in de materiaalbasis op het internet.

wierookvat: Kerkrade, Weert, Ophoven, Opglabbeek, Grevembicht/-Papenhoven, Maastricht, Achel, Eksel, Hoepertingen, Sint-Truiden en Tessenderlo.

wierooksvat (ook *wiereksvat, wieriksvat, wierksvat*): freq. in heel Lb.

wierookspot: Sint-Huibrechts-Lille.

HOUTSKOOL VOOR HET WIEROOKVAT

N 96B (1989) (197).

Stukjes verkoold hout voor in het wierookvat.

houtschool: verspr. Oost.Zuidlb., Oostlb., Centr.Lb., Dommellds., Demerkemp., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.

houtkool: Montzen.

kooltjes (*koolkes, kooltjereren*): freq. in Nl.Lb.; ook in Ophoven, Bocholt, Uikhoven, Neerpelt, Eksel, Hoepertingen, Heers en Jeuk.

houtkooltjes (*houtkoolkes*): Sevenum.

houtschooltjes (*houtschoolkes*): Venray.

kool: Tessenderlo.

kolen: Eigenbilzen.

kruiskool: Houthalen.

krikkelskool: Kerkrade.

krikkelskolen: Epen en Vijlen.

krikken: Loksbergen en Sint-Truiden.

ameren (<du.): Gulpen, Epen, Melick, Doenrade, Klimmen, Geistingen, Uikhoven, Maastricht en Wijk.

WIJWATER

Kaart 28, pag. 199

N 96A (1989) (009 add.), N 96B (1989) (230, 366).

Door een priester gewijd water dat in de katholieke kerken, meestal nabij de deuren, in een vat of bekken voorhanden is, opdat de gelovigen bij het binnentreden van de kerk zich ermee kunnen besprenkelen, als symbool van de uiterlijke reiniging.

wijwater (ook *wijewater*): alg. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., Zuid.Oostlb., Maaskemp., Trichterlds., Bilzerlds., Tongerlds., Westlb., Truierlds. en Brab.Lb., freq. Noord.Oostlb.,

Weertlds., Horns en Centr.Maaslds., verspr. Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.

wijwater: Heel, Montfort, Posterholt, Nieuwstadt, Geistingen, Echt, Holtum en Uikhoven.

vontwater (*vinkwater, vintwater*): freq. Kleverlds.; ook in Venlo.

WIJWATERKWAST

Kaart 29, pag. 199

N 96B (1989) (231).

Een bolvormige borstel met stijve haren voor het sprenkelen van wijwater.

Het begrip SPRENKELEN MET DE WIJWATERKWAST is wegens gebrek aan voldoende gebiedsvormende variatie niet als apart lemma opgenomen, maar de gegevens kunnen wel geraadpleegd worden in de materiaalbasis op het internet.

kwast: Waubach, Geistingen, Stokkem, Grevenbicht/Papenhoven en Hechtel.

wijwaterkwast (ook *wijewaterkwast*): verspr. Ripuar., Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb., zeldz. Noord.Oostlb.; ook in Sint-Martens-Voeren, Weert, Tungalroy, Ophoven, Boorse, Maastricht, Eigenbilzen, Sint-Huibrechts-Lille, Siebengewald en Meijel.

wijwaterskwast: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Weertlds., Horns, Centr.-Maaslds., Trichterlds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Montzen, Peer en Zonhoven.

wijwaterskwast: Heel, Montfort, Posterholt, Nieuwstadt, Echt en Holtum.

vontwaterkwast (*vintwaterkwast*): Venray.

vontwaterskwast (*vinkwaterskwast, vintwaterskwast*): verspr. Kleverlds.

kwaspel: Hoeselt.

wijwaterkwaspel: Hoeselt.

kwispel: Opoeteren, Opplabbeek,

Stokkem, Mechelen-aan-de-Maas, Eigenbilzen, Diepenbeek, Tongeren, Achel, Zonhoven, Sint-Truiden en Tessenderlo.

wijwaterkwispel (ook *wijewaterkwipsel*): Bocholt, Bree, Eksel, Houthalen, Heers en Loksbergen.

wijwaterskwispel: Eksel.

borstel (*bossel*): Jeuk.

wijwaterborstel (ook *wijwaterbostel*): Neerpelt en Sint-Truiden.

wijwatersborstel (ook *wijwatersbossel*, *wijwatersbossel*): Tungelroy, Eksel, Hoepertingen en Maasbree.

WIJWATEREMMER

N 96B (1989) (232).

Een draagbaar metalen of ivoren vat met wijwater, waarin de wijwaterkwast kan worden bevochtigd om ermee te sprenkelen.

emmer: Eksel en Geistingen.

emmer met wijwater: Vlodrop.

wijwateremmer: Kerkrade, Bocholtz, Vijlen, Meerssen, Ophoven, Maastricht, Heugem, Siebengewald en Meijel.

wijwatersemmer: zeldz. Noord.-Oostlb.; ook in Tungelroy, Wijk, Eksel en Tienray.

wijwatersemmertje

(*wijwatersemmerke*): Maastricht.

wijwateremmer: Posterholt.

vontwateremmer (*vintwateremmer*): Venray.

wijwatertob: Sint-Martens-Voeren.

wijwaterstob: Gulpen, Epen, Montzen, Sittard en Schinnen.

wijwateraker: Stokkem en Boorsem.

vat: Grevenbicht/Papenhoven.

wijwatervat: Kerkrade, Eys, Sint-Martens-Voeren, Baarlo, Swalmen, Schinnen, Terlinden, Ophoven, Bocholt, Geulle, Maastricht, Eigenbilzen, Diepenbeek, Hoeselt, Tongeren, Achel, Sint-Huibrechts-Lille, Hechtel, Heers, Sint-Truiden, Jeuk en Tessenderlo.

wijwatersvat (ook *wijwatersvat*): freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Montzen, Weert, Bree, Opglabbeek, Maastricht, Eigenbilzen, Neerpelt, Peer, Zonhoven, Hoepertingen, Sint-Truiden, Loksbergen en Venlo.

wijwatersvat: Heel, Montfort, Nieuwstadt, Echt en Holtum.

vontwatersvat (*vintwatersvat*): Merselo en Oirlo.

wijwaterbak: Meerssen.

wijwatersbak: Maastricht en Gulpen.

wijwatersbakje (*wijwatersbakske*): Maastricht.

vontwatersbak (*vinkwatersbak*): Sevenum.

wijwaterspot: Montzen.

wijwatersgrul: Waubach.

2.1.6 Misdienaars

Deze subparagraaf behandelt enkele begrippen die te maken hebben met de misdienaars en hun activiteiten tijdens de mis. Voor de begrippen MISWIJN en DE MIS DIENEN is geen lexicale variatie opgetekend. De vraagstelling naar STIEKEM UIT DE AMPULLEN DRINKEN leverde onvoldoende materiaal op. In de onderstaande tekst zijn die begrippen dan ook niet als aparte lemma's opgenomen.

MISDIENAAR

Kaart 30, pag. 200

N 96B (1989) (185, 187 add.), ZND 36 (1941) (056), ZND B1 (1940sq) (117), ZND m (GrGr, Vanderbeeken).

Een jongen (later ook een meisje) in een toog met een wit overkleed, die (dat) de priester assisteert bij het opdragen van de heilige mis.

misdienaar (ook *misdiener*): freq. Noord.Oostlb., Weertlds., Maaskemp., Trichterlds., Bilzerlds., Tongerlds., Westlb., Truierlds., Brab.Lb., Lommels, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb., Horns en Centr.-Maaslds.; ook in Vijlen en Sint-Martens-Voeren.

misdienaar (*misdienerd*): Lanklaar.

missendienaar (*missendiener*): Maastricht en Millen.

misdiender: freq. Kleverlds., verspr. Lonerlds. en Truierlds.; ook in Baarlo, Kessel, Horn, Montfort, Bocholt, Stokkem, Mechelen-aan-de-Maas, Opgrimbie, Lanaken, Veldwezelt, Zichen-Zussen-Bolder, Beringen, Tessenderlo, Loksbergen en Venlo.

missendiender: Holtum, Maastricht en Wijk.

dienjong: Montzen.

koorjong: freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb., Horns en Centr.-Maaslds.; ook in Beesel, Montfort, Grote-Spouwen, Herstappe en Peer.

koorknaap: Weert, Peer en Nieuwenhagen.

koorezel: freq. Centr.Maaslds.; ook in Montfort, Doenrade, Geistingen, Zutendaal, Lanaken, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Millen, Schulen, Sint-Lambrechts-Herk en Lommel.

koorkwispel: Kunrade.

koorveester: Nieuwerkerken.

koraal (<lat.) (ook *kraal*): verspr.

Bilzerlds. en Tongerlds.; ook in Kuringen, Hasselt, Kortessem, Borgloon en Venlo.

koraaltje (<lat.) (*kraalke*): Weert, Maastricht, Tongeren en Venlo.

kaarsenpisser (*kessenpisser*): Beverlo.

kaarsjespisser (*keskespisser*): Kwaadmechelen en Tessenderlo.

ACOLIET

N 96B (1989) (186).

Een oudere misdienaar.

acoliet: freq. in Nl.Lb.; ook in Ophoven, Bocholt, Stokkem, Eigenbilzen, Diepenbeek, Peer en Jeuk.

alcoliet: Horn.

misdienaar (*misdiener*): Montzen, Montfort, Posterholt, Kelpen en Hechtel.

grote misdienaar (*grote misdiener*): Achel.

oudere misdienaar (*aojere misdiener, ouwere misdiener*): Baarlo, Reuver en Peer.

missendiender: Maastricht.

grote missendiender: Wijk.

koorjong: Valkenburg en Waubach.

grote koorjong: Beesel, Guttecoven en Klimmen.

voordenaar (*voordien*): Neerpelt.

AMPULLEN

N 96A (1989) (082 add.), N 96B (1989) (190).

Kannetjes voor water en wijn, een gezamenlijke benaming voor het water- en wijnkannetje die de misdienaars tijdens de offerande aanreiken aan de priester.

ampullen (<lat.) (ook *ampul* (*mv.*)): freq. in heel Lb.

pullen (<lat.): Montzen, Baarlo,

Reuver, Beesel, Lutterade,
Siebengewald en Meijel.
ampulletjes (<lat.) (*ampullekes*):
Zonhoven.
kannetjes (*kankes, kannekes, kantjes*):
Ubachsberg, Tungalroy, Tongeren,
Neerpelt en Sevenum.
potjes (ook *potsjes, pottekes*):
Opoeteren, Opglabbeek, Eigenbilzen,
Tongeren, Eksel, Jeuk en Tessenderlo.

De volgende opgaven specificeren (een van) beide kannetjes:

kannetje voor water en wijn (*kanke voor water en wijn*): Tegelen.
water- en wijnkannetje (*water- en wijnkanneke*): Sint-Huibrechts-Lille en Maastricht.
water- en wijwaterkannetje (*water- en wijwaterkanneke*): Peer.
wijn- en waterkannetje (*wijn- en waterkanke*): Sevenum.
wijnpotje (*wijnpotteke*): Loksbergen.

ALTAARBEL

Kaart 31, pag. 200

N 96B (1989) (268).

Drie of vier belletjes die met elkaar verbonden zijn en waarmee de misdienaar rinkelt tijdens de consecratie.

bel: freq. Noord.Oostlb., Centr.Lb., Westlb., Truierlds., Brab.Lb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb.
grote bel: Stokkem.
altaarbel: Hoensbroek, Weert, Tungalroy, Maastricht, Eksel en Venlo.
misbel: Baarlo, Horn, Weert en Holtum.
misdienaarbel: Maastricht.
misdienaarsbel (*misdienersbel*): Sint-

Huibrechts-Lille en Vlodrop.
misdiendersbel: Weert.
missendienderbel: Maastricht.
bellen (mv.): Melick.
belletjes (*belkes*): Guttecoven en Sittard.
missendiendersbelletjes (*missendiendersbelkes*): Maastricht.
schel: freq. Rip., Oostlb-Rip. overgg. en Zuid.Oostlb., verspr. Noord.Oostlb. en Horns; ook in Geulle, Wijk, Peer, Siebengewald en Sevenum.
altaarschel: Reuver, Geleen en Klimmen.
kerkschel: Klimmen.
klingschel: Venray.
klingel: Maastricht.
schelkrans: Meijel.
schellenkrans: Heel.
dingeling: Sint-Truiden.

RINKELEN MET DE ALTAARBEL

N 96B (1989) (269).

bellen: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Centr.Lb., Westlb., Truierlds., Brab.-Lb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.
met de misdienaarsbel bellen (*met de misdienersbel bellen*): Sint-Huibrechts-Lille.
schellen: freq. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg. en Zuid.Oostlb., zeldz. Noord.-Oostlb. en Kleverlds.; ook in Ell en Geulle.
klingelen: Kerkrade, Waubach, Maastricht en Wijk.
rinkelen: Reuver, Roermond, Koningsbosch, Kelpen, Holtum, Boorse, Peer en Hechtel.
met de bel rinkelen: Maastricht.
tinkelen: Nieuwenhagen.
trumpen: Weert.

2.1.7 Kerkmuziek

In de laatste subparagraaf met betrekking tot de woordenschat over de heilige mis komen begrippen aan de orde die verband houden met de muzikale omlijsting van de mis. Voor het begrip **VOORZANGER** is geen lexicale variatie opgetekend. De benamingen voor de gezangen **ASPERGES ME**, **DOMINE SALVAM FAC** en **STABAT MATER** zijn om diverse redenen niet als aparte lemma's opgenomen in de onderstaande tekst, maar kunnen wel geraadpleegd worden in de materiaalbasis op het internet.

KERKKOOR

N 96B (1989) (200).

Een kerkelijk zangkoor, een groep personen die samen zingen tijdens de mis.

koor: Nieuwenhagen, Tegelen, Horn, Melick, Neerbeek, Ospel, Weert, Tungelroy, Opglabbeek, Maastricht, Eigenbilzen, Zonhoven, Sint-Truiden, Loksbergen en Meijel.

kerkkoor: freq. Oostlb., Weertlds., Horns, Centr.Maaslds., Zuidgeld.-Lb. en Kleverlds.; ook in Sint-Martens-Voeren, Bocholt, Maastricht, Eigenbilzen, Tongeren, Achel, Eksel, Peer en Jeuk.

kerkenkoor: freq. Ripuar. en Oost.-Zuidlb., verspr. Oostlb.; ook in Montzen, Tungelroy, Echt, Venlo en Venray.

zangkoor: verspr. Centr.Lb. en Westlb., zeldz. Oostlb. en Kleverlds.; ook in Vijlen, Montzen, Sint-Truiden en Tessenderlo.

zang (zank): Schinnen en Terlinden.

kerkenzang (kerkenzank): Nieuwstadt, Neerbeek, Klimmen, Holtum, Obbicht en Geulle.

gezang (gezank): Epen.

KOORZANGER

N 96B (1989) (201).

Een lid van het kerkelijk zangkoor.

koorzanger: freq. in Nl.Lb.; ook in Geistingen, Bocholt, Bree, Opglabbeek, Mechelen-aan-de-Maas, Eigenbilzen, Achel, Eksel en Peer.

kerkenkoorzanger: Waubach.

kerkzanger: Uikhoven, Maastricht, Tongeren, Neerpelt, Sint-Huibrechts-Lille, Eksel, Houthalen en Maasbree.

kerkenzanger: Kerkrade, Kunrade, Montfort, Neerbeek, Klimmen, Holtum, Geulle en Meijel.

zanger: verspr. in heel Lb.

zanger van de kerkenzang (zanger van de kerkenzank): Klimmen.

een van de zang (een van de zank): Grevenbicht/Papenhoven.

lid van het zangkoor: Hoepertingen.

DIRIGENT VAN HET ZANGKOOR

N 96B (1989) (202).

De leider van het kerkelijk zangkoor, degene die de maat slaat. In Meijel en Roggel is (was) de **koster** de dirigent van het zangkoor. De algemene benamingen voor een leider van een orkest of koor komen aan bod in het lemma **DIRIGENT** in WLD III, 3.2.

dirigent (<du.): freq. in heel Lb.

koordirigent (<du.): Beesel.

dirigent (<du.) van het koor: Maastricht.

directeur (fr.): Nieuwenhagen, Epen, Baarlo, Montfort, Vlodrop, Schinnen, Klimmen, Weert, Echt, Holtum,

Obbicht, Maastricht, Wijk, Heugem, Eigenbilzen, Hoeselt, Eksel, Oirlo en Tienray.

zangdirecteur (<fr.): Grevenbicht/-Papenhoven.

directeur (fr.) van de zang (*directeur van de zank*): Klimmen.

leider van het zangkoor (*leier van het zangkoor*): Peer.

maatslager: Loksbergen.

koster: Meijel en Roggel.

KINDERKOOR

N 96B (1989) (204).

Een kerkelijk zangkoor van kinderen uit de hoogste klassen van de lagere school.

kinderkoor: freq. in heel Lb.

kinderkoortje (*kinderkooke*): Ospel, Vlodrop en Obbicht.

jongenskoor: Waubach, Montzen, Reuver, Roermond, Montfort, Melick, Valkenburg, Klimmen, Opglabbeek, Grevenbicht/Papenhoven, Maastricht en Meijel.

jongenskoortje (*jongenskooke*): Guttecoven en Sevenum.

jongerenkoor: Maastricht.

knapenkoor: Reuver, Holtum en Meerssen.

wichterkoor: Weert, Bocholt, Houthalen en Meijel.

schoolkoor: Weert en Nieuwenhagen.

zangkoor: Hoepertingen.

klein koor (*klei koor*): Loksbergen.

koor: Terlinden.

JONGE KOORZANGER

N 96B (1989) (205).

Een jeugdig koorzangertje.

zangertje (*zangerke*): freq. in heel Lb.

jong zangertje (*jong zangerke*): Thorn.

koorzangertje (*koorzangerke*): Roggel, Beesel, Lutterade, Valkenburg en Venlo.

koorzanger: Waubach.

jonge koorzanger: Peer.

jonge kerkzanger: Sint-Huibrechts-Lille.

jonge zanger: Montzen.

kleine zanger: Horn.

jeugdzanger: Sevenum en Klimmen.

koorjong: Weert.

koorjongetje (*koorjongske*): Vlodrop.

koorknaap: Weert.

zangerknaap: Meijel en Nieuwenhagen.

beginnelingetje (*beginnelingske*): Eigenbilzen.

koraaltje (<lat.) (ook *kraalke*):

Meerssen, Klimmen, Weert, Ell, Maastricht en Wijk.

solist (fr.): Hoeselt en Kerkrade.

sopraan (<it.): Stokkem.

ORGEL SPELEN

Kaart 32, pag. 201

N 96B (1989) (206).

Op het kerkorgel spelen.

Op de kaart wordt de verspreiding van de variant *olger* voor 'orgel' weergegeven.

orgelen: Kunrade, Waubach, Tungalroy en Diepenbeek.

spelen: Tungalroy.

orgel spelen (ook *olger spelen*): freq. in heel Lb.

de orgel spelen (ook *de olger spelen*): verspr. Zuid.Oostlb. en Centr.-

Maaslds.; ook in Ubachsberg, Gulpen, Heel, Bocholt, Maastricht, Heugem, Eigenbilzen, Tongeren en Oirlo.

op de orgel spelen (ook *op de olger spelen*, *oppe orgel spelen*): verspr.

Centr.Maaslds.; ook in Nieuwenhagen, Waubach, Baarlo, Montfort, Klimmen,

Terlinden, Weert, Kelpen, Bree, Maastricht, Hoeselt, Heers, Sint-Truiden, Tessenderlo en Venray.

het orgel spelen: Bocholtz, Posterholt, Schinnen, Peer en Tienray.

op het orgel spelen: zeldz. Noord.-Oostlb.; ook in Nieuwenhagen, Koningsbosch, Lutterade, Sint-Huibrechts-Lille, Jeuk, Meijel en Maasbree.

bespelen: Melick.

orgel bespelen: Linne.

de orgel bespelen (ook *de olger bespelen*): Nieuwenhagen, Baarlo, Thorn en Wijk.

het orgel bespelen: Vijlen, Roggel, Thorn en Maastricht.

ORGANIST

Kaart 33, pag. 201

N 96B (1989) (207).

Een persoon die op het kerkorgel speelt. In Meijel, Sevenum en Grevenbicht/Papenhoven is (was) dat de **koster**.

organist (ook *orgenist*): freq. in Nl.Lb.; ook in Bocholtz, Uikhoven, Eigenbilzen, Peer, Hechtel, Zonhoven, Hoepertingen en Sint-Truiden.

orgelist (ook *olgerist*, *orgalist*): verspr. in Belg.Lb.; ook in Montzen, Tegelen, Baarlo, Reuver, Meerssen, Ospel, Maastricht, Siebengewald en Sevenum.

orgelnist (ook *olgernist*): Meijel, Maastricht en Klimmen.

orgelspeler (ook *olgerspeler*): Sint-Huibrechts-Lille, Eigenbilzen en Waubach.

ORGELTRAPPER

N 96B (1989) (208, 210 add.).

Een persoon die al pompend of tredend de blaasbalg van het kerkorgel met lucht vult en gevuld houdt.

orgeltrapper (ook *olgertrapper*):

verspr. Centr.Maaslds.; ook in Montfort, Melick, Klimmen, Tungalroy, Geistingen, Maastricht, Neerpelt, Peer, Hechtel, Venray, Oirlo en Meijel.

orgeltreder (*olgertreeër*, *orgeltreeër*, *orgeltrener*): freq. Oost.Zuidlb., Zuid.-Oostlb. en Centr.Maaslds., verspr. Noord.Oostlb.; ook in Bocholtz, Montzen, Weert, Thorn, Opglabbeek, Maastricht, Eigenbilzen, Achel, Eksel, Houthalen, Jeuk, Venlo, Tienray en Sevenum.

treder (*treeër*): Guttecoven.

balgentreder (*balgentrener*, *balkentrener*): Nieuwenhagen en Epen.

blaasbalgtreder (*blaasbalgtreeër*, *blaasbalgtrener*): Ell en Montzen.

blaasbalgstomer: Loksbergen.

heergodswindmaker: Kerkrade.

orgelblazer: Eksel.

HET ORGEL TRAPPEN

N 96B (1989) (208 add., 210).

De blaasbalg van het orgel al tredend met lucht vullen en gevuld houden.

trappen: Tungalroy.

orgel trappen (ook *olger trappen*): Horn, Klimmen en Heugem.

de orgel trappen: Waubach, Thorn, Venray en Oirlo.

blaasbalg trappen: Valkenburg.

doortrappen: Neerpelt.

treden (*treeën*, *trenen*): Kerkrade, Koningsbosch, Maastricht en Jeuk.

orgel treden (ook *olger treeën*, *orgel treeën*, *orgel trenen*): verspr. Zuid.-Oostlb., zeldz. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Bocholtz, Eys,

Ospeel, Weert, Echt, Uikhoven, Maastricht, Achel en Eksel.
de orgel treden (*de olger treeën, de orgel treeën, de orgel trenen*): verspr. Centr.Maaslds.; ook in Nieuwenhagen, Gulpen, Baarlo, Heel, Geleen, Klimmen, Weert, Geistingen, Eigenbilzen, Hoeselt, Oirlo en Tienray.
het orgel treden (*het orgel treeën, het orgel trenen*): Lutterade en Montzen.
balg treden (*balg trenen*): Epen.
blaasbalg treden (*blaasbalg treeën*): Baarlo, Montfort, Ell, Eksel en Peer.
de blaasbalg treden (*de blaasbalg treeën*): Tessenderlo en Stokkem.
blaasbalg duwen: Geulle.
lucht maken: Valkenburg.
het orgel met lucht vullen: Maastricht.

BLAASBALG VAN HET ORGEL

N 96B (1989) (209).

Een blaasbalg die de lucht via houten kanalen naar de orgelpijpen voert.

blaasbalg: freq. in heel Lb.
windbuidel (*windbuul*): Meijel en Weert.
windzak: Merselo en Weert.

KERKGEZANG

N 96B (1989) (211, 218 add.).

Een tekst die in de kerk gezongen wordt.

gezag (ook *gezank*): freq. in heel Lb.
zang (ook *zank*): freq. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Sint-Martens-Voeren, Baarlo, Heel, Weert, Tungelroy, Maastricht, Wijk, Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren, Neerpelt, Eksel, Houthalen,

Zonhoven, Sint-Truiden, Jeuk, Loksbergen, Oirlo, Meijel en Sevenum.

lied: Merselo.

liedje (ook *liedsje*): Tegelen, Koningsbosch, Terlinden, Weert, Ell, Kelpen, Opglabbeek, Echt, Obbicht, Maastricht, Eigenbilzen en Maasbree.

kerk liedje: Heers.

stuk: Horn.

KERKLIED

Kaart 34, pag. 202

N 96B (1989) (218).

Een kerkelijk lied.

kerk lied: Sint-Martens-Voeren, Montzen, Lutterade, Tungelroy, Haler, Ophoven, Geistingen, Maastricht, Achel, Peer, Venlo en Meijel.

kerk liedje (ook *kerkliedsje, kerklike*): freq. Noord.Oostlb., Centr.Lb., Westlb., Truierlds., Brab.Lb. en Kleverlds.; ook in Eys, Gulpen, Epen en Meerssen.

kerken lied: Nieuwenhagen, Baarlo, Roermond, Klimmen en Venray.

kerken liedje (ook *kerkenliedsje*): freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds., verspr. Noord.Oostlb., Horns en Kleverlds.

kerkelijk lied: Maastricht en Klimmen.

kerkelijk liedje: Montfort en Doenrade.

kerken stukje (*kerkenstukske*): Vlodrop.

MARIALIED

N 96B (1989) (219).

Een kerkelijk lied ter ere van Maria.

Marialied: verspr. Oostlb. en Horns;

ook in Eys, Epen, Maastricht, Sint-Huibrechts-Lille, Hechtel, Hoepertingen, Venlo, Venray en Meijel.

Marialiedje (ook *Marialiedsje*, *Marialieke*): freq. in Nl.Lb.; ook in Geistingen, Bocholt, Opoeteren, Opglabbeek, Boorseme, Eigenbilzen, Tongeren, Eksel, Zonhoven, Heers, Sint-Truiden en Tessenderlo.

liedje voor Maria (*liedsje voor Maria*): Maastricht.

liedje voor Onze-Lieve-Vrouw (*lieke voor Ons-Lievrouw*): Neerpelt.

liedje van Onze-Lieve-Vrouw (*liedsje van Ons-Lievrouw*, *liedsje van Onze-Lieve-Vrouw*, *liedsje van 's-Lieve-Vrouw*): Stokkem, Hoeselt en Eigenbilzen.

Onze-Lieve-Vrouwelied (*Selvrouwelied*): Maastricht.

Onze-Lieve-Vrouweliedje (*'s-Lievrouweliedje*, *'s-Lievrouweliedsje*, *Selvrouweliedsje*): Baarlo, Maastricht, Wijk en Eigenbilzen.

Lieve-Vrouwelied: Achel.

Lieve-Vrouweliedje (*Lieve-Vrouweliedsje*, *Lieve-Vrouwelieke*, *Lievrouweliedje*): Ell, Eksel en Uikhoven.

Lieve-Vrouweliedje (*Lievrouwelieke*): Loksbergen en Jeuk.

Moeder Godslied: Montzen.

Muttergottesliedje (<du.) (*Moedergodesliedje*): Vijlen en Bocholtz.

berouwliedje: Diepenbeek.

Mariastukje (*Mariastukske*): Vlodrop.

GREGORIAANSE MISGEZANGEN

N 96B (1989) (212).

Traditionele eenstemmige misgezangen in het Latijn.

Voor Eigenbilzen is voorts de omschrij-

ving **in het Latijn** opgetekend en voor Opglabbeek het simplex **gregoriaans liedje**.

gregoriaanse gezangen: Montzen, Heel, Posterholt, Koningsbosch, Weert, Thorn, Maastricht, Tongeren, Peer, Jeuk en Siebengewald.

Latijnse gezangen: Maasbree, Guttecoven en Zonhoven.

gregoriaans gezang (*gregoriaans gezank*, *gregoriaans gezant*): Eys, Lutterade, Ophoven, Boorseme en Meijel.

gregoriaanse zang (ook *gregoriaanse zank*): Gulpen, Baarlo, Sittard, Geleen, Valkenburg, Stokkem, Holtum, Wijk en Eigenbilzen.

Latijnse zang (*Latijnse zank*): Neerpelt, Uikhoven en Geleen.

kerkzang (ook *kerkzank*): Eksel en Diepenbeek.

kerkenzang: Oirlo.

kerkliedjes: Heers.

gregoriaanse liedjes: Kelpen.

VASTE MISGEZANGEN —

N 96B (1989) (213, 237 add.).

Het geheel van misgezangen die in elke gezongen mis voorkomen, namelijk het Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus en Agnus Dei.

Voor Neerpelt is voorts de omschrijving **wat in het Latijn is** opgetekend.

vaste gezangen: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Centr.Maaslds., Zuidgeld.-Lb. en Kleverlds.; ook in Weert, Ell, Maastricht, Heugem en Achel.

vaste gezangen van de mis: Holtum.

vaste Latijnse gezangen: Tegelen.

misgezangen: Bocholt, Montfort en Schimmert.

onveranderlijke misgezangen:

Montzen.

vaste misgezangen: Eys, Roggel,

Baarlo, Beesel, Melick, Klimmen, Thorn, Maastricht, Peer, Jeuk en Venray.

vast gezang (ook *vaste gezank*): Baarlo en Nieuwenhagen.

vaste zang (*vaste zank*): Stokkem en Geleen.

Latijnse zang (*Latijnse zank*): Uikhoven.

vaste liedjes (*vaste liekes*): Neerpelt.

vaste delen: Maastricht.

vast deel (*vaste deel*): Ophoven en Sint-Truiden.

eigen van de mis: Loksbergen.

eigene van de mis: Tessenderlo.

WISSELENDE MISGEZANGEN

N 96B (1989) (214).

Het geheel van misgezangen die per misviering kunnen variëren, namelijk het Introïtus, Graduale, Tractus, Alleluia, Sequentia, Offertorium en Communio.

Voor Neerpelt is voorts de omschrijving **voor iemand alleen** opgetekend.

wisselzang (*wisselzank*): Geleen.

wisselgezang (*wisselgezank*): Nieuwenhagen.

wisselgezangen: Gulpen.

wisselende gezangen: freq. Oostlb., Centr.Maaslds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Waubach, Weert, Ell, Maastricht, Heugem en Achel.

wisselende misgezangen: Roggel, Baarlo, Melick, Meerssen, Klimmen, Thorn, Maastricht, Peer en Jeuk.

veranderlijke misgezangen: Montzen.

veranderlijk deel: Ophoven.

wisselende delen: Maastricht.

proprium (lat.): Stokkem.

VOLKSZANG

N 96B (1989) (217).

Samenzang van de gelovigen.

Een mis waarin de gelovigen samen zingen is in Roermond, Geulle en Schimmert een **volksmis** en in Tegelen een **mis met volkszang**.

Voor Neerpelt is voorts de omschrijving **allemaal gelijk** (*ammel gelijk*) opgetekend.

volkszang (ook *volkszank*): freq.

Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns, Centr.-Maaslds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Weert, Bocholt, Maastricht, Heugem, Eigenbilzen, Achel, Peer en Jeuk.

samenzang (ook *samenzank*): Reuver, Beesel, Lutterade, Sittard, Schinnen, Klimmen, Kelpen, Ophoven, Boorseme, Diepenbeek, Tongeren, Eksel en Siebengewald.

zang: Loksbergen.

gezang (*gezank*): Montzen.

volksgezang (*volksgezank*): Nieuwenhagen en Kerkrade.

2.2 Godsdienstige oefeningen

In deze paragraaf zijn religieuze activiteiten zoals de biddagen en -stonden, de retraite, de meditatie, de missie, de kruisweg en de kerkgang ondergebracht. De benamingen voor de verschillende soorten gebeden en manieren van bidden worden afzonderlijk behandeld in de volgende paragraaf (2.3). Voor de begrippen MISWEEK, SACRAMENTSWEK, RETRAITE ‘enkele dagen van geestelijke afzondering en gebed’ en RETRAITEHUIS ‘een speciaal voor de retraite bestemd huis’ is geen lexicale variatie opgetekend. Voor iemand die aan een retraite deelneemt, zijn naast **retraitant** slechts enkele omschrijvingen van het type ‘een die op retraite gaat’ opgetekend.

Voor het begrip AFLAAT is eveneens geen lexicale variatie opgetekend, maar voor Bocholtz is wel de fonologische variant *aflaas* genoteerd en voor Waubach, Kerkrade en Montzen *ablax* (vgl. Du. *Ablax*). Een VOLLE AFLAAT is in Sint-Huibrechts-Lille een **volledige aflaat**, elders wordt de Standaardnederlandse benaming gebruikt. Voor een TIJDELIJKE AFLAAT, ook wel de kleine of korte aflaat genoemd, is voor Montzen **deelafaat** (*deelablax*) en voor Gulpen **gedeeltelijke aflaat** opgetekend. De gegevens zijn verder echter net als voor het begrip DE KERKGANG UITZEGENEN te weinig omvangrijk om als aparte lemma's op te nemen, maar ze kunnen wel geraadpleegd worden in de materiaalbasis op het internet.

VEERTIGURENGBED

N 96B (1989) (294).

De drie dagen of veertig uren durende aanbidding van het uitgestalde Allerheiligste.

veertigurengebied: freq. in heel Lb. behalve in het Ripuar.

veertiguurgebed: Epen, Meerssen, Weert, Boorsem, Maastricht, Heers en Loksbergen.

veertigstondengebied: Kerkrade.

veertigstondenaandacht: Kerkrade.

veertigurenaanbidding: Montzen.

wake: Sint-Truiden.

uitgestalde Allerheiligste de benaming **twalfurengebed** opgetekend.

biddag: Montzen, Melick, Ophoven, Geistingen, Stokkem, Boorsem, Uikhoven, Achel, Sint-Truiden, Jeuk, Merselo, Venray en Meijel.

bededag (*beedag*, *beeëndag*): freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Weertlds., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Maastricht, Eigenbilzen en Hechtel.

bedens (*beeëns*, *beeës*): Eksel en Hoeselt.

aanbiddingsdag: Roermond, Klimmen en Kunrade.

dag van aanbidding: Hoepertingen en Maastricht.

BIDDAG

N 96B (1989) (295).

Een dag in de loop van het kerkelijk jaar waarop het Allerheiligste aanbeden wordt.

Voor Nieuwstadt is voor de één dag of twaalf uren durende aanbidding van het

BIDSTOND

N 96B (1989) (296, 298 add.).

Een aanbiddingsuur, aan elk van de wijken of groeperingen van de parochie toegewezen gedurende de biddagen.

Voor Epen, Ophoven, Diepenbeek en

Hoeselt is voor de één uur durende aanbidding van het uitgestalde Allerheiligste de benaming **uurgebed** opgetekend en voor Echt **uregebed**.

bidstond: Merselo, Eys en Montzen.

bedestond (*beestond*, *beeënstond*): Nieuwenhagen, Koningsbosch, Sittard, Nuth, Thorn, Siebengewald en Meijel.

biduur: Venray en Achel.

bede-uur (*bee-uur*): verspr. Oostlb.; ook in Ospel, Weert, Tungalroy, Ell, Geulle, Maastricht, Hechtel, Venlo en Sevenum.

gebedsuur: Tessenderlo.

heiliguur: Schinnen, Zonhoven en Eigenbilzen.

aanbiddingsuur: Kunrade, Gulpen, Heel, Montfort, Geleen, Valkenburg, Klimmen, Maastricht, Tienray en Meijel.

uur van aanbidding: Sint-Truiden en Maastricht.

uurbidden: Jeuk.

uurbeden (*uurbeeën*): Oplabbeek, Mechelen-aan-de-Maas, Boorseme, Uikhoven en Hoepertingen.

uurbedens (*uurbeeës*): Bocholt, Stokkem, Eigenbilzen en Houthalen.

bedens (*beeëns*): Eksel.

AANBIDDING VAN HET ALLERHEILIGSTE

N 96B (1989) (297).

aanbidding: verspr. in heel Lb.

aanbidden, het -: Lutterade, Nieuwenhagen en Gulpen.

aandacht: Kerkrade.

GEDURIGE AANBIDDING

N 96B (1989) (295 add., 298).

De blijvende aanbidding van het Sacrament des Altaars.

altijddurende aanbidding: freq.

Noord.Oostlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Weert, Geistingen, Diepenbeek, Peer en Hechtel.

eeuwigdurende aanbidding:

Nieuwenhagen, Schimmert, Klimmen, Thorn en Maastricht.

eeuwige aanbidding: Vlodrop, Waubach en Montzen.

gedurige aanbidding: Sint-Martens-Voeren, Montfort, Ophoven, Bocholt, Mechelen-aan-de-Maas, Uikhoven, Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren, Achel, Neerpelt, Eksel, Zonhoven, Sint-Truiden, Jeuk en Loksbergen.

gedurende aanbidding: Stokkem.

altijddoor aanbidding: Maastricht.

altijddurend gebed: Meijel en Geleen.

NOVEEN

N 96B (1989) (299).

Een negendaagse godsvruchttoefening.

noveen (<lat.): freq. in heel Lb.

negenste: Sint-Truiden en Jeuk.

boete: Oplabbeek, Uikhoven, Geulle en Maastricht.

TRIDUÛM

N 96B (1989) (300).

Een driedaagse godsvruchttoefening. Het AVONDTRIDUÛM, een godsvruchtige oefening op drie achtereenvolgende avonden, bleek onvoldoende bekend te zijn om als apart lemma op te nemen.

triduüm (<lat.) (ook *tridium*): freq. in heel Lb.

driedaagse: Sint-Truiden.

driedaagse oefening: Baarlo.

GEBEDSWEEK

N 96B (1989) (306).

Een week van gezamenlijk gebed om een bijzondere genade.

bidweek: Waubach, Neerpelt, Zonhoven, Venray en Meijel.

bedweek (*beeweek*): freq. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Gulpen, Tegelen, Baarlo, Melick, Weert, Ell, Bocholt, Maastricht, Eigenbilzen, Diepenbeek, Eksel en Venlo.

gebedsweek: verspr. Oostlb-Rip. overgg., Noord.Oostlb., Horns en Kleverlds.; ook in Schimmert, Meerssen, Klimmen, Weert, Boorse, Maastricht, Wijk, Achel, Peer, Hechtel, Heers, Sint-Truiden en Jeuk.

MEDITATIE

N 96B (1989) (309).

Een geestelijke overweging. Voor Neerpelt en Posterholt is voorts het werkwoord **mediteren** opgetekend.

meditatie (<fr.): freq. in heel Lb. behalve in het Ripuar.

meditation (du.): Montzen.

overweging: Baarlo en Ell.

CONFERENTIE

N 96B (1989) (310).

Een geestelijke toespraak.

conferentie (<lat.): freq. Oostlb., Horns, Centr.Maaslds., Trichterlds. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Bocholt, Opplabbeek, Eigenbilzen, Hoeselt, Achel, Peer, Hechtel, Zonhoven, Sint-Truiden, Jeuk en Tessenderlo.

konferenz (du.): verspr. Oostlb-Rip. overgg. en Zuid.Oostlb.

preek: Sittard, Klimmen, Siebengewald en Meijel.

toespraak: Boorse.

geestelijke toespraak: Eigenbilzen.

geestelijk woord: Venlo en Eksel.

MISSIE

N 96B (1989) (311).

Een meerdaagse reeks preken, gebedsoefeningen e.d. die eens in de tien jaar in de parochie werd gehouden ter heropwekking en verdieping van het geloof en ter bekering van zondaars.

Voor het **MISSIEKRUIS**, een groot kruisbeeld ter herinnering aan een in de parochie gepreekte missie, is in heel Lb. **missiekruis** (ook *missiekruits*) opgetekend, behalve voor Kerkrade en Montzen, waar **missionkruis** werd genoteerd.

missie (<fr.): freq. in heel Lb.

parochiemissie (<fr.): Melick.

volksmissie (<fr.): Kunrade, Heel, Schinnen, Nuth, Hoensbroek, Ell, Maastricht, Heugem, Eksel en Hechtel.

mission (du.): freq. Ripuar. en Oostlb-Rip. overgg.

missiepreek: Houthalen.

missieweek: Klimmen, Thorn, Holtum, Heers, Sint-Truiden en Venlo.

DE KRUISWEG BIDDEN

N 96B (1989) (314 add., 315).

In de vastentijd, op Goede Vrijdag of na een begrafenis al biddend de veertien staties van de kruisweg afgaan.

De benamingen voor de **KRUISWEG** en een **KRUISWEGSTATIE** worden behandeld in paragraaf 1.2.1 van deze aflevering.

- de kruisweg bidden:** verspr. Kleverlds.
- de kruisweg beden** (*de kruisweg bee*, *de kruisweg beeën*, *de kruisweg beeënen*, *de kruitsweg bee*, *de kruitsweg beeën*, *de kruitsweg beeënen*): freq. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., Oostlb., Centr.Lb., Zuidgeld.-Lb. en Kleverlds.; ook in Peer, Hechtel en Zonhoven.
- de kruisweg doen** (ook *de kruitsweg doen*): verspr. Dommellds.; ook in Opoeteren, Opglabbeek, Holtum, Heugem, Eigenbilzen, Diepenbeek, Hoeselt, Tongeren, Zonhoven, Hoepertingen, Heers, Sint-Truiden en Tessenderlo.
- de kruisweg houden** (*de kruisweg haojen*): Weert.
- de kruisweg volgen:** Tongeren.
- de kruisweg afgaan:** Merselo en Tienray.
- de staties beden** (*de staties bee*, *de staties beeën*): Montfort, Posterholt, Nieuwstadt, Klimmen, Ell, Holtum, Boorsem, Geulle en Maastricht.
- de staties doen:** Grevenbicht/-Papenhoven.
- de staties afgaan:** Baarlo, Melick, Vlodrop, Tungalroy en Sevenum.
- de staties nagaan:** Valkenburg.

EEN AFLAAT VERDIENEN —

N 96B (1989) (294 add., 321).

Een kwijtschelding bekomen van tijdelijke straffen. De kerkelijke overheid verleent die kwijtschelding aan zondaars na vergeving van hun zonden.

- aflaat verdienen** (ook *ablass verdienen*, *aflass verdienen*): freq. in heel Lb.
- aflaat beden** (*aflaat beeën*): Neerbeek, Ospel, Holtum, Mechelen-aan-de-Maas, Uikhoven, Maastricht en Eksel.
- aflaat halen:** Weert en Nieuwenhagen.

PORTIUNCULA-AFLAAT —

N 96B (1989) (322, 323 add.).

Een aflaat die op het Portiunculafeest op 2 augustus kon worden verdiend.

- portiuncula** (ook *persjonkela*, *porsjonkela*): Kunrade, Nieuwenhagen, Reuver, Montfort, Melick, Schinnen, Echt, Mechelen-aan-de-Maas en Maastricht.
- portiuncula-aflaat** (ook *besjonkele-aflaat*, *pasjonkele-aflaat*, *persjonkela-aflaat*, *persjonkele-aflaat*, *portiunkele-aflaat*): verspr. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb. en Centr.-Maaslds.; ook in Sint-Martens-Voeren, Baarlo, Reuver, Weert, Tungalroy, Geistingen, Thorn, Maastricht, Wijk, Eigenbilzen, Venlo en Venray.
- tiuncula-aflaat** (*sjonkele-aflaat*): Epen.
- portiunculaaflaat** (ook *porsjonkelaflaat*): Merselo, Bocholtz en Montzen.
- portiuncul** (*persjonkel*): Sint-Truiden.
- portiunculens:** Maastricht.

DE PORTIUNCULA-AFLAAT VERDIENEN —

N 96B (1989) (320 add., 322 add., 323).

De kerk in- en uitgaan bij het bidden van de toties-qoties-aflaat.

- portiunculen** (ook *besjonkelen*, *parsjonkelen*, *persjonkelen*, *pesjonkelen*, *petsjonkelen*, *porsjonkelen*): freq. in heel Lb.
- portiuncula houden** (*pesjonkele haojen*): Weert.
- portiuncula verdienen** (*pesjonkele verdienen*): Weert.
- portiuncula-aflaat verdienen:** Ospel.
- aflaat verdienen:** Baarlo, Beesel, Geleen, Tienray en Sevenum.
- portiunculbeden** (*persjonkelbeeën*):

Guttecoven.

portiuncula beden (*persjonkela beeën, persjonkele beeën, pesjonkele beeën*): Horn, Heel, Weert, Ophoven en Obbicht.

portiuncula-aflaat beden (*pesjonkele-aflaat beeën*): Maastricht.

aflaat beden (*aflaat beeën*): Heel, Kelpen, Thorn, Boorseme, Uikhoven, Geulle en Siebengewald.

aflaten halen: Venray.

in- en uitbeden (*in- en uitbeeën*): Grevenbicht/Papenhoven.

in- en uitgaan: Vlodrop, Neerbeek, Doenrade, Klimmen, Terlinden, Eigenbilzen, Achel, Neerpelt, Sint-Truiden en Sevenum.

in- en uitlopen: Montfort.

uit- en ingaan: Guttecoven, Eigenbilzen en Klimmen.

uit- en inlopen (*uit- en ilopen*): Kunrade.

KERKGANG

Kaart 35, pag. 202

N 06 (1960) (036 add.), N 96B (1989) (324).

De eerste gang naar de kerk die de moeder deed na de bevalling.

kerkgang (ook *kerkgank*): freq. Noord-Oostlb., Centr.Lb., Westlb., Truierlds., Brab.Lb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Bocholtz, Nieuwenhagen, Eys en Sint-Martens-Voeren.

kerkgang na de bevalling (ook

kerkgank na de bevalling): Peer.

kerkgang (ook *kerkgank*): freq. Ripuar., Oost.Zuidlb. en aansluitend Zuid.Oostlb.; ook in Montfort, Vlodrop, Thorn, Opglabbeek, Obbicht, Heers en Oirlo.

uitgang (*uitgank*): verspr. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Beesel en Hoeselt.

DE KERKGANG MAKEN —

N 96B (1989) (325).

De kerkgang doen.

de kerkgang doen (ook *de kerkgank doen*): freq. in heel Lb.

de kerkgang maken (ook *de kerkgank maken*): Kunrade, Waubach, Eys, Baarlo, Kessel, Posterholt, Thorn en Siebengewald.

de kerkgang houden (*de kerkgang hagen, de kerkgank haojen, de kerkgank houden*): Heel, Zonhoven en Sint-Martens-Voeren.

de kerkgang doen (ook *de kerkgank doen*): Vlodrop, Nuth, Valkenburg, Obbicht en Oirlo.

de kerkgang maken (*de kerkgank maken*): Nieuwenhagen, Gulpen, Lutterade en Heers.

de uitgang doen (ook *de uitgank doen*): verspr. Zuid.Oostlb. en Centr.-Maaslds.; ook in Beesel en Hoeselt.

naar de kerk gaan: Sittard, Nieuwenhagen en Montzen.

de kerk maken: Hechtel.

2.3 Gebeden

Hier komen de meest frequente gebeden en verschillende manieren van bidden aan de orde, waaronder ook de woordenschat in verband met de rozenkrans, een bidsnoer dat bestaat uit een aantal kralen die elk een gebed vertegenwoordigen. Verder worden hier ook de benamingen voor het KRUISTEKEN, dat doorgaans gemaakt wordt voor een gebed, behandeld.

De algemene benamingen voor de biddagen en -stonen zijn reeds behandeld in de vorige paragraaf (2.2). Voorts zijn de begrippen een KRUISJE OP HET BROOD MAKEN, GELOFD ZIJ JEZUS CHRISTUS, ONZEVADERKRALEN, WEESGEGROETKRALEN, KRUISJE VAN DE ROZENKRANS, ROZENHOEDJE, EEN ROZENHOEDJE BIDDEN, DE ROZENKRANS BIDDEN en DE HUISZEGEN BIDDEN om diverse redenen niet als aparte lemma's opgenomen in de onderstaande tekst, maar ze kunnen wel geraadpleegd worden in de materiaalbasis op het internet. Voor de begrippen GEBED(EN), TAFELGEBED en SCHIETGEBED(JE) ten slotte is geen lexicale variatie opgetekend.

BIDDEN

Kaart 36, pag. 203

N 96B (1989) (309 add., 328), N 96D (1989) (652 add.), SGV (1914) (003), ZND 01 (1922) (078), ZND 21 (1936) (022a), ZND B1 (1940sq) (011).

Zich in een gebed richten tot God.

beden (*bee*, *beeën*, *beeënen*): alg. Ripuar., Oost.Zuidlb., Oostlb., Centr.-Lb., Demerkemp., Beringerlds. en Zuidgeld.Lb., freq. Geullds., Dommelllds., Lonerlds. en Kleverlds.; ook in Meldert en Linkhout.

bidden: alg. in het uiterste noorden van het Dommelllds. en in het Truierlds., freq. Zuiderkemp. en Getelds., verspr. Kleverlds. (vnl. rond Venray en in Meijel); ook in Montzen, Eupen, Kozen, Zepperen en Lommel.

beten (du.): Eupen.

BIDDEN UIT DANKBAARHEID

N 96B (1989) (330).

God danken met een gebed.

danken: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb. en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Sint-Marten-Voeren, Weert, Tungalroy, Holtum, Maastricht, Wijk, Diepenbeek, Hoeselt, Tongeren, Zonhoven en Venlo.

danken na het eten: Waubach.

bedanken: Montzen, Baarlo, Posterholt, Terlinden, Holtum, Maastricht, Eigenbilzen en Oirlo.

beden om te bedanken (*beeën om te bedanken*): Baarlo en Grevenbicht/-Papenhoven.

beden uit dank (*beeën uit dank*, *beeënen uit dank*): Stokkem en Ubachsberg.

beden uit dankbaarheid (*bee uit dankbaarheid*, *beeën uit dankbaarheid*): Tegelen, Baarlo, Heel, Koningsbosch, Klimmen, Thorn, Echt, Holtum, Maastricht, Heugem en Peer.

beden tot dankzegging: Guttecoven.

een dankgebed doen: Ell en Sint-Truiden.

De volgende opgaven zijn zelfstandige naamwoorden voor het dankgebed:

dankgebed: Bocholtz, Epen, Heel, Montfort, Sittard, Geleen, Nuth, Weert, Ophoven, Ell, Opglabbeek, Mechelen-aan-de-Maas, Hechtel, Sint-Truiden, Loksbergen en Meijel.

dankbede: Bocholt en Eksel.
dankzeggens (*dankzegges*): Maastricht.
gebed uit dankbaarheid: Horn en Lutterade.

KRUISTEKEN

N 96B (1989) (331).

Een met de hand gemaakt teken ter nabootsing van het kruis van Christus. Achtereenvolgens worden daarbij met de rechterhand het voorhoofd, de borst, de linker- en de rechterschouder aangeraakt.

kruis (ook *kruits*): verspr. in heel Lb.

kruisje (*kruiske, kruiske*): Tegelen, Baarlo, Geistingen, Opglabbeek, Stokkem, Wijk, Tongeren, Eksel, Zonhoven, Heers, Sint-Truiden, Merselo en Maasbree.

kruisteken (ook *kruisteken*): freq. in Nl.Lb.; ook in Bree, Opoeteren, Opglabbeek, Mechelen-aan-de-Maas, Boorseme, Sint-Huibrechts-Lille, Peer, Tessenderlo en Loksbergen.

EEN KRUISTEKEN MAKEN

Kaart 37, pag. 203

N 96B (1989) (332).

Met de rechterhand achtereenvolgens het voorhoofd, de borst, de linker- en de rechterschouder aanraken ter nabootsing van het kruis van Christus.

een kruis maken (ook *een kruits maken*): freq. in heel Lb.

een kruisje maken (*een kruiske maken, een kruiske maken*): Baarlo, Vlodrop, Geistingen, Bocholt, Opglabbeek, Stokkem, Maastricht, Wijk, Diepenbeek, Tongeren, Hechtel,

Zonhoven, Heers, Sint-Truiden, Merselo en Maasbree.

een kruisteken maken (ook *een kruisteken maken*): Beesel, Horn, Heel, Sittard, Schinnen, Valkenburg, Ospel, Ophoven, Thorn, Bree, Holtum, Maastricht, Sint-Huibrechts-Lille, Peer, Tessenderlo, Loksbergen en Meijel.

een kruiszeichen (<du.) maken (*een kruiszeichen maken*): Bocholtz.

een kruis slaan (ook *een kruits slaan*): Nieuwenhagen, Waubach, Baarlo, Reuver, Swalmen, Geleen, Schimmert, Weert, Opglabbeek, Maastricht, Venray, Oirlo en Sevenum.

een kruisteken slaan (ook *een kruisteken maken*): Peer, Lutterade en Valkenburg.

zich bekruisen: Weert.

zich bekruisigen (*zich bekruiisigen*): Nieuwenhagen.

zich zegelen: Weert.

zich zegenen (ook *zich zeeënen*): verspr. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg. en Zuid.Oostlb.; ook in Roggel, Baarlo, Reuver, Melick, Echt, Guttecoven, Venlo, Meijel en Sevenum.

zich zengelen: verspr. Noord.Oostlb., Weertlds. en Horns.

zich zengenen: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Montfort.

zich zengeren: Vlodrop.

ONZEVADER

Kaart 38, pag. 204

N 96B (1989) (273, 334).

Een gebed gericht tot God, voor het eerst uitgesproken door Jezus en genoemd naar de eerste twee woorden. De benaming **Paternoster** wordt vooral gebruikt voor een door de priester gezongen Onzevader.

Onzevader: freq. in heel Lb. behalve in

het Ripuar.

Paternoster: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns, Centr.Maaslds., Trichterlds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Sint-Martens-Voeren, Weert, Opglabbeek, Achel, Eksel, Peer, Zonhoven, Sint-Truiden en Jeuk.

Pater: Montzen.

Vaderons: Epen, Sint-Martens-Voeren, Terlinden, Kelpen, Ophoven, Opoeteren, Stokkem, Uikhoven, Geulle, Maastricht, Wijk, Eigenbilzen, Diepenbeek, Hoeselt, Tongeren, Achel, Peer, Hechtel, Heers, Sint-Truiden, Loksbergen en Siebengewald.

Vaderonzer: verspr. Ripuar. en Oost.-Zuidlb.; ook in Montzen, Beesel, Vlodrop, Nieuwstadt, Neerbeek, Klimmen, Guttecoven, Maastricht en Meijel.

WEESGEGROET

N 96B (1989) (335).

Een kort gebed gericht tot Maria, naar de woorden die de aartsengel Gabriël tot haar sprak bij de aankondiging van Jezus' geboorte. De naam is afgeleid van de beginwoorden 'wees gegroet Maria', of, in het Latijn, 'ave Maria'.

Weesgegroet: freq. in heel Lb.

Weesgegroetje (ook *Weesgegroetsje*): verspr. Noord.Oostlb.; ook in Koningsbosch, Nuth, Valkenburg, Weert, Kelpen, Thorn, Bree, Holtum, Maastricht, Wijk, Tongeren, Heers, Jeuk en Oirlo.

Weesgegroet Maria: Eys, Gulpen, Baarlo en Peer.

Zijgegroet: Montzen.

Zijgegroet Maria (*Zijtgegroet Maria*): Maastricht.

Ave Maria: Meijel.

EER AAN DE VADER

N 96B (1989) (336).

Een lofgebed gericht tot God, dat begint met de woorden 'Eer aan de Vader' of 'Glorie zij de Vader'.

Eer aan de Vader: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Weert, Tungalroy, Kelpen, Thorn, Echt, Holtum, Maastricht, Heugem, Peer en Zonhoven.

Eer zij de Vader (ook *Ere zij de Vader*): Nieuwenhagen, Montzen, Baarlo, Reuver, Montfort, Klimmen, Terlinden, Ell, Guttecoven, Neerpelt, Sint-Truiden en Oirlo.

Gloria aan de Vader: Tungalroy.

Glorie aan de Vader: Weert.

Glorie zij de Vader: verspr. in Belg.-Lb.; ook in Maastricht, Wijk en Venray.

MORGENGEBED

Kaart 39, pag. 204

N 96B (1989) (338), SGV (1914) (024), ZND 01 (1922) (885).

Een ochtendgebed, een gebed des ochtends.

morgengebed: freq. in heel Lb.

morgendgebed: Sint-Martens-Voeren, Tongeren, Voort, Sint-Truiden en Loksbergen.

morgensgebed: verspr. Oost.Zuidlb., Oostlb. en Horns.; ook in Montzen, Nederweert, Bree, Echt, Grevenbicht/-Papenhoven, Buchten, Limmel, Arcen, Afferden en Maasbree.

's morgensgebed: Lutterade.

AVONDGEBED —————

N 96B (1989) (339), ZND 32 (1939) (036 add.).

Een gebed dat men voor het slapengaan opzegt.

avondgebed: freq. in heel Lb.

avondsgebed: verspr. Oost.Zuidlb. en Oostlb.; ook in Montzen, Geistingen, Thorn, Guttecoven en Siebengewald.

ENGEL DES HEREN —————

N 96B (1989) (341).

Een devotiegebed, genoemd naar de eerste drie woorden 'Engel des heren' of naar het eerste woord in het Latijn, 'Angelus'. Het wordt driemaal per dag gebeden bij het luiden van de angelusklok.

Engel des Heren: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Centr.Lb., Dommellds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Houthalen, Zonhoven en Sint-Truiden.

Angelus: verspr. Zuid.Oostlb., Centr.-Lb., Westlb. en Truierlds.; ook in Sint-Martens-Voeren, Montzen, Kessel, Montfort, Tessenderlo, Meijel en Maasbree.

Tingelus: Loksbergen.

KONINGIN DES HEMELS —

N 96B (1989) (342).

Een devotiegebed in de paastijd, genoemd naar de eerste drie woorden 'Koningin des Hemels, of naar de eerste twee woorden in het Latijn, 'Regina caeli'.

Koningin des hemels: Reuver, Montfort, Schinnen, Valkenburg, Klimmen en Tienray.

Koningin van de hemel: Baarlo.

Regina: Ophoven.

Regina caeli: verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Montzen, Roermond, Montfort, Stokkem, Maastricht, Wijk, Eigenbilzen, Eksel, Hechtel, Venlo en Meijel.

AKTE —————

N 96B (1989) (343).

Een in de vorm van een gebed geformuleerde wens, een schuldbelijdenis.

akte (ook *ak*, *akt*): freq. in heel Lb.

oefening: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Ubachsberg, Kunrade, Eys, Sittard, Terlinden, Weert, Tungalroy, Grevenbicht/Papenhoven, Maastricht, Peer, Siebengewald en Meijel.

übung (du.): Waubach.

geloofsbelijdenis: Meijel.

ROZENKRANS —————

Kaart 40, pag. 205

N 96B (1989) (344).

Een bidsnoer dat bestaat uit een aantal kralen, die elk een gebed vertegenwoordigen. De krans is onderverdeeld in drie soorten 'mysterieën' of 'geheimen', die elk vijf cycli van tien Weesgegroetjes omvatten. Die cycli van Weesgegroeten worden voorafgegaan door een Onzevader en afgesloten met een Eer aan de Vader.

rozenkrans: freq. in Nl.Lb.; ook in Ophoven, Bree, Stokkem, Uikhoven, Eigenbilzen, Sint-Huibrechts-Lille, Peer, Zonhoven, Hoepertingen, Heers en Jeuk.

paternoster (ook *pattenoster*): Oplabbeek, Maastricht, Diepenbeek, Hoeselt, Tongeren, Achel, Neerpelt,

Eksel, Hechtel, Houthalen, Zonhoven, Sint-Truiden, Tessenderlo, Loksbergen en Maasbree.

noster: Terlinden, Bocholt, Opoeteren, Opglabbeek, Mechelen-aan-de-Maas, Uikhoven, Geulle, Maastricht, Wijk, Eigenbilzen en Sevenum.

nostertje (*nosterke*): Meijel.

ostertje (*osterke*): Weert, Tungalroy en Haler.

stertje (*sterke*): Geistingen.

KRALEN VAN DE ROZENKRANS

N 96B (1989) (345).

De kleine bolletjes van een rozenkrans. Doorgaans telt een rozenkrans zes grote kralen of ‘Onzevaderkralen’ en 53 kleinere kraaltjes of ‘Weesgegrootkralen’.

kralen (ook *krallen*): freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Oostlb., Centr.-Maaslds., Trichterlds., Dommellds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Geistingen, Thorn, Bree, Eigenbilzen, Hoepertingen, Heers, Sint-Truiden en Jeuk.

kraaltjes (*kraalkes, kralekes, krelkes, krellekes*): verspr. Noord.Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Kleverlds., zeldz. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Sint-Martens-Voeren, Weert, Bocholt, Maastricht en Eksel.

bid-voor-onskraaltjes (*bid-voor-onskraalkes*): Hechtel.

bolletjes (*bolkes, bollekes*): Opoeteren, Eigenbilzen, Diepenbeek, Hoeselt, Tongeren, Eksel, Zonhoven, Tessenderlo en Loksbergen.

paternosterbolletjes (*paternosterbollekes*): Hoeselt.

koonder: Epen en Montzen.

koren (*koon, koor*): Uikhoven, Geulle en Klimmen.

korentjes (*koorkes*): Houthalen.

koringetjes (*koringkes, koringskes*):

Opglabbeek.

korreltjes (*korrelkes*): Opglabbeek.

parels (*parelen, pelen*): Vijlen en Bocholtz.

parelaars: Kerkrade.

parelingetjes (*paarlingskes*): Zonhoven.

tekels: Eigenbilzen.

TIENTJE VAN DE ROZENKRANS

N 96B (1989) (353).

Een (van de vijf) reeks(en) van tien Weesgegrootjes aan de rozenkrans.

tientje (ook *tienke, tiensje, tient'n, tientsje*): alg. Oostlb., Centr.Lb., Westlb., Truierlds., Brab.Lb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., freq. Oostlb-Rip. overgg.

gesetz (**du.**): Bocholtz, Kunrade, Eys, Epen en Montzen.

GEHEIMEN VAN DE ROZENKRANS

N 96B (1989) (355).

Feiten uit het leven van Jezus en Maria, die tijdens het bidden van de rozenkrans herdacht worden. Ze bestaan uit de blijde geheimen, de droevige geheimen en de glorievolle of glorievolle geheimen van de rozenkrans, die elk vijf ‘tientjes’ of cycli van één Onzevader, tien Weesgegrootjes en één Eer aan de Vader omvatten. Gedurende elk tientje moeten de gelovigen zich een van de geheimen van hun verlossing in vrome overweging voor de geest halen.

geheimen: freq. in Nl.Lb.; ook in Peer, Hoepertingen en Heers.

rozenkransgeheimen: Venlo, Montfort en Sint-Martens-Voeren.

mysteries (<lat.): verspr. in Belg.-Lb.; ook in Kunrade, Montzen en Maastricht.

LITANIE VAN DE ROZENKRANS

N 96B (1989) (356).

De litanie van Onze-Lieve-Vrouw, het slot van de rozenkrans. Het betreft een reeks Weesgegroeitjes waarvan de priester de eerste helft voorbidt en de gelovigen samen de tweede helft bidden.

litanie (<lat.): freq. in heel Lb.

litanie (<lat.) **van Onze-Lieve-Vrouw** (ook *litanie van Ons-Lief-Vrouw*, *litanie van Ons-Lieve-Vrouw*, *litanie van Ons-Lievrouw*, *litanie van Onze-Lievrouw*, *litanie van 's-Lieve-Vrouw*, *litanie van 's-Lievrouw*, *litanie van Selvrouw*): verspr. Oostlb.; ook in Gulpen, Echt, Maastricht, Heugem, Eigenbilzen, Eksel, Peer, Heers, Sint-Truiden en Jeuk.

Marialitanie (<lat.): Meijel.

litanie (<lat.) **van Maria**: Roermond en Gulpen.

Moeder Godslitanie (<lat.): Montzen.

litanie (<lat.) **van de Moeder Gods**: Klimmen.

VOORBIDDEN

N 96B (1989) (351).

Voorgaan bij het bidden, het gebed inzetten.

voorbidden: alg. in het uiterste noorden van het Dommellds. en in het Truierlds., freq. Zuiderkemp. en Getelds., verspr. Kleverlds. (vnl. rond Venray en in Meijel).

voorbeden (*voorbee*, *voorbeeën*, *voorbeeënen*): alg. Ripuar., Oost.-

Zuidlb., Oostlb., Centr.Lb., Demerkemp. en Zuidgeld.Lb., freq. Geullds., Dommellds., Lonerlds. en Kleverlds.

NABIDDEN

N 96B (1989) (352).

De tweede helft van een gebed bidden, nadat iemand anders de eerste helft heeft voorgebeden.

nabidden: alg. in het uiterste noorden van het Dommellds. en in het Truierlds., freq. Zuiderkemp. en Getelds., verspr. Kleverlds. (vnl. rond Venray en in Meijel).

nabeden (*nabee*, *nabeeën*, *nabeeënen*): alg. Ripuar., Oost.Zuidlb., Oostlb., Centr.Lb., Demerkemp. en Zuidgeld.-Lb., freq. Geullds., Dommellds., Lonerlds. en Kleverlds.

navoorbeden (*navoorbeeën*): Sevenum.

meebeden (*metbeeën*): Wijk.

antwoorden: Weert, Maastricht en Tongeren.

PREVELEN

N 96B (1989) (362).

Op zachte toon, binnensmonds bidden. Voor Sint-Truiden is voorts de omschrijving **bet de lip lezen** (*be de lip lezen*) of **bet de lippen lezen** (*be de lippen lezen*) opgetekend en voor Baarlo **haast bedden** (*haos beeën*), waarbij de informant mededeelt dat *haos* 'zachtjes' betekent.

prevelen: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns, Centr.Maaslds., Zuidgeld.-Lb. en Kleverlds.; ook in Weert, Maastricht, Sint-Huibrechts-Lille, Peer, Zonhoven, Heers, Jeuk en Venlo.

fezelen (ook *fiezelen*): Weert, Hoeselt, Neerpelt en Eksel.

fluisteren: Eigenbilzen.
knauwelen: Klimmen.
mommelen (*mummelen*):
 Siebengewald.
mompelen: Baarlo, Klimmen,
 Opglabbeek, Maastricht en Wijk.
murmelen (ook *mormelen*): Kunrade,
 Waubach, Montzen en Geleen.
piezewitten: Geulle.
sjoemelen: Hechtel.
wauwelen: Maastricht.
wiespelen: Kerkrade.
wiezelen: Hoensbroek en Terlinden.

AFRAFFELEN

N 96B (1989) (363).

Snel bidden, een gebed (te) snel opzeggen.

Voor Peer is voorts de omschrijving **snel beden** (*snel beeën*) opgetekend en voor Montfort **te vlot beden** (*te vlot beeën*). Een informant voor Waubach noteerde verder **jakken met beden** (*jakken met beeënen*).

afraffelen (ook *afracelen*, *afravelen*):
 freq. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb. en
 Trichterlds., verspr. Noord.Oostlb. en
 Kleverlds.; ook in Kerkrade, Weert en
 Holtum.
raffelen: Kelpen.
afrakelen: Roggel, Heel en Thorn.
aframmelen: freq. Horns, Maaskemp.,
 Centr.Maaslds., Dommellds. en
 Demerkemp., verspr. Noord.Oostlb.,
 Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook
 in Ubachsberg, Nieuwenhagen,
 Sint-Martens-Voeren, Hoensbroek,
 Eigenbilzen, Diepenbeek, Tongeren,
 Sint-Truiden, Jeuk, Tessenderlo en
 Loksbergen.
afranselen: Montfort en Heers.
afrappelen: Epen en Montzen.
afratelen: Ubachsberg, Eys, Baarlo,
 Beesel, Koningsbosch, Klimmen,
 Echt, Holtum, Venray en Meijel.
ratelen: Sittard.
afkletsen: Sint-Truiden.
knuppelen: Hoeselt.
roffelen: Geleen.

2.4 Devotie

In deze paragraaf komen enkele uitingen van devotie of godvruchtige toewijding aan bod die nog geen plaats hebben gekregen in dit hoofdstuk. Het betreft vooral uiterlijke tekenen van de christelijke geloofsbelijding ten huize van de gelovigen. De begrippen SCAPULIER, DOORNENKROON en BIJBEL vertonen geen lexicale variatie. Voor de begrippen ONZE-LIEVE-VROUWEPLAAT, LAM GODSMEDAILLON en ALZIEND OOG zijn onvoldoende gegevens opgetekend om ze als aparte lemma's op te nemen. Het materiaal voor die begrippen kan wel geraadpleegd worden in de materiaalbasis op het internet.

KWEZEL

N 96B (1989) (364), ZND 01 (1922) (724), ZND 29 (1938) (023), ZND m (Dupont, Franssen, Gessler, GrGr, Houben, Vanderbeeken).

Een overdreven vrome persoon, vaak gezegd over vrouwen of meisjes. In Opitter wordt een onderscheid gemaakt tussen een **steenkwezel** 'iemand van goede aard' en een **veldkwezel** 'iemand van slechte aard'.

kwezel: freq. in heel Lb.

kwezeltje (*kwezelke*): Sint-Huibrechts-Lille.

kwezelaar: Sint-Truiden en Gulpen.

kerkpilaar: Venlo, Eksel en Tongeren.

kerkenpilaar: Echt, Montfort en Maastricht.

pilaarbijter: Zonhoven.

pilarenbijter: Sint-Huibrechts-Lille en Sint-Truiden.

Annaschapraai: Sint-Truiden.

bange geit: Neerpelt.

bidziel: Venray en Peer.

vrome ziel: Merselo.

bedeachtig mens (*beeachtig mens*): Sevenum.

bedemoer (*beemoer*): Holtum.

bede-engel (*beeënengel*): Waubach.

bedepater (*beepater*): Tongeren.

begijn: 's-Herenelderen.

begijntje (*begijnke*): Leopoldsburg.

deesje (*dezeke*): Lommel.

femel: Sint-Truiden.

femelaar: Sint-Truiden en Rekem.

femelkont: Sint-Truiden.

gek: Leopoldsburg.

kroezeltje (*kroezelke*): Neerpelt.

kwast: Koninksem.

perneuts: Maastricht.

santelesie: Sint-Truiden.

schijnheilige: Achel en Beesel.

snul: Oostham.

sukkel: Oostham.

wijwaterpisser: Maastricht.

zuiel (*zaaiel*): Maastricht.

KWEZELACHTIG

N 96B (1989) (365).

Zich overdreven vroom gedragend. Voor Montzen is voorts de omschrijving **wie een kwezel** opgetekend.

kwezelachtig: freq. in heel Lb.

kwezelig: Kerkrade, Kunrade, Nieuwenhagen, Baarlo, Hoensbroek en Weert.

preuts: Maastricht.

schijnheilig: Klimmen.

scrupuleus (<fr.) (*schrippeleus*): Klimmen.

zuieltig (*zaaieltig*): Maastricht.

LATEN WIJDEN

Kaart 41, pag. 205

N 96B (1989) (389, 390, 391, 392, 394).

Een rozenkrans, een scapulier, een medaille, een kruisje of een voertuig, huis of akker laten zegenen door een priester. Voor het begrip WIJDEN is geen lexicale variatie opgetekend.

laten wijden (*laten wijen*): freq.

Oostlb., Centr.Lb., Westlb. en Brab.-Lb., verspr. Oostlb.-Rip. overgg.; ook in Meijel.

laten inwijden (*laten inwijen*): verspr.

Oostlb., Horns en Centr.Maaslds.; ook in Kunrade, Gulpen, Weert, Maastricht, Wijk, Eigenbilzen, Neerpelt, Eksel, Jeuk, Tessenderlo, Tienray en Meijel.

laten zegenen (ook *laten zeeënen*):

freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Oostlb., Centr.Maaslds., Trichterlds., Zuidgeld.-Lb. en Kleverlds.; ook in Montzen, Bree, Opglabbeek, Tongeren, Neerpelt, Sint-Huibrechts-Lille, Peer, Zonhoven en Heers.

laten inzegenen (ook *laten izeeënen*,

laten izegenen): verspr. Ripuar., Oost.Zuidlb., Oostlb., Centr.-Maaslds., Trichterlds., Zuidgeld.-Lb. en Kleverlds.; ook in Hoeselt, Sint-Huibrechts-Lille, Zonhoven, Hoepertingen en Loksbergen.

laten zengenen: verspr. Zuid.Oostlb.;

ook in Montfort, Eigenbilzen en Maasbree.

laten inzengenen: verspr. Zuid.Oostlb.;

ook in Montfort, Uikhoven en Geulle.

laten zengelen: verspr. Horns; ook in Heel, Swalmen en Weert.

laten inzengelen: Heel, Swalmen,

Weert, Tungalroy en Thorn.

laten zengeren: Vlodrop.

laten inzengeren: Vlodrop.

laten overlezen: Maastricht.

WIJWATERBAKJE

N 96B (1989) (367).

Een bekken, thuis op of nabij de slaap-

kamer, dat het wijwater bevat waarmee de bewoners voor het slapengaan een kruisje maken.

wijwaterbakje (*wijwaterbaksje*, *wijwaterbakske*): verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb., zeldz. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Ospel, Weert, Ell, Maastricht, Eigenbilzen, Diepenbeek, Sint-Huibrechts-Lille, Zonhoven en Sint-Truiden.

wijwatersbak: Montfort.

wijwatersbakje (*wijwatersbakske*):

freq. Oostlb., Horns en Centr.-Maaslds.; ook in Bocholtz, Nieuwenhagen, Waubach, Weert, Maastricht, Wijk, Peer, Hechtel, Hoepertingen, Venlo en Maasbree.

wijnwaterbakje (*wijnwaterbakske*):

Echt en Nieuwstadt.

wijnwatersbakje (*wijnwatersbakske*):

Heel, Montfort, Posterholt en Geistingen.

vontwaterbakje (*vintwaterbakske*):

Venray, Oirlo en Sevenum.

vontwatersbakje (*vinkwatersbakje*):

Maasbree.

wijwaterpotje (ook *wijwaterpotsje*,

wijwaterpotteke): Kerkrade, Opoeteren, Eigenbilzen, Hoeselt, Eksel, Jeuk en Meijel.

wijwaterspot: Epen.

wijwaterspotje (ook *wijwaterspotje*,

wijwaterspotsje, *wijwaterspotteke*): zeldz. Centr.Maaslds.; ook in Sint-Martens-Voeren, Montzen, Vlodrop, Valkenburg, Opglabbeek, Tongeren, Eksel en Heers.

vontwaterspotje (*vinkwaterspotje*):

Sevenum.

wijwatervat (*wijwatervat*):

Loksbergen.

wijwatervaatje (*wijwatervatje*,

wijwatervake): Tessenderlo en Loksbergen.

wijwatersvat: Tongeren, Achel, Eksel, Peer en Houthalen.

wijwatersvaatje (ook *wijwatersvatje*,

wijwatersvaatsje): Vlodrop, Weert,

Tungelroy, Ophoven, Bocholt,
Bree, Stokkem, Obbicht, Uikhoven,
Heugem en Neerpelt.

vontwatervaatje (*vintwatervatje*):

Merselo.

wijwatersgrul: Waubach.

EEN KRUISJE GEVEN —

N 96B (1989) (395).

Een kind, al dan niet met wijwater, voor het slapengaan met de duim een kruisje geven op het voorhoofd.

Voor Boorseem is voorts het zelfstandig naamwoord **nachtzegen** opgetekend.

een kruisje geven (*een kruiske geven, een kruitske geven*): freq. in heel Lb. behalve in het Ripuar.

een duimkruisje geven (*een duimkruiske geven*): Mechelen-aan-de-Maas.

een avondkruisje geven (*een avondkruiske geven*): Eksel.

een nachtkruisje geven (*een nachtkruiske geven, een nachtkruitske geven*): Heel, Valkenburg, Thorn en Eksel.

een goedenachtkruisje geven (*een goedenachtkruitske geven*): Nieuwenhagen.

een kruisje maken (*een kruitske maken*): freq. Ripuar. en Oost.Zuidlb.; ook in Klimmen.

zegenen (ook *zeeënen*): Waubach, Eys, Montzen, Roermond, Melick, Schinnen, Echt, Venlo en Meijel.

zengenen: Montfort en Sittard.

zengeren: Vlodrop.

HEILIG HARTTAFELTJE —

N 96B (1989) (373).

Een tafeltje waarop het beeld van het Heilig Hart in de huiskamer staat.

Heilig Harttafeltje (*Heilig Harttafelke*): verspr. Oostlb. en Kleverlds.; ook in Nieuwenhagen, Weert, Kelpen, Thorn, Opglabbeek, Echt, Holtum, Eigenbilzen, Hoeselt en Peer.

Heilig Hartbeeldtafeltje (*Heilig Hartbeeldtafelke*): Terlinden.

tafeltje Heilig Harts: Eys.

tafeltje (*tafelke*): verspr. Oostlb. en Kleverlds.; ook in Epen, Weert, Bocholt, Stokkem, Holtum, Mechelen-aan-de-Maas, Achel, Eksel, Jeuk en Venlo.

disje (*diske*): Koningsbosch, Kunrade en Waubach.

Heilig Hartdisje (*Heilig Hartdiske*): Nieuwenhagen.

Heilig Hartsdisje (*Heilig Hartsdiske*): Waubach.

staander: Maastricht.

Heilig Hartstaander: Maastricht.

Sacré-Coeurblad: Montzen.

console (fr.): Gulpen, Sint-Martens-Voeren, Horn, Swalmen, Lutterade, Schinnen, Nuth, Klimmen, Ell, Ophoven, Boorseem, Tongeren, Peer en Meijel.

consoleetje (<fr.) (*consoleke, consoolke*): Nieuwenhagen, Tegelen, Melick, Vlodrop, Valkenburg, Geulle, Maastricht en Heugem.

piëd (<fr.): Maastricht.

piëdje (<fr.): Diepenbeek en Maastricht.

piëdestal (<fr.): Holtum, Maastricht, Wijk, Tongeren, Eksel, Hechtel, Zonhoven, Sint-Truiden, Tessenderlo en Loksbergen.

plankje (*plankske*): Kunrade.

prie-Dieu (fr.): Maastricht.

schapje (*schapke*): Sevenum en Baarlo.

sokkel: Klimmen.

voet: Houthalen en Diepenbeek.

HEILIG HARTLAMPJE —

N 96B (1989) (374).

Het altijd brandend elektrisch devotielichtje, dat bij een Heilig Hartbeeld staat.

lampje (*lampke*): Tegelen, Reuver, Heel, Swalmen, Sittard, Mechelen-aan-de-Maas, Neerpelt, Zonhoven, Tienray en Meijel.

lampje bij het Heilig Hart: Montfort.

Heilig Hartlampje (*Heilig Hartlamke, Heilig Hartlampke*): verspr. Oostlb. en Kleverlds.; ook in Nieuwenhagen, Waubach, Weert, Thorn, Echt, Stokkem, Holtum, Maastricht, Wijk, Eigenbilzen, Diepenbeek en Hechtel.

Heilig Hartbeeldlampje (*Heilig Hartbeeldlampke*): Terlinden.

altijdbrandend Heilig Hartlampje (*altijdbrandend Heilig Hartlampke*): Peer.

immerdurend lampje (*immerdurend lampke*): Valkenburg.

elektrisch lampje (*elektrisch lampke*): Montfort.

Sacré-Coeurlamp: Montzen.

devotielampje (*devotielampke*): zeldz. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Heel, Ell, Holtum, Maastricht en Eigenbilzen.

godslamp: Tessenderlo en Jeuk.

godslampje (*godslamke, godslampke*): Epen, Sint-Martens-Voeren, Roggel, Geleen, Ospel, Thorn, Bocholt, Guttecoven, Maastricht, Eksel, Sint-Truiden, Venlo en Sevenum.

lichtje (*lichske*): Kunrade.

Heilig Hartlichtje (ook *Heilig Hartlichske*): Baarlo, Kelpen, Boorseem en Oirlo.

devotielichtje (ook *devotielichske*): Horn, Lutterade en Maastricht.

devotielicht: Ophoven.

godslight: Maastricht.

eeuwig licht: Vlodrop.

HEILIG HARTSCAPULIER –

N 96B (1989) (382a).

Een scapulier, lapjes gewijde stof, door linten of band met elkaar verbonden en (door leken) onder de kleding op borst en rug gedragen, met een afbeelding van het Heilig Hart.

Heilig Hartscapulier (ook

Heilig Hartscappelier, Heilig Hartschabbelier, Heilig

Hartschappelier): verspr. Oost.-Zuidlb., Oostlb. en Kleverlds.; ook in Weert, Thorn, Bocholt, Echt, Holtum, Wijk, Heugem, Eigenbilzen, Hechtel, Jeuk en Venlo.

Heilig Hartscapuliertje (*Heilig Hartscappelierke*): Sint-Huibrechts-Lille.

Heilig Hartsscapulier (*Heilig Hartsschabbelier*): Waubach.

scapulier van het Heilig Hart

(*scappelier van het Heilig Hart, schabbelier van het Heilig Hart, schappelier van het Heilig Hart*):

Tegelen, Baarlo, Schinnen, Hoensbroek, Klimmen, Tungalroy, Ophoven, Holtum, Maastricht, Hoeselt, Achel, Eksel, Sint-Truiden en Meijel.

scapulier van de Sacré-Coeur

(*schabbelier van de Sacré-Coeur*): Montzen.

scapulier (*schabbelier, schappelier*):

Posterholt, Geleen, Schimmert, Terlinden, Ell, Stokkem, Maastricht, Houthalen en Sevenum.

MARIASCAPULIER —

N 96B (1989) (382b).

Een scapulier, lapjes gewijde stof, door linten of band met elkaar verbonden en (door leken) onder de kleding op borst en rug gedragen, met een afbeelding van Maria.

Mariascapulier (ook *Mariascappelier, Mariaschabbelier, Mariaschappelier*):

freq. Oost.Zuidlb., Oostlb. en Kleverlds.; ook in Weert, Thorn, Eigenbilzen, Jeuk en Venlo.

Mariascapuliertje (*Maria-scappelierke*): Sint-Huibrechts-Lille.

scapulier van Maria (*scappelier van Maria, schabbelier van Maria, schappelier van Maria*): Tegelen, Schinnen, Klimmen, Tungalroy, Ophoven, Achel en Meijel.

Onze-Lieve-Vrouwescapulier

(*'s-Lievrouweschabbelier, Selvrouweschabbelier*): Wijk en Heugem.

scapulier van Onze-Lieve-Vrouw (*schappelier van Ons-Lievrouw, schabbelier van 's-Lieve-Vrouw, schabbelier van 's-Lievrouw, schabbelier van Selvrouw*): Baarlo, Weert, Uikhoven, Maastricht en Hoeselt.

Moeder Godsscapulier (*Moeder Godsschabbelier*): Epen.

scapulier van de Moeder Gods (*schabbelier van de Moeder Gods*): Holtum en Montzen.

scapulier van de Heilige Maagd (*scappelier van de Heilige Maagd*): Sint-Truiden.

scapulier (*schabbelier, schappelier*): Posterholt, Geleen, Schimmert, Terlinden, Ell, Geulle, Stokkem, Maastricht en Houthalen.

HEILIGENMEDAILLE ———

N 96B (1989) (383).

Een rond of ovaalvormig lichtmetalen plaatje waarop een heilige is afgebeeld.

medaille (<fr.) (ook *medalie*): freq. in heel Lb.

medailletje (<fr.) (*medailleke, medalieke*): Diepenbeek, Hoeselt, Tongeren, Hechtel, Heers, Jeuk, Tessenderlo en Loksbergen.

penning: Epen, Vijlen en Montzen.

HEILIGENPRENTJE ———

N 96B (1989) (387).

Een prentje, afbeelding van een heilige, ter opwekking van de devotie.

prentje (ook *prent 'n, prenteke, prentsje*): freq. Oostlb-Rip. overgg., Oostlb., Horns, Centr.Maaslds., Trichterlds. en Kleverlds.; ook in Opglabbeek, Tongeren, Neerpelt en Zonhoven.

heiligenprentje (ook *heiligenprentsje*): freq. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb., verspr. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Weert, Thorn, Echt, Holtum, Maastricht, Wijk, Sint-Huibrechts-Lille, Heers, Sint-Truiden en Venlo.

bidprentje: Meijel en Klimmen.

bedeprentje (*beeprentje*): Sweikhuizen.

beeldje (ook *beeld 'n, beeldsje, beelke, beelsje, beelsjeke, beleke*): verspr. Maaskemp., Centr.Maaslds., Tongerlds., Dommellds. en Demerkemp.; ook in Waubach, Epen, Geistingen, Eigenbilzen en Sint-Truiden.

heiligenbeeldje (ook *heiligenbeeldsje, heiligenbeelsje, heiligenbeleke*): Kerkrade, Vijlen, Montzen, Obbicht, Mechelen-aan-de-Maas, Sint-Truiden en Jeuk.

schildje: Klimmen en Waubach.

heiligenschildje: Doenrade.

heiligje (*heiligske*): Vlodrop.



3 Kerkelijke feesten en gebruiken

Dit hoofdstuk behandelt de gewoonten en feestdagen die binnen het katholieke geloof gevierd worden. In de eerste paragraaf worden de lemma's die verband houden met de kerkelijke feestdagen besproken. In de tweede en derde paragraaf wordt ingegaan op de gebruiken rond respectievelijk de processie en de bedevaart. De vierde paragraaf is gewijd aan de zeven sacramenten, die elk in een afzonderlijke subparagraaf worden behandeld. In de laatste paragraaf worden nog enkele begrippen omtrent de begrafenis behandeld. De niet-kerkelijke feesten en gebruiken die op ruimere schaal in de beide Limburgen gangbaar zijn komen aan bod in hoofdstuk 2 van WLD III, 3.2, Feest en vermaak.

3.1 Het kerkelijk jaar

In deze paragraaf worden eerste enkele algemene begrippen in verband met de feestdagen tijdens het kerkelijk jaar behandeld. Vervolgens komen de lemma's in verband met de advent en Kerstmis, de vastentijd, de Goede Week en Pasen, de periode na Pasen en ten slotte enkele kalendergebonden feestdagen aan bod.

3.1.1 Algemeen

Hier komen enkele algemene begrippen met betrekking tot de kerkelijke feestdagen door het jaar aan de orde. Omdat veel van die feestdagen gewijd zijn aan een heilige zijn in deze subparagraaf ook de lemma's PATROONHEILIGE, KERKPATROON en NAAMPATROON opgenomen. De lemma's NAAMDAG, de feestdag van de heilige wiens naam men draagt, en NAAMFEEST VIENEN worden behandeld in WLD III, 3.2.

HEILIGEDAG

N 96C (1989) (398).

Een kerkelijke feestdag door de week die als zondag gevierd wordt.

Voor Sint-Huibrechts-Lille is voorts de algemenere benaming **feestdag** opgetekend en voor Reuver **kerkelijke feestdag**.

heiligedag: freq. in Nl.Lb.; ook in Ophoven, Geistingen, Bocholt, Bree, Oplabbeek, Stokkem, Mechelen-aan-de-Maas, Eigenbilzen, Eksel, Peer, Houthalen, Zonhoven, Sint-Truiden en Loksbergen.

heiligdag: Gulpen.

hoogdag: Diepenbeek, Hoeselt, Tongeren, Achel, Eksel en Heers.

hoge dag: Guttecoven en Loksbergen.

hoogtij: Tongeren.



zondag: Meijel, Sevenum en Reuver.
zondag in de week: Nieuwenhagen,
 Montzen, Weert en Neerpelt.
zondag durch de week: Waubach.
doordeweekse zondag: Maastricht.
gewone zondag: Baarlo.

FEESTDAG VAN EEN HEILIGE

N 96C (1989) (399, 461 add.).

De dag waarop een bepaalde heilige herdacht wordt.

feest: Waubach, Montzen, Baarlo, Opglabbeek en Echt.
naamfeest: Baarlo, Reuver, Roermond, Montfort, Schimmert, Valkenburg, Weert, Mechelen-aan-de-Maas, Heers en Sevenum.
patroonfeest: Ophoven.
patroonsfeest: Beesel en Guttecoven.
feestdag: Klimmen, Stokkem, Peer, Sint-Truiden en Loksbergen.
heiligdag: Sint-Huibrechts-Lille.
naamdag: Reuver, Meerssen, Ell, Thorn, Maastricht, Jeuk, Meijel en Maasbree.
naamsdag: Heel, Montfort, Posterholt, Terlinden, Thorn, Stokkem, Venlo en Siebengewald.
namensdag (ook *namesdag*): verspr. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg. en Zuid.Oostlb.; ook in Grevenbicht/-Papenhoven en Guttecoven.
voornaamsdag: Reuver.
patroon (<fr.): Nuth, Klimmen, Weert, Tungalroy, Diepenbeek, Neerpelt, Eksel en Houthalen.
patrones: Tungalroy.
patroonheilige: Melick, Ospel, Achel, Eksel en Meijel.
mei: Geistingen, Opglabbeek, Maastricht en Hoeselt.

HOOGDAG

Kaart 42, pag. 206

N 96B (1989) (165 add.), N 96C (1989) (400), ZND 01 (1922) (499 add.), ZND 27 (1938) (016).

Een hoge kerkelijke feestdag, die in de kerk gevierd wordt, bijvoorbeeld Kerstmis of Pasen.

hoogdag: freq. in Belg.Lb. en in het Geullds.; ook in Eys, Kessel, Schinnen, Nuth, Mheer, Ospel, Ell, Haler, Oirlo en Meijel.
hoge dag: Voerendaal, Gulpen, Epen, Baarlo, Reuver, Beesel, Schinnen, Klimmen, Terlinden, Weert, Tungalroy, Grevenbicht/Papenhoven, Guttecoven, Maastricht, Venlo, Tienray, Sevenum en Maasbree.
hoge zondag: Siebengewald en Baarlo.
hoogfeest: Geleen, Maastricht en Valkenburg.
hooggetijde (*hooggetij*): Paal.
hoogtijd (ook *hoogtij*): freq. Tongerlds. en Lonerlds., verspr. Maaskemp.; ook in Melick, Meerssen, Weert, Tungalroy, Stokkem, Lanaken, Maastricht, Bilzen, Zichen-Zussen-Bolder, Stokrooie, Zonhoven, Heppen, Gintelom en Jeuk.
hoogtijdag: Nieuwenhagen, Baarlo, Montfort, Schimmert, Weert, Thorn en Maastricht.
hoogtijdsdag: Echt.
feestdag: Molenbeersel, Rotem, Piringen, Koersel en Hechtel.
hoogfeestdag: Lutterade.
hoge feestdag: Nieuwenhagen, Waubach, Tegelen, Heel, Roermond, Posterholt, Neerbeek, Schinnen, Klimmen en Meijel.
grote feestdag: Niel-bij-As.
feierdag (<du.): Kerkrade.
vierdag: Lontzen.
grote vierdag: Welkenraedt.
heiligdag: Lommel.
heiligedag: Leopoldsburg, Neerpelt en

Eksel.

hoge heiligedag: Weert.

hoofddag: Sint-Truiden en Millen.

zondag in de week: Weert.

zondige dag: Grevenbicht/Papenhoven.

VIGILIE

N 96C (1989) (401).

De avond voor een kerkelijke feestdag. Voor Baarlo is de omschrijving **avond voor een feestdag** opgetekend.

vigilie (<lat.): verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb., zeldz. Noord.Oostlb., Weertlds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Bocholtz, Montzen, Ell, Bocholt, Opoeteren, Echt, Guttecoven, Maastricht, Hoeselt en Eksel.

vigiliedag: Epen, Sint-Martens-voeren, Montfort, Melick, Schinnen, Terlinden, Weert, Opglabbeek, Stokkem en Peer.

vigilieavond: Linne, Eigenbilzen en Eys.

heiligaavond: Siebengewald en Neerpelt.

heiligeavond: Kerkrade, Nieuwenhagen, Roermond, Lutterade, Valkenburg, Thorn en Diepenbeek.

vooravond: Haler en Ophoven.

HALVE ZONDAG

N 96C (1989) (398 add., 404).

Een feestdag zonder mis of een feestdag waarop men niet verplicht is om naar de mis te gaan.

halve zondag: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Montzen, Ospel, Bree, Maastricht, Eigenbilzen, Diepenbeek, Hoeselt, Tongeren, Peer en Jeuk.

doordeweekse zondag: Ell.

zondag door de week: Baarlo.

planken zondag: Eigenbilzen en Nieuwenhagen.

houteren zondag: Stokkem.

afgezatte heiligedag: Opoeteren.

afgezatte heiligedag: Weert.

feestdag: Kerkrade, Sint-Martens-voeren, Melick, Klimmen en Ophoven.

vierdag: Schinnen.

vrije dag: Opglabbeek, Grevenbicht/Papenhoven en Maastricht.

De volgende opgaven zijn omschrijvingen die verwijzen naar het feit dat de witte overhemden niet gewassen werden voor zo'n zondag:

zondag met een zwart hemd (ook *zondag met een zwart hemp*): Baarlo en Montfort.

zondag zonder mis en zonder schoon hemd (*zondag zonder mis en zonder schoon hemp*): Reuver.

zondag zonder schoon hemd: Maasbree.

zondag zonder zuiver hemd (*zondag zonder zuiver humme*): Maastricht.

zondag zonder schone boks (*zondag zonder schoon boks*): Baarlo.

VERPLICHTE FEESTDAG

N 96C (1989) (398 add., 406), ZND 27 (1938) (016 add.).

Een feestdag waarop de gelovigen verplicht zijn om de mis bij te wonen, bijvoorbeeld Hemelvaartsdag.

verplichte dag: Hoeselt.

verplichte feestdag: verspr. Oost.-Zuidlb. en Oostlb.; ook in Ospel, Ell, Thorn, Opglabbeek, Echt, Maastricht, Eigenbilzen, Sint-Huibrechts-Lille, Zonhoven, Heers en Tienray.

verplichte zondag: Voerendaal, Heel, Geleen, Schinnen, Grevenbicht/-

Papenhoven, Maastricht, Siebengewald, Oirlo en Meijel.
geboden dag (*gebooiën dag*): Epen en Sint-Martens-Voeren.

geboden feestdag (ook *gebooiën feestdag*): Montzen, Heel, Haler, Ophoven, Bree, Stokkem, Mechelen-aan-de-Maas, Maastricht, Eksel, Peer en Sint-Truiden.

geboden zondag (*gebonen zondag, gebooiën zondag*): Montfort, Eys en Sint-Martens-Voeren.

heiligedag: Montfort.

hoogdag: Bocholt, Opglabbeek, Diepenbeek en Jeuk.

hoge dag: Neerpelt, Guttecoven en Neerbeek.

zondag: Schinnen, Klimmen, Grevenbicht/Papenhoven, Meijel en Sevenum.

zondag in de week: Weert.

QUATERTEMPERDAG —

N 96C (1989) (407), N 96D (1989) (630 add., 634 add., 636 add.).

Een vasten- en onthoudingsdag op de eerste woensdag, vrijdag en zaterdag van elk jaargetijde.

Voor Grevenbicht/Papenhoven is voorts de omschrijving **dag zonder vlees** opgetekend. Zie voor de algemene benamingen **vastendag** en **vasteldag** ook het lemma VASTENDAG in paragraaf 4.3 van deze aflevering.

quatertemper (<lat.) (ook *quartermper*): Waubach, Reuver, Lutterade, Schinnen, Meerssen, Weert, Ophoven, Ell, Opoeteren, Stokkem, Mechelen-aan-de-Maas, Maastricht, Hoeselt, Neerpelt en Eksel.

quatertemperdag: verspr. in heel Lb.

quatertempdag: Epen.

quatermpdag: Montzen.

vastendag: Kerkrade, Voerendaal, Waubach, Tegelen, Baarlo, Reuver,

Roermond, Geleen, Nuth, Ospel, Weert, Ell, Sint-Huibrechts-Lille en Siebengewald.

vasteldag (*vesteldag*): Guttecoven.

FEESTDAG VAN MARIA —

N 96C (1989) (402).

Een algemene benaming voor een feestdag die gewijd is aan de Heilige Maagd Maria en waarop de voornaamste feiten uit haar leven herdacht worden. De benamingen voor die verschillende feestdagen komen afzonderlijk aan bod in paragraaf 3.1.6.

Mariadag: verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Baarlo, Reuver, Montfort, Schinnen, Nuth, Tungalroy, Thorn, Grevenbicht/-Papenhoven, Sint-Huibrechts-Lille, Venlo, Siebengewald, Tienray en Sevenum.

Mariafeest: Meijel, Heers en Maastricht.

Lieve-Vrouwdag (ook *Lievrouwdag*): Jeuk en Hoeselt.

Lieve-Vrouwedag (ook *Liefvrouwedag, Lievrouwedag*): verspr. Oostlb., Weertlds., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds. en Dommelds.; ook in Eigenbilzen, Oirlo en Sevenum.

Lieve-Vrouweest (*Lievrouwfeest*): Hoeselt.

Onze-Lieve-Vrouwdag (ook *'s-Lievrouwdag*): Ospel en Diepenbeek.

Onze-Lieve-Vrouwedag (ook *'s-Lievevrouwedag, 's-Lievrouwedag, Selvrouwedag*): Sint-Martens-Voeren, Beesel, Heel, Roermond, Melick, Valkenburg, Weert, Bree, Guttecoven, Maastricht, Eigenbilzen en Tongeren.

Onze-Lieve-Vrouweest (*'s-Lievrouwefeest*): Weert.

feest van Onze-Lieve-Vrouw (*feest van Ons-Lievrouw*): Sint-Truiden.

feest van Onze-Lieve-Vrouwtje



(*feest van Ons-Lieve-Vrouwke*):

Opglabbeek.

feestdag van Onze-Lieve-Vrouw

(ook *feestdag van Ons-Lieve-Vrouw*):

Tegelen en Zonhoven.

dag van Onze-Lieve-Vrouw (*dag van Ons-Lievrouw*): Eksel en Loksbergen.

Moeder Godsdag: Voerendaal, Epen, Montzen en Klimmen.

Muttergottestag (du.)

(*Moedergodesdag*): Nieuwenhagen en Kerkrade.

PATROONHEILIGE —————

Kaart 43, pag. 206

N 96C (1989) (461), ZND 40 (1942) (035a, 035b).

Een heilige van wie geloofd wordt dat hij of zij iets of iemand beschermt en die daarom aanbeden wordt.

Voor een vrouwelijke heilige is voor Kessel en Geleen voorts **patrones** opgetekend.

patroon (<fr.): freq. in Belg.Lb., verspr. Oost.Zuidlb., Oostlb. en Kleverlds.; ook in Weert, Tungalroy, Ell, Haler, Echt en Maastricht.

schutspatroon: Kerkrade en Montzen.

patroonder: Klimmen.

patroonheilige: verspr. in Nl.Lb.; ook in Sint-Martens-Voeren, Ophoven, Bocholt, Eigenbilzen, Hoeselt, Achel, Sint-Huibrechts-Lille, Peer, Zonhoven en Jeuk.

patroonsheilige: Beesel en Nieuwenhagen.

NAAMPATROON —————

N 96C (1989) (462).

Een heilige naar wie iemand genoemd is.

Voor een vrouwelijke naampatroon is voor Kessel voorts **patrones** opgetekend.

patroon (<fr.): verspr. Noord.Oostlb. en Horns; ook in Waubach, Gulpen, Schimmert, Valkenburg, Klimmen, Weert, Bocholt, Bree, Opglabbeek, Echt, Grevenbicht/Papenhoven, Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren, Neerpelt, Eksel en Sint-Truiden.

naampatroon: Lutterade.

naamspatroon: Roermond, Schinnen en Meerssen.

namenspatroon (*namespatroon*):

Nieuwenhagen, Waubach, Beesel en Nuth.

schutspatroon: Montzen.

patroonheilige: verspr. Ripuar., Oostlb.-Rip. overgg., Oostlb. en Kleverlds.; ook in Ospel, Stokkem, Guttecoven, Maastricht, Diepenbeek, Peer en Houthalen.

patroonsheilige: Melick, Tungalroy, Maastricht en Loksbergen.

naamheilige: Sint-Huibrechts-Lille, Heers, Jeuk, Siebengewald en Tienray.

naamsheilige: Venlo.

patroonnaam: Meijel.

patroonsnaam: Thorn en Linne.

KERKPATROON —————

N 96C (1989) (461 add., 465).

Een patroonheilige van een bepaalde parochie, een heilige naar wie een parochie is vernoemd.

Voor een vrouwelijke kerkpatroon is voor Maasbree voorts **patrones** opgetekend.

patroon (<fr.): Tegelen, Baarlo, Heel, Neerbeek, Nuth, Klimmen, Haler, Echt, Grevenbicht/Papenhoven, Peer, Zonhoven, Sint-Truiden en Meijel.

kerkpatroon: verspr. Oost.Zuidlb., Oostlb., Weertlds., Horns en



Kleverlds.; ook in Bocholt, Stokkem, Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt, Neerpelt en Loksbergen.
kerkpatroner: Epen.
kerkpatrones: Maasbree.
kerkenpatroon: Nieuwenhagen, Waubach, Reuver, wontfort, Geleen, Schinnen, Valkenburg, Weert, Guttecoven en Maastricht.
schutspatroon: Montzen.

heilige: Oglabbeek.
kerkheilige: Eksel.
kerkpatroonheilige: Tongeren.
patroonheilige: Nieuwenhagen, Sint-Martens-Voeren, Schinnen, Ophoven, Eigenbilzen, Diepenbeek, Sint-Huibrechts-Lille, Houthalen en Heers.
parochieheilige: Baarlo, Melick en Maastricht.

3.1.2 De tijd rond Kerstmis

Deze subparagraaf behandelt de begrippen die te maken hebben met het kerstfeest en de vier weken die er ter voorbereiding aan voorafgaan, de advent. Voor KERSTBOOM is geen lexicale variatie opgetekend, behalve voor Hoeselt, waar **kerstden** is genoteerd. Voor de KERSTKRIBBE, een nabootsing van de voederbak die diende als wieg voor het kindje Jezus, is enkel (**kerst**)**kribbe** en het verkleinwoord (**kerst**)**kribbetje** opgetekend. Bij uitbreiding worden die woorden gebruikt in toepassing op het gehele stal-tje met de uitbeelding van het kerstevangelie, vgl. het lemma KERSTSTAL.

ADVENT

N 96C (1989) (408).

De tijd van voorbereiding voor het kerstfeest; de vier weken voor Kerstmis gewijd aan de gedachtenis van de naderende komst des Heren.

advent (<lat.): freq. in heel Lb.
adventtijd: Klimmen.
adventstijd: Baarlo en Maastricht.
kersttijd: Eigenbilzen.

vergulde mis (ook *vergulje mis*, *vergulle mis*): Heusden, Hechtel en Opitter.

gouden mis (ook *gouw mis*, *gouve mis*, *gouwen mis*): Rekem, Lanaken, Maastricht, Bilzen, Peer, Hasselt, Paal, Sint-Lambrechts-Herk, Alken en Tessenderlo.

moedermis: Sint-Truiden.
noodmis: Nieuwenhagen.

KERSTAVOND

N 96C (1989) (410).

De avond van de 24e december, de avond voor Kerstmis.
 Voor Grevenbicht/Papenhoven en Maastricht is voorts de omschrijving **dag voor Kerstmis** (*dag voor Keersmis*, *dag voor Kersmis*) opgetekend voor de ganse dag voor Kerstmis en voor Tongeren **'s daags voor Kerstmis** (*'s daags voor Kiosmis*).

GULDEN MIS

N 96C (1989) (409), ZND 35 (1941) (095), ZND m (GrGr).

Een plechtige mis ter ere van Maria die heel vroeg 's ochtends gezongen wordt op de quateremperwoensdag vóór Kerstmis.

gulden mis (ook *gul mis*, *gulje mis*, *gulle mis*): freq. in heel Lb.

kerstavond (ook *keersavond, keesavond, kersavond, kesavond, kestavond, kiosavond, korsavond, korstavond, krisavond*): freq. in heel Lb.

weihnachtsavond: Kerkrade.

heiligaavond: Nieuwenhagen.

heiligaavond: Nieuwenhagen, Beesel, Meerssen en Klimmen.

avond voor Kerstmis (*avond voor Korsmis, avond voor Kersmis, avond voor Keerseemis*): Eksel, Montfort en Maastricht.

vigilie (<lat.) van Kerstmis (*vigilie van Korstmis*): Ell.

KERSTNACHT

N 96C (1989) (411).

De nacht van 24 op 25 december, de nacht waarin de geboorte van Jezus herdacht wordt.

kerstnacht (ook *keersnacht, keesnacht, kersnacht, kesnacht, kiosnacht, korsnacht, korstnacht, kosnacht, krisnacht*): freq. in heel Lb.

weihnachtsnacht: Kerkrade.

heiligenacht: Schinnen.

NACHTMIS

N 96C (1989) (412, 413 add.).

De mis die in de nacht van 24 op 25 december wordt opgedragen.

nachtsmis: freq. Oostlb-Rip. overgg., Oostlb., Weertlds., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., Dommellids., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren, Houthalen, Heers, Sint-Truiden, Jeuk en Loksbergen.

nachtsmis: Kerkrade en Bochtoltz.

hoofdnachtsmis (*hoofnachtsmis*): Montzen.

middernachtsmis: Eksel, Bree en Zonhoven.

herdertjesmis (*herderkesmis*): Neerbeek.

kerstmis (*kiosmis*): Diepenbeek en Hoeselt.

twalfurige mis: Meijel.

KERSTMIS

N 96C (1989) (413), ZND 20 (1936) (027c, 027d add.), ZND 42 (1943) (048), ZND m (Drieskens, Dupont, Franssen, GrGr, Houben, Langohr, Mathys, Vanderbeeken, Welter).

25 december, het kerkelijk of christelijk feest van Jezus' geboorte.

Een informant voor Kerkrade noteert zowel de benaming **Kerstmis** (*Krismes*) als **Weihnachten** (**du.**), vgl. ook Kerkrade Wb. (153, 276).

Kerstmis (ook *Keersmis, Keesmis, Kersemis, Kersmis, Kesmis, Kessemis, Kestmis, Kiosmis, Kiossemis, Korsemis, Korsmis, Korstmis, Kosmis, Kossemis, Kostmis, Krismis, Krissemes*): alg. in heel Lb.

Weihnachten (**du.**): Kerkrade.

KERSTSTAL

N 96C (1989) (414).

Een voorstelling van het kerstevangelie in de vorm van een stalletje, met daarin de figuren van Jozef, Maria, het kind Jezus en eventueel de herders en de drie koningen.

stal: Oirlo en Montzen.

kerststal (ook *keersstal, keesstal, kersstal, kesstal, kiosstal, korsstal, korststal, kosstal, krisstal*): freq. in heel Lb.

stalletje (*stalke, stalleke*): Oirlo en Neerpelt.

kerststalletje (*keesstalke, kersstalleke*,

kerststalke, korsstalke, korststalke, kosstalke, krisstalke): Baarlo, Reuver, Geleen, Schinnen, Ell, Bree en Eksel.
krib: Waubach, Kerkrade en Montzen.
kerstkrib (*keerskrib*): Maastricht.
kribbetje (ook *kribbeke, kribke*): Bocholtz, Voerendaal, Stokkem, Maastricht, Tongeren en Sevenum.
kerstkribbetje (*keerskribke, kerskribke*): Linne en Maastricht.

KERSTBEELDEN

N 96C (1989) (416).

De beeldengroep van de kerststal.

beelden (ook *beelder*): Voerendaal, Roermond, Terlinden en Eksel.
beelden van het kersstalletje (*beelden van het korsstalke*): Baarlo.
heiligenbeelden: Eigenbilzen en Eys.
kerstbeelden (ook *keersbeelden, keesbeelden, kersbeelden, kiosbeelden, korsbeelden, korstbeelden, krisbeelden, krisbeelder*): verspr. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Baarlo, Montfort, Posterholt, Weert, Tungelroy, Haler, Thorn, Bocholt, Opglabbeek, Maastricht, Diepenbeek, Sint-Huibrechts-Lille, Houthalen,

Zonhoven, Heers en Oirlo.
kerstbeelden onder de boom: Opglabbeek.
kerststalbeelden (ook *krisstalbeelder*): Montfort en Nieuwenhagen.
beeldjes (ook *beeldekes, beeldsjes*): Tegelen, Meerssen, Maastricht, Neerpelt, Eksel en Maasbree.
beeldjes van het kribbetje (*beeldjes van het kribke*): Schinnen.
heiligenbeeldjes (*heiligenbeeldsjes*): Valkenburg.
kerstbeeldjes (ook *keersbeeldsjes, keesbeeldekes, keesbeeldjes, kersbeeldjes, korsbeeldjes, kosbelekes, krisbeeldjes*): verspr. Noord.-Oostlb. en Kleverlds.; ook in Sint-Martens-Voeren, Lutterade, Ospel, Ell, Ophoven, Stokkem, Maastricht, Achel, Peer, Jeuk en Venlo.
kerstgroep (*keesgroep, kersgroep, korsgroep, krisgroep*): Nieuwenhagen, Baarlo, Reuver, Beesel, Melick, Schinnen en Thorn.
beeldengroep: Maastricht.
heiligen: Klimmen, Hoeselt, Tongeren en Loksbergen.
kribheiligen: Waubach, Kerkrade en Bocholtz.
heilige familie: Meijel.
herders: Sint-Truiden.
kerststukken (*krisstukker*): Waubach.
posturen (<fr.): Montzen.

3.1.3 De vastentijd

In deze subparagraaf komen de diverse benamingen aan bod die verband houden met de veertigdagentijd voor Pasen, de periode ter voorbereiding van het paasfeest waarin moet worden gevast en men slechts een volle maaltijd per dag mag nuttigen. Die periode begint op Aswoensdag en eindigt op Pasen. De begrippen met betrekking tot de laatste week van de vastentijd, de Goede Week, worden samen met Pasen en aanverwante begrippen behandeld in de volgende subparagraaf (3.1.4). Voor PASSIEZONDAG, de zondag voor Palmzondag of de voorlaatste zondag voor Pasen, is geen lexicale variatie opgetekend, behalve **Passionzondag** voor Montzen. Sommige informanten noteren voorts enkele algemenere omschrijvingen van het type ‘laatste zondag voor Palmzondag’ of ‘voorlaatste zondag voor Pasen’. Volgens *Van Dale* wordt Passiezondag tegenwoordig trouwens samen met Palmzondag gevierd op de zondag voor Pasen, onder de naam ‘palm- of passiezondag’.

ASWOENSDAG

Kaart 44, pag. 207

N 96C (1989) (419), SGV (1914) (001), ZND 01 (1922) (040), ZND 19A (1936) (019).

De eerste dag van de vastentijd, de dag waarop de gelovigen in de kerk een as-kruisje gaan halen.

Aswoensdag (ook *Aswoenesdag*, *Aswoensdig*, *Aswoensig*): freq. Tongerlds. en Lonerlds., verspr. Dommellds., zeldz. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Lutterade, Weert, Opglabbeek, Genk, Bilzen, Koersel, Hechtel, Zonhoven, Heppen, Beverlo, Sint-Truiden, Jeuk en Venlo.

Assewoensdag (ook *Assewoensdig*): Lanaken, Neerpelt, Gennep en Griendtsveen.

Asselwoensdag (*Asselwoensdig*): Posterholt.

Asgoensdag (ook *Asgoenesdag*, *Asgoensdig*, *Asgoensig*): freq. Noord.-Oostlb., Centr.Lb., Dommellds., Demerkemp., Beringerlds., Truierlds., Brab.Lb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb., zeldz. Lonerlds.

Assegoensdag: Rekem.

Assegoensdag (ook *Assegoensdig*, *Assegoenesdag*): Montzen, Lontzen, Welkenraedt, Montfort, Rekem, Sint-Truiden, Lommel, Arcen en Blerick.

Asselegoensdag (ook *Asselegoensdig*, *Astelegoensdag*, *Astelegoensdig*): freq. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb., verspr. Noord.Oostlb., Centr.Maaslds., Trichterlds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Simpelveld, Sint-Martens-Voeren en Maasbracht.

Asselergoensdag: Maastricht.

Assergoensdag (ook *Assergoensdig*): Bocholtz en Eupen.

Assermittwoch (<du.): Kerkrade en Eynatten.

Asdag: Brustem en Eupen.

kruisjesdag (*kruisjesdag*): Hoeselt.
vergulde goensdag: Neerpelt.

ASKRUISJE

N 96C (1989) (420).

Het kruisje dat op Aswoensdag met as op het voorhoofd van de gelovigen wordt getekend, als teken van de vergankelijkheid. Daarbij worden de volgende woorden uitgesproken: 'Van stof en as zijt gij gemaakt, tot stof en as zult gij wederkeren?.'

askruisje (*askruiske*, *askruitske*): freq. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb. en Horns, verspr. Noord.Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Sint-Martens-Voeren, Weert, Maastricht, Hoeselt en Peer.

assekruis (ook *assekruits*): Kessel, Eigenbilzen en Nieuwenhagen.

assekruisje (*assekruiske*, *assekruitsje*, *assekruitske*): freq. Noord.Oostlb., verspr. in overig Lb.

asselekruisje (*asselekruiske*, *asselekruitske*): Valkenburg, Klimmen en Epen.

VASTENTIJD

N 96C (1989) (422), SGV (1914) (039).

De periode van Aswoensdag tot Pasen, waarin men zich gedeeltelijk onthoudt van eten of drinken.

vasten: freq. in heel Lb.

vastentijd: Voerendaal, Nieuwenhagen, Eys, Baarlo, Montfort, Melick, Lutterade, Neerbeek, Schinnen, Schimmert, Ospel, Tungelroy, Haler, Thorn, Opglabbeek, Echt, Maastricht, Eigenbilzen, Achel, Eksel, Peer, Zonhoven, Siebengewald en Meijel.

grote vasten: Kerkrade, Posterholt,

Klimmen, Mechelen-aan-de-Maas en Maastricht.
veertigdaagse vasten: Baarlo.

VASTENPREEK

N 96C (1989) (424).

De preek tijdens het lof op de zondagen van de vasten.

vastenpreek: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Weertlds., Horns, Centr.-Maaslds. en Kleverlds.; ook in Sint-Martens-Voeren, Opglabbeek, Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren, Eksel, Peer, Houthalen en Loksbergen.

vastenpreek onder het lof: Baarlo.

vastenpredik (*vastenpredig*): Kerkrade, Eys, Epen, Montzen en Klimmen.

vastensermoen (<fr.): Bocholt en

Tongeren.
meditatie (<fr.): Maastricht.
lijdensmeditatie (<fr.): Weert, Tungelroy en Schinnen.

HALFVASTEN

N 88 (1982) (130 add., 140), N 96C (1989) (425); Baarlo Wl. (029), Meijel Wb. (090).

De vierde zondag van de vasten.

halfvasten: freq. in heel Lb.

halfvastenzondag: Meijel.

halfvastenzondag (*halfvasteszondag*): Venlo en Baarlo.

zondag halfvasten: Oirlo.

korfjeszondag (ook *korfkeszondag*):

Baarlo, Herten (bij Roermond), Swalmen, Weert, Eil, Haler en Meijel.

Laetarezondag: Stokkem.

zondag Laetare: Oirlo.

3.1.4 De Goede Week en Pasen

Deze subparagraaf betreft de laatste week van de vastentijd en behandelt de begrippen in verband met Pasen en de week die eraan voorafgaat, de Goede Week. De begrippen WOENSDAG VOOR PASEN, DONKERE METTEN, HEILIG GRAF, DIENST VAN GOEDE VRIJDAG, PAASAVOND en PAASKAARS zijn om diverse redenen niet als aparte lemma's opgenomen in de onderstaande tekst, maar kunnen wel geraadpleegd worden in de materiaalbasis op het internet.

PALMZONDAG

N 96C (1989) (427).

De vijfde zondag van de vasten, de zondag voor Pasen, waarop de palmtakken in rooms-katholieke kerken gewijd en rondgedeeld worden, ter herinnering aan Jezus' intocht in Jeruzalem, die uitgebeeld wordt door de palmprocessie.

Palmzondag: freq. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., Oostlb., Weertlds., Horns,

Maaskemp., Centr.Maaslds., Zuidgeld.-Lb. en Kleverlds.; ook in Maastricht, Eigenbilzen, Diepenbeek, Hoeselt, Achel, Sint-Huibrechts-Lille, Eksel, Houthalen, Zonhoven, Heers en Loksbergen.

Palmenzondag: Stokkem, Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren, Neerpelt, Eksel, Peer, Sint-Truiden en Jeuk.

Palmpasen: Weert, Maastricht en Waubach.

PALMWIJDING

N 96C (1989) (428).

De wijding van de palmtakken op Palmzondag.

palmwijding (ook *palmwijging*):

verspr. Oostlb., Weertlds., Horns, Dommellds. en Kleverlds.; ook in Waubach, Gulpen, Sint-Martens-Voeren, Bocholt, Bree, Opglabbeek, Guttecoven, Mechelen-aan-de-Maas, Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt, Heers, Sint-Truiden en Loksbergen.

palmenwijding (*palmenwijging*):

Schinnen, Valkenburg, Opoeteren en Tongeren.

wijding (*wijging*): Voerendaal.

wijding van de palm (*wijging van de palmen*): Maastricht en Nieuwenhagen.

wijding van de palmpjes (*wijging van de palmkes*): Maastricht.

palmwijden (*palmwijken*):

Nieuwenhagen, Eys, Tegelen, Reuver, Melick, Terlinden, Eksel, Houthalen, Zonhoven, Jeuk, Venlo, Siebengewald en Maasbree.

palmwijdens (*palmwijdjes*): Eksel, Diepenbeek en Hoeselt.

palmzegen: Beesel en Echt.

palmzegenen (ook *palmzeeënen*):

Montfort, Kerkrade en Epen.

palmzegening (ook *palmzeeëning*): Schinnen en Montzen.

palmenzegening: Schinnen.

palmzengeling: Weert.

palmviering: Ophoven.

De volgende opgaven zijn werkwoorden voor het wijden van de palmtakken op Palmzondag:

palmen wijden (*palmen wijen*):

Heel, Montfort, Neerbeek, Geleen, Klimmen, Ell, Thorn en Stokkem.

palmen zegenen: Schinnen.

palmen zengeren: Grevenbicht/-Papenhoven.

PALMTAKJES PLAATSEN

N 96C (1989) (429).

Het gebruik om palmtakjes te plaatsen, in huis, in de stallen of de schuur, in de moestuin, op de akkers of op het graf van een dierbare overledene.

palmen: verspr. Maaskemp.; ook in Baarlo, Stokkem, Diepenbeek, Eksel en Houthalen.

palmen steken: Schinnen en Klimmen.

palm steken: Bocholtz, Nieuwenhagen, Epen, Baarlo, Beesel, Terlinden, Thorn, Eigenbilzen, Hoeselt, Neerpelt, Heers, Jeuk en Siebengewald.

palmpje steken (*palmke steken*):

verspr. Zuid.Oostlb., Horns en Centr.-Maaslds.; ook in Eys, Montfort, Posterholt en Tongeren.

palmtakje steken (*palmtakske steken*): Kerkrade, Waubach, Heel, Klimmen en Maastricht.

palmtakje zetten (*palmtakske zetten*): Meijel.

palmtakje opzetten (*palmtakske opzetten*): Opglabbeek.

palmentakje zetten (*palmentakske zetten*): Montfort.

palmpje ophangen (*palmke ophangen*): Gulpen.

PALMPROCESSIE

N 96C (1989) (430).

De processie, met palmtakken, die op Palmzondag gehouden wordt. Volgens een informant voor Klimmen is een 'populaire benaming' voor de palmprocessie de omschrijving **Pilatus uitjagen**.

palmprocessie (<lat.) (ook *palmpercessie*): freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns, Centr.Maaslds., Dommellds. en Kleverlds.; ook in

Sint-Martens-Voeren, Weert, Bocholt, Bree, Maastricht, Eigenbilzen, Diepenbeek, Hoeselt, Tongeren, Houthalen, Zonhoven, Heers en Loksbergen.

palmenprocessie (<lat.) (ook *palmenpercessie*): Weert en Stokkem.

processie (<lat.) **op Palmzondag** (*percessie op Palmzondag*): Hoeselt.

processie (<lat.) **van Palmzondag** (*percessie van Palmzondag*): Sint-Truiden.

palmbronk: Kerkrade, Bocholtz en Montzen.

PALMBOSJE

N 96C (1989) (431).

Een bundeltje palmtakjes dat op Palmzondag gewijd wordt.

palmbosje (*palmboske*): Gulpen, Baarlo, Maastricht, Peer, Siebengewald en Meijel.

bos palmen: Opglabbeek.

busseltje palmen (*busselke palmen*): Weert.

wis: Eksel.

wis palmen: Thorn, Geleen en Hoeselt.

palmwis: verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Baarlo, Melick, Ospel, Haler, Bree, Echt, Eigenbilzen, Diepenbeek en Hoeselt.

palmwisje (*palmwiske*): Geistingen en Hoeselt.

palmenwis: Heel, Montfort, Schinnen, Valkenburg, Ell, Stokkem, Grevenbicht/Papenhoven, Guttecoven en Maastricht.

palmhoutje: Reuver.

palmstruikje (*palmstruichsje*, *palmstruikske*): Kerkrade, Waubach, Montzen en Beesel.

palm: Oirlo, Terlinden en Epen.

palmpje (*palmke*): Gulpen, Posterholt, Mechelen-aan-de-Maas en Maastricht.

palmen: Tungelroy en Klimmen.

palmtakken: Tienray en Ophoven.

palmtakjes (*palmtakskes*): Voerendaal, Sint-Martens-Voeren, Tegelen, Roermond, Linne, Opglabbeek, Maastricht, Eigenbilzen, Achel, Sint-Huibrechts-Lille, Houthalen, Zonhoven, Loksbergen, Meijel, Sevenum en Maasbree.

palmentakje (*palmentakske*): Weert en Schinnen.

takje palm (*takske palm*): Jeuk.

PALMTAKJE

N 96C (1989) (429 add., 432).

Een takje van palm dat op Palmzondag gewijd wordt en dat men achter het wijwaterbakje steekt om bij ziekte en onweer wijwater mee te sprenkelen. Men treft het palmtakje tegenwoordig ook wel aan achter een kruisbeeld of in voertuigen om onheil af te wenden.

palmtak: Geleen.

palmtakje (*palmtaksje*, *palmtakske*): freq. in heel Lb.

palmstakje (*palmstakske*): Thorn en Montfort.

palmentakje (*palmentakske*): Heel, Schinnen, Nuth, Klimmen, Weert, Bree, Opoeteren, Stokkem en Maastricht.

wijwatertakje (*wijwatertakske*): Neerpelt.

palmpje (*palmke*): Maastricht.

palmstruikje (*palmstruikske*): Montzen.

GOEDE WEEK

N 96C (1989) (433).

De week voor Pasen.

Net als voor KERSTMIS (zie paragraaf 3.1.2) en PASEN zowel de Nederlandse als Duitse benaming gangbaar is in

Kerkrade, is voor de GOEDE WEEK naast **Goede Week** [*Jouw Wech*] ook **Kaarweek** [*Kaarwech*] (vgl. Du. *Karwoche*) opgetekend.

Goede Week (*Goe Week, Goei Week, Goew Week*): freq. in heel Lb.
Kaarweek: Kerkrade.
Judasweek: Guttecoven.

RATEL

N 96C (1989) (440).

De ratel die in de Goede Week tussen Witte Donderdag en Pasen tijdens de mis wordt gebruikt in plaats van de altaarschel.

ratel: verspr. in Nl.Lb.; ook in Ophoven, Bocholt, Mechelen-aan-de-Maas, Eigenbilzen, Tongeren, Eksel, Peer, Houthalen, Heers, Sint-Truiden en Jeuk.

houteren rammelaar: Meijel.

klabatter: Waubach, Epen, Montzen, Schinnen en Klimmen.

klep: Geistingen, Echt, Diepenbeek en Zonhoven.

klepper (ook *klepperen (mv.), kleppers (mv.)*): verspr. Oostlb.; ook in Nieuwenhagen, Thorn, Grevenbicht/-Papenhoven, Guttecoven, Hoeselt, Achel, Neerpelt en Siebengewald.

klippeklepper: Reuver en Valkenburg.

klippeklap: Opglabbeek en Stokkem.

klipklap: Opoeteren.

WITTE DONDERDAG

Kaart 45, pag. 207

N 96B (1989) (295 add.), N 96C (1989) (436).

De donderdag in de week voor Pasen.

Witte Donderdag: freq. Oostlb., Centr.Lb., Westlb., Zuidgeld.Lb. en

Kleverlds.; ook in Gulpen en Sint-Martens-Voeren.

Witte Dondersdag: verspr. Ripuar. en Oost.Zuidlb.; ook in Klimmen, Sint-Truiden, Jeuk en Loksbergen.

Groene Dondersdag: verspr. Ripuar. en Oost.Zuidlb.; ook in Montzen.

Goede Dondersdag: Klimmen.

Vetdondersdag: Waubach.

GOEDE VRIJDAG

N 96C (1989) (438).

De vrijdag in de week voor Pasen.

Goede Vrijdag (*Goe Vrijdag, Goeie Vrijdag, Goewe Vrijdag*): alg. in heel Lb.

Kaarvrijdag: Kerkrade en Montzen.

PAASZATERDAG

N 96C (1989) (442).

De zaterdag in de week voor Pasen, Goede Zaterdag.

paaszaterdag: freq. in heel Lb.

's zaterdags voor Pasen: Thorn.

Goede Zaterdag (*Goeie Zaterdag*): freq. Dommelds.; ook in Geistingen, Bocholt en Grevenbicht/Papenhoven.

Goede Samstag (du.) (*Goe Samstag, Gouwe Samsdag*): Eys en Montzen.

Ostersamstag (du.) (*Ostersamsdag*): Kerkrade.

Stille Zaterdag: Opglabbeek.

Zwarte Zaterdag: Melick.

PASEN

N 96C (1989) (446), SGV (1914) (027 add.), ZND 10 (1925) (add.), ZND 34 (1940) (044).

Het kerkelijk of christelijk feest ter gedachtenis aan de kruisiging en de op-

standing van Jezus.
Een informant voor Kerkrade noteert zowel de benaming **Pasen** als **Ostern** (**du.**), vgl. ook Kerkrade Wb. (187, 205).

Pasen: alg. in heel Lb.
Ostern (du.): Kerkrade.

PAASBIECHT

N 96D (1989) (639).

De biecht voor de (vroeger) verplichte communie gedurende de paastijd. Voor Tegelen en Sint-Huibrechts-Lille is voorts de omschrijving **biechten met Pasen** opgetekend.

paasbiecht: alg. in heel Lb.
biecht met Pasen: Meijel en Montzen.

De volgende opgaven zijn (schertsende) uitdrukkingen voor 'te biecht gaan met Pasen', vgl. ook het lemma BIECHTEN (GAAN):
de ketel schuren: Nieuwenhagen.
met de kleezaad gaan: Heel.

ZIJN PASEN HOUDEN

N 96C (1989) (452 add.), N 96D (1989) (639 add., 640).

Zijn paasplicht vervullen, d.w.z. in de paastijd, rond Pasen te biecht en te communie gaan.

Pasen houden (ook *Pasen hagen*, *Pasen halden*, *Pasen haojen*, *Pasen houwen*): verspr. Oost.Zuidlb., Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Ospel, Haler, Ophoven, Houthalen, Loksbergen, Venlo en Tienray.
de Pasen houden (ook *de Pasen houwen*): verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Meijel.
zijn Pasen houden (ook *zijn Pasen*

haaien, *zijn Pasen haan*, *zijn Pasen hagen*, *zijn Pasen halden*, *zijn Pasen haojen*, *zijn Pasen heen*, *zijn Pasen hougen*, *zijn Pasen houwen*): verspr. Oostlb., Horns, Maaskemp., Dommelds. en Kleverlds.; ook in Bocholtz, Montzen, Weert, Echt, Stokkem, Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren, Zonhoven, Heers, Sint-Truiden, Jeuk en Lommel.

zijn Pasen doen: Melick.

zijn paascommunie doen: Koningsbosch.

zijn paasplicht vervullen: Nieuwenhagen.

zijn paasplicht volbrengen: Meijel.

PAASLAMMETJE

N 96D (1989) (641).

Iemand die pas op het laatste moment zijn paasplicht vervult.

paaslam (*paaslamb*): Lutterade.

paaslammetje (*paaslammeke*): Ophoven.

paasbok: Baarlo.

molenaar: Jeuk en Nieuwenhagen.

mulder: Schimmert, Ell, Geistingen, Thorn, Echt, Mechelen-aan-de-Maas, Tongeren en Sint-Truiden.

molenpaard: Hoensbroek, Eys en Epen.

paardsdief: Siebengewald.

dreumel: Meijel.

eenjarige: Nieuwenhagen.

De volgende opgaven zijn uitdrukkingen voor zijn paasplicht pas op het laatste moment vervullen:

met de mulder Pasen houden: Haler.

met de mulders zijn Pasen houden: Stokkem.

met de molenpaard gaan: Neerbeek en Klimmen.

met de molenpaard gaan biechten: Gulpen.

3.1.5 De periode na Pasen

In deze subparagraaf worden begrippen behandeld die verband houden met Pasen en zich situeren in de periode tussen Pasen en Sacramentsdag, de tweede donderdag na Pinksteren. Voor de drie dagen voor Hemelvaartsdag, de zogenaamde **KRUISDAGEN**, is geen lexicale variatie opgetekend. De begrippen **ZONDAG VOOR PINKSTEREN** en **BID-DAG VOOR HET GEWAS** bleken onvoldoende bekend te zijn bij de informanten om ze als aparte lemma's op te nemen. De gegevens kunnen wel geraadpleegd worden in de materiaalbasis op het internet.

BELOKEN PASEN

Kaart 46, pag. 208

N 96C (1989) (423 add., 452), SGV (1914) (002, 027 add.), ZND 01 (1922) (066), ZND 17 (1935) (006).

De zondag na Pasen. Zoals blijkt uit de benaming **mulderszondag** is dat de laatste dag waarop men zijn paasplicht kan vervullen door te gaan biechten. Een **mulder** is immers iemand die pas op het laatste moment zijn paasplicht vervult (vgl. het lemma **PAASLAMMETJE** in de vorige paragraaf).

beloken Pasen (ook *bloken Pasen*): freq. Noord.Oostlb., Centr.Lb., Westlb., Truierlds., Brab.Lb., Lommels, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Sint-Martens-Voeren.

gebroken Pasen: freq. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb., Trichterlds. en Bilzerlds., verspr. Centr.Maaslds.

broken Pasen: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Grevenbicht/Papenhoven en Buchten.

Witte Pasen: Weert.

Witte Zondag: freq. Ripuar. en Geullds.; ook in Voerendaal.

krompasen: Gulpen.

mulderszondag: Geistingen.

KRUISPROCESSIE

N 96C (1989) (454), RND (128).

De processie voor een goede oogst, die gehouden wordt tijdens de zogenaamde kruisdagen, de drie dagen voor Hemelvaartsdag.

kruisprocessie (<lat.) (ook *kruispercessie*, *kruitspercessie*, *kruitsprocessie*): freq. in heel Lb. behalve in het Geullds.

kruisprocessie (<lat.) **door de velden**: Achel.

kruisjesprocessie (<lat.) (*kruiskesprocessie*, *kruiskespercessie*): Bree en Mechelen-aan-de-Maas.

kruisdagprocessie (<lat.) (*kruisdagpercessie*): Bree.

veldprocessie (<lat.) (ook *veldpercessie*): Klimmen, Bocholt, Echt en Venlo.

processie (<lat.) **voor de vruchten der aarde**: Venlo.

bronnk: Sittard, Amby en Kerkrade.

kruisbronnk (*kruitsbronnk*): freq. Ripuar. en Geullds.

kleine bronnk (*klein bronnk*): Eygelshoven.

velours bronnk: Raeren.

HEMELVAARTSDAG

N 96C (1989) (456).

De feestdag 40 dagen na Pasen, waarop de tenhemelstijging van Jezus gevierd wordt.

Hemelvaart: verspr. Oost.Zuidlb.,

Oostlb., Centr.Maaslds., Zuidgeld.-Lb. en Kleverlds.; ook in Weert, Tungalroy, Geistingen, Bocholt, Bree, Opglabbeek, Maastricht, Achel, Sint-Huibrechts-Lille en Houthalen.

Christi Hemelvaart (ook *Christe Hemelvaart*): freq. Ripuar. en Oost.-Zuidlb.; ook in Montzen.

Onze-Heer-Hemelvaart (*Ons-Heer-Hemelvaart*, *'s-Heer-Hemelvaart*, *'s-Heren-Hemelvaart*): Sint-Martens-Voeren, Montfort, Ophoven, Guttecoven, Diepenbeek, Hoeselt, Tongeren, Eksel, Peer, Heers, Sint-Truiden en Loksbergen.

Onze-Lieve-Heer-Hemelvaart (*'s-Lieven-Heer-Hemelvaart*): Eigenbilzen.

Hemelvaartdag: Opglabbeek, Eigenbilzen, Eksel en Zonhoven.

Hemelvaartsdag: verspr. Oostlb., Horns en Kleverlds.; ook in Bocholtz, Nieuwenhagen, Epen, Ospel, Echt, Guttecoven en Maastricht.

Onze-Heer-Hemelvaartsdag (*'s-Here-Hemelvaartsdag*): Tungalroy.

PINKSTEREN

Kaart 47, pag. 208

N 96C (1989) (458), SGV (1914) (028), ZND 40 (1942) (051).

De feestdag 50 dagen na Pasen, waarop wordt gevierd dat de Heilige Geest op de apostelen is neergedaald.

Voor Baarlo is voorts de omschrijving **vijftig dagen na Pasen** opgetekend.

Pinksteren (ook *Pinsteren*): freq. Oostlb., Weertlds., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., Trichterlds., Dommelds., Zuidgeld.-Lb. en Kleverlds.; ook in Bocholtz, Voerendaal, Nieuwenhagen, Waubach, Sint-Martens-Voeren, Eigenbilzen, Tongeren, Hechtel, Sint-Truiden en

Kerkhoven.

Pinkster: Gulpen, Baarlo, Grubbenvorst en Well.

Pinksten (ook *Pinksen*, *Pinsten*): freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Oostlb., Weertlds., Horns, Maaskemp., Centr.-Maaslds., Bilzerlds., Tongerlds., Lonerlds. en Truierlds., verspr. Dommelds. en Demerkemp., zeldz. Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Montzen, Maastricht en Lommel.

Pinkst: Waubach.

Pinkstdag (*Pinksdag*): Schinnen en Klimmen.

Pinkstfeest: Heerlen.

Sinksen: freq. Demerkemp., Beringerlds., Truierlds., Brab.Lb. en Lommels, verspr. in overig Belg.Lb.

Sinksten: Stokkem.

DRIEVULDIGHEIDS-ZONDAG

N 96C (1989) (459).

De eerste zondag na Pinksteren, het feest van de Heilige Drie-eenheid of Drievuldigheid.

Voor Grevnbicht/Papenhoven is voorts de omschrijving **zondag na Pinksteren** opgetekend, voor Peer **eerste zondag na Pinksten** en voor Eigenbilzen **eerste zondag na Sinksen**.

Drievuldigheidszondag: verspr. Oost.-Zuidlb., Oostlb., Weertlds., Horns, Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Sint-Martens-Voeren, Opoeteren, Opglabbeek, Maastricht en Eksel.

Drievuldigheidzondag: Montfort en Eigenbilzen.

Drievuldigheid: Montzen, Baarlo, Bocholt, Opglabbeek en Houthalen.
feest van de Drievuldigheid: Achel en Maastricht.

Heilige Drievuldigheid: Sint-Huibrechts-Lille.

feest van de Heilige Drievuldigheid:

Meijel.
**zondag van de Heilige
 Drievuldigheid:** Tongeren.

SACRAMENTSDAG

N 96C (1989) (460).

De donderdag na Drievuldigheidszondag. De benaming **papkermis** dankt zijn ontstaan aan het feit dat men zich op Sacramentsdag te buiten ging aan dikke

koude rijstetap, met kaneel en suiker bestrooid, en is volgens Weertlds. Wb. (269) verouderd of “in onbruik geraakt”.

Voor Eigenbilzen is de omschrijving **eerste donderdag na Sinksen** opgetekend.

Sacramentsdag (ook *Sakkermentsdag*):
 alg. in heel Lb.

Fronleichnahm (du.): Kerkrade.
papkermis: Weert.

3.1.6 Vaste data in het kerkelijk jaar

In de laatste en omvangrijkste subparagraaf worden de benamingen voor de kalendergebonden kerkelijke feestdagen besproken. Dat zijn de dagen waarop een specifieke heilige herdacht wordt en de verschillende feestdagen waarop een van de voornaamste feiten uit het leven van de Heilige Maagd Maria herdacht wordt (zie voor de algemene benamingen voor een feestdag die gewijd is aan de Heilige Maagd Maria het lemma **FEESTDAG VAN MARIA** in subparagraaf 3.1.1).

Wegens een gebrek aan variatie of aan materiaal zijn de benamingen voor de gebruiken die op dergelijke feestdagen gangbaar zijn niet in de onderstaande tekst opgenomen. Dat geldt om te beginnen voor de **BLASIUSZEGEN**, een zegen ter bescherming tegen keelziekten, waar de variatie zich beperkt tot varianten voor **zegen**. Voor het **SINT-MAARTENSVUUR** is naast de samenstellingen met als eerste deel varianten voor ‘Sint-Maarten’ en als tweede element ‘vuur’ voor Ophoven en Geistingen voorts **fakkelen** opgetekend. In Beverst werd dat vuur tot aan de Eerste Wereldoorlog *Toetemattevuur* genoemd. Op de meeste plaatsen is het gebruik om met Sint-Maarten een vuur te ontsteken overigens uitgestorven, maar in Zonhoven is het tot op heden springlevend en algemeen bekend onder de naam **hololool**. Voor de begrippen **SINT-MARCUSPROCESSIE**, **PETRUS-EN-PAULUSPROCESSIE**, **SINT-ANTONIUSBROOD**, **SINT-HUBERTUSBROOD** en **SINT-HUBERTUSBROODBUS** ten slotte zijn te weinig gegevens opgetekend om ze als aparte lemma’s op te nemen. Het materiaal voor al die begrippen kan geraadpleegd worden in de materiaalbasis op het internet.

FEESTDAG VAN SINT-GERLACHUS

N 96C (1989) (471).

5 januari, de dag waarop de Heilige Gerlachus van Houthem, een van de bekendste Nederlandse kluizenaars, herdacht wordt.
 Gerlachus leidde een lichtzinnig leven

tot zijn vrouw stierf. Nadien ging hij op bedevaart naar Rome en Jeruzalem en bij zijn thuiskomst trok hij zich terug als kluizenaar. Vanaf toen ging hij elke dag op bedevaart naar Maastricht. Alleen ’s zaterdags ging hij naar Aken om Onze-Lieve-Vrouw te eren.

Sint-Gerlachus (ook *Sint-Gerlachius*):
 Beesel, Montfort, Schinnen, Thorn en

Grevenbicht/Papenhoven.
Heilige Gerlachus: Tienray, Meijel en Baarlo.
Sint-Gerlach: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Eys, Epen, Montzen, Baarlo, Melick, Stokkem en Eigenbilzen.
Sint-Geerling: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Waubach.
Sinte-Geer: Haler.

FEESTDAG VAN SINT-ANTONIUS ABT

N 96C (1989) (470).

17 januari, de dag waarop de Heilige Antonius Abt herdacht wordt. Antonius werd omstreeks het jaar 250 geboren in Egypte en trok zich op 20-jarige leeftijd terug tot aan de rand van de Arabische woestijn, waar hij in eenzaamheid en boetevaardig leefde. Hij geldt als de eerste kluizenaar. Zijn voorstelling met een varken dateert vanuit de middeleeuwen, van toen zijn relieken overgebracht werden naar Frankrijk en de kloosterorde van de Antonieten gesticht werd. Die orde kweekte varkens waarvan het vlees op 17 januari onder de armen verdeeld werd.

Antonius: Oplabbeek.
Antonius met het varken: Tienray.
Heilige Antonius: Tegelen en Nieuwenhagen.
Sint-Antonius: Montfort, Nuth, Thorn, Peer en Meijel.
Sint-Antonius met het varken: Baarlo.
Sint-Antonius met zijn varken: Eigenbilzen.
Sint-Anteunis: Jeuk en Hoeselt.
Sint-Teunis: verspr. Oostlb-Rip. overgg., Oostlb., Weertlds., Horns, Maaskemp. en Dommelds.; ook in Guttecoven, Mechelen-aan-de-Maas, Maastricht, Diepenbeek, Siebengewald en Meijel.
Sint-Teunis Abt: Oirlo.

Sint-Teunis met het varken: Oirlo en Klimmen.
Sint-Teunis met zijn varken: Stokkem.
Sint-Teunis van het varken: Sint-Huibrechts-Lille en Schinnen.
Teunis met het varken: Montfort.
Toon (Teun): Kerkrade.
Sint-Toon (Sint-Teun): Echt en Grevenbicht/Papenhoven.
Antoon: Kerkrade.
Sint-Antoon: Waubach.
Varkensantoon: Valkenburg.

MARIA-LICHTMIS

N 96C (1989) (472).

2 februari, de feestelijke herdenking van het zuiveringsoffer dat Maria volgens de Joodse wet na de geboorte van Jezus moest brengen, van de opdracht van Jezus in de tempel en zijn ontmoeting met Simeon. Bij dit feest worden kaarsen gewijd en wordt het Maria-altaar met tal van kaarsen verlicht.

Lichtmis: verspr. Weertlds., Horns, Maaskemp. en Dommelds.; ook in Epen, Sint-Martens-Voeren, Montzen, Reuver, Neerbeek, Guttecoven, Mechelen-aan-de-Maas, Maastricht, Eigenbilzen, Diepenbeek, Hoeselt, Houthalen, Sint-Truiden, Loksbergen, Oirlo en Sevenum.
Lichtemis: Tungalroy, Ell en Stokkem.
Maria-Lichtmis: freq. Oost.-Zuidlb., Oostlb. en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Weert, Thorn, Echt, Grevenbicht/Papenhoven, Maastricht, Peer, Jeuk en Venlo.
Onze-Lieve-Vrouw-Lichtmis (ook *Ons-Lief-Vrouw-Lichtmis*, *Ons-Lievrouw-Lichtmis*, *'s-Lievrouw-Lichtmis*): Baarlo, Montfort, Melick, Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren, Neerpelt, Zonhoven en Heers.
Lichtdag: Schinnen, Klimmen, Terlinden en Guttecoven.

FEESTDAG VAN SINT-BLASIUS

N 96C (1989) (473).

3 februari, de dag waarop de Heilige Blasius, de patroonheilige tegen keelpijn en keelziekten, herdacht wordt. Blasius leefde in de vierde eeuw ten tijde van keizer Licinius. Over zijn leven zijn echter niet veel feiten bekend. Hij zou ooit een kind dat dreigde te stikken in visgraten gered hebben. Tot op heden wordt daarom op 3 februari de **BLASIUSZEGEN** gegeven ter bescherming van keelziekten. Voor die zegen zijn enkel samenstelling opgetekend met **Blasius-** als eerste element en varianten voor **zegen (zengen, zengel, zenger)** als tweede element (vgl. **ZEGEN AAN HET EIND VAN DE MIS**, zie paragraaf 2.1.3). Voor Ell, Haler en Thorn is voorts nog **keelzengel** genoteerd.

Blasius: Nieuwenhagen, Baarlo, Reuver, Roermond, Weert, Haler, Eksel, Houthalen, Sevenum en Maasbree.

Heilige Blasius: verspr. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Ell, Thorn, Echt, Maastricht en Peer.

Sint-Blasius: Montfort, Melick, Tungalroy en Oirlo.

Sint-Blaas: Montfort.

FEESTDAG VAN SINT-VALENTIJN

N 96C (1989) (475).

14 februari, de dag waarop de Heilige Valentinus herdacht wordt. Valentinus werd in het begin van de derde eeuw geboren nabij Rome. Tegen de wetten van de keizer in huwde hij meerdere koppels in het geheim omdat hij de liefde zwaarder vond wegen. Tegenwoordig wordt Valentijnsdag ge-

vierd als de dag der geliefden.

Valentijn: Kerkrade, Nieuwenhagen, Reuver, Roermond, Lutterade, Schimmert, Ophoven, Stokkem en Jeuk.

Heilige Valentijn: Tienray, Baarlo en Peer.

Sint-Valentijn: Gulpen, Montzen, Beesel, Montfort, Melick, Klimmen, Haler en Tongeren.

Valentinus: Opglabbeek.

Valentijndag: Schinnen en Maastricht.

Valentijnsdag: Nieuwenhagen, Eys, Schinnen, Thorn, Echt, Mechelen-aan-de-Maas, Achel en Meijel.

Valentijntjesdag: Sint-Huibrechts-Lille.

liefjesdag (lievekesdag): Stokkem en Loksbergen.

bloemendag: Schinnen.

FEESTDAG VAN SINT-JOZEF

N 96C (1989) (476).

19 maart, de dag waarop Sint-Jozef, de echtgenoot van Maria en patroonheilige van de timmermannen, herdacht wordt. Jozef wordt vaak voorgesteld als ambachtsman of in een lang gewaad, met het kindje Jezus aan de hand of op de arm (vgl. het lemma **SINT-JOZEFBEELD** in paragraaf 1.2.3 van deze aflevering).

Sint-Jozef: freq. Noord.Oostlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Horns en Maaskemp.; ook in Kerkrade, Voerendaal, Waubach, Gulpen, Sint-Martens-Voeren, Terlinden, Ospel, Echt, Maastricht, Eigenbilzen, Diepenbeek, Hoeselt, Tongeren, Sint-Huibrechts-Lille, Peer, Sint-Truiden, Jeuk en Loksbergen.

Heilige Jozef: Tienray.

Sint-Jozep: Epen, Montzen, Neerbeek, Schinnen, Klimmen, Ospel, Weert,

Ell, Haler, Stokkem, Guttecoven, Maastricht en Eksel.

Sint-Joep: freq. Ripuar., Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb., verspr. Noord.-Oostlb.; ook in Weert, Tungelroy, Thorn, Tongeren, Oirlo en Meijel.

Sint-Jozefdag: Achel.

Sint-Joepdag: Schinnen.

Sint-Jozefsfeest: Heers.

feest van Sint-Jozef: Meijel.

MARIA-BOODSCHAP

N 96C (1989) (477).

25 maart, de dag waarop de boodschap van de engel Gabriël aan Maria herdacht wordt, waarin zij te horen kreeg dat ze de moeder zou worden van de Verlosser. Indien die datum in de Goede Week valt, wordt de feestdag gevierd op de eerste vrije dag na beloken Pasen.

Maria-Boodschap: zeldz. Oostlb.; ook in Tungelroy, Haler, Maastricht, Tienray en Maasbree.

Lieve-Vrouw-Boodschap (ook *Lief-Vrouw-Boodschap*, *Lievrouw-Boodschap*): Ell, Eksel en Stokkem.

Onze-Lieve-Vrouw-Boodschap (ook *Ons-Lief-Vrouw-Boodschap*, *Ons-Lieve-Vrouw-Boodschap*, *Ons-Lievrouw-Boodschap*, *Onze-Lief-Vrouw-Boodschap*, *'s-Lief-Vrouw-Boodschap*, *'s-Lievrouw-Boodschap*): verspr. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Sint-Martens-Voeren, Neerbeek, Klimmen, Ospel, Weert, Ophoven, Thorn, Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren, Achel, Peer, Houthalen, Jeuk en Loksbergen.

Onze-Lieve-Vrouwe-Boodschap (ook *Ons-Lief-Vrouwe-Boodschap*, *'s-Lieve-Vrouwe-Boodschap*, *Selvrouwe-Boodschap*): Gulpen, Beesel, Heel, Valkenburg, Echt en Maastricht.

Boodschap van Onze-Lieve-Vrouw: Meijel.

Mariadag: Waubach.

Maria-Boodschapsdag: Schinnen.

Lieve-Vrouwedag: Geleen.

Onze-Lieve-Vrouwedag (ook *'s-Lieve-Vrouwedag*): Bocholt en Guttecoven.

FEESTDAG VAN SINT-MARCUS

N 96C (1989) (478).

25 april, de dag waarop de Heilige Marcus herdacht wordt.

Marcus is een van de vier evangelisten en wordt beschouwd als tolk en vertaler van de apostel Paulus. Hij was bisschop in Alexandrië waar hij in het jaar 67 de marteldood stierf.

Marcus: Sevenum.

Heilige Marcus: Tegelen en Sint-Huibrechts-Lille.

Sint-Marcus: verspr. Noord.Oostlb., Horns en Kleverlds.; ook in Montzen, Geleen, Ospel, Echt en Peer.

Sinte-Marcus: Beesel en Eksel.

Sint-Marc: Meerssen.

Sint-Markoen: Gulpen.

FEESTDAG VAN SINT-MICHIEL

N 96C (1989) (480).

8 mei, dag waarop de verschijning van de aartsengel Michaël op de berg Gargano herdacht wordt.

Michaël is samen met Gabriël en Rafaël een van de drie aartsengelen die in de Bijbel genoemd worden. Hij wordt beschouwd als de aanvoerder van de hemelse legerscharen die Lucifer en de opstandige engelen wisten te verslaan.

Michiel: Lutterade, Geleen, Mechelen-aan-de-Maas en Diepenbeek.

Heilige Michiel: Gulpen.

Sint-Michiel (ook *Sint-Machiel*):

Montzen, Beesel, Heel, Montfort, Valkenburg, Klimmen, Weert, Ell, Haler, Ophoven, Thorn, Bree, Opoeteren, Stokkem, Grevenbicht/-Papenhoven, Maastricht en Loksbergen.

Sinte-Michiel: Voerendaal.

Heilige Michaël: Tegelen, Baarlo, Maastricht, Peer, Tienray en Meijel.

Sint-Michaël: Waubach, Epen, Baarlo, Melick en Klimmen.

Sint-Michel: Nieuwenhagen, Meerssen, Maastricht, Eigenbilzen en Jeuk.

Sint-Michiëlsdag: Schinnen.

FEESTDAG VAN SINT-SERVATIUS

N 96C (1989) (482).

13 mei, de dag waarop de Heilige Sint-Servatius herdacht wordt.

Servatius is de bekendste Limburgse heilige en was omstreeks 340 bisschop van Tongeren en later van Maastricht. Rond 1170 schreef de Limburgse schrijver-dichter Hendrik van Veldeke een levensbeschrijving ('vita') op basis van de vele legendes die over Servatius de ronde deden.

Heilige Servatius: Tegelen.

Sint-Servatius: Peer en Montzen.

Servaas: Voerendaal, Roermond, Lutterade, Geleen, Guttecoven en Eksel.

Heilige Servaas: Sint-Huibrechts-Lille.

Sint-Servaas: verspr. in Nl.Lb.; ook in Ophoven, Geistingen, Opoeteren, Stokkem, Eigenbilzen, Diepenbeek, Tongeren, Jeuk en Loksbergen.

Sint-Servaasdag: Schinnen en Maastricht.

Sintervaas: Eys, Epen, Baarlo, Meerssen, Klimmen, Mechelen-aan-de-Maas en Maastricht.

Vaas: Kerkrade.

MARIA-VISITATIE

N 96C (1989) (490).

31 mei, de dag waarop het bezoek van Maria aan haar nicht Elisabeth herdacht wordt. Maria is op dat moment zwanger van Jezus en Elisabeth van Johannes de Doper. Die feestdag viel oorspronkelijk op 2 juli, maar omdat die dag na de feestdag van Johannes de Doper (24 juni) viel, heeft men hem in 1969 verplaatst naar 31 mei.

Maria-Ziep: freq. Ripuar., Oost.Zuidlb. en Oostlb.; ook in Weert, Tungalroy, Haler, Thorn, Echt, Grevenbicht/-Papenhoven, Guttecoven, Oirlo en Meijel.

Maria-Ziepdag: Schinnen.

Visitatie: Tienray, Peer en Maastricht.

Maria-Visitatie: Venlo en Eigenbilzen.

Visitatium: Montzen.

FEESTDAG VAN SINT-ANTONIUS VAN PADUA

N 96C (1989) (483).

13 juni, de dag waarop de Heilige Antonius van Padua, de patroonheilige van verloren zaken, herdacht wordt.

Antonius werd in 1195 in Lissabon geboren in een adellijke familie. Hij werd eerst kanunnik bij de Augustijnen en sloot zich kort daarop aan bij de Minderbroeders. Veel gelovigen vonden door zijn toedoen de weg naar het geloof terug.

Antonius: Baarlo, Nuth, Mechelen-aan-de-Maas, Tienray en Sevenum.

Antonius van Padua: Oirlo en Opglabbeek.

Heilige Antonius: Tegelen, Heel, Thorn, Echt en Peer.

Heilige Antonius van Padua: Meijel

en Sint-Huibrechts-Lille.
Sint-Antonius: Melick, Weert, Maastricht, Achel, Loksbergen en Maasbree.
Sint-Antonius van Padua: Ophoven.
Sint-Anteunis: Meijel, Jeuk en Sint-Martens-Voeren.
Sint-Tonius: Schinnen.
Sint-Teunis: Epen, Montfort, Terlinden, Ell, Haler, Stokkem en Neerpelt.
Sint-Teunis van Padua: Montzen.
Toon (*Teun*): Kerkrade.
Sint-Toon (*Sint-Teun*): Beesel.
Sint-Toine: Maastricht.
Antoon: Kerkrade.
Sint-Antoon: Nieuwenhagen.
Antoniusdag: Weert.
Antoniusdinsdag: Gulpen.
Heilige Antoniusdinsdag: Eys.
Sint-Teunisdag: Schinnen.
patroon (<fr.) van verloren voorwerpen: Baarlo.
patroon (<fr.) van verloren zaken: Thorn.
Toon van verloren zaken (*Teun van verloren zaken*): Maastricht.

FEESTDAG VAN SINT-JAN —

N 96C (1989) (486).

24 juni, de dag waarop de geboorte van Johannes de Doper herdacht wordt. Zijn geboorte, ongeveer zes maanden voor die van Jezus, werd door de engel Gabriël aangekondigd als de komst van de voorloper en wegbereider van de Messias. Hij predikte in de woestijn en doopte Jezus in de Jordaan.

Sint-Jan (ook *Sint-Janne*): freq. Noord.-Oostlb., Horns en Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Weert, Opglabbeek, Maastricht, Diepenbeek, Hoeselt, Tongeren, Neerpelt, Eksel, Houthalen en Loksbergen.
Sints-Jan: Sint-Truiden.

Jan de doper: Lutterade.
Sint-Jan de Doper: Ospel, Ell, Bree, Opoeteren, Stokkem, Maastricht, Sint-Huibrechts-Lille, Peer en Jeuk.
Johannes de Doper: Hoeselt.
Sint-Johannes de Doper: Nieuwenhagen.
feest van Sint-Johannes de Doper (*feest van Sint-Jannes de Doper*): Thorn.
Johan: Kerkrade.
Sint-Jabatis: Montzen.
Sint-Janneke: Eksel.
Sint-Jansdag: Waubach, Sint-Martens-Voeren, Baarlo, Beesel, Melick, Schinnen, Weert, Thorn en Siebengewald.
Sint-Jansdoop: Heers.

FEESTDAG VAN SINT-PETRUS EN SINT-PAULUS

N 96C (1989) (488).

29 juni, de dag waarop de Heilige Petrus en de Heilige Paulus herdacht worden. De apostel Petrus was de eerste paus. Hij predikte in Antiochië, Klein Azië, Korinthe en Rome, waar hij in 64 de dood vond tijdens de vervolgingen van Nero. Hij wordt vaak voorgesteld met de sleutel van de hemel. Paulus heette oorspronkelijk Saulus en was een ontwikkelde farizeeër die de christenen fel vervolgde, tot hij rond het jaar 40 van zijn paard gebliksemd werd en een verschijning van Jezus kreeg. Na die ervaring liet hij zich Paulus noemen en werd hij een van de vurigste verspreiders van het geloof. Volgens de overlevering stierven Petrus en Paulus op dezelfde dag en hetzelfde uur de marteldood, vandaar dat de twee heiligen vaak samen worden afgebeeld en op dezelfde dag worden gevierd.

Petrus en Paulus: zeldz. Noord.-Oostlb.; ook in Ospel, Weert, Ophoven, Grevenbicht/Papenhoven, Hoeseelt, Heers, Meijel en Maasbree.

Heilige Petrus en Paulus: Achel en Peer.

Sint-Petrus en Paulus: Baarlo, Thorn en Melick.

Petrus en Paul: Linne.

Heilige Petrus en Paul: Sint-Huibrechts-Lille.

Peter en Paul: verspr. Ripuar., Oost.-Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Kessel, Heel, Thorn, Guttecoven, Maastricht en Siebengewald.

Heilige Peter en Paul: Posterholt.

Pieter en Paul: Waubach, Eys, Beesel, Nuth, Tungalroy, Geistingen, Bree, Diepenbeek, Jeuk en Tienray.

Sint-Pieter en Paul: Montfort, Ell, Stokkem, Tongeren, Zonhoven en Oirlo.

Pieter en Paulus: Epen, Montfort, Klimmen, Weert, Echt, Eksel en Sevenum.

Sint-Pieter en Paulus: Montzen.

Sint-Peter en Paulus: Neerbeek en Eigenbilzen.

Pier en Paul: Bocholt.

Sint-Pier en Paul: Haler.

Pie en Pauw: Maastricht.

Sint-Pieter: Opoeteren.

Sint-Pieter: Weert.

Peter-en-Pauldag: Schinnen.

FEESTDAG VAN SINT-MARGARETHA

N 96C (1989) (491).

20 juli, de dag waarop de Heilige Margaretha herdacht wordt.

Margaretha werd op het einde van de derde eeuw geboren in Antiochië te Spanje als dochter van een heidense priester, die zijn dochter minachtte omdat zij het christelijk geloof aanhing. Als zij een huwelijksaanzoek van de stadsprefect Olybrius afwijst, wordt zij

gevangengenomen en gemarteld. Zij weigerde echter haar geloof op te geven en doorstond dapper alle martelingen tot aan haar onthoofding in 305.

Margriet: Waubach en Tongeren.

Sint-Margriet (ook *Sint-Magriet*): Voerendaal, Epen, Schinnen, Terlinden, Haler en Maastricht.

Sinte-Margriet (ook *Sinte-Magriet*): Beesel en Eksel.

Heilige Margriet (ook *Heilige Magriet*): Peer, Eigenbilzen en Eys.

Sint-Griet: Posterholt en Montzen.

Grietje (*Grietsje*): Kerkrade.

Pisgriet: verspr. Noord.Oostlb., Horns en Kleverlds.; ook in Meerssen, Weert en Maastricht.

Pismargriet: Meijel.

Zeikgriet: Linne.

Margriet Zeik: Achel.

Margaretha-Ziep (*Margrita-Ziep*): Valkenburg.

FEESTDAG VAN SINT-DONATUS

N 96C (1989) (492).

7 augustus, de dag waarop de Heilige Donatus, de patroonheilige tegen onweer en brand, herdacht wordt. Donatus was een Romeins officier wiens verering in het Rijnland pas begon nadat zijn gebeente in 1652 naar Münstereiffel werd overgebracht. Tijdens de overbrenging van zijn stofelijke resten klaarde de hemel na een ontzettend onweer op wonderbaarlijke wijze plotseling helemaal op. Zijn sterfdag wordt door de kerk echter gevierd op 30 juni. Dat zijn feestdag dan toch op 7 augustus herdacht wordt, komt waarschijnlijk doordat een andere heilige, namelijk Donatus van Arezzo te Italië (wiens voorspraak eveneens werd ingeroepen bij onweer en brand), op die dag gevierd wordt.

Donatus: Tegelen, Baarlo, Weert, Haler, Meijel en Sevenum.

Heilige Donatus (ook *Heilige Donatius*): Meijel en Peer.

Sint-Donatus: Reuver, Montfort, Melick en Ell.

Donaat: Eksel.

Sint-Donaat: Ophoven en Montzen.

patroon (<fr.) tegen hommel en onweer: Baarlo.

patroon (<fr.) tegen onweer en brand: Thorn.

FEESTDAG VAN SINT-ROCHUS

N 96C (1989) (496).

16 augustus, de dag waarop de Heilige Rochus, de patroonheilige tegen pest, zweren e.d., herdacht wordt.

Rochus werd rond het jaar 1298 in Montpellier te Frankrijk geboren. Hij was een pelgrim die op weg naar Rome vele zieken die aan de pest leden genas.

Rochus: Haler.

Heilige Rochus: Echt, Achel, Peer, Tienray en Meijel.

Sint-Rochus: Eys, Montzen, Tegelen, Baarlo, Montfort, Melick, Schinnen, Ospel, Weert, Ophoven, Thorn, Mechelen-aan-de-Maas, Eigenbilzen, Diepenbeek, Tongeren, Loksbergen en Maasbree.

Sint-Roch: Stokkem.

MARIA-HEMELVAART

Kaart 48, pag. 209

N 96C (1989) (493, 494 add., 518 add.), N 96D (1989) (611b add.), SGV (1914) (044), ZND 17 (1935) (027a, 027a add.).

15 augustus, de feestdag waarop de tenhemelopneming van Maria herdacht wordt.

De benaming **haanverterens** is volgens een informant voor Bilzen verouderd en verwijst naar het feit dat op die dag haan gegeten werd. Voor Rekem is voorts de omschrijving **half augustus** (*haaf augustus*) opgetekend.

Maria-Hemelvaart: verspr. Oost-Zuidlb., Oostlb. en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Montzen, Thorn, Maastricht, Eigenbilzen en Venlo.

Lieve-Vrouw-Hemelvaart (*Lief-Vrouw-Hemelvaart*): Montfort.

Lieve-Vrouwe-Hemelvaart (*Lief-Vrouwe-Hemelvaart*): Beesel.

Onze-Lieve-Vrouw-Hemelvaart

(ook *Ons- 's-Lievrouw-Hemelvaart*, *Ons-Lieve-Vrouw-Hemelvaart*, *Ons-Lievrouw-Hemelvaart*, *'s-Lievrouw-Hemelvaart*): freq. Dommellds. en Demerkemp., verspr. Maaskemp., Centr.Maaslds., Trichterlds. en Bilzerlds.; ook in Weert, Kessenich, Diepenbeek, Ulbeek, Heers, Mielenboven-Aalst en Siebengewald.

Onze-Lieve-Vrouwe-Hemelvaart

(*'s-Lief-Vrouwe-Hemelvaart*, *'s-Lieve-Vrouwe-Hemelvaart*): Maastricht en Valkenburg.

Halfhoogst (ook *Halfoos*, *Halfoost*):

verspr. Demerkemp.; ook in Opglabbeek, Genk, Bilzen, Kleine-Spouwen, Beverst, Sint-Huibrechts-Lille, Kaulille, Peer, Heppen, Beverlo, Sint-Lambrechts-Herk, Guigoven, Sint-Truiden, Borlo, Linkhout en Loksbergen.

Halve Oogst (ook *Halve Oos*): Hoeselt en Kleine-Spouwen.

Lieve-Vrouw-Halfhoogst: Meeuwen.

Onze-Lieve-Vrouw-Halfhoogst (ook *'s-Lievrouw-Halfoos*, *'s-Lievrouw-Halfoost*, *Ons- 's-Lievrouw-Halfoos*, *Ons-Lief-Vrouw-Halfoos*, *Ons-Lieve-Vrouw-Halfhoogst*, *Ons-Lieve-Vrouw-Halfoos*, *Ons-Lievrouw-Halfoos*, *Ons-Lieve-Vrouw-Halfoost*, *Onze-Lieve-Vrouw-Halfoos*, *Onze-Lieve-Vrouw-Halfoos*, *Onze-Lieve-*

Vrouw-Halfoost): freq. Lonerlds., verspr. Maaskemp., Demerkemp. en Truierlds.; ook in Martenslinde, Riemst, Diepenbeek, Hoeselt, Sint-Huibrechts-Lille, Overpelt en Peer.

Onze-Lieve-Vrouw-Halve-Oogst

(*'s-Lievrouw-Halve-Oogst*, *'s-Lievrouw-Halve-Oos*, *Ons-Lieve-Vrouw-Halve-Oos*, *Ons-Lievrouw-Halve-Oos*, *Onze-Lieve-Vrouw-Halve-Oos*): verspr. Tongerlds.; ook in Bilzen en Borgloon.

Onze-Lieve-Vrouw-in-de-oogst:

Gruitrode.

Kruidwijden (*Kruidwijen*): freq. Zuid.-Oostlb. en Centr.Maaslds., verspr. Noord.Oostlb.; ook in Heerlen, Eupen en Maasbracht.

Verkruidwijden (*Verkruidwijen*): Steyl.

Maria-Hemelvaart-Kruidwijden

(*Maria-Hemelvaart-Kruidwijen*): Geleen.

Lieve-Vrouw-Kruidwijden (*Lievrouw-Kruidwijen*): Grevenbicht/Papenhoven en Schimmert.

Lieve-Vrouwe-Kruidwijden

(*Lievrouwe-Kruidwijen*): Reuver.

Onze-Lieve-Vrouw-Kruidwijden

(ook *Ons-Lief-Vrouw-Kruidwijen*, *Ons-Lieve-Vrouw-Kruidwijen*, *Onze-Lieve-Vrouw-Kruidwijen*, *'s-Lievrouw-Kruidwijen*): verspr. Noord.Oostlb.; ook in Dieteren, Mechelen-aan-de-Maas en Blerick.

Vrouw-Kruidwijden: Lutterade.

Kruidwijding (*Kruidwijging*):

verspr. Oostlb-Rip. overgg.; ook in Simpelveld, Panningen, Baarlo, Beegden, Amby, Klimmen, Stevensweert, Opgrimbie, Limmel, Sint-Pieter, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Merselo, Venray en Oirlo.

Onze-Lieve-Vrouw-Kruidwijding

(*Ons-Lief-Vrouw-Kruidwijging*, *Ons-Lieve-Vrouw-Kruidwijging*, *Onze-Lieve-Vrouw-Kruidwijging*, *'s-Lieve-Vrouw-Kruidwijging*, *'s-Lievrouw-Kruidwijging*, *'s-Lievrouw-Kruidwijging*): Kessel, Horn,

Broeksittard, Puth, Valkenburg, Heer, Obbicht, Kanne, Martenslinde, Vliermaalroot, Velden, Afferden en Maasbree.

Kruidwis: Roermond.

Lieve-Vrouw-Kruidwis: Ell.

Onze-Lieve-Vrouw-Kruidwis (ook *Ons-Lievrouw-Kruidwis*, *'s-Lievrouw-Kruidwis*): verspr. Kleverlds.; ook in Eys, Gulpen, Baarlo, Meerssen, Mheer, Hunsel, Mechelen-aan-de-Maas, Opgrimbie, Rekem, Eijsden, Eigenbilzen, Kortessem, Lottum en Grubbenvorst.

Marie-Klimop: Oplabbeek.

Zutendaal-Lieve-Vrouw (ook

Zutendaal-Lievrouw): Beverst en Eigenbilzen.

eerste Lieve-Vrouw (*eerste Lievrouw*):

Weert en Buggenum.

grote Lieve-Vrouw: Kessenich en Ophoven.

hoge Lieve-Vrouw (*hoog Lieve-Vrouw*, *hoog Lievrouw*): Tungalroy, Geistingen, Meijel en Sevenum.

hoogdag van Lieve-Vrouw: Haler.

feestdag van Onze-Lieve-Vrouw-Hemelvaart: Lommel.

Hemelvaartsdag: Heel, Weert, Bree en Maastricht.

Maria-Hemelvaartsdag: Schinnen.

Lieve-Vrouwdag: Stokkem.

Lieve-Vrouwedag (ook *Lief-Vrouwedag*, *Lievrouwedag*): Reuver, Ophoven, Opoeteren, Stokkem, Lanaken en Oirlo.

hoge Lieve-Vrouwedag (*hoog Lief-Vrouwedag*): Sevenum.

Onze-Lieve-Vrouwdag (ook *Ons-Lief-Vrouwdag*): Meeuwen en Lanklaar.

Onze-Lieve-Vrouwedag (ook *'s-Lievrouwedag*): Oplabbeek, Lanaken, Neerpelt en Sint-Huibrechts-Lille.

Kruidwijdensdag (*Kruidwijdensdag*): Bingelrade.

Kruidwijdingdag (*Kruidwijdingdag*): Mechelen.

Kruidwijdingendag

(*Kruidwijingendag*): Lontzen.

Kruidwisdag: Ophoven.

Mariazondag: Grevenbicht/
Papenhoven.

zondag van Maria: Grevenbicht/
Papenhoven.

haanverterens: Bilzen.

MARIA-GEBOORTE

N 96C (1989) (497).

8 september, de geboortedag van Maria.

Maria-Geboorte: verspr. Oost.-
Zuidlb., Oostlb. en Kleverlds.; ook in
Kerkrade, Ell, Thorn, Echt, Mechelen-
aan-de-Maas, Maastricht en Peer.

Lieve-Vrouw-Geboorte: Haler, Melick
en Stokkem.

Onze-Lieve-Vrouw-Geboorte
(ook *Ons-Lief-Vrouw-Geboorte*,
's-Lievrouw-Geboorte): Oirlo,
Tongeren en Sint-Martens-Voeren.

Onze-Lieve-Vrouwe-Geboorte (*Ons-
Lief-Vrouwe-Geboorte*): Beesel.

Lieve-Vrouw (*Lievrouw*): Ophoven.

lage Lieve-Vrouw (*laag Lieve-Vrouw*,
laag Lievrouw, *lage Lievrouw*):
Meijel, Weert en Geistingen.

lijse Lieve-Vrouw (*lijse Lievrouw*):
Montfort.

tweede Lieve-Vrouw: Weert.

Lieve-Vrouwedag (ook *Lievrouwedag*):
Eigenbilzen en Schimmert.

Onze-Lieve-Vrouwedag
(*'s-Lievrouwedag*): Guttecoven.

Maria-Geboortesdag (*Maria-
Geboortedag*): Schinnen en Montzen.

broodwijn: Jeuk.

FEESTDAG VAN SINT-LAMBERTUS

N 96C (1989) (498).

17 september, de dag waarop de Heilige

Lambertus herdacht wordt. Op die da-
tum begon het spinseizoen.

Lambertus werd waarschijnlijk rond het
jaar 638 in Maastricht geboren. Hij was
er van omstreeks 672 tot aan zijn dood
in 705 bisschop.

Lambertus: Reuver.

Heilige Lambertus: Tienray, Meijel en
Tegelen.

Sint-Lambertus: Montzen, Baarlo,
Montfort, Melick, Ophoven, Thorn,
Echt, Mechelen-aan-de-Maas,
Maastricht en Siebengewald.

Lambert: Geleen en Kerkrade.

Heilige Lambert: Peer.

Sint-Lambert: Nieuwenhagen,
Waubach, Beesel, Meerssen,
Valkenburg, Klimmen, Ospel, Weert,
Ell, Geistingen, Stokkem, Maastricht,
Eigenbilzen en Sint-Truiden.

Sinte-Lambert: Jeuk.

Lambertusdag: Weert en Reuver.

FEESTDAG VAN SINT-REMIGIUS

N 96C (1989) (499).

1 oktober, de dag waarop de Heilige
Remigius herdacht wordt. Die dag is
vooral bekend omdat het personeel zich
op die datum opnieuw verhuurde.

Heilige Remigius: Tienray, Tegelen en
Peer.

Sint-Remigius: Echt.

Sint-Remi: Ophoven en Montzen.

Sintermeis: Kerkrade, Waubach, Eys,
Schimmert, Valkenburg, Klimmen,
Haler, Thorn en Stokkem.

Sintermeis: Montfort.

Sintermeid: Gulpen.

FEESTDAG VAN SINT-BAVO

N 96C (1989) (500).

1 oktober, de dag waarop de Heilige Bavo herdacht wordt. Bavo was een Haspengouwse edelman uit de 7e eeuw, die een leven vol uitspattingen leidde en zich vervolgens bekeerde onder invloed van de Heilige Amandus. Vanwege zijn afkomst wordt hij meestal voorgesteld als ridder in wapenrusting met een mantel, een zwaard en een valk op de arm of aan de voeten.

Bavo: Haler.

Heilige Bavo: Tienray, Tegelen en Peer.

Sint-Bavo: Baarlo en Montfort.

Bavomis: Peer.

Bamis: Sint-Martens-Voeren, Ophoven, Diepenbeek, Hoeselt, Loksbergen en Meijel.

Sint-Bamis: Nieuwenhagen.

Sint-Bavis: Montzen.

Sint-Bavofeest: Thorn.

FEESTDAG VAN SINT-HUBERTUS

N 96C (1989) (503).

3 november, de dag waarop de Heilige Hubertus, de patroonheilige van onder meer boswachters en houtbewerkers, herdacht wordt. Sint-Hubertus was een graaf aan het hof van koning Theodorik III van Neustrië en Bourgondië en een verwoed jager. Tijdens een van zijn jachtpartijen kruiste een hert met een schitterend kruis in het gewei zijn pad, waardoor hij zijn liederlijke levenswandel veranderde en bisschop werd van Maastricht. Hubertus wordt aangeroepen tegen hondsdoelheid, bezetenheid en watervrees. Voor Grevenbicht/Papenhoven is de omschrijving **namensdag van Hubertus**

(*namesdag van Hubertus*) opgetekend.

Hubertus: Opglabbeek.

Hubertus voor hondsdoelheid:

Opglabbeek.

Heilige Hubertus: Tegelen, Echt, Sint-Huibrechts-Lille, Peer, Heers en Tienray.

Sint-Hubertus: freq. Noord.Oostlb., Horns en Kleverlds.; ook in Montzen, Weert, Bocholt, Mechelen-aan-de-Maas, Hoeselt en Eksel.

Sint-Bertus: Opoeteren.

Sinte-Bertus: Ell en Schimmert.

Hubert: Kerkrade.

Sint-Hubert: Nieuwenhagen, Posterholt, Valkenburg, Geistingen, Stokkem, Maastricht, Diepenbeek, Neerpelt, Sint-Truiden, Jeuk en Meijel.

Hubertusdag: Weert.

Heilige Hubertusdag: Schinnen.

FEESTDAG VAN SINT-MAARTEN

Kaart 49, pag. 209

N 96C (1989) (505), ZND 38 (1942) (004).

11 november, dag waarop de Heilige Martinus van Tours herdacht wordt. Sint-Martinus was de zoon van een Romeinse tribuun die het leger verliet om in de leer te gaan bij Hilarius van Poitiers en uiteindelijk bisschop van Tours werd. Hij wordt afgebeeld als soldaat terwijl hij, zoals de legende vertelt, met zijn zwaard zijn mantel in tweeën snijdt en de helft aan een bedelaar geeft. Uit het kaartbeeld blijkt duidelijk dat de variant **Sinte** in Limburg niet enkel van toepassing is op vrouwelijke heiligen, maar een regionale verspreiding kent.

Sint-Maarten (ook *Sint-Marten*, *Sint-Matten*, *Sint-Meerten*, *Sint-Merten*, *Sint-Metten*): freq. Oostlb., Maaskemp., Centr.Maaslds.,

Trichterlds., Bilzerlds., Tongerlds. en Westlb., verspr. Kleverlds.; ook in Nieuwenhagen, Haler, Thorn, Kwaadmechelen, Oostham en Lommel.

Sinte-Maarten (ook *Sinte-Marten*, *Sinte-Matten*, *Sinte-Meerten*, *Sinte-Merten*, *Sinte-Metten*): freq. Westlb. en Truierlds.; ook in Reuver, Beesel, Roermond, Valkenburg, Ospel, Weert, Tungalroy, Ell, Genk, Eisden, Maastricht, Bilzen, Tessenderlo, Linkhout, Loksbergen en Lommel.

Sinter-Maarten: Nieuwenhagen, Gulpen, Baarlo, Klimmen, Maastricht, Venlo, Siebengewald en Tienray.

Maarten: Beverlo en Kerkrade.

Sint-Martin: Montenaken en Maastricht.

Sint-Martijn: Molenbeersel en Geistingen.

Sint-Maart (*Sint-Mert*): Hechtel.

Sinter-Maart: Tegelen.

Sint-Maartens (*Sint-Mattes*): Stokrooie en Herstappe.

Sint-Martinus: Epen, Montzen, Ophoven, Bocholt en Rotem.

Heilige Martinus: Hamont.

fakkellentinus: Thorn.

Sint-Maartensdag (ook *Sint-Meertensdag*): Schinnen.

Sinte-Maartensdag (*Sinte-Mertensdag*): Weert.

armistice (fr.): Montzen.

hololool: Zonhoven.

FEESTDAG VAN SINT-ANDREAS

N 96C (1989) (507).

30 november, de dag waarop de Heilige Andreas herdacht wordt. Op die datum moesten sommige pachten betaald worden.

Sint-Andreas was een leerling van Johannes de Doper en de eerste met name genoemde apostel van Jezus, die hij

steeds terzijde stond om zijn hulp aan te bieden.

Heilige Andreas: Tegelen, Peer, Tienray en Meijel.

Andries: Kerkrade.

Heilige Andries: Klimmen.

Sint-Andries: verspr. Oost.Zuidlb., Oostlb., Weertlds., Horns en Dommelds.; ook in Montzen, Bocholt, Opoeteren, Echt, Eigenbilzen, Diepenbeek, Zonhoven, Loksbergen, Meijel en Sevenum.

Sinte-Dries: Maasbree, Baarlo en Beesel.

Sinter-Dries: Baarlo.

FEESTDAG VAN SINT-BARBARA

N 96C (1989) (508).

4 december, de dag waarop de Heilige Barbara, de patrones van een zalige dood en o.a. ook van de mijnwerkers, herdacht wordt.

Barbara werd op het einde van de derde eeuw geboren in Nicomedië, het huidige Izmid in Turkije. Zij was de dochter van de welgestelde heiden Dioscorus en stond bekend om haar uitzonderlijke schoonheid, haar geleerdheid en zuivere inzichten. Omdat zij meer wilde weten over het christelijke geloof en daarom niet wilde trouwen, sloot haar vader haar op in een toren. Nadat ze zich bij afwezigheid van haar vader had laten dopen, sleepte hij haar voor het tribunaal. Ondanks vreselijke folteringen geeft zij haar geloof niet op en ze wordt uiteindelijk veroordeeld tot onthoofding. Op het moment dat haar eigen vader het vonnis voltrekt, wordt hij getroffen door de bliksem.

Sint-Barbara: Thorn, Melick en Tongeren.

Heilige Barbara: Tienray en Peer.

Sint-Baar: Eksel en Houthalen.

Berb: Diepenbeek.

Berbje (*Berbke*): Tegelen.

Sint-Berb: verspr. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., Oostlb., Weertlds., Horns, Centr.Maaslds. en Dommellds.; ook in Opglabbeek, Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren en Loksbergen.

Sinte-Berb: zeldz. Noord.Oostlb.; ook in Nieuwenhagen, Eys, Schimmert, Valkenburg, Weert, Tungelroy, Haler, Bocholt, Bree, Opoeteren, Stokkem, Maastricht, Achel en Jeuk.

Sinter-Berb: Ell en Maastricht.

Sint-Berbdag: Schinnen.

MARIA-ONBEVLEKTE-ONTVANGENIS

N 96C (1989) (510).

8 december, het feest van de onbevleete ontvangenis van Maria, waarop gevierd wordt dat zij, in tegenstelling tot de andere stervelingen, niet met de vlek van de erfzonde belast is.

Onbevleete Ontvangenis: Baarlo, Valkenburg, Weert, Mechelen-aan-de-Maas en Maastricht.

Maria-Onbevleete-Ontvangenis (ook *Maria-Onbevleete-Ontvangenis*):

Gulpen, Tegelen, Posterholt, Maastricht, Eigenbilzen, Achel, Tienray en Meijel.

Maria-Ontvangenis: Siebengewald.

Onze-Lieve-Vrouw-Onbevleete-Ontvangenis (ook *Ons-Lief-Vrouw-Onbevleete-Ontvangenis*, *'s-Lievrouw-Onbevleete-Ontvangenis*): Oirlo, Maastricht en Terlinden.

Maria-Onbevleete: Thorn en Schimmert.

Lieve-Vrouw-Onbevleete: Stokkem.

Maria-Onbevleete-Ontvangen: zeldz. Ripuar., Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Baarlo, Bocholt, Maastricht, Sint-Huibrechts-Lille en Maasbree.

Heilige Maria-Onbevleete-Ontvangen: Peer.

Onze-Lieve-Vrouw-Onbevleete-Ontvangen (ook *'s-Lievrouw-Onbevleete-Ontvangen*): Melick, Hoeselt en Tongeren.

Lieve-Vrouw (*Lievrouw*): Ophoven.

laatste Lieve-Vrouw (*leste Lieve-Vrouw*, *leste Lievrouw*): Montfort, Weert, Ell, Haler en Echt.

Mariadag: Meijel, Schinnen en Waubach.

Lieve-Vrouwedag: Ospel.

Onze-Lieve-Vrouwedag (*Ons-Lief-Vrouwedag*, *'s-Lievrouwedag*): Beesel en Guttecoven.

3.2 Processie

De tweede paragraaf van dit hoofdstuk bevat de woordenschat in verband met de processie, een plechtige optocht van priesters en leken binnen of buiten het kerkgebouw, waarbij vaak het sacrament of het kruis wordt rondgedragen. Het betreft om te beginnen de algemene benamingen voor de processie, voor het rondtrekken van de processie en voor enkele soorten processies. Vervolgens komen de onderdelen en toebehooren van een processie aan bod zoals bijvoorbeeld het rustaltaar, het baldakijn of een flambouw. Ten slotte worden begrippen voor bepaalde groepen deelnemers aan de processie behandeld. De begrippen **PROCESSIE VAN MARIA-HEMELVAART**, **KERMISPROCES-SIE**, **PROCESSIONEPAALTJES**, **PROCESSIONESTROOISEL**, **ZANDFIGUREN BIJ DE PROCESSIONE**, **BEGELEIDERS VAN HET BALDAKIJN**, **WEGBEREIDERS**, **ALS ZOEAAF VERKLEED JONGETJE** en **BROEDERMEE-S-TER** zijn om diverse redenen niet als aparte lemma's opgenomen in de onderstaande tekst, maar kunnen wel geraadpleegd worden in de materiaalbasis op het internet. De lemma's **VERSIEREN (MET BLOEMEN)** en **KAMERSCHIETEN**, twee gebruiken die ook wel van toepassing zijn bij het rondtrekken van de processie, worden behandeld bij de algemene woordenschat met betrekking tot feesten en vermaak in WLD III, 3.2.

PROCESSIONE

Kaart 50, pag. 210

N 96C (1989) (514, 557 add.), SGV (1914) (029), ZND 21 (1936) (004 add.).

Een plechtige kerkelijke omgang, een plechtige optocht van priesters en leken binnen of buiten het kerkgebouw, waarbij vaak het sacrament of het kruis wordt rondgedragen.

processie (<lat.) (ook *percesse*, *percessie*, *processe*): alg. Noord.-Oostlb., Centr.Lb., Westlb., Truierlds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., freq. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Loksbergen.

proession (du.): Rimborg en Epen.

brank: freq. Ripuar. en Oostlb-Rip. overgg., verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Maastricht.

brankproession (<lat.) (ook *brankpercessie*): Guttecoven en Schinnen.

processiebrank: Posterholt.

begankenis: Schinveld.

omgang: Stokkem.

RONDTREKKEN VAN DE PROCESSIONE

N 96C (1989) (515).

Een plechtige kerkelijke omgang binnen of buiten het kerkgebouw maken, waarbij vaak het sacrament of het kruis wordt rondgedragen.

Voor Eksel, Ophoven en Diepenbeek is het zelfstandig naamwoord **processiegang** opgetekend en voor Tongeren **rondgang**.

rondtrekken: Tegelen, Baarlo, Roermond, Schinnen, Maastricht, Peer en Meijel.

trekken: freq. Noord.Oostlb., Weertlds., Horns, Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Lutterade, Terlinden, Bocholt, Maastricht, Neerpelt, Eksel en Houthalen.

uittrekken: Nieuwenhagen, Waubach, Reuver, Heel, Neerbeek, Geleen, Stokkem, Maastricht, Eigenbilzen, Eksel, Zonhoven en Jeuk.

branktrekken: Waubach.

branken: freq. Ripuar. en Oostlb-Rip. overgg., verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Thorn.

rondgaan: Sint-Truiden.
uitgaan: Loksbergen.
processie houden: Geistingen.

PROCESSIE DOOR HET VELD

N 96C (1989) (516).

Een processie door het veld, een bidweg.

Voor Baarlo is voorts de omschrijving **beden voor de vruchten in het veld** (*beeën voor de vruchten in het veld*) opgetekend.

bidweg: Waubach.

bedeweg (*beeweg, beeëweg*): verspr. Oost.Zuidlb. en Oostlb.; ook in Tungalroy, Ophoven, Thorn, Bocholt, Guttecoven, Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren, Sint-Truiden, Jeuk en Loksbergen.

bedeweg door veld (*beeweg*): Maastricht.

processieweg: Oirlo en Opglabbeek.

processie (<lat.) (*percessie*): Sevenum.

processie (<lat.) **door de velden** (*percessie door de velden*): Peer.

processie (<lat.) **door het veld** (ook *percessie door het veld*): Meijel en Baarlo.

processie (<lat.) **in het veld** (*percessie in het veld*): Stokkem.

bidprocessie (<lat.): Siebengewald.

bedeprocessie (<lat.) (*beeeprocessie*): Haler.

kruisprocessie (<lat.) (ook *kruispercessie, kruisprocessie*): Nieuwenhagen, Terlinden, Hoeselt, Achel en Eksel.

veldprocessie (<lat.) (ook *veldpercessie*): zeldz. Oostlb.; ook in Nieuwenhagen, Weert, Ell, Echt, Eksel en Meijel.

veldsprocessie (<lat.) (*veldspercessie*): Bree.

bronk: Terlinden.

bidbronk: Montzen.

veldbronk: Eys.

SACRAMENTSPROCESSIE –

N 96C (1989) (514 add., 517, 557 add.), ZND 40 (1942) (075).

De grote processie die gehouden wordt op sacramentsdag of de zondag erna. In Koersel noemt men die dag **processiezondag**. Voor Borgloon is voorts de omschrijving **het is processiegaans** (*het is percessiegaans*) opgetekend.

processie (<lat.) (ook *percessie*): verspr. Lonerlds.; ook in Meeuwen, Opoeteren, Maastricht, Sint-Huibrechts-Lille, Zolder, Kuringen en Jeuk.

sacramentprocessie (<lat.): Wilderen.

sacramentsprocessie (<lat.) (ook *sacramentsperces, sacramentspercessie, sakkermetspercessie, sakkermetsprocessie*): freq. in heel Lb. behalve in het Ripuar. en Geullds.

heilige sacramentsprocessie (<lat.):

Eisden, Mechelen-aan-de-Maas, Diepenbeek, Neerpelt, Kaulille en Nieuwerkerken.

processie (<lat.) **van het Heilig Sacrament** (*perces van het Heilig Sacrament*): Kerniel.

processie (<lat.) **van het hoogwerkdag:** Kerkhoven.

grote processie (<lat.) (ook *grote percessie*): Tegelen, Reuver, Roermond, Weert, Geistingen, Dilsen, Stokkem, Maastricht, Eigenbilzen, Diepenbeek, Neerpelt, Kuringen, Herk-de-Stad, Jeuk en Maasbree.

kleine processie (<lat.) (*klein percessie, klein processie*): Sint-Truiden en Gulpen.

bronkprocessie (<lat.): Melick en Lanaken.

kermisprocessie (<lat.)

(*kermisprocessie*): Diepenbeek.

kruisprocessie (<lat.) (*kruisprocessie*):
Echt.

omgangsprocessie (<lat.): Lanklaar,
Vucht, Mechelen-aan-de-Maas en
Beverst.

ommegangsprocessie (<lat.): Maaseik.

omgang: Dilsen, Stokkem, Eisdien en
Kwaadmechelen.

bronn: Terlinden.

sacramentsbronn: Montzen.

grote bronn: Kerkrade, Bocholtz,
Waubach en Klimmen.

kleine bronn (*klein bronn*): Gulpen.

RUSTALTAAR

N 96C (1989) (528).

Een met bloemen versierd altaar dat langs de processieroute geplaatst is. Voor Peer is voorts de omschrijving **met bloemen versierd altaar** opgetekend.

rustaltaar: freq. Ripuar., Oost.-Zuidlb., Noord.Oostlb., Weertlds., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., Dommelds. en Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren, Houthalen, Zonhoven, Heers, Sint-Truiden en Jeuk.

altaar (ook *ouert*): Loksbergen, Hoeselt en Montzen.

altaartje (*altaarke*): Ell.

bronnaltaar: Kerkrade.

processiealtaar: Ophoven, Grevenbicht/Papenhoven en Diepenbeek.

heilighuis: Schinnen.

heilighuisje (*heilighuiske*): freq. Zuid.Oostlb.; ook in Bocholtz, Nieuwenhagen, Epen, Sint-Martens-Voeren, Baarlo, Beesel, Montfort, Weert, Stokkem, Maastricht en Siebengewald.

kapelletje (*kapelke*): Sevenum.

PROCESSIEVAANTJES

N 96C (1989) (529).

Vaandeltjes, vlaggetjes die in de processie worden meedragen.

vaantjes (ook *vaankes*, *vaansjes*, *vaansjeren*): Waubach, Gulpen, Montzen, Baarlo, Reuver, Linne, Schimmert, Tungalroy, Geistingen, Thorn en Siebengewald.

processievaantjes (ook *processievaankes*, *processievaantsjes*, *processievanekes*): freq. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb., verspr. Noord.Oostlb., Horns en Kleverlds.; ook in Weert, Bree, Opoeteren, Oplabbeek, Echt, Stokkem, Diepenbeek, Eksel en Sint-Truiden.

bronnvaantjes: Klimmen.

vanen: Schinnen, Hoeselt en Epen.

processievanen (ook *processievaan* (*mv.*)): Kessel, Posterholt, Geleen en Loksbergen.

bronnvanen: Kerkrade.

vaandeltjes (*vaandelkes*): Maastricht.

processievaandeltjes (*processievaandelkes*): Maastricht.

vaandels: Meijel.

processievaandels: Maastricht.

vlagjes (*vlagskes*): Heel, Roermond, Achel, Houthalen, Tienray en Sevenum.

processievlagjes (*processievlagskes*, *processievlagskes*): Baarlo, Grevenbicht/Papenhoven, Guttecoven, Eigenbilzen, Hoeselt en Heers.

vlaggen: Neerpelt en Peer.

processievlaggen (*processievlaggen*): Hoeselt.

drapeautjes (<fr.) (*drapeaukes*): Tongeren.

processiedrapeautjes (<fr.) (*processiedrapeaukes*): Jeuk.

banieren (<oudfr.): Eksel.

KERKVAANDEL

N 96C (1989) (530).

Een doek versierd met godsdienstige taferelen, die aan de dwarsstaaf van een kruis gehangen wordt en in de processie meegedragen wordt.

vaandel: Oirlo en Sevenum.

vaandel van de kerk: Meijel en Maastricht.

kerkvaandel: Tegelen, Heel, Bocholt, Maastricht, Achel, Sint-Huibrechts-Lille, Tienray en Meijel.

vaan: Sint-Martens-Voeren, Montzen, Heel, Geistingen, Stokkem, Hoeselt en Sevenum.

grote vaan: Ell, Terlinden en Epen.

kerkvaan: verspr. Horns; ook in Eys, Gulpen, Baarlo, Neerbeek, Geleen, Klimmen, Ospel, Bree, Grevenbicht/-Papenhoven, Eksel, Zonhoven, Heers en Loksbergen.

kerkenvaan: verspr. Ripuar., Oost.-Zuidlb. en Zuid.Oostlb., zeldz. Noord.-Oostlb.; ook in Echt en Siebengewald.

patroonsvaan: Melick.

kerkvlag: Eksel, Peer en Maastricht.

kerkenvlag: Linne en Eigenbilzen.

drapeau (fr.): Heel, Weert, Stokkem, Maastricht, Tongeren en Jeuk.

DRAGER VAN HET KERKVAANDEL

N 96C (1989) (531).

De persoon die het kerkvaandel draagt in de processie.

De benamingen vertonen een zekere gelijkenis met die voor een persoon die het vaandel draagt in een schutterij of gilde, vgl. het lemma VAANDELDRAGER in WLD III, 3.2.

drager: Tegelen, Terlinden, Hoeselt en Oirlo.

vaandeldrager: freq. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Nuth, Meerssen, Klimmen, Ospel, Weert, Haler, Thorn, Maastricht, Eigenbilzen, Sint-Huibrechts-Lille, Eksel en Heers.

kerkvaandeldrager: Bocholt.

vaandrager: verspr. Noord.Oostlb. en Horns; ook in Sint-Martens-Voeren, Neerbeek, Schimmert, Bree, Diepenbeek en Zonhoven.

vanendrager: freq. Ripuar., Oost.-Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Montzen, Montfort, Echt, Stokkem, Grevenbicht/Papenhoven en Siebengewald.

vlaggendrager: Baarlo, Guttecoven, Hoeselt, Neerpelt en Peer.

drapeaudrager: Weert, Maastricht, Tongeren, Eksel en Jeuk.

vaandrig: Achel.

DRAAGRIEM VAN HET KERKVAANDEL

N 96C (1989) (532).

Een leren riem waarmee het kerkvaandel gedragen wordt.

riem: Waubach, Tegelen, Heel, Posterholt, Haler, Maastricht, Houthalen, Jeuk en Siebengewald.

riem voor te dragen: Meijel.

draagriem: Klimmen, Geistingen, Mechelen-aan-de-Maas, Achel, Neerpelt, Oirlo en Tienray.

vaandelriem: Maastricht en Sint-Martens-Voeren.

vaanriem: Baarlo, Beesel, Schimmert en Ell.

vanenriem: verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Echt en Hoeselt.

vlaggenriem: Baarlo en Peer.

drapeauriem: Weert.

gordelriem met staafhouder: Meijel.

help (ook *hulp*): Epen, Montzen, Montfort, Klimmen, Terlinden, Bree, Diepenbeek en Loksbergen.

vaandelhelp: Thorn.
vaanhelp (ook *vaanhulp*): Ophoven en Geleen.
vanenhulp (ook *vanenhulp*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Nieuwenhagen, Montfort, Stokkem en Guttecoven.
vlaggenhelp: Eigenbilzen.
licht: Tungalroy.

BALDAKIJN

N 96C (1989) (533, 536 add.).

Een rechthoekige troonhemel waaronder het Heilige Sacrament wordt rondgedragen in de processie.

baldakijn: Tegelen, Roermond, Stokkem, Hoeselt, Tongeren, Achel, Peer, Houthalen, Zonhoven, Sint-Truiden, Jeuk, Loksbergen en Sevenum.

balkon (<fr.): Diepenbeek.
hemel: freq. in heel Lb.
draaghemel: Peer.
processiehemel (*processiehemel*): Guttecoven.
troonhemel: Maastricht.
troon: Reuver.

DRAGER VAN HET BALDAKIJN

N 96C (1989) (534).

Een van de (meestal vier) personen die de troonhemel draagt in de processie. Voor Maastricht is voorts de omschrijving **die loopt met de hemel** opgetekend.

drager: Kessel, Heel, Roermond, Nuth, Mechelen-aan-de-Maas, Tongeren, Oirlo en Meijel.
baldakijndrager: Peer.
drager van het baldakijn: Tegelen en Hoeselt.

balkondrager: Diepenbeek.
hemeldrager: verspr. in NI.Lb.; ook in Ophoven, Geistingen, Bocholt, Stokkem, Eigenbilzen, Achel, Eksel en Heers.
hemelsdrager: Bocholtz, Nieuwenhagen, Eys, Epen, Schinnen, Meerssen en Siebengewald.
drager van de hemel: Baarlo.
drager van de processiehemel (*drager van de processiehemel*): Echt.
kerkmeester: Loksbergen.
kerkenmeester: Oirlo.
jacquet (<fr.): Neerpelt.

FLAMBOUW

N 96A (1989) (053 add.), N 96C (1989) (535), ZND 35 (1941) (018), ZND m (Vanderbeeken).

Een aan een lange stok gedragen lantaarn met daarin een brandende kaars die tijdens de processie naast het Allerheiligste wordt meegedragen.

flambouw (<fr.) (ook *flambie*, *flambiel*): freq. in heel Lb.
fakkel: Paal.
lantaarn (<fr.) (ook *lantaan*, *lantaar*, *lantjaan*, *latjan*, *latsjan*): verspr. Maaskemp., Centr.Maaslds. en Demerkemp.; ook in Reuver, Bilzen, Hoeselt, Tongeren, Hamont, Peer, Beverlo, Paal, Gelinden, Gutshoven, Sint-Truiden, Borlo, Meldert en Lommel.
lantaarntje (<fr.) (*lantaarke*, *lantareke*): Tessenderlo, Neerpelt en Grote-Brogel.
processielantaarn: Nieuwerkerken.
lantaring (*lantering*): Ellikom.
lamp: Opoeteren, Mal, Montenaken en Loksbergen.
lampje (*lampke*): Hechtel, Heers en Bilzen.
kaarslamp: Grevenbicht/Papenhoven.
lampadaire (fr.) (*lampteer*): Neeroeteren en Opoeteren.

lucht: Gulpen en Montzen.
luchter: Baarlo en Heel.
kaarsluchter: Grevenbicht/-
 Papenhoven.
kaarsenluchter: Siebengewald en
 Oirlo.
processieluchter (*percessieluchter*):
 Haler.
kaars: Helchteren.
grote kaars: Maastricht.
kast: Muizen.

BRUIDJE IN DE PROCESSIE

Kaart 51, pag. 210

N 07 (1961) (063), N 96C (1989) (538), ZND 01
 (1922) (811), ZND 01u (1924) (154), ZND 22
 (1936) (030), ZND B1 (1940sq) (113).

Een in het wit gekleed meisje, dikwijls
 met een bloemenkrans op het hoofd, dat
 in de processiestoet gaat.

bruidje (ook *bruid'n*, *bruideke*,
bruidsje, *bruidske*, *bruike*): freq. in
 heel Lb. behalve in het Beringerlds. en
 Brab.Lb.

bronkbruidje: Heerlen.

maagdenbruidje: Lutterade.

engel: Lontzen en Welkenraedt.

engeltje (ook *engelke*, *engelsje*,
engeltje): freq. Ripuar. en Geullds.,
 verspr. Oost.Zuidlb., zeldz. Centr.-
 Maaslds. en Trichterlds.; ook in
 Valkenburg, Amby, Nederweert,
 Opglabbeek, Bilzen, Eigenbilzen,
 Hoeselt, Hamont, Eksel, Peer, Hasselt,
 Kortessem, Kerkom en Loksbergen.

herderinnetje (*herderinneke*):
 Loksbergen.

maagd: Meerssen, Terlinden en
 's-Gravenvoeren.

maagdje (ook *maagd'n*, *maagdeke*):
 Tongeren, 's-Herenelderden, Peer,
 Zonhoven en Beringen.
meidje (*meideke*, *meidske*, *meiteke*):
 freq. Beringerlds., Zuiderkemp. en
 Getelds; ook in Heusden, Lummen en
 Mettekoven.
wit kind: Klimmen.

MAAGDEN IN DE PROCESSIE

N 96C (1989) (540).

Grotere meisjes, jonge vrouwen die, in
 het wit gekleed, meelopen in de sacra-
 mentsprocessie, terwijl ze elk een tak
 maagdenpalm of samen een Mariabeeld
 dragen.

maagden: freq. Noord.Oostlb., Horns
 en Kleverlds., verspr. Ripuar., Oost.-
 Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Sint-
 Martens-Voeren, Weert, Bocholt,
 Stokkem, Guttecoven, Maastricht,
 Hoeselt, Achel, Neerpelt, Houthalen,
 Zonhoven en Loksbergen.

zingende maagden: Bree, Stokkem,
 Mechelen-aan-de-Maas, Eigenbilzen,
 Diepenbeek, Tongeren, Eksel en
 Heers.

maagdenkoor: freq. Ripuar., Oost.-
 Zuidlb. en Zuid.Oostlb., verspr.
 Noord.Oostlb. en Weertlds.; ook
 in Thorn, Echt, Grevenbicht/-
 Papenhoven, Maastricht, Peer, Venlo
 en Oirlo.

maagdengroep: Beesel, Neerbeek, Ell
 en Thorn.

engelen: Neerpelt.

engeltjes (*engelkes*): Montfort.

palmdragers (*palmdragers*):
 Montzen.

3.3 Bedevaart

Hier komen enkele begrippen aan bod met betrekking tot de bedevaart, een reis te voet naar een heilige plaats om ter plaatse te bidden. Voor de begrippen **MARIAOORD**, **GELOFTEGESCHENK** en **HEILIGDOMSVAART** zijn onvoldoende gegevens opgetekend om ze als aparte lemma's op te nemen. Het materiaal voor die begrippen kan wel geraadpleegd worden in de materiaalbasis op het internet.

BEDEVAART

Kaart 52, pag. 211

N 06 (1960) (036 add.), N 96C (1989) (543, 557 add.), SGV (1914) (002), ZND 01 (1922) (053), ZND 21 (1936) (004).

Een reis, meestal te voet, naar een heilige plaats, al biddende en om ter plaatse te bidden. Gelovigen gaan met name op bedevaart om een gunst af te smeken of om ergens boete voor te doen.

De variant *beevelt* (*bjêvelt*) is opgetekend voor Beverlo en is allicht te verklaren door de gelijkenis met de dorpsnaam, die in het dialect zelf *Bjêvel* luidt.

bidvaart: verspr. Kleverlds.; ook in Venlo.

bedevaart (ook *beevaart*, *beeëvaart*, *beevelt*): freq. Noord.Oostlb., Weertlds., Horns, Maaskemp., Centr.-Maaslds., Bilzerlds., Tongerlds., Dommelds., Demerkemp., Lonerlds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb., Trichterlds., Beringerlds., Truierlds. en Getelds.; ook in Kelmis, Oostham en Lommel.

bidweg: freq. Ripuar. en Geullds., verspr. Oost.Zuidlb.

bedeweg (*beeweg*, *beeëweg*): freq. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb., Trichterlds., Beringerlds., Truierlds. en Getelds., verspr. Noord.Oostlb., Horns, Centr.Maaslds., Bilzerlds., Tongerlds. en Demerkemp.; ook in Sint-Martens-Voeren, Sint-Lambrechts-Herk, Tessenderlo en

Lommel.

bedevaartweg (*beevaartweg*):

Neeroeteren.

bedevaartsweg (*beevaartsweg*): Stein en Banholt.

bedegang (*beegang*): Heerlen.

bedevaartgang (*beevaartgang*, *beevaartgank*): freq. Tongerlds.; ook in Eigenbilzen, Kleine-Spouwen, Grote-Spouwen en Kortessem.

bedevaartsgang (*beevaartsgang*, *beevaartsgank*): verspr. Lonerlds.; ook in Heek, Eigenbilzen, Martenslinde, Diepenbeek en Zonhoven.

bedeweggang (*beeweggang*):

Lutterade.

bedewegsgang (*beewegsgang*): Puth.

begankenis: Peer.

prozession (**du.**): Kerkrade.

OP BEDEVAART GAAN

Kaart 53, pag. 211

N 06 (1960) (036), N 96C (1989) (544), N 96D (1989) (647 add.), ZND 01 (1922) (054), ZND 21 (1936) (005).

Een bedevaart doen.

bedevaarten (*beevaarten*): freq. Horns; ook in Waubach, Nunhem, Horn, Heel, Klimmen, Nederweert, Weert, Grote-Brogel, Bree, Opplabbeek, Rekem, Stein en Meijel.

bedevaart gaan (*beevaart gaan*, *beeëvaart gaan*, *beevelt gaan*): freq. Maaskemp., Centr.Maaslds., Bilzerlds., Tongerlds. en Westlb.,

- verspr. Oostlb., Weertlds. en Horns; ook in Voerendaal, Oost-Maarland, Kerkom, Oostham, Tessenderlo, Blerick en Horst.
- een bedevaart gaan** (*een beevaart gaan*): Vucht.
- de bedevaart gaan** (*de beevaart gaan*): Baarlo.
- met de bedevaart gaan** (*met de beevaart gaan*): Oirlo.
- naar de bedevaart gaan** (*naar de beevaart gaan*): verspr. Kleverlds.
- naar bedevaart gaan** (*naar beeëvaart gaan*): Ottersum.
- op bedevaart gaan** (ook *op beevaart gaan*, *op beeëvaart gaan*): freq. Noord.Oostlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb., Zuid.-Oostlb., Weertlds., Horns en Centr.-Maaslds.; ook in Bocholt, Meeuwen, Lanaken, Maastricht, Bilzen, Hoeselt, Tongeren, Achel, Sint-Huibrechts-Lille, Peer, Houthalen, Zonhoven, Heers, Heks en Lommel.
- op de bedevaart gaan** (*op de beevaart gaan*): Venray.
- te bedevaart gaan** (*te beevaart gaan*, *te beeëvaart gaan*): verspr. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Ulestraten en Venlo.
- ter bedevaart gaan** (ook *ter beevaart gaan*): verspr. Noord.Oostlb., Weertlds., Horns, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Heerlerheide en Born.
- bedevaart doen** (ook *beevaart doen*): Heythuysen, Sint-Odiliënberg, Schimmert, As, Holtum, Lummen, Arcen, Venlo en Sevenum.
- een bedevaart doen** (ook *een beevaart doen*, *een beeëvaart doen*): verspr. Maaskemp., Centr.Maaslds. en Westlb., zeldz. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Heerlen, Sittard, Bilzen, Kleine-Spouwen, Genoelselderen, Sint-Truiden, Halen en Boekend.
- bedevaart houden** (*bedevaart halden*, *beevaart haaien*): Blitterswijck en Montfort.
- een bedevaart houden** (*een bedevaart houden*, *een beeëvaart halden*, *een beevaart haaien*, *een beevaart houden*): Steyl, Stevensweert, Born en Sevenum.
- bedevaart maken** (*beevaart maken*): Valkenburg.
- een bedevaart maken** (*een beevaart maken*): Tienray en Caberg.
- op bidvaart gaan**: Siebengewald.
- een bidvaart doen**: Venlo.
- een bidvaart houden**: Middelaar.
- een bidvaart maken**: Kelmis.
- bedewegen** (*beewegen*): Ophoven, Eigenbilzen, Jeuk en Halen.
- bedewegen gaan** (*beewegen gaan*): Wellen, Herk-de-Stad en Kerkom.
- bedeweg gaan** (*beeweg gaan*, *beeëweg gaan*): freq. Trichterlds. en aansluitend Zuid.Oostlb.; ook in Epen, Sint-Martens-Voeren, Grevenbicht/Papenhoven, Piringen, Stevoort, Hasselt, Beringen, Sint-Lambrechts-Herk, Sint-Truiden, Aalst-bij-St.-Truiden, Mielen-boven-Aalst, Loksbergen, Halen en Lommel.
- een bedeweg gaan** (*een beeweg gaan*): Elsloo en Puth.
- naar bedeweg gaan** (*naar beeweg gaan*): Vlodrop.
- op bedeweg gaan** (*op beeweg gaan*, *op beeëweg gaan*): verspr. Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Ubachsberg, Gulpen, Remersdaal, Genk, Herk-de-Stad, Sint-Truiden, Kerkom en Jeuk.
- bedensweg gaan** (*beesweg gaan*): Oost-Maarland.
- bedeweg doen** (*beeweg doen*): Epen, Schimmert, Gronsveld, Reijmerstok, Echt, Maastricht, Oost-Maarland, Koersel, Heppen en Tessenderlo.
- de bedeweg doen** (*de beeweg doen*): Maastricht.
- een bedeweg doen** (*een beeweg doen*, *een beeëweg doen*): freq. Oost.-Zuidlb., Zuid.Oostlb., Truierlds. en Getelds., verspr. Noord.Oostlb. en

Centr.Maaslds.; ook in Teuven, Thorn, Lanaken, Maastricht, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Hasselt en Paal.

een bedevaartweg doen (*een beevaartweg doen*): Neeroeteren.

bedeweg maken (*beeweg maken*): Geleen en Schinnen.

een bedeweg maken (*een beeweg maken*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade, Heerlen, Schaesberg, Linne, Montfort, Posterholt, Maastricht en Caberg.

bedeweg houden (*beeweg houden*): Schinnen, Brunssum en Valkenburg.

een bedeweg houden (*een beeweg houden*): Limbricht, Schinveld, Valkenburg, Buchten, Holtum en Born.

op bidweg gaan: Montzen.

een bidweg gaan: Heerlerheide en Vaals.

bidweg doen: freq. Oost.Zuidlb.

de bidweg doen: Waubach.

een bidweg doen: freq. Ripuar. en Oost.Zuidlb.; ook in Eupen.

bidweg maken: Montzen.

een bidweg maken: freq. Ripuar. en Geullds.; ook in Nieuwenhagen.

een bidweg houden (*een bidweg houwen*): Welkenraedt.

een gang doen: Gulpen, Sint-Odiliënberg, Hoensbroek, Ulestraten, Klimmen, Maastricht en Heugem.

een bedegang doen (*een beegang doen, een beegank doen*): Roermond, Schinveld, Valkenburg en Genk.

een bedevaartgang doen (*een beevaartgang doen*): verspr. Tongerlds.

een bedevaartgang doen (*een beevaartgang doen*): Kuringen, Sint-Lambrechts-Herk en Gutshoven.

een bidgang doen: Heerlerheide en Bleijerheide.

een bidgang maken: Bleijerheide.

met de processie gaan (ook *met de percessie gaan*): Voerendaal, Roermond, Herten (bij Roermond),

Montfort, Oirsbeek en Valkenburg.
met de processie meegaan (ook *met de processie metgaan*): Oirlo, Blerick en Venlo.

meetrekken naar ... (*mettrekken naar ...*): Oirlo.

op bidtocht gaan: Venlo.

op pelgrimage (oudfr.) gaan: Sittard.

BEDEVAARTGANGER

N 96C (1989) (545).

Iemand die op bedevaart gaat, een pelgrim.

bedevaartganger (ook *beevaartganger, beeëvaartganger*): verspr. Noord.-Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Waubach, Valkenburg, Ospel, Weert, Tungalroy, Haler, Bocholt, Bree, Maastricht, Eigenbilzen, Diepenbeek, Peer, Oirlo en Meijel.

bedevaartsganger: Nieuwenhagen.

bedewegganger (*beewegganger*): Gulpen, Sint-Martens-Voeren, Geleen, Schimmert, Maastricht en Jeuk.

processieganger: Oirlo.

prozessiongänger (<du.): Kerkrade.

vaartganger: Siebengewald.

bedevaarder (ook *beevaarder*): Eksel, Loksbergen en Zonhoven.

bedeweger (*beeweger*): Ophoven.

pelgrim (<lat.): verspr. Oostlb.; ook in Eys, Thorn, Echt, Maastricht, Eigenbilzen, Achel, Sint-Huibrechts-Lille, Heers en Tienray.

pilger (du.): Epen en Montzen.

BEDEVAARTPLAATS

N 96C (1989) (546).

Een plaats waar men op bedevaart gaat, omdat ze volgens de overlevering door God of een van de heiligen wordt begunstigd, of omdat ze om een andere

reden eerbiedwaardig is.

bedevaartplaats (ook *beevaartplaats*, *beeëvaartplaats*): zeldz. Noord.-Oostlb. en Horns; ook in Nieuwenhagen, Waubach, Geleen, Valkenburg, Bocholt, Stokkem, Grevenbicht/Papenhoven, Maastricht, Tongeren, Peer en Zonhoven.

bedevaartsplaats (ook *beevaartsplaats*): verspr. Kleverlds.; ook in Nieuwenhagen, Gulpen, Baarlo, Beesel, Schinnen, Ospel, Tungalroy, Thorn, Guttecoven en Maastricht.

vaartplaats: Siebengewald.

bedewegplaats (*beewegplaats*): Ophoven en Sint-Martens-Voeren.

bedevaartplak (*beevaartplak*): Diepenbeek en Hoeselt.

bedevaartsplak (*beevaartsplak*, *beeëvaartsplak*): Achel en Heers.

bedewegplek (*beewegplek*): Loksbergen.

genadeoord: Eys, Epen, Heel, Roermond, Montfort, Melick, Schimmert, Klimmen, Echt, Maastricht en Eigenbilzen.

bedevaartoord (ook *beevaartoord*): Weert, Sint-Huibrechts-Lille en Lutterade.

heiligdom: Montzen.

bedevaartprentje (*beeëvaartprentje*, *beevaartprentje*, *beevaartprentsje*): Valkenburg, Weert, Haler, Stokkem en Grevenbicht/Papenhoven.

bedevaartsprentje (ook *bedevaartsprentsje*, *beevaartsprentje*): Nieuwenhagen, Beesel, Schimmert, Thorn, Maastricht, Sint-Huibrechts-Lille en Oirlo.

gedachtenisprentje (ook *gedachtenisprentsje*): Eys, Gulpen, Heel, Ophoven en Siebengewald.

herinneringsprentje (ook *herinneringsprentsje*): Echt, Schinnen en Maastricht.

heiligenprentje: Weert.

lourdesprentje: Baarlo.

beeldje (ook *beelsje*, *beelsjeke*, *beleke*): Ell, Eigenbilzen, Hoeselt, Eksel, Houthalen, Sint-Truiden en Jeuk.

bedevaartbeeldje (*beevaartbeeldsje*, *beevaartbeleke*, *beeëvaartbeleke*): Bocholt, Peer en Tongeren.

bedewegbeeldje (*beewegbeeldje*): Lutterade.

bidwegbeeldje (*bidwegbeelsje*): Montzen.

prozessionsbeeldje (<du.) (*prozessionsbeeldsje*): Kerkrade.

gedachtenisbeeldje: Guttecoven.

beeldje als aandenken (*beelke als aandenken*): Epen.

BEDEVAARTPRENTJE

N 96C (1989) (548).

Een prentje ter nagedachtenis aan een bedevaart.

prentje (ook *prenteke*, *prentsje*): Nieuwenhagen, Waubach, Sint-Martens-Voeren, Baarlo, Roermond, Posterholt, Geleen, Terlinden, Ospel, Ell, Geistingen, Houthalen, Meijel en Sevenum.

bidprentje: Meijel en Montfort.

bedeprentje (*beeprentje*): Klimmen.

BEDEVAARTVAANTJE

N 96C (1989) (549).

Een vaantje of vlaggetje dat tijdens een bedevaart gedragen wordt en daarna als gedachtenis aan die bedevaart bewaard wordt.

vaantje (ook *vaanke*, *vaansje*, *vaantsje*): Kerkrade, Voerendaal, Nieuwenhagen, Waubach, Gulpen, Heel, Montfort, Posterholt, Neerbeek, Geleen, Ospel, Weert, Echt, Mechelen-aan-de-Maas, Eksel, Sint-

Truiden en Maasbree.

bedevaartvaantje (ook *beevaartvaanke, beevaartvaneke*): Eys, Baarlo, Valkenburg, Bree, Opglabbeek, Stokkem en Tongeren.

bedevaartsvaantje (ook *beevaartsvaanke, beevaartsvaantje*): Nieuwenhagen, Beesel, Schimmert en Oirlo.

bidvaartsvaantje: Siebengewald.

bedewegvaantje (*beewegvaanke*): Ophoven, Geistingen en Lutterade.

bidwegvaantje (*bidwegvaansje*): Montzen.

pelgrimsvaantje: Schinnen en Klimmen.

gedachtenisvaantje: Meijel.

vaantje als aandenken: Epen.

vaan: Loksbergen.

bedevaartsvaan (*beevaartsvaan*): Beesel.

vlagje (*vlagske*): verspr. Noord.Oostlb.; ook in Terlinden, Echt, Maastricht, Hoeselt, Eksel, Peer, Houthalen, Meijel en Sevenum.

bedevaartvlagje (*beevaartvlagske*): Neerpelt, Bocholt en Ell.

bedevaartsvlagje (*beeëvaartsvlagske, beevaartsvlagske*): Sint-Huibrechts-Lille, Maastricht en Waubach.

bedewegvlagje (*beewegvlagske*): Eigenbilzen.

pelgrimsvlagje (*pelgrimsvlagske*): Thorn, Guttecoven en Maastricht.

drapeautje (<fr.): Jeuk.

vaandeltje (*vaandelke*): Maastricht.

3.4 De sacramenten

De laatste paragraaf van dit hoofdstuk is gewijd aan de zeven sacramenten, de zeven wijdingen die beschouwd worden als uitwendige tekenen, door Christus ingesteld, waardoor bijzondere genaden worden aangeduid en gegeven. Het betreft het doopsel, het sacrament des altaars, het vormsel, het huwelijk, de priesterwijding, de biecht en het heilig oliesel. De woordenschat in verband met elk van die zeven sacramenten wordt telkens in een afzonderlijke subparagraaf behandeld.

3.4.1 Doopsel

Het doopsel is het eerste en meest noodzakelijke sacrament. Het geeft vergiffenis van de erfzonde en van de zonden die voor het doopsel bedreven zijn. Men kan geen enkel ander sacrament geldig ontvangen als men niet gedoopt is. In deze subparagraaf zijn de begrippen opgenomen die met de kerkelijke rituelen rondom een doopsel te maken hebben. De algemene woordenschat die verband houdt met het doop- en geboortefeest en met de doopkledij komt aan bod in WLD III, 2.2, pag. 123-132. Dat geldt onder meer voor DOPELING, PEETOOM, PEETTANTE, PETEKIND, DOOPKLEED en DOOPSPREL.

Voor de begrippen DOOPGETUIGE ZIJN en ALS DOOPGETUIGE TEN DOOP KOMEN zijn onvoldoende gegevens opgetekend om ze als aparte lemma's op te nemen in de onderstaande tekst. Het materiaal voor die begrippen kan wel geraadpleegd worden in de materiaalbasis op het internet. Dat geldt ook voor het begrip DOOPKAARS, waarvoor geen lexicale variatie is opgetekend.

DOOPSEL

N 96D (1989) (723).

Het sacrament waarbij de priester iemand, meestal een heel jong kind, onderdompelt in of besprenkelt met wijwater onder het zeggen van de woorden 'Ik doop u in de naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest'. Hierdoor wordt die persoon in de christelijke kerkgemeenschap opgenomen en wordt hij of zij een kind van God.

doopsel: freq. Oostlb., Weertlds., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., Dommelds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Gulpen, Epen, Maastricht, Eigenbilzen, Tongeren, Heers, Sint-Truiden, Loksbergen en Lommel.

doop: verspr. Ripuar., Oost.Zuidlb.

en Zuid.Oostlb.; ook in Montzen, Montfort, Vlodrop, Tungalroy, Geistingen, Stokkem, Grevenbicht/-Papenhoven, Eisden, Hoeselt, Tongeren, Houthalen en Jeuk.
dopen, het -: Maasbree.

DOOP

N 96D (1989) (724), SGV (1914) (007), ZND 01 (1922) (228).

De onderdompeling of besprenkeling van hoofd met wijwater.

doop: freq. in heel Lb.
dopen, het -: Weert.
doperij: Nieuwenhagen.

KINDERDOOP

N 96D (1989) (725).

Het dopen van een of meerdere kinderen.

Voor Opoeteren is voorts de omschrijving **kinderen dopen** (*kinjer dopen*) opgetekend en voor Baarlo **kindje dopen**.

kinddoop: Siebengewald en Vlodrop.

kindsdoop: Schimmert en Nieuwenhagen.

kinderdoop: freq. in heel Lb.

wichterdoop: Meijel, Weert en Bocholt.

kinderdoopsel: Echt.

dopen, het -: Heel en Bree.

NOODDOOP

N 96D (1989) (741).

Een doop onmiddellijk na de geboorte van een kind indien er stervensgevaar is, vaak uitgevoerd door een niet-geestelijke. In tijden van nood mag iedereen immers dopen, maar indien anderen dat kunnen doen, mogen de vader of de moeder hun kind nooit dopen.

Voor Jeuk is voorts de omschrijving **direct dopen** opgetekend.

nooddoop: verspr. Oostlb-Rip. overgg., Oostlb., Weertlds., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., Zuidgeld.-Lb. en Kleverlds.; ook in Maastricht, Eigenbilzen, Achel en Eksel.

geeuwdoop: Waubach, Eys, Epen, Heel, Schinnen, Klimmen, Weert, Mechelen-aan-de-Maas en Tongeren.

DOPEN

N 96D (1989) (726), RND (080, 137a), SGV (1914) (007), ZND 01 (1922) (229), ZND 23 (1937) (025a).

Iemand opnemen in de christelijke kerkgemeenschap door hem of haar ceremonieel onder te dompelen of te besprenkelen met wijkwater.

dopen: alg. in heel Lb. behalve in het Tongerlds., Lonerlds. en Truierlds., waar het freq. is.

onder de doop houden: Opitter.

kerst doen (ook *kerse doen*, *kerste doen*): Vliermaal, Tongeren, Kortessem, Borgloon en Sint-Truiden.

TEN DOOP HOUDEN

N 96D (1989) (735).

Het kind tijdens de doop vasthouden.

te doop houden (ook *te doop haaien*, *te doop houwen*): Reuver, Posterholt en Maastricht.

ten doop houden (ook *ten doop haaien*, *ten doop hagen*, *ten doop halden*, *ten doop haojen*, *ten doop houwen*): verspr. Oostlb. en Horns; ook in Waubach, Gulpen, Bocholt, Stokkem, Eisden, Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt, Achel, Neerpelt, Venlo, Oirlo en Meijel.

ter doop houden (ook *ter doop haojen*): Heel en Klimmen.

doop houden (*doop halden*): Siebengewald.

paat houden (*paat hagen*): Houthalen.

aan de doop houden (*aan de doop houwen*): Nieuwenhagen.

over de doopsteen houden (*over de doopsteen houwen*): Montzen.

de dopeling vasthouden: Klimmen.

het doopkindje vasthouden (*het doopkindje vasthaojen*): Baarlo.

het kind vasthouden (ook *het kind vasthouwen*): Koningsbosch en Eys.

het kind dragen: Lommel en Terlinden.

het kindje dragen: Geleen.

dragen: Tungalroy.

DOOPBELOFTE

N 96D (1989) (736).

Een mondelinge toezegging van trouw aan het geloof, door de peetoom en peettante namens de dopeling afgelegd bij het doopsel.

Voor Eys is voorts de omschrijving **gezamenlijk bedēn** (*gezamenlijk beënen*) opgetekend.

doopbeloften: verspr. Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns en Centr.Maaslds.; ook in Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren, Sint-Huibrechts-Lille, Loksbergen, Oirlo en Tienray.

doopbeloven: Geleen.

doopgelofte: Montzen, Schinnen, Thorn, Eysden en Siebengewald.

doopspreuk: Nieuwenhagen.

DOOPBEWIJS

N 96D (1989) (740), SGV (1914) (007 add.).

Een bewijsstuk dat aangeeft dat en wanneer men gedoopt is. Bij bepaalde gelegenheden, zoals het huwelijk of de intrede in een klooster, dient dat bewijs voorgelegd te worden.

doopbewijs: freq. Zuid.Oostlb.; ook in Bocholtz, Voerendaal, Waubach, Tegelen, Heel, Melick, Weert, Ophoven, Bocholt, Echt, Neerpelt, Meijel en Sevenum.

doopakte (ook *doopak*, *doopakt*): Heerlen, Stokkem, Achel, Jeuk en Loksbergen.

doopbriefje (*doopbriefke*): freq. Oost.-Zuidlb., Oostlb., Horns en Kleverlds.; ook in Ospel, Bree, Grevenbicht/-Papenhoven, Maastricht, Eigenbilzen, Lommel en Venlo.

doopschijn (ook *doopschij*): freq. Oost.-Zuidlb.; ook in Montzen, Klimmen en Thorn.

doopzeel: Nieuwenhagen.

3.4.2 Eerste communie

Deze subparagraaf betreft eigenlijk het sacrament des altaars, de verandering van brood en wijn in het vlees en bloed van Christus. De christenen worden geacht hier wekelijks aan deel te nemen door te communie te gaan en de heilige hostie te ontvangen. (De lemma's *TE COMMUNIE GAAN* en *HEILIGE HOSTIE* zijn reeds behandeld bij de onderdelen van de mis in paragraaf 2.1.3 van deze aflevering.) Kinderen mogen voor het eerst aan het sacrament des altaars deelnemen bij de feestelijke plechtigheid ter gelegenheid van hun eerste communie. Deze subparagraaf gaat dan ook grotendeels over de woordenschat in verband met de eerste communie. Voor het begrip *COMMUNIEFEEST* is geen lexicale variatie opgetekend, behalve voor Montzen, waar **kommunionfeest** is genoteerd. Een informant voor Tongeren noteert naast de algemene benaming **communiefeest** voorts de verouderde benaming **paasfeest**. De woordenschat in verband met het *COMMUNIE-EXAMEN* en de begrippen *COMMUNIEPET* en *COMMUNIEPLUIM* bleken onvoldoende bekend te zijn om als aparte lemma's opgenomen te worden. Het materiaal voor die begrippen kan geraadpleegd worden in de materiaalbasis op het internet.

HEILIGE COMMUNIE

N 96D (1989) (742).

Het sacrament des altaars, het moment waarop de gelovigen de heilige hostie ontvangen.

communie (<lat.) (ook *commune*): freq. in heel Lb. behalve in het Ripuar.

heilige communie (<lat.) (ook *heilige commune*): verspr. Oostlb.; ook in Nieuwenhagen, Gulpen, Thorn, Echt, Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt, Achel, Eksel, Heers, Oirlo en Meijel.

kommunion (du.) (ook *kommelion*): Waubach, Bocholtz en Montzen.

heilige kommunion (du.) (*heilige kommelion*): Eys.

EERSTE COMMUNIE

N 96D (1989) (748).

De feestelijke gelegenheid in de vorm van een jaarlijkse mis waarbij een aantal kinderen voor het eerst deelnemen aan de heilige communie en het sacrament des altaars ontvangen.

eerste communie (<lat.) (ook *eerste commune*): freq. in heel Lb. behalve in het Ripuar.

eerste heilige communie (<lat.) (ook *eerste heilige commune*): Waubach, Heel, Neerbeek, Klimmen, Maastricht, Eigenbilzen en Heers.

kleine communie (<lat.) (ook *kleine commune*): Nieuwenhagen, Melick, Schinnen, Weert, Tungelroy, Ell, Bocholt, Mechelen-aan-de-Maas, Hoeselt en Tongeren.

eerste kommunion (du.) (*eerste kommelion*): Bocholtz.

kleine kommunion (du.) (*klein kummunion*): Montzen.

kleine Pasen: Tongeren.

COMMUNICANTJE

N 96D (1989) (752).

Een kind dat zijn eerste communie doet, voor de eerste maal te communie gaat. Voor het COMMUNIEBRUIDJE, een in het wit gekleed meisje dat de eerste communie doet, zijn geen andere benamingen opgetekend dan voor BRUIDJE IN DE PROCESSIE, zie dat lemma in paragraaf 3.2.

communicant (<lat.): Montfort, Melick, Schinnen, Nuth, Hoensbroek, Meerssen, Weert, Ell, Mechelen-aan-de-Maas, Eigenbilzen, Tongeren, Houthalen, Venlo, Siebengewald, Oirlo en Tienray.

communicantje (<lat.) (ook *communicanteke, communicantsje, kommunikanke, communicantje, kommunikantsje*): verspr. Oost.-Zuidlb., Oostlb., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds. en Dommellds.; ook in Bocholtz, Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt, Heers, Sint-Truiden, Jeuk, Loksbergen, Lommel, Meijel en Maasbree.

communiekind (ook *communekind*): verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.-Oostlb.; ook in Baarlo, Posterholt, Grevenbicht/Papenhoven, Maastricht en Tongeren.

communiekindje: Sevenum.

kommunionkind: Montzen.

paaskind: Tongeren.

COMMUNIEJURKJE

N 96D (1989) (754).

Een jurkje dat gedragen wordt door meisjes ter gelegenheid van hun eerste (of plechtige) communie.

communiekleed (ook *communekleed*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Bocholtz,

Voerendaal, Baarlo, Montfort, Ophoven, Opoeteren, As, Eigenbilzen, Tongeren, Achel, Zonhoven, Heers, Sint-Truiden, Loksbergen, Venlo en Oirlo.

communiekleedje (ook *communiekleedje*, *communiekleedsje*, *communiekleeke*, *communiekleedeke*, *communiekleedsje*, *communiekleeke*): freq. in heel Lb behalve in het Ripuar.

kommunionskleed: Montzen.

paaskleed: Tongeren.

COMMUNIEPAKJE

N 96D (1989) (755).

Een pakje dat door jongens gedragen wordt ter gelegenheid van hun eerste (of plechtige) communie.

communiepak (ook *communepak*): Oirlo en Montfort.

communiepakje (*communepakske*, *communiepakskje*): freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns en Kleverlds.; ook in Weert, Echt, Grevenbicht/Papenhoven, Maastricht en Sint-Huibrechts-Lille.

kommunionspakje (*kommelionspakje*): Eys.

communiekostuum (ook *communiekostuum*): Hoensbroek, Ophoven, Mechelen-aan-de-Maas, Eigenbilzen, Tongeren, Heers, Sint-Truiden, Jeuk en Loksbergen.

communiekostuumpje (*communiekostuumke*, *communiekostumeke*, *communiekostuumke*): Bocholt, Stokkem, Eisden, Hoeselt, Neerpelt, Eksel, Houthalen en Lommel.

kommunionskostuum: Montzen.

paaskostuum: Tongeren.

communieanzug (<du.): Nieuwenhagen.

kommunionsanzug (<du.) (*kommelionsanzug*): Bocholtz.

COMMUNIEPRENTJE

N 96D (1989) (758).

Een prentje ter herinnering aan de eerste of plechtige communie.

communieprentje (ook *communeprentje*, *communeprentsje*, *communieprentsje*): freq. Oost.-Zuidlb., Oostlb., Weertlds., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., Dommelds. en Kleverlds.; ook in Maastricht en Zonhoven.

prentje van de communie: Melick.

prentje (ook *prentsje*): Baarlo, Maastricht, Venlo en Tienray.

communiebeeldje (ook *communebeeldsje*, *communebeelsje*, *communiebeleke*, *communebeleke*): Hoensbroek, Geistingen, Thorn, Opoeteren, Eigenbilzen, Tongeren, Sint-Huibrechts-Lille, Eksel, Houthalen, Sint-Truiden en Loksbergen.

kommunionsbeeldje (*kommunionsbeelsje*): Montzen.

paasbeeldje (ook *paasbeleke*): Eigenbilzen en Tongeren.

beeldje (*beelsje*, *beleke*): Lommel, Jeuk en Hoeselt.

communieplaat: Sevenum en Reuver.

communieschildje (ook *communeschildje*): Schinnen, Klimmen en Voerendaal.

kommunionsaandenken: Montzen.

COMMUNIEBLAADJE

N 96D (1989) (759).

Een blaadje dat aanstaande communicanten moe(s)ten lezen.

blaadje (ook *blaake*): Jeuk en Geleen.

communieblaadje: Echt, Nieuwenhagen en Eys.

communieklokje (*communiekloksje*,

communeklokske, communieklokske): Tegelen, Baarlo, Roermond, Lutterade, Schimmert, Meerssen,

Valkenburg, Klimmen, Ell, Geistingen, Thorn, Maastricht, Siebengewald en Meijel.

3.4.3 Vormsel

Het vormsel is het sacrament waarin de gedoopte de kracht ontvangt om het geloof, zowel inwendig als in de uiterlijke levenswandel, standvastig te belijden door de oplegging van de handen van de bisschop, de zalving en de heilige woorden. Traditioneel gaat het vormsel samen met de plechtige communie, een kerkelijk feest waarbij de twaalfjarigen de doopbelofte hernieuwen. Voor het begrip **VORMELING** is geen lexicale variatie opgetekend, behalve voor Haler, waar **vormkind** is genoteerd.

PLECHTIGE COMMUNIE –

N 96D (1989) (749).

Een kerkelijk feest waarbij de twaalfjarigen de doopbelofte uit hun allerprilste jeugd hernieuwen en volwaardig lid worden van de parochiegemeenschap.

plechtige communie (<lat.) (ook *plechtige commune*): freq. in heel Lb. behalve in het Ripuar.

plechtige heilige communie (<lat.) (*plechtige heilige commune*): Neerbeek en Klimmen.

grote communie (<lat.) (ook *grote commune*): Nieuwenhagen, Geleen, Meerssen, Weert, Tungalroy, Mechelen-aan-de-Maas, Hoeselt en Tongeren.

grote kommunion (du.) (*grote kommelion*): Bocholtz.

Pasen: Tongeren.

grote Pasen: Tongeren.

kinderaannemen, het -: Montzen.

De volgende opgaven hebben betrekking op de hernieuwing van de doopbeloften op zich:

hernieuwing doopbeloften: Eys.

hernieuwing van de doopbeloften: Klimmen en Gulpen.

vernieuwing doopbeloften: Epen.

vernieuwing van de doopbeloften:

Echt.

vernieuwen van de doopbeloften,

het -: Montzen.

herhaling: Baarlo.

VORMSEL

N 96D (1989) (762, 763 add.);

Kerkrade Wb. (087).

Het sacrament waarin de gedoopte door de oplegging van de handen van de bisschop, de zalving en de heilige woorden de kracht ontvangt om het geloof standvastig te belijden, zowel inwendig als in de uiterlijke levenswandel.

vormsel: alg. in heel Lb. behalve in het Ripuar., Oostlb-Rip. overgg. en Zuid.-Oostlb., waar het freq. is.

vorming: Meerssen.

firmung (du.): Waubach, Kerkrade en Montzen.

VORMEN

N 96D (1989) (763);

Kerkrade Wb. (087).

Iemand het vormsel toedienen.

vormen: freq. in heel Lb.

vormsel geven: Sint-Huibrechts-Lille en Koningsbosch.

vormsel toedienen: Baarlo, Heel, Melick, Nuth, Valkenburg, Klimmen, Ophoven, Maastricht, Sint-Huibrechts-Lille, Jeuk en Oirlo.

toedienen: Baarlo en Reuver.

firmer (du.): Kerkrade, Waubach, Epen en Montzen.

GEVORMD WORDEN

N 96D (1989) (764).

Het vormsel ontvangen.

gevormd worden (ook *gevormp worden*): freq. in heel Lb.

het vormsel krijgen: Weert, Sint-Huibrechts-Lille en Thorn.

het vormsel ontvangen: Ophoven, Valkenburg en Klimmen.

gefirmt (du.) worden: Epen en Montzen.

VORMBEWIJS

N 96D (1989) (767).

Het bewijs dat men gevormd is, een doopbriefje.

vormbewijs: Schimmert, Klimmen, Bocholt en Echt.

vormbrief: Maastricht.

vormbriefje (*vormbriefje*): verspr. Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns en Kleverlds.; ook in Echt, Stokkem, Eigenbilzen, Neerpelt en Loksbergen.

vormselbriefje (*vormselbriefje*): Ophoven en Valkenburg.

firmbriefje (*firmbriefje*): Epen.

briefje (*briefje*): Tegelen en Houthalen.

firmungsschijn: Montzen.

vormprentje (ook *vormprenke*): Eys, Heel, Melick, Ell en Meijel.

prentje van de bisschop: Jeuk.

beeldje om in de missaal te steken (*beleke om in de missaal te steken*): Jeuk.

3.4.4 Huwelijk

In deze paragraaf komen enkele begrippen aan de orde in verband met de kerkelijke rituelen omtrent het huwelijk, het sacrament waarbij een man en een vrouw door een geestelijke in de echt verbonden worden. De algemene en niet-kerkelijke begrippen in verband met het huwelijk worden behandeld in WLD III, 2.2, pag. 109-122. Daar zijn onder andere de lemma's BRUID, BRUIDEGOM, BRUIDSJAPON, BRUIDSPAK en BRUILOFT opgenomen. De woordschat in verband met het HUWELIJKSEXAMEN bleek onvoldoende bekend te zijn om als apart lemma op te nemen.

ZICH INSCHRIJVEN VOOR HET HUWELIJK

N 96D (1989) (779).

De pastoor op de hoogte brengen van de intentie om te trouwen.

Het trefwoord **ondertrouw (zn.)** heeft betrekking op de verklaring zelf en wordt in *Van Dale* omschreven als 'aangifte bij de ambtenaar van de bur-

gerlijke stand, waarbij de aanstaande echtgenoten verklaren dat zij met elkaar een huwelijk willen aangaan', vgl. het lemma IN ONDERTROUW GAAN in WLD III, 2.2. Voor Valkenburg is voorts het zelfstandig naamwoord **inschrijving** opgetekend.

pastoor gaan: Reuver, Loksbergen en Jeuk.

naar pastoor gaan: Nieuwenhagen,

Baarlo, Heel, Roermond, Schinnen, Weert, Tungalroy, Thorn, Tongeren en Venlo.

naar de pastoor gaan: freq. Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Eys, Tegelen, Posterholt, Maastricht, Eigenbilzen, Neerpelt, Sint-Huibrechts-Lille en Zonhoven.

naar de pastorie gaan: Geistingen.

aangeven (ook *aageven*): Bocholtz, Waubach, Baarlo, Geleen, Schinnen, Schimmert en Oirlo.

aangeven bij de pastoor: Meijel.

zich aangeven (ook *zich aageven*):

Nieuwenhagen, Baarlo, Reuver, Montfort, Melick, Klimmen, Ell, Haler en Echt.

zich aangeven bij pastoor: Klimmen.

zijn eigen aangeven: Lommel.

zich aanschrijven (ook *zich aanschrijven*): Gulpen, Epen, Neerbeek en Hoensbroek.

zich inschrijven: Lutterade, Nuth en Klimmen.

zich inschrijven bij de pastoor: Maastricht en Montzen.

naar de catechismus gaan: Schinnen.

ondertrouwen: Eksel.

ondertrouw (zn.): Hoensbroek, Ophoven, Bocholt, Opoeteren, Hoeselt, Achel en Houthalen.

DE ROEPEN KRIJGEN —

Kaart 54, pag. 212

N 96D (1989) (781 add., 782), ZND 41 (1943) (031b).

Afgeroepen worden in de kerk als zijnde van plan om in het huwelijk te treden. Dat aankondigen van het huwelijk gebeurt drie maal.

Voor de HUIWELIJKSAFKONDIGINGEN in de kerk, de **roepen**, is geen lexicale variatie opgetekend, behalve in Melick, waar een informant **roeping** noteerde (vgl. **de roeping krijgen**).

roepen krijgen: Hoensbroek, Epen en Bocholtz.

de roepen krijgen: verspr. Zuid.-Oostlb.; ook in Voerendaal, Gulpen, Montzen, Baarlo, Reuver, Heel, Weert, Echt, Lommel, Oirlo en Tienray.

de roeping krijgen: Melick.

geroepen worden: freq. Maaskemp. en aansluitend Centr.Maaslds.; ook in Roermond, Vlodrop, Schinnen, Peer, Helchteren, Houthalen en Loksbergen.

afgeroepen worden: Nieuwenhagen, Eys, Tegelen, Baarlo, Lutterade, Geleen, Nuth, Bocholt, Neeroeteren, Maastricht, Neerpelt, Sint-Huibrechts-Lille, Sint-Truiden, Venlo en Meijel.

afgelezen worden: Tongeren.

voorgeroepen worden: Eigenbilzen.

een roep gehad hebben: Bree.

hun roep gehad hebben: Kaulille en Hechtel.

in de roep zijn: Opglabbeek.

in de roepen zijn: Nieuwenhagen, Reuver, Heel, Montfort, Schinnen, Hoensbroek, Terlinden, Ophoven, Thorn, Opoeteren, As en Stokkem.

in de roepen gaan: Koningsbosch, Neerbeek en Waubach.

in de roepdag zijn: Siebengewald.

onder de roep zijn: Meijel en Achel.

onder de roepen zijn: Baarlo, Tungalroy, Ell, Haler, Grevenbicht/-Papenhoven, Sevenum en Maasbree.

onder roepen zijn: Ospel en Geistingen.

onder de roep staan: Eksel.

onder de roepen staan: Posterholt.

aangeplakt staan: Oirlo.

van de preekstoel vallen: Heel, Ell, Bocholt, Bree, Hechtel en Sevenum.

van de preekstoel afvallen: Tungalroy en Peer.

van de preekstoel afdonderen: Lanklaar.

van de preekstoel afgooien: Tongeren.

van de preekstoel rollen: Peer en Bree.

over de bank gaan: Klimmen.

over de bank vliegen: Klimmen.

HUWELIJKSMIS

N 96B (1989) (160 add.), N 96D (1989) (794).

Een mis die opgedragen wordt ter gelegenheid van de echtverbintenis van twee mensen.

huwelijksmis: Reuver, Bree, Maastricht en Zonhoven.

bruidsmis: freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns en Centr.Maaslds.; ook in Weert, Maastricht, Sint-Huibrechts-Lille, Heers, Loksbergen en Sevenum.

trouwmis: freq. Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Oostlb., Centr.Lb., Westlb., Truierlds. en Lommels; ook in Voerendaal, Gulpen, Montzen en Loksbergen.

3.4.5 Priesterwijding

Hier komt de woordenschat in verband met het sacrament waardoor iemand tot priester wordt gewijd aan bod. Bij de katholieken gebeurt dat door de bisschop. Voor de begrippen (PRIESTER) GEWIJD WORDEN en (PRIESTER)WIJDING is geen lexicale variatie opgetekend. De dialectbenamingen voor de PRIESTER worden behandeld in hoofdstuk 5 van deze aflevering. Voor de begrippen KRANSEN 'een krans van dennengroen maken voor een priesterfeest' en EREBOOG VOOR DE JONGE PRIESTER wordt hier verwezen naar de algemenere lemma's VERSIEREN (MET BLOEMEN) en EREBOOG in WLD III, 3.2.

ROEPING

N 96D (1989) (768).

Het zich door God geroepen voelen tot het priesterschap.

Voor Houthalen is voorts het voltooid deelwoord **geroepen** opgetekend.

roeping: freq. in heel Lb. behalve in het Ripuar. en Geullds.

roep: Waubach.

vokation (du.): Montzen.

Oostlb., Centr.Lb., Westlb., Truierlds., Brab.Lb., Lommels, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb.

seminaar (<du.): verspr. Ripuar. en Oostlb-Rip. overgg.

DE TOOG AANKRIJGEN

N 96D (1989) (770).

Als jonge priester de toog ontvangen, als symbool van zijn intrede.

In Tungalroy wordt die gebeurtenis het **togenfeest** genoemd. Voor Oirlo en Schinnen is voorts het zelfstandig naamwoord **inkleding** (ook *inkleing*) opgetekend en voor Waubach het werkwoord **inkleden**.

SEMINARIE

N 96D (1989) (769).

Een inrichting tot opleiding van geestelijken, in het bijzonder een studiehuis met internaat waar seculiere geestelijken gevormd worden.

seminarie (<lat.) (ook *seminare*): alg.

de toog (<lat.) aankrijgen (ook *de toog aankrijgen*): Epen, Baarlo, Roermond, Melick, Koningsbosch, Neerbeek, Valkenburg, Klimmen, Weert, Haler, Ophoven, Bree, Maastricht, Lommel,

Venlo, Siebengewald, Sevenum en Maasbree.

de toog (<lat.) **krijgen**: Baarlo, Sint-Huibrechts-Lille en Bocholt.

de toog (<lat.) **aantrekken**: Tungalroy.

de kleren aanhebben (*de kleeer aanhebben, de kleeer aanhemmen*): Achel en Eksel.

de kleren aankrijgen (*de kleeer aankrijgen, de kleier aankrijgen*): Montfort, Stokkem, Meijel en Sevenum.

het kleed aankrijgen: Grevenbicht/-Papenhoven.

gekleed worden: verspr. Oostlb.; ook in Nieuwenhagen, Geistingen, Echt, Stokkem, Mechelen-aan-de-Maas, Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren, Neerpelt, Zonhoven, Heers en Tienray.

ingekleed worden (ook *igekleed worden*): Nieuwenhagen, Eys, Gulpen, Montzen, Vlodrop, Hoensbroek, Klimmen en Weert.

KRUINSCHERING

N 96D (1989) (771).

Het scheren van hoofdhaar van priesters of paters zodat er enkel nog een kring rond het hoofd overblijft.

kruinschering: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Noord.Oostlb., Horns en Kleverlds.; ook in Echt, Stokkem, Mechelen-aan-de-Maas en Maastricht.

kruintjeschering (*kruinkeschering*): Bree.

tonsuur (<fr.): Montzen, Posterholt, Ell en Stokkem.

KRUIN SCHEREN

N 96D (1989) (771 add.).

Het hoofdhaar van priesters of paters zo

scheren dat er enkel nog een kring rond het hoofd overblijft.

kruin scheren: verspr. Oost.Zuidlb., Oostlb. en Kleverlds.; ook in Thorn, Opoeteren, Grevenbicht/Papenhoven en Loksbergen.

de kruin scheren: Gulpen, Schinnen, Klimmen, Weert, Maastricht en Eigenbilzen.

kruintje scheren (*kruinke scheren*): Tegelen, Bocholt, Opoeteren en Sint-Truiden.

een kruintje scheren (*een kruinke scheren*): Heers en Tongeren.

NEOMIST

N 96D (1989) (774).

Een pas gewijde priester.

Voor Reuver is voorts de omschrijving **pas gewijd** opgetekend. Voor de begrippen (PRIESTER)WIJDING en (PRIESTER)GEWIJD WORDEN is geen lexicale variatie opgetekend.

neomist (<gr.): freq. in Nl.Lb.; ook in Geistingen.

primiz (du.): Waubach.

pas gewijde, een -: Neerpelt en Haler.

pas gewijde priester (ook *pas gewijd priester*): Tegelen, Koningsbosch,

Klimmen, Ophoven, Bree en Lommel.

juist gewijde priester: Stokkem, Sint-Truiden en Eigenbilzen.

nieuwe gewijde priester: Baarlo.

nieuwgewijde, een -: Geistingen en Montzen.

gewijde priester: Melick.

nieuwe priester: Achel en Zonhoven.

jonge priester: Hoensbroek.

jong pastoor (*jong pastoorke*): Tongeren.

**PRIESTERFEEST**

N 96D (1989) (775).

Een feestelijke gebeurtenis ter gelegenheid van een priesterwijding.

priesterfeest: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Weert, Bocholt, Echt, Stokkem, Mechelen-aan-de-Maas, Maastricht, Eigenbilzen, Achel en Neerpelt.

wijfeest: Grevenbicht/Papenhoven.

primiz (du.): Voerendaal en Bocholtz.

primizfeier (du.): Waubach.

EERSTE MIS VAN DE NEOMIST

N 96D (1989) (777).

De eerste misviering die een pas gewijde priester opdraagt.

eerste mis: freq. in heel Lb.

eerste heilige mis: Heel, Neerbeek, Klimmen en Maastricht.

eremis: Bree, Opoeteren, Mechelen-aan-de-Maas, Tongeren en Achel.

primiz (du.): verspr. Ripuar. en Oostlb.-Rip. overgg.; ook in Klimmen.

primizmis: Hoensbroek.

3.4.6 Biecht

Deze paragraaf behandelt de begrippen in verband met de biecht, het sacrament van de berouwvolle belijdenis van zonden aan een geestelijke. Voor BIECHT en BIECHTVADER is geen lexicale variatie opgetekend. De begrippen GENERALE ABSOLUTIE, BIECHTBRIEFJE en BIECHTPENNING bleken onvoldoende bekend te zijn om ze als aparte lemma's op te nemen. Het materiaal voor die begrippen kan geraadpleegd worden in de materiaalbasis op het internet.

GENERALE BIECHT

N 96D (1989) (701).

Een algemene biecht, vaak gehouden bij missies of retraites.

generale biecht (ook *generaal biecht*): freq. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb., verspr. Noord.Oostlb., Horns, Centr.-Maaslds. en Kleverlds.; ook in Montzen, Maastricht, Eigenbilzen, Tongeren, Achel, Neerpelt, Eksel, Houthalen en Heers.

generale, een -: Reuver en Jeuk.

algemene biecht (ook *algemeen biecht*): verspr. Oostlb. en Centr.-Maaslds.; ook in Haler, Tongeren en Sint-Truiden.

grote biecht: Sevenum.

missiebiecht: Klimmen.

BIECHT HOREN

N 96D (1989) (702).

De biecht afnemen als priester.

biecht horen: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Maaskemp. en Dommellids.; ook in Mechelen-aan-de-Maas, Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren, Sint-Truiden, Jeuk en Loksbergen.

biecht houden (*biecht haojen*): Baarlo.

biecht afnemen: Melick, Meerssen, Eisden en Maastricht.

biechten: Waubach, Montzen, Tegelen, Baarlo, Montfort, Vlodrop, Hoensbroek, Klimmen, Weert, Tungelroy, Geistingen, Echt, Stokkem, Grevenbicht/Papenhoven,



Eigenbilzen, Tongeren, Eksel,
Houthalen, Lommel en Oirlo.

BIECHTEN (GAAN) —————

Kaart 55, pag. 212

N 96D (1989) (639 add., 703), SGV (1914) (003),
ZND 01 (1922) (079), ZND 21 (1936) (023).

Naar de kerk gaan om te biechten bij de
pastoor.

biechten (gaan): freq. Ripuar., Oostlb-
Rip. overgg., Oostlb., Centr.Lb.,
Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. in
overig Lb.

zich biechten (gaan): freq. Ripuar.,
Oostlb-Rip. overgg., Zuid.Oostlb.,
Centr.Lb. en Dommellds., verspr.
Noord.Oostlb., Zuidgeld.Lb. en
Kleverlds., zeldz. Demerkemp.,
Beringerlds. en Lonerlds.

te biecht gaan: Maastricht.

te biechte gaan (ook *te biechten
gaan*): freq. Tongerlds., Beringerlds.,
Lonerlds., Truierlds. en Getelds.,
verspr. Dommellds. en Demerkemp.;
ook in Tungelroy, Molenbeersel,
Opglabbeek, As, Genk, Eisden,
Lanaken, Oostham, Tessenderlo,
Lommel en Sevenum.

zich te biechte gaan: verspr. Lonerlds.;
ook in Hoeselt, Schulen, Kuringen,
Herk-de-Stad en Nieuwerkerken.

De volgende opgaven zijn uitdrukkin-
gen voor 'biechten' of 'te biecht gaan':

met de kleezaad gaan: Heel.

de kleezaad wegdragen: Kessenich.

zijn kleezaad wegbrengen: Boorsem.

kleezaad verkopen: Weert en
Lutterade.

zijn kleezaad verkopen: Baarlo en
Vroenhoven.

zijn klaverzaad verkopen: Kuringen.

de ketel schuren: Lutterade, Klimmen
en Nieuwenhagen.

de pastoor wat wijsmaken: Sint-
Lambrechts-Herk en 's-Herenelderen.

HET SCHUIFJE KRIJGEN —

N 96D (1989) (704).

Het gebruik waarbij het schuifblad van
de biechtstoel voor de biechteling dicht-
geschoven wordt. Dat gebeurt wanneer
de biecht wordt uitgesteld en de biech-
teling niet kan worden geholpen omdat
er redenen zijn om aan het berouw of
aan het vervullen van de voldoening te
twijfelen. De biechteling krijgt in dat
geval 'het schuifje'.

de schuif krijgen: Nieuwenhagen,
Waubach, Schinnen, Hoensbroek en Ell.

het schuifje krijgen (*het schuifke
krijgen*): verspr. Oostlb.; ook in Weert,
Tungelroy, Haler, Geistingen, Bocholt,
Opoeteren, Maastricht, Eigenbilzen,
Tongeren, Achel, Neerpelt, Eksel,
Sint-Truiden, Jeuk, Loksbergen,
Lommel en Meijel.

het deurtje krijgen (*het deurke
krijgen*): Meijel, Baarlo en Ophoven.

het deurtje sluiten (*het deurke sluiten*):
Klimmen.

de absolutie (<fr.) niet krijgen: Klimmen.
geen absolutie (<fr.) krijgen: Reuver
en Thorn.

De volgende opgaven hebben de pries-
ter die het schuifblad dichtschuift als
onderwerp:

de biecht weigeren: Eisden.

het schuifje geven (*het schuifke
geven*): Sevenum.

het schuifje toedoen (*het schuifke
toedoen*): Maastricht.

BIECHTTIJD —————

N 96D (1989) (705).

Het moment waarop men kan biechten, de gelegenheid tot biechten.
In Jeuk gebeurt dat **voor een hoogdag**.

biechttijd: zeldz. Oostlb., Horns en Centr.Maaslds.; ook in Gulpen, Weert, Bocholt, Maastricht, Eigenbilzen, Tongeren, Neerpelt, Venlo en Siebengewald.

tijd om te biechten: Lutterade.

tijd voor te biechten: Eys, Schinnen, Houthalen en Meijel.

biechturen (mv.): Schinnen, Valkenburg, Klimmen, Stokkem, Maastricht en Sevenum.

biechtuur: Ell.

biechtstond: Montzen.

biecht: Eigenbilzen.

biechten, het -: Nieuwenhagen, Waubach, Tegelen, Heel, Grevenbicht/-Papenhoven, Sint-Huibrechts-Lille, Oirlo, Tienray en Meijel.

biechtens (biechtes): Lommel en Tongeren.

gelegenheid: Haler.

biechtgelegenheid: Reuver, Vlodrop, Schinnen, Hoensbroek, Tungalroy, Stokkem, Achel, Eksel en Maasbree.

gelegenheid tot biechten: Heel, Maastricht en Klimmen.

gelegenheid te biechten: Valkenburg.

gelegenheid om te biechten: Melick en Gulpen.

gelegenheid voor te biechten: Epen.

gelegenheid voor zich te biechten: Montzen.

biechtmogelijkheid: Loksbergen.

Achel, Eksel, Sint-Truiden, Jeuk, Venlo, Oirlo en Meijel.

biechter: Siebengewald.

penitent (<fr.): Sevenum en Tungalroy.

De volgende opgaven zijn omschrijvingen:

die gaat biechten: Heel, Melick en Waubach.

gelovige die gaat biechten: Baarlo.

iemens die gaat biechten: Tegelen.

die die zich biecht: Montzen.

een die zich biecht: Grevenbicht/-Papenhoven.

iemens die zich biecht: Montfort.

GEWETEN

N 96D (1989) (708).

Het innerlijk besef van goed en kwaad, het moreel bewustzijn.

De variant *jewissen* in Kerkrade is geheel klankwettig en wordt daarom niet apart vermeld bij het trefwoord **geweten**. De benaming **gewissen** (ook *gewesen*) in Meijel en Siebengewald daarentegen is ontleend aan het Duits.

geweten: freq. in heel Lb.

gewissen (du.) (ook *gewesen*): Meijel en Siebengewald.

consciëntie (<fr.): Lommel, Achel en Tongeren.

VOORNEMEN

N 96D (1989) (713).

De intentie om niet meer te zondigen.

voornemen: freq. in heel Lb. behalve in het Ripuar. en Geullds.

vorsatz (du.): Nieuwenhagen, Waubach en Montzen.

BIECHTELING

N 96D (1989) (707).

Iemand die biecht of ter biecht gaat.

biechteling: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb. en Horns; ook in Bocholt, Bree, Echt, Stokkem, Mechelen-aan-de-Maas, Maastricht, Eigenbilzen, Tongeren,

ABSOLUTIE

N 96D (1989) (716).

De vergiffenis van de zonden in de biecht.

absolutie (<fr.): freq. in heel Lb.
 behalve in het Ripuar. en Geullds.
absolution (du.): Bocholtz en Montzen.
zegen (zeën): Nieuwenhagen.

DE ABSOLUTIE GEVEN

N 96D (1989) (717).

Iemand zijn of haar zonden kwijtschelden.

absolutie (<fr.) **geven**: freq. in heel Lb.
 behalve in het Ripuar. en Geullds.
absolution (du.) **geven**: Montzen.
absolveren (<lat.): freq. Ripuar. en
 Oost.Zuidlb.; ook in Posterholt,
 Terlinden, Tungalroy en Ell.
de zegen geven (*de zeeën geven*):
 Nieuwenhagen.

3.4.7 Heilig oliesel

Het heilig oliesel of de ziekenzalving is het laatste sacrament, het sacrament dat door de priester aan een zieke, die in gevaar van sterven verkeert, wordt toegediend. Door de zalving met gewijde olie en de gebeden van de priester krijgt de zieke genade en sterkte toebedeeld voor de lange reis. De begrippen BEDIEND WORDEN, TEN VOLLE BEDIEND ZIJN en HET HEILIG OLIESEL ONTVANGEN zijn om diverse redenen niet als aparte lemma's opgenomen in de onderstaande tekst, maar kunnen wel geraadpleegd worden in de materiaalbasis op het internet.

DE COMMUNIE BRENGEN

N 96D (1989) (804).

De communie aan huis brengen bij een zieke.
 In Reuver heet die communie de **ziekencommunie** en in Maastricht is dat de **krankencommunie** (vgl. tevens het

BOETE

N 96D (1989) (719).

Een door zichzelf of een ander opgelegde straf voor bedreven kwaad.

boete (ook *boes, boet*): freq. in heel Lb.
straf: Meijel, Baarlo en Klimmen.

PENITENTIE

N 96D (1989) (720).

Een boetestraf door de priester in de biecht opgelegd aan de biechteling.

penitentie (<lat.): freq. in heel Lb.
 behalve in het Ripuar. en Geullds.
penitenz (du.): Voerendaal,
 Nieuwenhagen en Bocholtz.
straf: Baarlo.

lemma VIATICUM).

communie (<lat.) **brengen** (ook *commune brengen*): freq. Noord.-Oostlb., Horns en Kleverlds.; ook in Waubach, Neerbeek, Geleen, Schinnen, Eisdén, Maastricht, Achel, Sint-Huibrechts-Lille en Houthalen.
communie (<lat.) **rondbrengen**:

Tungelroy.

de communie (<lat.) **brenge** (ook *de commune brengen*): verspr. Zuid.-Oostlb.; ook in Nieuwenhagen, Echt, Stokkem, Eigenbilzen, Eksel, Sint-Truiden, Venlo en Meijel.

Ons Heer brengen (ook *Os Heer brengen*): Gulpen, Baarlo, Montfort, Vlodrop, Schimmert, Klimmen, Terlinden, Weert, Ophoven, Bree, Stokkem, Maastricht, Hoeselt, Tongeren, Neerpelt, Heers, Loksbergen, Lommel, Siebengewald en Oirlo.

Onze Heer God brengen (ook *Onze Here God brengen*): verspr. Oost.-Zuidlb.

Onze Lieve-Heer brengen (ook *Ons Lieven-Heer brengen*, *Onze Lieven-Heer brengen*): Thorn, Nuth, Bocholt en Grevenbicht/Papenhoven.

dragen: Jeuk.

communie (<lat.) **dragen** (*commune dragen*): Hoensbroek en Eigenbilzen.

ZIEKENLANTAARN

N 96D (1989) (806).

Een lantaarn die door de misdienaars gedragen wordt als de communie naar een zieke wordt gebracht. De algemene benamingen voor een LANTAARN komen aan bod in WLD III, 2.1, *De woning*. In Oirlo, Meijel en Klimmen nemen de misdienaars geen lantaarn mee, maar een **bel**, in Klimmen ook wel **schel** genoemd.

lantaarn (<fr.) (ook *lantaan*, *lantaar*, *lataarn*, *latjan*, *latsjan*): Waubach, Eys, Baarlo, Hoensbroek, Schimmert, Weert, Thorn, Bree, Opglabbeek, Echt, Stokkem, Mechelen-aan-de-Maas, Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren, Achel, Neerpelt, Eksel, Houthalen, Zonhoven, Heers, Sint-Truiden, Jeuk, Loksbergen,

Lommel, Venlo, Meijel en Maasbree.
lantarie: Maastricht.

lantaring (*lantering*): Opglabbeek.

lamp: Epen, Tegelen, Reuver, Vlodrop, Hoensbroek, Terlinden, Grevenbicht/Papenhoven, Siebengewald en Oirlo.

lampje (*lampke*): Tienray en Roermond.

communielamp: Klimmen.

communielampje (*communielampke*): Nieuwenhagen.

godslamp: Melick.

godslucht: Lutterade en Valkenburg.

lucht: Gulpen, Epen, Montzen, Heel, Montfort, Schinnen, Klimmen, Haler en Geistingen.

luchter: Tungelroy en Heel.

flambouw (<fr.): Baarlo, Ell, Ophoven, Mechelen-aan-de-Maas en Eigenbilzen.

BEDIENEN

N 96D (1989) (804 add., 807), ZND 32 (1939) (060).

Een zieke de laatste sacramenten toedienen, nadat hij of zij gebiecht heeft.

bedienen: freq. in heel Lb.

voorzien: Bocholtz, Waubach, Sint-Martens-Voeren, Lontzen, Montzen, Schinnen, Valkenburg en Mheer.

berechten: Sint-Truiden en Vucht.

berichten: Klimmen en Montzen.

de sacramenten geven: Eisden.

de laatste sacramenten geven (ook *de leste sacramenten geven*): Sint-Huibrechts-Lille en Nieuwenhagen.

een mens met God verzoenen: Eupen.

VIATICUM

N 96D (1989) (810).

De heilige communie als teersprijs voor een stervende.

communie (<lat.) (ook *commune*): Tegelen, Heel, Posterholt, Geleen, Schinnen, Klimmen, Eigenbilzen, Tongeren, Sint-Truiden, Jeuk en Siebengewald.

heilige communie (<lat.): Sint-Huibrechts-Lille, Maastricht en Klimmen.

laatste communie (<lat.) (ook *laatste commune, leste communie*): Nieuwenhagen, Waubach, Gulpen, Roermond, Hoensbroek, Ell, Stokkem, Maastricht, Lommel en Oirlo.

communie (<lat.) van de zieke: Ophoven.

communie (<lat.) voor een stervende: Eys.

krankencommunie (<lat.): Hoensbroek en Nieuwenhagen.

heilige hostie (<lat.): Tegelen.

Ons Heer (*Os Heer*): Weert, Geistingen, Eigenbilzen, Tongeren en Loksbergen.

teerspijs: Valkenburg.

viaticum (lat.): Echt.

viatique (fr.): Montzen.

HEILIG OLIESEL

N 96D (1989) (809 add., 811).

Het sacrament dat door de priester aan een zieke, die in gevaar van sterven verkeert, wordt toegediend. Door de zalving met gewijde olie en de gebeden van de priester krijgt de zieke genade en sterkte toebedeeld voor de lange reis.

heilig oliesel: Baarlo, Schimmert, Thorn, Maastricht, Eigenbilzen, Heers, Sint-Truiden en Oirlo.

laatste oliesel: Koningsbosch.

oliesel: Nieuwenhagen, Heel, Roermond, Melick, Posterholt, Klimmen, Tungelroy, Ophoven, Echt, Grevenbicht/Papenhoven, Eigenbilzen en Meijel.

heilige olie: verspr. Oostlb., Weertlds.,

Horns, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Bocholt, Stokkem, Eisdien, Tongeren, Achel, Neerpelt, Eksel, Jeuk, Loksbergen en Lommel.

laatste olie (ook *leste olie*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Meijel.

laatste heilige olie: Eys.

heilige olig: Gulpen, Epen, Schinnen, Hoensbroek en Klimmen.

laatste olig (*laatste oling*): Waubach en Montzen.

laatste öl (ook *leste öl*): Hoensbroek en Bocholtz.

laatste sacramenten (*leste sacramenten*): Opoeteren en Mechelen-aan-de-Maas.

HET HEILIG OLIESEL TOEDIENEN

N 96D (1989) (812).

Een zieke, die in gevaar van sterven verkeert, door de zalving met gewijde olie en de gebeden van de priester genade en sterkte toebedelen.

bedienen: Voerendaal, Nieuwenhagen, Waubach, Koningsbosch, Terlinden, Weert, Ell, Haler, Tongeren, Neerpelt, Eksel, Houthalen, Jeuk, Loksbergen, Oirlo, Tienray en Maasbree.

heilige olie bedienen: Geleen.

toedienen: Thorn.

oliesel toedienen: Nieuwenhagen, Reuver, Klimmen, Tungelroy, Maastricht en Meijel.

heilig oliesel toedienen: Eys, Posterholt, Klimmen, Mechelen-aan-de-Maas, Maastricht en Sint-Truiden.

heilige olie toedienen: Baarlo.

oliesel geven: Heel, Roermond, Ophoven, Echt en Eigenbilzen.

heilig oliesel geven: Klimmen, Eigenbilzen, Sint-Huibrechts-Lille en Heers.

heilige olie geven: Baarlo, Heel, Montfort, Melick, Schinnen,

Schimmert, Valkenburg, Haler, Geistingen, Bocholt, Stokkem, Tongeren, Lommel en Sevenum.

heilige olig geven (ook *heilige oling geven*): Gulpen, Epen, Montzen, Schinnen en Hoensbroek.

laatste öl geven (*leste öl geven*): Hoensbroek.

oliesel aanbrengen: Siebengewald.

STERVENSGBED

N 96D (1989) (814).

Een gebed voor de stervende, dat gelezen wordt bij het sacrament van de ziekenzalving.

Voor Tegelen is voorts de omschrijving **beden voor de stervende** (*beeën voor de stervende*) opgetekend.

stervensgebed (ook *stervesgebed*): verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Heel, Roermond, Montfort, Ell, Thorn, Eigenbilzen, Heers, Siebengewald en Meijel.

gebed voor een stervende: Maastricht, Klimmen en Montzen.

gebed voor de stervende: Melick, Posterholt, Hoensbroek, Ophoven, Maastricht en Eksel.

gebeden van de stervende (*gebeeën van de stervende*): Schimmert.

gebeden der stervende (ook *gebeeën der stervende*): Achel en Haler.

sterfgebed: Valkenburg en Klimmen.

doodsgebed: Weert.

laatste gebeden (*laatste gebeeën, leste gebeeën*): Gulpen, Reuver, Echt, Stokkem en Grevenbicht/Papenhoven.

laatste rozenkrans (*leste rozenkrans*):

Oirlo.

laatste Vaderonzer: Nieuwenhagen.

PAUSELIJKE ZEGEN

N 96D (1989) (815).

De zegen die door een priester aan een stervende wordt gegeven.

Voor Baarlo is voorts de algemene benaming **zegen** opgetekend en voor Tegelen de omschrijving **zegen van de paus**.

pauselijke zegen: freq. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb., verspr. Noord.-Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Bocholt, Opoeteren, Maastricht, Eigenbilzen, Achel, Eksel, Houthalen, Heers en Sint-Truiden.

pauszegen: Siebengewald.

papstzegen (*papstzeeën*): Nieuwenhagen.

papstliche zegen: Eigenbilzen en Waubach.

apostolische zegen: Roermond, Maastricht, Loksbergen en Meijel.

laatste zegen (ook *laatste zeeën, leste zegen*): Nieuwenhagen, Nuth, Grevenbicht/Papenhoven en Tongeren.

pauselijke zengel: Heel, Tungalroy, Ell en Geistingen.

apostolische zengel: Thorn.

pauszegen: Montfort en Geleen.

pauselijke zegen: Neerbeek en Klimmen.

pauselijke zegening (*pauselijke zeeëning*): Epen.

papstzegening (*papstzeeëning*): Montzen.

bedens (*beeës*): Bocholt.

3.5 Begrafenis

In deze paragraaf komen de kerkelijke rituelen met betrekking tot de teraardebestelling van een overledene aan bod. De algemene begrippen die verband houden met een begrafenis en de benamingen voor verschillende soorten rouwkleedij worden behandeld in WLD III, 2.2, pag. 144-153. Dat geldt onder andere voor TER BEGRAFENIS GAAN, LIJKWAGEN, BEGRAFENISMAAL en ROUWSLUIER. Voor de begrippen ROUWBRIEF, DOODSKIST en LIJKBAAR zijn hier aanvullende gegevens opgenomen. Verder worden in deze paragraaf de benamingen voor de ROUWKRANS en de LIJKBOOG behandeld.

ROUWBRIEF

Kaart 56, pag. 213

N 87 (1981) (028 add.), N 96D (1989) (819); Beverlo Wb. (224), Genk Wb. (080), Gennep Wb. (052), Hasselt Wb. (112), Lommel Wl. (065), Maastricht Wb. (052, 071), Meeuwen Wl. (052), Niel-bij-St.Truiden Wl. (286), Sittard Wb. (074, 347), Tungalroy Wb. (010), Venlo Wb. (113), Venray Wb. (127, 466), Weertlands Wb. (A3-005, A3-011), Zonhoven Wb. (093); Daelen, J. van (1933-41).

Een brief ter kennisgeving van iemands overlijden.

doodsbrief: freq. in Belg.Lb.; ook in Montzen, Baarlo, Heel, Schinnen, Hoensbroek, Schimmert, Klimmen, Weert, Tungalroy, Ophoven, Thorn, Echt, Maastricht, Venlo, Venray en Meijel.

dodenbrief (ook *dooiënbrief*): freq. Oost.Zuidlb. en aansluitend Zuid.-Oostlb.; ook in Vlodrop, Grevenbicht/-Papenhoven en Gennep.

doodbrief: Gulpen.

rouwbrief: freq. Noord.Oostlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. in overig Nl.Lb.

aankondiging: Meijel.

DOODSKIST

Kaart 57, pag. 213

DC 23 (1953) (014), Lk 01 (1953) (014), N 87 (1981) (025 add.), N 96D (1989) (827), ZND 33 (1940) (038);

Beverlo Wb. (062), Genk Wb. (388), Gennep Wb. (051), Gronsveld Wb. 2 (036), Hasselt Wb. (112, 222), Kerkrade Wb. (073), Kortessem Wb. (065, 281, 603), Lommel Wl. (147), Maastricht Wb. (071), Meerlo-Wanssum Wb. (091), Meeswijk Wl. (313, 769), Meeuwen Wl. (052), Meijel Wb. (102), Niel-bij-St.Truiden Wl. (533, 572), Sint-Truiden Wb. (082, 248), Sittard Wb. (076, 503), Tungalroy Wb. (010), Venray Wb. (127), Zonhoven Wb. (093, 273, 577).

Een kist waarin een dode begraven of gecremeerd wordt.

Voor Klimmen is voorts de schertsende benaming **overjas** opgetekend en voor Nuth **houten overall**.

doodskist: alg. Noord.Oostlb., Weertlds., Horns, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., freq. Oost.Zuidlb., Zuid.-Oostlb., Maaskemp., Centr.Maaslds., Trichterlds., Bilzerlds., Dommellds., Demerkemp., Beringerlds., Brab.-Lb. en Lommels, verspr. Tongerlds., Lonerlds. en Truierlds.; ook in Kerkrade.

doodkist: Beegden, Buchten, Tessenderlo en Venlo.

dodenkist (ook *dooikist*): Lommel en Kerkrade.

lijkkist: Waubach, Nuth, Tungalroy, Opoeteren, Eigenbilzen, Sint-Huibrechts-Lille, Zonhoven en Kortessem.

lijkenkist: Vlodrop en Gulpen.

kist: zeldz. in heel Lb. behalve in het Ripuar.

zerk: freq. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds., Trichterlds., Bilzerlds., Tongerlds., Lonerlds. en Truierlds., verspr. Maaskemp. en Demerkemp.; ook in Wijchmaal, Peer, Beringen en Linkhout.

LIJKBAAR

N 96D (1989) (828);

Beverlo Wb. (027), Echt Wb. (025), Kortessem Wb. (028, 281), Maastricht Wb. (017, 235), Meeuwen Wl. (019), Niel-bij-St.-Truiden Wl. (182), Sint-Truiden Wb. (082), Uikhoven Wl. (008), Venlo Wb. (095), Venray Wb. (069, 324).

Een draagbaar voor een doodskist.

baar: verspr. Oost.Zuidlb., Oostlb. en Kleverlds.; ook in Montzen, Ell, Meeuwen, Echt, Uikhoven, Maastricht, Eigenbilzen, Tongeren, Zonhoven, Niel-bij-St.-Truiden en Venlo.

lijkbaar: freq. Oostlb., Weertlds., Horns en Kleverlds.; ook in Bocholt, Stokkem, Eisden, Mechelen-aan-de-Maas, Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren, Achel, Sint-Huibrechts-Lille, Eksel, Houthalen, Heers, Kortessem, Sint-Truiden en Loksbergen.

lijkenbaar: Nieuwenhagen, Waubach, Gulpen, Schinnen en Venlo.

berrie: Lommel, Beverlo en Maastricht.

lijkberrie: Beverlo en Maastricht.

doodsberrie: Weert.

doodsbred: Sint-Truiden.

schoof: Gulpen, Vlodrop, Schinnen, Hoensbroek en Grevenbicht/-Papenhoven.

borg: Heel.

brancard (fr.): Neerpelt.

ROUWKRANS

N 96D (1989) (829).

Een bloemenkrans die op een doodskist wordt gelegd.

Voor Neerpelt en Jeuk is voorts omschrijvend **bloemen (mv.)** opgetekend.

krans (ook *krants*): freq. in Nl.Lb.; ook in Montzen, Geistingen, Opglabbeek, Mechelen-aan-de-Maas, Eigenbilzen, Eksel, Sint-Truiden en Loksbergen.

bloemenkrans: Zonhoven.

doodskrans: Vlodrop, Eisden, Sint-Huibrechts-Lille en Heers.

dodenkrans: Schinnen.

lijkkrans: Sevenum, Posterholt en Klimmen.

kistkrans: Nieuwenhagen.

rouwkrans: Oirlo, Ophoven en Klimmen.

kroon: Bocholt, As, Stokkem, Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren, Achel, Houthalen en Lommel.

LIJKBOOG

N 96D (1989) (835).

De in een kerk opgestelde boog bij een begrafenis.

boog: Eigenbilzen.

dodenboog (ook *dooienboog*): Nieuwenhagen, Waubach, Eys, Roermond, Schinnen en Thorn.

lijkboog: Koningsbosch.

lijkenboog: Nieuwenhagen, Waubach, Lutterade, Valkenburg en Klimmen.

katafalk (<fr.): Lommel, Jeuk en Eigenbilzen.



WLD III, 3.3





4 Het geloof en de christelijke leer

In dit hoofdstuk worden de meest abstracte begrippen uit het betekenisveld van de godsdienst besproken. De eerste paragraaf gaat over de catechismus, de tweede behandelt enkele veel voorkomende geloofsbegrippen, de derde gaat dieper in op de rechten en plichten van rechtgeaarde christenen en in de laatste paragraaf komen een aantal deugden en zonden aan bod.

4.1 Catechismus

Deze paragraaf behandelt enkele begrippen in verband met de catechismus. Dat is een overzicht van de beginselen of voornaamste waarheden van de leer van de katholieke kerk in de vorm van vragen en antwoorden. Het betreft doorgaans onder-richt aan kinderen ter voorbereiding op de plechtige communie. Voor de begrippen DE CATECHISMUSLES BIJWONEN, DE CATECHISMUSLES VERZUIMEN en GODSDIENSTONDER-RICT OP ZONDAG zijn onvoldoende gegevens opgetekend om ze als aparte lemma's op te nemen. Het materiaal voor die begrippen kan geraadpleegd worden in de materiaal-basis op het internet. Vergelijk VOOR DE CATECHISMUS VERZUIMEN voorts ook het lemma SPIJBELEN in WLD III, 3.1, pag. 245-246.

CATECHISMUS

N 96D (1989) (558).

De christelijke leer, een overzicht van de beginselen of voornaamste waarheden van de leer van de katholieke kerk.

catechismus (ook *catechissemus*, *catekismus*, *catekissemus*): freq. Noord.Oostlb., Weertlds., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., Dommelds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., zeldz. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Maastricht, Eigenbilzen, Zonhoven, Heers, Sint-Truiden en Jeuk.

leer: Nieuwenhagen.

leer van Christus: Eksel.

christenleer: freq. Ripuar., Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb., verspr. Noord.Oostlb. en Horns; ook in Montzen, Maastricht, Eigenbilzen en Tongeren.

chrisleer (*keleer*): Ell.

christelijke leer: Meijel en Eigenbilzen.

kinderleer: Siebengewald, Tienray en Nieuwenhagen.

christenlering: Stokkem, Eisden en Mechelen-aan-de-Maas.

CATECHISMUSBOEKJE

N 96D (1989) (558a).

Een boekje met vragen en antwoorden dat bestemd is om kinderen de christe-



lijke leer bij te brengen.

catechismus (ook *catechissemus*, *catekismus*, *catekissemus*): freq. in heel Lb.

catechismusboekje (*catechismusboekske*, *catekismusboekske*): Opglabbeek en Eisden.

christenleer: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Gulpen en Maastricht.

kleine christenleer: Epen.

catechese: Sevenum.

catechiem: Maasbree en Reuver.

CATECHISMUSLES

N 96D (1989) (558b).

Het onderricht in de christelijke leer op school of in de kerk.

catechismus (ook *catechissemus*, *catekismus*, *catekissemus*): Montzen, Tegelen, Baarlo, Heel, Melick, Schinnen, Terlinden, Ell, Geistingen,

Bocholt, Opoeteren, Grevenbicht/-Papenhoven, Eigenbilzen, Sint-Huibrechts-Lille, Eksel, Loksbergen en Oirlo.

catechismusles (ook *catechissemusles*, *catekismusles*, *catekissemusles*): freq. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb., verspr. Noord.Oostlb., Weertlds. en Horns; ook in Bree, Opglabbeek, Echt, Eisden, Maastricht, Zonhoven, Heers, Jeuk, Tienray en Meijel.

christenleer: Kerkrade, Waubach, Gulpen, Epen, Montzen, Baarlo, Montfort, Vlodrop, Schinnen, Klimmen en Tongeren.

christenleerles: Klimmen.

chrisleer (*kisleer*): Haler.

kinderleer: Siebengewald en Maasbree.

lering: Lommel en Achel.

christenlering: As, Stokkem en Mechelen-aan-de-Maas.

chrislering (*kislering*): Hoeselt.

godsdienst: Reuver.

godsdienstles: Roermond.

catechese: Sevenum.

school: Baarlo.

4.2 Geloofsbegrippen

Hier wordt dieper ingegaan op begrippen die verband houden met het katholieke geloof. Allicht vanwege hun dogmatisch karakter (vgl. Coupé 2004: 339) vertonen de meeste lemma's in deze paragraaf weinig dialectvariatie. Voor HEMEL, ENGEL, PARADIJS, VOORGEBORCHTE VAN DE HEL, HEL, ZIEL, EEUWIG, HEILIG, GELOVEN, ONGELOVIGE en PROFEET is geen lexicale variatie opgetekend. Als afwijkend van de Standaardnederlandse benaming is voor AARTSENGEL verder enkel te Meijel **aardengel** genoteerd en voor het LAATSTE OORDEEL te Epen **laatste Gericht (du.)**. Voor de begrippen HIERNAMAALS en ZIELENHEIL zijn onvoldoende gegevens opgetekend om ze als aparte lemma's op te nemen. Het materiaal voor de genoemde begrippen kan geraadpleegd worden in de materiaalbasis op het internet.

HEILIGEN, ZALIGEN

N 96D (1989) (564).

De heiligen in de hemel.

heiligen (ook *heilgen*): freq. in heel Lb.
zaligen (ook *zeligen, zieligen*): verspr.

Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Bochooltz, Reuver, Heel, Ell, Haler, Maastricht, Eigenbilzen, Jeuk, Meijel en Sevenum.

gelukzaligen: Stokkem, Eisden, Achel en Lommel.

zielen: Montzen.

ENGELBEWAARDER

Kaart 58, pag. 214

N 96D (1989) (570).

Een persoonlijke beschermengel van iemand.

engelbewaarder: freq. in heel Lb. behalve in het Ripuar.

schutengel (du.): freq. Ripuar. en Oostlb-Rip. overgg.; ook in Klimmen.

bewaarengel: Sint-Huibrechts-Lille en Klimmen.

beschermengel: Sint-Huibrechts-Lille en Klimmen.

GEVALLEN ENGELEN

N 96D (1989) (571).

De engelen die bij God in ongenade gevallen zijn en uit de hemel neergedaald zijn tot in de hel.

gevallen engelen: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb. en Kleverlds.; ook in Montzen, Thorn, Bochooltz, Eisden, Maastricht, Eigenbilzen, Tongeren, Heers en Sint-Truiden.

gevallenen: Meerssen.

afgefallen engelen: Baarlo, Weert, Echt en Stokkem.

afvallige engelen: Grevenbicht/-Papenhoven.

on gehoorzame engelen: Eksel.

duivelsingelen: Kerkrade.

duivels (ook *duivel (mv.)*, *duivelen*): freq. Horns; ook in Nieuwenhagen, Waubach, Baarlo, Neerbeek, Nuth, Hoensbroek, Opoeteren, As, Tongeren, Achel, Neerpelt, Jeuk, Lommel, Oirlo en Meijel.

DUIVEL

N 96D (1989) (580), ZND 01u (1924) (049), ZND A2 (1940sq) (341).

De verpersoonlijking van het kwade, de gevallen aartsengel die Lucifer, Satan

of Beëlzebub genoemd wordt, en die heerst over alle andere gevallen engelen. Bij uitbreiding is de naam **duivel** ook van toepassing op alle gevallen engelen in de hel.

duivel: freq. in heel Lb.

satan: Geistingen, Gelinden en Welkenraedt.

heintje pek (ook *heinke pek*): Sint-Huibrechts-Lille, Halen en Zonhoven.

pek sus: Oplabbeek.

pee sus: Zonhoven.

drommel: Maastricht.

duiker: Montzen.

zwarte, een -: Welkenraedt.

VAN DE DUIVEL BEZETEN –

N 96D (1989) (581).

Onder de invloed van het kwade, waanzinnig, vol razernij.

Voor Grevenbicht/Papenhoven is voorts de omschrijving **de duivel in zich hebben** opgetekend.

bezeten: Baarlo, Posterholt, Nuth, Hoensbroek, Schimmert, Tungalroy, Tongeren, Houthalen en Loksbergen.

duivelbezeten: As.

van de duivel bezeten: freq. in heel Lb.

door de duivel bezeten: Ospel en Eigenbilzen.

in de duivel bezeten: Meijel.

met de duivel bezeten: Waubach, Eys, Valkenburg, Klimmen en Echt.

VAGEVUUR —————

N 96D (1989) (574), SGV (1914) (039).

De plaats van lijden, voorgesteld als het ‘reinigend’ vuur, waar de zielen van de gelovigen door tijdelijk lijden hun straffen uitboeten en tot algehele onthechting worden gebracht.

vagevuur: alg. in heel Lb. behalve in het Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., waar het freq. is.

vagelvuur: zeldz. Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.

ZALIG —————

N 96D (1989) (589), SGV (1914) (045), ZND 05 (1924) (018).

zalig (ook *zelig*, *zielig*): freq. in heel Lb. **gelukzalig** (ook *gelukzelig*, *gelukzielig*): zeldz. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Montzen, Posterholt, Lanaken, Eigenbilzen, Rosmeer, Hoeselt, Tongeren, Neerpelt, Sint-Huibrechts-Lille, Peer en Hechtel.

GELOOF —————

N 96D (1989) (591), SGV (1914) (010), ZND 01 (1922) (325), ZND 23 (1937) (075).

Het als werkelijk en waar aanvaarden en beseffen van het bestaan en de openbaringen van een godheid.

geloof (ook *gloof*): alg. in heel Lb.

religie (<fr.): Valkenburg.

religion (du.): Heerlen.

VERSCIJNING —————

N 96D (1989) (604).

Het zich vertonen van God, een engel of een heilige aan het (geestes)oog van iemand, vaak in een droom of visioen. Voor Eigenbilzen, Achel, Jeuk en Siebengewald is voorts het voltooid deelwoord **verschenen** opgetekend.

verschijning: freq. in heel Lb. behalve in het Ripuar. en Geullds.

visioen: Kerkrade en Montzen.

MIRAKEL

N 96D (1989) (605).

Een bovennatuurlijk feit, meer bepaald in toepassing op de wonderlijke tekenen die door de hulp van God tot stand komen.

mirakel (<fr.): verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Melick, Weert, Tengelroy, Ell, Thorn, Opoeteren, Stokkem, Mechelen-aan-de-Maas, Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren, Achel, Neerpelt, Eksel, Heers, Jeuk, Loksbergen, Lommel, Meijel en Sevenum.

wonder: freq. in heel Lb.

WONDEREN DOEN

N 96D (1989) (606).

Bovennatuurlijke feiten tot stand brengen met de hulp van God.

wonderen doen: freq. in heel Lb.

wonderen maken: Klimmen.

wonderen verrichten: Baarlo, Hoensbroek, Schimmert, Valkenburg, Thorn, Maastricht, Hoeselt en Sint-Huibrechts-Lille.

wonderen: Reuver en Oplabbeek.

mirakels doen (ook *mirakelen doen*): Weert, Ell, Eigenbilzen, Tongeren, Neerpelt, Eksel, Heers, Loksbergen en Lommel.

WONDERDOENER

N 96D (1989) (607).

Een persoon die bovennatuurlijke feiten tot stand brengt met de hulp van God.

Voor Jeuk is voorts de schertsende benaming **kwakzalver** opgetekend.

wonderdoener: verspr. Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns, Centr.Maaslds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Bocholt, Bree, Maastricht, Eigenbilzen, Tongeren, Houthalen, Sint-Truiden en Lommel.

wonderdoender: Haler, Vlodrop en Terlinden.

wondermaker: Baarlo en Klimmen.

wondermens: Schinnen.

mirakelman: Neerpelt.

mirakeldoener: Heers en Hoensbroek.

heilsdoener: Meijel.

weldoener: Baarlo.

wohltäter (du.): Kerkrade.

De volgende opgaven zijn omschrijvingen voor een persoon die wonderen verricht:

die wonderen doet: Tegelen.

een die wonderen doet: Heel en Montzen.

die doet wonderen: Melick, Oplabbeek en Geleen.

HEILIGE DRIEVULDIGHEID

Kaart 59, pag. 214

N 96D (1989) (608).

De Drie-eenheid van God, Jezus Christus en de Heilige Geest.

Drievuldigheid: verspr. Noord.Oostlb. en Horns; ook in Eys, Terlinden, Stokkem, Eisden, Neerpelt, Houthalen en Tienray.

Heilige Drievuldigheid: verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Montzen, Baarlo, Heel, Weert, Geistingen, Bocholt, Bree, Echt, Mechelen-aan-de-Maas, Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt,

Achel, Sint-Huibrechts-Lille, Eksel, Zonhoven, Heers, Sint-Truiden, Jeuk, Loksbergen, Lommel en Meijel.

Heilige Drievuldigheid: Tongeren.

Drie-eenheid: zeldz. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Baarlo, Heel, Thorn, Siebengewald en Oirlo.

Heilige Drie-eenheid: Waubach, Epen, Melick, Vlodrop, Posterholt, Hoensbroek, Meerssen, Grevenbicht/-Papenhoven en Venlo.

ONZE-LIEVE-HEER

N 96D (1989) (609b).

De Godheid.

Onze-Lieve-Heer (ook *Ons-'s-Lieven-Heer*; *Ons-Lieve-Heer*; *Ons-Lieven-Heer*; *Ons-Lieveneer*; *Onze-Lieven-Heer*; *Onze-Lieveneer*; *'s-Lieve-Heer*; *'s-Lieven-Heer*; *'s-Lieveneer*): alg. in heel Lb. behalve in het Ripuar. en Geullds.

Onze Heer God: Nieuwenhagen en Waubach.

Heer God (*Here God*): Montzen.

GOD DE VADER

N 96D (1989) (609a).

God als vader van Jezus Christus.

Vader: Eksel en Geleen.

God de Vader: freq. in heel Lb.

God: Lutterade en Eisden.

Heer God (*Here God*): Terlinden.

Verlosser: Baarlo.

ONZE-LIEVE-VROUW

N 96D (1989) (611a).

De Heilige Maagd Maria.

Onze-Lieve-Vrouw (ook *Ons-'s-Lief-Vrouw*; *Ons-'s-Lieve-Vrouw*; *Ons-Lief-Vrouw*; *Ons-Lieve-Vrouw*; *Ons-Lievrouw*; *'s-Lief-Vrouw*; *'s-Lieve-Vrouw*; *'s-Lievrouw*): freq. in heel Lb. behalve in het Ripuar. en Geullds.

Onze-Lieve-Vrouwtje (*Ons-Lief-Vrouwke*; *Ons-Lieve-Vrouwke*; *Ons-Lievrouwke*; *'s-Lieve-Vrouwke*; *'s-Lievrouwke*): Baarlo, Bocholt, Opglabbeek, Maastricht, Achel, Eksel, Jeuk en Lommel.

Lieve-Vrouw (ook *Lief-Vrouw*): Voerendaal, Waubach, Eys en Reuver.

Lieve-Vrouwtje (*Lieve-Vrouwke*): Reuver.

Maria: Ophoven, Heers en Maastricht.

Meikoningin: Kerkrade.

Moeder Gods: Epen en Montzen.

Muttergottes (**du.**) (*Moedergoddes*, *Moedergodes*): Nieuwenhagen en Bocholtz.

MOEDER GODS

N 96D (1989) (611b).

Maria als moeder van Jezus Christus.

Moeder Gods: alg. Centr.Lb., Westlb., Truierlds., Lommels, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., freq. Oostlb.; ook in Gulpen en Epen.

Moeder God (*Moeier God*): Zonhoven.

Moeder van God: Meijel.

Muttergottes (**du.**) (*Moedergoddes*, *Moedergodes*): freq. Ripuar. en Oost.-Zuidlb.; ook in Melick, Vlodrop en Hoensbroek.

Onze-Lieve-Vrouwtje (*Ons-Lievrouwke*): Jeuk.

KINDJE JEZUS

N 96D (1989) (610a).

Jezus voorgesteld als kind, vaak op de



arm van zijn moeder Maria.

kindje Jezus (ook *kindsje Jezus, kinke Jezus, kinneke Jezus*): verspr. in heel Lb. behalve in het Ripuar.

kindje: Baarlo.

kind Jezus: Waubach en Schimmert.

Jezusje (*Jezeke, Jezuke*): verspr. Oost.-Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Montzen, Kessel, Melick, Tungalroy, Ell, Bocholt, Maastricht, Tongeren, Heers, Jeuk en Oirlo.

Jezuskind: Nieuwenhagen, Gulpen, Schinnen en Eigenbilzen.

Jezuskindje (ook *Jezuskindsje, Jezuskinke, Jezuskinneke*): verspr. Ripuar., Oost.Zuidlb. en Oostlb.; ook in Thorn, Bree, Grevenbicht/-Papenhoven, Maastricht, Siebengewald en Oirlo.

PATRIARCH

N 96D (1989) (617).

De vader of het hoofd van een familie of stam, in het bijzonder van toepassing op de aartsvaders Abraham, Isaac en Jakob, en voor de twaalf zonen van Jakob, van wie de stammen van Israël afkomstig zijn.

patriarch: verspr. in heel Lb.

aartsvader (ook *aarsvader, aartsvaaier*): verspr. Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Echt, Stokkem, Maastricht, Tongeren, Eksel en Houthalen.



4.3 Kerkelijke rechten en plichten

In deze paragraaf worden de rechten en plichten die verbonden zijn aan de katholieke godsdienst behandeld. De begrippen ZONDAGSCHENDER, OCTAAF, COLLATIE, BIDDEN VOOR DE WITSPIJS, VRIJDAGSKOST en PLICHTEN VAN STAAT zijn om diverse redenen niet als aparte lemma's opgenomen in de onderstaande tekst, maar kunnen wel geraadpleegd worden in de materiaalbasis op het internet. De lemma's AALMOES, BELOFTE, BELOVEN en BELOFTE NIET HOUDEN worden besproken in WLD III, 3.1, pag. 89 en pag. 129-131.

DISPENSATIE

N 96D (1989) (625).

De ontheffing, vrijstelling van een kerkelijk gebod of voorschrift op het gebied van vasten en onthouding, de zondagsheiliging of het huwelijk. Voor Klimmen is voorts het werkwoord **dispenseren** opgetekend en voor Eisden het voltooid deelwoord **vrijgesteld**.

dispensatie (<fr.): freq. Noord.Oostlb., Weertlds., Horns, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Echt, Stokkem, Tongeren, Achel, Sint-Truiden en Lommel.

vrijstelling: verspr. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg. en Zuid.Oostlb.; ook in Baarlo, Reuver, Vlodrop, Weert, Geistingen, Thorn, Mechelen-aan-de-Maas, Maastricht en Siebengewald.

ontheffing: Heel, Melick, Schimmert, Maastricht, Eigenbilzen, Oirlo en Meijel.

onthouding (*onthouwing*): Bocholt.

ZONDAG HOUDEN

N 96D (1989) (628).

De zondagsplicht eerbiedigen, op zondag naar de mis gaan.

zondag houden (ook *zondag haaien*, *zondag haan*, *zondag hagen*, *zondag halden*, *zondag haojen*, *zondag haven*,

zondag houwen): verspr. in heel Lb. **zondag in ere houden** (*zondag in ere haaien*): Montfort.

zondag vieren: freq. Zuid.Oostlb.; ook in Bocholtz, Nieuwenhagen, Epen, Montzen, Baarlo, Ell, Ophoven, Geistingen, Bree, Eisden, Mechelen-aan-de-Maas, Eigenbilzen, Heers, Oirlo en Meijel.

zondag heiligen: Voerendaal, Nieuwenhagen, Montzen, Lutterade, Valkenburg, Klimmen en Maastricht.

BESLOTEN TIJD

N 96D (1989) (631).

Een periode waarin er zonder speciale toestemming niet kerkelijk kon worden getrouwd.

besloten tijd: Nieuwenhagen, Melick, Hoensbroek, Klimmen, Ell, Ophoven, Opoeteren, Mechelen-aan-de-Maas, Maastricht, Achel en Jeuk.

gesloten tijd: verspr. Oostlb., Horns en Kleverlds.; ook in Waubach, Gulpen, Weert, Stokkem, Eisden, Maastricht en Neerpelt.

beloken tijd: Loksbergen en Sint-Truiden.

De volgende opgaven hebben betrekking op de verschillende periodes waarin er zonder speciale toestemming niet kerkelijk kon worden getrouwd, meer bepaald de advent en de vasten:

advent (<lat.): Eys, Melick,

Schimmert, Klimmen, Grevenbicht/-
Papenhoven en Eksel.

vasten: Grevenbicht/Papenhoven, Jeuk
en Klimmen.

vastentijd: Zonhoven en
Nieuwenhagen.

VASTEN (ww.)

N 96D (1989) (632).

Zich geheel of gedeeltelijk onthouden
van eten, slechts eenmaal per dag een
volle maaltijd gebruiken.

Zie voor het lemma VASTENTIJD, de peri-
ode van Aswoensdag tot Pasen waarin
men zich gedeeltelijk onthoudt van eten
of drinken, paragraaf 3.1.3 van deze
aflevering.

vasten: alg. in heel Lb.

vasten houden (*vasten houwen*):
Eisden.

karen: Nieuwenhagen.

nuchter blijven: Eigenbilzen.

VASTENDAG

Kaart 60, pag. 215

N 96C (1989) (407 add., 422 add.), N 96D (1989)
(634), SGV (1914) (039).

Een dag waarop men vast of verplicht is
om te vasten.

vastendag: freq. in heel Lb. behalve in
het Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., waar
het verspr. is.

vasteldag (ook *vasseldag*, *vesseldag*,
vesteldag): freq. Zuidgeld.Lb. en
Kleverlds., verspr. Oostlb., Centr.-
Maaslds. en Trichterlds.; ook in
Simpelveld en Stevensweert.

vastdag: Rimburch.

magere dag: Neerpelt, Valkenburg en
Heek.

zwarte dag: Buggenum.

ONTHOUDINGS DAG

N 96D (1989) (636).

Een dag waarop men geen vlees of jus
uit vlees mag gebruiken.

onthoudingsdag (ook *onthaaiingsdag*,
onthaojingsdag, *onthouwingsdag*):
verspr. Oostlb., Horns en Kleverlds.;
ook in Epen en Maastricht.

vastendag: Nieuwenhagen, Waubach,
Eys, Baarlo, Melick, Vlodrop,
Neerbeek, Geleen, Schinnen,
Schimmert, Bocholt, Echt, Eisden,
Tongeren, Achel, Neerpelt, Venlo en
Siebengewald.

hoge vastendag: Grevenbicht/-
Papenhoven.

grote vastendag: Grevenbicht/-
Papenhoven.

vasteldag (ook *vesseldag*, *vesteldag*):
Baarlo, Stokkem, Tienray, Sevenum
en Maasbree.

magerdag: Opoeteren en Mechelen-
aan-de-Maas.

magere dag: Gulpen, Montzen, Weert,
Tongeren en Sint-Truiden.

quatertemper (<lat.): Ell.

quatertemperdag: Heel, Posterholt,
Schinnen, Hoensbroek, Terlinden,
Eigenbilzen en Houthalen.

vleesdervingsdag: Eigenbilzen.

vleesloze dag: Valkenburg.

vrijdag: Baarlo, Posterholt, Weert,
Ophoven en Jeuk.

VLEES DERVEN

N 96D (1989) (637).

Zich onthouden van vlees, zich het
vlees ontzeggen.

vasten: verspr. Oostlb.; ook in Eys,

Weert, Ell, Haler, Bocholt, Echt, Stokkem, Neerpelt en Siebengewald.

vlees derven: Ophoven, Mechelen-aan-de-Maas, Eigenbilzen, Hoeseit, Tongeren, Achel, Heers, Jeuk, Loksbergen en Lommel.

vlees ontberen: Hoensbroek.

vleesloos eten: Klimmen.

geen vlees eten (ook *gee vlees eten*): verspr. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Gulpen, Montzen, Lutterade, Nuth, Tungalroy, Grevenbicht/-Papenhoven, Sint-Huibrechts-Lille, Eksel, Houthalen en Zonhoven.

geen vlees gebruiken: Tungalroy.

ontzeggen: Reuver en Klimmen.

zich vlees ontzeggen: Maastricht en Klimmen.

zich het vlees ontzeggen: Eisden en Valkenburg.

onthouden (*onthaaien, onthouwen*): Meijel, Roermond en Maastricht.

zich onthouden (ook *zich onthaojen, zich onthouwen*): Waubach, Epen, Meerssen, Klimmen en Geistingen.

mager houden (*mager haan*): Sint-Truiden.

vasteldag houden (*vasteldag haojen*): Sevenum.

vrijdag houden (*vrijdag houwen*): Terlinden.

boete doen: Thorn.

NAASTE

N 96D (1989) (645).

De andere, iemands gelijke op grond van het mens zijn, een evenmens.

naaste (ook *naatste*): verspr. in heel Lb. behalve in het Ripuar. en Geullds.

nächste (du.) (*näkste*): Nieuwenhagen en Montzen.

evennaaste: Klimmen, Terlinden, Thorn, Oplabbeek, Eisden, Eksel en Tienray.

evenmens: verspr. Zuid.Oostlb.; ook

in Nieuwenhagen, Waubach, Baarlo, Montfort, Ospel, Weert, Tungalroy, Haler, Geistingen, Opoeteren, Echt, Maastricht, Eigenbilzen, Neerpelt en Venlo.

nevenmens: Grevenbicht/Papenhoven.

mitmensch (du.): Melick.

nabuur (*naober*): Tegelen, Schinnen en Bocholtz.

zijns gelijke: Ell.

GELOFTE

N 96D (1989) (646).

Een plechtige belofte tegenover God of tegenover een heilige, waarbij men, onder inroeping van de gunst der hemelse machten, zich vrijwillig verbindt tot een bepaalde handeling of offergift die men niet kan verbreken zonder zwaar te zondigen.

Voor Jeuk is voorts het voltooid deelwoord **beloofd** opgetekend.

gelofte: freq. in heel Lb.

belofte: Geleen, Schinnen, Echt, Stokkem, Neerpelt, Houthalen, Loksbergen en Oirlo.

toezegging: Meijel.

EEN GELOFTE DOEN

N 96D (1989) (646 add., 647).

Een gelofte afleggen, bijvoorbeeld om op bedevaart te gaan.

gelofte doen: verspr. Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Waubach, Maastricht, Eigenbilzen, Achel, Eksel, Heers en Lommel.

een gelofte doen: Gulpen, Hoensbroek, Schimmert, Valkenburg, Klimmen, Tongeren en Sint-Truiden.

gelofte afleggen: Posterholt, Tungalroy, Thorn, Bocholt, Hoeseit, Sint-



Huibrechts-Lille en Venlo.
een gelofte afleggen: Bocholtz,
Nieuwenhagen, Gulpen en Klimmen.
een gelofte houden: Schimmert.
geloven: Baarlo, Nuth, Meijel en
Maasbree.
beloven: Baarlo, Reuver, Heel, Geleen,

Schinnen, Ell, Haler, Echt, Maastricht,
Eigenbilzen, Tongeren, Neerpelt en
Zonhoven.
belofte doen: Melick en Loksbergen.
een belofte doen: Stokkem.
een eed doen: Nieuwenhagen.
verspreken: Montzen.



4.4 Deugden en zonden

De laatste paragraaf van dit hoofdstuk gaat over de woordenschat die verband houdt met de verschillende goede en slechte zedelijke eigenschappen met betrekking tot het katholieke geloof. Voor het begrip *ZONDE* is geen lexicaal variatie opgetekend.

In verschillende andere afleveringen van het *Woordenboek van de Limburgse Dialecten* worden begrippen behandeld die hier nauw aansluiten. Zo komen de benamingen voor *KUIS*, *KUISHEID*, *ONKUIS*, *ONKUISHEID*, *ONKUISAARD* en *ONGEHUWD SAMENLEVEN* aan bod in de paragraaf over het seksuele leven in WLD III, 2.2, pag. 157 e.v. De begrippen *EED*, *EEN EED AFLEGGEN*, *MEINEED* en *MEINEED PLEGEN* worden besproken in de paragraaf met betrekking tot het proces in WLD III, 3.1, pag. 192. In dezelfde aflevering zijn ook de lemma's *GIERIG* en *HATEN* opgenomen (resp. pag. 93-94 en pag. 119). In WLD III, 1.4 over het karakter en de gevoelens van mensen ten slotte worden onder meer begrippen als *GEHOORZAMEN*, *JALOERS* en *ZICH SCHAMEN* behandeld.

DEUGD

N 96D (1989) (654a), SGV (1914) (010 add.).

Een bepaalde goede zedelijke eigenschap. Voor Grevenbicht/Papenhoven is voorts de omschrijving **get wat deugt** opgetekend.

deugd (ook *deug*): alg. in heel Lb. behalve in het Ripuar. en Geullds.
tugend (du.): Nieuwenhagen en Montzen.

DEUGDZAAM

N 96D (1989) (654a add., 654b).

Vol deugd, tot deugd geneigd, goede zeden bezittend.

deugdzaam (ook *deugzaam*): verspr. Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns, Centr.-Maaslds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Bocholt, Bree, Opoeteren, Maastricht, Eigenbilzen, Tongeren, Achel, Heers, Sint-Truiden en Loksbergen.

deugdelijk: Schinnen, Hoensbroek, Grevenbicht/Papenhoven, Maastricht en Heers.

braaf: Baarlo, Melick, Hoensbroek, Weert, Geistingen, Echt, Tongeren,

Eksel, Lommel, Meijel en Sevenum.
goed: Posterholt.
eerzaam: Baarlo.
heilzaam: Meijel.
vroom: Houthalen.

ZEDIG

N 96D (1989) (660a add., 660b).

Zich strikt houdend binnen de grenzen van het zedelijk geoorloofde. Voor Klimmen is voorts de uitdrukking **zich op zijn stuk houden** opgetekend.

zedig: verspr. Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns en Kleverlds.; ook in Bocholt, Bree, Echt, Eisdien, Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren, Achel, Heers, Sint-Truiden en Jeuk.

braaf: Waubach, Melick, Echt, Loksbergen en Lommel.

eerbaar: Klimmen.

eerzaam: Meijel.

fatsoenlijk: Montzen.

ingetogen (ook *igetogen*): Klimmen.

modest (<fr.): Klimmen.

net: Weert.

netjes (ook *netsjes*): Schinnen, Terlinden, Oirlo en Meijel.

ordentelijk: Weert.

zalig: Meijel.

ONZEDIG

N 96D (1989) (689).

Zich niet houdend aan de voorschriften van het zedelijke gedrag, niet eerbaar, niet ingetogen.

onzedig: verspr. Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns en Kleverlds.; ook in Bocholt, Bree, Echt, Eisden, Maastricht, Hoeselt, Tongeren, Achel, Eksel, Heers en Sint-Truiden.

ondeugdig: Meijel.

onfatsoenlijk: Haler, Klimmen en Montzen.

vies: Waubach, Baarlo, Reuver, Posterholt, Terlinden, Weert en Oirlo.

vuil: Weert en Stokkem.

vettig: Reuver.

aanstootgevend: Gulpen.

gemeen: Tongeren.

niet netjes: Schinnen.

nut: Lutterade.

varkensachtig: Ospel.

wulps: Klimmen.

De volgende opgaven hebben betrekking op het onzedig zijn of op een onzedige handeling of uiting:

onzedigheid: Nieuwenhagen, Roermond, Valkenburg en Maastricht.

onzedigheids: Eigenbilzen.

laagheid: Montfort.

vliddigheid: Waubach.

nuttigheid: Gulpen.

nutzakkerij: Lommel.

onnutzakkerij: Lommel.

varkenseriej: Vlodrop en Klimmen.

ontucht: Neerbeek en Geleen.

onfatsoen: Ell en Montzen.

DAGELIJKSE ZONDE

N 96D (1989) (663b).

Een overtreding van een goddelijke wet in een geringe zaak, of in een meer

gewichtige zaak zonder volle kennis of vrijheid.

Voor een DOODZONDE, een erge zonde die het verlies van de heiligmakende genade of de geestelijke dood van de ziel ten gevolge heeft, is geen lexicale variatie opgetekend, behalve voor Sevenum en Schinnen, waar **grote zonde** (*grote zongt, grote zonzj*) is genoteerd.

dagelijkse zonde (ook *dagelijkse zond, dagelijkse zong, dagelijkse zonzj, dagelijkse zon*): freq. in heel Lb.

dagelijks zondje (*dagelijks zondeke*): Heers.

kleine zonde (*kleine zond, kleine zonzj, klein zonzj, klein zong*):

Nieuwenhagen, Eys, Epen, Schinnen, Hoensbroek, Grevenbicht/-Papenhoven, Venlo en Meijel.

lichte zonde (*lichte zong*): Montzen.

GODSLASTERING

N 96D (1989) (664).

Een beschimping van God, een aanranding van Gods eer.

godslastering: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Bocholt, Bree, Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren, Sint-Huibrechts-Lille, Heers en Sint-Truiden.

godslaster: Loksbergen en Schimmert.

vloek: Bocholtz, Klimmen, Stokkem, Neerpelt, Oirlo en Sevenum.

godsvloek: Ell.

blasfeem (<lat.): Montzen.

heergodsbedriegerij: Nieuwenhagen.

ketterij: Houthalen.

GODSLASTEREN

N 96D (1989) (665).

De zonde van een godslastering begaan, God beschimpen.

lasteren: Melick.

godlasteren: Mechelen-aan-de-Maas en Gulpen.

godslasteren: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Bocholt, Bree, Maastricht, Hoeselt, Tongeren, Achel, Sint-Huibrechts-Lille, Heers, Sint-Truiden en Loksbergen.

gotteslasteren (*godeslasteren*): Meerssen.

vloeken: Bocholtz, Klimmen, Ell, Stokkem, Eigenbilzen, Neerpelt, Jeuk, Oirlo en Sevenum.

blasfemer (<lat.): Montzen.

God blameren (<fr.): Eigenbilzen.

VLOEKEN

N 96D (1989) (666, 667 add.).

Een vloek uitspreken, godslasterende woorden spreken.

Voor Meijel is voorts de schertsende uitdrukking **God als getuige oproepen** opgetekend.

vloeken: alg. in heel Lb.

godveren: Weert en Waubach.

sakkeren: Weert, Haler en Waubach.

een opzetten (*ene opzetten*): Achel en Weert.

VLOEK

N 96D (1989) (667).

Een uitdrukking die een verwensing, m.n. een godslastering behelst, opzettelijk als zodanig gebruikt, en die de naam van God of een heilige ijdel gebruikt. Voor Voerendaal is voorts de omschrijving **vies woord** opgetekend.

vloek: freq. in heel Lb.

godver: Weert en Waubach.

sakker: Haler.

hemelsakker: Lutterade en Eys.

hemelssakker: Waubach.

sakkerju: Tungalroy.

nondeju (<fr.) (*nondedju*): Weert.

miljaar: Lommel.

AANSTOOT

N 96D (1989) (685, 689 add.).

Ergernis, aanleiding tot zedelijk verval.

aanstoot (ook *aastoot*): verspr. Oost.-Zuidlb., Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Montzen, Ospel, Tungalroy, Ell, Bree, Maastricht, Hoeselt, Neerpelt, Eksel, Sint-Truiden, Lommel, Venlo, Oirlo en Meijel.

ergernis: verspr. Oostlb. en Horns; ook in Nieuwenhagen, Epen, Bocholt, Stokkem, Grevenbicht/Papenhoven, Maastricht, Eigenbilzen, Tongeren, Achel, Sint-Huibrechts-Lille, Sint-Truiden, Jeuk, Siebengewald en Tienray.

erger: Gulpen, Heel, Neerbeek en Klimmen.

erring: Sevenum, Maasbree en Baarlo.

schandaal (<fr.): Tongeren.

stoot: Nuth.

valsheid: Meijel.

ONWAARDIG

N 96D (1989) (699).

Geen achting genietend noch verdienend, verachtelijk.

onwaardig: freq. Ripuar., Oostlb.-Rip. overgg., Oostlb., Weertlds., Horns, Maaskemp., Centr.-Maaslds., Dommelds., Zuidgeld.-Lb. en Kleverlds.; ook in Maastricht,



Eigenbilzen, Sint-Truiden, Jeuk en Loksbergen.

niet waardig: verspr. Noord.Oostlb.

niet waard: Heel, Hoensbroek, As, Grevenbicht/Papenhoven, Eigenbilzen, Tongeren, Sint-

Huibrechts-Lille, Houthalen, Lommel en Tienray.

niet verdiend: Oirlo.

onverdiend: Oirlo.

schandalig: Lommel.





WLD III, 3.3



5 De geestelijkheid

Het laatste hoofdstuk van deze aflevering behandelt de benamingen voor verschillende geestelijken binnen de katholieke kerk en aanverwante begrippen. Voor KARDINAAL, AARTSBISSCHOP, BISSCHOP, DEKENAAT, PASTOOR, PATER, TRAPPIST en JEZUÏET is geen lexicale variatie opgetekend. Voor de KANUNNIK is in heel Lb. de Standaardnederlandse benaming **kanunnik** (<lat.) opgetekend, enkel voor Tongeren is daarnaast nog de verouderde term **knunk** genoteerd. De begrippen GROOTJUFFER, SINT-ELISABETHS VERENIGING, SINT-VINCENTIUSVERENIGING, BROEDERSCHAP VAN DE HEILIGE KINDSHEID, CONGREGATIE VAN DE HEILIGE FAMILIE en SOBRIËTAS bleken bij de informanten onvoldoende bekend te zijn om als aparte lemma's op te nemen. De gegevens voor die begrippen kunnen wel geraadpleegd worden in de materiaalbasis op het internet.

PAUS

Kaart 61, pag. 215

N 96D (1989) (840), SGV (1914) (028), ZND 40 (1942) (036), ZND A2 (1940sq) (298).

Hoofd van de rooms-katholieke kerk, verkozen door een college van kardinalen. De paus zetelt in het Vaticaan in Rome.

paus: alg. in heel Lb. behalve in het Ripuar. en Oostlb-Rip. overgg., waar het freq. is.

papst (du.) (ook *paaps*): freq. Ripuar. en Oostlb-Rip. overgg.

BISDOM

N 96D (1989) (847).

Het kerkelijk gebied van een bisschop, een priester van de hoogste rang, die het vormsel mag toedienen en priesters mag wijden.

Voor het begrip BISSCHOP is geen lexicale variatie opgetekend.

bisdom: freq. in heel Lb.

diocees (<fr.): Maastricht, Schimmert en Gulpen.

DEKEN

N 96D (1989) (848).

Het hoofd van een dekenaat, een onderverdeling van het bisdom. Vroeger bestond een dekenaat of decanaat uit tien, nu veelal uit meer parochies.

Voor het begrip DEKENAAT is geen lexicale variatie opgetekend, behalve voor Tongeren, waar naast **dekenaat** ook **dekenij** is genoteerd.

deken: alg. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., Oostlb., Centr.Lb., Westlb., Lommels, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.

deker: Loksbergen, Sint-Truiden en Jeuk.

PAROCHIE

N 96D (1989) (851), ZND 40 (1942) (033).

Een zelfstandige kerkelijke gemeente onder een pastoor, een priester aan wie door de bisschop de kerkelijke zorg over een leefgemeenschap is toevertrouwd.

parochie (ook *paroche*, *prochie*): alg. in heel Lb. behalve in het Ripuar. en Oostlb-Rip. overgg., waar het freq. is.
pfarre (du.) (*faar*): Nieuwenhagen, Waubach en Montzen.

PASTORIE

N 96D (1989) (852), SGV (1914) (028), ZND 12 (1926) (002b).

Het woonhuis van een pastoor.

pastorie (ook *pastrie*, *posterie*, *postrie*): alg. in heel Lb.
pastoraat: Horn en Broeksittard.
weem: Sevenum.
woonhuis: Reuver.

KAPELAAN

N 96B (1989) (247 add.), N 96D (1989) (853), ZND 36 (1941) (068), ZND B1 (1940sq) (097).

Een priester die de pastoor helpt de parochie bedienen, een hulppriester of onderpastoor.

kapelaan (ook *kabelaan*, *kablaan*, *kaplaan*): freq. in heel Lb.
kapelanij (ook *kaplanij*): Valkenburg, Klimmen, Ospel, As, Hoeselt en Meijel.
hulppastoor: Grote-Spouwen.
onderpastoor: Vucht, Sint-Huibrechts-Lille, Kaulille, Lozen, Ulbeek, Sint-Truiden en Jeuk.
knecht: Meijel.

AALMOEZENIER

N 96D (1989) (854).

Een priester die belast is met de zielzorg van een bepaalde klasse of groep van mensen, een geestelijke raadgever.

aalmoezenier: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Centr.Lb., Westlb., Truierlds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Loksbergen en Lommel.
aumônier (fr.): Montzen.
proost (<lat.): Mechelen-aan-de-Maas.
rector (lat.): Geistingen.
zielzorger: Geleen.

PRIESTER

N 96B (1989) (247 add.), N 96D (1989) (855), SGV (1914) (028).

Een geestelijke die van de bisschop de priesterwijding heeft ontvangen. Voor het begrip PASTOOR, een priester aan het hoofd van een parochie, is geen lexicale variatie opgetekend, behalve voor Waubach waar naast **pastoor** (<lat.) ook de Bargoense benaming **ka-bes** is opgetekend.

priester: freq. in heel Lb. behalve in het Ripuar. en Geullds.
geestelijke (ook *geestelijk*, *geselijk*, *geselijke*, *geesteliche*, *geseliche*, *geesliche*, *geselig*, *geeslig*, *geestelig*): freq. Ripuar. en Oostlb-Rip. overgg., verspr. in overig Lb.
heer: Sevenum en Tongeren.

GEESTELIJKE

N 96D (1989) (856).

Een priester die geen pater is, iemand die door de kerkelijke wijding in de klerikale stand is opgenomen.

geestelijke (ook *geestelijk*, *geselig*, *geselijk*): verspr. Oost.Zuidlb., Oostlb., Weertlds., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., Dommellds. en Kleverlds.; ook in Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt, Zonhoven, Jeuk en Loksbergen.

wereldgeestelijke (ook *wereldgeestelijk*): Baarlo, Reuver, Montfort, Neerbeek, Valkenburg, Klimmen, Maastricht en Maasbree.

weltgeestelijke (*weltgeesteliche*, *weltgeestlig*): Bocholtz en Montzen.

geesteling: Meijel, Sint-Huibrechts-Lille en Klimmen.

heer: Voerendaal, Roermond, Melick, Vlodrop, Koningsbosch, Geleen, Nuth, Meerssen, Weert, Tungalroy, Geistingen en Tongeren.

eerwaarde heer: Heel.

geestelijke heer: Hoensbroek en Nieuwenhagen.

wereldlijke heer: Posterholt en Klimmen.

wereldheer: Schinnen, Valkenburg, Klimmen, Terlinden, Ell, Haler, Maastricht, Sint-Truiden, Tienray en Sevenum.

weltheer: Nieuwenhagen.

seculier: Neerpelt.

bruine, een - (een bruin): Schimmert.

WERELDGEESTELIJKE —

N 96D (1989) (860).

Een priester van een bisdom, een priester die niet tot een orde of congregatie behoort.

wereldgeestelijke (ook *wereldgeestelijk*): verspr. Oostlb.; ook in Tungalroy, Haler, Echt, Eigenbilzen, Oirlo, Meijel en Maasbree.

weltgeestelijke (ook *weltgeestelig*, *weltgeestelijk*, *weltgeesteliche*, *weltgeestlig*): Bocholtz,

Nieuwenhagen, Epen, Montzen, Nuth, Hoensbroek, Maastricht en Siebengewald.

geestelijke (ook *geestelijk*, *geselijk*):

Voerendaal, Waubach, Kessel, Vlodrop, Weert en Maastricht.

wereldlijke geestelijke (ook *wereldlijke geselijk*): Hoensbroek en Eigenbilzen.

wereldse geestelijke: Achel.

heer: Koningsbosch.

wereldheer: Baarlo, Reuver, Heel, Schinnen, Klimmen, Terlinden, Ell, Maastricht, Sint-Truiden, Venlo, Oirlo, Tienray en Sevenum.

weltheer: Nieuwenhagen.

pastoor (<lat.): Melick en Eys.

priester: Thorn, Houthalen en Gulpen.

priester van het bisdom: Klimmen, Geistingen, Bree en Stokkem.

wereldlijke priester (ook *wereldlijk priester*): Ophoven en Stokkem.

wereldlijke, een -: Neerpelt.

kapelaan (ook *kaplaan*): Tegelen, Melick en Eys.

paap: Weert.

priemerik: Weert.

RECTOR —

N 96D (1989) (861).

Een rector, de geestelijke leider van een klooster of gesticht.

Voor een PATER, een gewoon lid van een orde of congregatie is geen lexicale variatie opgetekend, behalve voor Maastricht, waar naast **pater** ook **ordegeestelijke** is genoteerd.

rector (lat.): freq. in heel Lb.

proost (<lat.): Neerpelt.

overste: Neerbeek, As, Tongeren en Eksel.

kloosteroverste: Nieuwenhagen.

directeur (fr.): Sint-Truiden.

ABT

N 96D (1989) (861 add., 870).

Een overste in een monikkenklooster.

abt (ook *ab*): Nieuwenhagen, Waubach, Reuver, Schinnen, Nuth, Valkenburg, Klimmen, Tungalroy, Ophoven, Stokkem, Eisdén, Maastricht, Achel, Sint-Truiden, Jeuk en Oirlo.

vaderabt: Neerpelt en Echt.

overste: freq. in heel Lb.

kloosteroverste: Heers en Klimmen.

prior (lat.): Siebengewald, Stokkem en Loksbergen.

gardiaan: Ophoven.

hoofd: Meijel.

MONNIK

N 96D (1989) (863), SGV (1914) (024), ZND 01 (1922) (882), ZND 31 (1939) (034).

Een man die door kerkelijke geloften gebonden in een klooster samenleeft met andere dergelijke personen, afgezonderd van de rest van de wereld.

monnik: freq. in heel Lb.

monk: Heerlen en Schaesberg.

pater: freq. in heel Lb.

broeder (ook *broer*): Asenray/-Maalbroek, Melick, Tungalroy, Obbicht, Rekem en Borgloon.

geestelijke (geselijk): Rekem.

kloosterling: Paal, Heers en Munstergeleen.

BEDELMONNIK

N 96D (1989) (864).

Een monnik uit een bedelorde, een kloosterorde waarvan de regel de kloosterlingen en de kloostergemeente verplicht tot armoede en die voor haar

onderhoud afhankelijk is van de gelovigen.

bedelmonnik: Nieuwenhagen, Heel, Posterholt, Schinnen, Hoensbroek, Valkenburg, Thorn, Eisdén, Maastricht, Eigenbilzen, Sint-Huibrechts-Lille, Eksel, Venlo en Meijel.

schooimonnik: Meijel.

broeder: Tegelen en Zonhoven.

bedelbroeder (ook *bedelbroer*): Nieuwenhagen, Montzen, Heel, Roermond, Hoensbroek, Ell, Ophoven, Stokkem, Mechelen-aan-de-Maas en Houthalen.

schooibroeder (ook *schooibroer*): Siebengewald en Oirlo.

soepbroeder (ook *sopbroer*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Eys, Gulpen en Weert.

spekbroeder (spekbroer): Tienray.

pater (lat.): Eigenbilzen en Waubach.

bedelpater: Reuver, Montfort, Melick, Posterholt, Koningsbosch, Lutterade, Nuth, Haler, Bocholt, Echt, Stokkem, Hoeselt, Sint-Truiden, Sevenum en Maasbree.

bedelpatertje (bedelpaterke): Jeuk.

bedelspater: Vlodrop.

aardappelenpater (aerpelenpater): Grevenbicht/Papenhoven.

boterpater: Meijel.

korenspater: Maasbree, Baarlo en Vlodrop.

schoospater: Weert.

spekspater: Epen, Opglabbeek, As, Loksbergen en Oirlo.

BROEDER

Kaart 62, pag. 216

N 96D (1989) (865, 885 add.), SGV (1914) (005), ZND 01 (1922) (149), ZND 05 (1924) (070b), ZND 11 (1925) (010), ZND A2 (1940sq) (356).

Een lager lid van een kloosterorde, die

geen kerkelijke wijding heeft ontvangen. Op de kaart is de verspreiding van de varianten *broeder* en *broer* weergegeven. In tegenstelling tot kaart 55 bij het lemma BROER in WLD III, 2.2 op pag. 202, blijkt uit het kaartbeeld dat voor een kloosterbroeder de variant *broeder* in heel Limburg voorkomt naast *broer*.

broeder (ook *broer*): freq. in heel Lb.
broedertje (*broederke, broereke, broerke*): verspr. Demerkemp.; ook in Molenbeersel, As, Sint-Huibrechts-Lille, Paal en Tessengerlo.
monnebroeder (*monnebroer*): Heers.

BROEDER-ONDERWIJZER

N 96D (1989) (867).

Een broeder van wie de kloosterorde verbonden is aan een school, en die les geeft.

broeder: Waubach, Gulpen, Baarlo, Reuver, Heel, Melick, Koningsbosch, Meerssen, Weert, Opoeteren, Maastricht, Hoeselt, Houthalen, Sint-Truiden en Jeuk.
schoolbroeder: Montzen.
frère (fr.): Epen.
frater (lat.): freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Weertlds., Horns, Centr.Maaslds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Bocholt, Maastricht, Eigenbilzen, Tongeren, Sint-Huibrechts-Lille, Eksel, Houthalen, Zonhoven en Loksbergen.

ZUSTER

Kaart 63, pag. 216

N 96D (1989) (868), ZND 11 (1925) (010).

Een non, een lid van een vrouwelijke geestelijke orde.

zuster: freq. in heel Lb.
kloosterzuster: Baarlo.
ma soeur (fr.): Hoeselt en Tongeren.
non: zeldz. in heel Lb.
begijn: freq. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., Oostlb., Centr.Lb., Zuidgeld.-Lb. en Kleverlds.

ZIEKENZUSTER

N 96D (1989) (869, 885 add.).

Een zuster die zich bezighoudt met de verpleging van zieken.

zielenzuster: verspr. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Koningsbosch, Neerbeek, Klimmen, Weert, Ell, Haler, Bocholt, Echt, Mechelen-aan-de-Maas, Maastricht, Eigenbilzen, Achel, Neerpelt, Eksel, Houthalen en Loksbergen.

krankenzuster: Voerendaal, Nieuwenhagen, Epen, Vlodrop, Meerssen, Klimmen, Thorn en Maastricht.

liefdezuster: Baarlo, Roermond, Lutterade, Geleen, Hoensbroek, Valkenburg, Tungalroy, Maastricht, Meijel en Maasbree.

zuster van liefde: Achel en Gulpen.

pleegzuster: Schinnen, Nuth, Ophoven, Stokkem en Tongeren.

verpleegzuster: Schinnen.

zuster-verpleegster: Eisden.

Groene Kruiszuster: Schimmert en Eys.

zuster van het Groene Kruis (*zuster van het Groen Kruits*): Klimmen.

wijkzuster: Koningsbosch.

zuster: Waubach, Kessel, Reuver, Posterholt, Grevenbicht/Papenhoven, Tongeren en Sint-Truiden.

ma soeurkje (<fr.) (*mesoeurke*): Hoeselt.

non: Lommel en Jeuk.

begijn: Klimmen.

krankenbegijn: Nieuwenhagen.

krankenschwester (<du.): Montzen.

MOEDER-OVERSTE —————

N 96D (1989) (870 add., 871, 873 add.).

Een overste in een vrouwenklooster.

overste: Bocholtz, Voerendaal, Nieuwenhagen, Montzen, Baarlo, Schinnen, Klimmen, Terlinden, Weert en Oplabbeek.

overste ma soeur (fr.): Hoeselt.

moeder-overste: freq. Oost.-Zuidlb., Oostlb., Horns, Centr.-Maaslds., Dommellds., Zuidgeld.-Lb. en Kleverlds.; ook in Bree, As, Maastricht, Eigenbilzen, Tongeren, Houthalen, Zonhoven, Heers, Sint-Truiden, Loksbergen en Lommel.

zuster-overste: Neerpelt, Bocholt en Stokkem.

moeder: Heel en Jeuk.

mater (lat.): Klimmen.

mère (fr.): Loksbergen en Nieuwenhagen.

ma mère (fr.) (mameer): Eys, Montfort, Klimmen, Tongeren, Sint-Truiden en Loksbergen.

bonne-mère (<fr.): Schinnen.

révérende mère (fr.): Baarlo.

waarde moeder: Baarlo.

moeder-abdis: Neerpelt.

KLUIZENAAR —————

N 96D (1989) (874), ZND 01 (1922) (882 add.), ZND 31 (1939) (034 add.).

Een man die zich uit godsvrucht uit de bewoonde wereld terugtrekt in een eenzame woning, iemand die afgezonderd en eenzelvig leeft.

kluizenaar: alg. Oost.Zuidlb., Noord.-Oostlb., Horns, Maaskemp., Centr.-Maaslds., Bilzerlds., Tongerlds., Westlb., Truierlds., Brab.Lb., Lommels, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., freq. Zuid.Oostlb. en Trichterlds.

kluizer: Sevenum.

heremiet (ook *eremiet*): freq. Zuid.-Oostlb.; ook in Weert en Maastricht.

PATERS VAN DE HEILIGE GEEST —————

N 96D (1989) (876).

Geestelijken die priester zijn en in een klooster verblijven, en die meer bepaald behoren tot de orde van de Heilige Geest. Die congregatie werd in 1703 in Parijs gesticht door Claude Poullart des Places en is sinds 1848 voor de buitenlandse missies verbonden met de congregatie van het Heilig Hart van Maria.

paters van de Heilige Geest (ook *pateren van de Heilige Geest*): verspr. Oostlb.; ook in Gulpen, Epen, Montzen, Haler, Stokkem, Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt, Eksel, Heers en Tienray.

Heilige Geest: Baarlo en Nuth.

Franse paters (ook *Franse pateren*): verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Vlodrop, Weert, Tungalroy, Ell, Thorn, Bocholt, Maastricht, Eigenbilzen en Siebengewald.

witte paters: Meijel en Klimmen.

FRANCISCAAN —————

N 96D (1989) (863 add., 879).

Een monnik van de orde van de Heilige Franciscus van Assisi.

franciscaan: Baarlo, Reuver, Heel, Schinnen, Hoensbroek, Klimmen, Terlinden, Haler, Eisden, Maastricht, Hoeselt, Venlo, Oirlo en Tienray.

franciscaner: Montzen.

franciscanermonnik: Oirlo.

bruine pater (lat.): freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Weertlds., Horns, Maaskemp.,

Centr.Maaslds., Dommelds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren, Houthalen, Loksbergen en Lommel.

minderbroeder: Schinnen, Maastricht en Tongeren.

minnebroeder (*minnebroer*): Waubach.

monnebroeder (*monnebroer*): Sint-Truiden, Heers en Jeuk.

DOMINICAAN

N 96D (1989) (880).

Een monnik van de orde van de Heilige Dominicus, oorspronkelijk een gemeenschap van twee aan twee rondtrekkende predikanten die bedoeld was om de Franse Katharen te bestrijden met de kracht van het woord. Veel dominicanen waren in de vorige eeuw actief als missionarissen. Ze zijn te herkennen aan hun witte habijt en zwarte mantel met een zwarte kap en een witte ondersluier.

dominicaan: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Bocholt, Opoeteren, Maastricht, Eigenbilzen, Tongeren, Achel, Sint-Huibrechts-Lille, Jeuk en Venlo.

dominicaner: Montzen.

dominicanerpater: Nieuwenhagen.

preekheer: Schinnen, Hoensbroek, Meerssen, Klimmen, Maastricht, Eigenbilzen, Tongeren, Heers, Sint-Truiden en Jeuk.

preekpater: Melick.

predikheer (*predigheer*): Hoensbroek.

witheer: Eksel.

witte pater (lat.): Lommel en Baarlo.

KAPUCIJN

N 96D (1989) (882).

Een lid van een van de drie vertakkingen van de franciscanenorde, gekleed in een bruine pij met puntkap. Sedert 1619 vormen de kapucijnen een afzonderlijke orde.

kapucijn: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Bocholt, Bree, Opoeteren, Maastricht, Eigenbilzen, Tongeren, Sint-Huibrechts-Lille, Heers, Sint-Truiden, Jeuk, Loksbergen en Lommel.

kapucijner: Gulpen, Epen, Montzen, Nuth, Ell en Thorn.

bedelmonnik: Reuver, Jeuk en Klimmen.

bedelpater: Baarlo, Melick en Nieuwenhagen.

bruine pater (lat.): Lommel.

pater (lat.) met een baard: Baarlo.

ZUSTERS PENITENTEN

N 96D (1989) (884).

Leden van de derde orde van de Heilige Franciscus, gekleed in een grijs-wit habijt.

penitenten (<fr.): Ell, Roermond en Stokkem.

zusters penitenten (<fr.): Klimmen.

grauwe zusters (*grauw zusters*): Hoensbroek, Ophoven, Bocholt, Mechelen-aan-de-Maas, Tongeren, Achel, Neerpelt, Loksbergen en Siebengewald.

grauwe nonnen (*grauw nonnen*): Hoeselt en Eigenbilzen.

grauwe begijnen (*grauw begijnen*): Nieuwenhagen, Waubach, Eys, Melick, Hoensbroek, Schimmert, Meerssen en Weert.

grijze zusters (*grijs zusterkes*): Maastricht.

grijze zusters van Schimmert (*grijs zusterkes van Schimmert*): Nuth.



grijze nonnen (*grijs nonnen*):

Eigenbilzen.

grijze begijnen (*grijs begijnen*):

Nieuwenhagen, Koningsbosch,
Schinnen, Valkenburg, Klimmen,
Thorn en Meijel.

zwarte begijnen: Klimmen.

soeurs-filles de la sagesse (fr.):

Maastricht.

zusters van de vliegende liefde:

Maastricht.

zusters van het arme kindje Jezus:

Maastricht.



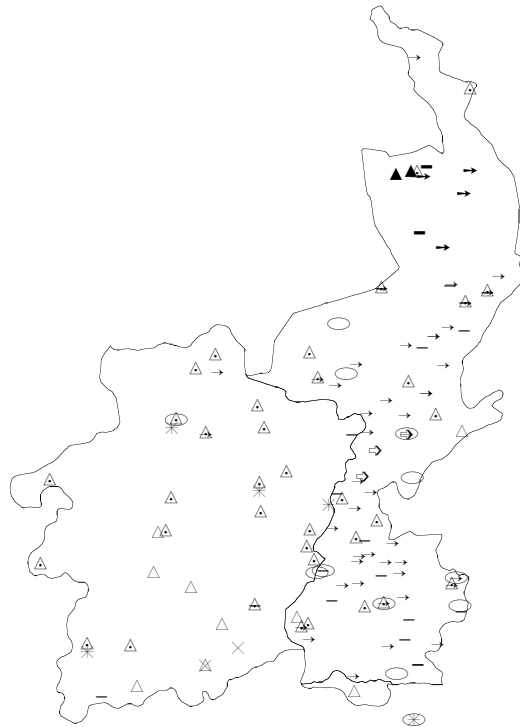


Kaarten

Aflevering 3.3, Kerk en geloof

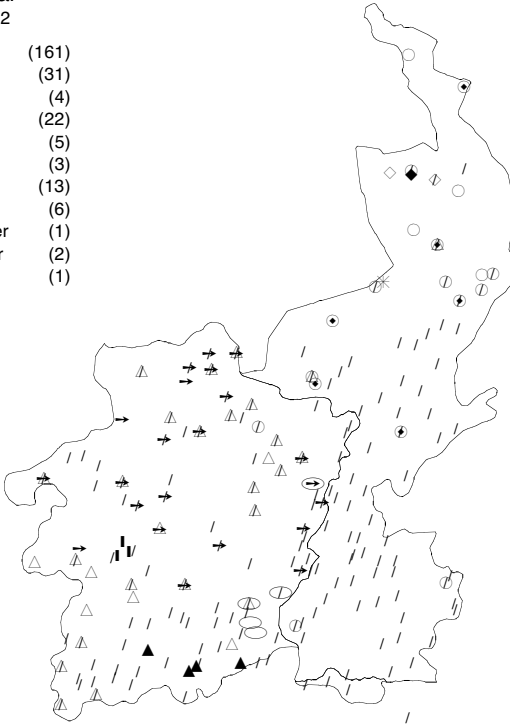
Wijwatervat
Kaart 1

- △ wijwatervat (9)
- △ wijwatersvat (36)
- ▲ vontwatersvat (2)
- wijwaterbak(je) (19)
- wijwatersbak(je) (46)
- ⇒ wijnwatersbak (3)
- vontwatersbak (2)
- vontwatersbak (4)
- × wijwaterpot (2)
- * wijwaterspot (5)
- wijwatersteen (12)



Oksaal
Kaart 2

- / oksaal (161)
- △ doksaal (31)
- ▲ noksaal (4)
- hoogzaal (22)
- opzaal (5)
- ▮ trekzaal (3)
- koor (13)
- ⊙ zangkoor (6)
- ◆ zangzolder (1)
- ◇ zingzolder (2)
- * zoldertje (1)



Kruis
Kaart 3

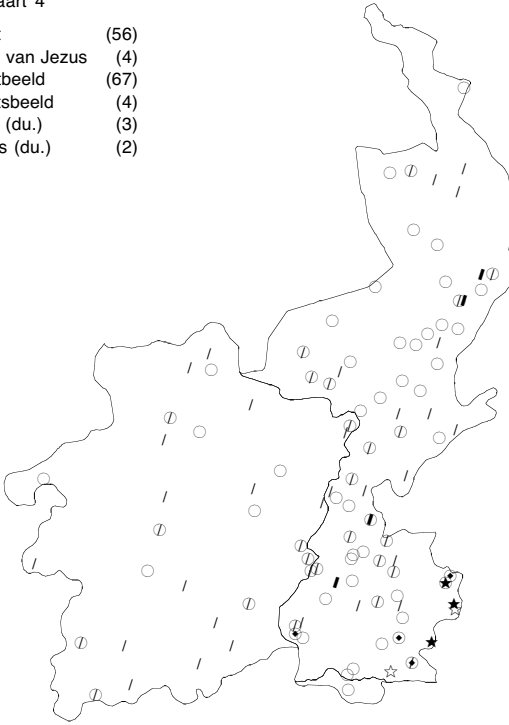
- / kruis (191)
- kruits (116)



Heilig Hartbeeld

Kaart 4

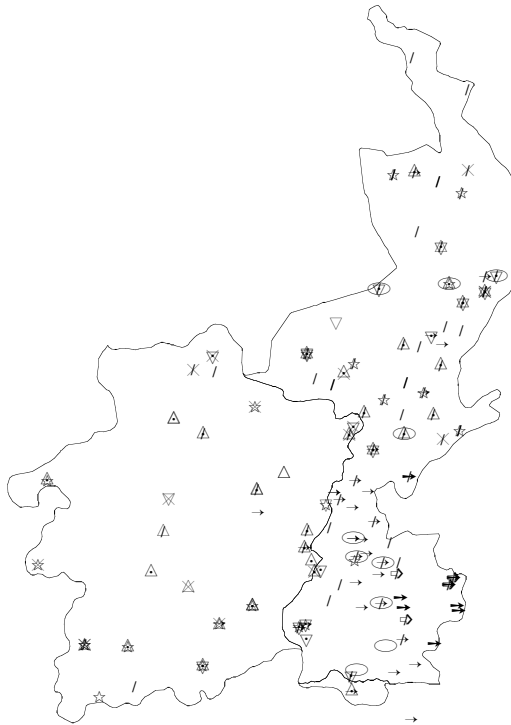
- | | |
|-------------------------|------|
| / Heilig Hart | (56) |
| ! Heilig Hart van Jezus | (4) |
| ○ Heilig Hartbeeld | (67) |
| ⊙ Heilig Hartsbeeld | (4) |
| ★ Herz Jesu (du.) | (3) |
| ☆ Herz Jesus (du.) | (2) |



Mariabeeld

Kaart 5

- | | |
|--------------------------|------|
| / Mariabeeld(je) | (68) |
| △ Lieve-Vrouwbeeld(je) | (9) |
| △ Lieve-Vrouwbeeld(je) | (27) |
| ▽ Onze-Lieve-Vrouwbeeld | (4) |
| ▽ Onze-Lieve-Vrouwbeeld | (16) |
| ○ Moeder Godsbeeld | (10) |
| × lieievrouw(tje) | (17) |
| ☆ onzelievrouw(tje) | (22) |
| → moedergods(je) | (35) |
| → muttergottes (du.) | (8) |
| → muttergottesbild (du.) | (4) |



Doopvont
Kaart 6

- / doopvont (258)
- doopsteen (45)
- ★ dopens (4)



Doopwater
Kaart 7

- doopwater (53)
- ☆ vontwater (7)
- / wijwater (70)
- △ wijnwater (4)





Altaar
Kaart 8

- / altaar (128)
- elter (35)
- ☆ outaar, outer (29)



Sacristie
Kaart 9

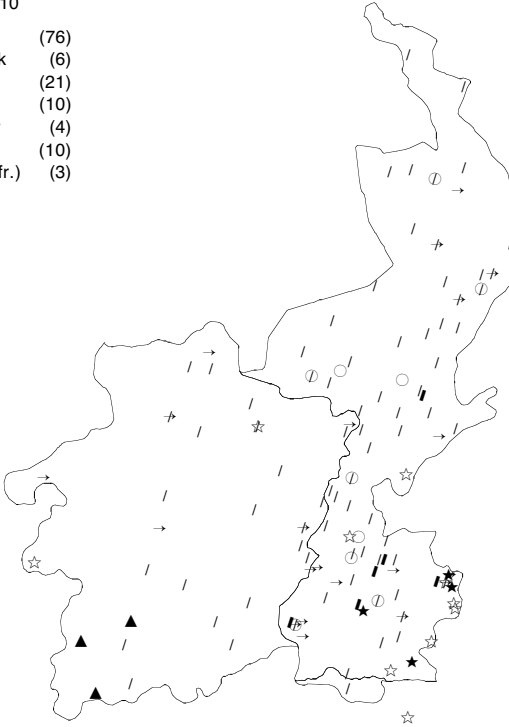
- / sacristie (119)
- gerfkamer (36)



Torenuurwerk

Kaart 10

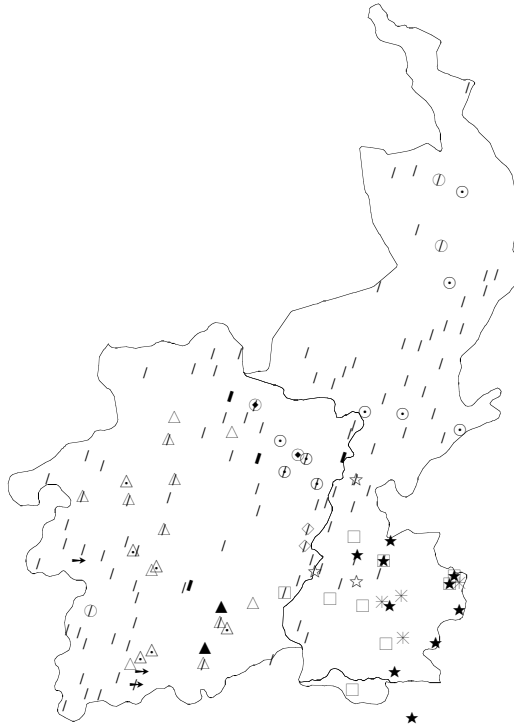
- / kerkklok (76)
- ▤ kerkenklok (6)
- torenklok (21)
- ☆ kerkuur (10)
- ★ kerkenuur (4)
- uurwerk (10)
- ▲ horloge (fr.) (3)



Galmgaten

Kaart 11

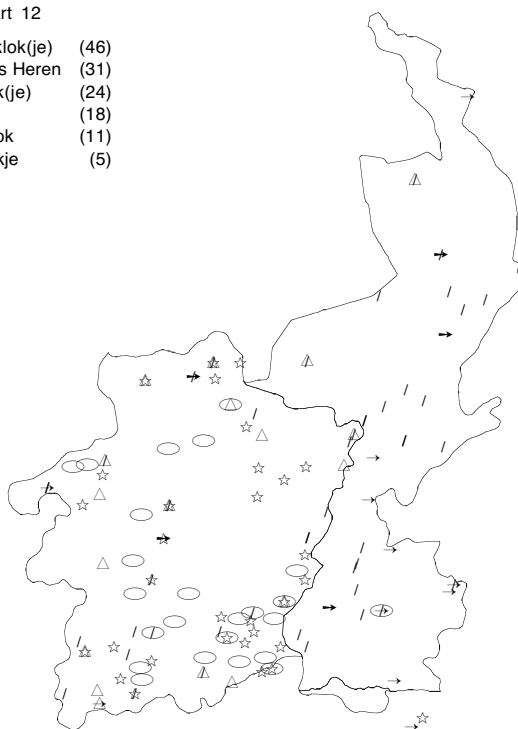
- / galmgaten (103)
- ▤ galmgaten (4)
- △ galmkotten (12)
- galmlokken (9)
- almsgaten (3)
- ⊙ almsgaten (9)
- ⊙ armsgaten (2)
- ☆ schalgaten (3)
- ★ schallokken (10)
- * schalvensters (4)
- schildgaten (3)
- ◇ klankgaten (2)
- △ torenkotten (6)
- ▲ klokkenkotten (2)



Angelusklok

Kaart 12

- / angelusklok(je) (46)
- ☆ engel des Heren (31)
- bedeklok(je) (24)
- △ angelus (18)
- kleine klok (11)
- klein klokje (5)



Klepel

Kaart 13

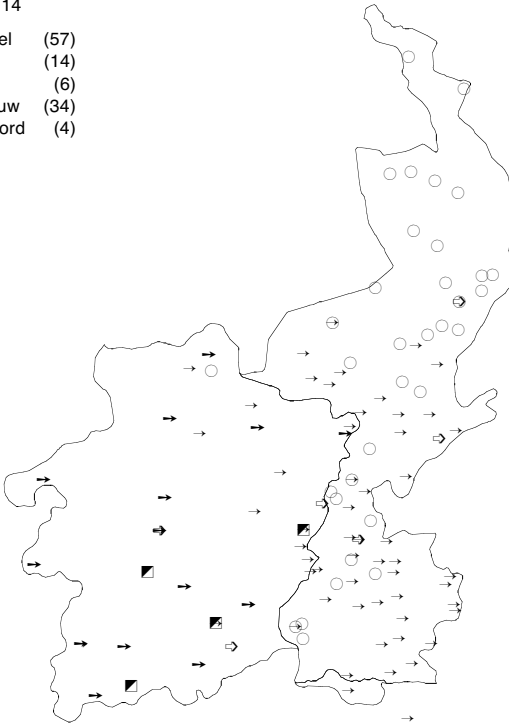
- / klepel (204)
- △ kleper (18)
- slinger (17)
- bengel (9)



Klokkentouw

Kaart 14

- klokkenzeel (57)
- klokzeel (14)
- ⇒ zeel (6)
- klokkentouw (34)
- klokkenkoord (4)



Luiden

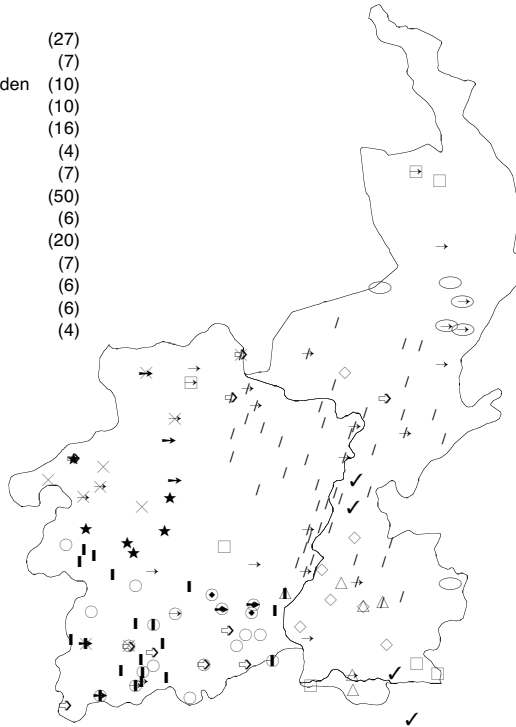
Kaart 15

- / luiden, (loeiën) (172)
- loewen, (loeën) (63)
- △ louwen (6)
- ★ loegen (3)



Tweede luiden voor de mis
Kaart 16

- luiden (27)
- de tweede keer luiden (7)
- ⇒ voor de tweede keer luiden (10)
- × het kwartier luiden (10)
- inluiden (16)
- ⊙ opluiden (4)
- ◇ samen luiden (7)
- / trumpen (50)
- △ tumpen (6)
- ▮ tampen (20)
- kleppen (7)
- klimpen (6)
- ★ tinken (6)
- ✓ schellen (4)



Kleppen
Kaart 17

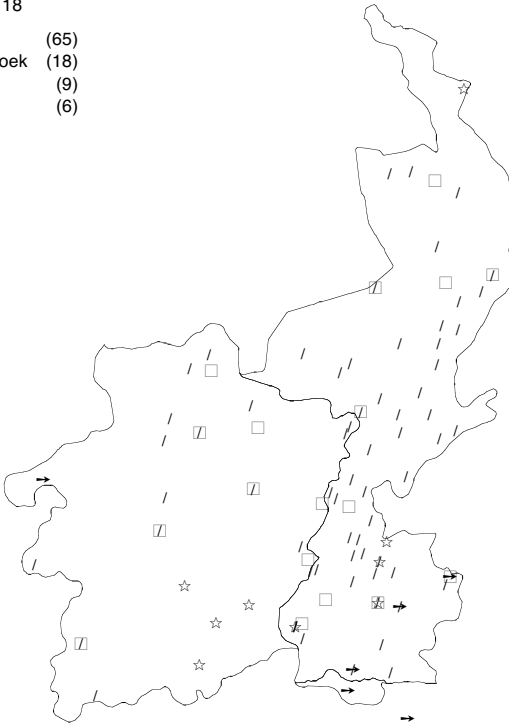
- / trumpen (47)
- kleppen (15)
- klimpen (8)
- △ tumpen (7)
- ◆ pimpen (4)
- ▮ tampen (3)
- ✳ schellen (2)
- ★ tinken (2)



Kerkboek

Kaart 18

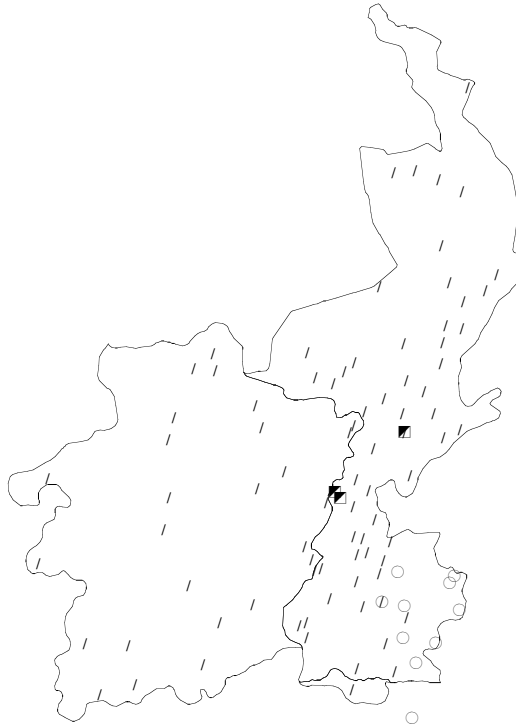
- / kerkboek (65)
- gebedenboek (18)
- ☆ bedeboek (9)
- misboek (6)



Knielen

Kaart 19

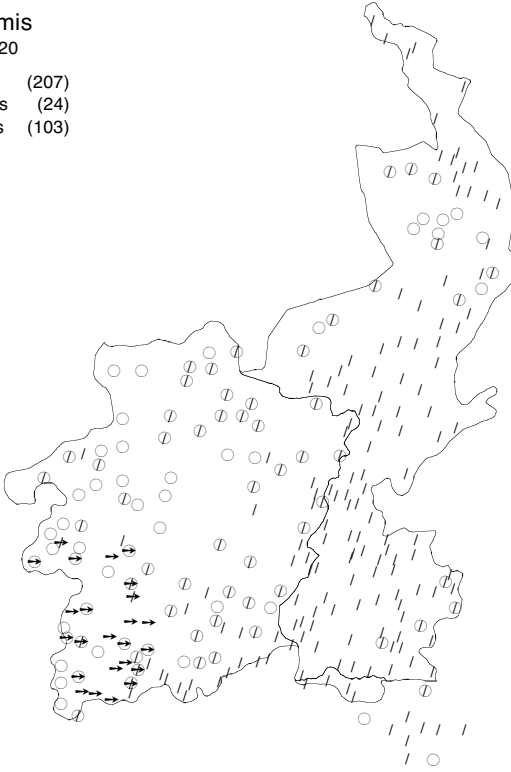
- / knielen (83)
- knieën (10)
- op de knieën gaan zitten (3)





Vroegmis Kaart 20

- / vroegmis (207)
- vroege mis (24)
- eerste mis (103)



Hoogmis Kaart 21

- / hoogmis (242)
- hoge mis (28)
- tweede mis (3)
- goede mis (2)



Gelezen mis

Kaart 22

- / leesmis (56)
- ☆ gelezen mis (13)
- stille mis (46)



Zingende mis

Kaart 23

- / zingmis (14)
- zingende mis (15)
- ☆ gezongen mis (30)
- ! zangmis (9)





Preek, preken

Kaart 24

- / preek, preken (170)
- predik, prediken (27)



Predikant

Kaart 25

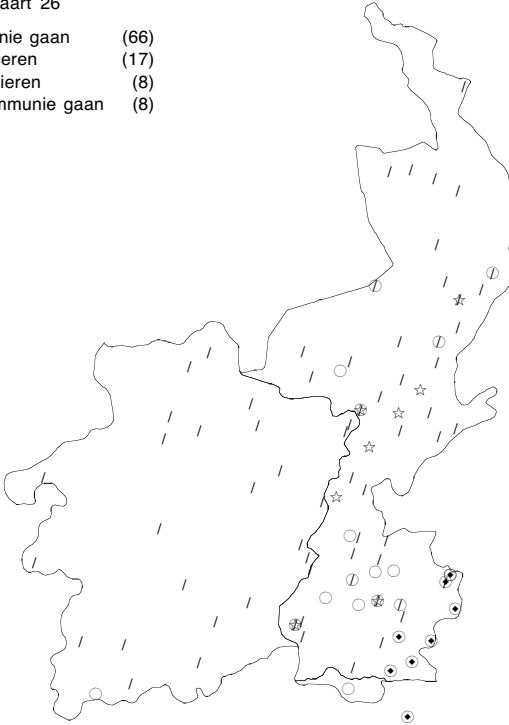
- / predikant (<lat.) (56)
- ☆ preker (15)
- prediker (8)



Te communie gaan

Kaart 26

- / te communie gaan (66)
- communiceren (17)
- kommunizieren (8)
- ☆ tot de communie gaan (8)



Zegen aan het eind van de mis

Kaart 27

- / zegen (63)
- ▄ laatste zegen (6)
- ☆ zegen (6)
- ◇ zengel (9)
- zenger (2)
- benedictie (<lat.) (13)
- △ zegening (2)





Wijwater Kaart 28

- / wijwater (88)
- △ wijnwater (8)
- ☆ vontwater (7)



Wijwaterkwast Kaart 29

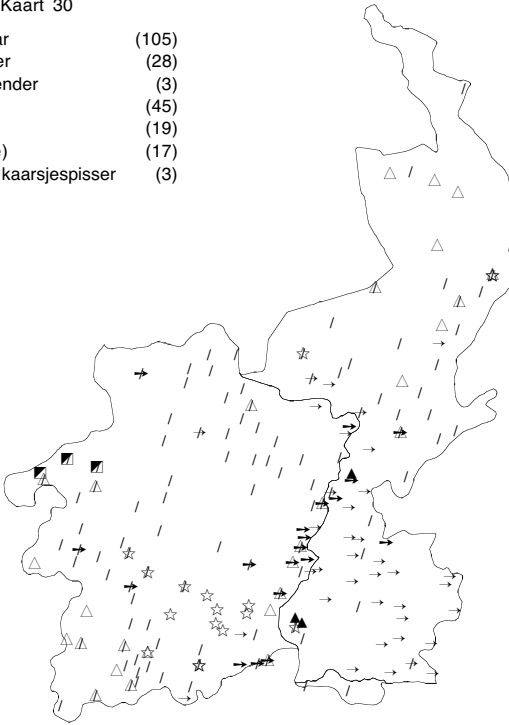
- / wijwaterkwast (25)
- / wijwaterskwast (48)
- △ wijnwaterskwast (6)
- ★ vontwaterkwast (1)
- ☆ vontwaterskwast (4)
- kwispel (11)
- ⊙ wijwaterkwispel (6)
- + borstel (1)
- × wijwaterborstel (2)
- * wijwatersborstel (4)



Misdienaar

Kaart 30

- / misdienaar (105)
- △ misdiender (28)
- ▲ missendiender (3)
- koorjong (45)
- koozezel (19)
- ☆ koraal(tje) (17)
- kaarsen-, kaarsjespisser (3)



Altaarbel

Kaart 31

- / bel (56)
- schel (36)
- ★ belletjes (2)





Orgel
Kaart 32

- / orgel (152)
- olger (53)



Organist
Kaart 33

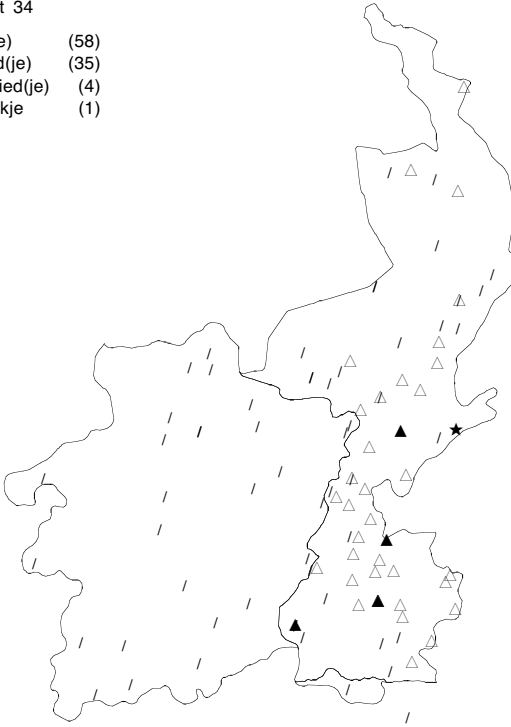
- / organist (64)
- orgelist (33)
- ⊙ orgelnist (3)
- orgelspeler (3)



Kerklied

Kaart 34

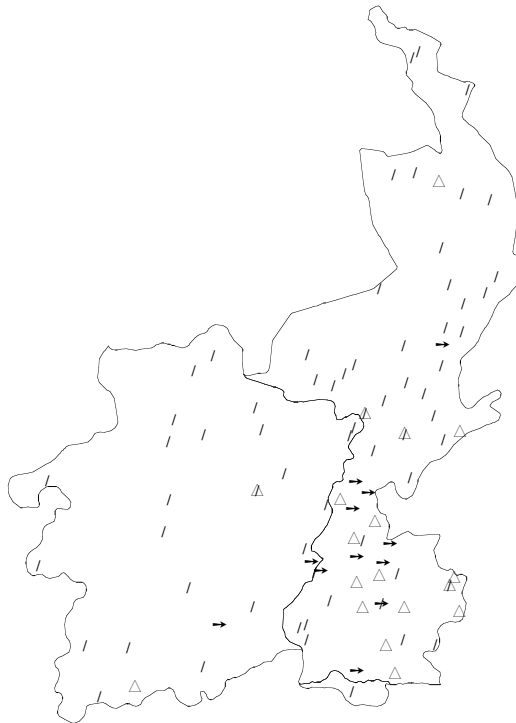
- / kerklied(je) (58)
- △ kerkenlied(je) (35)
- ▲ kerkelijk lied(je) (4)
- ★ kerkenstukje (1)



Kerkgang

Kaart 35

- / kerkgang (66)
- △ kerkengang (18)
- uitgang (12)





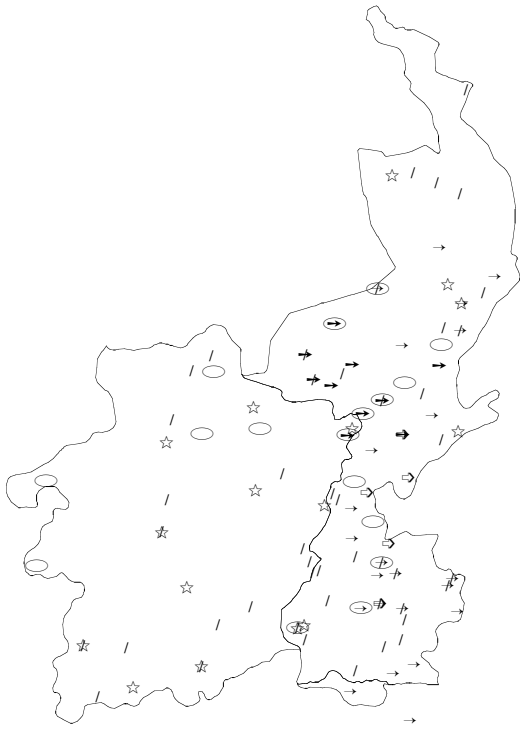
Bidden
Kaart 36

- / beden (211)
- ☆ bidden (29)



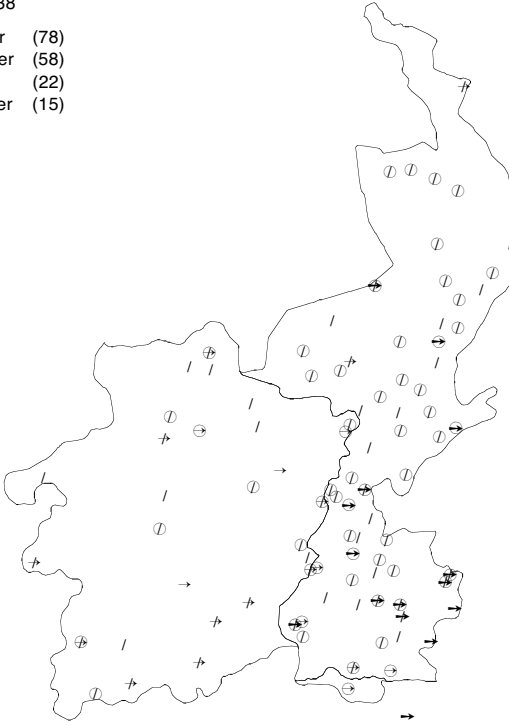
Een kruisteken maken
Kaart 37

- / een kruis maken (46)
- ☆ een kruisje maken (16)
- een kruisteken maken (17)
- zich zegenen (23)
- zich zengelen (10)
- ⇒ zich zengelen (5)



Onzevader
Kaart 38

- / Onzevader (78)
- Paternoster (58)
- Vaderons (22)
- Vaderonzer (15)



Morgengebed
Kaart 39

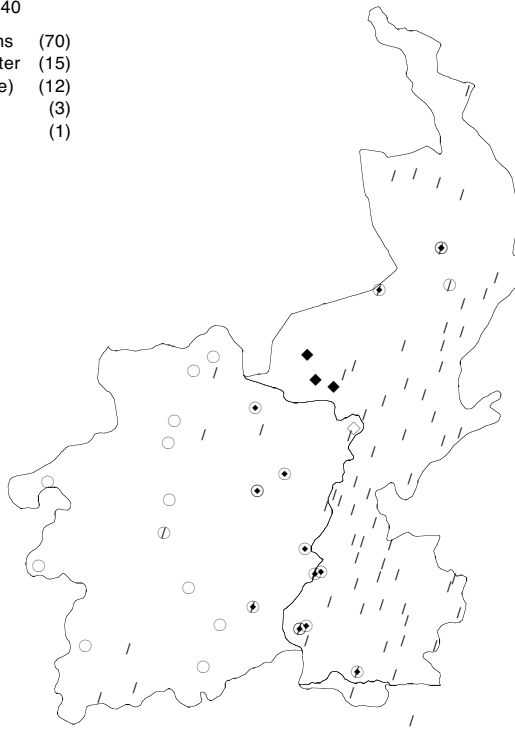
- / morgengebed (133)
- morgensgebed (42)
- morgendgebed (5)





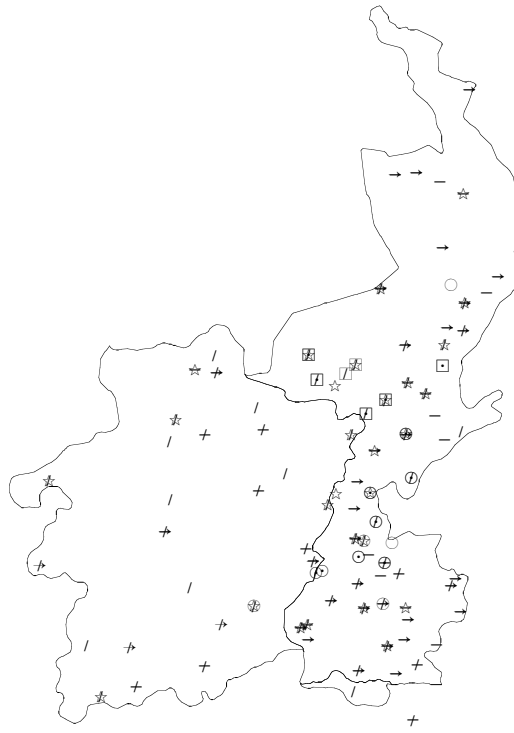
Rozenkrans Kaart 40

- / rozenkrans (70)
- paternoster (15)
- ⊙ noster(tje) (12)
- ◆ ostertje (3)
- ◇ stertje (1)



Laten wijden Kaart 41

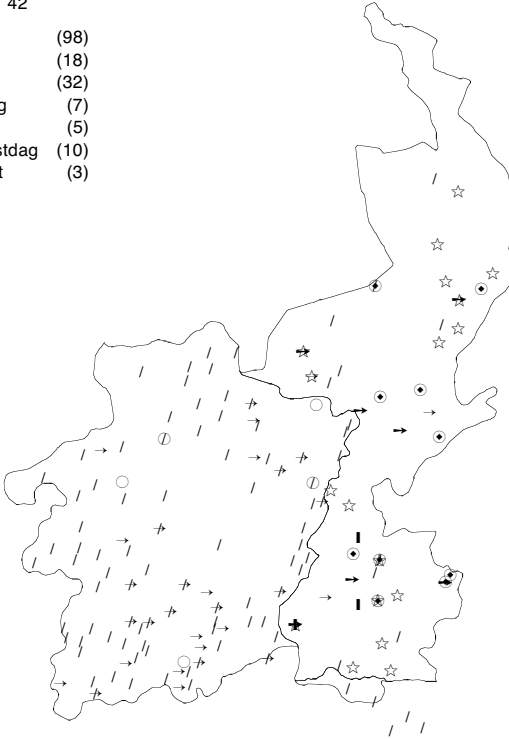
- / laten wijden (59)
- ☆ laten inwijden (28)
- laten zegenen (55)
- laten inzegenen (35)
- laten zengenen (11)
- ⊙ laten inzengenen (8)
- laten zengelen (7)
- ▣ laten inzengelen (5)



Hoogdag

Kaart 42

- / hoogdag (98)
- ☆ hoge dag (18)
- hoogtijd (32)
- hoogtijdag (7)
- feestdag (5)
- hoge feestdag (10)
- ┃ hoogfeest (3)



Patroonheilige

Kaart 43

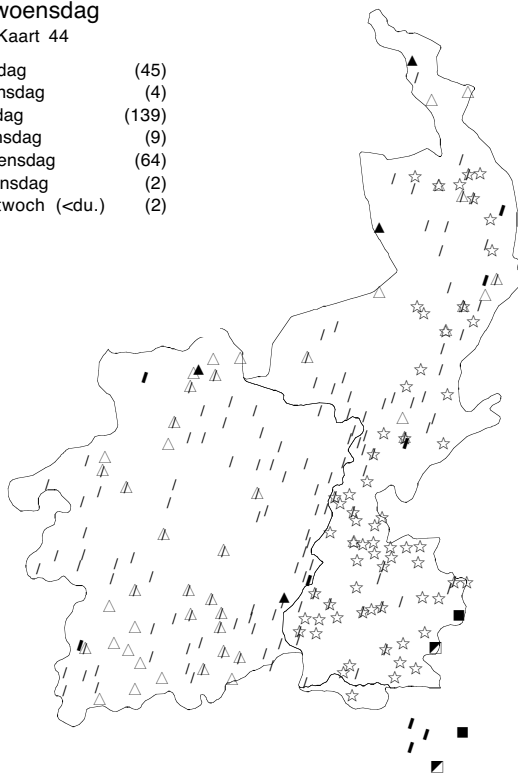
- / patroon (<fr.) (100)
- patroonheilige (38)
- ▲ schutspatroon (2)



Aswoensdag

Kaart 44

- | | |
|------------------------|-------|
| △ Aswoensdag | (45) |
| ▲ Assewoensdag | (4) |
| / Asgoensdag | (139) |
| ∕ Assegoensdag | (9) |
| ☆ Asselegoensdag | (64) |
| ■ Assergoensdag | (2) |
| ■ Assermiddwoch (<du.) | (2) |



Witte Donderdag

Kaart 45

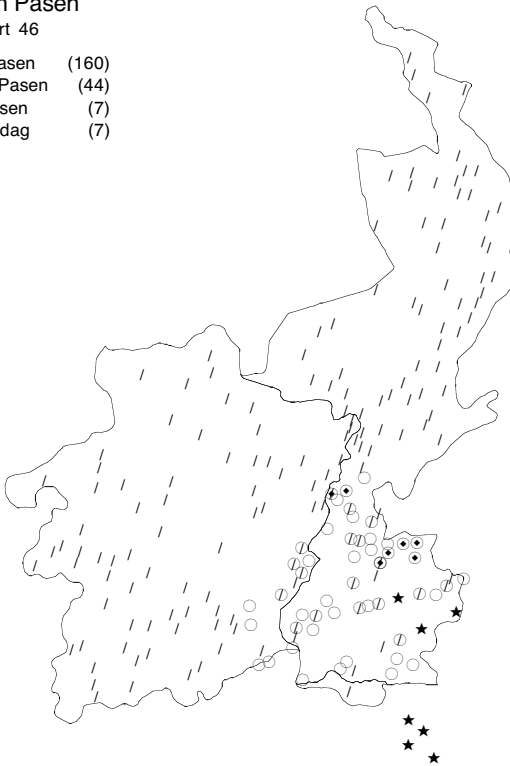
- | | |
|---------------------|------|
| / Witte Donderdag | (59) |
| □ Witte Dondersdag | (9) |
| ★ Groene Dondersdag | (5) |
| ◇ Goede Dondersdag | (1) |



Beloken Pasen

Kaart 46

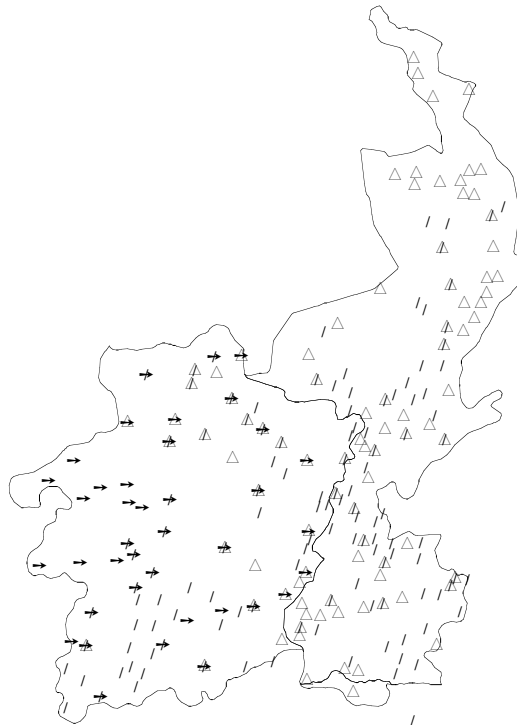
- / beloken Pasen (160)
- gebroken Pasen (44)
- broken Pasen (7)
- ★ Witte Zondag (7)



Pinksteren

Kaart 47

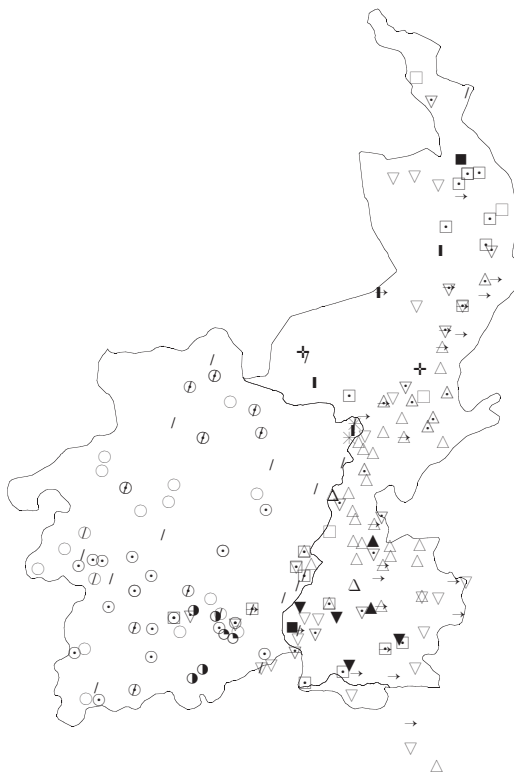
- / Pinksten (123)
- △ Pinksteren (92)
- Sinksen (39)



Maria-Hemelvaart

Kaart 48

- Maria-Hemelvaart (24)
- / Onze-Lieve-Vrouw-Hemelvaart (30)
- Halfoogst (22)
- ⊙ Onze-Lieve-Vrouw-Halfoogst (26)
- ⊖ Halve Oogst (2)
- Onze-Lieve-Vrouw-Halve-Oogst (4)
- △ Kruidwijden (28)
- △ Lieve-Vrouw-Kruidwijden (2)
- △ Onze-Lieve-Vrouw-Kruidwijden (7)
- ▲ Onze-Lieve-Vrouwe-Kruidwijden (2)
- ▽ Kruidwijding (20)
- ▽ Onze-Lieve-Vrouw-Kruidwijding (13)
- ▼ Onze-Lieve-Vrouwe-Kruidwijding (4)
- Kruidwis (5)
- ▣ Onze-Lieve-Vrouw-Kruidwis (18)
- Onze-Lieve-Vrouwe-Kruidwis (2)
- I hoge Lieve-Vrouw (4)
- * grote Lieve-Vrouw (2)
- ✚ eerste Lieve-Vrouw (2)



Sint-Maarten

Kaart 49

- / Sint-Maarten (79)
- Sinte-Maarten (35)
- ⊙ Sinter-Maarten (8)
- ☆ Sint-Martinus (5)



Processie

Kaart 50

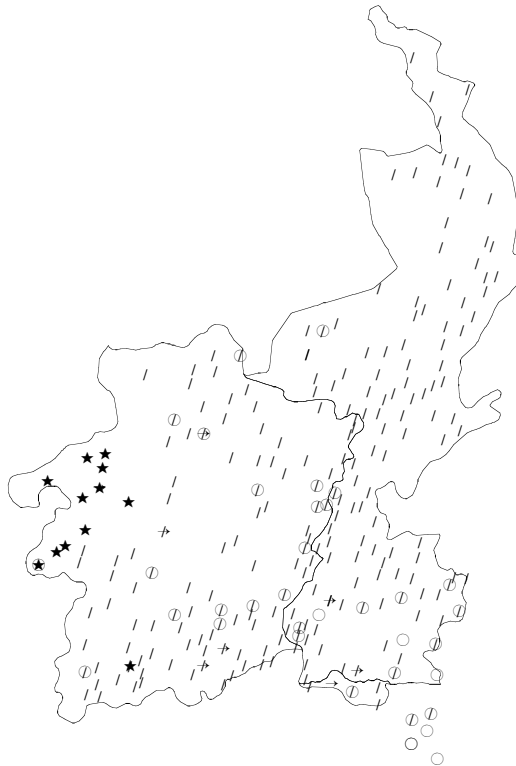
- / processie (<lat.) (129)
- bronk (25)
- ★ prozession (du.) (2)



Bruidje in de processie

Kaart 51

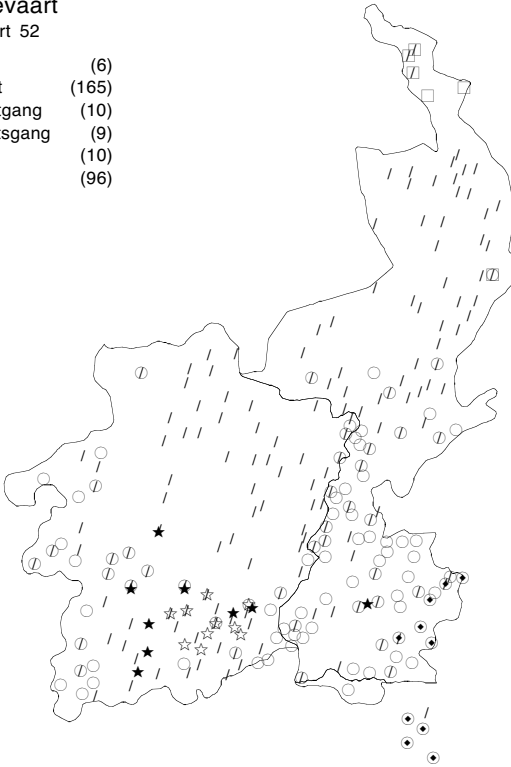
- / bruidje (227)
- engeltje (36)
- ★ meidje (12)
- maagd(je) (8)



Bedevaart

Kaart 52

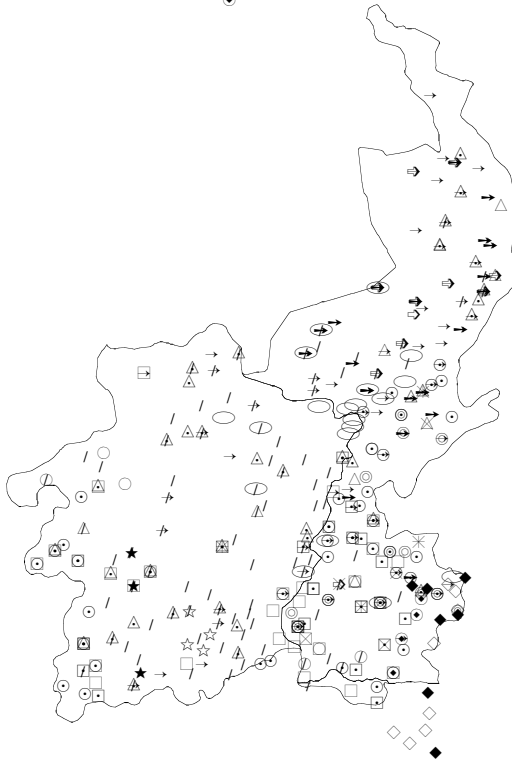
- bidvaart (6)
- / bedevaart (165)
- ☆ bedevaartgang (10)
- ★ bedevaartsgang (9)
- ⊙ bidweg (10)
- bedeweg (96)



Op bedevaart gaan

Kaart 53

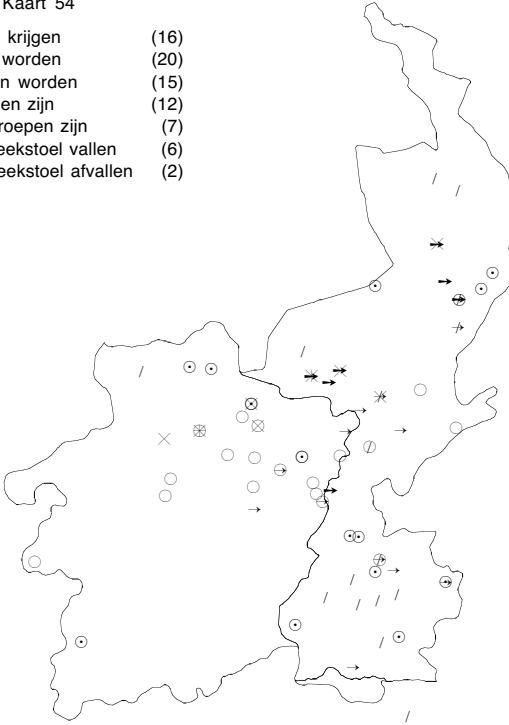
- bedevaarten (20)
- / bedevaart gaan (86)
- op bedevaart gaan (69)
- ⇒ te bedevaart gaan (11)
- ter bedevaart gaan (21)
- △ bedevaart doen (9)
- △ een bedevaart doen (37)
- ⊙ bidweg doen (4)
- ◆ een bidweg doen (7)
- ◇ een bidweg maken (8)
- bedeweg gaan (30)
- op bedeweg gaan (21)
- bedeweg doen (10)
- ⊙ een bedeweg doen (44)
- ⊙ een bedeweg maken (13)
- × een gang doen (7)
- * een bedegang doen (4)
- ☆ een bedevaartgang doen (4)
- ★ een bedevaartsgang doen (3)



De roepen krijgen

Kaart 54

- / de roepen krijgen (16)
- geroepen worden (20)
- ⊙ afgeroepen worden (15)
- in de roepen zijn (12)
- onder de roepen zijn (7)
- × van de preekstoel vallen (6)
- * van de preekstoel afvallen (2)



Biechten (gaan)

Kaart 55

- / [zich] biechten (gaan) (258)
- [zich] te biechte gaan (59)





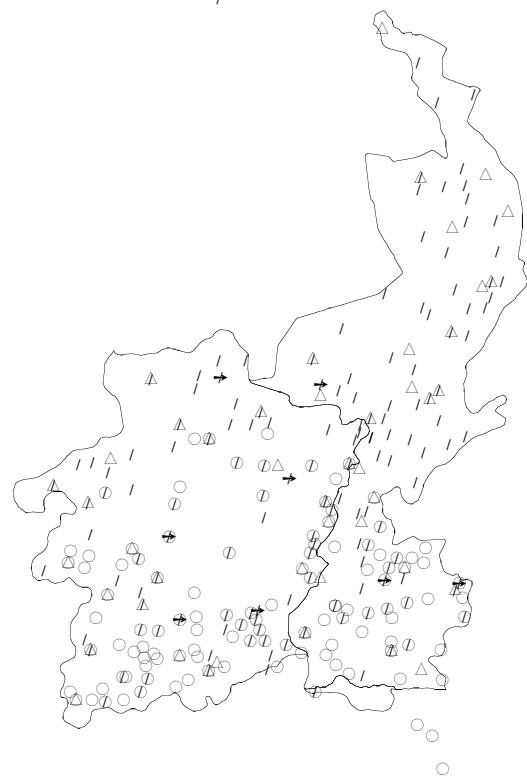
Rouwbrief
Kaart 56

- / doodsbrief (43)
- rouwbrief (34)
- ☆ dodenbrief (12)



Doodskist
Kaart 57

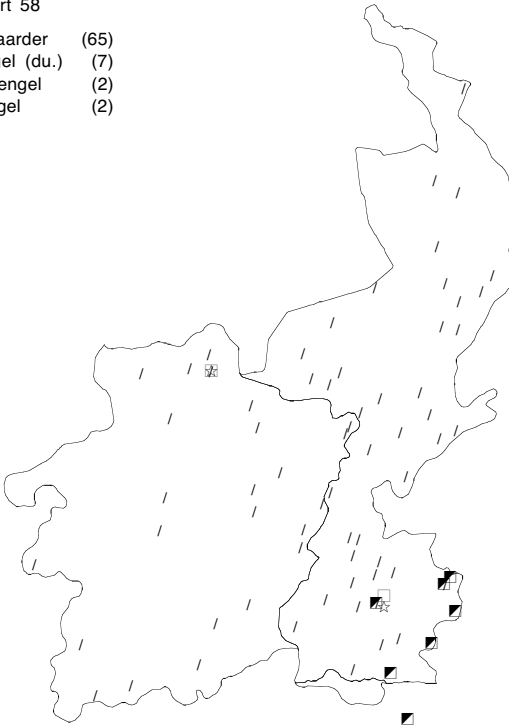
- / doods-kist (148)
- zerk (117)
- △ kist (46)
- lijk-kist (8)



Engelbewaarder

Kaart 58

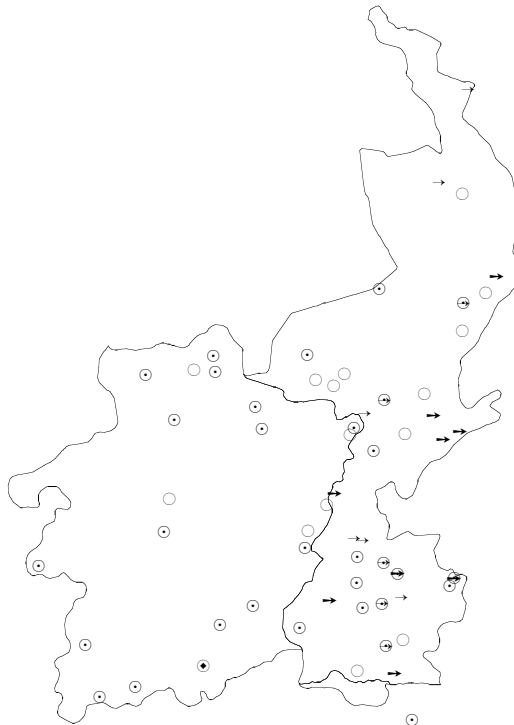
- / engelbewaarder (65)
- schutengel (du.) (7)
- beschermengel (2)
- ☆ bewaarengel (2)



Heilige Drievuldigheid

Kaart 59

- Drievuldigheid (15)
- ⊙ Heilige Drievuldigheid (31)
- ⊙ Heilige Drievuldigheds (1)
- Drie-eenheid (11)
- Heilige Drie-eenheid (9)





Vastendag
Kaart 60

- / vastendag (104)
- vasteldag (43)



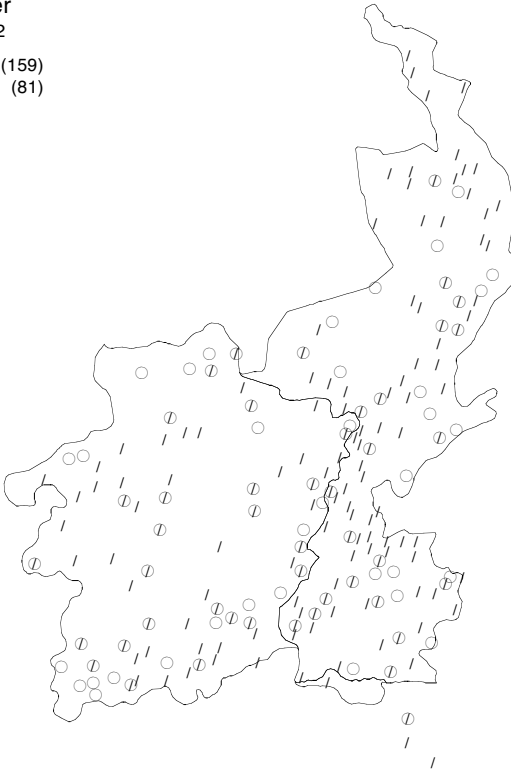
Paus
Kaart 61

- / paus (190)
- papst (du.) (9)



Broeder
Kaart 62

- / broer (159)
- broeder (81)



Zuster
Kaart 63

- / zuster (76)
- begijn (46)
- ☆ non (28)
- ma soeur (fr.) (2)



Alfabetisch register

van trefwoorden, lexicale varianten (cursief) en lemmatitels (kleine hoofdletters)

In het register wordt naar de lemma's verwezen in KLEIN KAPITAAL. De begrippen die niet in de woordenboektekst zijn opgenomen omdat ze onvoldoende variatie opleveren of in een andere aflevering aan bod komen, zijn in *CURSIEF KLEIN KAPITAAL* weergegeven. In de paragraafinleidingen wordt voor deze begrippen doorgaans naar de materiaalbasis op internet verwezen (www.ru.nl/dialect/wld). De trefwoorden, die in de woordenboektekst in het vet staan, zijn hier in gewoon lettertype opgenomen. De lexicale varianten ten slotte staan net als in de woordenboektekst *cursief*.

A

aa benk 13
aageven 148
aageven, zich ~ 148
aakrijgen, de toog ~ 149
AALMOES 168
AALMOEZENIER 178
aalmoezenier 178
aamaken 53
 aan de doop houden 142
 aan de middag luiden 39
 aanbidden, het - 85
 aanbidding 85
 AANBIDDING VAN HET
 ALLERHEILIGSTE 85
 aanbidding, altijddoor ~ 85
 aanbidding, altijddurende ~ 85
 aanbidding, dag van ~ 84
 aanbidding, eeuwigdurende ~ 85
 aanbidding, eeuwige ~ 85
 aanbidding, gedurende ~ 85
 AANBIDDING, GEDURIGE ~ 85
 aanbidding, gedurige ~ 85
 aanbidding, uur van ~ 85
 aanbiddingsdag 84
 aanbiddingsuur 85
 aanbrenge(n), oliesel ~ 157
 aandacht 85
 aandenken, beeldje als ~ 139
 aandenken, vaantje als ~ 140
 aandoen 53

aangeplakt staan 148
 aangeven 148
 aangeven bij de pastoor 148
 aangeven bij pastoor, zich ~ 148
 aangeven, zich ~ 148
 aangeven, zijn eigen ~ 148
 aanhebben, de kleren ~ 150
aanhemmen, de kleer ~ 150
 aankondiging 158
 aankrijgen, de kleren ~ 150
 AANKRIJGEN, DE TOOG ~ 149
 aankrijgen, de toog ~ 149
 aankrijgen, het kleed ~ 150
 aanluiden, de zondag ~ 40
 aanmaken 53
 aanschrijven, zich ~ 148
 aansteeklont 54
 aansteekstek 53
 aansteken 53
 AANSTEKEN, DE KAARSEN ~ 53
 aansteker 53
 AANSTOOT 174
 aanstoot 174
 aanstootgevend 173
 aantrekken, de toog ~ 150
 aanvinken 53
aard, ongewijde ~ 43, 44
aard, ongezeende ~ 43
 aardappelenpater 180
 AARDE, ONGEWIJDE ~ 43
 aarde, ongewijde ~ 43, 44
 aarde, ongezegende ~ 43

aarde, processie voor de vruchten der ~ 115
 aardengel 163
aarsvader 167
AARTSBISSCHOP 177
AARTSENGEL 163
aartsvaai(er) 167
aartsvader 167
aaschrijven, zich ~ 148
aasteken 53
aastoot 174
ab 180
 a-banken 13
ablass 84
ablass verdienen 87
ABSIS 22
 ABSOLUTIE 154
 absolutie 154
 absolutie geven 154
 ABSOLUTIE GEVEN, DE ~ 154
 absolutie krijgen, geen ~ 152
 absolutie niet krijgen, de ~ 152
ABSOLUTIE, GENERALE ~ 151
 absolution 154
 absolution geven 154
 absolveren 154
 ABT 180
 abt 180
 acht uren luiden 40
 achter tralies, kapelletje ~ 45
 achterbanken 13
 ACOLIET 76

acoliet 76
 ADVENT 106
 advent 106, 168
 adventstijd 106
 adventtijd 106
aerpelempater 180
 afdonderen, van de preekstoel
 ~ 148
 afgaan, de kruisweg ~ 87
 afgaan, de staties ~ 87
 afgelezen worden 148
 afgeroepen worden 148
 afgestorvene, mis voor een
 ~ 59
 afgevalen engelen 163
 afgezatte heiligdag 103
 afgezatte heiligedag 103
 afgooien, van de preekstoel
 ~ 148
 afkletsen 95
 AFLAAT 84
 aflaat beden 87, 88
aflaat beeën 87, 88
 aflaat halen 87
 aflaat verdienen 87
 AFLAAT VERDIENEN, EEN ~ 87
 aflaat, gedeeltelijke ~ 84
 AFLAAT, TIJDELIJKE ~ 84
 AFLAAT, VOLLE ~ 84
 aflaat, volledige ~ 84
aftass 84
aftass verdienen 87
 aflaten halen 88
 AFLEGGEN, EEN EED ~ 172
 afleggen, een gelofte ~ 171
 afleggen, gelofte ~ 170
 afnemen, biecht ~ 151
afrafelen 95
 AFRAFFELLEN 95
 afraffelen 95
 afrakelen 95
 aframmelen 95
 afranselen 95
 afrappelen 95
 afratelen 95
afravelen 95
 afsteken, preek ~ 63
 afvallen, van de preekstoel ~ 148
 afvallige engelen 163
 AGNUS DEI 61
ak 92
akt 92
 AKTE 92
 akte 92
 alarmgaten 31
 alarmklok 34
 alarmskotten 31
alarmskotter 31
 albe 70
 alcoliet 76
 aldag, mis van ~ 58

algemeen begraafplaats 43
algemeen biecht 151
 algemeen gedeelte 44
 algemeen kerkhof 43
 ALGEMENE BEGRAAFPLAATS 43
 algemene begraafplaats 43
 algemene biecht 151
algemene kerkhof 43
 alle klokken luiden 37
 alledaagse mis 58
 alleen, maria ~ 17
 alleen, voor iemand ~ 83
 allemaal gelijk 83
 Allerheiligste 26
 ALLERHEILIGSTE, AANBIJDING VAN
 HET ~ 85
 ALLERHEILIGSTE, UITSTALLING VAN
 HET ~ 61
 ALLERHEILIGSTE, ZEGEN MET HET
 ~ 61
 almengaten 31
almengater 31
 almengaten 31
 almgaten 31
almgater 31
 almsgaten 31
almsgater 31
 alpen 31
 alpgaten 31
alpgater 31
 ALS DOOPGETUIGE TEN DOOP KOMEN
 141
 als getuige oproepen, God
 ~ 174
 ALS ZOEAAF VERKLEED JONGETJE 130
 altaar 132
 altaar gaan, om de ~ 66
 altaar met Sint-Jozep 24
altaar van 's-Lieve-Vrouw 23
altaar van 's-Lievrouw 23
 altaar van Onze-Lieve-Vrouw
 23
 altaar van Sint-Jozep 24
 altaar van Sint-Jozep 24
 ALTAAR, CANONBORDEN OP HET
 ~ 61
 altaar, groot ~ 23
 ALTAAR, KANDELAAR OP HET ~ 24
 altaar, klein ~ 23
 altaar, met bloemen versierd
 ~ 132
 ALTAAR, MISBOEK OP HET ~ 50
 altaar, stukken van de ~ 25
 altaarbel 25, 77
 ALTAARBEL 77
 ALTAARBEL, RINKELEN MET DE
 ~ 77
 altaarblad 25
 altaardrieluik 25
altaarke 132
 ALTAARRETABLET 24

altaarretabel 25
 altaarschel 77
 altaarstuk 25
 altaartje 132
 altaartriptiek 25
 altijdbrandend Heilig
 Hartlampje 99
 altijddoor aanbidding 85
 altijddurend gebed 85
 altijddurende aanbidding 85
 ALZIEND OOG 96
 ameren 74
 Amerikaans kerkhof 44
ammel gelijk 83
ampul (mv.) 76
ampullekes 77
 AMPULLEN 76
 ampullen 76
 AMPULLEN, STIEKEM UIT DE ~
 DRINKEN 75
ampullentafelke 25
ampullentafeltje 25
ampulletjes 77
 Andreas, Heilige ~ 128
 Andries 128
 Andries, Heilige ~ 128
 angelus 32, 33
 Angelus 92
 ANGELUS LUIDEN, HET ~ 38
 angelus luiden, het ~ 39
 angelusklepje 32
angelusklepke 32
 ANGELUSKLOK 32
 angelusklok 32, 33
 angelusklok, torentje van de ~ 28
 angelusklokje 32, 33
angelusklokske 32, 33
angelustoonke 28
angelustoorke 28
angelustoreke 28
 angelustoren 28
 ANGELUSTORENTJE 28
 angelustorentje 28
angelustorentsje 28
 Annaschakraai 96
 anna-te-drieën 19
 Annatrits 19
 Antonius 118, 121
 Antonius met het varken 118
 Antonius van Padua 121
 Antonius van Padua, Heilige
 ~ 121
 Antonius, Heilige ~ 121
 Antoniusdag 122
 Antoniusdinsdag 122
 Antoon 118, 122
 antwoorden 94
aojere misdiener 76
 aparte mis 57
apistel 61
 apostolische zegen 157

apostolische zengel 157
 armbanken 13
 arme kindje Jezus, zusters van
 het ~ 184
 ARMENBANKEN 13
 armenbanken 13
 armenbankjes 13
armenbankskes 13
 armistice 128
 armluchter 24
 armsgaten 31
armsgater 31
 Asdag 109
Asgoenesdag 109
 Asgoensdag 109
Asgoensdig 109
Asgoensig 109
 ASKRUISJE 109
 askruisje 109
askruiske 109
askruitske 109
ASPERGES ME 78
 Assegoendag 109
Assegoenesdag 109
 Assegoensdag 109
Assegoensdig 109
 assekruis 109
 assekruisje 109
assekruiske 109
assekruits 109
assekruitsje 109
assekruitske 109
 Asselegoensdag 109
Asselegoensdig 109
 asselekruisje 109
asselekruiske 109
asselekruitske 109
 Asselergoensdag 109
 Asselwoensdag 109
Asselwoensdig 109
 Assergoensdag 109
Assergoensdig 109
 Assermittwoch 109
 Assewoensdag 109
Assewoensdig 109
Astelegoensdag 109
Astelegoensdig 109
Aswoenesdag 109
 ASWOENSDAG 109
 Aswoensdag 109
Aswoensdig 109
Aswoensig 109
 augustus, half ~ 124
 aumônier 178
 AUREOOL 19
 aureool 19
 auto 13
 Ave Maria 32, 91
 avond luiden 40
 AVOND LUIDEN, DE ~ 39
 avond luiden, voor de ~ 40

avond tinken 40
 avond voor een feestdag 103
 avond voor Kerstmis 107
 AVONDGEBED 92
 avondgebed 92
 avondklok luiden, de ~ 40
 avondklokje luiden, het ~ 40
avondklokske luiden, het ~ 40
 avondkruisje geven, een ~ 98
avondkruiske geven, een ~ 98
 avondmis 59
 avonds luiden 40
 avondsgebed 92
 avonidsklok luiden, de ~ 40
 avonidsmis 59
 AVONDRIDUUM 85

B

baar 159
 baard, pater met een ~ 183
 BALDAKIJN 134
 baldakijn 134
BALDAKIJN, BEGELEIDERS VAN HET
 ~ 130
 BALDAKIJN, DRAGER VAN HET ~ 134
 baldakijn, drager van het ~ 134
 baldakijndrager 134
 balg treden 81
balg trenen 81
 balgentreder 80
balgentrener 80
 balk bo de klok in hangt 35
balkentrener 80
 balkon 134
 balkondrager 134
 Bamis 127
 bammel 32, 34
 bange geit 96
 banieren 132
 bank 11
 bank, kussen van de ~ 12
 bank, over de ~ gaan 148
 bank, over de ~ vliegen 148
 banken 12, 13
banken van de peekes 13
 banken van de peetjes 13
 banken, betaalde ~ 12
 banken, eigen ~ 12
 banken, gepachte ~ 12
 banken, gewone ~ 13
 banken, neven de ~ 3
 banken, niet verpachte ~ 13
 banken, onverpachte ~ 13
 banken, oude ~ 13
 banken, vaste ~ 13
 BANKEN, VERPACHTE ~ 12
 banken, verpachte ~ 12
 banken, vrije ~ 13
 bankje 11
 bankje, klein ~ 11, 12
 bankkussen 12
bankske 11
bankske, klei ~ 12
bankske, klein ~ 11, 12
 Barbara, Heilige ~ 128
 baret 70
 baronsbanken 13
 BASILIEK 1
 Bavo 127
 Bavo, Heilige ~ 127
 Bavomis 127
 Bavo-banken 13
be de klapschotel rondgaan 63
be de lip lezen 94
be de lippen lezen 94
be drie heren, mis ~ 60
be zangkoor, mis ~ 58
 bedanken 89
 bedanken, beden om te ~ 89
 bedachtig mens 96
 bedeboek 51
 bedeboek van de gestorvenen 52
 bededag 84
 bede-engel 96
 bedegang 136
 bedegang doen, een ~ 138
 bedehuisje 46
 bedekapelletje 45
 bedeklok 32
 bedeklok luiden, de ~ 39, 40
 bedeklok trekken, de ~ 40
 bedeklokje 32
 bedeklokje luiden, het ~ 40
 bedelbroeder 180
bedelbroer 180
 BEDELMONNIK 180
 bedelmonnik 180, 183
 bedelpater 180, 183
bedelpaterke 180
 bedelpatertje 180
 bedelspater 180
 bedemoer 96
 beden 89
 beden om te bedanken 89
 beden tot dankzegging 89
 beden uit dank 89
 beden uit dankbaarheid 89
 beden voor de stervende 157
 beden voor de vruchten in het
 veld 131
 beden, aflat ~ 87, 88
 beden, de kruisweg ~ 87
 beden, de staties ~ 87
 beden, gezamenlijk ~ 143
 beden, haast ~ 94
 beden, jakken met ~ 95
 beden, portiuncula ~ 88
 beden, portiuncula-aflat ~ 88
 beden, te vlot ~ 95
 bedens 84, 85, 157

bedensweg gaan 137
 bedepater 96
 bedeprentje 100, 139
 bedeprocessie 131
 bedestoel 14
 bedestond 85
 bede-uur 85
 bedevaarder 138
 BEDEVAART 136
 bedevaart 136
 bedevaart doen 137
 bedevaart doen, een ~ 137
 bedevaart gaan 136
 bedevaart gaan, de ~ 137
 bedevaart gaan, een ~ 137
 bedevaart gaan, met de ~ 137
 bedevaart gaan, naar ~ 137
 bedevaart gaan, naar de ~ 137
 BEDEVAART GAAN, OP ~ 136
 bedevaart gaan, op ~ 137
 bedevaart gaan, op de ~ 137
 bedevaart gaan, te ~ 137
 bedevaart gaan, ter ~ 137
 bedevaart houden 137
 bedevaart houden, een ~ 137
 bedevaart maken 137
 bedevaart maken, een ~ 137
 bedevaartbeeldje 139
 bedevaarten 136
 bedevaartgang 136
 bedevaartgang doen, een ~ 138
 BEDEVAARTGANGER 138
 bedevaartganger 138
 bedevaartoord 139
 BEDEVAARTPLAATS 138
 bedevaartplaats 139
 bedevaartplak 139
 BEDEVAARTPRENTJE 139
 bedevaartprentje 139
 bedevaartsgang 136
 bedevaartsgang doen, een ~ 138
 bedevaartsganger 138
 bedevaartsplaats 139
 bedevaartsplak 139
 bedevaartsprentje 139
bedevaartsprentje 139
 bedevaartsvaan 140
 bedevaartsvaantje 140
 bedevaartsvlagje 140
 bedevaartsweg 136
 bedevaartsweg doen, een ~ 138
 BEDEVAARTVAANTJE 139
 bedevaartvaantje 140
 bedevaartvlagje 140
 bedevaartweg 136
 bedeweek 86
 bedeweg 131, 136
 bedeweg doen 137
 bedeweg doen, de ~ 137
 bedeweg doen, een ~ 137
 bedeweg door veld 131

bedeweg gaan 137
 bedeweg gaan, een ~ 137
 bedeweg gaan, naar ~ 137
 bedeweg gaan, op ~ 137
 bedeweg houden 138
 bedeweg houden, een ~ 138
 bedeweg maken 138
 bedeweg maken, een ~ 138
 bedewegbeeldje 139
 bedewegen 137
 bedewegen gaan 137
 bedeweger 138
 bedeweggang 136
 bedewegganger 138
 bedewegplaats 139
 bedewegplek 139
 bedewegsgang 136
 bedewegvaantje 140
 bedewegvlagje 140
 BEDIEND WORDEN 154
 BEDIEND ZIJN, TEN VOLLE ~ 154
 BEDIENEN 155
 bedienen 155, 156
 bedienen, heilige olie ~ 156
bee 89
bee uit dankbaarheid 89
bee, de kruisweg ~ 87
bee, de kruisweg ~ 87
bee, de staties ~ 87
beeachtig mens 96
beeboek 51
beeboek van de gestorven 52
beedag 84
beeëklok 32
beeëklok luiden, de ~ 40
beeëklok trekken, de ~ 40
beeën 89
beeën om te bedanken 89
beeën uit dank 89
beeën uit dankbaarheid 89
beeën voor de stervende 157
beeën voor de vruchten in het veld 131
beeën, aflat ~ 87, 88
beeën, de kruisweg ~ 87
beeën, de kruisweg ~ 87
beeën, haos ~ 94
beeën, persjonkela ~ 88
beeën, persjonkele ~ 88
beeën, pesjonkele ~ 88
beeën, pesjonkele-aflat ~ 88
beeën, snel ~ 95
beeën, te vlot ~ 95
beeëndag 84
beeënen 89
beeënen uit dank 89
beeënen, de kruisweg ~ 87
beeënen, de kruisweg ~ 87
beeënen, de staties ~ 87
beeënen, gezamenlijk ~ 143
beeënen, jakken met ~ 95

beeënengel 96
beeëns 84, 85
beeënstoel 14
beeënstond 85
beeës 84, 157
beeëstoel 14
beeësweg gaan 137
beeëvaart 136
beeëvaart doen, een ~ 137
beeëvaart gaan 136
beeëvaart gaan, naar ~ 137
beeëvaart gaan, op ~ 137
beeëvaart gaan, op de ~ 137
beeëvaart gaan, te ~ 137
beeëvaart halden, een ~ 137
beeëvaartbeleke 139
beeëvaartganger 138
beeëvaartplaats 139
beeëvaartprentje 139
beeëvaartsplak 139
beeëvaartsvlagske 140
beeëweg 131, 136
beeëweg doen, een ~ 137
beeëweg gaan 137
beeëweg gaan, op ~ 137
beegang doen, een ~ 138
beegank 136
beegank doen, een ~ 138
beehuiske 46
beekapelleke 45
beeklok 32
beeklok luiden, de ~ 39, 40
beeklok trekken, de ~ 40
beeklokske 32
beeklokske luiden, het ~ 40
 beeld 15
 beeld van de Moeder Gods 17
 beeld van het Heilig Hart 16
beeld van het Lieve-Vrouwke 17
 beeld van het Lieve-Vrouwtje 17
 beeld van Maria 17
 beeld van Onze-Lieve-Vrouw 17
beeld van Onze-Lievrouw 17
beeld van Selvrouw 17
 beeld van Sint-Joep 19
 beeld van Sint-Jozef 18
 beeld van Sint-Jozep 18
beeld'n 100
beeldekes 108
 beelden 108
 beelden van den opzat 25
 beelden van het kersstalletje 108
beelden van het korsstalke 108
 beeldengroep 108
beelder 108
 beeldje 100, 139, 145
 beeldje als aandenken 139
 beeldje om in de misaal te steken 147

- beeldje van 's-Lievrouw* 17
beeldje van Onze-Lieve-Vrouw 17
beeldje, nis met een ~ 46
beeldjes 108
beeldjes van het kribbetje 108
beeldjes van het kribke 108
beeldkapelke 45
beeldkapelletje 45
beeldkastje 46
beeldnis 46
beeldsje 100
beeldsjes 108
beelke 100
beelke als aandenken 139
beelsje 100, 139, 145
beelsjeke 100, 139
beemoer 96
beepater 96
beeprentje 100, 139
beeprocessie 131
beestoel 14
beestond 85
bee-uur 85
beevaarder 138
beevaart 136
beevaart doen 137
beevaart doen, een ~ 137
beevaart gaan 136
beevaart gaan, de ~ 137
beevaart gaan, een ~ 137
beevaart gaan, met de ~ 137
beevaart gaan, naar de ~ 137
beevaart gaan, op ~ 137
beevaart gaan, te ~ 137
beevaart gaan, ter ~ 137
beevaart haaien 137
beevaart haojen, een ~ 137
beevaart houden, een ~ 137
beevaart maken 137
beevaart maken, een ~ 137
beevaartbeeldsje 139
beevaartbeleke 139
beevaarten 136
beevaartgang 136
beevaartgang doen, een ~ 138
beevaartganger 138
beevaartgank 136
beevaartoord 139
beevaartplaats 139
beevaartplak 139
beevaartprentje 139
beevaartprentsje 139
beevaartsgang 136
beevaartsgang doen, een ~ 138
beevaartsgank 136
beevaartspots 139
beevaartsplak 139
beevaartsprentje 139
beevaartsvaan 140
beevaartsvaanke 140
beevaartsvaantje 140
beevaartsvlagske 140
beevaartsweg 136
beevaartsvaanke 140
beevaartsvaneke 140
beevaartsvlagske 140
beevaartweg 136
beevaartweg doen, een ~ 138
beevelt 136
beevelt gaan 136
beeweek 86
beeweg 131, 136
beeweg doen 137
beeweg doen, een ~ 137
beeweg gaan 137
beeweg gaan, een ~ 137
beeweg gaan, naar ~ 137
beeweg gaan, op ~ 137
beeweg houden 138
beeweg houden, een ~ 138
beeweg maken 138
beeweg maken, een ~ 138
beewegbeeldje 139
beewegen 137
beewegen gaan 137
beeweger 138
beeweggang 136
beewegganger 138
beewegplaats 139
beewegplek 139
beewegsgang 136
beewegsvaanke 140
beewegsvlagske 140
begankenis 130, 136
BEGELEIDERS VAN HET BALDAKLIN 130
begijn 96, 181
begijnen, grauwe ~ 183
begijnen, grijze ~ 184
begijnen, kap van de ~ 71
begijnen, zwarte ~ 184
begijnenkap 71
begijnenkapje 71
begijnenkapke 71
begijnenlofje 59
begijnenlofke 59
begijnenmuts 71
begijnke 96
begijntje 96
begingezang 61
begingezank 61
beginnelingetje 79
beginnelingske 79
begraafplaats 42, 43
BEGRAAFPLAATS, ALGEMENE ~ 43
begraafplaats, algemene ~ 43
begraafplaats, militaire ~ 44
begraafplak 42, 43
begrafenis 59
BEGRAFENIS, TER ~ GAAN 158
BEGRAFENISMAAL 158
begrafenismis 59
BEIEREN 38
beieren 38
beierjongen 41
bekruisen, zich ~ 90
bekruisigen, zich ~ 90
bekruitsigen, zich ~ 90
bel 25, 77, 155
bel, grote ~ 25, 77
bel, kleine ~ 25
bel, met de ~ rinkelen 77
beleke 100, 139, 145
beleke om in de missaal te steken 147
belkes 77
bellen (mv.) 77
bellen (ww.) 77
bellen, met de misdienaarsbel ~ 77
belletjes 77
BELOFTE 168
belofte 170
belofte doen 171
belofte doen, een ~ 171
BELOFTE NIET HOUDEN 168
BELOKEN PASEN 115
beloken Pasen 115
beloken tijd 168
beloofd 170
BELOVEN 168
beloven 171
benedictie 68
beneficie 68
bengel 34
bengelen 38
benjamin 33
Berb 129
Berbje 129
Berbke 129
berechten 155
berichten 155
berouwliedje 82
berrie 159
beschermengel 163
bescherming van de oogst, kruis voor de ~ 47
beschilderd gewelf 8
beschilderd gewulf 8
beschilderde venster 9
beschildering 8
besjonkele-aflaat 87
besjonkelen 87
BESLOTEN TIJD 168
besloten tijd 168
bespelen 80
bespelen, de orgel ~ 80
bespelen, het orgel ~ 80
bespelen, orgel ~ 80
BESTELDE MIS 55
bet de klapschotel rondgaan 63
bet de lip lezen 94
bet de lippen lezen 94

betaalde banken 12
 betaalde kerkstoelen 13
 betaalde stoelen 13
 beten 89
BEURS 6
 beurs 65
 bevalling, kerkgang na de
 ~ 88
 bewaarengel 163
BEWIEROKEN 71
 bezeten 164
 bezeten, door de duivel ~ 164
 bezeten, in de duivel ~ 164
 bezeten, met de duivel ~ 164
 bezeten, van de duivel ~ 164
 BEZETEN, VAN DE DUIVEL ~ 164
 bezongen mis 57
 bidbank 14
 bidbeeldje 46
 bidbronk 131
 BIDDAG 84
BIDDAG VOOR HET GEWAS 115
 BIDDEN 89
 bidden 89
 BIDDEN UIT DANKBAARHEID 89
BIDDEN VOOR DE WITSPLIJS 168
BIDDEN, DE HUISZEGEN ~ 89
 BIDDEN, DE KRUISWEG ~ 86
 bidden, de kruisweg ~ 87
BIDDEN, DE ROZENKRANS ~ 89
BIDDEN, EEN ROZENHOEDJE ~ 89
 bidgang doen, een ~ 138
 bidgang maken, een ~ 138
bidkapelke 45
 bidkapelletje 45
 bidprentje 100, 139
 bidprocesie 131
 BIDSTOEL 14
 bidstoel 14
bidstoelke 14
 bidstoeltje 14
 BIDSTOND 84
 bidstond 85
 bidtocht gaan, op ~ 138
 biduur 85
 bidvaart 136
 bidvaart doen, een ~ 137
 bidvaart gaan, op ~ 137
 bidvaart houden, een ~ 137
 bidvaart maken, een ~ 137
 bidvaartsvaantje 140
bid-voor-onskraalkes 93
 bid-voor-onskraaltjes 93
 bidweek 86
 bidweg 131, 136
 bidweg doen 138
 bidweg doen, de ~ 138
 bidweg doen, een ~ 138
 bidweg gaan, een ~ 138
 bidweg gaan, op ~ 138
 bidweg houden, een ~ 138

bidweg maken 138
 bidweg maken, een ~ 138
 bidwegbeeldje 139
bidwegbeelsje 139
bidwegvaansje 140
 bidwegvaantje 140
 bidziel 96
BIECHT 151
 biecht 153
 biecht afnemen 151
 biecht gaan, te ~ 152
 BIECHT HOREN 151
 biecht horen 151
 biecht houden 151
 biecht met Pasen 114
 biecht weigeren, de ~ 152
 biecht, algemene ~ 151
 BIECHT, GENERALE ~ 151
 biecht, generale ~ 151
 biecht, grote ~ 151
BIECHTBRIEFJE 151
 biechte gaan, te ~ 152
 biechte gaan, zich te ~ 152
 BIECHTELING 153
 biechteling 153
 biechten 151, 152
 BIECHTEN (GAAN) 152
 biechten gaan 152
biechten gaan, te ~ 152
 biechten gaan, zich ~ 152
 biechten met Pasen 114
 biechten, die gaat ~ 153
 biechten, gelegenheid om te
 ~ 153
 biechten, gelegenheid te ~ 153
 biechten, gelegenheid tot ~ 153
 biechten, gelegenheid voor te
 ~ 153
 biechten, gelegenheid voor zich
 te ~ 153
 biechten, gelovige die gaat ~ 153
 biechten, het - 153
 biechten, iemens die gaat ~
 153
 biechten, met de molenpaard
 gaan ~ 114
 biechten, tijd om te ~ 153
 biechten, tijd voor te ~ 153
 biechten, zich ~ 152
 biechtens 153
 biechter 153
biechtes 153
 biechtgelegenheid 153
 biechtmogelijkheid 153
BIECHTPENNING 151
BIECHTSTOEL 6
BIECHTSTOEL, SCHUIFJE VAN DE ~ 6
BIECHTSTOEL, VOORGEBORCHTE VAN
DE ~ 6
 biechtstond 153
 BIECHTTIJD 152

biechttijd 153
 biechtturen (mv.) 153
 biechtuur 153
BIECHTVADER 151
biemel 32, 34
BIJBEL 96
BIJWONEN, DE CATECHISMUSLES
 ~ 161
 bijwonen, de mis ~ 50
 bijwonen, mis ~ 50
 bim-bam 32
 bimbammen 38
binke 33
 bimmel 32, 34
 bimmelebei 32
 bimmelen 38
 bimmelkoord 35
 bimmeren 38
 bimmetje 33
 BISDOM 177
 bisdom 177
 bisdom, priester van het ~ 179
BISSCHOP 177
 bisschop, prentje van de ~ 147
bjévelt 136
 blaadje 145
blaake 145
 blaasbalg 81
 blaasbalg duwen 81
 blaasbalg trappen 80
 blaasbalg treden 81
 blaasbalg treden, de ~ 81
blaasbalg treeën 81
 BLAASBALG VAN HET ORGEL 81
 blaasbalgstomer 80
 blaasbalgtreder 80
blaasbalgtreeër 80
blaasbalgtrener 80
 blameren, God ~ 174
 blasfeem 173
 blasfemereren 174
 Blasius 119
 Blasius, Heilige ~ 119
BLASIUSZEGEN 117, 119
 Blasiuszegen 119
 Blasiuszengel 119
 Blasiuszengen 119
 Blasiuszenger 119
 bleien venster 9
 blessuren, vijf ~ 16
 bloemen 159
 bloemen, met ~ versierd altaar
 132
 bloemendag 119
 bloemenkrans 159
bloken Pasen 115
 bo de klok in hangt, balk ~ 35
 boek 50
 boek met godvruchtige gebeden
 51
 boek, dik ~ 50

boek, godvruchtig ~ 51
 boek, groot ~ 50
 boek, zwart ~ 52
 boekje, rood ~ 50
 boekje, wit ~ 50
boekse, rood ~ 50
boekse, wit ~ 50
boes 154
boet 154
 BOETE 154
 boete 85, 154
 boete doen 170
 boetepreek 62
 boks, zondag zonder schone
 ~ 103
bolkes 93
bollekes 93
 bolletjes 93
 bommelen 38
 bompen 37
 bompen, het kwartier ~ 37
 bonne-mère 182
 BONNET 70
 bonnet 70
 bonnetje 70
bonnetsje 70
 Boodschap van Onze-Lieve-
 Vrouw 120
 boog 8, 159
 boom, kapelletje aan een ~ 46
 borg 159
 borstel 75
bos 65
 bos palmen 112
bossel 75
 boterpater 180
 bougiebak 20
 bougiebakje 20
bougiebakske 20
 bougieluchter 24
 bout 34
 bovenstuk 29
 braaf 172
 brancard 159
 brand, patroon tegen onweer en
 ~ 124
 brandkast 26
 BRANDKAST IN DE SACRISTIE 26
 brandklok 34
 brandkluis 26
 brengen, communie ~ 154
 BRENGEN, DE COMMUNIE ~ 154
 brengen, de communie ~ 155
 brengen, Ons Heer ~ 155
 brengen, Onze Heer God 155
 brengen, Onze Lieve-Heer ~ 155
 briefje 147
briefke 147
 BROEDER 180
 broeder 180, 181
broederke 181

BROEDERMEESTER 130
 BROEDER-ONDERWIJZER 181
*BROEDERSCHAP VAN DE HEILIGE
 KINDESHED* 177
 broedertje 181
 BROER 181
broer 180, 181
broereke 181
 broken Pasen 115
 bromsgaten 31
bromsgater 31
 bronk 115, 130, 131, 132
 bronk, grote ~ 132
 bronk, kleine ~ 115, 132
 bronk, velours ~ 115
 bronkaltaar 132
 bronkbruidje 135
 bronken 130
bronkpercessie 130
 bronkprocessie 130, 131
 bronktrekken 130
 bronkvaantjes 132
 bronkvanen 132
 BROOD, KRUISJE OP HET ~ MAKEN 89
 broodwijn 126
 BRUID 147
bruid'n 135
 BRUIDEGOM 147
bruideke 135
 bruidje 135
 BRUIDJE IN DE PROCESSIE 135
 BRUIDSIAPON 147
bruidsje 135
bruidske 135
 bruidsmis 149
 BRUIDSPAK 147
 BRUIDSPORTAAL 6
bruike 135
 BRUILOFT 147
bruin, een ~ 179
 bruine pater 182, 183
 bruine, een - 179
bugel 64
bugelke rondgaan 64
 buidel 64
 buidel rondgaan 64
 buidel rondgaan, met de ~ 64
 buideltje 64
 buideltje rondgaan 64
buil rondgaan 64
builke 64
buil rondgaan, met de ~ 64
 buiten de heg 43
buiten de hek 43
 buitendeur 6
busselke palmen 112
 busseltje palmen 112
buul 64

C

CANON 61
 CANONBORDEN OP HET ALTAAR 61
 catechese 162
 catechiem 162
 CATECHISMUS 161
 catechismus 161, 162
 catechismus gaan, naar de ~ 148
 CATECHISMUSBOEKJE 161
 catechismusboekje 162
catechismusboekse 162
 CATECHISMUSLES 162
 CATECHISMUSLES BIJWONEN, DE
 ~ 161
 CATECHISMUSLES VERZUIJEN, DE
 ~ 161
catechissemus 161, 162
catechissemusles 162
catekismus 161, 162
catekismusboekse 162
catekismusles 162
catekissemus 161, 162
catekissemusles 162
 centen ophalen 64
 centenbak 65
 centenbakje 65
centenbakske 65
 centenbuidel 64
 centenbuideltje 64
centenbuieltje 64
centenbuil 64
centenmanneke 64
 centenmanneltje 64
 centenophaler 64
 centenpier 64
 centenpietser 64
 centenschaal 65
 centenstoelen 13
 centenvanger 64
 centenzakje 64
centenzakske 64
 ceremonie 62
 chrisleer 161, 162
 chrislering 162
Christe Hemelvaart 116
 christelijke leer 161
 christenleer 161, 162
 christenleer, kleine ~ 162
 christenleerles 162
 christenlering 161, 162
 Christi Hemelvaart 116
 Christi, corpus ~ 16
 christus 15, 16
 christus aan het kruis 15, 16
christus aan het kruits 15
 christus op de schoot,
 moedergods met de dode
 ~ 18
 CHRISTUS, GELOOFD ZIJ JEZUS ~ 89

Christus, leer van ~ 161
 Christus, lichaam van ~ 16
 Christus, lijf van ~ 16
 CHRISTUS, VIJF WONDEN VAN
 ~ 16
 Christus, vijf wonden van ~ 16
 Christusbeeld 15
 Christusfiguur 16
 Christusfiguur, kruis met ~ 15
 Christusgraf 46
 Christuskruis 15
 church 1
 ciborans 72
 CIBORIE 72
 ciborie 72
 ciborium 23, 72
 cijferblad 30
 cijferplaat 30
 coffre-fort 26
 coifje 71
 cofke 71
 COLLATIE 168
 COLLECTANT 64
 collectant 64
 COLLECTE 63
 collecte 63
 collecte, die met de ~ rondkomt
 64
 COLLECTEBAKJE 65
 collectebakje 65
 collectebakske 65
 collectebuidel 64
 collectebuideltje 64
 collectebus 65
 collectebuul 64
 collectebuulke 64
 COLLECTEREN 63
 collecteren 63
 COLLECTESCHAAL 65
 collecteschaal 65
 collecteur 64
 collectezak 64
 COLLECTEZAKJE 64
 collectezakje 64
 collectezakske 64
 commune 66, 67, 144, 156
 commune brengen 154
 commune brengen, de ~ 155
 commune dragen 155
 commune gaan 67
 commune gaan, te ~ 67
 commune gaan, tot de ~ 67
 commune, eerste ~ 144
 commune, eerste heilige ~ 144
 commune, grote ~ 146
 commune, heilige ~ 67, 144
 commune, kleine ~ 144
 commune, laatste ~ 156
 commune, plechtige ~ 146
 commune, plechtige heilige
 ~ 146

communebank 22
 communebeeldsje 145
 communebeelsje 145
 communebeleke 145
 communedoek 22
 communegezag 67
 communekelk 72
 communekind 144
 communekleed¹ 22
 communekleed² 144
 communekleedje 145
 communekleedsje 145
 communekleeke 145
 communekloksje 145
 communeklokske 146
 communekostuum 145
 communekostuumke 145
 communepak 145
 communepakske 145
 communeprentje 145
 communeprentsje 145
 communeschildje 145
 communesprei 23
 communezang 67
 communezank 67
 communicant 144
 communicanteke 144
 COMMUNICANTJE 144
 communicantje 144
 communicantsje 144
 communiceren 67
 COMMUNIE 66
 communie 66, 67, 144, 156
 communie brengen 154
 COMMUNIE BRENGEN, DE ~ 154
 communie brengen, de ~ 155
 communie dragen 155
 communie gaan 67
 communie gaan, de ~ 67
 communie gaan, naar de ~ 67
 COMMUNIE GAAN, TE ~ 67
 communie gaan, te ~ 67
 communie gaan, tot de ~ 67
 communie rondbrengen 154
 communie van de zieke 156
 communie voor een stervende
 156
 COMMUNIE, EERHERSTELLEDE
 ~ 61
 COMMUNIE, EERSTE ~ 144
 communie, eerste ~ 144
 communie, eerste heilige ~
 144
 COMMUNIE, GEESTELIJKE ~ 61
 communie, grote ~ 146
 COMMUNIE, HEILIGE ~ 144
 communie, heilige ~ 67, 144,
 156
 communie, kleine ~ 144
 communie, laatste ~ 156
 COMMUNIE, PLECHTIGE ~ 146

communie, plechtige ~ 146
 communie, plechtige heilige
 ~ 146
 communie, prentje van de ~ 145
 communieanzug 145
 COMMUNIEBANK 22
 communiebank 22
 communiebank, doek van de
 ~ 23
 communiebank, kleed van de
 ~ 22
 communiebank, rondom de ~
 gaan 66
 communiebankdoek 23
 communiebankkleed 22
 communiebeeldje 145
 communebeleke 145
 COMMUNIEBLAADJE 145
 communieblaadje 145
 COMMUNIEBRUIDJE 144
 communiedoek 22
 communiedwaal 23
 COMMUNIE-EXAMEN 143
 COMMUNIEFEEST 143
 communiefeest 143
 communiegezag 67
 communiegezag 67
 COMMUNIEJURKJE 144
 communiekelk 72
 communiekind 144
 communiekindje 144
 communiekledeke 145
 COMMUNIEKLEED 22
 communiekleed¹ 22
 communiekleed² 144
 communiekleedje 145
 communiekleedsje 145
 communiekleeke 145
 communieklokje 145
 communieklokske 146
 communiekostumeke 145
 communiekostuum 145
 communiekostuumke 145
 communiekostuumpje 145
 communielaken 23
 communielamp 155
 communielampje 155
 communielampke 155
 communielied 68
 communieliedje 68
 communieliedsje 68
 communielieke 68
 communiepak 145
 COMMUNIEPAKJE 145
 communiepakje 145
 communiepakske 145
 COMMUNIEPET 143
 communieplaat 145
 COMMUNIEPLUIM 143
 COMMUNIEPRENTJE 145
 communieprentje 145

communieprentsje 145
 communieschildje 145
 communiesprei 23
COMMUNIE-UITDELING 61
 communievoile 23
 COMMUNIEZANG 67
 communiezang 67
communiezank 67
communikanke 144
communikentje 144
communikentsje 144
 communio 68
COMPLETEN 55
 CONFERENTIE 86
 conferentie 86
*CONGREGATIE VAN DE HEILIGE
 FAMILIE* 177
 consciëntie 153
 CONSECRATIE 66
 consecratie 66
CONSECRATIEKAARS 66
 console 98
consoleke 98
 consoletje 98
consoolke 98
 CORPUS 16
 corpus 16
 corpus Christi 16
 corpuskruis 16
corpuskruits 16
 credens 25
 credensdis 25
 CREDENSTAFEL 25
 credenstafel 25
credenstafelke 25
 credenstafeltje 25
CREDO 61
 credotafel 25
 crucifix 15, 44, 47
 CRYPTIE 1

D

daags voor Kerstmis, 's ~ 106
 daagse mis 58
 dag luiden 39
 dag van aanbidding 84
dag van Ons-Lievrouw 105
dag van Onze-Lieve-Vrouw 105
 dag voor Kerstmis 106
 dag zonder vlees 104
 dag, geboden ~ 103
 dag, hoge ~ 102, 104
 dag, magere ~ 169
 dag, verplichte ~ 103
 dag, vleesloze ~ 169
 dag, vrije ~ 103
 dag, zwarte ~ 169
 dagelijks missaal 51
dagelijks zondeke 173

dagelijks zondje 173
dagelijkse zon 173
dagelijkse zond 173
 DAGELIJKSE ZONDE 173
 dagelijkse zonde 173
dagelijkse zong 173
dagelijkse zonzj 173
 DAGMISSAAL 51
 dagmissaal 51
 dak van de toren 29
 dank, beden uit ~ 89
 dankbaarheid, beden uit ~ 89
 DANKBAARHEID, BIDDEN UIT ~ 89
 dankbaarheid, gebed uit ~ 90
 dankbede 90
 danken 89
 danken na het eten 89
 dankgebed 89
 dankgebed doen, een ~ 89
dankkapelke 45
 dankkappelletje 45
 dankzeggens 90
dankzegges 89
 dankzegging, beden tot ~ 89
 darmsgaten 31
 DE ABSOLUTIE GEVEN 154
 de absolutie niet krijgen 152
 DE AVOND LUIDEN 39
 de avond luiden, voor ~ 40
 de avondklok luiden 40
 de avondsklok luiden 40
 de bedeklok luiden 39, 40
 de bedeklok trekken 40
 de bedevaart gaan 137
 de bedevaart gaan, met ~ 137
 de bedevaart gaan, naar ~ 137
 de bedevaart gaan, op ~ 137
 de bedeweg doen 137
de beeëklok luiden 40
de beeëklok trekken 40
de beeklok luiden 39, 40
de beeklok trekken 40
de beevaart gaan 137
de beeweg doen 137
 de bidweg doen 138
 de biecht weigeren 152
 de blaasbalg treden 81
DE CATECHISMUSLES BIJWONEN
 161
DE CATECHISMUSLES VERZUIMEN
 161
de commune brengen 155
 DE COMMUNIE BRENGEN 154
 de communie brengen 155
 de communie gaan 67
 de communie gaan, naar ~ 67
 de communie gaan, tot ~ 67
 DE DOODSKLOK LUIDEN 41
 de doodsklok luiden 40
 de doodsklokken luiden 40
 de dopeling vasthouden 142

de duivel in zich hebben 164
 de eerste keer luiden 37
 de eerste keer luiden, voor
 ~ 37
 de eerste keer tinken, voor
 ~ 37
 de eerste maal luiden 36
 de engel des Heren luiden 39
 de gedag houden 67
 de grote klok luiden 37, 40
 de halfuur luiden 37
 de hongerklok luiden 39
DE HUISZEGEN BIDDEN 89
 DE KAARSEN AANSTEEKEN 53
 DE KAARSEN DOVEN 54
 de kerk gaat open 39
 de kerk maken 88
de kerk op luiden 37
 de kerk open luiden 37
 de kerk open tinken 39
 de kerk sluiten luiden 40
 de kerk toe tampen 40
 de kerk toe tinken 40
 de kerk toe trekken 40
 de kerkengang doen 88
 de kerkengang maken 88
 de kerkgang doen 88
 de kerkgang houden 88
 DE KERKGANG MAKEN 88
 de kerkgang maken 88
DE KERKGANG UITZEGENEN 84
 de ketel schuren 114, 152
de kleeer aanhebben 150
de kleeer aanhemmen 150
de kleeer aankrijgen 150
 de kleezaad wegdragen 152
de kleier aankrijgen 150
 de kleren aanhebben 150
 de kleren aankrijgen 150
 de klok luiden 40
 de klokken doen zwenken 38
 de klokken luiden 37
 de kruin scheren 150
 de kruisweg afaan 87
 de kruisweg beden 87
 DE KRUISWEG BIDDEN 86
 de kruisweg bidden 87
 de kruisweg doen 87
 de kruisweg houden 87
 de kruisweg volgen 87
de kruitsweg bee 87
de kruitsweg beeën 87
de kruitsweg beeënen 87
de kruitsweg doen 87
 de laatste keer tinken, voor
 ~ 37
 de laatste sacramenten geven
 155
 de leviëten lezen 62
 de lip lezen, bet ~ 94
 de lippen lezen, bet ~ 94

de luidenklok trekken 40
 DE MIDDAG LUIDEN 39
 de middag luiden, aan ~ 39
 de middag luiden, voor ~ 39
 de middagklok luiden 39
 de middagsklok luiden 39
 de mis bijwonen 50
 DE MIS DIENEN 75
 DE MIS DOEN 50
 de mis horen 50
 de mis meebidden 50
 de mis meedoen 50
 DE MORGEN LUIDEN 39
 de morgenklok luiden 39
 de morgensklok luiden 39
 DE NOODKLOK LUIDEN 36
 de offergang doen 66
 de offergang gaan 66
 de offergang maken 66
 de olger bespelen 80
 de olger spelen 79
 de olger treeën 81
 de orgel bespelen 80
 de orgel spelen 79
 de orgel spelen, op ~ 79
 de orgel trappen 80
 de orgel treden 81
 de Pasen houden 114
 de pastoor wat wijsmaken 152
 DE PORTIUNCULA-AFLAAT
 VERDIENEN 87
 de processie gaan, met ~ 138
 de processie meegaan, met
 ~ 138
 DE ROEPEN KRIJGEN 148
 de roepen krijgen 148
 de roeping krijgen 148
 DE ROZENKRANS BIDDEN 89
 de sacramenten geven 155
 de schuif krijgen 152
 de staties afgaan 87
 de staties beden 87
 de staties doen 87
 de staties nagaan 87
 DE TOOG AANKRIJGEN 149
 de toog aankrijgen 149
 de toog aantrekken 150
 de toog krijgen 150
 de tweede keer luiden 37
 de tweede keer luiden, voor
 ~ 37
 de tweede keer tinken, voor
 ~ 37
 de twintig minuten slaan 36
 de uitgang doen 88
 de uren luiden 40
 de uur luiden 37
 de zeeën geven 154
 de zegen geven 154
 de zeven roeden 42
 de zondag aanluiden 40

DE ZONDAG INLUIDEN 40
 de zondag inluiden 40
 de zondag luiden, voor ~ 40
 deel, vast ~ 83
 deel, veranderlijk ~ 83
 deelablass 84
 deelaflaat 84
 deesje 96
 DEKEN 177
 deken 177
 DEKENAAT 177
 dekenaat 177
 dekenij 177
 deker 177
 deksaal 10
 deksel, grote kelk met ~ 72
 dekzaal 10
 delen, vaste ~ 83
 delen, wisselende ~ 83
 dempen 54
 denkmal 44
 dertigste 60
 DERVEN, VLEES ~ 169
 derven, vlees ~ 170
 deug 172
 DEUGD 172
 deugd 172
 deugdelijk 172
 DEUGDZAAM 172
 deugdzaam 172
 deugt, get wat ~ 172
 deugzaam 172
 deur, grote ~ 6
 deurke, het ~ krijgen 152
 deurke, het ~ sluiten 152
 deurtje, het ~ krijgen 152
 deurtje, het ~ sluiten 152
 DEVOTIECOMMUNIE 61
 devotiekapel 45
 devotiekapelke 45
 devotiekapelletje 45
 devotiekruis 47
 devotiekruits 47
 devotielampje 99
 devotielampke 99
 devotielichske 99
 devotielicht 99
 devotielichtje 99
 devotieplaats 46
 dezeke 96
 dicht kapelleke 45
 dicht kapelletje 45
 die die zich biecht 153
 die doet wonderen 165
 die gaat biechten 153
 die gaat biechten, gelovige
 ~ 153
 die gaat biechten, iemens ~ 153
 die gepreekt heeft 63
 die in de kerk rondgaat 64
 die loopt met de hemel 134

die met de collecte rondkomt 64
 die met de klapschotel rondgaat
 64
 die met de klip gaat 64
 die met de schaal rondgaat 64
 die wat preekt 63
 die wonderen doet 165
 die zich biecht, die ~ 153
 die zich biecht, een ~ 153
 die zich biecht, iemens ~ 153
 DIENEN, DE MIS ~ 75
 dienjong 76
 dienst 56, 59
 DIENST VAN GOEDE VRJDAG 110
 dientafel 25
 dientafelke 25
 dientafeltje 25
 dik boek 50
 dik misboek 51
 dik missaal 50
 dikke boek 50
 dikke missaal 50
 dingeling 26, 77
 dioeces 177
 direct dopen 142
 directeur 78, 179
 directeur van de zang 79
 directeur van de zank 79
 dirigent 78
 dirigent van het koor 78
 DIRIGENT VAN HET ZANGKOOR 78
 disje 25, 98
 diske 25, 98
 DISPENSATIE 168
 dispensatie 168
 dispenseren 168
 dobbel maria 14
 dode Christus op de schoot,
 moedergods met de ~ 18
 dode, mis voor een ~ 59
 dode, voor een ~ luiden 41
 doden, mis voor de ~ 59
 dodenboek 52
 dodenboog 159
 dodenbrief 158
 dodenkerkhof 42
 dodenkist 158
 dodenklok 33
 dodenkrans 159
 dodenkruis 47
 dodenkruits 47
 dodenlijst 52
 dodenluiden 41
 dodenmis 59
 dodenmis, jaarlijkse ~ 60
 dodenmis, maandelijkse ~ 60
 dodentuin 42
 doek op de kommunionbank 23
 doek van de communiebank 23
 doen 50
 doen zwenken, de klokken ~ 38

doen, bedevaart ~ 137
doen, bedeweg ~ 137
doen, belofte ~ 171
doen, bidweg ~ 138
doen, boete ~ 170
doen, de bedeweg ~ 137
doen, de bidweg ~ 138
doen, de kerkengang ~ 88
doen, de kerkgang ~ 88
doen, de kruisweg ~ 87
DOEN, DE MIS ~ 50
doen, de offergang ~ 66
doen, de staties ~ 87
doen, de uitgang ~ 88
doen, een bedegang ~ 138
doen, een bedevaart ~ 137
doen, een bedevaartgang ~ 138
doen, een bedevaartsgang ~ 138
doen, een bedeweg ~ 137
doen, een belofte ~ 171
doen, een bidgang ~ 138
doen, een bidvaart ~ 137
doen, een bidweg ~ 138
doen, een dankgebed ~ 89
doen, een eed ~ 171
doen, een gang ~ 138
DOEN, EEN GELOFTE ~ 170
doen, een gelofte ~ 170
doen, gelofte ~ 170
doen, kerst ~ 142
doen, mirakels ~ 165
doen, wonderen ~ 165
doen, zijn paascommunie ~ 114
doen, zijn Pasen ~ 114
doksaal 10
dokzaal 10
dolorosa, mater ~ 18
dolorosa, moeder ~ 18
DOM 2
dom 2
DOMINE SALVAM FAC 78
DOMINICAAN 183
dominicaan 183
dominicaner 183
dominicanerpater 183
domkerk 2
domper 55
domptorensje 55
domptorentje 55
Donaat 124
Donatus, Heilige ~ 124
Donatus 124
Donatus, Heilige ~ 124
donderdag na Sinksen, eerste
~ 117
DONDERDAG, WITTE ~ 113
Donderdag, Witte ~ 113
donderpreek 62
Dondersdag, Goede ~ 113
Dondersdag, Groene ~ 113

Dondersdag, Witte ~ 113
DONKERE METTEN 110
dood, voor ~ luiden 41
dood, voor de ~ luiden 41
dood, zum ~ luiden 41
doodbrief 158
doodkist 158
doodklok 33
doodluiden 41
doodsberrie 159
doodsbred 159
doodsbrief 158
doodsgebed 157
DOODSKIST 158
doodskist 158
DOODSKLOK 33
doodsklok 33
DOODSKLOK LUIDEN, DE ~ 40
doodsklok luiden, de ~ 40
doodsklokje 33
doodsklokken luiden, de ~ 41
doodsklokske 33
doodskrans 159
doodskruis 47
doodsluiden 41
DOODZONDE 173
doofhoedje 55
dooi, mis voor de ~ 59
dooi, mis voor een ~ 59
dooiën, mis voor de ~ 59
dooiënboek 52
dooiënboog 159
dooiënbrief 158
dooiënkerkhof 42
dooiënklok 33
dooiënkruis 47
dooiënlijst 52
dooiënmis 59
dooiënmis, jaarlijkse ~ 60
dooiënmis, maandelijke ~ 60
dooiëntuin 42
dooikist 158
DOOP 141
doop 141
doop houden 142
doop houden, aan de ~ 142
doop houden, onder de ~ 142
doop houden, te ~ 142
DOOP HOUDEN, TEN ~ 142
doop houden, ten ~ 142
doop houden, ter ~ 142
DOOP, ALS DOOPGETUIGE TEN ~
KOMEN 141
doopak 143
doopakt 143
doopakte 143
doopbak 21
DOOPBELOFTE 143
doopbeloften 143
doopbeloften, hernieuwing
~ 146

doopbeloften, hernieuwing van
de ~ 146
doopbeloften, vernieuwing
~ 146
doopbeloften, vernieuwing van
de ~ 146
doopbeloven 143
DOOPBEWIJS 143
doopbewijs 143
doopbriefje 143
doopbriefke 143
doopgelofte 143
doopgeloften, vernieuwen van
de ~ 146
DOOPGETUIGE ZIJN 141
DOOPGETUIGE, ALS ~ TEN DOOP
KOMEN 141
doophuisje 21
doophuiske 21
DOOPKAARS 141
DOOPKAPEL 21
doopkapel 21
doopkindje vasthouden, het
~ 142
DOOPKLEED 141
doopkuip 21
doopsbak 21
doopschij 143
doopschijn 143
DOOPSEL 141
doopsel¹ 21
doopsel² 141
doopskapel 21
DOOPSPREI 141
doopspreuk 143
doopstee 21
doopsteen 21
doopsteen houden, over de
~ 142
doopvat 21
doopvink 21
doopvint 21
doopvonk 21
DOOPVONT 21
doopvont 21
doopvontplaats 21
DOOPWATER 21
doopwater 21
doopzeel 143
door de duivel bezeten 164
door de week, mis ~ 58
door de week, zondag ~ 103
DOORDEWEEKSE MIS 58
doordeweekse mis 58
doordeweekse zondag 102, 103
DOORNENKROON 96
doortrappen 80
doos voor relikwieën 20
DOPELING 141
dopeling vasthouden, de ~ 142
DOPEN 142

dopen 142
 dopen, direct ~ 142
 dopen, het - 141, 142
 dopen, kinderen ~ 142
 dopen, kindje ~ 142
 dopens 21
 Doper, feest van Sint-Johannes de ~ 122
 Doper, Jan de ~ 122
 Doper, Johannes de ~ 122
 Doper, Sint-Jan de ~ 122
 Doper, Sint-Johannes de ~ 122
 doperij 141
dopes 21
 dorp 2
 DORPSKOM 2
 DORPSPLEIN 2
 dotje 71
 doven 54
 DOVEN, DE KAARSEN ~ 54
 dover 54
 draad, in was gedrenkte ~ 54
 draaghemel 134
 draagriem 133
 DRAAGRIEM VAN HET KERKVAANDEL 133
 dragen 142, 155
 dragen, communie ~ 155
 dragen, het kind ~ 142
 dragen, het kindje ~ 142
 dragen, riem voor te ~ 133
 drager 133, 134
 drager van de hemel 134
 drager van de processiehemel 134
 DRAGER VAN HET BALDAKIJN 134
 drager van het baldakijn 134
 DRAGER VAN HET KERKVAANDEL 133
 drapeau 133
 drapeaudrager 133
drapeaukes 132
 drapeauriem 133
 drapeautje 140
 drapeautjes 132
 dreumel 114
 drie heren, hoogmis met ~ 60
 drie heren, mis bet ~ 60
 DRIE HEREN, MIS MET ~ 60
 drie heren, mis met ~ 60
 drie stemmen, mis met ~ 57
 drie trits 19
 driedaagse 85
 driedaagse oefening 85
 Drie-eenheid 166
 Drie-eenheid, Heilige ~ 166
 drieherendienst 60
 drieherenmis 60
 drieherige mis 60
 drieliuk 25
 Drievuldigheid 116, 165

Drievuldigheid, feest van de ~ 116
 Drievuldigheid, feest van de Heilige ~ 116
 DRIEVULDIGHEID, HEILIGE ~ 165
 Drievuldigheid, Heilige ~ 116, 165
 Drievuldigheid, zondag van de Heilige ~ 117
 Drievuldigheids, Heilige ~ 166
 DRIEVULDIGHEIDSZONDAG 116
 Drievuldigheidszondag 116
 Drievuldigheidzondag 116
 DRINKEN, STIEKEM UIT DE AMPULLEN ~ 75
 drommel 164
 dubbele maria 14
 duiker 164
 duimkruisje geven, een ~ 98
duimkruiske geven, een ~ 98
 Duits kerkhof 44
 DUIVEL 163
 duivel 164
duivel (mv.) 163
 duivel, de ~ in zich hebben 164
 duivel, door de ~ bezeten 164
 duivel, in de ~ bezeten 164
 duivel, met de ~ bezeten 164
 duivel, van de ~ bezeten 164
 DUIVEL, VAN DE ~ BEZETEN 164
 duivelbezeten 164
duivelen 163
 duivels 163
 duivelsengelen 163
 durch de week, zondag ~ 102
 durchdeweekse mis 58
 duwen, blaasbalg ~ 81
 DWARSBEUK 3
 dwarsbeuk 3
 dwarsschip 3

E

EED 172
 EED AFLEGGEN, EEN ~ 172
 eed doen, een ~ 171
 EEN AFLAAT VERDIENEN 87
 een avondkruisje geven 98
 een bedegang doen 138
 een bedevaart doen 137
 een bedevaart gaan 137
 een bedevaart houden 137
 een bedevaart maken 137
 een bedevaartgang doen 138
 een bedevaartsgang doen 138
 een bedevaartweg doen 138
 een bedeweg doen 137
 een bedeweg gaan 137
 een bedeweg houden 138
 een bedeweg maken 138
 een beeëvaart doen 137
 een beeëvaart halden 137
 een beeëweg doen 137
 een beegang doen 138
 een beeëgank doen 138
 een beeëvaart doen 137
 een beeëvaart gaan 137
 een beeëvaart haojen 137
 een beeëvaart houden 137
 een beeëvaart maken 137
 een beeëvaartgang doen 138
 een beeëvaartsgang doen 138
 een beeëvaartweg doen 138
 een beeëweg doen 137
 een beeëweg gaan 137
 een beeëweg houden 138
 een beeëweg maken 138
 een belofte doen 171
 een bidgang doen 138
 een bidgang maken 138
 een bidvaart doen 137
 een bidvaart houden 137
 een bidvaart maken 137
 een bidweg doen 138
 een bidweg gaan 138
 een bidweg houden 138
 een bidweg maken 138
 een dankgebed doen 89
 een die wonderen doet 165
 een die zich biecht 153
 een duimkruisje geven 98
een duimkruiske geven 98
 EEN EED AFLEGGEN 172
 een eed doen 171
 een gang doen 138
 een gelofte afleggen 171
 EEN GELOFTE DOEN 170
 een gelofte doen 170
 een gelofte houden 171
 een goedenachtskruisje geven 98
een goedenachtskruiske geven 98
 een keer luiden 38
 een kniebuiging maken 55
 een kruinke scheren 150
 een kruintje scheren 150
 een kruis maken 90
 een kruis slaan 90
 EEN KRUISJE GEVEN 98
 een kruisje geven 98
 een kruisje maken 90, 98
een kruiske geven 98
een kruiske maken 90
 EEN KRUISTEKEN MAKEN 90
 een kruisteken maken 90
 een kruisteken slaan 90
 een kruiszeichen maken 90
een kruits maken 90
een kruits slaan 90
een kruitske geven 98
een kruitske maken 90, 98

een kruisteken maken 90
een kruitszeichen maken 90
 een kwartier voor de mis luiden 37
 een mens met God verzoenen 155
 een nachtkruisje geven 98
een nachtkruiske geven 98
een nachtkruiske geven 98
 een opzetten 174
 een roep gehad hebben 148
EEN ROZENHOEDJE BIDDEN 89
 een van de zang 78
een van de zank 78
 eenjarige 114
 EER AAN DE VADER 91
 Eer aan de Vader 91
 Eer zij de Vader 91
 eerbaar 172
EERHERSTELLEND COMMUNIE 61
eerste commune 144
 EERSTE COMMUNIE 144
 eerste communie 144
 eerste donderdag na Sinksen 117
eerste heilige commune 144
 eerste heilige communie 144
 eerste heilige mis 151
 eerste keer luiden, de ~ 37
 eerste keer luiden, voor de ~ 37
 eerste keer tinken, voor de ~ 37
eerste kommelion 144
 eerste kommunion 144
 eerste lezing 61
 eerste liedje 61
eerste lieke 61
 eerste Lieve-Vrouw 125
eerste Lievrouw 125
 EERSTE LUIDEN VOOR DE MIS 36
 eerste maal luiden, de ~ 36
 eerste mis 56, 151
 EERSTE MIS VAN DE NEOMIST 151
 eerste zondag na Pinksten 116
 eerste zondag na Sinksen 116
 eerstmis 56
 eerwaarde heer 179
 eerzaam 172
EEUWIG 163
 eeuwig licht 99
 eeuwigdurende aanbidding 85
 eeuwige aanbidding 85
 eigen banken 12
 eigen plaatsen 13
 eigen stoelen 13
 eigen van de mis 83
 eigene van de mis 83
 EIND VAN DE MIS, ZEGEN AAN HET ~ 68
eksaal 10
ekzaal 10
 elektrisch lampje 99
elektrisch lampke 99

emel 8
 emmer 75
 emmer met wijwater 75
ENGEL 163
 engel des Heren 32
 ENGEL DES HEREN 92
 Engel des Heren 92
 engel des Heren luiden, de ~ 39
 engel des Herenklok 32
 engel¹ 32
 engel² 135
 ENGELBEWAARDER 163
 engelmewaarder 163
 engelen 135
 engelen, afgevallen ~ 163
 engelen, afvallige ~ 163
 ENGELLEN, GEVALLEN ~ 163
 engelen, gevallen ~ 163
 engelen, ongehoorzame ~ 163
 engelenkerkhof 43
 engelenklok 33
 engelenklokje 33
engelenklokske 33
 ENGELNEMIS 59
 engelenmis 59
engelke 135
engelkes 135
engelkesmis 59
 engelenklokje 33
engelenklokske 33
 engelmis 59
 Engels kerkhof 44
engelsje 135
 engelenklokje 33
engelsklokske 33
 engelsmis 59
engeltje 135
 engeltje 135
 engeltjes 135
 engeltjesmis 59
engzaal 10
enksaal 10
 EPISTEL 61
 epistel 61
 epistelgang 5
epistelgank 5
 epistelkant 5
epistelzij 5
 epistelzijde 5
Ere zij de Vader 91
 ere, zondag in ~ houden 168
EREBOOG 149
EREBOOG VOOR DE JONGE PRIESTER 149
 eregraven 44
eregraver 44
 erekerkhof 44
eremiet 182
 eremis 151
 ereperk 44
 ereveld 44

erger 174
 ergernis 174
 erring 174
 eten, danken na het ~ 89
 eten, geen vlees ~ 170
 eten, vleesloos ~ 170
 EVANGELIE 61
 evangelie 61
 evangelie, kant van het ~ 4
EVANGELIE, LAATSTE ~ 61
 evangelieboek 50
 evangeliegang 4
evangeliegank 4
 evangeliekant 4
 evangelium 61
evangeliumzij 4
 evangeliumzijde 4
 evenmens 170
 evennaaste 170
 ezel 35

F

faar 178
 fakkell 134
 fakkelen 117
 fakkelenintus 128
FAMILIE, CONGREGATIE VAN DE HEILIGE ~ 177
 familie, heilige ~ 19, 108
 fatsoenlijk 172
 feest 102
 feest van de Drievuldigheid 116
 feest van de Heilige Drievuldigheid 116
feest van Ons-Lieve-Vrouwke 105
feest van Ons-Lievrouw 104
 feest van Onze-Lieve-Vrouw 104
 feest van Onze-Lieve-Vrouwte 104
feest van Sint-Jannes de Doper 122
 feest van Sint-Johannes de Doper 122
 feest van Sint-Jozef 120
 feestdag 101, 102, 103
 FEESTDAG VAN EEN HEILIGE 102
 FEESTDAG VAN MARIA 104
feestdag van Ons-Lieve-Vrouw 105
 feestdag van Onze-Lieve-Vrouw 105
 feestdag van Onze-Lieve-Vrouw-Hemelvaart 125
 FEESTDAG VAN SINT-ANDREAS 128
 FEESTDAG VAN SINT-ANTONIUS ABT 118

FEESTDAG VAN SINT-ANTONIUS
VAN PADUA 121
FEESTDAG VAN SINT-BARBARA
128
FEESTDAG VAN SINT-BAVO 127
FEESTDAG VAN SINT-BLASIUS
119
FEESTDAG VAN SINT-DONATUS
123
FEESTDAG VAN SINT-GERLACHUS
117
FEESTDAG VAN SINT-HUBERTUS
127
FEESTDAG VAN SINT-JAN 122
FEESTDAG VAN SINT-JOZEF 119
FEESTDAG VAN SINT-LAMBERTUS
126
FEESTDAG VAN SINT-MAARTEN
127
FEESTDAG VAN SINT-MARCUS
120
FEESTDAG VAN SINT-MARGARETHA
123
FEESTDAG VAN SINT-MICHEL
120
FEESTDAG VAN SINT-PETRUS EN
SINT-PAULUS 122
FEESTDAG VAN SINT-REMIGIUS
126
FEESTDAG VAN SINT-ROCHUS
124
FEESTDAG VAN SINT-SERVATIUS
121
FEESTDAG VAN SINT-VALENTIJN
119
feestdag, avond voor een ~
103
feestdag, geboden ~ 103
feestdag, grote ~ 102
feestdag, hoge ~ 102
feestdag, kerkelijke ~ 101
FEESTDAG, VERPLICHTE ~ 103
feestdag, verplichte ~ 103
feestelijke preek 62
feestmissaal 51
FEESTPREDICATIE 62
feestpredicatie 62
feestpredig 62
feestpredik 62
feestpreek 62
feestrede 62
feestsermoen 62
feierdag 102
femel 96
femelaar 96
femelkont 96
fezelen 94
fiezelen 94
figuur 15
fijler 8
firmbriefje 147

firmbriefke 147
firmen 147
firmung 146
firmungsschijn 147
flambie 134
flambiel 134
FLAMBOUW 134
flambouw 134, 155
floeren stoel 14
fluisteren 95
fontein 27
fonteinsje 27
fonteintje 27
fonteintje, heilig ~ 27
FRANCISCAAN 182
franciscaan 182
franciscaner 182
franciscanermonnik 182
Franse pateren 182
Franse paters 182
frater 181
frère 181
Fronleichnahm 117
fünf wonden 16

G

gaan biechten, met de
molenpaard ~ 114
gaan zitten, op de knieën ~ 55
gaan, bedensweg ~ 137
gaan, bedevaart ~ 136
gaan, bedeweg ~ 137
gaan, bedewegen ~ 137
GAAN, BIECHTEN (~) 152
gaan, biechten ~ 152
gaan, communie ~ 67
gaan, de bedevaart ~ 137
gaan, de communie ~ 67
gaan, de offergang ~ 66
gaan, een bedevaart ~ 137
gaan, een bedeweg ~ 137
gaan, een bidweg ~ 138
GAAN, IN ONDERTROUW ~ 147
gaan, met de bedevaart ~ 137
gaan, met de kleezaad ~ 114,
152
gaan, met de klip ~ 63
gaan, met de molenpaard ~ 114
gaan, met de processie ~ 138
gaan, met de schaal ~ 63
gaan, mis ~ 50
gaan, naar bedevaart ~ 137
gaan, naar bedeweg ~ 137
gaan, naar de bedevaart ~ 137
gaan, naar de catechismus
~ 148
gaan, naar de communie ~ 67
gaan, naar de kerk ~ 50, 88
GAAN, NAAR DE MIS ~ 50

gaan, naar de mis ~ 50
gaan, naar de offer ~ 66
gaan, naar de pastoor ~ 148
gaan, naar de pastorie ~ 148
gaan, naar pastoor ~ 147
gaan, om de altaar ~ 66
gaan, om de offer ~ 66
GAAN, OP BEDEVAART ~ 136
gaan, op bedevaart ~ 137
gaan, op bedeweg ~ 137
gaan, op bidtocht ~ 138
gaan, op bidvaart ~ 137
gaan, op bidweg ~ 138
gaan, op de bedevaart ~ 137
gaan, op pelgrimage ~ 138
gaan, over de bank ~ 148
gaan, pastoor ~ 147
gaan, rondom de
communiebank ~ 66
gaan, te bedevaart ~ 137
gaan, te biecht ~ 152
gaan, te biechte ~ 152
GAAN, TE COMMUNIE ~ 67
gaan, te communie ~ 67
GAAN, TEN OFFER ~ 66
gaan, ten offer ~ 66
gaan, ter bedevaart ~ 137
GAAN, TER BEGRAFENIS ~ 158
gaan, tot de communie ~ 67
gaan, zich biechten ~ 152
gaan, zich te biechte ~ 152
galderen 38
gallokker 31
galm 35
galmen 38
GALMGATEN 30
galmgaten 30
galmgater 30
galmgaters 30
galmkotten 31
galmkotter 31
galmkotters 31
galmlokken 31
galmlokker 31
galmsgaten 30
galmsgater 30
galmvensters 31
galmvensters 31
gang 4
gang doen, een ~ 138
gang, grote ~ 3
gang, kleine ~ 4
gang, lange ~ 7
gang, middelste ~ 3
gang, middenste ~ 3
gangetje 7
gangske 7
gank 4
gank, grote ~ 3
gank, kleine ~ 4
gank, lange ~ 7

gank, middelste ~ 3
gank, middenste ~ 3
 ganse jaar, misboek voor het
 ~ 51
 gardiaan 180
 gauwkletsje 59
gauwkletske 59
 gauwmis 59
 gebed uit dankbaarheid 90
 gebed voor de stervende 157
 gebed voor een stervende 157
GEBED(EN) 89
 gebed, altijdurend ~ 85
 gebeden der stervende 157
 gebeden van de stervende 157
 gebeden, boek met
 godvruchtige ~ 51
 gebeden, kerkboek met ~ 51
 gebeden, laatste ~ 157
 gebedenboek 51
 gebedenboekje 51
 gebedsboek 51
 gebedstoel 14
 gebedsuur 85
 GEBEDSWEEK 86
 gebedsweek 86
gebeeën der stervende 157
gebeeën van de stervende 157
gebeeën, kerkboek met ~ 51
gebeeën, laatste ~ 157
gebeeën, leste ~ 157
gebeeënboek 51
gebeeënboekse 51
 geboden dag 104
 geboden feestdag 104
 geboden zondag 104
gebonen zondag 104
gebooiën dag 104
gebooiën feestdag 104
gebooiën zondag 104
 gebrandschilderd raam 9
 gebroken Pasen 115
 gedachtenisbeeldje 139
 gedachteniskruis 47
gedachteniskruits 47
 gedachtenismis 59
 gedachtenisprentje 139
gedachtenisprentsje 139
 gedachtenisvaantje 140
 gedag houden, de ~ 67
 gedeelte, algemeen ~ 44
 gedeelte, ongewijd ~ 44
 gedeeltelijke aflat 84
 gedenkkrans 47
gedenkkruits 47
 gedrenkte draad, in was ~ 54
 gedurende aanbidding 85
 gedurige aanbidding 85
 GEDURIGE AANBIDDING 85
gee vlees eten 170
 geen absolutie krijgen 152

geen vlees eten 170
 geen vlees gebruiken 170
geesliche 178
geeslig 178
geesteliche 178
geestelig 178
geestelijk 178, 179
 geestelijk woord 86
 GEESTELIJKE 178
 geestelijke 178, 179, 180
GEESTELIJKE COMMUNIE 61
 geestelijke heer 179
 geestelijke toespraak 86
 geestelijke, wereldlijke ~ 179
 geestelijke, wereldse ~ 179
 geesteling 179
 geuwoop 142
 gefässe, gewijde ~ 72
 gefirmt worden 147
 geheimen 93
 GEHEIMEN VAN DE ROZENKRANS 93
 gehemelte 8
GEHOORZAMEN 172
 gehuurde plak 13
 gehuurde stoelen 13
 geit, bange ~ 96
 gek 96
 gekleed worden 150
 gekleurde venster 9
 geknied zitten 55
 GEKNIELD ZITTEN 55
 geknied zitten 55
 gekochte plaatsen 13
 gekruiste lieveheer 16
gekruiste lievenheer 16
 geld 11
 geld rondhalen 64
 geld voor de offerblok 11
 geld voor te offeren 11
 geldoffer 11
 geldophaler 64
 geldschaal 65
 geldschrank 26
 gelegenheid 153
 gelegenheid om te biechten 153
 gelegenheid te biechten 153
 gelegenheid tot biechten 153
 gelegenheid voor te biechten 153
 gelegenheid voor zich te
 biechten 153
 GELEZEN MIS 56
 gelezen mis 56, 58
 gelijk, allemaal ~ 83
 gelijke, zijns ~ 170
 GELOFTE 170
 gelofte 170
 gelofte afleggen 170
 gelofte afleggen, een ~ 171
 gelofte doen 170
 GELOFTE DOEN, EEN ~ 170
 gelofte doen, een ~ 170

gelofte houden, een ~ 171
GELOFTEGESCHENK 136
 GELOOF 164
 geloof 164
GELOOFD ZIJ JEZUS CHRISTUS 89
 geloofsbelijdenis 92
GELOVEN 163
 geloven 171
 gelovige die gaat biechten 153
 geluid 35
 gelukzalig 164
 gelukzaligen 163
gelukzelig 164
gelukzielig 164
 gemeen 173
 gemeentebanken 13
 gemeentekerkhof 43
 genadeoord 139
generaal biecht 151
GENERALE ABSOLUTIE 151
GENERALE BIECHT 151
 generale biecht 151
 generale, een - 151
 gepachte banken 12
 gepachte plaatsen 13
 gepachte plaatsen, niet ~ 13
 gereformeerd kerkhof 43
gereformeerde kerkhof 43
 gerfkamer 26
 Gericht, laatste ~ 163
 Gerlachus, Heilige ~ 118
 geroepen 149
 geroepen worden 148
 geschilderd gewelf 8
geseliche 178
geselig 178, 179
geselijk 178, 179, 180
geselijk, wereldlijke ~ 179
geselijke 178
 gesetz 93
 gesloten kapel 45
gesloten kapelke 45
gesloten kapelleke 45
 GESLOTEN KAPELLETJE 45
 gesloten kapelletje 45
 gesloten tijd 168
 gestichte jaardienst 60
GESTICHTE MIS 55
 gestorvenen, bedeboek van de
 ~ 52
 get wat deugt 172
 getuige oproepen, God als ~ 174
 geuzenkerkhof 43
 GEVALLEN ENGELN 163
 gevallen engelen 163
 gevallen 163
 geven, absolutie ~ 154
 geven, absolution ~ 154
 GEVEN, DE ABSOLUTIE ~ 154
 geven, de laatste sacramenten
 ~ 155

geven, de sacramenten ~ 155
 geven, de zegen ~ 154
 geven, een avondkruisje ~ 98
 geven, een duimkruisje ~ 98
 geven, een goedenachtskruisje ~ 98
 GEVEN, EEN KRUISJE ~ 98
 geven, een kruisje ~ 98
 geven, een nachtkruisje ~ 98
 geven, heilig oliesel ~ 156
 geven, heilige olie ~ 156
 geven, heilige olij ~ 157
 geven, het schuifje ~ 152
 geven, laatste öl ~ 157
 geven, vormsel ~ 147
 GEVORMD WORDEN 147
 gevormd worden 147
gevormp worden 147
 gewaden 68
 GEWADEN, LITURGISCHE ~ 68
 gewaden, liturgische ~ 68
GEWAS, BIDDAG VOOR HET ~ 115
gewelb 8
 GEWELF 8
 gewelf 8
 gewelf, beschilderd ~ 8
 gewelf, geschilderd ~ 8
 gewelfs 8
 gewelfschilderij 8
 GEWELFSCHILDERING 8
 gewelfschildering 8
 gewelfsel 8
 gewelfte 8
gewesen 153
 GEWETEN 153
 geweten 153
gewijd priester, pas ~ 150
GEWIJD WORDEN, (PRIESTER) ~ 149, 150
 gewijd, pas ~ 150
 gewijde gefasse 72
 gewijde priester 150
 gewijde priester, juist ~ 150
 gewijde priester, nieuwe ~ 150
 gewijde priester, pas ~ 150
 gewijde vaten 72
 gewijde, een pas ~ 150
 gewissen 153
 gewone banken 13
 gewone mis 58
 gewone zondag 102
gewoon mis 58
gewulf 8
gewulf, beschilderd ~ 8
gewulfd 8
gewulfs 8
gewulfschildering 8
gewulfsel 8
 gezamenlijk beden 143
gezamenlijk beënen 143
 gezang 78, 81, 83

gezag, gregoriaans ~ 82
 gezang, vast ~ 83
 gezangen van de mis, vaste ~ 82
 gezangen, gregoriaanse ~ 82
 gezangen, Latijnse ~ 82
 gezangen, mis met liturgische ~ 57
 gezangen, vaste ~ 82
 gezangen, vaste Latijnse ~ 82
 gezangen, wisselende ~ 83
gezank 78, 81, 83
gezank, gregoriaans ~ 82
gezank, vaste ~ 83
gezankt, gregoriaans ~ 82
 gezinsmis 58
 GEZONGEN MIS 57
 gezongen mis 57
 gezongen mis, meerstemmige ~ 57
 GIERIG 172
glas-i-lood 9
glas-i-loodraam 9
glas-i-loodvenster 9
 glas-in-lood 9
 glas-in-lood, raam met ~ 9
 GLAS-IN-LOODRAAM 9
 glas-in-loodraam 9
 glas-in-loodruit 9
 glas-in-loodvenster 9
 glasraam 9
gloof 164
 GLORIA 61
 Gloria aan de Vader 91
 Glorie aan de Vader 91
 Glorie zij de Vader 91
 God 166
 God als getuige oproepen 174
 God blameren 174
 GOD DE VADER 166
 God de Vader 166
 God, Heer ~ 166
 God, Onze Heer ~ 67, 166
 God, vijf wonden van Onze Heer ~ 16
godeslasteren 174
 godlasteren 174
 godsdienst 162
 godsdienstles 162
 GODSDIENSTONDERRICT OP ZONDAG 161
godshalter 11
 godshouder 11
godslamke 99
 godslamp 99, 155
 godslampje 99
godslampke 99
 godslaster 173
 GODSLASTEREN 173
 godslasteren 174
 GODSLASTERING 173

godslastering 173
 godslicht 99, 155
 godsvloek 173
 godver 174
 godverren 174
 godvruchtig boek 51
 godvruchtige gebeden, boek met ~ 51
goe mis 56
Goe Samstag 113
Goe Vrijdag 113
Goe Week 113
 goed 172
 Goede Dondersdag 113
 goede herder 16
 goede mis 56
 Goede Samstag 113
 GOEDE VRIJDAG 113
 Goede Vrijdag 113
GOEDE VRIJDAG, DIENST VAN ~ 110
 GOEDE WEEK 112
 Goede Week 113
 Goede Zaterdag 113
 goedenachtskruisje geven, een ~ 98
goedenachtskruisje geven, een ~ 98
Goei Week 113
Goeie Vrijdag 113
Goeie Zaterdag 113
 goensdag, vergulde ~ 109
Goew Week 113
Goewe Vrijdag 113
 gong 25
 gong, grote ~ 25
 gordelriem met staafhouder 133
 gotteslasteren 174
 gouden kelk 72
 gouden krans 19
 gouden kring 19
 gouden mis 106
gouve mis 106
gouw mis 106
Gouwe Samsdag 113
gouwen kelk 72
gouwen krans 19
gouwen krink 19
gouwen mis 106
graaf 42
 GRAF 42
 graf 42
 GRAF, HEILIG ~ 110
 graf, kruis op het ~ 44
 graf, kruis van het ~ 44
 GRAFKRUIS 44
 grafkruis 44
grafkruits 44
 grafmonument 44
grafstee 44
 grafsteen 44
 graftombe 44

GRAFZERK 44
 grafzerk 44
 grand-mère 34
grauw begijnen 183
grauw nonnen 183
grauw zusters 183
 grauwe begijnen 183
 grauwe nonnen 183
 grauwe zusters 183
 gregoriaans gezang 82
gregoriaans gezank 82
gregoriaans gezant 82
 gregoriaans liedje 82
 gregoriaanse gezangen 82
 gregoriaanse liedjes 82
 gregoriaanse mis 57
 GREGORIAANSE MISGEZANGEN 82
 gregoriaanse zang 82
gregoriaanse zank 82
 grenskruis 47
grenskruits 47
 Grietje 123
Grietsje 123
grijs begijnen 184
grijs nonnen 184
grijs zusterkes 183
grijs zusterkes van Schimmert 183
 grijze begijnen 184
 grijze nonnen 184
 grijze zusters 183
 grijze zusters van Schimmert 183
Groen Kruits, zuster van het ~ 181
 Groene Dondersdag 113
 Groene Kruis, zuster van het ~ 181
 Groene Kruiszuster 181
 grond, niet-gewijde ~ 43, 44
 grond, ongewijde ~ 43, 44
 grond, ongezegende ~ 43
 groot altaar 23
 groot boek 50
 groot koor 22
 groot koormisboek 50
 groot misboek 50
 groot missaal 50, 51
 GROOTJUFFER 177
 grote altaar 23
 grote bel 25, 77
 grote biecht 151
 grote bronk 132
grote commune 146
 grote communie 146
 grote deur 6
 grote feestdag 102
 grote gang 3
grote gank 3
 grote gong 25
 grote ingank 6

grote ingank 6
 grote kaars 135
 grote kelk 72
 grote kelk met deksel 72
 grote kerkdeur 6
 grote klok 34
 grote klok luiden, de ~ 37, 40
grote kommelion 146
 grote kommunion 146
 grote koorjong 76
 grote Lieve-Vrouw 125
 grote misdienaar 76
grote misdienaar 76
grote missaal 50, 51
 grote missendiender 76
 grote Pasen 146
grote percessie 131
 grote poort 6
grote poorts 6
 grote processie 131
 grote schaal 65
 grote toren 28
 grote vaan 133
 grote vasten 109
 grote vastendag 169
 grote vierdag 102
 grote wijzer 30
 grote zonde 173
grote zongt 173
grote zonz 173
gul mis 106
 GULDEN MIS 106
 gulden mis 106
gulje mis 106
gulle mis 106

H

haaf augustus 124
haaien, beevaart ~ 137
haaien, te doop ~ 142
haaien, ten doop ~ 142
haaien, zijn Pasen ~ 114
haaien, zondag ~ 168
 haan 29
 haan op de kerktoren 29
 haan op de toren 29
 haan van de toren 29
haan, mager ~ 170
haan, zijn Pasen ~ 114
haan, zondag ~ 168
haanke 29
haanke oppen toren 29
haanke van de kerktoren 29
haanke van de toren 29
 haantje 29
 haantje op de toren 29
 haantje van de kerktoren 29
 haantje van de toren 29
haantsje 29
haantsje van de toon 29
haantsje van de toren 29
 haanverterens 124, 126
 haast bedden 94
 HAGELKRUIS 47
 hagelkruis 47
hagelkruits 47
hagen, de kerkgang ~ 88
hagen, paat ~ 142
hagen, Pasen ~ 114
hagen, ten doop ~ 142
hagen, zijn Pasen ~ 114
hagen, zondag ~ 168
 hal 7
halden, bedevaart ~ 137
halden, doop ~ 142
halden, een beevaart ~ 137
halden, Pasen ~ 114
halden, ten doop ~ 142
halden, zijn Pasen ~ 114
halden, zondag ~ 168
halden, zondag in ere ~ 168
 halen, aflaat ~ 87
 halen, aflaten ~ 88
 half augustus 124
 HALFMIS 65
 halfmis 65, 66
 Halfoogst 124
Halfoos 124
Halfoost 124
 halftwaalf luiden 39
 halftwaalf, mis van ~ 59
 halftwaalfse mis 59
 halfuur luiden 37
 halfuur luiden, de ~ 37
 halfuur luiden, het ~ 37
 halfuur slaan, het ~ 37
 HALFVASTEN 110
 halfvasten 110
 halfvastenszondag 110
 halfvastenszondag 110
halfvasteszondag 110
halmgater 31
halmsgater 31
 Halve Oogst 124
Halve Oos 124
 HALVE ZONDAG 103
 halve zondag 103
 halvemis 66
 halvermis 66
halverweegs 66
 halverwege 66
 halverwegs 66
 halves 66
 halves mis 66
 hamel 34, 35
 hamer 34, 35
 HAMER VAN DE KLEPKLOK 34
 hamer van een klepklok 35
hangkapelleke 46

hangkappelletje 46
haojen, biecht ~ 151
haojen, de kerkgank ~ 88
haojen, de kruisweg ~ 87
haojen, een beevaart ~ 137
haojen, Pasen ~ 114
haojen, pesjonkele ~ 87
haojen, ten doop ~ 142
haojen, ter doop ~ 142
haojen, vasteldag ~ 170
haojen, zijn Pasen ~ 114
haojen, zondag ~ 168
haos 94
haos beeën 94
 Hart Jezus 16
 Hart Jezus, Heilig ~ 16
 Hart Jezusbeeld 16
 Hart van Jezus, Heilig ~ 16
 HATEN 172
haupselter 23
haupsijank 6
 hauptaltaar 23
 hauptsaltaar 23
 hauptsingang 6
haven, zondag ~ 168
heen, zijn Pasen ~ 114
 heer 178, 179
 Heer God 166
 Heer God, Onze ~ 67, 166
 Heer God, vijf wonden van
 Onze ~ 16
 Heer Gods, Onze ~ 67
 heer, eerwaarde ~ 179
 heer, geestelijke ~ 179
 Heer, Ons ~ 67
 Heer, Onze ~ 67
 heer, wereldlijke ~ 179
 heergod 15
 heergodje 15
 heergodsbedriegerij 173
heergodsje 15
 heergodswindmaker 80
 heg 43
 heg, buiten de ~ 43
 heg, onder de ~ 43
heilgen 163
 HEILIG 163
 heilig fonteintje 27
 HEILIG GRAF 110
 Heilig Hart 16
 Heilig Hart Jezus 16
 Heilig Hart van Jezus 16
 Heilig Hart, beeld van het
 ~ 16
 Heilig Hart, lampje bij het
 ~ 99
 Heilig Hart, scapulier van het
 ~ 99
 HEILIG HARTBEELD 16
 Heilig Hartbeeld 16
 Heilig Hartbeeldlampje 99

Heilig Hartbeeldlampke 99
Heilig Hartbeeldtafelke 98
 Heilig Hartbeeldtafeltje 98
 Heilig Hartdisje 98
Heilig Hartdiske 98
 Heilig Hartkruis 16
Heilig Hartlamke 99
 HEILIG HARTLAMPJE 98
 Heilig Hartlampje 99
 Heilig Hartlampje,
 altijdbrandend ~ 99
Heilig Hartlampke 99
Heilig Hartlichtske 99
 Heilig Hartlichtje 99
 Heilig Harts, tafeltje ~ 98
 Heilig Hartsbeeld 16
Heilig Hartscappelier 99
Heilig Hartscappelierke 99
 HEILIG HARTSCAPULIER 99
 Heilig Hartscapulier 99
 Heilig Hartscapuliertje 99
Heilig Hartschabbelier 99
Heilig Hartschappelier 99
 Heilig Hartdisje 98
Heilig Hartdiske 98
 Heilig Hartsscapulier 99
Heilig Hartsschabbelier 99
 Heilig Hartstaander 98
Heilig Harttafelke 98
 HEILIG HARTTAFELTJE 98
 Heilig Harttafeltje 98
 heilig huisje 45, 46
heilig huiske 45, 46
 heilig kastje 20
 HEILIG OLIESEL 156
 heilig oliesel 156
 heilig oliesel geven 156
 HEILIG OLIESEL ONTVANGEN, HET
 ~ 154
 heilig oliesel toedienen 156
 HEILIG OLIESEL TOEDIENEN, HET
 ~ 156
 HEILIG PUTJE 27
 heilig putje 27
heilig putsje 27
heilig putteke 27
 Heilig Sacrament, processie
 van het ~ 131
 heilig vaatwerk 72
 heilig werk 72
 heiligavond 103, 107
 heiligavond luiden 40
 heiligavond trekken 40
 heiligdag 101, 102
 heiligdag, afgezatte ~ 103
 heiligdom 20, 139
 HEILIGDOMSVAART 136
 heilige 15, 106
 Heilige Andreas 128
 Heilige Andries 128
 Heilige Antonius 118, 121

Heilige Antonius van Padua
 121
 Heilige Antoniusdinsdag 122
 Heilige Barbara 128
 Heilige Bavo 127
 Heilige Blasius 119
heilige commune 67, 144
 HEILIGE COMMUNIE 144
 heilige communie 67, 144,
 156
 heilige communie, eerste ~ 144
 heilige communie, plechtige
 ~ 146
Heilige Donatius 124
 Heilige Donatus 124
 Heilige Drie-eenheid 166
 Heilige Drievuldigheid 116, 165
 HEILIGE DRIEVULDIGHEID 165
 Heilige Drievuldigheid, feest
 van de ~ 116
 Heilige Drievuldigheid, zondag
 van de ~ 117
 Heilige Drievuldigheids 166
 heilige familie 19, 108
 HEILIGE FAMILIE, CONGREGATIE
 VAN DE ~ 177
 Heilige Geest 182
 HEILIGE GEEST, PATERS VAN DE
 ~ 182
 Heilige Geest, paters van de
 ~ 182
 Heilige Gerlachus 118
 HEILIGE HOSTIE 67
 heilige hostie 67, 156
 Heilige Hubertus 127
 Heilige Hubertusdag 127
 heilige in een nis 46
 Heilige Jozef 119
 heilige jozef 18
 heilige jozep 19
 HEILIGE KINDSHEID,
 BROEDERSCHAP VAN DE ~ 177
heilige kommelion 144
 heilige kommunion 144
 Heilige Lambert 126
 Heilige Lambertus 126
 Heilige Maagd Maria 17
 Heilige Maagd, scapulier van
 de ~ 100
Heilige Magriet 123
 Heilige Marcus 120
 Heilige Margriet 123
 Heilige Maria-Onbevlekt-
 Ontvangen 129
 Heilige Martinus 128
 Heilige Michaël 121
 Heilige Michiel 120
 heilige mis 56
 heilige mis, eerste ~ 151
 heilige olie 156
 heilige olie bedienen 156

- heilige olie geven 156
 heilige olie toedienen 156
 heilige olie, laatste ~ 156
 heilige olig 156
 heilige olig geven 157
heilige oling geven 157
 Heilige Peter en Paul 123
 Heilige Petrus en Paul 123
 Heilige Petrus en Paulus 123
 Heilige Remigius 126
 Heilige Rochus 124
 heilige sacramentsprocessie 131
 Heilige Servaas 121
 Heilige Servatius 121
 heilige sint-jozef 18
 Heilige Valentijn 119
 heilige vaten 72
heilige vader 72
 HEILIGE, FEESTDAG VAN EEN ~ 102
 heiligeavond 103, 107
 heiligeavond luiden 40
 HEILIGEDAG 101
 heiligedag 101, 102, 104
 heiligedag, afgezatte ~ 103
 heiligedag, hoge ~ 103
 heiligen 108, 163
 HEILIGEN, ZALIGEN 163
 heiligen, zondag ~ 168
 heiligenacht 107
 HEILIGENBEELD 15
 heiligenbeeld 15
 heiligenbeelden 108
 heiligenbeeldje 15, 100
 heiligenbeeldjes 108
heiligenbeeldsje 15, 100
heiligenbeeldsjes 108
heiligenbeelsje 100
heiligenbeleke 100
 heiligenfiguur 15
 heiligenhuis 132
 heiligenhuisje 45, 46, 132
heiligenhuiske 45, 46, 132
heiligenkapelke 45
 heiligenkapelletje 45
heiligenkaskje 46
 heiligenkastje 46
 heiligenkrans 19
 heiligenkransje 19
heiligenkranske 19
 heiligenkroon 19
 HEILIGENMEDAILLE 100
 heiligennis 46
 heiligennisje 46
heiligenniske 46
 HEILIGENPRENTJE 100
 heiligenprentje 100, 139
heiligenprentsje 100
 heiligenputje 27
 heiligenring 19
 heiligenschijn 19
 heiligenschijnkrans 19
 heiligenschildje 100
 heiligje 100
 heiligmorgen luiden 39
 heilignis 46
heiligiske 100
 heiliguur 85
 heilsdoener 165
 heilzaam 172
heinke pek 164
 heintje pek 164
hek 43
hek, buiten de ~ 43
hek, onder de ~ 43
 HEL 163
HEL, VOORGEBORCHTE VAN DE ~ 163
 hellebaard 52
 help 133
 helpers, koster en zijn ~ 41
 hemd, zondag met een zwart ~ 103
 hemd, zondag zonder mis en zonder schoon ~ 103
 hemd, zondag zonder schoon ~ 103
 hemd, zondag zuiver schoon ~ 103
 HEMEL 163
 hemel 8, 134
 hemel, die loopt met de ~ 134
 hemel, drager van het ~ 134
 hemeldrager 134
 hemelsakker 174
 hemelsdrager 134
 hemelssakker 174
 Hemelvaart 115
 Hemelvaart, Christi ~ 116
 Hemelvaartdag 116
 HEMELVAARTSDAG 115
 Hemelvaartsdag 116, 125
hemp, zondag met een zwart ~ 103
hemp, zondag zonder mis en zonder schoon ~ 103
 herdenkingskruis 47
herdenkingskruits 47
 herder, goede ~ 16
herderinneke 135
 herderinnetje 135
herderkesmis 107
 herders 108
 herdertjesmis 107
Here God 166
Here God brengen, Onze ~ 155
Here God, Onze ~ 67
heregod 15
heregodsje 15
 heremiet 182
 heren, hoogmis met drie ~ 60
 heren, mis bet drie ~ 60
 HEREN, MIS MET DRIE ~ 60
 heren, mis met drie ~ 60
 HEREN, MIS MET VIER ~ 60
 heren, mis met vier ~ 60
 herhaling 146
 herinneringskruis 47
 herinneringsprentje 139
herinneringsprentsje 139
 hernieuwing doopbeloften 146
 hernieuwing van de doopbeloften 146
 Herz Jesu 16
 Herz Jesus 16
 HET ANGELUS LUIDEN 38
 het angelus luiden 39
 het avondklokje luiden 40
het avondklokske luiden 40
 het bedeklokje luiden 40
het beeklokske luiden 40
het deurke krijgen 152
het deurke sluiten 152
 het deurtje krijgen 152
 het deurtje sluiten 152
 het doopkindje vasthouden 142
 het halfuur luiden 37
 het halfuur slaan 37
HET HEILIG OLIESEL ONTVANGEN 154
 HET HEILIG OLIESEL TOEDIENEN 156
 het kind dragen 142
 het kind vasthouden 142
HET KINDERKLOKJE LUIDEN 36
 het kindje dragen 142
 het kleed aankrijgen 150
 het kwartier bompn 37
 het kwartier luiden 37
 het kwartier slaan 37
 het morgenklokje kleppen 39
het morgenklokske kleppen 39
 het orgel bespelen 80
 het orgel met lucht vullen 81
 het orgel spelen 80
 het orgel spelen, op ~ 80
 HET ORGEL TRAPPEN 80
 het orgel treden 81
 het schuifje geven 152
 HET SCHUIFJE KRIJGEN 152
 het schuifje krijgen 152
 het schuifje toedoen 152
het schuifke geven 152
het schuifke krijgen 152
het schuifke toedoen 152
 het sluiten van de kerk luiden 40
 het uur luiden 37
 het uur slaan 37
 het vormsel krijgen 147
 het vormsel ontvangen 147
HET WIEROOKVAT ZWAAIEN, (MET) ~ 73
 HIERNAMAALS 163
 hoed 70
 hoedje 55, 70
hoedsje 70
hoeke 55

hoge dag 101, 102, 104
 hoge feestdag 102
 hoge heiligedag 103
 hoge kerk 2
 hoge Lieve-Vrouw 125
 hoge Lieve-Vrouwedag 125
 hoge mis 56
 hoge vastendag 169
 hoge zondag 102
 hololool 117, 128
 hommel en onweer, patroon
 tegen ~ 124
 hondsdolheid, Hubertus voor
 ~ 127
 hongerklok luiden, de ~ 39
 hoofaltaar 23
 hoofd 180
 HOOFDALTAAR 23
 hoofdaltaar 23
 hoofdbeuk 2
 hoofddag 103
 hoofddeur 6
hoofdeler 23
 hoofdgang 3
 hoofdingang 3, 6
 HOOFDKAP VAN VROUWELIJKE
 RELIGIEUZEN 71
 hoofdnachtmis 107
 hoofdpad 3
hoofelder 23
hoofgank 3
hoofgank 6
hoofgang 6
hoofgang 3, 6
hoofnachtsmis 107
hoog kerk 2
hoog Lief-Vrouwedag 125
hoog Lieve-Vrouw 125
hoog Lievrouw 125
 hoogaltaar 22, 23
 HOOGDAG 102
 hoogdag 101, 102, 104
 hoogdag van Lieve-Vrouw 125
 hoogdag, voor een ~ 153
 hoogfeest 102
 hoogfeestdag 102
hooggetij 102
 hooggetijde 102
 hoogkoor 22, 23
 HOOGMIS 56
 hoogmis 56, 57
 hoogmis met drie heren 60
 hoogmis met presbyter 61
 hoogtij 101
hoogtij 102
 hoogtijd 102
 hoogtijdag 102
 hoogtijdsdag 102
 hoogwerkdag, processie van
 het ~ 131
 hoogzaal 10

hoomis 56, 57
 horen 50
 HOREN, BIECHT ~ 151
 horen, biecht ~ 151
 horen, de mis ~ 50
 horen, mis ~ 50
 horloge 30
 horloge van de kerk 30
horloge van de toon 30
 horloge van de toren 30
 hostie 67
 HOSTIE, HEILIGE ~ 67
 hostie, heilige ~ 67, 156
 hostiekelk 72
 houden, aan de doop ~ 142
 houden, bedevaart ~ 137
 houden, bedeweg ~ 138
 houden, biecht ~ 151
 houden, de gedag ~ 67
 houden, de kerkgang ~ 88
 houden, de kruisweg ~ 87
 houden, de Pasen ~ 114
 houden, doop ~ 142
 houden, een bedevaart ~ 137
 houden, een bedeweg ~ 138
 houden, een bidvaart ~ 137
 houden, een bidweg ~ 138
 houden, een gelofte ~ 171
 houden, mager ~ 170
 houden, met de mulder Pasen
 ~ 114
 houden, met de mulders zijn
 Pasen ~ 114
 houden, onder de doop ~ 142
 houden, over de doopsteen
 ~ 142
 houden, paat ~ 142
 houden, Pasen ~ 114
 houden, portiuncula ~ 87
 houden, preek ~ 63
 houden, processie ~ 131
 houden, te doop ~ 142
 HOUDEN, TEN DOOP ~ 142
 houden, ten doop ~ 142
 houden, ter doop ~ 142
 houden, vasteldag ~ 170
 houden, vasten ~ 169
 houden, vrijdag ~ 170
 houden, zich op zijn stuk ~ 172
 HOUDEN, ZIJN PASEN ~ 114
 houden, zijn Pasen ~ 114
 HOUDEN, ZONDAG ~ 168
 houden, zondag ~ 168
 houden, zondag in ere ~ 168
hougen, zijn Pasen ~ 114
 houten kruis 44
 houten overall 158
 houteren kruis 44
 houteren rammelaar 113
 houteren zondag 103
 houtkool 74

houtkoolkes 74
 houtkooltjes 74
 houtskool 74
 HOUTSKOOL VOOR HET
 WIEROOKVAT 74
houtskoolkes 74
 houtskooltjes 74
houwen, aan de doop ~ 142
houwen, de Pasen ~ 114
houwen, een bedevaart ~ 137
houwen, een bidweg ~ 138
houwen, over de doopsteen
 ~ 142
houwen, Pasen ~ 114
houwen, te doop ~ 142
houwen, ten doop ~ 142
houwen, vasten ~ 169
houwen, vrijdag ~ 170
houwen, zijn Pasen ~ 114
houwen, zondag ~ 168
 Hubert 127
 Hubertus 127
 Hubertus voor hondsdolheid 127
 Hubertus, Heilige ~ 127
 Hubertus, namensdag van ~ 127
 Hubertusdag 127
 huisje, heilig ~ 45, 46
huiskapelke 46
 huiskapelletje 46
huiske, heilig ~ 45, 46
 HUISZEGEN BIDDEN, DE ~ 89
 hul 71
hulp 133
 hulppastoor 178
humme, zondag zonder zuiver
 ~ 103
 hun roep gehad hebben 148
 huurbanken 13
 huurplaatsen 13
 HUWELIJK, ZICH INSCHRIJVEN VOOR
 HET ~ 147
 HUWELIJKSAFKONDIGINGEN 148
 HUWELIJKSEXAMEN 147
 HUWELIJKSMIS 149
 huwelijksmis 149

I

iemand die met de schaal
 rondgaat 64
 iemens die gaat biechten 153
 iemens die zich biecht 153
igank 7
igekleed worden 150
igetogen 172
ilopen, uit-en ~ 88
 immerdurend lampje 99
immerdurend lampke 99
 in de duivel bezeten 164
 in de mis zijn 50

in de roep zijn 148
 in de roepdag zijn 148
 in de roepen gaan 148
 in de roepen zijn 148
 in de week, mis ~ 58
 in de week, zondag ~ 102,
 103, 104
 in- en uitbeden 88
in- en uitbeeën 88
 in- en uitgaan 88
 in- en uitlopen 88
 in ere houden, zondag ~ 168
 in het Latijn 82
IN ONDERTROUW GAAN 147
 in was gedrenkte draad 54
 in zich hebben, de duivel ~ 164
 ingaan, uit- en ~ 88
 ingang 6, 7
 ingang, grote ~ 6
ingank 6
ingank, grote ~ 6
 ingekleed worden 150
 ingetogen 172
 inkleden 149
 inkleding 149
inkleining 149
 inlopen, uit- en ~ 88
 inluiden 37
 inluiden, de zondag ~ 40
 inschrijven bij de pastoor, zich
 ~ 148
 INSCHRIJVEN VOOR HET HUWELIJK,
 ZICH ~ 147
 inschrijven, zich ~ 148
 inschrijving 147
 intocht 61
 intochtsliedje 61
intochtsliedsje 61
 intrede 61
 intredeliel 61
 intredezing 61
intree 61
intreezing 61
intreezank 61
 introït 61
 INTROÏTUS 61
 introïtus 61
 inwijden, laten ~ 97
inwijen, laten ~ 97
 inzegenen, laten ~ 97
 inzengelen, laten ~ 97
 inzengenen, laten ~ 97
 inzengeren, laten ~ 97
izeeënen, laten ~ 97
izegenen, laten ~ 97

J

jaar, misboek voor het ganse
 ~ 51

jaardienst 60
 jaardienst, gestichte ~ 60
 jaargedachtenis 60
jaargedachtmis 60
jaargetij 60
 jaargetijd 60
 JAARGETIJD 60
 jaargetijde 52, 60
jaargetije 60
 jaarlijkse dodenmis 60
jaarlijkse dooienmis 60
 jaarmis 60
 jacquet 134
 jakken met beden 95
jakken met beeënen 95
JALOERS 172
 jammeren 38
 Jan de Doper 122
 Jesu, Herz ~ 16
 Jesus, Herz ~ 16
 jeugdzanger 79
jewissen 153
Jezeke 16, 167
JEZUIËT 177
Jezuke 167
 jezus 16
JEZUS CHRISTUS, GELOOFD ZIJ
 ~ 89
 jezus op de schoot van maria 18
 Jezus, Hart ~ 16
 Jezus, Heilig Hart ~ 16
 Jezus, Heilig Hart van ~ 16
 Jezus, kind ~ 167
 JEZUS, KINDJE ~ 166
 Jezus, kindje ~ 167
 Jezus, maria met kindje ~ 17
 Jezus, zusters van het arme
 kindje ~ 184
 Jezusbeeld, Hart ~ 16
 jezusje 16
 Jezusje 167
 Jezuskind 167
 Jezuskindje 167
Jezuskindsje 167
Jezuskinke 167
Jezuskinneke 167
 jodenberg 44
 jodenhoek 43, 44
 jodenhof 44
 jodenkerkhof 43, 44
 jodenplaats 44
 Johan 122
 Johannes de Doper 122
jong pastoorke 150
jong pastoortje 150
jong zangerke 79
jong zangertje 79
 jonge kerkzanger 79
 JONGE KOORZANGER 79
 jonge koorzanger 79
 jonge priester 150

jonge zanger 79
 jongenscant 4
 jongenskoor 79
jongenskoorke 79
 jongenskoortje 79
 jongerenkoor 79
JONGETJE, ALS ZOEAAF VERKLEED
 ~ 130
 joods kerkhof 44
joodse kerkhof 44
 jozef, heilige ~ 18
 Jozef, Heilige ~ 119
 Jozefaltaar 24
Jozefaltaarke 24
 Jozefaltaartje 24
 Jozefbeeld 18
 Jozefsbeeld 18
 jozep, heilige ~ 19
 Jozepaltaar 24
 Jozepbeeld 18
 Judasweek 113
 juist gewijde priester 150

K

kaars 135
KAARS 49
 kaars, grote ~ 135
kaarseaansteker 53
kaarseaasteker 53
 KAARSEN AANSTEKEN, DE ~ 53
 KAARSEN DOVEN, DE ~ 54
 kaarsen, stek voor de ~ 53
 kaarsen, stek voor de ~ aan te
 maken 53
 kaarsenaanmaker 53
 KAARSENAANSTEKER 53
 kaarsenaansteker 53
 KAARSENBAL 20
 kaarsenbak 20
 kaarsendemper 55
KAARSENDOMPER 54
 kaarsendomper 55
 KAARSENDOVER 54
 kaarsendover 54
 kaarsendraad 54
 kaarsendraadje 54
 kaarsengeld 11
kaarsenhager 24
 kaarsenhoedje 55
 kaarsenhorentje 55
 kaarsenhouder 21, 24
kaarsenhouwer 21
 kaarsenkandelaar 24
kaarsenlaai 21
 kaarsenlade 21
 kaarsenlont 54
 kaarsenluchter 21, 24, 135
kaarsenlueëter 21, 24
 kaarsenluster 24

kaarsenpisser 76
 KAARSENPIJT 54
 kaarsensmoker 55
 kaarsensnoer 54
 kaarsensnuit 55
 kaarsenstaander 21, 24
 kaarsenstandaard 21
 kaarsenstek 53
 kaarsenstok 53
 kaarsentafel 21
 kaarsenuitmaker 55
 kaarsenwiek 54
 kaarsenzeel 54
 kaarsjesbak 20
 kaarsjespisser 76
 kaarslamp 134
 kaarslicht 53
 kaarsluchter 135
 kaarssnuit 55
kaartsenaanstecker 53
kaartsenbak 20
kaartsengeld 11
kaartsenluchter 24
kaartsenstaander 21
 Kaarvrijdag 113
 Kaarweek 113
kaatseaasteker 53
kaatsenaanstecker 53
kaatsenbak 20
kaatsenhoedje 55
kaatsenhoonke 55
kaatsenluchter 21, 24
kaatsenluuëter 24
kaatsensnoer 54
kaatsenstaander 21
kaatslicht 53
kabelaan 178
 kabes 178
kablaan 178
kadoleke 71
kadoletje 71
kadots 71
kadotsje 71
kadotske 71
 KALOT 70
kalot 70
kalotje 71
kalots 71
kalotsje 71
*kalotske*¹ 71
*kalotske*² 71
kalotteke 71
 KAMERSCHIETEN 130
 kandelaaar 24
 KANDELAAR 24, 49
 KANDELAAR OP HET ALTAAR 24
 kandelaber 24
kangelaar 24
kanjelaar 24
kanke voor water en wijn 77

kankes 77
kannekes 77
 kannetje voor water en wijn 77
 kannetjes 77
 kansel 9
kant van de keels 4
 kant van de kerels 4
kant van de manskeels 4
 kant van de manskerels 4
 kant van de manslui 4
 kant van de vrouwlui 5
 kant van het evangelie 4
 kant, Schinnender ~ 5
 kant, Thuller ~ 4
kantjes 77
 KANUNNIK 177
 kanunnik 177
 kap 69, 71
 kap van de begijnen 71
kap van de nonnekes 71
 kap van de nonnetjes 71
 kapel 45
 kapel, gesloten ~ 45
 KAPELAAN 178
 kapelaan 178, 179
 kapelanij 178
kapelke 45, 46, 132
kapelke achter tralies 45
kapelke, gesloten ~ 45
kapelke, klein ~ 45
kapelke, toe ~ 45
kapelleke 45, 46
kapelleke aan een boom 46
kapelleke, dicht ~ 45
kapelleke, gesloten ~ 45
kapelleke, klei ~ 45
kapelleke, toe ~ 45
 KAPELLETJE 45
 kapelletje 45, 46, 132
 kapelletje aan een boom 46
 kapelletje achter tralies 45
 kapelletje, dicht ~ 45
 KAPELLETJE, GESLOTEN ~ 45
 kapelletje, gesloten ~ 45
 kapelletje, klein ~ 45
 kapelletje, toe ~ 45
kapelsje 45
 kapje 71
kapke 71
kaplaan 178, 179
kaplanij 178
 kapmantel 70
 kapruin 71
 KAPUCIJN 183
 kapucijn 183
 kapucijner 183
 KARDINAAL 177
 karen 169
karsuifel 69
karsuifel (mv.) 69
kasje voor de relikwie 20

kaske 46
 kast 135
 kastje 46
 kastje voor de relikwie 20
 kastje, heilig ~ 20
kasuifel 69
kasuifel (mv.) 69
kasuifels 69
kasuifer 69
kasuivel 69
 katafalk 159
 KATHEDRAAL 2
 kathedraal 2
 kathedraalkerk 2
katzuifel 69
 KAZUIFEL 69
 kazuifel 69
kazuifel (mv.) 69
 kazuifels 69
 kazuifer 69
kazuivel 69
kazuiver 69
keels, kant van de ~ 4
keelskant 4
 keelzengel 119
keer 54
 keer, de eerste ~ luiden 37
 keer, de tweede ~ luiden 37
 keer, een ~ luiden 38
 keer, voor de eerste ~ luiden 37
 keer, voor de eerste ~ tinken 37
 keer, voor de laatste ~ tinken 37
 keer, voor de tweede ~ luiden 37
 keer, voor de tweede ~ tinken 37
keersavond 107
keersbeelden 108
keersbeeldsjes 108
Keersems, avond voor ~ 107
keerskrib 108
keerskribke 108
Keersmis 107
Keersmis, dag voor ~ 106
keersnacht 107
keersstal 107
keesavond 107
keesbeeldekes 108
keesbeelden 108
keesbeeldjes 108
keesgroep 108
Keesmis 107
keesnacht 107
keesstal 107
keesstalke 107
keleer 161
 KELK 72
kelk 72
 kelk met deksel, grote ~ 72
 kelk, grote ~ 72
 KELKDOEKJE 72
 kelken 72
 KELKLEPELTJE 72

- kerels, kant van de ~ 4
kerelskant 4
KERK 1
kerk 1
kerk gaan, naar de ~ 50, 88
kerk maken, de ~ 88
kerk open luiden, de ~ 37
kerk open tinken, de ~ 39
kerk sluiten luiden, de ~ 40
kerk toe tampen, de ~ 40
kerk toe tinken, de ~ 40
kerk toe trekken, de ~ 40
kerk, de ~ gaat open 39
kerk, hoge ~ 2
kerk, horloge van de ~ 30
kerk, klok van de ~ 30
kerk, midden van de ~ 3
kerk, plaats voor de ~ 2
kerk, rechts in de ~ 4
kerk, vaandel van de ~ 133
KERKBANK 11
kerkbank 11
kerkbeeld 15
kerkbel 25
kerkblok 10
KERKBOEK 50
kerkboek 51
kerkboek met gebeden 51
kerkboek met gebeeën 51
kerkboek, 's zondags ~ 52
kerkboekje 51
kerkboekse 51
kerkcent 11
KERKDEUR 6
kerkdeur 6
kerkdeur, grote ~ 6
kerkef 42
kerkelijk lied 81
kerkelijk liedje 81
kerkelijke feestdag 101
kerkenbank 11
kerkenbeeld 15
kerkcent 11
kerkdeur 6
kerkengang 88
kerkengang doen, de ~ 88
kerkengang maken, de ~ 88
kerkengank 88
kerkengank doen, de ~ 88
kerkengank maken, de ~ 88
kerkenkleier 68
kerkenklaren 68
kerkenklok 30
kerkenkoor 78
kerkenkoorzanger 78
kerkenlied 81
kerkenliedje 81
kerkenliedsje 81
kerkenmeester 134
kerkenmuur 42
kerkenpad 3
kerkenpatroon 106
kerkenpilaar 96
kerkenplei 2
kerkenplein 2
kerkenportaal 7
kerkenraam 9
kerkenspits 29
kerkenstoel 14
kerkenstoelke 14
kerkenstoeltje 14
kerkenstukje 81
kerkenstukse 81
kerkentoren 28
kerkenuur 30
kerkenvaan 133
kerkenvenster 9
kerkenvlag 133
kerkenzang 78, 82
kerkenzang, zanger van de ~ 78
kerkenzanger 78
kerkenzank 78
kerkenzank, zanger van de ~ 78
kerkenzwitser 52
kerkfie 42
kerkfik 42
KERKGANG 88
kerkgang 66, 88
kerkgang doen, de ~ 88
kerkgang houden, de ~ 88
KERKGANG MAKEN, DE ~ 88
kerkgang maken, de ~ 88
kerkgang na de bevalling 88
KERKGANG UITZEGENEN, DE ~ 84
kergank 88
kergank doen, de ~ 88
kergank haojen, de ~ 88
kergank houden, de ~ 88
kergank maken, de ~ 88
kergank na de bevalling 88
kerkgeld 11
kerkgedarme 52
kerkgewaden 68
KERKGEZANG 81
kerkhaan 29
kerkhal 7
kerkheilige 15, 106
KERKHOF 42
kerkhof 42, 43
kerkhof aan de Tongerseweg 43
kerkhof voor ongelovigen 43
kerkhof voor soldaten 44
kerkhof, algemeen ~ 43
kerkhof, Amerikaans ~ 44
kerkhof, Duits ~ 44
kerkhof, Engels ~ 44
kerkhof, gereformeerd ~ 43
kerkhof, joods ~ 44
kerkhof, militair ~ 44
kerkhof, muur om de ~ 42
kerkhof, muur om het ~ 42
kerkhof, muur rond het ~ 42
kerkhof, muur van de ~ 42
kerkhof, muur van het ~ 42
KERKHOF, OMHEINING VAN HET ~ 42
kerkhof, ongewijd ~ 43
kerkhof, openbaar ~ 43
kerkhof, protestants ~ 43
kerkhof, verloren ~ 43
kerkhofhaag 43
kerkhofheg 43
kerkhofhek 43
kerkhofmuur 42
kerkhofmuurke 42
kerkhofmuurtje 42
kerkhofsheg 43
kerkhofshek 43
kerkhofsmuur 42
kerkhuoftuin 43
kerkif 42
kerkigank 7
kerkingang 7
kerkkleer 68
kerkkleier 68
kerkkleren 68
KERKKLOK 31
kerkklok 26, 30, 31
kerkklokje 26
kerkklokse 26
KERKKOOR 78
kerkkoor 78
kerkkuske 12
kerkkussen 12
kerkkussentje 12
KERKLIED 81
kerk lied 81
kerk liedje 81
kerk liedjes 82
kerk liedsje 81
kerk lieke 81
kerkmeester 52, 64, 134
kerkmisssaal 50
kerkmutsje 71
kerkmutske 71
kerkmuur 42
kerknere 7
kerkof 42
kerkpatroner 106
kerkpatrones 106
KERKPATROON 105
kerkpatroon 105
kerkpatroonheilige 106
kerkpilaar 8, 96
kerkplaats 2
kerkplei 2
KERKPLEIN 2
kerkplein 2
kerkpolitie 52
kerkpoort 6
KERKPORTAAL 6

kerkportaal 7
 KERKRAAM 8
 kerkraam 8
 kerkruij 9
 kerkschel 77
 kerkschip 2
 kerksplein 2
 KERKSTOEL 13
 kerkstoel 14
 kerkstoelen 13
 kerkstoelen, betaalde ~ 13
kerkstoelke 14
 kerkstoeltje 14
 kerksuisse 52
kerktoon 28, 29
kerktoor 28
 KERKTOREN 28
 kerktoren 28, 29
 kerktoren met klok 28
 kerktoren, haan op de ~ 29
 kerktoren, haantje van de ~ 29
 kerktoren, kotten in de ~ 31
 kerktorenhaan 29
 kerktorensplits 29
kerkuf 42
 kerkuur 30
 kerkuurwerk 30
 kerkvaan 133
 KERKVAANDEL 133
 kerkvaandel 133
 KERKVAANDEL, DRAAGRIEM VAN
 HET ~ 133
 KERKVAANDEL, DRAGER VAN HET
 ~ 133
 kerkvaandeldrager 133
 kerkvenster 9
 kerkvlag 133
 kerkvroen 2
 kerkszakje rondgaan, met het
 ~ 64
kerkszakke rondgaan, met het
 ~ 64
 kerkszang 82
 kerkszanger 78
 kerkszanger, jonge ~ 79
kerkszank 82
kerkspercessie 132
 KERMISPROCESSIE 130
 kermisprocessie 131
 kern 54
kersavond 107
kersbeelden 108
kersbeeldjes 108
kerse doen 142
Kersemis 107
kersgroep 108
kerskribke 108
Kersmis 107
Kersmis, avond voor ~ 107
Kersmis, dag voor ~ 106
kersnacht 107

kersstal 107
kersstalleke 107
 kerst doen 142
 KERSTAVOND 106
 kerstavond 107
 KERSTBEELDEN 108
 kerstbeelden 108
 kerstbeelden onder de boom 108
 kerstbeeldjes 108
 KERSTBOOM 106
 kerstden 106
kerste doen 142
 kerstgroep 108
 kerstkrib 108
 KERSTKRIBBE 106
 kerstkribbe 106
 kerstkribbetje 106, 108
 kerstmis 107
 KERSTMIS 107
 Kerstmis 107
 Kerstmis, 's daags voor ~ 106
 Kerstmis, avond voor ~ 107
 Kerstmis, dag voor ~ 106
 Kerstmis, vigilie van ~ 107
 KERSTNACHT 107
 kerstnacht 107
 KERSTSTAL 107
 kerststal 107
 kerststalbeelden 108
kerststalke 108
 kerststalletje 107
 kerststukken 108
 kersttijd 106
kesavond 107
keskespisser 76
Kesmis 107
kesnacht 107
Kessemis 107
kespenpisser 76
kesstal 107
kestavond 107
Kestmis 107
 ketel schuren, de ~ 114, 152
 ketterij 173
 kind dragen, het ~ 142
 kind Jezus 167
 kind vasthouden, het ~ 142
 kind, wit ~ 135
 kinddoop 142
 kinderaanemen, het - 146
 KINDERDOOP 142
 kinderdoop 142
 kinderdoopsel 142
 kinderen dopen 142
 kinderkerkhof 43
 KINDERKLOKJE 33
 kinderlokje 33
 KINDERKLOKJE LUIDEN, HET ~ 36
kinderklokske 33
 KINDERKOOR 79
 kinderkoor 79

kinderkooke 79
 kinderkoortje 79
 kinderleer 161, 162
 KINDERMIS 58
 kindermis 58
 kindersmis 58
 kindje 167
 kindje dopen 142
 kindje dragen, het ~ 142
 KINDJE JEZUS 166
 kindje Jezus 167
 kindje Jezus, maria met ~ 17
 kindje Jezus, zusters van het
 arme ~ 184
 kindjesklokje 33
kindjesklokske 33
 kindsdoop 142
 KINDSHEID, BROEDERSCHAP VAN DE
 HEILIGE ~ 177
kindsje Jezus 167
kinjer dopen 142
kinke Jezus 167
kinneke Jezus 167
kiosavond 107
kiosbeelden 108
kiosmis 107
Kiosmis 107
Kiosmis, 's daags voor ~ 106
kiosnacht 107
Kiossemis 107
kiosstal 107
kisleer 162
kislering 162
 kist 159
 kistkrans 159
 klabatter 113
 klabets 65
 klakje 71
klakske 71
 klank 35
 KLANK VAN EEN KLOK 35
 klankgaten 31
klankgater 31
 klankkotten 31
klankkoter 31
 klanksgaten 31
 klapschotel 65
 klapschotel rondgaan, bet de
 ~ 63
 klapschotel rondgaan, met de
 ~ 63
 klapschotel, die met de ~
 rondkomt 64
 klapstoel 14
 klasmis 58
 klater 65
 klater rondgaan, met de ~ 63
 klater rondganger 64
 klaterschotel 65
 klaverzaad verkopen, zijn ~ 152
 klederen 69

- kleed 70
 kleed aankrijgen, het ~ 150
 kleed van de communiebank 22
kleer aanhebben, de ~ 150
kleer aanhemmen, de ~ 150
kleer aankrijgen, de ~ 150
 kleezaad gaan, met de ~ 114, 152
 kleezaad verkopen 152
 kleezaad verkopen, zijn ~ 152
 kleezaad wegbrengen, zijn ~ 152
 kleezaad wegdragen, de ~ 152
klei bankske 12
klei kapelleke 45
klei klok 32
klei klokske 32, 33
klei koor 79
kleier 68
kleier aankrijgen, de ~ 150
kleieren 69
 klein altaar 23
 klein bankje 11, 12
klein bankske 11, 12
klein bronk 115, 132
klein kapelke 45
 klein kapelletje 45
klein klok 32, 33
 klein klokje 32, 33
klein klokske 32, 33
klein kommunion 144
 klein koor 79
 klein missaal 52
klein percessie 131
klein processie 131
klein schel 33
klein toorke 28
klein toreke 28
klein toreke, klok van het ~ 32
 klein torentje 28
klein toreske 28
klein zong 173
klein zonzj 173
 kleine bel 25
 kleine bronk 115, 132
 kleine christenleer 162
kleine commune 144
 kleine communie 144
 kleine gang 4
kleine gank 4
 kleine klok 32, 33
 kleine kommunion 144
kleine missaal 52
 kleine Pasen 144
 kleine processie 131
 kleine schel 33
kleine toon 28
 kleine toren 28
 kleine torentje, klok van het ~ 32
 kleine wijzer 30
- kleine zanger 79
kleine zond 173
 kleine zonde 173
kleine zonzj 173
 kleinste klokje 33
kleinste klokske 33
 klep¹ 32, 33, 34
 klep² 113
 klepel 34, 35
 KLEPEL VAN DE KLEPKLOK 34
klepelenbommel 34
 klepelenbimmel 34
 kleper 34, 35
 klephamer 35
 KLEPKLOK 33
 KLEPKLOK, HAMER VAN DE ~ 34
 klepklok, hamer van een ~ 35
 KLEPKLOK, KLEPEL VAN DE ~ 34
kleppel 34
 KLEPPEN 38
 kleppen 38
 kleppen, het morgenklokje ~ 39
 kleppen, noen ~ 39
 klepper 113
klepper 34, 35
klepperen (mv.) 113
klepperke 32
kleppers (mv.) 113
 kleppertje 32
 kleren 68
 kleren aanhebben, de ~ 150
 kleren aankrijgen, de ~ 150
 klimpen 38, 39
 klimphamer 35
 klimpje 33
klimpke 33
 klimpklok 32, 33
 klimpklokje 32, 33, 34
klimpklokske 32, 33, 34
 klingel 25, 34, 77
 klingelbel 25
klingelbuiel rondgaan, met de ~ 64
 klingelbuidel 64
 klingelbuidel rondgaan, met de ~ 64
 klingelbuidel, machinist van de ~ 64
klingelbuiel 64
klingelbuiel rondgaan, met de ~ 64
klingelbuiel, machinist van de ~ 64
klingelbuul 64
 klingelduur 65
 klingelebuidel 65
klingelebuul 65
 klingelen 77
 klingelsbel 25
 klingelsbuidel 65
klingelsbuul 65
- klingelschel 77
 klingelzak 64
 klingerbuidel 65
klingerbuul 65
 klip 65
 klip gaan, met de ~ 63
 klip rondgaan, met de ~ 63
 klip, die met de ~ gaat 64
 klipklap 113
 klipman 64
 klippeklap 113
 klippeklepper 113
 klippel 65
 klok 26, 30, 31, 32
 klok luiden, de ~ 40
 klok luiden, de grote ~ 37, 40
 klok van de kerk 30
klok van de toon 30
 klok van de toren 30
klok van het klein toreke 32
 klok van het kleine torentje 32
 klok, balk bo de ~ in hangt 35
 klok, grote ~ 34
 klok, kerktoeren met ~ 28
 KLOK, KLANK VAN EEN ~ 35
 klok, kleine ~ 32, 33
 klok, lichte ~ 34
 klokgaten 31
 klokhuis 7
 klokje 26, 31, 32, 33
 KLOKJE OP HET PRIESTERKOOR 25
 klokje, klein ~ 32, 33
 klokje, kleinste ~ 33
 klokken doen zwenken, de ~ 38
 klokken luiden, alle ~ 37
 klokken luiden, de ~ 37
 klokken luiden, met twee ~ 37, 40
 klokkenhamel 35
 klokkenhamer 35
 klokkenkoord 35
 klokkenkotten 31
klokkenkotter 31
klokkenloei 41
klokkenloewer 41
 KLOKKENLUIDER 41
 klokkenluider 41
klokkenlui 41
 klokkenslager 34
 KLOKKENSTOEL 35
 klokkenstoel 35
klokkenstoelke 35
 klokkenstoeltje 35
klokkentoon 28, 29
klokkentoor 28
 klokkentoren 28, 29
 klokkentorentje 29
 KLOKKENTOUW 35
 klokkentouw 35
 klokkenvensters 31
 klokkenwijzers 30

klokkenzeel 35
klokkenzegel 34
 klokkenzwengel 34
klokkes 7
klokske 26, 31, 32, 33
klokske, klei ~ 32, 33
klokske, klein ~ 32, 33
klokske, kleinste ~ 33
 klokstoel 35
 klokzeel 35
 klomp 65
 klomp rondgaan, met de ~ 63
 kloosterkap 71
 kloosterling 180
 kloosteroverste 179, 180
 kloosterzuster 181
klot 70
klotje 71
klotsje 71
*klotske*¹ 71
*klotske*² 71
klotteke 71
 kluis 26
 kluisje 46
kluiske 46
 KLUIZENAAR 182
 kluienaar 182
 kluiser 182
kluppel 34
klupper 34
 knobjespier 64
 knapenkoor 79
 knauwelen 95
 knecht 178
knepkespier 64
 knie, op een ~ zitten 55
 kniebank 11, 14
 kniebankje 11, 14
kniebanksje 11
kniebankske 11, 14
 kniebuiging maken, een ~ 55
 knieën 55
 knieën, op de ~ gaan zitten 55
 knieën, op de ~ liggen 55
 knieën, op de ~ zitten 55
 knieën, op twee ~ knielen 55
 knieën, op zijn ~ zitten 55
 knieën, zich op de ~ zetten 55
 knieënbankje 11
knieënbankske 11
knieënkuske 12
 knieënkussen 12
 knieënkussentje 12
kniekuske 12
kniekuskeke 12
 kniekussen 12
 kniekussentje 12
 knielbank 11
 KNIELBANKJE 11
 knielbankje 11, 12
knielbankske 11, 12

KNIELLEN 55
 knielen 55
 knielen, op twee knieën ~ 55
knielkuske 12
knielkuskeke 12
 KNIELKUSSEN 12
 knielkussen 12
 knielkussentje 12
 knielstoel 14
 kniestoel 14
 kningel 34
 knunk 177
 knuppel 34
 knuppelen 95
 koetsje 70
koetske 70
 kolen 74
kommelion 67, 144
kommelion, eerste ~ 144
kommelion, grote ~ 146
kommelion, heilige ~ 144
kommelionsanzug 145
kommelionsbank 22
kommelionsbankkleed 22
kommelionsdeken 23
kommelionsgezank 68
kommelionspakje 145
kommelizieren 67
 kommunion 67, 144
 kommunion, eerste ~ 144
 kommunion, grote ~ 146
 kommunion, heilige ~ 144
 kommunion, kleine ~ 144
 kommunionbank 22
 kommunionbank, doek op de ~ 23
 kommunionfeest 143
 kommuniongezang 67
kommuniongezank 67
 kommuniionsaandenken 145
 kommuniionsanzug 145
 kommuniionsbank 22
 kommuniionsbankkleed 22
 kommuniionsbeeldje 145
kommuniionsbeelsje 145
 kommuniionsdeken 23
 kommuniionsgezang 68
 kommuniionskind 144
 kommuniionskleed 145
 kommuniionskostuum 145
 kommuniionspakje 145
 kommunizieren 67
 konferenz 86
 KONINGIN DES HEMELS 92
 Koningin des hemels 92
 Koningin van de hemel 92
 kool 74
koolkes 74
kooltjereren 74
 kooltjes 74
koon 93

koonder 93
koor 93
 koor¹ 10, 22
 koor, groot ~ 22
 koor² 78, 79
 koor, dirigent van het ~ 78
 koor, klein ~ 79
 KOORBANK 22
 koorbel 25
 koordirigent 78
 koorezel 52, 76
 KOORGESTOELTE 22
koorhem 70
 KOORHEMD 70
 koorhemd 70
koorhemme 70
koorhemp 70
 koorjong 76, 79
 koorjong, grote ~ 76
 koorjongetje 79
koorjongske 79
 KOORKAP 69
 koorkap 69
koorkes 73, 93
koorkes wierook 73
 koorkleed 70
koorkleier 68
 koorkleren 68
 koorklok 26
 koorknaap 76, 79
 koorkwispel 76
 koormantel 70
 koormisboek, groot ~ 50
 KOORSTOEL 22
 koorstoel 14
 koorveester 76
 KOORZANGER 78
 koorzanger 78, 79
 KOORZANGER, JONGE ~ 79
 koorzanger, jonge ~ 79
koorzangerke 79
 koorzangertje 79
 koraal 76
 koraaltje 76, 79
 koren 93
 korenpatser 180
 korentjes 73, 93
 korentjes wierook 73
 korfje 65
 korfjeszondag 110
korfke 65
korfkeszondag 110
 koringetjes 93
koringkes 93
koringskes 93
korrelkes 93
 korreltjes 93
korsavond 107
korsbeelden 108
korsbeeldjes 108
Korsemis 107

korsgroep 108
Korsmis 107
Korsmis, avond voor ~ 107
korsnacht 107
korsstal 107
korsstalke 108
korsstalke, beelden van het ~ 108
korstavond 107
korstbeelden 108
Korstmis 107
Korstmis, vigilie van ~ 107
korstnacht 107
korststal 107
korststalke 108
 kort misje 59
 korte mis 59
kosbelekes 108
Kosmis 107
kosnacht 107
Kossemis 107
kosstal 107
kosstalke 108
KOSTER 53
 koster 41, 53, 64, 78, 79, 80
 koster en zijn helpers 41
KOSTERES 52
 kosteres 53
 kosterin 53
 kosterse 53
 kostersvrouw 53
Kostmis 107
 kotten in de kerktoren 31
 kotten van de toren 31
kotter van de toren 31
kraal 76
kraalke 76, 79
kraalkes 93
kraaltjes 93
kraan 27
kraanke 27
kraantje 27
kralekes 93
KRALEN VAN DE ROZENKRANS 93
 kralen 93
krallen 93
 krankenbegijn 181
 krankencommunie 154, 156
 krankenschwester 181
 krankenzuster 181
 krans 19, 159
 krans, gouden ~ 19
KRANSEN 149
 kransje 19
kranske 19
krants 159
krelkes 93
krellekes 93
 krib 108
 kribbe 106
kribbeke 108

kribbetje 106, 108
 kribheiligen 108
kribke 108
kribke, beeldjes van het ~ 108
 krijgen, de absolutie niet ~ 152
KRIJGEN, DE ROEPEN ~ 148
 krijgen, de roepen ~ 148
 krijgen, de roeping ~ 148
 krijgen, de schuif ~ 152
 krijgen, de toog ~ 150
 krijgen, geen absolutie ~ 152
 krijgen, het deurtje ~ 152
KRIJGEN, HET SCHUIFJE ~ 152
 krijgen, het schuifje ~ 152
 krijgen, het vormsel ~ 147
 krijgen, roepen ~ 148
 krijgskerkhof 44
 krikkelskolen 74
 krikkelskool 74
 krikken 74
 kring 19
 kring, gouden ~ 19
krink, gouwen ~ 19
krisavond 107
krisbeelden 108
krisbeelder 108
krisbeeldjes 108
krisgroep 108
Krismes 107
Krismis 107
krisnacht 107
Krissemes 107
krisstal 107
krisstalbeelder 108
krisstalke 108
krisstukker 108
croezelke 96
croezeltje 96
 krompasen 115
 kroon 19, 159
kroonke 19
 kroontje 19
 Kruidwijdten 125
 Kruidwijdensdag 125
 Kruidwijding 125
 Kruidwijdingdag 125
 Kruidwijdingendag 125
Kruidwijjen 125
Kruidwijensdag 125
Kruidwijing 125
Kruidwijingdag 125
Kruidwijingendag 126
 Kruidwis 125
 Kruidwisdag 126
KRUIJN SCHEREN 150
 kruijnscheren 150
 kruijnscheren, de ~ 150
 kruinkapje 71
kruinkapke 71
kruinke scheren 150
kruinke scheren, een ~ 150

kruinkeschering 150
 kruinmuts 71
KRUIJNSCHERING 150
 kruinverschering 150
 kruintje scheren 150
 kruintje scheren, een ~ 150
 kruintjeschering 150
 kruis 3, 15, 44, 46, 47, 90
 kruis aan de weg 46
 kruis maken, een ~ 90
 kruis met Christusfiguur 15
 kruis met een lieveheer 15
 kruis neven de weg 46
 kruis op het graf 44
 kruis slaan, een ~ 90
 kruis van het graf 44
 kruis voor de bescherming van de oogst 47
 kruis, christus aan het ~ 15, 16
 kruis, houten ~ 44
 kruis, houderen ~ 44
 kruis, onzelieveheer aan het ~ 15
 kruis, stenen ~ 44, 46, 47
KRUIJNSCHEREN 15
 kruisbeeld 15
 kruisbeeld in het veld 46
 kruisbeeldje 15
 kruisbeuk 3
 kruisbronn 115
KRUIJSDAGEN 115
kruisdagpercessie 115
 kruisdagprocessie 115
 kruisenbeeld 15
 kruisenlieveheer 15
kruisenlievenheer 15
 kruisfix 15
 kruishof 42
 kruisje 46, 68, 90
KRUIJSJE GEVEN, EEN ~ 98
 kruisje geven, een ~ 98
 kruisje maken, een ~ 90, 98
KRUIJSJE OP HET BROOD MAKEN 89
KRUIJSJE VAN DE ROZENKRANS 89
 kruisjesdag 109
 kruisjesprocessie 115
kruiskapelke 45
 kruiskapelletje 45
 kruiskastje 46
kruiske 68, 90
kruiske geven, een ~ 98
kruiske maken, een ~ 90
kruiskesdag 109
kruiskespercessie 115
kruiskesprocessie 115
 kruiskool 74
 kruislieveheer 15, 16, 47
kruislievenheer 15, 47
kruislievenheer 15, 16
kruispercessie 115, 131
KRUIJSPROCESSIE 115

kruisprocessie 115, 131, 132
 kruisprocessie door de velden 115
 kruisschip 3
 KRUISTEKEN 90
 kruisteken 90
 KRUISTEKEN MAKEN, EEN ~ 90
 kruisteken maken, een ~ 90
 kruisteken slaan, een ~ 90
 KRUISWEG 10
 kruisweg 10
 kruisweg afgaan, de ~ 87
 kruisweg beden, de ~ 87
 KRUISWEG BIDDEN, de ~ 86
 kruisweg bidden, de ~ 87
 kruisweg doen, de ~ 87
 kruisweg houden, de ~ 87
 kruisweg volgen, de ~ 87
 kruisweg, statie van de ~ 10
 KRUISWEGSTATIE 10
 kruiswegstatie 10
 kruiswonden 16
 kruiszeichen maken, een ~ 90
kruits 3, 15, 44, 46, 47, 90
kruits maken, een ~ 90
kruits met Christusfiguur 15
kruits met een lievenheer 15
kruits op het graf 44
kruits slaan, een ~ 90
kruits van het graf 44
kruits, christus aan het ~ 15
kruitsbeeld 15
kruitsbronk 115
kruitsenbeeld 15
kruitsfix 15
kruitsifix 15
kruitskaske 46
kruitske 46, 90
kruitske geven, een ~ 98
kruitske maken, een ~ 90, 98
kruitspercessie 115, 132
kruitsprocessie 115, 131
kruitschip 3
kruisteken 90
kruisteken maken, een ~ 90
kruitsweg 10
kruitsweg bee, de ~ 87
kruitsweg beeeën, de ~ 87
kruitsweg beeeënen, de ~ 87
kruitsweg doen, de ~ 87
kruitsweg, statie van de ~ 10
kruitswegstatie 10
kruitszeichen maken, een ~ 90
kruizefix 15
 kruizen, twee ~ 47
kruizer, twee ~ 47
 kuip 9
 kuipen 13
 KUIS 172
 KUISHEID 172
 kuske 12

kusseke 12
 kussen 12
 kussen van de bank 12
 kussenstoel 14
 kussenstoelen 13
 kussentje 12
kwakkebed 65
kwakkebed rondgaan, met de ~ 64
 kwakkebred 65
 kwakkebred rondgaan, met de ~ 64
 kwakkelbred 65
 kwakzalver 165
 kwartier boppen, het ~ 37
 kwartier luiden, het ~ 37
 kwartier slaan, het ~ 37
 kwartier voor de mis luiden, een ~ 37
 kwaspel 74
 kwast¹ 74
 kwast² 96
 KWEZEL 96
 kwezel 96
 kwezel, wie een ~ 96
 kwezelaar 96
 KWEZELACHTIG 96
 kwezelachtig 96
 kwezelig 96
kwezelke 96
 kwezeltje 96
 kwispel 74
 KYRIE (ELEISON) 61

L

laag Lieve-Vrouw 126
laag Lievrouw 126
 laagheid 173
laatste commune 156
 laatste communie 156
 LAATSTE EVANGELIE 61
 laatste gebeden 157
laatste gebeeën 157
 laatste Gericht 163
 laatste heilige olie 156
 laatste keer tinken, voor de ~ 37
 laatste Lieve-Vrouw 129
 LAATSTE MIS 58
 laatste mis 56, 58
 laatste öl 156
 laatste öl geven 157
 laatste olie 156
 laatste oliesel 156
 laatste olig 156
laatste oling 156
 LAATSTE OORDEEL 163
 laatste rozenkrans 157
 laatste sacramenten 156

laatste sacramenten geven, de ~ 155
 laatste Vaderonzer 157
laatste zeeën 157
 laatste zegen 68, 157
laatste zenen 68
 laatste zengel 68
 Laetare, zondag ~ 110
 Laetarezondag 110
 lage Lieve-Vrouw 126
lage Lievrouw 126
 lage mis 56
 lage stoelen 13
 LAM GODSMEDAILLON 96
 Lambert 126
 Lambert, Heilige ~ 126
 Lambertus 126
 Lambertus, Heilige ~ 126
 Lambertusdag 126
 lamp 134, 155
 lampadaire 134
 LAMPENPIT 54
 lampje 99, 134, 155
 lampje bij het Heilig Hart 99
 lampje, elektrisch ~ 99
 lampje, immerdurend ~ 99
lampke 99, 134, 155
lampke, elektrisch ~ 99
lampke, immerdurend ~ 99
lampteer 134
 lange gang 7
 lange gank 7
 lange schaal 65
 lans 52
lantaan 134, 155
lantaar 134, 155
lantaarke 134
 LANTAARN 155
 lantaarn 134, 155
 lantaarntje 134
lantareke 134
 lantarie 155
 lantaring 134, 155
lantering 134, 155
lantjaan 134
 lasteren 174
lataarn 155
 late mis 58
 lateinische mis 57
 laten inwijden 97
laten inwijen 97
 laten inzegenen 97
 laten inzengelen 97
 laten inzengenen 97
 laten inzengeren 97
laten izeeënen 97
laten izegenen 97
 laten overlezen 97
 LATEN WIJDEN 96
 laten wijden 97
laten wijen 97

- laten zeeënen* 97
laten zegenen 97
laten zengelen 97
laten zengenen 97
laten zengeren 97
Latijn, in het ~ 82
Latijn, wat in het ~ is 82
Latijnse gezangen 82
Latijnse gezangen, vaste ~ 82
Latijnse mis 57
Latijnse zang 82, 83
Latijnse zank 82, 83
latjan 134, 155
latsjan 134, 155
lavabo 27
lavaboke 27
lavabootje 27
leed, moeder van ~ 18
leer 161
leer van Christus 161
leer, christelijke ~ 161
LEERREDE 61
leesmis 56, 58
leesmisje 56
leider van het zangkoor 79
leier van het zangkoor 79
lemment 53, 54
lemmet 53, 54
lering 162
leste communie 156
leste gebeeën 157
leste Lieve-Vrouw 129
leste Lievrouw 129
leste mis 56, 58
leste öl 156
leste öl geven 157
leste olie 156
leste rozenkrans 157
leste sacramenten 156
leste sacramenten geven, de ~ 155
leste zegen 68, 157
leste zengel 68
levieten lezen, de ~ 62
lezen 50
lezen, bet de lip ~ 94
lezen, bet de lippen ~ 94
lezen, de levieten ~ 62
lezing, eerste ~ 61
lezing, tweede ~ 61
lichaam 16
lichaam van Christus 16
lichske 99
licht 134
licht, eeuwig ~ 99
Lichtdag 118
lichte klok 34
lichte zonde 173
lichte zong 173
Lichtemis 118
lichtje 99
lichtkrans 19
Lichtmis 118
lid van het zangkoor 78
lied 81
lied, kerkelijk ~ 81
liedje 81
liedje van Onze-Lieve-Vrouw 82
liedje voor Maria 82
liedje voor Onze-Lieve-Vrouw 82
liedje, eerste ~ 61
liedje, gregoriaans ~ 82
liedje, kerkelijk ~ 81
liedjes, gregoriaanse ~ 82
liedjes, mis met ~ 57
liedjes, vaste ~ 83
liedjesmis 57
liedsje 81
liedsje van 's-Lieve-Vrouw 82
liedsje van Ons-Lievrouw 82
liedsje van Onze-Lieve-Vrouw 82
liedsje voor Maria 82
liefde, zuster van ~ 181
liefde, zusters van de vliegende ~ 184
liefdezuster 181
liefjesdag 119
Lief-Vrouw 166
Lief-Vrouw-Boodschap 120
Lief-Vrouw-Hemelvaart 124
Lief-Vrouwaltaar 23
Lief-Vrouw-Hemelvaart 124
Lief-Vrouwedag 104, 125
Lief-Vrouwedag, hoog ~ 125
Lief-Vrouwbeeld 17
Lief-Vrouwkesbeeld 17
lieke voor Ons-Lievrouw 82
lieke, eerste ~ 61
liekes, vaste ~ 83
lieveheer 15, 16
lieveheer, gekruiste ~ 16
lieveheer, kruis met ~ 15
lieveheertje 15, 47
Lieve-Heer, Ons ~ 67
Lieve-Heer, Onze ~ 67
Lieve-Heerbeeld 15
Lieve-Heerkruis 15
lievekesdag 119
lieveneer 15, 16
lievenheer 15, 16
lievenheer, gekruiste ~ 16
lievenheer, kruits met een ~ 15
lievenheerke 15, 47
Lieven-Heer brengen, Ons ~ 155
Lieven-Heer brengen, Onze ~ 155
Lieven-Herebeeld 15
Lieven-Herekruis 15
lievevrouw 17
lievevrouw van smarten 18
Lieve-Vrouw 126, 129, 166
Lieve-Vrouw-Boodschap 120
Lieve-Vrouw-Geboorte 126
Lieve-Vrouw-Halfhoogst 124
Lieve-Vrouw-Hemelvaart 124
Lieve-Vrouw-Kruidwijden 125
Lieve-Vrouw-Kruidwis 125
Lieve-Vrouw-Onbevlekt 129
Lieve-Vrouw, eerste ~ 125
Lieve-Vrouw, grote ~ 125
Lieve-Vrouw, hoge ~ 125
Lieve-Vrouw, hoogdag van ~ 125
Lieve-Vrouw, laatste ~ 129
Lieve-Vrouw, lage ~ 126
Lieve-Vrouw, lijse ~ 126
Lieve-Vrouw, tweede ~ 126
Lieve-Vrouwaltaar 23
Lieve-Vrouwbeeld 17
Lieve-Vrouwbeeldje 17
Lieve-Vrouwedag 104, 125
Lieve-Vrouw-Hemelvaart 124
Lieve-Vrouw-Kruidwijden 125
Lieve-Vrouwaltaar 23
Lieve-Vrouwbeeld 17
Lieve-Vrouwbeeldje 17
Lieve-Vrouwedag, hoge ~ 125
Lieve-Vrouwedag 104, 120, 125, 126, 129
Lieve-Vrouwedag, hoge ~ 125
Lieve-Vrouwelielid 82
Lieve-Vrouwelielidje 82
Lieve-Vrouwelielidje 82
Lieve-Vrouwelieke 82
Lieve-Vrouwfeest 104
Lieve-Vrouwke 166
Lieve-Vrouwke, beeld van het ~ 17
Lieve-Vrouwliedje 82
Lieve-Vrouwtje 166
Lieve-Vrouwtje, beeld van het ~ 17
Lieve-Vrouwtjesbeeld 17
lievevrouwke 17
lievevrouwtje 17
lievrouw 17
lievrouw van smarten 18
Lievrouw 126, 129
Lievrouw-Boodschap 120
Lievrouw-Kruidwijn 125
Lievrouw, eerste ~ 125
Lievrouw, hoog ~ 125
Lievrouw, laag ~ 126
Lievrouw, lage ~ 126
Lievrouw, leste ~ 129
Lievrouw, lijse ~ 126
Lievrouwaltaar 23
Lievrouwbeeldje 17
Lievrouwbeeldsje 17
Lievrouwedag 104

Lievrouwe-Kruidwijen 125
Lievrouwealtaar 23
Lievrouwebeeld 17
Lievrouwedag 104, 125, 126
Lievrouweliedje 82
Lievrouwenbeeld 17
Lievrouwefeest 104
lievrouwke 17
Lievrouwlike 82
 liggen, op de knieën ~ 55
 lijden, moeder van ~ 18
 lijdensmeditatie 110
lijen, moeder van ~ 18
 lijf van Christus 16
 LIJKBAAR 159
 lijkbaar 159
 lijkberrie 159
 LIJKBOOG 159
 lijkboog 159
 lijkenbaar 159
 lijkenboog 159
 lijkendeur 6
 lijkenkist 158
 lijkkist 158
 lijkkrans 159
 lijkmis 59
 LIJKWAGEN 158
 lijse Lieve-Vrouw 126
lijse Lievrouw 126
 links de vrouwlui 5
 links en rechts 3
 lip, bet de ~ lezen 94
 lippen, bet de ~ lezen 94
 litanie 94
litanie van 's-Lieve-Vrouw 94
litanie van 's-Lievrouw 94
 litanie van de Moeder Gods 94
 LITANIE VAN DE ROZENKRANS 94
 litanie van Maria 94
litanie van Ons-Lief-Vrouw 94
litanie van Ons-Lieve-Vrouw 34
litanie van Ons-Lievrouw 94
 litanie van Onze-Lieve-Vrouw 94
litanie van Onze-Lievrouw 94
litanie van Selvrouw 94
 LITURGISCH VAATWERK 72
 liturgisch vaatwerk 72
 LITURGISCHE GEWADEN 68
 liturgische gewaden 68
 liturgische gezangen, mis met ~ 57
 loeën 36
 loegen 36
 loeien 36
 loeier 41
 loewen 36
 loewer 41
 lof, vastenpreek onder het ~ 110
 lofkleier 68

lofklere 68
 lont 53, 54
 lontje 54
 loodglas 9
 loodglasraam 9
 loodraam 9
 loodvenster 9
 lourdesprentje 139
louwen 36
 lucht 135, 155
 lucht maken 81
 luchter 20, 24, 135, 155
 LUIDEN 36
 luiden 36, 37, 38, 39
 LUIDEN VOOR DE MIS, EERSTE ~ 36
 LUIDEN VOOR DE MIS, TWEDE ~ 37
 luiden voor opstaan 39
 luiden, aan de middag ~ 39
 luiden, acht uren ~ 40
 luiden, alle klokken ~ 37
 luiden, avond ~ 40
 luiden, avonds ~ 40
 luiden, dag ~ 39
 LUIDEN, DE AVOND ~ 39
 luiden, de avondklok ~ 40
 luiden, de avondsklok ~ 40
 luiden, de bedeklok ~ 39, 40
 LUIDEN, DE DOODSKLOK ~ 40
 luiden, de doodsklok ~ 40
 luiden, de doodsklokken ~ 41
 luiden, de eerste keer ~ 37
 luiden, de eerste maal ~ 36
 luiden, de engel des Heren ~ 39
 luiden, de grote klok ~ 37, 40
 luiden, de halfluur ~ 37
 luiden, de hongerklok ~ 39
 luiden, de kerk open ~ 37
 luiden, de kerk sluiten ~ 40
 luiden, de klok ~ 40
 luiden, de klokken ~ 37
 LUIDEN, DE MIDDAG ~ 39
 luiden, de middagklok ~ 39
 luiden, de middagsklok ~ 39
 LUIDEN, DE MORGEN ~ 39
 luiden, de morgenklok ~ 39
 luiden, de morgensklok ~ 39
 LUIDEN, DE NOODKLOK ~ 36
 luiden, de tweede keer ~ 37
 luiden, de uren ~ 40
 LUIDEN, DE ZONDAG ~ 40
 luiden, een keer ~ 38
 luiden, een kwartier voor de mis ~ 37
 luiden, halftwaalf ~ 39
 luiden, halfluur ~ 37
 luiden, heiligavond ~ 40
 luiden, heiligeavond ~ 40
 luiden, heiligmorgen ~ 39
 LUIDEN, HET ANGELUS ~ 38

luiden, het angelus ~ 39
 luiden, het avondklokje ~ 40
 luiden, het bedeklokje ~ 40
 luiden, het halfluur ~ 37
 LUIDEN, HET KINDERKLOKJE ~ 36
 luiden, het kwartier ~ 37
 luiden, het sluiten van de kerk ~ 40
 luiden, het uur ~ 37
 luiden, met twee klokken ~ 37, 40
 luiden, middag ~ 39
 luiden, morgen ~ 39
 luiden, nacht ~ 40
 luiden, noen ~ 39
 luiden, Pasen ~ 41
 luiden, samen ~ 37
 luiden, tesamen ~ 37
 luiden, twaalf uren ~ 39
 luiden, twaalf uur ~ 39
 luiden, vier uren ~ 40
 luiden, voor de avond ~ 40
 luiden, voor de dood ~ 41
 luiden, voor de eerste keer ~ 37
 luiden, voor de middag ~ 39
 luiden, voor de noen ~ 39
 luiden, voor de tweede keer ~ 37
 luiden, voor de zondag ~ 40
 luiden, voor dood ~ 41
 luiden, voor een dode ~ 41
 luiden, voormiddag ~ 39
 luiden, vroeg ~ 39
 luiden, zondag ~ 40
 luiden, zondagklok ~ 40
 luiden, zum dood ~ 41
 luidenklok trekken, de ~ 40
 luider 41
luien 36
luier 41
 LUIFEL, PRIESTERSTEEK MET RONDE ~ 70
 luigaten 31
luigater 31
 luiklok 32, 33
 luiklokje 33
luiklokske 33

M

ma mère 182
 ma soeur 181
 ma soeur, overste ~ 182
 ma soertje 181
 maagd 135
 Maagd Maria, Heilige ~ 17
maagd'n 135
maagdeke 135
 maagden 135

MAAGDEN IN DE PROCESSIE 135
 maagden, zingende ~ 135
 maagdenbruidje 135
 maagdengroep 135
 maagdenkoor 135
 maagdje 135
 maal, de eerste ~ luiden 36
 maanddienst 59
 maandelijks dodenmis 60
maandelijks dooienmis 60
 maandelijks mis 59
 maandelijks mis voor een
 overledene 59
maandgetij 60
 maandgetijde 60
 maandmis 59
 maandsmis 59
 MAANDSTONDE 59
 maandstonde 59
 Maarten 128
 maatslager 79
 machinist van de klingelbuidel
 64
machinist van de klingelbuiel 64
 Madonna 18
mager haan 170
 mager houden 170
 magerdag 169
 magere dag 169
Magriet, Heilige ~ 123
 maken, bedevaart ~ 137
 maken, bedeweg ~ 138
 maken, bidweg ~ 138
 maken, de kerk ~ 88
 maken, de kerkengang ~ 88
 maken, de kerkgang ~ 88
 MAKEN, DE KERKGANG ~ 88
 maken, de offergang ~ 66
 maken, een bedevaart ~ 137
 maken, een bedeweg ~ 138
 maken, een bidgang ~ 138
 maken, een bidvaart ~ 137
 maken, een bidweg ~ 138
 maken, een kniebuiging ~ 55
 maken, een kruis ~ 90
 maken, een kruisje ~ 90, 98
 MAKEN, EEN KRUISTEKEN ~ 90
 maken, een kruisteken ~ 90
 maken, een kruiszeichen ~ 90
 maken, wonderen ~ 165
mameer 182
 mandel 65
 mandje 65
mangel 65
manneke 65
 MANNENKANT 4
 mannenkant 4
mannenzij 4
 mannenzijde 4
 manskant 4
manskeels, kant van de ~ 4

manskerels, kant van de ~ 4
 manslui, kant van de ~ 4
 manslui, rechts de ~ 4
 mansluikant 4
 mansluiskant 4
 mansluiszijde 4
mansluitskant 4
mansluitszij 4
mansluizij 4
 mansluizijde 4
 mantel 29, 70
 Marcus 120
 Marcus, Heilige ~ 120
 Margaretha-Ziep 123
 Margriet 123
 Margriet Zeik 123
 Margriet, Heilige ~ 123
Margrita-Ziep 123
 Maria 166
 maria 17
 maria alleen 17
 maria in de wolken 14
 maria met kindje Jezus 17
 maria op de wolken 14
 Maria, Ave ~ 32, 91
 Maria, beeld van ~ 17
 maria, dubbele ~ 14
 MARIA, FEESTDAG VAN ~ 104
 Maria, Heilige Maagd ~ 17
 maria, jesus op de schoot van
 ~ 18
 Maria, liedje voor ~ 82
 Maria, litanie van ~ 94
 Maria, scapulier van ~ 100
 Maria, Weesgegroet ~ 91
 Maria, Zijgegroet ~ 91
 Maria, zondag van ~ 126
 MARIA-ALTAAR 23
 Maria-altaar 23
Maria-altaarke 23
 Maria-altaartje 23
 mariaatje 17
 MARIABEELD 16
 Mariabeeld 14, 17
 Mariabeeldje 17
Mariabeeldsje 17
 MARIA-BOODSCHAP 120
 Maria-Boodschap 120
 Maria-Boodschapsdag 120
 Mariadag 104, 120, 129
 Mariafeest 104
 MARIA-GEBOORTE 126
 Maria-Geboorte 126
 Maria-Geboortesdag 126
Maria-Geboortsdag 126
 MARIA-HEMELVAART 124
 Maria-Hemelvaart 124
MARIA-HEMELVAART, PROCESSIE
 VAN ~ 130
 Maria-Hemelvaart-Kruidwijden
 125

Maria-Hemelvaart-Kruidwijen
 125
 Maria-Hemelvaartsdag 125
mariake 17
 Mariaklok 33
 Mariaklokje 32, 33
Mariaklokske 32, 33
 MARIA-LICHTMIS 118
 Maria-Lichtmis 118
 MARIALIED 81
 Marialied 81
 Marialiedje 82
Marialiedsje 82
Marialieke 82
 Marialitanie 94
 MARIANUM 14
 Marianum 14
 Maria-Onbevlekt 129
 MARIA-ONBEVLEKTE-
 ONTVANGENIS 129
 Maria-Onbevlekte-Ontvangenis
 129
 Maria-Onbevlekt-Ontvangen
 129
 Maria-Onbevlekt-Ontvangen,
 Heilige ~ 129
Maria-Onbevlekt-Ontvangenis
 129
 Maria-Ontvangenis 129
 MARIAOORD 136
Mariascappelier 99
Mariascappelierke 100
 MARIASCAPULIER 99
 Mariascapulier 99
 Mariascapuliertje 100
Mariaschabbelier 99
Mariascappelier 99
 Mariastukje 82
Mariastukske 82
 MARIA-VISITATIE 121
 Maria-Visitatie 121
 Maria-Ziep 121
 Maria-Ziepdag 121
 Mariazondag 126
 Marie-Klimop 125
 Marienaltaar 23
 markt 2
 Martinus, Heilige ~ 128
 mater 182
 mater dolorosa 18
MATER, STABAT ~ 78
 medaille 100
medailleke 100
 medailletje 100
medalie 100
medalieke 100
 MEDITATIE 86
 meditatie 86, 110
 meditation 86
 mediteren 86
mee drie heren, mis ~ 60

- meebeden 94
meebidden, de mis ~ 50
meedoen, de mis ~ 50
meegaan, met de processie ~ 138
meer stemmen, mis met ~ 57
meerherenmis 61
meerstemmige gezongen mis 57
MEERSTEMMIGE MIS 57
meerstemmige mis 57
meetrekken naar ... 138
mei 102
meideke 135
meidje 135
meidjeskant 5
meidske 135
meidskeskant 5
Meikoningin 166
MEINEED 172
MEINEED PLEGEN 172
meiteke 135
mens met God verzoenen, een ~ 155
mens, bedeachtig ~ 96
mère 182
mère, ma ~ 182
mère, révérende ~ 182
mesoeurke 181
met bloemen versierd altaar 132
met de bedevaart gaan 137
met de beevaart gaan 137
met de bel rinkelen 77
met de buidel rondgaan 64
met de buil rondgaan 64
met de duivel bezeten 164
met de klapschotel rondgaan 63
met de klater rondgaan 63
met de kleezaad gaan 114, 125
met de klingelbuidel rondgaan 64
met de klingelbuiel rondgaan 64
met de klingelbuiel rondgaan 64
met de klip gaan 63
met de klip rondgaan 63
met de klomp rondgaan 63
met de kwakkebed rondgaan 64
met de kwakkebred rondgaan 64
met de misdienaarsbel bellen 77
met de misdienersbel bellen 77
met de molenpaard gaan 114
met de molenpaard gaan biechten 114
met de mulder Pasen houden 114
met de mulders zijn Pasen houden 114
MET DE OPEN SCHAAL RONDGAAN 61
met de percessie gaan 138
met de processie gaan 138
met de processie meegaan 138
met de processie metgaan 138
met de schaal gaan 63
met de schaal ophalen 64
met de schaal rondgaan 63
met de schotel rondgaan 63
met de teier rondgaan 63
met de telder ophalen 64
met de telder rondgaan 63
MET DRIE HEREN, MIS ~ 60
met God verzoenen, een mens ~ 155
met het kerkzakje rondgaan 64
met het kerkzakske rondgaan 64
MET HET WIEROOKVAT ZWAAIEN 73
met lucht vullen, het orgel ~ 81
met twee klokken luiden 37, 40
MET VIER HEREN, MIS ~ 60
metbeeën 94
metgaan, met de processie ~ 138
METTEN, DONKERE ~ 110
mettrekken naar 138
Michaël, Heilige ~ 121
Michiel 120
Michiel, Heilige ~ 120
middag luiden 39
middag luiden, aan de ~ 39
MIDDAG LUIDEN, DE ~ 39
middag luiden, voor de ~ 39
middagklok luiden, de ~ 39
middagklok luiden, de ~ 39
middelgang 3
middelgank 3
middelpad 3
middelschip 2
middelste gang 3
middelste gank 3
middelste pad 3
midden 2, 3
midden van de kerk 3
midden van de mis 66
middenaltaar 23
middenbeuk 2, 3
middengang 3
middengank 3
MIDDENPAD 3
middenpad 3
middenpand 4
MIDDENSCHIP 2
middenschip 2, 3
middenste gang 3
middenste gank 3
middernachtmis 107
midhelft 3
militair begraafplaats 44
militair kerkhof 44
militaire begraafplaats 44
militaire kerkhof 44
miljaar 174
milleft 3
minderbroeder 183
minnebroeder 183
minnebroer 183
minuten slaan, de twintig ~ 36
MIRAKEL 165
mirakel 165
mirakeldoener 165
mirakelen doen 165
mirakelman 165
mirakels doen 165
MIS 56
mis 56, 58
mis be drie heren 60
mis be zangkoor 58
mis bet drie heren 60
mis bet zangkoor 58
mis bijwonen 50
mis bijwonen, de ~ 50
MIS DIENEN, DE ~ 75
MIS DOEN, DE ~ 50
mis door de week 58
mis gaan 50
MIS GAAN, NAAR DE ~ 50
mis gaan, naar de ~ 50
mis horen 50
mis horen, de ~ 50
mis in de week 58
mis mee drie heren 60
mis meedoen, de ~ 50
MIS MET DRIE HEREN 60
mis met drie heren 60
mis met drie stemmen 57
mis met liedjes 57
mis met liturgische gezangen 57
mis met meer stemmen 57
mis met muziek 57
mis met samenzang 57
mis met samenzank 57
MIS MET VIER HEREN 60
mis met vier heren 60
mis met volkszang 57, 83
mis met volkszank 57
mis ter nagedachtenis 59
mis van aldag 58
MIS VAN DE NEOMIST, EERSTE ~ 151
mis van halftwaalf 59
mis van zes uur 56
mis volgen 50
mis voor de afgestorvene 59
mis voor de doden 59
mis voor de dooi 59
mis voor de dooien 59
mis voor een dode 59
mis voor een dooie 59
MIS VOOR EEN OVERLEDENE 59
mis voor een overledene 59

- mis voor een overledene,
 maandelijkse ~ 59
 mis zonder preek 58
 mis, 's werkdaagse ~ 58
 mis, 's werkendaagse ~ 58
 mis, alledaagse ~ 58
 mis, aparte ~ 57
 MIS, BESTELDE ~ 55
 mis, bezongen ~ 57
 mis, daagse ~ 58
 MIS, DOORDEWEEKSE ~ 58
 mis, doorde weekse ~ 58
 mis, drieherige ~ 60
 mis, durchde weekse ~ 58
 mis, een kwartier voor de ~
 luiden 37
 mis, eerste ~ 56, 151
 mis, eerste heilige ~ 151
 MIS, EERSTE LUIDEN VOOR DE
 ~ 36
 mis, eigen van de ~ 83
 mis, eigene van de ~ 83
 MIS, GELEZEN ~ 56
 mis, gelezen ~ 56, 58
 MIS, GESTICHTE ~ 55
 mis, gewone ~ 58
 MIS, GEZONGEN ~ 57
 mis, gezongen ~ 57
 mis, goede ~ 56
 mis, gouden ~ 106
 mis, gregoriaanse ~ 57
 MIS, GULDEN ~ 106
 mis, gulden ~ 106
 mis, halftwaalfse ~ 59
 mis, halves ~ 66
 mis, heilige ~ 56
 mis, hoge ~ 56
 mis, in de ~ zijn 50
 mis, korte ~ 59
 MIS, LAATSTE ~ 58
 mis, laatste ~ 56, 58
 mis, lage ~ 56
 mis, late ~ 58
 mis, lateinische ~ 57
 mis, Latijnse ~ 57
 mis, maandelijkse ~ 59
 MIS, MEERSTEMMIGE ~ 57
 mis, meerstemmige ~ 57
 mis, meerstemmige gezongen
 ~ 57
 mis, midden van de ~ 66
 mis, stille ~ 56, 58, 59
 mis, twaalfurige ~ 107
 mis, tweede ~ 56
 MIS, TWEDE LUIDEN VOOR DE
 ~ 37
 mis, vaste gezangen van de
 ~ 82
 mis, vergulde ~ 106
 mis, vroege ~ 56
 mis, weekse ~ 58
- mis, werkendaagse ~ 58
 MIS, ZEGEN AAN HET EIND VAN DE
 ~ 68
 mis, zesweekse ~ 60
 MIS, ZINGENDE ~ 57
 mis, zingende ~ 57
 mis, zondag zonder ~ en zonder
 schoon hemd 103
 mis, zwarte ~ 59
 misbeker 72
 misbel 25, 77
 misbenodigheden, tafeltje
 voor de ~ 25
 misboek 50, 51
 MISBOEK OP HET ALTAAR 50
 misboek voor de zondag 52
 misboek voor het ganse jaar 51
 misboek, 's zondags ~ 52
 misboek, dik ~ 51
 misboek, groot ~ 50
 misboekje 51
 misboekske 51
 MISDIENAAR 76
 misdienaar 76
 misdienaar, grote ~ 76
 misdienaar, oudere ~ 76
 misdienaarbel 77
 misdienaard 76
 misdienaarsbel 77
 misdienaarsbel, met de ~ bellen
 77
 misdienaarstafel 25
 misdienaarstafelke 25
 misdienaarstafeltje 25
 misdiender 76
 misdiendersbel 77
 misdiener 76
 misdiener, aojere ~ 76
 misdiener, grote ~ 76
 misdiener, ouwere ~ 76
 misdienerd 76
 misdienersbel 77
 misdienersbel bellen, met de
 ~ 77
 misdingen 69
 misdisje 25
 misdiske 25
 misgetuig 72
 misgewaden 68, 69
 misgezangen 82
 MISGEZANGEN, GREGORIAANSE
 ~ 82
 misgezangen, onveranderlijke
 ~ 82
 MISGEZANGEN, VASTE ~ 82
 misgezangen, vaste ~ 82
 misgezangen, veranderlijke
 ~ 83
 MISGEZANGEN, WISSELENDE ~ 83
 misgezangen, wisselende ~ 83
 MISINTENTIE 61
- misje 58, 59
 misje, kort ~ 59
 misje, rap ~ 59
 misje, stil ~ 56, 59
 miske 58, 59
 miske, rap ~ 59
 miske, stil ~ 56, 59
 miskelk 72
 misklederen 69
 miskleed 69, 70
 miskleer 68, 69
 miskleier 68, 69
 miskleren 68, 69
 MISKLEREN 69
 misklokje 26
 misklokske 26
 MISSAAL 51
 missaal 50, 51
 missaal, beeldje om in de ~ te
 steken 147
 missaal, dagelijks ~ 51
 missaal, dik ~ 50
 missaal, groot ~ 50, 51
 missaal, klein ~ 52
 missaal, Romeins ~ 50
 missendienaar 76
 missendiender 76
 missendiender, grote ~ 76
 missendienderbel 77
 missendiendersbelkes 77
 missendiendersbelletjes 77
 missendiener 76
 MISSIE 86
 missie 86
 missiebiecht 151
 MISSIEKRUIS 86
 missiekruis 86
 missiekruits 86
 missiepreek 86
 missieweek 86
 mission 86
 missionkruis 86
 mistafelke 25
 mistafeltje 25
 misuitvoering 57
 MISWEEK 84
 MISWIJN 75
 mitmensch 170
 modest 172
 moeder 182
 moeder dolorosa 18
 Moeder God 166
 MOEDER GODS 166
 Moeder Gods 166
 Moeder Gods, beeld van de
 ~ 17
 Moeder Gods, litanie van de
 ~ 94
 Moeder Gods, scapulier van de
 ~ 100
 Moeder Godsaltaar 24

Moeder Godsbeeld 17
 Moeder Godsdag 105
 Moeder Godslid 82
 Moeder Godslitanie 94
 Moeder Godsscapulier 100
 Moeder van God 166
 moeder van leed 18
 moeder van lijden 18
moeder van lijn 18
 MOEDER VAN SMARTEN 18
 moeder van smarten 18
 moeder, waarde ~ 182
 moeder-abdis 182
Moedergoddes 166
moedergoddes 17
Moedergoddesbeeld 17
Moedergodes 166
moedergodes 17
Moedergodesbeeld 18
Moedergodesdag 105
Moedergodesliedje 82
 moedergods 17
 moedergods met de dode
 Christus op de schoot 18
 moedergods met kindje 17
 moedergods op de wolven 14
 moedergodsje 17
moedergodske 17
Moeder Godsschabbelier 100
 moedermis 106
 MOEDER-OVERSTE 182
 moeder-overste 182
Moer God 166
 molenaar 114
 molenpaard 114
 molenpaard, met de ~ gaan 114
 molenpaard, met de ~ gaan
 biechten 114
 mommelen 95
 mompelen 95
 monk 180
 monnebroeder 181, 183
monnebroer 181, 183
 MONNIK 180
 monnik 180
 MONSTRANS 72
 monstrans 72
 MOORDKRUIS 47
 moordkruis 47
moordkruids 47
 morgen luiden 39
 MORGEN LUIDEN, DE ~ 39
 morgendgebed 91
 MORGENGEBED 91
 morgengebed 91
 morgenklok luiden, de ~ 39
 morgenklokje kleppen, het
 ~ 39
morgenklokse kleppen, het
 ~ 39
 morgensgebed 91

morgensgebed, 's ~ 91
 morgensklok luiden, de ~ 39
mormelen 95
 mulder 114, 115
 mulder, met de ~ Pasen houden
 114
 mulders, met de ~ zijn Pasen
 houden 114
 mulderszondag 115
mummelen 95
 murmelen 95
 mussenband 42
 mussenbandje 42
mussenbandsje 42
 muts 70
 mutsje 70, 71
mutske 70, 71
 Muttergottes 166
 muttergottes 17
 Muttergottesbild 17
 Muttergottesliedje 82
 Muttergottestag 105
 muur om de kerkhof 42
 muur om het kerkhof 42
 muur rond het kerkhof 42
 muur van de kerkhof 42
 muur van het kerkhof 42
 muurgemälde 8
 muurkapel 46
muurkapelke 46
muurkapelleke 46
 MUURKAPELLETJE 46
 muurkapelletje 46
 muurnis 46
 muurschilderij 8
 muurschildering 8
 muurversiering 8
 muziek, mis met ~ 57
 muziekmis 57
 muzieksmis 57
 mysteries 94

N

NAAMDAG 101
 naamdag 102
 naamfeest 102
 NAAMFEEST VIEREN 101
 naamheilige 105
 NAAMPATROON 105
 naampatroon 105
 naamsdag 102
 naamsheilige 105
 naampatroon 105
 naar bedevaart gaan 137
 naar bedeweg gaan 137
naar beeëvaart gaan 137
naar beeweg gaan 137
 naar de bedevaart gaan 137
naar de beevaart gaan 137

naar de catechismus gaan 148
 naar de communie gaan 67
 naar de kerk gaan 50, 88
 NAAR DE MIS GAAN 50
 naar de mis gaan 50
 naar de offer gaan 66
 naar de pastoor gaan 148
 naar de pastorie gaan 148
 naar de pastoor gaan 147
 NAASTE 170
 naaste 170
naatste 170
 nabeden 94
nabee 94
nabeeën 94
nabeeënen 94
 NABIDDEN 94
 nabidden 94
 nabuur 170
 nächste 170
 nacht luiden 40
 nachtkruisje geven, een ~ 98
nachtkruiske geven, een ~
nachtkruiske e geven, een
 ~ 98
 NACHTMIS 107
 nachtmis 107
 nachtsmis 107
 nachtzingen 98
 nadienst 59
 nagaan, de staties ~ 87
 nagedachtenis, mis ter ~ 59
näkste 170
 namensdag 102
 namensdag van Hubertus 127
 namenspatroon 105
namesdag 102
namesdag van Hubertus 127
namespatroon 105
 naober 170
 navet 73
 navoorbeden 94
navoorbeeën 94
 neerknieën 55
 neerknielen 55
 negenste 85
 NEOMIST 150
 neomist 150
 NEOMIST, EERSTE MIS VAN DE
 ~ 151
 net 172
 netjes 172
 netjes, niet ~ 173
netsjes 172
 neven de banken 3
 nevenmens 170
 niet gepachte plaatsen 13
 niet krijgen, de absolutie ~ 152
 niet netjes 173
 niet verdiend 175
 niet verpachte banken 13

niet verpachte plaatsen 13
 niet waard 175
 niet waardig 175
 niet-gewijde grond 43, 44
 nieuwe gewijde priester 150
 nieuwe priester 150
 nieuwgewijde, een - 150
 nimbus 19
 nis 25, 46
 nis met een beeldje 46
 nis, heilige in een ~ 46
 niskapel 46
 noen kleppen 39
 noen luiden 39
 noen luiden, voor de ~ 39
 noksaal 10
 noksaal 10
 non 181
 nondedju 174
 nondeju 174
 nonnekes, kap van de ~ 71
 nonnekeskap 71
 nonnen, grauwe ~ 183
 nonnen, grijze ~ 184
 nonnenkap 71
 nonnenkapje 71
 nonnenkapke 71
 nonnetjes, kap van de ~ 71
 nonnetjeskap 71
 NOODDOOP 142
 nooddoop 142
 NOODKLOK 34
 noodklok 34
 NOODKLOK LUIDEN, DE ~ 36
 noodmis 106
 noodsklok 34
 noster 93
 nosterke 93
 nostertje 93
 NOVEEN 85
 noveen 85
 nuchter blijven 169
 nut 173
 nuttigheid 173
 nutzakkerij 173

O

OCTAAF 168
 oefening 92
 oefening, driedaagse ~ 85
 Oelderse vint 21
 Oelderse vont 21
 offer 11, 66
 offer gaan, naar de ~ 66
 offer gaan, om de ~ 66
 OFFER GAAN, TEN ~ 66
 offer gaan, ten ~ 66
 OFFERANDE 66
 offerande 66

offerbakje 10
 offerbakske 10
 OFFERBLOK 10
 offerblok 10
 offerblok, geld voor de ~ 11
 offerbus 10
 offercenten 11
 offeren 66
 offeren, geld voor te ~ 11
 OFFERGANG 61
 offergang doen, de ~ 66
 offergang gaan, de ~ 66
 offergang maken, de ~ 66
 OFFERGELD 11
 offergeld 11
 offering 66
 offerschaal 65
 offerstaander 21
 offerstok 10
 offertoire 66
 offertorium 66
 OKSAAL 10
 oksaal 10
 okzaal 10
 öl geven, laatste ~ 157
 öl, laatste ~ 156
 olger 79
 olger bespelen, de ~ 80
 olger spelen 79
 olger spelen, de ~ 79
 olger spelen, op de ~ 79
 olger trappen 80
 olger treeën 80
 olgerist 80
 olgernist 80
 olgerspeler 80
 olgertrapper 80
 olgertreeër 80
 olie bedienen, heilige ~ 156
 olie geven, heilige ~ 156
 olie toedienen, heilige ~ 156
 olie, heilige ~ 156
 olie, laatste ~ 156
 olie, laatste heilige ~ 156
 oliesel 156
 oliesel aanbrenge 157
 oliesel geven 156
 oliesel geven, heilig ~ 156
 OLIESEL ONTVANGEN, HET HEILIG
 ~ 154
 oliesel toedienen 156
 oliesel toedienen, heilig ~ 156
 OLIESEL TOEDIENEN, HET HEILIG
 ~ 156
 OLIESEL, HEILIG ~ 156
 oliesel, heilig ~ 156
 oliesel, laatste ~ 156
 olig geven, heilige ~ 157
 olig, heilige ~ 156
 olig, laatste ~ 156
 olig geven, heilige ~ 157

oling, laatste ~ 156
 om de altaar gaan 66
 om de offer gaan 66
 om te bedanken, beden ~ 89
 omgaan 66
 omgang 130, 132
 OMGANG VAN DE TOREN 28
 omgangsprocessie 132
 omhaling 63
 omheining 43
 OMHEINING VAN HET KERKHOF 42
 ommegangprocessie 132
 Onbevleete Ontvangenis 129
 onder de doop houden 142
 onder de heg 43
 onder de hek 43
 onder de roep staan 148
 onder de roep zijn 148
 onder de roepen staan 148
 onder de roepen zijn 148
 onder de toon 7
 onder de toor 7
 onder de toren 6, 7
 ONDER DE TOREN, RUIMTE ~ 28
 onder roepen zijn 148
 ONDERKERK 1
 onderpastoor 178
 ondertrouw 147, 148
 ONDERTROUW, IN ~ GAAN 147
 ondertrouwen 148
 ondeugdig 173
 onfatsoen 173
 onfatsoenlijk 173
 ongehoorzame engelen 163
 ONGEHUWD SAMENLEVEN 172
 ONGELOVIGE 163
 ongelovigen, kerkhof voor
 ~ 43
 ongeluiskruis 47
 ongeluiskruits 47
 ongepachte plaatsen 13
 ongewijd gedeelte 44
 ongewijd kerkhof 43
 ongewijde aard 43, 44
 ONGEWIJDE AARDE 43
 ongewijde aarde 43, 44
 ongewijde grond 43, 44
 ongewijde kerkhof 43
 ongezeende aard 43
 ongezeende grond 43
 ongezegende aarde 43
 ongezegende grond 43
 ONKUIS 172
 ONKUISAARD 172
 ONKUISHEID 172
 onnutzakkerij 173
 Ons Heer 67, 156
 Ons Heer brengen 155
 Ons Lieve-Heer 67
 Ons Lieven-Heer brengen 155
 Ons-'s-Lief-Vrouw 166

- Ons- 's-Lieven-Heer* 166
Ons- 's-Lieve-Vrouw 166
Ons- 's-Lievrouw-Halfoos 124
Ons- 's-Lievrouw-Hemelvaart 124
Ons-Heer-Hemelvaart 116
onsliefvrouw 17
Ons-Lief-Vrouw 166
Ons-Lief-Vrouw-Boodschap 120
Ons-Lief-Vrouw-Geboorte 126
Ons-Lief-Vrouw-Halfoos 124
Ons-Lief-Vrouw-Halfoost 124
Ons-Lief-Vrouw-Kruidwijen 125
Ons-Lief-Vrouw-Kruidwijng 125
Ons-Lief-Vrouw-Lichtmis 118
*Ons-Lief-Vrouw-Onbevleete-
Ontvangenis* 129
Ons-Lief-Vrouw, litanie van
~ 94
Ons-Lief-Vrouwdag 125
Ons-Lief-Vrouw-Boodschap 120
Ons-Lief-Vrouw-Geboorte 126
Ons-Lief-Vrouwebeeld 17
Ons-Lief-Vrouwedag 129
Ons-Lief-Vrouwke 166
onslieveheer 16
Ons-Lieve-Heer 166
onslieveneer 15
Ons-Lieveeneer 166
onslievenheer 15, 16
Ons-Lieven-Heer 166
onslievevrouw 17
Ons-Lieve-Vrouw 166
Ons-Lieve-Vrouw-Boodschap 120
Ons-Lieve-Vrouw-Halfoogst 124
Ons-Lieve-Vrouw-Halfoos 124
Ons-Lieve-Vrouw-Halve-Oos 125
Ons-Lieve-Vrouw-Hemelvaart 124
Ons-Lieve-Vrouw-Kruidwijen 125
Ons-Lieve-Vrouw-Kruidwijng 125
Ons-Lieve-Vrouw, feestdag van
~ 105
Ons-Lieve-Vrouw, litanie van
~ 94
Ons-Lieve-Vrouwaltaar 23
Ons-Lieve-Vrouwebeeld 17
Ons-Lieve-Vrouwke, feest van
~ 105
onslievrouwke 17
onsliefvrouw 17
onsliefvrouw van smarten 18
Ons-Lievrouw 166
Ons-Lievrouw-Boodschap 120
Ons-Lievrouw-Halfoos 124
Ons-Lievrouw-Halfoost 124
Ons-Lievrouw-Halve-Oos 125
Ons-Lievrouw-Hemelvaart 124
Ons-Lievrouw-Kruidwis 125
Ons-Lievrouw-Lichtmis 118
Ons-Lievrouw, dag van ~ 105
Ons-Lievrouw, feest van ~ 104
Ons-Lievrouw, liedsje van
~ 82
Ons-Lievrouw, lieke voor ~ 82
Ons-Lievrouw, litanie van ~ 94
Ons-Lievrouw, schappelier van
~ 100
Ons-Lievrouwaltaar 23
Ons-Lievrouwebeeld 17
onsliefvrouwke 17
Ons-Lievrouwke 166
ontberen, vlees ~ 170
onthaaien 170
onthaaiingsdag 169
onthaojen, zich ~ 170
onthaojingsdag 169
ontheffing 168
onthouden 170
onthouden, zich ~ 170
onthouding 168
ONTHOUDINGSDAG 169
onthoudingsdag 169
onthouwen 170
onthouwen, zich ~ 170
onthouwing 168
onthouwingsdag 169
ontucht 173
ONTVANGEN, HET HEILIG OLIESEL
~ 154
ontvangen, het vormsel ~ 147
ontzeggen 170
ontzeggen, zich het vlees ~ 170
ontzeggen, zich vlees ~ 170
onveranderlijke misgezangen
82
onverdiend 175
onverpachte banken 13
onverpachte plaatsen 13
ONWAARDIG 174
onwaardig 174
onweer, patroon tegen ~ en
brand 124
onweer, patroon tegen hommel
en ~ 124
Onze Heer 67
Onze Heer God 67, 166
Onze Heer God brengen 155
Onze Heer God, vijf wonden
van ~ 16
Onze Heer Gods 67
Onze Here God 67
Onze Here God brengen 155
Onze Lieve-Heer 67
Onze Lieve-Heer brengen 155
Onze Lieve-Heer brengen 155
ONZEDIG 173
onzedig 173
onzedigheid 173
onzedigheids 173
Onze-Heer-Hemelvaart 116
Onze-Heer-Hemelvaartsdag
116
Onze-Lief-Vrouw-Boodschap
120
onzelieveheer 15, 16
onzelieveheer aan het kruis 15
ONZE-LIEVE-HEER 166
Onze-Lieve-Heer 166
Onze-Lieve-Heer, vijf wonden
van ~ 16
Onze-Lieve-Heer-Hemelvaart
116
onzelieveeneer 15
Onze-Lieveeneer 166
onzelievenheer 15, 16
onzelievenheer aan het kruis 15
Onze-Lieven-Heer 166
Onze-Lieven-Heer, vijf wonden
van ~ 16
onzelievevrouw 17
onzelievevrouw van smarten 18
ONZE-LIEVE-VROUW 166
Onze-Lieve-Vrouw 166
Onze-Lieve-Vrouw-Boodschap
120
Onze-Lieve-Vrouw-Geboorte
126
Onze-Lieve-Vrouw-Halfoogst
124
Onze-Lieve-Vrouw-Halfoos
124
Onze-Lieve-Vrouw-Halfoost
124
*Onze-Lieve-Vrouw-Halve-
Oogst* 125
Onze-Lieve-Vrouw-Halve-Oos
125
Onze-Lieve-Vrouw-Hemelvaart
124
*Onze-Lieve-Vrouw-
Hemelvaart, feestdag van*
~ 125
Onze-Lieve-Vrouw-in-de-oogst
125
*Onze-Lieve-Vrouw-
Kruidwijden* 125
*Onze-Lieve-Vrouw-
Kruidwijding* 125
Onze-Lieve-Vrouw-Kruidwijen
125
Onze-Lieve-Vrouw-Kruidwijng
125

- Onze-Lieve-Vrouw-Kruidwis 125
 Onze-Lieve-Vrouw-Lichtmis 118
 Onze-Lieve-Vrouw-
 Onbevleete-Ontvangenis 129
 Onze-Lieve-Vrouw-Onbevleete-Ontvangen 129
 Onze-Lieve-Vrouw, altaar van ~ 23
 Onze-Lieve-Vrouw, beeld van ~ 17
 Onze-Lieve-Vrouw, beeldje van ~ 17
 Onze-Lieve-Vrouw, Boodschap van ~ 120
 Onze-Lieve-Vrouw, dag van ~ 104
 Onze-Lieve-Vrouw, feest van ~ 104
 Onze-Lieve-Vrouw, feestdag van ~ 104
 Onze-Lieve-Vrouw, liedje van ~ 82
 Onze-Lieve-Vrouw, liedje voor ~ 82
 Onze-Lieve-Vrouw, litanie van ~ 94
 Onze-Lieve-Vrouw, scapulier van ~ 100
 Onze-Lieve-Vrouwaltaar 23
 Onze-Lieve-Vrouwbeeld 17
 Onze-Lieve-Vrouwdag 104, 125
 Onze-Lieve-Vrouw-
 Boodschap 120
 Onze-Lieve-Vrouw-Geboorte 126
 Onze-Lieve-Vrouw-
 Hemelvaart 124
 Onze-Lieve-Vrouwaltaar 23
 Onze-Lieve-Vrouwbeeld 17
 Onze-Lieve-Vrouwbeeldje 17
 Onze-Lieve-Vrouwedag 104, 120, 125, 126, 129
 Onze-Lieve-Vrouwefeest 104
 Onze-Lieve-Vrouwelied 82
 Onze-Lieve-Vrouweliedje 82
 ONZE-LIEVE-VROUWEPLAAT 96
 Onze-Lieve-Vrouwescapulier 100
 onzelievevrouwetje 17
 Onze-Lieve-Vrouwetje 166
 Onze-Lieve-Vrouwetje, feest van ~ 104
 Onze-Lievrouw, beeld van ~ 17
 Onze-Lievrouw, litanie van ~ 94
 ONZEVADER 90
 Onzevader 90
 ONZEVADERKRALEN 89
 OOG, ALZIEND ~ 96
 oogskruis 47
 oogskruits 47
 oogst, kruis voor de
 bescherming van de ~ 47
 oogstkruis 47
 OORDEEL, LAATSTE ~ 163
 oorlogkerkhof 44
 oorlogskerkhof 44
 Oos, Halve ~ 124
 oostkoor 22
 OP BEDEVAART GAAN 136
 op bedevaart gaan 137
 op bedeweg gaan 137
 op beeëvaart gaan 137
 op beeëweg gaan 137
 op beevaart gaan 137
 op beeweg gaan 137
 op bidtocht gaan 138
 op bidvaart gaan 137
 op bidweg gaan 138
 op de bedevaart gaan 137
 op de beevaart gaan 137
 op de knieën gaan zitten 55
 op de knieën liggen 55
 op de knieën zetten, zich ~ 55
 op de knieën zitten 55
 op de olger spelen 79
 op de orgel 10
 op de orgel spelen 79
 op een knie zitten 55
 op het orgel spelen 80
 op luiden, de kerk ~ 37
 op pelgrimage gaan 138
 op twee knieën knielen 55
 op zijn knieën zitten 55
 op zijn stuk houden, zich ~ 172
 opdragen 50
 open luiden, de kerk ~ 37
 open schaal 65
 OPEN SCHAAL RONDGAAN, MET DE ~ 61
 open tinken, de kerk ~ 39
 open, de kerk gaat ~ 39
 openbaar kerkhof 43
 openbare kerkhof 43
 ophalen 64
 ophalen, centen ~ 64
 ophalen, geld ~ 64
 ophalen, met de schaal ~ 64
 ophalen, met de telder ~ 64
 ophalen, schaal ~ 64
 ophaler 64
 ophangen, palmpje ~ 111
 opkoor 22
 opluiden 37
 oppe orgel spelen 79
 oproepen, God als getuige ~ 174
 opstaan, luiden voor ~ 39
 opstand 25
 opsteken 53
 opzaal 10
 opzat, beelden van den ~ 25
 opzetten, een ~ 174
 opzetten, palmtakje ~ 111
 ordegeestelijke 179
 ordentelijk 172
 organist 80
 ORGANIST 80
 organist 80
 ORGEL 6
 orgel bespelen 80
 orgel bespelen, de ~ 80
 orgel bespelen, het ~ 80
 orgel met lucht vullen, het ~ 81
 ORGEL SPELEN 79
 orgel spelen 79
 orgel spelen, de ~ 79
 orgel spelen, het ~ 80
 orgel spelen, op de ~ 79
 orgel spelen, op het ~ 80
 orgel trappen 80
 orgel trappen, de ~ 80
 ORGEL TRAPPEN, HET ~ 80
 orgel treden 80
 orgel treden, de ~ 81
 orgel treden, het ~ 81
 orgel treeën 80
 orgel trenen 80
 ORGEL, BLAASBALG VAN HET ~ 81
 orgel, op de ~ 10
 orgelblazer 80
 orgelen 79
 orgelist 80
 orgelnist 80
 ORGELPIJPEN 6
 orgelspeler 80
 ORGELTRAPPER 80
 orgeltrapper 80
 orgeltreder 80
 orgeltreeër 80
 orgeltrener 80
 orgenist 80
 Os Heer 67, 156
 Os Heer brengen 155
 osterke 93
 Ostern 114
 Ostersamsdag 113
 Ostersamstag 113
 ostertje 93
 oude banken 13
 oudere misdienaar 76
 outert 132
 ouwelsgaten 31
 ouwelsgater 31
 ouwere misdienaar 76
 over de bank gaan 148
 over de bank vliegen 148

over de doopsteen houden 142
over de doopsteen houwen 142
 overall, houten ~ 158
 overjas 158
 overledene, maandelijkse mis
 voor een ~ 59
 OVERLEDENE, MIS VOOR EEN ~ 59
 overledene, mis voor een ~ 59
 overlezen, laten ~ 97
 overlijdensregister 52
 overluiden 41
 overste 179, 180, 182
 overste ma soeur 182
 overweging 86

P

paap 179
paaps 177
 paardsdief 114
paarlingskes 93
 PAASAVOND 110
 paasbeeldje 145
paasbeleke 145
 PAASBIECHT 114
 paasbiecht 114
 paasbok 114
 paascommunie doen, zijn ~ 114
 paasfeest 143
 PAASKAARS 110
 paaskind 144
 paaskleed 145
 paaskostuum 145
 paaslam 114
paaslamb 114
paaslammeke 114
 PAASLAMMETJE 114
 paaslammetje 114
 paasplicht vervullen, zijn ~ 114
 paasplicht volbrengen, zijn
 ~ 114
 PAASZATERDAG 113
 paaszaterdag 113
paat hagen 142
 paat houden 142
 pachtbanken 12
 pachtplaatsen 13
 pachtstoelen 13
 pad, middelste ~ 3
 Padua, Antonius van ~ 121
 PADUA, FEESTDAG VAN SINT-
 ANTONIUS VAN ~ 121
 Padua, Heilige Antonius van
 ~ 121
 Padua, Sint-Antonius van ~ 122
 Padua, Sint-Teunis van ~ 122
 palm 112
 palm steken 111
 palm, takje ~ 112
 palm, wijding van de ~ 111

PALMBOSJE 112
 palmbosje 112
palmboske 112
 palmbronk 112
 palmdragers 135
palmdragers 135
 palmen (mv.) 112
 palmen (ww.) 111
 palmen steken 111
 palmen wijden 111
palmen wijen 111
 palmen zegenen 111
 palmen zengeren 111
 palmen, bos ~ 112
 palmen, busseltje ~ 112
 palmen, wis ~ 112
palmenprocessie 112
 palmenprocessie 112
 palmentakje 112
 palmentakje zetten 111
palmentakske 112
palmentakske zetten 111
 palmenwijding 111
palmenwijging 111
 palmenwis 112
 palmenzegening 111
 Palmenzondag 110
 palmhoutje 112
palmke 112
palmke ophangen 111
palmke steken 111
palmkes, wijding van de ~ 111
 Palmpasen 110
palmpersessie 111
 palmpje 112
 palmpje ophangen 111
 palmpje steken 111
 palmpjes, wijding van de ~ 111
 PALMPROCESSIE 111
 palmprocessie 111
 palmstakje 112
palmstakske 112
palmstruichsje 112
 palmstruikje 112
palmstruikske 112
 palmtak 112
 PALMTAKJE 112
 palmtakje 112
 palmtakje opzetten 111
 palmtakje steken 111
 palmtakje zetten 111
 palmtakjes 112
 PALMTAKJES PLAATSEN 111
 palmtakken 112
palmtaksje 112
palmtakske 112
palmtakske opzetten 111
palmtakske steken 111
palmtakske zetten 111
palmtakskes 112
 palmviering 111

palmwijden 111
 palmwijdens 111
 PALMWIJDING 111
 palmwijding 111
palmwijen 111
palmwijes 111
palmwijging 111
 palmwis 112
 palmwijse 112
palmwiske 112
palmzeeënen 111
palmzeeëning 111
 palmzegen 111
 palmzegenen 111
 palmzegening 111
 palmzengeling 111
 PALMZONDAG 110
 Palmzondag 110
 Palmzondag, processie op
 ~ 112
 Palmzondag, processie van
 ~ 112
 papkermis 117
 papst 177
 papstliche zegen 157
papstzeeën 157
papstzeeëning 157
 papstzegen 157
 papstzegening 157
 PARADIJS 163
 paramenten 69
 parelaars 93
parelen 93
 parelingetjes 93
 parels 93
parochie 178
 PAROCHIE 178
 parochie 178
 parochieheilige 106
 parochiemissie 86
parsjonkelen 87
 pas gewijd 150
pas gewijd priester 150
 pas gewijde priester 150
 pas gewijde, een - 150
 PASEN 113
 Pasen doen, zijn ~ 114
Pasen hagen 114
Pasen halden 114
Pasen haojen 114
 Pasen houden 114
 Pasen houden, de ~ 114
 Pasen houden, met de mulder
 ~ 114
 Pasen houden, met de mulders
 zijn ~ 114
 PASEN HOUDEN, ZIJN ~ 114
 Pasen houden, zijn ~ 114
Pasen houwen 114
 Pasen luiden 41
 Pasen, 's zaterdags voor ~ 113

- PASEN, BELOKEN ~ 115
 Pasen, beloken ~ 115
 Pasen, biecht met ~ 114
 Pasen, biechten met ~ 114
 Pasen, broken ~ 115
 Pasen, gebroken ~ 115
 Pasen, grote ~ 146
 Pasen, kleine ~ 144
 Pasen, vijftig dagen na ~ 116
 Pasen, Witte ~ 115
PASEN, WOENSDAG VOOR ~ 110
 Pasen¹ 114
 Pasen² 146
pasjonkele-aflaat 87
PASSIEZONDAG 108
 Passionzondag 108
PASTOOR 177, 178
 pastoor 178, 179
 pastoor gaan 147
 pastoor gaan, naar ~ 147
 pastoor gaan, naar de ~ 148
 pastoor wat wijsmaken, de
 ~ 152
 pastoor, aangeven bij de ~ 148
 pastoor, zich aangeven bij
 ~ 148
 pastoor, zich inschrijven bij de
 ~ 148
 pastoorhoed 70
pastoorke, jong ~ 150
 pastoorschoed 70
pastoorsklee 69
pastoorskleier 69
 pastoorskleren 69
 pastoorsteek 70
 pastoortje, jong ~ 150
 pastoraat 178
 pastorenhoed 70
PASTORIE 178
 pastorie 178
 pastorie gaan, naar de ~ 148
pastrie 178
PATER 177, 179
 pater 179, 180
 Pater 91
 pater met een baard 183
 pater, bruine ~ 182, 183
 pater, witte ~ 183
pateren van de Heilige Geest
 182
pateren, Franse ~ 182
 Paternoster 90, 91
 paternoster 92
paternosterbollekes 93
 paternosterbolletjes 93
 PATERS VAN DE HEILIGE GEEST
 182
 paters van de Heilige Geest
 182
 paters, Franse ~ 182
 paters, witte ~ 182
 paterspotsje 71
paterspotske 71
 PATRIARCH 167
 patriarch 167
 patrones 102, 105
 patroon 15, 102, 105
 patroon tegen hommel en
 onweer 124
 patroon tegen onweer en brand
 124
 patroon van verloren
 voorwerpen 122
 patroon van verloren zaken 122
 patroonder 105
 patroonfeest 102
 PATROONHEILIGE 105
 patroonheilige 102, 105, 106
 patroonnaam 105
 patroonsfeest 102
 patroonsheilige 105
 patroonsnaam 105
 patroonsvaan 133
pattenoster 92
 Paul, Heilige Peter en ~ 123
 Paul, Heilige Petrus en ~ 123
 Paul, Peter en ~ 123
 Paul, Petrus en ~ 123
 Paul, Pier en ~ 123
 Paul, Pieter en ~ 123
 Paul, Sint-Pier en ~ 123
 Paul, Sint-Pieter en ~ 123
 Paulus, Heilige Petrus en ~ 123
 Paulus, Petrus en ~ 123
 Paulus, Pieter en ~ 123
 Paulus, Sint-Peter en ~ 123
 Paulus, Sint-Petrus en ~ 123
 Paulus, Sint-Pieter en ~ 123
 PAUS 177
 paus 177
 paus, zegen van de ~ 157
pauselijke zeeëning 157
 PAUSELIJKE ZEGEN 157
 pauselijke zegen 157
 pauselijke zegening 157
 pauselijke zengel 157
 pauselijke zegen 157
 pauszegen 157
 pauszegen 157
 Pauw, Pie en ~ 123
 pee sus 164
 peek 52
peekes, banken van de ~ 13
peekstaaf 52
 peekstaf 52
 peetjes, banken van de ~ 13
PEETOOM 141
PEETTANTE 141
 pek sus 164
 pek, heintje ~ 164
pelen 93
 pelgrim 138
 pelgrimage gaan, op ~ 138
 pelgrimsvaantje 140
 pelgrimsvlagje 140
pelgrimsvlagske 140
 penitent 153
 penitenten 183
 penitenten, zusters ~ 183
 PENITENTIE 154
 penitentie 154
 penitenz 154
 penning 100
perces van het Heilig
Sacrament 131
percesse 130
percesse 130, 131
percesse door de velden 131
percesse door het veld 131
percesse gaan, met de ~ 138
percesse in het veld 131
percesse op Palmzondag 112
percesse van Palmzondag 112
percesse, grote ~ 131
percesse, klein ~ 131
percesseidrapeaukes 132
percesseigaans 131
percesseihemel 134
percesseihemel, drager van de
 ~ 134
percesseiluchter 135
percesseiluier 41
percesseivaandelkes 132
percesseivaankes 132
percessevlaggen 132
percessevlagskes 132
 perneuts 96
persjonkel 87
persjonkela 87
persjonkela beeën 88
persjonkela-aflaat 87
persjonkelbeeën 87
persjonkele beeën 88
persjonkele-aflaat 87
persjonkelen 87
pesjonkele beeën 88
pesjonkele haojen 87
pesjonkele verdienen 87
persjonkele-aflaat beeën 88
pesjonkelen 87
PETEKIND 141
 Peter en Paul 123
 Peter en Paul, Heilige ~ 123
 Peter-en-Pauldag 123
 Petrus en Paul 123
 Petrus en Paul, Heilige ~ 123
 Petrus en Paulus 123
 Petrus en Paulus, Heilige ~ 123
PETRUS-EN-PALUSPROCESSIE 117
petsjonkelen 87
 pfarre 178
 Pie en Pauw 123
 piëd 98

piëdestal 98
 piëdje 98
piek 52
 Pier en Paul 123
 pierenlandje 42
 pierikenlandje 42
 peringenlandje 42
piringenlandsje 42
 piëta 18
 Pieter en Paul 123
 Pieter en Paulus 123
 piezewitten 95
 pijlder 8
 pijler 8
 pik 52
 pikhouweel 52
 pikman 52
 pikpee 52
 PILAAR 8
 pilaar 8
 pilaarbijter 96
 pilarenbijter 96
 pilaster 8
 Pilatus uitjagen 111
 pilger 138
 pimpen 38
 pimpklokje 33
pimpklokske 33
Pinksdag 116
Pinksen 116
 Pinkst 116
 Pinkstdag 116
 Pinksten 116
 Pinkster 116
 PINKSTEREN 116
 Pinksteren 116
 Pinksteren, eerste zondag na
 ~ 116
 Pinksteren, zondag na ~ 116
PINKSTEREN, ZONDAG VOOR ~ 115
 Pinkstfeest 116
Pinsten 116
Pinsteren 116
 Pisgriet 123
 Pismargriet 123
 pit 54
 pitje 54
plaar 8
 plaats voor de kerk 2
 plaatsen 13
 plaatsen, eigen ~ 13
 plaatsen, gekochte ~ 13
 plaatsen, gepachte ~ 13
 plaatsen, niet gepachte ~ 13
 plaatsen, niet verpachte ~ 13
 plaatsen, ongepachte ~ 13
 plaatsen, onverpachte ~ 13
 PLAATSEN, PALMTAKJES ~ 111
 plaatsen, vaste ~ 13
 plaatsen, verpachte ~ 13
 plaatsen, vrije ~ 13

plafon 8
 plafond 8
 plafondgemälde 8
 plafondschilderij 8
 plafondschildering 8
plafong 8
 plak, gehuurde ~ 13
 plakken, vrije ~ 13
 plakkertje 71
 planken zondag 103
 plankje 98
plankske 98
plechtige commune 146
 PLECHTIGE COMMUNIE 146
 plechtige communie 146
plechtige heilige commune 146
 plechtige heilige communie 146
 pleegzuster 181
 PLEGEN, MEINEED ~ 172
plei 2
 plein 2
plekkerke 71
 PLICHTEN VAN STAAT 168
 poort 6
 poort, grote ~ 6
poorts, grote ~ 6
porsjonkela 87
porsjonkelaflaat 87
porsjonkele-aflaat 87
porsjonkelen 87
 portaal 6
portaalke 6
 portaalte 6
 portiek 7
 portiuncul 87
 portiuncula 87
 portiuncula beden 88
 portiuncula houden 87
 portiuncula verdienen 87
 PORTIUNCULA-AFLAAT 87
 portiuncula-aflaat 87
 portiuncula-aflaat beden 88
 portiuncula-aflaat verdienen 87
 PORTIUNCULA-AFLAAT VERDIENEN,
 DE ~ 87
 portiunculafilaat 87
 portiunculbeden 87
 portiunculen 87
 portiunculens 87
portiunkele-aflaat 87
posterie 178
postrie 178
 posturen 108
 postuur 15
 pot 7
 potjes 77
 potsje 71
potsjes 77
potske 71
pottekes 77
 predicatie 62

predig 62
predigen 63
prediger 63
predigheer 183
predigstoel 9
 predik 62
 PREDIKANT 63
 predikant 63
 prediken 63
 prediker 63
 predikheer 183
 predikstoel 9
 PREEK 62
 preek 62, 86
 preek afsteken 63
 preek houden 63
 preek, feestelijke ~ 62
 preek, mis zonder ~ 58
 preek, schone ~ 62
 preekheer 63, 183
 preekkiel 70
 preekpater 63, 183
 PREEKSTOEL 9
 preekstoel 9
 preekstoel, van de ~ afzonderen
 148
 preekstoel, van de ~ afgooien
 148
 preekstoel, van de ~ afvallen
 148
 preekstoel, van de ~ rollen 148
 preekstoel, van de ~ vallen 148
 PREFATIE 61
 PREKEN 62
 preken 63
 preker 63
prent'n 100
prenteke 100, 139
 prentje 100, 139, 145
 prentje van de bisschop 147
 prentje van de communie 145
prentsje 100, 139, 145
 presbyter, hoogmis met ~ 61
 preuts 96
 PREVELEN 94
 prevelen 94
 prie-Dieu 14, 98
 priemerik 179
 PRIESTER 178
 priester 178, 179
PRIESTER GEWLD WORDEN 149, 150
 priester van het bisdom 179
 priester, gewijde ~ 150
 priester, jonge ~ 150
 priester, juist gewijde ~ 150
 priester, nieuwe ~ 150
 priester, nieuwe gewijde ~ 150
 priester, pas gewijde ~ 150
 priester, wereldlijke ~ 179
 PRIESTERFEEST 151
 priesterfeest 151

priesterkleer 69
priesterkleier 69
 priesterkeren 69
 PRIESTERKOOR 22
 priesterkoor 22
 PRIESTERKOOR, KLOKJE OP HET
 ~ 25
 PRIESTERKOOR, STOELN OP HET
 ~ 22
 PRIESTERSTEEK MET RONDE LUIFEL
 70
 PRIESTERWIJDING 149, 150
 primiz 150, 151
 primizfeier 151
 primizmis 151
 prior 180
prizekant 63
processe 130
 PROCESSIE 130
 processie 130, 131
 processie door de velden 131
 PROCESSIE DOOR HET VELD 131
 processie door het veld 131
 processie gaan, met de ~ 138
 processie houden 131
 processie in het veld 131
 processie meegaan, met de
 ~ 138
 processie op Palmzondag 112
 processie van het Heilig
 Sacrament 131
 processie van het hoogwerkdag
 131
 PROCESSIE VAN MARIA-HEMELVAART
 130
 processie van Palmzondag 112
 processie voor de vruchten der
 aarde 115
 PROCESSIE, BRUIDJE IN DE ~ 135
 processie, grote ~ 131
 processie, kleine ~ 131
 PROCESSIE, MAAGDEN IN DE ~ 135
 PROCESSIE, RONDREKKEN VAN DE
 ~ 130
 PROCESSIE, ZANDFIGUREN BIJ DE
 ~ 130
 processiealtaar 132
 processiebronk 130
 processiedrapeautjes 132
 processiegaans 131
 processiegang 130
 processieganger 138
 processiehemel 134
 processiehemel, drager van het
 ~ 134
 processielantaarn 134
 processieluchter 135
 processieluider 41
 PROCESSIEPAALTJES 130
 PROCESSIESTROOISEL 130
 processievaan (mv.) 132

processievaandels 132
 processievaandeltes 132
processievaankes 132
 PROCESSIEVAANTJES 132
 processievaantjes 132
processievaantsjes 132
processievanekes 132
 processievanen 132
 processievlaggen 132
 processievlagjes 132
processievlagskes 132
 processieweg 131
 processiezondag 131
prochie 178
 PROFEET 163
 proost 178, 179
 proprium 83
 protestantenhoek 43
 protestantenkerkhof 43
 protestants kerkhof 43
protestantse kerkhof 43
 province 7
 prozession 130, 136
 prozessiongänger 138
 prozessionsbeeldje 139
prozessionsbeeldsje 139
 pruijke 71
pruikske 71
 puisine 27
 pullen 76
 punktlicht 53
 putje 27
 putje, heilig ~ 27
putsje, heilig ~ 27
putteke, heilig ~ 27

Q

quartermper 104
 quaterperdag 104
 quatertempdag 104
 quateremper 104, 169
 QUATERTEMPERDAG 104
 quateremperdag 104, 169

R

RAAM 8
 raam met glas-in-lood 9
 raam, gebrandschilderd ~ 9
 raffelen 95
 rammelaar, houteren ~ 113
 rammelen 36
 rap misje 59
rap miske 59
 RATEL 113
 ratel 113
 ratelen 95
 rechts de manslui 4

rechts in de kerk 4
 rechts, links en ~ 3
 RECTOR 179
 rector 178, 179
 redenaar 63
 reenkruis 47
 Regina 92
 Regina caeli 92
 register 52
reinkruis 47
 relieken 20
reliekenkaske 20
 reliekenkastje 20
reliekenkiske 20
 reliekenkistje 20
reliekkasje 46
 reliekkastje 46
 reliekschrijn 20
 religie 164
 RELIGIEUZEN, HOOFDKAP VAN
 VROUWELIJKE ~ 71
 religion 164
 RELIKWIE 20
 relikwie 20
 relikwie, kastje voor de ~ 20
 relikwiedoosje 20
relikwiedooske 20
 relikwieën, doos voor ~ 20
 relikwieëndoosje 20
relikwieëndooske 20
 relikwieënhouder 20
relikwieënhouwer 20
relikwieënkasje 20
relikwieënkaske 20
 relikwieënkast 20
 relikwieënkastje 20
 relikwieënschrijn 20
 relikwiehouder 20
relikwiehouwer 20
relikwiekasje 20
relikwiekaske 20, 46
 relikwiekast 20
 RELIKWIEKASTJE 20
 relikwiekastje 20, 46
relikwiekiske 20
 relikwiekistje 20
 relikwiemonstrans 20
 relikwieschrank 20
 relikwieschrijn 20
 Remigius, Heilige ~ 126
 remonstrans 72
 requimmis 59
 reservenhof 44
 reserveputje 27
 reservetafel 25
 retabel 25
 retraitant 84
 RETRAITE 84
 RETRAITEHUIS 84
 révérende mère 182
 riem 133

riem voor te dragen 133
 ring 19
 rinkelen 77
 RINKELEN MET DE ALTAARBEL 77
 rinkelen, met de bel ~ 77
 rochet 70
 Rochus 124
 Rochus, Heilige ~ 124
 roep 149
 roep, een ~ gehad hebben 148
 roep, hun ~ gehad hebben 148
 roep, in de ~ zijn 148
 roep, onder de ~ staan 148
 roep, onder de ~ zijn 148
 roepdag, in de ~ zijn 148
 roepen 148
 roepen krijgen 148
 roepen krijgen, de ~ 148
 ROEPEN KRIJGEN, DE ~ 148
 roepen, in de ~ gaan 148
 roepen, in de ~ zijn 148
 roepen, onder ~ zijn 148
 roepen, onder de ~ staan 148
 roepen, onder de ~ zijn 148
 ROEPING 149
 roeping 148, 149
 roeping krijgen, de ~ 148
 roffelen 95
 roket 70
 rokkelen 70
 rokkelen 70
 rollen, van de preekstoel ~ 148
 Romeins missaal 50
 rondbrengen, communie ~ 154
 RONDE LUIFEL, PRIESTERSTEEK MET
 ~ 70
 rondgaan 63, 66, 131
 rondgaan, bet de klapschotel
 ~ 63
 rondgaan, buidel ~ 64
 rondgaan, buideltje ~ 64
 rondgaan, met de buidel ~ 64
 rondgaan, met de klapschotel
 ~ 63
 rondgaan, met de klater ~ 63
 rondgaan, met de klingelbuidel
 ~ 64
 rondgaan, met de klip ~ 63
 rondgaan, met de klomp ~ 63
 rondgaan, met de kwakkebred
 ~ 64
 RONDGAAN, MET DE OPEN SCHAAL
 ~ 61
 rondgaan, met de schaal ~ 63
 rondgaan, met de schotel ~ 63
 rondgaan, met de telder ~ 63
 rondgaan, met het kerzjakje
 ~ 64
 rondgang 63, 66, 130
 rondganger 64
 rondhalens 63

rondhaler 64
 rondhales 63
 rondhaling 63
 rondom de communiebank
 gaan 66
 rondtrekken 130
 RONDTREKKEN VAN DE PROCESSIE
 130
 rood boekje 50
 rood boekske 50
 rooien, de zeven ~ 42
 ROUWBRIEF 158
 rouwbrief 158
 ROUWKRANS 159
 rouwkrans 159
 rouwmis 59
 ROUWSLUIER 158
 ROZENHOEDJE 89
 ROZENHOEDJE BIDDEN, EEN ~ 89
 ROZENKRANS 92
 rozenkrans 92
 ROZENKRANS BIDDEN, DE ~ 89
 ROZENKRANS, GEHEIMEN VAN DE
 ~ 93
 ROZENKRANS, KRALEN VAN DE
 ~ 93
 ROZENKRANS, KRUISJE VAN DE
 ~ 89
 rozenkrans, laatste ~ 157
 ROZENKRANS, LITANIE VAN DE
 ~ 94
 ROZENKRANS, TIENTJE VAN DE
 ~ 93
 rozenkransgeheimen 93
 RUIMTE ONDER DE TOREN 28
 RUSTALTAAR 132
 rustaltaar 132

S

's daags voor Kerstmis 106
 's daags voor Kiosmis 106
 's Here Gods 67
 's Lieven-Heer 67
 's morgensgebed 91
 's werkdaagse mis 58
 's werkendaagse mis 58
 's zaterdags voor Pasen 113
 's zondags kerkboek 52
 's zondags misboek 52
 's zondagsmissaal 51
 's-Heer-Hemelvaart 116
 's-Here-Hemelvaartsdag 116
 's-Heren-Hemelvaart 116
 's-liefvrouw 17
 's-Lief-Vrouw 166
 's-Lief-Vrouw-Boodschap 120
 's-Lief-Vrouwaltaar 23
 's-Lief-Vrouw-Hemelvaart 124
 's-Lief-Vrouwbeeld 17

's-Lieve-Heer 166
 's-lieveneer 15, 16
 's-Lieveneer 166
 's-lievenheer 15
 's-Lieven-Heer 166
 's-Lieven-Heer-Hemelvaart
 116
 's-lievrouw 17
 's-lievrouw van smarten 18
 's-Lieve-Vrouw 166
 's-Lieve-Vrouw-Kruidwijng
 125
 's-Lieve-Vrouw, altaar van
 ~ 23
 's-Lieve-Vrouw, liedsje van
 ~ 82
 's-Lieve-Vrouw, litanie van
 ~ 94
 's-Lieve-Vrouw, schabbelier van
 ~ 100
 's-Lieve-Vrouwaltaar 23
 's-Lieve-Vrouw-Boodschap
 120
 's-Lieve-Vrouw-Hemelvaart
 124
 's-Lieve-Vrouwbeeld 17
 's-Lieve-Vrouwedag 104, 120
 's-lievrouwke 17
 's-Lieve-Vrouwke 166
 's-lievrouw 17
 's-lievrouw van smarten 18
 's-Lievrouw 166
 's-Lievrouw-Boodschap 120
 's-Lievrouw-Geboorte 126
 's-Lievrouw-Halfoos 124
 's-Lievrouw-Halfoost 124
 's-Lievrouw-Halve-Oogst 125
 's-Lievrouw-Halve-Oos 125
 's-Lievrouw-Hemelvaart 124
 's-Lievrouw-Kruidwijn 125
 's-Lievrouw-Kruidwijng 125
 's-Lievrouw-Kruidwis 125
 's-Lievrouw-Lichtmis 118
 's-Lievrouw-Onbevleete-
 Ontvangenis 129
 's-Lievrouw-Onbevleete-
 Ontvangen 129
 's-Lievrouw, altaar van ~ 23
 's-Lievrouw, beeldje van ~ 17
 's-Lievrouw, litanie van ~ 94
 's-Lievrouw, schabbelier van
 ~ 100
 's-Lievrouwbeeld 17
 's-Lievrouwedag 104
 's-Lievrouwaltaar 23
 's-Lievrouwbeeld 17
 's-Lievrouwbeeldsje 17
 's-Lievrouwedag 104, 125,
 126, 129
 's-Lievrouwefeest 104

’s-Lievrouweliedje 82
’s-Lievrouweliedsje 82
’s-Lievrouweschabbelier 100
’s-lievrouwke 17
’s-Lievrouwke 166
 sacramenten geven, de ~ 155
 sacramenten geven, de laatste ~ 155
 sacramenten, laatste ~ 156
 sacramentprocessie 131
 SACRAMENTSALTAAR 22
 sacramentsbronk 132
 SACRAMENTS DAG 117
 Sacramentsdag 117
 SACRAMENTSHUISJE 22
sacramentsperces 131
sacramentspercessie 131
 SACRAMENTSPROCESSIE 131
 sacramentsprocessie 131
 sacramentsprocessie, heilige ~ 131
 sacramentstoren 26
 SACRAMENTS WEEK 84
 Sacré-Coeur 16
 Sacré-Coeur, scapulier van de ~ 99
 Sacré-Coeurblad 98
 Sacré-Coeurlamp 99
 SACRISTIE 26
 sacristie 26
 SACRISTIE, BRANDKAST IN DE ~ 26
 SACRISTIE, WASTAFELTJE IN DE ~ 26
 sacristiekluis 26
 sacristieputje 27
 safe 26
 sagesse, soeurs-filles de la ~ 184
 sakker 174
 sakkeren 174
 sakkeristie 26
 sakkerju 174
 Sakkermentsdag 117
 sakkermentspercessie 131
 sakkermentsprocessie 131
 sakkerstie 26
 SALVAM FAC, DOMINE ~ 78
 samen luiden 37
 SAMENLEVEN, ONGEHUWD ~ 172
 samenzang 83
 samenzang, mis met ~ 57
 samenzank 83
 samenzank, mis met ~ 57
 Samstag, Goede ~ 113
 SANCTUS 61
 sangs 1
 santelesie 96
 satan 164
 sauspanke 73
 sauspannetjesscheepje 73

scappelier van de Heilige Maagd 100
scappelier van het Heilig Hart 99
scappelier van Maria 100
 SCAPULIER 96
 scapulier 99, 100
 scapulier van de Heilige Maagd 100
 scapulier van de Moeder Gods 100
 scapulier van de Sacré-Coeur 99
 scapulier van het Heilig Hart 99
 scapulier van Maria 100
 scapulier van Onze-Lieve-Vrouw 100
 schaal 30, 65
 schaal gaan, met de ~ 63
 schaal ophalen 64
 schaal ophalen, met de ~ 64
 schaal rondgaan, met de ~ 63
 SCHAAL RONDGAAN, MET DE OPEN ~ 61
 schaal, die met de ~ rondkomt 64
 schaal, grote ~ 65
 schaal, iemand die met de ~ rondgaat 64
 schaal, lange ~ 65
 schaal, open ~ 65
 SCHAALCOLLECTE 61
schabbelier 99, 100
schabbelier van ’s-Lieve-Vrouw 100
schabbelier van ’s-Lievrouw 100
schabbelier van de Moeder Gods 100
schabbelier van de Sacré-Coeur 99
schabbelier van het Heilig Hart 99
schabbelier van Maria 100
schabbelier van Selvrouw 100
 schalgaten 31
 schalgater 31
 schallokken 31
 schallokker 31
 schalmlokken 31
 schalmlokker 31
 schalmstenen 31
 schalvensteren 31
 schalvensters 31
 SCHAMEN, ZICH ~ 172
 schandaal 174
 schandalig 175
 schapje 98
 schapke 98
schappelier 99, 100

schappelier van het Heilig Hart 99
schappelier van Maria 100
schappelier van Ons-Lievrouw 100
 SCHEEPJE VOOR DE WIEROOK 73
scheepke 73
 schel 26, 32, 33, 34, 77, 155
 schel, kleine ~ 33
schelke 32, 33
 schelkrans 77
 schellen 38, 77
 schellenkrans 77
 schelletje 32, 33
 schelp 73
 schelpskotten 31
schelpskotter 31
 scheren, de kruin ~ 150
 scheren, een kruintje ~ 150
 SCHEREN, KRUIJN ~ 150
 scheren, kruin ~ 150
 scheren, kruintje ~ 150
 schietgaten 31
schietgater 31
 SCHIETGEBED(JE) 89
schijfe 73
schijfke 73
 schijnheilig 96
 schijnheilige 96
 schilderij 8
 schildering 8
 schilderwerk 8
 schildgaten 31
 schildje 100
 schildkotten 31
schildkotter 31
 schildsgaten 31
Schimmert, grijs zusterkes van ~ 183
 Schimmert, grijze zusterjes van ~ 183
 Schinnender kant 5
 schip 2
schipke 73
 schone boks zondag zonder ~ 103
 schone preek 62
 schoof 159
 schooibroeder 180
schooibroer 180
 schooimonnik 180
 schooipater 180
 school 162
 schoolbroeder 181
 schoolkoor 79
 schoolmis 58
 schoon hemd, zondag zonder ~ 103
 schoon hemd, zondag zonder mis en zonder ~ 103
schoon preek 62

schoot van maria, jesus op de
 ~ 18
 schoot, moedergods met de
 dode Christus op de ~ 18
 schotel 65
 schotel rondgaan, met de ~ 63
 schrijn 20
schrippeleus 96
 schuif, de ~ krijgen 152
SCHUIFJE VAN DE BIECHSTOEL 6
 schuifje, het ~ geven 152
 SCHUIFJE, HET ~ KRIJGEN 152
 schuifje, het ~ krijgen 152
 schuifje, het ~ toedoen 152
schuifke, het ~ geven 152
schuifke, het ~ krijgen 152
schuifke, het ~ toedoen 152
 schuitje 73
schuitsje 73
 schuren, de ketel ~ 114, 152
 schutskruis 47
 schutspatroom 105, 106
 schutzengel 163
 scrupuleus 96
 seculier 179
Selvrouw, beeld van ~ 17
Selvrouw, litanie van ~ 94
Selvrouw, schabbelier van
 ~ 100
Selvrouwe-Boodschap 120
Selvrouwealtaar 23
Selvrouwedag 104
Selvrouwelied 82
Selvrouweliedsje 82
Selvrouweschabbelier 100
 seminaar 149
seminare 149
 SEMINARIE 149
 seminarie 149
 sermoen 62
 sermoenen 63
 Servaas 121
 Servaas, Heilige ~ 121
 Servatius, Heilige ~ 121
 Sinksen 116
 Sinksen, eerste donderdag g na
 ~ 117
 Sinksen, eerste zondag na
 ~ 116
 Sinksten 116
 SINT-ANDREAS, FEESTDAG VAN
 ~ 128
 Sint-Andries 128
 sint-anna 19
 SINT-ANNABEELD 19
 Sint-Annabeeld 19
 sint-anna-gedrieën 19
 sint-anna-te-drieën 19
sint-anna-te-drits 19
 sint-anna-te-trits 19
 Sint-Annatrits 19

Sint-Anteunis 118, 122
 Sint-Antonius 118, 122
 SINT-ANTONIUS ABT, FEESTDAG
 VAN ~ 118
 Sint-Antonius met het varken
 118
 Sint-Antonius met zijn varken
 118
 SINT-ANTONIUS VAN PADUA,
 FEESTDAG VAN ~ 121
 Sint-Antonius van Padua 122
SINT-ANTONIUSBROOD 117
 Sint-Antoon 118, 122
 Sint-Baar 129
 Sint-Bamis 127
 Sint-Barbara 128
 SINT-BARBARA, FEESTDAG VAN
 ~ 128
 Sint-Bavis 127
 Sint-Bavo 127
 SINT-BAVO, FEESTDAG VAN ~ 127
 Sint-Bavofeest 127
 Sint-Berb 129
 Sint-Berbdag 129
 Sint-Bertus 127
 Sint-Blaas 119
 Sint-Blasius 119
 SINT-BLASIUS, FEESTDAG VAN
 ~ 119
 Sint-Donaat 124
 Sint-Donatus 124
 SINT-DONATUS, FEESTDAG VAN
 ~ 123
 Sinte-Berb 129
 Sinte-Bertus 127
 Sinte-Dries 128
 Sinte-Geer 118
 Sinte-Lambert 126
SINT-ELISABETHSVERENIGING 177
 Sinte-Maarten 128
 Sinte-Maartensdag 128
Sinte-Magriet 123
 Sinte-Marcus 120
 Sinte-Margriet 123
Sinte-Marten 128
Sinte-Matten 128
Sinte-Meerten 128
Sinte-Merten 128
Sinte-Mertensdag 128
Sinte-Metten 128
 Sinte-Michiel 121
 Sinter-Berb 129
 Sinter-Dries 128
 Sinteremeis 126
 Sinter-Maart 128
 Sinter-Maarten 128
 Sintermeid 126
 Sintermeis 126
 Sintervaas 121
 Sint-Geerling 118
 Sint-Gerlach 118

Sint-Gerlachius 117
 Sint-Gerlachus 117
 SINT-GERLACHUS, FEESTDAG VAN
 ~ 117
 Sint-Griet 123
 Sint-Hubert 127
 Sint-Hubertus 127
 SINT-HUBERTUS, FEESTDAG VAN
 ~ 127
SINT-HUBERTUSBROOD 117
SINT-HUBERTUSBROEDBUS 117
 Sint-Jabatis 122
 Sint-Jan 122
 Sint-Jan de Doper 122
 SINT-JAN, FEESTDAG VAN ~ 122
Sint-Janne 122
 Sint-Janneke 122
Sint-Jannes de Doper, feest van
 ~ 122
 Sint-Jansdag 122
 Sint-Jansdoop 122
 sint-joep 19
 Sint-Joep 120
 Sint-Joep, beeld van ~ 19
 Sint-Joepaltaar 24
 Sint-Joepdag 120
 Sint-Joepsaltaar 24
 Sint-Joepsbeeld 19
 Sint-Johannes de doper 122
 Sint-Johannes de Doper, feest
 van ~ 122
 sint-jozef 18
 Sint-Jozef 119
 Sint-Jozef, altaar van ~ 24
 Sint-Jozef, beeld van ~ 18
 Sint-Jozef, feest van ~ 120
 SINT-JOZEF, FEESTDAG VAN ~ 119
 sint-jozef, heilige ~ 18
 SINT-JOZEFALTAAR 24
 Sint-Jozefaltaar 24
 SINT-JOZEFBEELD 18
 Sint-Jozefbeeld 18
 Sint-Jozefbeeldje 18
 Sint-Jozefdag 120
 Sint-Jozefsaltaar 24
 Sint-Jozefsbeeld 18
 Sint-Jozefsfeest 120
 sint-jozef 19
 Sint-Jozep 119
 Sint-Jozep, altaar met ~ 24
 Sint-Jozep, altaar van ~ 24
 Sint-Jozep, beeld van ~ 18
 Sint-Jozepaltaar 24
 Sint-Jozepbeeld 18
 Sint-Jozepsaltaar 24
 Sint-Jozepsbeeld 18
 Sint-Lambert 126
 Sint-Lambertus 126
 SINT-LAMBERTUS, FEESTDAG VAN
 ~ 126
Sint-Lambertuskapelke 45

- Sint-Lambertuskapelletje 45
 Sint-Maart 128
 Sint-Maarten 127
 SINT-MAARTEN, FEESTDAG VAN
 ~ 127
 Sint-Maartens 128
 Sint-Maartensdag 128
 SINT-MAARTENSVUUR 117
 Sint-Machiel 121
 Sint-Magriet 123
 Sint-Marc 120
 Sint-Marcus 120
 SINT-MARCUS, FEESTDAG VAN
 ~ 120
 SINT-MARCUSPROCESSIE 117
 SINT-MARGARETHA, FEESTDAG
 VAN ~ 123
 Sint-Margriet 123
 Sint-Markoen 120
 Sint-Marten 127
 Sint-Martijn 128
 Sint-Martin 128
 Sint-Martinus 128
 Sint-Matten 127
 Sint-Mattes 128
 Sint-Meerten 127
 Sint-Meertensdag 128
 Sint-Mert 128
 Sint-Merten 127
 Sint-Metten 127
 Sint-Michaël 121
 Sint-Michel 121
 Sint-Michiel 121
 SINT-MICHIEL, FEESTDAG VAN
 ~ 120
 Sint-Michielsdag 121
 SINT-PAULUS, FEESTDAG VAN
 SINT-PETRUS EN ~ 122
 Sint-Peter en Paulus 123
 Sint-Petrus en Paulus 123
 SINT-PETRUS EN SINT-PAULUS,
 FEESTDAG VAN ~ 122
 Sint-Pier en Paul 123
 Sint-Pieter 123
 Sint-Pieter en Paul 123
 Sint-Pieter en Paulus 123
 Sint-Pietere 123
 Sint-Remi 126
 Sint-Remigius 126
 SINT-REMIGIUS, FEESTDAG VAN
 ~ 126
 Sint-Roch 124
 Sint-Rochus 124
 SINT-ROCHUS, FEESTDAG VAN
 ~ 124
 Sint-Rochuskapelke 45
 Sint-Rochuskapelletje 45
 Sint-Servaas 121
 Sint-Servaasdag 121
 Sint-Servatius 121
 SINT-SERVATIUS, FEESTDAG VAN
 ~ 121
 Sints-Jan 122
 Sint-Teun 118, 122
 Sint-Teunis 118, 122
 Sint-Teunis Abt 118
 Sint-Teunis met het varken 118
 Sint-Teunis met zijn varken 118
 Sint-Teunis van het varken 118
 Sint-Teunis van Padua 122
 Sint-Teunisdag 122
 Sint-Toine 122
 Sint-Tonius 122
 Sint-Toon 118, 122
 Sint-Valentijn 119
 SINT-VALENTIJN, FEESTDAG VAN
 ~ 119
 SINT-VINCENTIUSVERENIGING 177
 sirene 34
 sjoemelen 95
 sjonkele-aflaat 87
 slaan 36, 37
 slaan, de twintig minuten ~ 36
 slaan, een kruis ~ 90
 slaan, een kruisteken ~ 90
 slaan, het halfuur ~ 37
 slaan, het kwartier ~ 37
 slaan, het uur ~ 37
 slager 34
 slinger 34
 sluier 71
 sluiten, de kerk ~ luiden 40
 sluiten, het ~ van de kerk
 luiden 40
 sluiten, het deurtje ~ 152
 smarten, lievevrouw van ~ 18
 SMARTEN, MOEDER VAN ~ 18
 smarten, moeder van ~ 18
 smarten, onzelievevrouw van
 ~ 18
 smokkelarenkruis 47
 SMOKKELKRUIS 47
 smokkelkruis 47
 smokkelkruits 47
 snapmis 58
 snapmisje 58
 snapmiske 58
 snel beden 95
 snel beeën 95
 snijkamer 26
 snuiter 55
 snul 96
 SOBRIËTAS 177
 soepbroeder 180
 soeur, ma ~ 181
 soeur, overste ma ~ 182
 soeurs-filles de la sagesse 184
 soeurtje, ma ~ 181
 sokkel 98
 soldaten, kerkhof voor ~ 44
 soldatenbegraafplaats 44
 SOLDATENKERKHOF 44
 soldatenkerkhof 44
 solist 79
 sobbroer 180
 sopraan 79
 spekbroeder 180
 spekbroer 180
 spekpater 180
 spelen 79
 spelen, de orgel ~ 79
 spelen, het orgel ~ 80
 spelen, op de orgel ~ 79
 spelen, op het orgel ~ 80
 spelen, orgel ~ 79
 SPJIBELEN 161
 spindel 53
 spinlicht 53
 spinslicht 53
 spint 53
 spintje 53
 spintlicht 53
 spintslicht 53
 spits 29
 SPRENKELLEN MET DE
 WJWATERKWAST 74
 staaf 52
 staafhouder, gordelriem met
 ~ 133
 staan, aangeplakt ~ 148
 staan, onder de roep ~ 148
 staan, onder de roepen ~ 148
 staander 21, 98
 STAAT, PLICHTEN VAN ~ 168
 STABAT MATER 78
 STAF VAN DE SUISSE 52
 staf 52
 staketsel 43
 stal 107
 stalke 107
 stalleke 107
 stallen 13
 STALLEN 22
 stalletje 107
 statie 10
 statie van de kruisweg 10
 statie van de kruitsweg 10
 staties afgaan, de ~ 87
 staties beden, de ~ 87
 staties doen, de ~ 87
 staties nagaan, de ~ 87
 statieweg 10
 station 10
 statue 15
 steek 70
 steekhoed 70
 steen 44
 steenkwezel 96
 steek 52
 stek voor de kaarsen 53
 stek voor de kaarsen aan te
 maken 53
 steken 53

steken, palm ~ 111
 steken, palmen ~ 111
 steken, palmpje ~ 111
 steken, palmtakje ~ 111
 stellage 35
 stem 35
 stemmen, mis met drie ~ 57
 stemmen, mis met meer ~ 57
 stenen kruis 44, 46, 47
 sterfgebed 157
 sterfputje 27
 sterfputsje 27
 sterfregister 52
 sterke 93
 stertje 93
 stervende, beden voor de ~ 157
 stervende, communie voor een ~ 156
 stervende, gebed voor de ~ 157
 stervende, gebed voor een ~ 157
 stervende, gebeden der ~ 157
 stervende, gebeden van de ~ 157
 STERVENSGEBED 157
 stervensgebed 157
 stervesgebed 157
 STIEKEM UIT DE AMPULLEN DRINKEN 75
 stil mis 56, 58, 59
 stil misje 56, 59
 stil miske 56, 59
 stille mis 56, 58, 59
 Stille Zaterdag 113
 stoel 13, 35
 stoel, velours ~ 14
 STOELN OP HET PRIESTERKOOR 22
 stoelen 13
 stoelen, betaalde ~ 13
 stoelen, eigen ~ 13
 stoelen, gehuurde ~ 13
 stoelen, lage ~ 13
 stoelen, vrije ~ 13
 stoelke 13
 stoeltje 13
 stok 52
 STOLA 69
 stola 69
 stool 69
 stoot 174
 straf 154
 stralenkrans 19
 stralenkransje 19
 stralenkranske 19
 stratenbeeldje 46
 stuk 81
 stuk, zich op zijn ~ houden 172
 stukken van de altaar 25
 SUISSSE 52
 suisse 52
 SUISSSE, STAF VAN DE ~ 52

sukkel 96
 superplie 70
 suplie 70
 surplie 70
 sus, pee ~ 164
 sus, pek ~ 164

T

TABERNAKEL 22
 tafel 25
 TAFELGEBED 89
 tafelke 25, 98
 tafelke van de water en de wijn 25
 tafelke voor de misbenodigdheden 25
 tafeltje 25, 98
 tafeltje Heilig Harts 98
 tafeltje van de water en de wijn 25
 tafeltje voor de misbenodigdheden 25
 takje palm 112
 taksaal 10
 takske palm 112
 tampen 38, 39
 tampen, de kerk toe ~ 40
 tampklok 32, 33
 te bedevaart gaan 137
 te beeevaart gaan 137
 te beevaart gaan 137
 te biecht gaan 152
 te biechte gaan 152
 te biechte gaan, zich ~ 152
 te biechten gaan 152
 te commune gaan 67
 TE COMMUNIE GAAN 67
 te communie gaan 67
 te doop houden 142
 te vlot beden 95
 teerspijs 156
 teier 65
 teier rondgaan, met de ~ 63
 tekels 93
 teksaal 10
 telder 65
 telder ophalen, met de ~ 64
 telder rondgaan, met de ~ 63
 telloor 65
 TEN DOOP HOUDEN 142
 ten doop houden 142
 TEN DOOP KOMEN, ALS DOOPGETUIGE ~ 141
 TEN OFFER GAAN 66
 ten offer gaan 66
 TEN VOLLE BEDIEND ZIJN 154
 tenken 38
 tenken, de kerk open ~ 39
 tenken, de kerk toe ~ 40

tenken, voor de eerste keer ~ 37
 tenken, voor de tweede keer ~ 37
 ter bedevaart gaan 137
 ter beevaart gaan 137
 TER BEGRAFENIS GAAN 158
 ter doop houden 142
 ter nagedachtenis, mis ~ 59
 tesamen luiden 37
 Teun 118, 122
 Teun van verloren zaken 122
 Teunis met het varken 118
 Thuller kant 4
 tienke 93
 tiensje 93
 tient'n 93
 TIENTJE VAN DE ROZENKRANS 93
 tientje 93
 tientsje 93
 tijd om te biechten 153
 tijd voor te biechten 153
 tijd, beloken ~ 168
 TIJD, BESLOTEN ~ 168
 tijd, besloten ~ 168
 tijd, gesloten ~ 168
 tijd, twintig voor de ~ 36
 TIJDELLIJKE AFLAAT 84
 Tingelus 92
 tinkelen 77
 tinken 38
 tinken, avond ~ 40
 tinken, de kerk open ~ 39
 tinken, de kerk toe ~ 40
 tinken, voor de eerste keer ~ 37
 tinken, voor de laatste keer ~ 37
 tinken, voor de tweede keer ~ 37
 tiuncula-aflaat 87
 toe kapelke 45
 toe kapelleke 45
 toe kapelletje 45
 toe tampen, de kerk ~ 40
 toe tinken, de kerk ~ 40
 toe trekken, de kerk ~ 40
 toedienen 147, 156
 toedienen, heilig oliesel ~ 156
 toedienen, heilige olie ~ 156
 TOEDIENEN, HET HEILIG OLIESEL ~ 156
 toedienen, oliesel ~ 156
 toedienen, vormsel ~ 147
 toedoen, het schuifje ~ 152
 toespraak 86
 toespraak, geestelijke ~ 86
 Toetemattevuur 117
 toezegging 170
 togenfeest 149
 toksaal 10
 tombe 44
 Tongerseweg, kerkhof aan de ~ 43

tonsuur 150
 TOOG AANKRIJGEN, DE ~ 149
 toog aankrijgen, de ~ 149
 toog aantrekken, de ~ 150
 toog krijgen, de ~ 150
 toon 35
 Toon 118, 122
 Toon van verloren zaken 122
 toon 28
 toon, haanke van de ~ 29
 toon, haantsje van de ~ 29
 toon, horloge van de ~ 30
 toon, kleine ~ 28
 toon, klok van de ~ 30
 toon, onder de ~ 7
 toongaters 31
 toonhaan 29
 toonke van de angelusklok 28
 toonklokwijzers 30
 toonkotter 31
 toonkotters 31
 toonsje 28
 toonspits 29
 toor 28
 toor, onder de ~ 7
 toorke 28
 toorke, klein ~ 28
 top 29
 topje van de toren 29
 toreke 28
 toreke, klein ~ 28
 toreke, klok van het klein ~ 32
 toren 28
 toren, dak van de ~ 29
 toren, grote ~ 28
 toren, haan op de ~ 29
 toren, haan van de ~ 29
 toren, haantje op de ~ 29
 toren, haantje van de ~ 29
 toren, horloge van de ~ 30
 toren, kleine ~ 28
 toren, klok van de ~ 30
 toren, kotten van de ~ 31
 TOREN, OMGANG VAN DE ~ 28
 toren, onder de ~ 6, 7
 TOREN, RUIMTE ONDER DE ~ 28
 toren, topje van de ~ 29
 torengaten 31
 TORENHAAN 29
 torenhaan 29
 torenhaanke 29
 torenhaantje 29
 torenklok 30
 torenklokuurwerk 30
 torenklokwijzers 30
 torenkotten 31
 torenkotters 31
 TORENSPITS 29
 torenspits 29
 torentje 28
 torentje van de angelusklok 28

torentje, klein ~ 28
 torentje, klok van het kleine ~ 32
 torenuur 30
 TORENUURWERK 30
 TORENUURWERK, WIJZERPLAAT VAN HET ~ 30
 TORENUURWERK, WIJZERS VAN HET ~ 30
 torenwerk 30
 torenwijzers 30
 toreske 28
 toreske, klein ~ 28
 tot dankzegging, beden ~ 89
 tot de communie gaan 67
 touw 35
 touwtje 54
 tralies, kapelletje achter ~ 45
 transept 3
 trappen 80
 trappen, blaasbalg ~ 80
 trappen, de orgel ~ 80
 TRAPPEN, HET ORGEL ~ 80
 trappen, orgel ~ 80
 TRAPPIST 177
 treden 80
 treden, balg ~ 81
 treden, blaasbalg ~ 81
 treden, de blaasbalg ~ 81
 treden, de orgel ~ 81
 treden, het orgel ~ 81
 treden, orgel ~ 80
 tredr 80
 treeën 80
 treeën, blaasbalg ~ 81
 treeën, de blaasbalg ~ 81
 treeën, de olger ~ 81
 treeën, de orgel ~ 81
 treeën, het orgel ~ 81
 treeën, olger ~ 80
 treeën, orgel ~ 80
 treeër 80
 trekken 38, 130
 trekken, de bedeklok ~ 40
 trekken, de kerk toe ~ 40
 trekken, de luidenklok ~ 40
 trekken, heiligavond ~ 40
 trekzaal 10
 trenen 80
 trenen, balg ~ 81
 trenen, de orgel ~ 81
 trenen, het orgel ~ 81
 trenen, orgel ~ 80
 tridium 85
 TRIDUÛM 85
 triduüm 85
 trimmelen 38
 triptiek 25
 trits, drie ~ 19
 trommelluiden 37
 troon 134

troonhemel 134
 trouwbank 14
 trouwmis 149
 trump 32, 33, 34, 35
 trumpen 38, 77
 trumper 35
 trumperd 33
 trumphamel 35
 triumphamer 35
 trumpje 32, 33
 trumpke 32, 33
 trumpklok 32, 33
 trumpklokje 32, 33
 trumpklokske 32, 33
 trumptoorke 29
 trumptorentje 29
 tsuisse 52
 tugend 172
 tuike 54
 tuin 43
 tuinmuur 42
 tumpen 38, 39
 tumphamer 35
 tumpje 33
 tumpke 33
 tumpklok 32, 33
 twaalf uren luiden 39
 twaalf uur luiden 39
 twaalfurengebedbiddag 84
 twaalfurenmis 59
 twaalfurenmisje 59
 twaalfurenmiske 59
 twaalfurige mis 107
 twee klokken luiden, met ~ 37, 40
 twee kruizen 47
 twee kruizer 47
 tweede keer luiden, de ~ 37
 tweede keer luiden, voor de ~ 37
 tweede lezing 61
 tweede Lieve-Vrouw 126
 TWEDE LUIDEN VOOR DE MIS 37
 tweede mis 56
 twintig minuten slaan, de ~ 36
 twintig voor de tijd 36

U

übung 92
 uit dank, beden ~ 89
 uit dankbaarheid, beden ~ 89
 uit dankbaarheid, gebed ~ 90
 UIT DE AMPULLEN DRINKEN, STIEKEM ~ 75
 uit-en ilopen 88
 uit-en ingaan 88
 uit-en inlopen 88
 uitbeden, in-en ~ 88
 uitbeeën, in-en ~ 88

uitbengelen 38
 uitblazen 54
 uitdoen 54
 uitgaan 131
 uitgaan, in- en ~ 88
 uitgang 88
 uitgang doen, de ~ 88
uitgank 88
uitgank doen, de ~ 88
 uitjagen, Pilatus ~ 111
 uitlopen, in- en ~ 88
 uitmaken 54
UITSTALLING VAN HET
ALLERHEILIGSTE 61
UITSTALLINGSTROON 22
 uittrekken 130
 uitvaartdienst 60
 uitvaartmis 59
UITZEGENEN, DE KERKGANG ~ 84
 uren luiden, acht ~ 40
 uren luiden, de ~ 40
 uren luiden, twaalf ~ 39
 uren luiden, vier ~ 40
 urengebed 85
 urenhamer 35
 uur 30
 uur luiden, het ~ 37
 uur luiden, twaalf ~ 39
 uur slaan, het ~ 37
 uur van aanbidding 85
 uur, mis van zes ~ 56
 uurbeden 85
 uurbedens 85
uurbeeën 85
uurbeeës 85
 uurbidden 85
 urregebed 85
 uurwerk 30

V

vaan 133, 140
 vaan, grote ~ 133
 vaandel 133
 vaandel van de kerk 133
VAADELDRAGER 133
 vaandeldrager 133
 vaandelhelp 134
vaandelke 140
vaandelkes 132
 vaandelriem 133
 vaandels 132
 vaandeltje 140
 vaandeltjes 132
 vaandrager 133
 vaandrig 133
 vaanhulp 134
vaanhulp 134
vaanke 139
vaankes 132

vaanriem 133
vaansje 139
vaansjeren 132
vaansjes 132
 vaantje 139
 vaantje als aandenken 140
 vaantjes 132
vaantsje 139
 vaartganger 138
 vaartplaats 139
 Vaas 121
 vaatwerk 72
 vaatwerk, heilig ~ 72
 VAATWERK, LITURGISCH ~ 72
 vaatwerk, liturgisch ~ 72
 Vader 166
 VADER, EER AAN DE ~ 91
 Vader, Eer aan de ~ 91
 Vader, Eer zij de ~ 91
 Vader, Gloria aan de ~ 91
 Vader, Glorie aan de ~ 91
 Vader, Glorie zij de ~ 91
 VADER, GOD DE ~ 166
 Vader, God de ~ 166
 vaderabt 180
 Vaderons 91
 Vaderonzer 91
 Vaderonzer, laatste ~ 157
 vagelvuur 164
 VAGEVUUR 164
 vagevuur 164
 Valentijn 119
 Valentijn, Heilige ~ 119
 Valentijndag 119
 Valentijnsdag 119
 Valentijntjesdag 119
 Valentinus 119
 vallen, van de preekstoel ~ 148
 valsheid 174
 VAN DE DUIVEL BEZETEN 164
 van de duivel bezeten 164
 van de preekstoel afdonderen 148
 van de preekstoel afgooien 148
 van de preekstoel afvallen 148
 van de preekstoel rollen 148
 van de preekstoel vallen 148
 vanen 132
 vanendrager 133
 vanenhelp 134
vanenhulp 134
 vanenriem 133
 varken, Antonius met het ~ 118
 varken, Sint-Antonius met het ~ 118
 varken, Sint-Antonius met zijn ~ 118
 varken, Sint-Teunis met het ~ 118
 varken, Sint-Teunis met zijn ~ 118

varken, Sint-Teunis van het ~ 118
 varken, Teunis met het ~ 118
 varkensachtig 173
 Varkensantoon 178
 varkensrij 173
vasseldag 169
 vast deel 83
 vast gezang 83
 vastdag 169
 vaste banken 13
vaste deel 83
 vaste delen 83
 vaste gezangen 82
 vaste gezangen van de mis 82
vaste gezank 83
 vaste Latijnse gezangen 82
 vaste liedjes 83
vaste liekes 83
 VASTE MISGEZANGEN 82
 vaste misgezangen 82
 vaste plaatsen 13
 VADER, GOD DE ~ 166
 vaste zang 83
vaste zank 83
 vasteldag 104, 169
 vasteldag houden 170
 VASTEN (WW.) 169
 vasten (ww.) 169
 vasten (zn.) 109, 169
 vasten houden 169
vasten houwen 169
 vasten, grote ~
 vasten, veertigdaagse ~
 VASTENDAG 169
 vastendag 104, 169
 vastendag, grote ~ 169
 vastendag, hoge ~ 169
vastenpredig 110
 vastenpredik 110
 VASTENPREEK 110
 vastenpreek 110
 vastenpreek onder het lof 110
 vastensermoen 110
 VASTENTIJD 109
 vastentijd 109, 169
vasthaojen, het doopkindje ~ 142
 vasthouden, de dopeling ~ 142
 vasthouden, het doopkindje ~ 142
 vasthouden, het kind ~ 142
vasthouwen, het kind ~ 142
 vat 75
 vaten 72
 vaten, gewijde ~ 72
 vaten, heilige ~ 72
vater; heilige ~ 72
 veertigdaagse vasten 110
 veertigstondenaandacht 84
 veertigstondengebed 84
 veertigurenaanbidding 84

- VEERTIGURENGEBED 84
 veertigurengebed 84
 veertiguurgebed 84
veetbankske 12
 veld, beden voor de vruchten in
 het ~ 131
 veld, bedeweg door ~ 131
 veld, kruisbeeld in het ~ 46
 VELD, PROCESSIE DOOR HET ~ 131
 veld, processie door het ~ 131
 veld, processie in het ~ 131
 veldbronk 131
 velden, kruisprocessie door de
 ~ 115
 velden, processie door de ~ 131
 veldkapel 45, 46
veldkapelke 45, 46
veldkappelleke 45
 veldkapelletje 45, 46
veldkapelsje 45, 46
 VELDKRUIS 46
 veldkruis 46, 47
veldkruits 46, 47
 veldkwezel 96
 veldlieveheer 15
veldlieveneer 15
veldpercessie 115, 131
 veldprocessie 115, 131
veldspercessie 131
 veldsprocessie 131
 velours bronk 115
 velours stoel 14
 venster 9
 venster, beschilderde ~ 9
 venster, bleien ~ 9
 venster, gekleurde ~ 9
 venster-in-lood 9
 veranderlijk deel 83
 veranderlijke misgezangen 83
 verdiend, niet ~ 175
 verdienen, aflaat ~ 87
 VERDIENEN, DE PORTIUNCULA-
 AFLAAT ~ 87
 VERDIENEN, EEN AFLAAT ~ 87
 verdienen, portiuncula ~ 87
 verdienen, portiuncula-aflaat
 ~ 87
 vergaarbak 20
 vergulde goensdag 109
 vergulde mis 106
vergulje mis 106
vergulle mis 106
 verhoog 10
VERKLEED JONGETJE, ALS ZOEAAF
 ~ 130
 verkopen, kleezaad ~ 152
 verkopen, zijn klaverzaad ~ 152
 verkopen, zijn kleezaad ~ 152
 Verkruidwijden 125
Verkruidwijen 125
 verloren kerkhof 43
 verloren voorwerpen, patroon
 van ~ 122
 verloren zaken, patroon van
 ~ 122
 verloren zaken, Toon van ~ 122
 Verlosser 166
 vernieuwen van de
 doopgeloften 146
 vernieuwing doopbeloften 146
 vernieuwing van de
 doopbeloften 146
 VERPACHTE BANKEN 12
 verpachte banken 12
 verpachte banken, niet ~ 13
 verpachte plaatsen 13
 verpachte plaatsen, niet ~ 13
 verpleegzuster 181
 verplichte dag 103
 VERPLICHTE FEESTDAG 103
 verplichte feestdag 103
 verplichte zondag 103
 verrichten, wonderen ~ 165
 verschenen 164
 VERSCHIJNING 164
 verschijning 164
 versierd altaar, met bloemen
 ~ 132
VERSIEREN (MET BLOEMEN) 130, 149
 verspreken 171
 vervullen, zijn paasplicht ~ 114
 verwelf 8
 verwelfsel 8
verwulf 8
verwulfsel 8
 verzoenen, een mens met God
 ~ 155
VERZUIJEN, DE CATECHISMUSLES
 ~ 161
VESPER 55
vesseldag 169
vesteldag 104, 169
 Vetdonderdag 113
 vettig 173
veutbankske 12
 VIATICUM 155
 viaticum 156
 viatique 156
 VIER HEREN, MIS MET ~ 60
 vier heren, mis met ~ 60
 vier uren luiden 40
 vierdag 102, 103
 vierdag, grote ~ 102
VIEREN, NAAMFEEST ~ 101
 vieren, zondag ~ 168
 vierherendienst 61
 vierherenmis 60
 vierherige mis 60
 vies 173
 vies woord 174
vietbankske 12
 VIGILIE 103
 vigilie 103
 vigilie van Kerstmis 107
vigilie van Korstmis 107
 vigilieavond 103
 vigiliedag 103
 vijf blessuren 16
 vijf wonden 16
 VIJF WONDEN VAN CHRISTUS 16
 vijf wonden van Christus 16
 vijf wonden van Onze Heer
 God 16
 vijf wonden van Onze-Lieve-
 Heer 16
*vijf wonden van Onze-Lieven-
 Heer* 16
 vijftig dagen na Pasen 116
 vink 21
vinkenwater 22
vinkt 21
vinkwater 21, 74
vinkwatersbak 7, 75
vinkwatersbakje 97
vinkwaterskwast 74
vinkwaterspotje 97
vint 21
vint, Oelderse ~ 21
vintwater 21, 74
vintwaterbak 7
vintwaterbakske 97
vintwaterremmer 75
vintwaterkwast 74
vintwatersbak 7
vintwaterskwast 74
vintwatersvat 7, 75
vintwatervatje 98
 visioen 165
 Visitatie 121
 Visitatum 121
 vissersmis 56
 vitraux 9
 vlaggen 132
 vlaggendrager 133
 vlaggenhelp 134
 vlaggenriem 133
 vlagje 140
 vlagjes 132
vlagske 140
vlagskes 132
 VLEES DERVEN 169
 vlees derven 170
 vlees eten, geen ~ 170
 vlees gebruiken, geen ~ 170
 vlees ontberen 170
 vlees ontzeggen, zich ~ 170
 vlees ontzeggen, zich het ~ 170
 vlees, dag zonder ~ 104
 vleesdervingsdag 169
 vleesloos eten 170
 vleesloze dag 169
 vliddigheid 173
 vliegen, over de bank ~ 148

- vliegende liefde, zusters van de ~ 184
 VLOEK 174
 vloek 173, 174
 VLOEKEN 174
 vloeken 174
 vlot beden, te ~ 95
 voet 98
 voetbankje 12
voetbanksje 12
voetbankske 12
 VOETENBANKJE 12
 voetenbankje 12
voetenbankske 12
 VOETGEBED 61
 vokation 149
 volbrengen, zijn paasplicht ~ 114
 volgen, de kruisweg ~ 87
 volgen, mis ~ 50
 volksgezang 83
volksgezank 83
 volksmis 57, 83
 volksmissie 86
 VOLKSZANG 83
 volkszang 83
 volkszang, mis met ~ 57, 83
 volkszangmis 57
volkszank 83
volkszank, mis met ~ 57
 VOLLE AFLAAT 84
 volledige aflat 84
 vont 21
 vont, Oelderse ~ 21
 vontenwater 22
 vontwater 22, 74
 vontwaterbak 7
 vontwaterbakje 97
 vontwaterremmer 75
 vontwaterkwast 74
 vontwatersbak 7, 75
 vontwatersbakje 97
 vontwaterskwast 74
 vontwaterspotje 97
 vontwatersvat 7, 75
 vontwatervaatje 98
 voor de avond luiden 40
 voor de dood luiden 41
 voor de eerste keer luiden 37
voor de eerste keer denken 37
 voor de eerste keer tinken 37
 voor de kerk 2
 voor de kerk, plaats ~ 2
 voor de laatste keer luiden 37
 voor de middag luiden 39
 voor de mis luiden, een kwartier ~ 37
 VOOR DE MIS, EERSTE LUIDEN ~ 36
 VOOR DE MIS, TWEDE LUIDEN ~ 37
 voor de noen luiden 39
 voor de tweede keer luiden 37
voor de tweede keer denken 37
 voor de tweede keer tinken 37
 voor de zondag luiden 40
 voor dood luiden 41
 voor een dode luiden 41
 voor een hoogdag 153
 voor iemand alleen 83
 voor opstaan, luiden ~ 39
 vooravond 103
 voorbeden 94
voorbee 94
voorbeeën 94
voorbeeënen 94
 VOORBIDDEN 94
 voorbidden 94
 voordeur 6
 voordienaar 76
voordienaar 76
 voorgaan 50
 VOORGEBORCHTE VAN DE BIECHTSTOEL 6
 VOORGEBORCHTE VAN DE HEL 163
 voorgeborgte 7
 voogeroepen worden 148
 voorhuis 7
 voorklimpen 38
 voormiddag luiden 39
 voornaamsdag 102
 VOORNEMEN 153
 voornemen 153
 voorportaal 7
 voorwerpen, patroon van verloren ~ 122
 VOORZANGER 78
 voorzien 155
 VORMBEWIJS 147
 vormbewijs 147
 vormbrief 147
 vormbriefje 147
vormbriefke 147
 VORMELING 146
 VORMEN 146
 vormen 146
 vorming 146
 vormkind 146
vormprenke 147
 vormprentje 147
 VORMSEL 146
 vormsel 146
 vormsel geven 147
 vormsel krijgen, het ~ 147
 vormsel ontvangen, het ~ 147
 vormsel toedienen 147
 vormselbriefje 147
vormselbriefke 147
 vorsatz 153
 VOTIEFMIS 55
 vrijbanken 13
 vrijdag 169
 vrijdag houden 170
vrijdag houwen 170
VRIJDAG, DIENST VAN GOEDE ~ 110
 VRIJDAG, GOEDE ~ 113
 Vrijdag, Goede ~ 113
 VRIJDAGSKOST 168
 vrije banken 13
 vrije dag 103
 vrije plaatsen 13
 vrije plakken 13
 vrije stoelen 13
 vrijgesteld 168
 vrijkruis 47
 vrijstelling 168
 vroeg luiden 39
 vroeg mis 56
 VROEGMIS 56
 vroegmis 56
vroemis 56
 vrome ziel 96
 vroom 172
 VROUWELIJKE RELIGIEUZEN, HOOFDKAP VAN ~ 71
 VROUWENKANT 4
 vrouwenkant 5
vrouwenzij 5
 vrouwenzijde 5
 Vrouw-Kruidwijden 125
 vrouwlui, kant van de ~ 5
 vrouwlui, links de ~ 5
 vrouwluikant 5
 vrouwluiskant 5
vrouwluiszij 5
 vrouwluiszijde 5
vrouwluitskant 5
vrouwluitszij 5
vrouwluizij 5
 vrouwluizijde 5
 vruchten der aarde, processie voor de ~ 115
 vruchten in het veld, beden voor de ~ 131
 vuil 173
 vullen, het orgel met lucht ~ 81
vunnef wonden 16
vuutbankske 12
- W
- waard, niet ~ 175
 waarde moeder 182
 waardig, niet ~ 175
 wake 84
wandkapelke 46
 wandkappelletje 46
 wandlung 66
 wandschilderij 8
 wandschildering 8

was, in ~ gedrenkte draad 54
 wasbak 27
 wasbakje 27
wasbakske 27
 wasdoosje 27
wasdooske 27
 WASDRAAD 53
 wasdraad 54
 wastafel 27
wastafelke 27
 wastafeltje 27
 WASTAFELTJE IN DE SACRISTIE 26
 wat deugt, get ~ 172
 wat in het Latijn is 82
 wat wijsmaken, de pastoor
 ~ 152
 water en wijn, kannetje voor
 ~ 77
 water- en wijnkannetje 77
 water- en wijwaterkannetje 77
 water, tafeltje van de ~ en de
 wijn 25
 waterkannetje, wijn- en ~ 77
 wauwelen 95
 weeën, zeven ~ 18
 WEEK, GOEDE ~ 112
 Week, Goede ~ 113
 week, mis door de ~ 58
 week, mis in de ~ 58
 week, zondag door de ~ 103
 week, zondag durch de ~ 102
 week, zondag in de ~ 102,
 103, 104
 weekmis 58
 weekse mis 58
 weem 178
 weerhaan 29
 WEESGEGROET 91
 Weesgegroet 91
 Weesgegroet Maria 91
 Weesgegroetje 91
WEESGEGROETKRALEN 89
Weesgegroetsje 91
 weg, kruis aan de ~ 46
 weg, kruis neven de ~ 46
 WEGBEREIDERS 130
 wegbrengen, zijn kleezaad
 ~ 152
 wegdragen, de kleezaad ~ 152
 wegkapel 46
wegkapelke 46
 wegkapelletje 46
 wegkruis 46, 47
wegkruits 46, 47
 weglieveheer 47
weglievenheer 47
 weigeren, de biecht ~ 152
 Weihnachten 107
 weihnachtsavond 107
 weihnachtsnacht 107
 weldoener 165

welf 8
 welfschildering 8
 welfsel 8
weltgeesteliche 179
weltgeestelig 179
weltgeestelijk 179
weltgeestelijke 179
weltgeestliche 179
weltgeestlig 179
 weltheer 179
wereldgeestelijk 179
 WERELDGEESTELIJKE 179
 wereldgeestelijke 179
 wereldheer 179
wereldlijk priester 179
 wereldlijke geestelijke 179
wereldlijke geselijk 179
 wereldlijke heer 179
 wereldlijke priester 179
 wereldlijke, een - 179
 wereldse geestelijke 179
 werk, heilig ~ 72
 werkdagse mis, 's ~ 58
 werkdagsmis 58
 werkendaagse mis 58
 werkendaagse mis, 's ~ 58
 wicherbank 11
 wicherdoop 142
 wicherkoor 79
 wichertermis 58
 wie een kwezel 96
 wiek 54
 wiekdraad 54
 wiekje 54
wiekske 54
wierek 72
wierekkorrelen 72
wierekkorrelkes 73
wierekkorrels 72
wierekskorrels 73
wierekskorrelsieren 73
wiereksvat 73
wierikkorrels 72
wierikscheepke 73
wierikskoorkes 73
wierikskorrel (mv.) 73
wieriksvat 73
wierk 72
wierkskorrel (mv.) 73
wierksvat 73
wierkzaad 73
 WIEROKEN, (BE)~ 71
 WIEROOK 71, 72
 wierook 72
 wierook, korentjes ~ 73
 WIEROOK, SCHEEPJE VOOR DE
 ~ 73
wierookkoon 73
wierookkoonkes 73
 wierookkoren 73
 wierookkorentjes 73

wierookkorrelen 72
wierookkorrelkes 73
 WIEROOKKORRELS 72
 wierookkorrels 72
wierookkorrelsier 73
wierookkorreltjes 73
 wierookpotje 73
wierookpotsje 73
wierooksbolkes 73
wierooksbolletjes 73
wierookscheepje 73
wierookscheepke 73
wierookschipke 73
wierookschuitje 73
wierookschuitsje 73
wierookskoon 73
 wierookskoren 73
 wierookskorentjes 73
wierookskorrelen 73
wierookskorrelkes 73
 wierookskorrels 73
wierookskorrelsies 73
 wierookskorreltjes 73
 wierookspot 73
 wierookspotje 73
wierookspotsje 73
wierooksscheepje 73
wierooksscheepke 73
 wierooksschuitje 73
wierooksschuitsje 73
 wierooksvat 73
 wierookvat 73
 WIEROOKVAT 73
 WIEROOKVAT, HOUTSKOOL VOOR
 HET ~ 74
 wierookvlotje 73
 wierookzaad 73
 wiespelen 95
 wiezelen 95
 WLDEN 97
 WIJDEN, LATEN ~ 96
 wijden, laten ~ 97
 wijden, palmen ~ 111
 wijding 111
 wijding van de palm 111
 wijding van de palmpjes 111
 WLDING, (PRIESTER)~ 149, 150
wijen, laten ~ 97
wijen, palmen ~ 111
 wijding 111
 wijding van de palm 111
 wijding van de palmpjes 111
 WLDING, (PRIESTER)~ 149, 150
wijen, laten ~ 97
wijen, palmen ~ 111
wijewater 21, 22, 74
wijewaterkwast 74
wijewaterkwipsel 75
wijewaterspotje 97
wijewatersvat 75
wijewatervake 97
wijewatervat 97
 wijfeest 151
 wijging 111
 wijging van de palmen 111
 wijging van de palmkes 111
 wijzuster 181

wijn- en waterkannetje 77
 wijn, kannetje voor water en
 ~ 77
 wijn, tafeltje van de water en
 de ~ 25
 wijnkannetje, water- en ~ 77
 wijnkelk 72
 wijnpotje 77
wijnpotteke 77
 wijnwater 22, 74
 wijnwaterbakje 97
wijnwaterbakske 97
 wijnwaterremmer 75
 wijnwatersbak 7
 wijnwatersbakje 97
wijnwatersbakske 97
 wijnwaterskwast 74
 wijnwatersteen 7
 wijnwatersvat 7, 75
 wijsmaken, de pastoor wat
 ~ 152
 wijvenkant 5
wijverkant 5
 WIJWATER 74
 wijnwater 22, 74
 wijnwater, emmer met ~ 75
 wijnwateraker 75
 wijnwaterbak 7, 75
 WIJWATERBAKJE 97
 wijnwaterbakje 7, 97
wijnwaterbakske 97
 wijnwaterborstel 75
wijnwaterbostel 75
 WIJWATEREMMER 75
 wijnwaterremmer 75
 wijnwaterkannetje, water- en
 ~ 77
 wijnwaterkwaspel 74
 wijnwaterkwast 74
 WIJWATERKWAST 74
*WIJWATERKWAST, SPRENKELEN MET
 DE* ~ 74
 wijnwaterkwispel 75
 wijnwaterpisser 96
 wijnwaterpot 7
 wijnwaterpotje 97
wijnwaterpotsje 97
wijnwaterpotteke 97
 wijnwatersbak 7, 75, 97
 wijnwatersbakje 7, 75, 97
wijnwatersbakske 7, 75, 97
wijnwatersborsel 75
 wijnwatersborstel 75
wijnwatersbossel 75
 wijnwatersemmer 75
wijnwatersemmerke 75
 wijnwatersemmertje 75
 wijnwatersgrul 75, 98
 wijnwaterskwast 74
 wijnwaterskwispel 75

wijwaterspot 7, 75, 97
 wijwaterspotje 97
wijwaterspotsje 97
wijwaterspotteke 97
 wijnwatersteen 7
 wijnwaterstob 75
 wijnwatersvaatje 7, 97
wijwatersvaatsje 97
 wijnwatersvat 7, 75, 97
wijwatersvatje 7, 97
 wijnwatertakje 112
wijwatertakske 112
 wijnwatertob 75
 wijnwatervaatje 97
 WIJWATERVAT 7
 wijnwatervat 7, 75, 97
wijwatervatje 97
 wijzer, grote ~ 30
 wijzer, kleine ~ 30
 wijzerplaat 30
 WIJZERPLAAT VAN HET
 TORENUURWERK 30
 WIJZERS VAN HET TORENUURWERK
 30
 wijzers 30
 wijzersplaat 30
 windbuidel 81
 windbuul 81
 windhaan 29
 windwijzer 29
 windzak 81
 wis 112
 wis palmen 112
 wisselende delen 83
 wisselende gezangen 83
 WISSELENDE MISGEZANGEN 83
 wisselende misgezangen 83
 wisselgezag 83
 wisselgezangen 83
wisselgezank 83
 wisselzang 83
wisselzank 83
 wit boekje 50
wit boekske 50
 wit kind 135
 witheer 183
WITSPUS, BIDDEN VOOR DE ~ 168
 WITTE DONDERDAG 113
 Witte Donderdag 113
 Witte Dondersdag 113
 Witte Pasen 115
 witte pater 183
 witte paters 182
 Witte Zondag 115
WOENSDAG VOOR PASEN 110
 wohltäter 165
 wolken, maria in de ~ 14
 wolken, maria op de ~ 14
 wolken, moedergods op de
 ~ 14
 WONDEN VAN CHRISTUS, VIJF

~ 16
 wonden van Christus, vijf
 ~ 16
 wonden van Onze Heer God,
 vijf ~ 16
 wonden van Onze-Lieve-Heer,
 vijf ~ 16
 wonden, fünf ~ 16
 wonden, vijf ~ 16
 wonder 165
 wonderdoender 165
 WONDERDOENER 165
 wonderdoener 165
 wonderen 165
 WONDEREN DOEN 165
 wonderen doen 165
 wonderen maken 165
 wonderen verrichten 165
 wonderen, die ~ doet 165
 wonderen, die doet ~ 165
 wonderen, een die ~ doet 165
 wondermaker 165
 wondermens 165
 woonhuis 178
 woord, geestelijk ~ 86
 woord, vies ~ 174
wulf 8
wulfsel 8
 wulps 173

Z

zaaiel 96
zaaieltig 96
 zaken, patroon van verloren
 ~ 122
 zaken, Toon van verloren ~
 122
 zakje 64
zakske 64
 ZALIG 164
 zalig 164, 172
 zaligen 163
 ZALIGEN, HEILIGEN 163
ZANDFIGUREN BIJ DE PROCESSIE 130
 zang 78, 81, 83
 zang, directeur van de ~ 79
 zang, een van de ~ 78
 zang, gregoriaanse ~ 82
 zang, Latijnse ~ 82, 83
 zang, vaste ~ 83
 zangdirecteur 79
 zanger 78
 zanger van de kerkenzang 78
zanger van de kerkenzank 78
 zanger, jonge ~ 79
 zanger, kleine ~ 79
zangerke 79
zangerke, jong ~ 79
 zangerknaap 79

- zangertje 79
 zangertje, jong ~ 79
 zangkoor 10, 78, 79
 ZANGKOOR, DIRIGENT VAN HET ~ 78
 zangkoor, leider van het ~ 79
 zangkoor, lid van het ~ 78
 zangkoor, mis bet ~ 58
 zangmis 57
 zangzolder 10
 zank 78, 81
 zank, directeur van de ~ 79
 zank, een van de ~ 78
 zank, gregoriaanse ~ 82
 zank, Latijnse ~ 82, 83
 zank, vaste ~ 83
 Zaterdag, Goede ~ 113
 Zaterdag, Stille ~ 113
 Zaterdag, Zwarte ~ 113
 ZEDENPREEK 62
 zedenpreek 62
 zedenpreekje 62
 zedenpreekske 62
 zedensermoen 62
 ZEDIG 172
 zedig 172
 zeeën 68
 zeeën geven, de ~ 154
 zeeën, laatste ~ 157
 zeeënen 98
 zeeënen, laten ~ 97
 zeeënen, zich ~ 90
 zeeëning 68
 zeeëning, pauselijke ~ 157
 zeel 35
 zeën 154
 zegelen, zich ~ 90
 ZEGEN AAN HET EIND VAN DE MIS 68
 zegen 68, 117, 154, 157
 zegen geven, de ~ 154
 ZEGEN MET HET ALLERHEILIGSTE 61
 zegen van de paus 157
 zegen, apostolische ~ 157
 zegen, laatste ~ 68, 157
 zegen, papstliche ~ 157
 ZEGEN, PAUSELIJKE ~ 157
 zegen, pauselijke ~ 157
 zegenen 98
 zegenen, laten ~ 97
 zegenen, palmen ~ 111
 zegenen, zich ~ 90
 zegening 68
 zegening, pauselijke ~ 157
 zeiger 30
 zeigeren 30
 Zeik, Margriet ~ 123
 Zeikgriet 123
 zelig 164
 zeligen 163
 zenen, laatste ~ 68
 zengel 68
 zengel, apostolische ~ 157
 zengel, laatste ~ 68
 zengel, pauselijke ~ 157
 zengelen, laten ~ 97
 zengelen, zich ~ 90
 zengen 68
 zengen, pauselijke ~ 157
 zengenen 98
 zengenen, laten ~ 97
 zengenen, zich ~ 90
 zenger 68
 zengeren 98
 zengeren, laten ~ 97
 zengeren, palmen ~ 111
 zengeren, zich ~ 90
 zerk 44, 159
 zerkhof 42
 zes uur, mis van ~ 56
 zesweekse mis 60
 zeswekendienst 60
 zeswekenmis 60
 ZESWEKENMIS 60
 zetten, palmentakje ~ 111
 zetten, palmtakje ~ 111
 zetten, zich op de knieën ~ 55
 zeven roeden, de ~ 42
 zeven weeën 18
 zich aangeven 148
 zich aangeven 148
 zich aangeven bij pastoor 148
 zich aanschrijven 148
 zich aanschrijven 148
 zich bekruisen 90
 zich bekruisigen 90
 zich bekruitsigen 90
 zich biechten 152
 zich biechten gaan 152
 zich het vlees ontzeggen 170
 zich inschrijven 148
 zich inschrijven bij de pastoor 148
 ZICH INSCHRIJVEN VOOR HET HUWELIJK 147
 zich onthaojen 170
 zich onthouden 170
 zich onthouwen 170
 zich op de knieën zetten 55
 zich op zijn stuk houden 172
 ZICH SCHAMEN 172
 zich te biechte gaan 152
 zich vlees ontzeggen 170
 zich zeeënen 90
 zich zegelen 90
 zich zegenen 90
 zich zengelen 90
 zich zengenen 90
 zich zengeren 90
 zieke, communie van de ~ 156
 ziekencommunie 154
 ZIEKENLANTAARN 155
 ZIEKENZUSTER 181
 ziekenzuster 181
 ZIEL 163
 ZIELBOEK 52
 zielen 163
 zielenboek 52
 zielendienst 59
 ZIELENHEIL 163
 zielenmis 59
 zielig 164
 zieligen 163
 zielzorger 178
 ZIJALTAAR 23
 zijaltaar 23
 ZIJBEUK 3
 zijbeuk 3
 zijgang 3, 4
 zijgank 3, 4
 Zijgegroot 91
 Zijgegroot Maria 91
 zijkant 3, 4, 43
 ZIJKAPEL 1
 zijn eigen aangeven 148
 zijn klaverzaad verkopen 152
 zijn kleezaad verkopen 152
 zijn kleezaad wegbrengen 152
 zijn paascommunie doen 114
 zijn paasplicht vervullen 114
 zijn paasplicht volbrengen 114
 zijn Pasen doen 114
 ZIJN PASEN HOUDEN 114
 zijn Pasen houden 114
 zijn Pasen houden, met de mulders ~ 114
 zijns gelijke 170
 ZIJPAD 4
 zijpad 3, 4
 zijpschip 3
 Zijzegroot Maria 91
 zingende maagden 135
 ZINGENDE MIS 57
 zingende mis 57
 zingmis 57
 zingzolder 10
 zinkput 27
 zinkputje 27
 zinkputsje 27
 zinksputje 27
 zitbank 11
 zitbankje 11
 zitbankske 11
 zitstoelen 13
 zitten, geknied ~ 55
 zitten, geknield ~ 55
 zitten, op de knieën ~ 55
 zitten, op de knieën gaan ~ 55
 zitten, op een knie ~ 55
 zitten, op zijn knieën ~ 55
 ZOEAAF, ALS ~ VERKLEED JONGETJE 130
 zoenkruis 47
 zoenkruis 47

zolder 8
 zolderke 10
 zoldertje 10
 zon, *dagelijkse* ~ 173
 zond, *dagelijkse* ~ 173
 zond, *kleine* ~ 173
 zondag 102, 104
 zondag aanluiden, de ~ 40
 zondag door de week 103
 zondag durch de week 102
 zondag halfvasten 110
 zondag heiligen 168
 ZONDAG HOUDEN 168
 zondag houden 168
 zondag in de week 102, 103, 104
 zondag in ere houden 168
 zondag inluiden, de ~ 40
 zondag Laetare 110
 zondag luiden 40
 ZONDAG LUIDEN, DE ~ 40
 zondag luiden, voor de ~ 40
 zondag met een zwart hemd
 103
 zondag na Pinksteren 116
 zondag na Pinksteren, eerste
 ~ 116
 zondag na Sinksen, eerste ~ 116
 zondag van de Heilige
 Drievuldigheid 117
 zondag van Maria 126
 zondag vieren 168
 ZONDAG VOOR PINKSTEREN 115
 zondag zonder mis en zonder
 schoon hemd 103
 zondag zonder schone boks 103
 zondag zonder schoon hemd
 103
 zondag zonder zuiver hemd 103
 zondag, doordeweekse ~ 102,
 103
 zondag, geboden ~ 103
 zondag, gewone ~ 102
 ZONDAG, GODSDIENSTONDERRICHT
 OP ~ 161

ZONDAG, HALVE ~ 103
 zondag, halve ~ 103
 zondag, hoge ~ 102
 zondag, housteren ~ 103
 zondag, misboek voor de ~ 52
 zondag, planken ~ 103
 zondag, verplichte ~ 103
 Zondag, Witte ~ 115
 zondagklok luiden 40
 ZONDAGMISSAAL 51
 zondagmissaal 51
 zondags kerkboek, 's ~ 52
 zondags misboek, 's ~ 52
 ZONDAGSCHENDER 168
 zondagsgebed 52
 zondagsgebedenboek 52
 zondagsluiden 40
 zondagsmissaal 51
 zondagsmissaal, 's ~ 51
 ZONDE 172
 ZONDE, DAGELIJKSE ~ 173
 zonde, *dagelijkse* ~ 173
 zonde, grote ~ 173
 zonde, kleine ~ 173
 zonde, lichte ~ 173
 zondeke, *dagelijks* ~ 173
 zonder mis en zonder schoon
 hemd, zondag ~ 103
 zonder preek, mis ~ 58
 zonder schone boks, zondag
 ~ 103
 zonder schoon hemd, zondag
 ~ 103
 zonder schoon hemd, zondag
 zonder mis en ~ 103
 zonder vlees, dag ~ 104
 zonder zuiver hemd, zondag
 ~ 103
 zondige dag 103
 zondje, *dagelijks* ~ 173
 zong, *dagelijkse* ~ 173
 zong, *klein* ~ 173
 zong, *lichte* ~ 173
 zongt, *grote* ~ 173

zong, *dagelijkse* ~ 173
 zong, *grote* ~ 173
 zong, *klein* ~ 173
 zong, *kleine* ~ 173
 zuigel 96
 zuigtig 96
 zuiver hemd, zondag zonder
 ~ 103
 zum dood luiden 41
 ZUSTER 181
 zuster 181
 zuster van het Groen Kruis 181
 zuster van het Groene Kruis 181
 zuster van liefde 181
 zusterkes, *grijs* ~ 183
 zuster-overste 182
 ZUSTERS PENITENTEN 183
 zusters penitenten 183
 zusters van de vliegende liefde
 184
 zusters van het arme kindje
 Jezus 184
 zusters, grauwe ~ 183
 zusterskap 71
 zusters van Schimmert,
 grijs ~ 183
 zusters van, grijs ~ 183
 zuster-verpleegster 181
 Zutendaal-Lieve-Vrouw 125
 Zutendaal-Lievrouw 125
 zwart boek 52
 zwart hemd, zondag met een
 ~ 103
 zwarte begijnen 184
 zwarte boek 52
 zwarte dag 169
 zwarte mis 59
 Zwarte Zaterdag 113
 zwarte, een - 164
 zwenken, de klokken doen
 ~ 38
 zwerk 8
 zwitser 52

Verschenen afleveringen

Van het *Woordenboek van de Limburgse Dialecten* verschenen de volgende afleveringen:

Deel I. Agrarische terminologie

- WLD Inl. en I, 1: dr. A. Weijnen, dr. J. Goossens, drs. P. Goossens, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Inleiding en Agrarische terminologie, afl. 1 (*Bemesten en ploegen*), Assen 1983 (78 en 166 p.). ISBN 90 232 1820 5.
- WLD I, 2 dr. A. Weijnen, dr. J. Goossens, drs. P. Goossens, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 2 (*Eggen en slepen*), Assen 1984 (80 p.). ISBN 90 232 1819 1.
- WLD I, 3 drs. J. Kruijssen, dr. J. Goossens, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 3 (*Weidebouw*), Assen/-Maastricht 1991 (136 p.). ISBN 90 232 2634 8.
- WLD I, 4 drs. J. Kruijssen, dr. J. Goossens, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 4 (*Verbouw van graangewassen*), Assen/Maastricht 1992 (202 p.). ISBN 90 232 2751 4.
- WLD I, 5 drs. J. Kruijssen, dr. J. Goossens, dr. H. Brok, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 5 (*Verbouw van knol- en andere gewassen*), Assen 1994 (210 p.). ISBN 90 232 2890 1.
- WLD I, 6 dr. J. Kruijssen, drs. J. Kokkelmans, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 6 (*Boerderij, bedrijfsgebouwen*), Assen 1995 (176 p.). ISBN 90 232 3009 4.
- WLD I, 7 dr. J. Kruijssen, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 7 (*Boerderij: erf en moestuin*), Amsterdam 2008 (246 p.). ISBN 9789051795936
- WLD I, 8 dr. H. Cromptvoets, m.m.v. drs. J. van Schijndel, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 8 (*Landerijen*), Assen 2004 (106 p.). ISBN 90 232 3018 9.
- WLD I, 9 dr. J. Molemans, dr. J. Goossens, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 9 (*Het paard*), Assen 1994 (168 p.). ISBN 90 232 2920 7.
- WLD I, 10 dr. J. Molemans, lic. J. Verbeek, dr. J. Goossens, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 10 (*Paardentuig*), Assen 1996 (116 p.). ISBN 90 232 3145 7.
- WLD I, 11 dr. H. Cromptvoets, m.m.v. drs. J. van Schijndel, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 11

(*Rundvee, melk en boter, veeteelt algemeen*), Assen 2001 (226 p.). ISBN 90 232 3653 X.

WLD I, 12 dr. H. Cromptvoets, dr. J. Goossens, m.m.v. drs. J. van Schijndel, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 12 (Kleinvee en pluimvee)*, Assen 1998 (150 p.). ISBN 90 232 3356 5.

WLD I, 13 lic. M. Ooms, dr. J. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 13 (Landbouwvoertuigen)*, Assen 1999 (140 p.). ISBN 90 232 3490 1.

Deel II. Niet-agrarische vakterminologieën

WLD II, 1 dr. H. Cromptvoets, m.m.v. J. van Schijndel, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 1 (Huislachter en bakker)*, Assen/Maastricht 1986 (214 p.). ISBN 90 232 2242 3.

WLD II, 2 drs. H. van de Wijngaard, dr. H. Cromptvoets, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 2 (Bierbrouwer en stroopstoker)*, Assen/Maastricht 1988 (70 p.). ISBN 90 232 2410 8.

WLD II, 3 drs. H. van de Wijngaard, dr. H. Cromptvoets, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 3 (Molenaar)*, Assen/Maastricht 1991 (242 p.). ISBN 90 232 2669 0.

WLD II, 4 dr. H. Cromptvoets, drs. H. van de Wijngaard, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 4 (Turfsteker en ertsontginer)*, Assen/Maastricht 1987 (132 p.). ISBN 90 232 2306 3.

WLD II, 5 dr. H. Cromptvoets, drs. H. van de Wijngaard, m.m.v. drs. J. Busch, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 5 (Mijnwerker)*, Assen/Maastricht 1989 (294 p.). ISBN 90 232 2469 8.

WLD II, 6 dr. H. Cromptvoets, drs. H. van de Wijngaard, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 6 (Imker, stro- of buntgrasvlechter)*, Assen/Maastricht 1991 (128 p.). ISBN 90 232 2616 X.

WLD II, 7 dr. H. Cromptvoets, drs. H. van de Wijngaard, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 7 (Kleermaker, naaister, handspinner, handwever, touwslager, mutsenmaakster)*, Assen 1993 (208 p.). ISBN 90 232 2821 9.

WLD II, 8 drs. H. van de Wijngaard, dr. H. Cromptvoets, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 8 (Pottenbakker, steenbakker, pannembakker, gresbuisenindustrie)*, Assen 1994 (136 p.). ISBN 90 232 2872 3.

WLD II, 9 drs. H. van de Wijngaard, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 9 (Metselaar, timmerman, dakdekker, loodgieter, stucadoor, huisschilder)*, Assen 1995 (324 p.). ISBN 90 232 3034 5.

WLD II, 10 dr. H. Cromptvoets, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 10 (Schoenmaker,*

- WLD II, 11 *zadelmaker/gareelmaker*, Assen 1994 (108 p.). ISBN 90 232 2953 3.
 drs. H. van de Wijngaard, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën*, afl. 11 (*Smid, loodgieter; koperslager*), Assen 1998 (222 p.). ISBN 90 232 3370 0.
- WLD II, 12 drs. H. van de Wijngaard, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën*, afl. 12 (*Houtzager; timmerman, meubelmaker; rad- en wagenmaker; kuiper; klompenmaker; mandenmaker*), Assen 2001 (278 p.). ISBN 90 232 3732 3.

Deel III, Algemene Woordenschat

- WLD III, 1.1 lic. R. Keulen, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Sectie 1, De mens als individu*, afl. 1 (*Het menselijk lichaam*), Utrecht 2004 (302 p.). ISBN 90 5179 203 4.
- WLD III, 1.2 lic. R. Keulen, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Sectie 1, De mens als individu*, afl. 2 (*Beweging en gezondheid*), Utrecht 2004 (454 p.). ISBN 90 5179 207 7.
- WLD III, 1.3 lic. R. Keulen, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Sectie 1, De mens als individu*, afl. 3 (*Kleding en lichamelijke verzorging*), Utrecht 2004 (390 p.). ISBN 90 5179 207 7.
- WLD III, 1.4 M. Lubbers en drs. H. van de Wijngaard, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Sectie 1, De mens als individu*, afl. 4 (*Karakter en gevoelens*), Amsterdam 2008 (508 p.). ISBN 9789051795950.
- WLD III, 2.1 drs. H. van de Wijngaard, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Sectie 2, Het huiselijk leven*, afl. 1 (*De woning*), Assen 2003 (442 p.). ISBN 90 232 3934 2.
- WLD III, 2.2 drs. H. van de Wijngaard en M. Lubbers, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Sectie 2, Het huiselijk leven*, afl. 2 (*Familie en seksualiteit*), Utrecht 2005 (298 p.). ISBN 90 5179 262 x.
- WLD III, 2.3 drs. H. van de Wijngaard, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Sectie 2, Het huiselijk leven*, afl. 3 (*Eten en drinken*), Utrecht 2004 (444 p.). ISBN 90 5179 201 8.
- WLD III, 3.1 lic. R. Keulen, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Sectie 3, Het gemeenschapsleven*, afl. 1 (*Maatschappelijk gedrag, school en onderwijs*), Utrecht 2006 (380 p.). ISBN 9 789051 794946.
- WLD III, 3.2 lic. R. Keulen, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Sectie 3, Het gemeenschapsleven*, afl. 2 (*Feest en vermaak*), Amsterdam 2007 (394 p.). ISBN 9789051795929.
- WLD III, 3.3 lic. R. Keulen, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Sectie 3, Het gemeenschapsleven*, afl. 3 (*Kerk en geloof*), Amsterdam 2007 (292 p.). ISBN 9789051795943.
- WLD III, 4.1 dr. J. Kruijsen, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Inleiding en Sectie 4, De wereld*



WLD III, 3.3

tegenover de mens, Fauna, afl. 1 (*Vogels*), Assen 2001 (50 en 270 p.).
ISBN 90 232 3753 6.

WLD III, 4.2 dr. J. Kruijzen, Woordenboek van de Limburgse Dialecten,
Algemene Woordenschat, Sectie 4, De wereld tegenover de mens,
Fauna, afl. 2 (*Overige dieren*), Assen 2001 (260 p.).
ISBN 90 232 3754 4.

WLD III, 4.3 dr. J. Kruijzen, m.m.v. dr. H. Brok, Woordenboek van de
Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Sectie 4, De
wereld tegenover de mens, afl. 3 (*Flora*), Assen 2002 (416 p.).
ISBN 90 232 3754 4.

WLD III, 4.4 dr. J. Kruijzen, Woordenboek van de Limburgse Dialecten,
Algemene Woordenschat, Sectie 4, De wereld tegenover de mens,
afl. 4 (*De stoffelijke en abstracte wereld*), Utrecht 2004 (450 p.).
ISBN 90 5179 192 5.

De materiaalbases van de Algemene Woordenschat zijn te raadplegen op de website
van het WLD: <http://www.ru.nl/dialect/wld>

